

IJA # 2483

ספר רב ברכות

Sefer Rav Berakhot

Joseph Ḥayyim ben Elijah al-Ḥakam

Baghdad, 5628 (1867 or 1868)

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמהה

ספר רב ברכות

זה החיבור הלא הוא מקצת חידושי הלכות והערות בד"ה אשר
הגני חס"ת ברוב רחמיו וברוב חסדיו אנוכי איש קטן הצעיר יוסף
חיים בכמהד"ר אליהו בכמהד"ר משה חיים וזה"ה וקראתי שם החיבור
זה **רב ברכות** אשר בשם זה רכזו שמי במלואו וכאשר כתבתי
בהקדמתי הקמנה בתחלת החיבור הזה דא רציתי שיקבל החיבור הזה
ברצון לפני חס"ת ויעורני תמיד על דבר כבוד שמי ויאיר עני בתורתו
הקדושה ברוך הוא וברוך שם כבודו ומגדלו וברך לי אני עבדו רב
ברכות ושובע שמחות לאורך ימים ושנות חיים אכ"ר

בשנת איש אמונות רב ברכות
לפ"ק
פה בגדאד יע"א

ש.א.א. ש.א.א. ש.א.א. ש.א.א. ש.א.א.

אור ימים אשכנזי וראשו כישרי

והיה כעין שחול על פלג מים אשר פדיו יתן בעתו ועלהו

בסד

הקדמת המחבר

וישן **ה** לכבות **ה** יעללו **ה** נשמות : ויילו **ה** רוחות **ה** ישמחו **ה** נשמות :
 ורנו **ה** חכמים **ה** יאירו **ה** נבונים באור יתרות : רבת המאורות : תורה
 מפוארה : אספקרליא המאירה : רחוק מפנינים מכרה : לא יכבה כלילה נורה :
 המאירה לארץ ולדרים : שמה נודע בשערים : אשרי אדם מלא חכמה :
 ממרחק תביא לחמה : טהורה וקדושה : עוז וקדר לבושה : שם ליה **ה** את
 הברכה . אשרי מי שזכה . לארבע אמות של הלכה . אשרי אדם מלא חכמה .
 תורה לשמה . יקרה בעימה ותמימה . ברוך לוינו שהבדילנו מן התועים .
 ונתן לנו תורת אמת אמון שעשועים . וחיי עולם נטע בתוכינו . כי היא חיינו
 ואורך ימינו . גדולה תורה רבה ויקרה שהיא נותנת חיים לעושה בעו"ה ובעולם
 הבא . לא תחסר כל בה . הש"ת ברחמיו יפתח לבנו בתורתו . וישם כלביו
 אהבתו ויראתו . ויזכנו ללמוד וללמד תורה לשמה : לשמור ולעשות כל מצוה
 ומצוה . כמה וכמה :

עלינו
 לשבח לאדון הכל לתת גדולה ליוצר בראשית לך **ה** הגדולה
 והגבורה והתפארת והנאח וההוד כי כל פשמים ובארץ לך **ה**
 הממלכה והמתנשא לכל לראש והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל
 וכיך כח וגבורה וכיך לגדל ולחזק לכל . מה אשיב לך . כל תגמולתי עלי
 כי גבר עלי חסדו וזכני ברוב רחמיו וברוב חסדיו לחדש חדשים בהלכות וטעמי
 תורה כי הוא יתברך הנותן לי כח לעשות חיל :

והנה
 בעתה זאת אודיע אליכם בני עמי אחי ורועי כי בחרתי לעשות
 חיבור אחד מחירשי אשר חדשתי בעו"הו ברכה הלכה וסדרתם

ע"ס

הנה כל איש חכם יבין מדעתו כי בכל מקום אשר תמצא בספר הזה ובשאר ספרים כתוב מלת גי'
 או גי' או א"ה הכונה הוא על אותם גי' עובדי ע"ז ועובדי מוכבים ומזלות אשר לא ידעו
 את ה' ואינם מאמינים באחדות אלהים והם תשודים על שפיכות דמים ועל הרביעה ועל הגזל חבל אלו
 הגוים אשר אנחנו אומה ישראלית חונים בארצותם ויובשים ביניהם הם אינם עובדים ע"ז ואדרבה
 אנחנו מקויבים להתפלל בשלום ואנחנו על משמרתנו עומדים להתפלל על שלום המלכים והשרים
 והנלחמים ועל כל מדינות ומקומות מושבות ומושלמים גם אנחנו הלכה פסוקה היא דדינא דמלכותא
 דינא גם הלכה פסוקה היא דאסור להגדיר מן המכס של המלך גם כבר ידוע מ"ש הרמב"ם ז"ל דהלכה
 כרבי יהושע דס"ל חסדי אה"ע יש להם חלק לעו"הב ולך נא ראה בסידורים של תפילה שאנחנו
 מתפללים על שלום העלמים והשרים תמיד גם ראה בנוסח הסליחות של ימים נוראים וכן אמר התנא
 באבות הן מתפלל בשלומה של מלכות :

הקדמה

ע"ס אל"ף ב"ת וקראתי שם החיבור הזה **רב ברכות** כמנין

מילוי אותיות שמי יוסף חיים עם מספר

הנקודות בזה יו"ד וי"ו סמ"ך פ"ה ח'ת יו"ד מ"ס ועם מספר הנקודות
שעולים מ"ו סך הכל עולה כמנין **רב ברכות** ע"ה ובטחתי
לפניו ולעבדו

בחסדי הש"ת שיעלה חיבור זה לראון
לזה שום חטא ועון כלל ועיקר ואשאלה מאת ה' יהי רצון מלפניך ה' לאיני ואיני
אבותינו שתתנו בחמיק חכמה בינה ודעת לחדש עור חידושים רבים ואמתים
בפר"ס תורתך הקדושה ואהיה זוכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ואברר
ההלכות לאמתת של תורה ותוכני לחבר חיבורים אמתים גדולים ונכבדים אשר
ישתעשעו כל חכמי ישראל בהם ויסמכו עליהם אנא ה' הואל וברך את בית
עבדך להיות לעולם לפניך ומברכתך תברכנו רב ברכות ונהיה אנכי ואחי
וורעינו וורעי כלנו וירעי שמך ולומדי תורתך לשמח ותן שכר טוב לכל
הבוטחים בשמך באמת ושם חלקנו עמכם ולעולם לא נבוש כי כך בטחנו ועל
חסדך הגדול באמת נשעננו ברוך שמוע תפלה :

והנני

מגלה דעתי ורצוני בכל לבי ובכל נפשי בלב שלם ובנפש חפוצה
שכל כוננתי בחיבור הזה וגם בכל חיבורים קדושים אשר יוכני
הש"ת לחבר ברוב רחמי וחסדיו הכל הוא ליקב"הו בדחילו ורחימו ורחימו
ודחילו ליחדא שם הו"ה ב"ה ו"ה ב"ה ביחודא שלום בשם כל ישראל וכל מחשבה
והרהור ודבור אשר אינם כרצוני יתברך הכל בטלים ומבוטלים כי הם מזל
הזמ"ר והכל הכל באופן שכל רצוני בחיבור זה ושאר חיבורים שאעשה בס"ד
יגם בכל מלוא שאעשה בס"ד הוא כדי לעשות נחת רוח לפניו ית' מלך מלכי
המלכים הקב"ה בלי שום פניה כלל ועיקר :

ואחרי

אשר הודעתי . נאמנה לעיני כל ישראל מודעה רבה חזקה
וברורה שרירה וקיימת הזאת הנה עדיין לריבין למודעי שאם
כה יאמר השומע מלי מי שמך לאיש ואתה תולעת ולא איש לעשות לך שם
כשם הגדולים אשר בארץ המה הגיבורים אנשי השם רבני דפקיע שמויהו
והלחמם במלחמת של תורה הנה זאת איש כי גם אנכי בעלמי ודעתי מעוט
ערכי כי בער אנכי ולא ארע ומה אני ומה כחי זאת ועוד כי גם מן המעשים
אני

הקדמה

אני שולל וערום ואמנם לרקת השם היא כסותי וכו' אחסה ואחלון וחסדו
הגדול הוא ויהיה לי למגן ולנץ ואני יאמר אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה
וזכות אבותי ויע"ה יעמוד לי תמוד מעתה ועד עולם אכ"ר :

והנה

בעתה אנכי מורה ומודיע לכל קורא בספר הזה לכל יסמוך
על דברי לענין מעשה כי אנכי כתבתי מה שעלה במחשבותי בדבר
הלכה בעזרת האל וישועתו ואין אנכי מורה הוראות לענין מעשה בזה כי אם
כתלמוד הלומד לפני רבותיו ואומר מה שהשיגה דעתו בחסדי ה' להתלמד
והדבר תלוי בגדולי חכמי ישראל אשר כח להם להיות מורים הוראות לכל שואל
לקודיע את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו :

ואחרי

כל אלה הדברים אשר תפלה לפני נורא עלולה ה' חושב
ושלח בן ישי יתו ונחמניה ותגדל ויתקדש שם יה רבא בעגלא
ובזמן קריב ותבנה חומת ציון וירושלים וגולה וכשמחה בבית קדשו ותפארתו
בהקרבתו קרבן ה' תמודין בדרך ומוספין בהלכתו במהרה בימינו ויהי טעם ה'
להינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננה : וראו עינינו וישמח
לבינו בעגלא ובזמן קריב אכ"ר :

כ"ד הקטן המלפך לתשועת ה' והבוטח ברוב רחמי

וחסדיו להאיר עיני במאור תורתו תורת חיים

והוא יוסף חיים בכמהר"ר

ליהו בכמהר"ר

משה חיים

ס"ט

הקדמה

לשם יחוד קב"ה ושכינתה כרחילו ורחימו ורחימו ורחילו ליחדה
י"ה ב"ה כחודש שלים בשם כל ישראל ובשם כל הנפשות
והרוחות והנשמות המתחייסות אל שורש נפשו ורחימו ונשמתו ומלכותה
והקדושים להם שמכללות אצילות בריאה יורה עשייה ומכל פרטי אצילות
בריאה יורה עשייה :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וטונו על
דברי תורה והערכ נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו
וכפופיות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו ולאנשי ואלאפי לאנשי כולם יודעי
שמך ולומדי תורתך לשמה ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל ברוך
אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו
ברוך אתה ה' נתן התורה :

טוב אתה ומטיב למדני חוקיך :

גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך :

רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני
עט סופר מהיר : יפירת מבני אדם הוצק חן
בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם : יי יגמור
בעדי יי חסדך לעולם מעשה ידיך אל תרף : חנני
יי כי אליך אקרא כל היום : יהיו לרצון אמרי פי
והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי : ויהי נועם יי אלהינו
עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו :

רב ברכות

מערכת האלף
אתרוג ב"ט ראשון

א שאלה ביהומים שירשו מאביהם פירס ונטוע בו אילן של
אתרוג והיהומים הנו' יש ביניהם יתום אחד קטן
ועשו לו ב"ד אפטרופוסים על נכסיו כנהוג ויהי היום והנה האילן הנו' הולך
פירותיו וילא בו אתרוג טוב וחשוב וכשר מאוד לברכה ב"ט ראשון והיהומים
הנו' מכרו אתרוג ההוא לראובן וחלק הקטן ג"כ מכר אותו האפטרופוס
שלו בסך מה כפימה ששה ועתה ראובן הנו' לשל הגיע אם הוא והקהל
הי"ו יכולים ללאת י"ח באתרוג ההוא ב"ט ראשון דכעין לכס דאורייתא דשמא
דין האפטרופוס והעמדתו על נכסי יתומים הוא מדרכן וקנין דרבנן לא מהמי
לדאורייתא . גם לשאל הגיעו דאת"ל דהדין הוא שאין יולאים בו י"ח ב"ט
ראשון אם יולאים בו ב"ט שני שהוא דרבנן או לאו . גם האתרוגים שיש בעיר
היא הכשרים לברכה הם מעט ואין כמלא כשרים כמוהו הרבה אם יש להחזיר
משום שעת הדחק לתת לקטת מן הקהל לברך עליו או לאו על הכל וירינו
המורה ושכמ"ה :

תשובה בטורם תחיל האר"ס זאת מן המורע"ס כי אעב"ב דחייבא
היא רמייה על כל איש אשר יקרב לבשת אל הקורש
להשיב לכל שאל לאוקורא או לממונה שבראשית כל בא יבא דברו הטוב
להגיד ערכו ולהקטין עצמו עב"ז אין זה נאה אלא לאנשים גדולים דפקיע
שמייהו אבל לאנשים פשוטים אשר כמוני לא שייך כל זה שאם אומר אנכי
קטנתי כל השומע יתק לי ודובר בלכבו לאמר כי מי לא ידע בכל אלה
ולתפרסמות אין צורך ראיה וע"כ מנעתי ידי מלכתוב ערכי ושפלותי וכה'
בטחתי כי הוא ברמזי יאיר עיניו בתורתו וישים בלכבו אהבתו ויראתו
ללמד וללמד לשמור ולעשות לכל ככל בדבר הלכה תמיד עד ביאת המלך
אב"ד

רב ברכות

אבי'ד . וזה החלי בעור האל טורי ונאלי להשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון והנה בריש כל אחון זריבין אכחנו לבאר בס"ד אם קנין דרבנן מהני לראורייתא או לאו ואח"כ נבאר בדיון האפטרופוס אם הוא לראורייתא או דרבנן . גרסינן בגמרה דסוכה מ"ז אמר רבי זירא לא ליכני חנוש הושענא לימקא וכו' ריטקא מקנא קני חקנויי לא מקני ואשתבח דקא נפיק כלולב שאינו שלו ע"כ ע"ש והרמב"ם ז"ל פסק להא דר"ז הנו בחיבורו בה' לולב ע"ש וכתב מרן ז"ל כב"י ה"ח סי' תרכ"ח בב"ד דסכרת הרמב"ם ז"ל הוא דר"ז איירי אפילו בקטן שהגיע לעונת הפעושות ע"ש הרי מוכח מדברי הרמב"ם ז"ל אלו דקנין דרבנן לא מהני לראורייתא ואין לחלק ולומר דשם קנין שתיקם רבנן לקטן הוא גרוע משאר קניינים ותקנות דרבנן ולהכי לא מהני גבי לולב דזה אינו דהנה מצינו ראינו להרב מחנה אפרים ז"ל בה' מכירה דף יו"ד ע"ג דהוכיח מדברי הרמב"ם ז"ל אלו שהרמב"ם ז"ל סובר בדעת רי"ז ז"ל שסובר אם קידש אשה בחוב שיש לו על אחרים במעמד שלשתן אינה מקודשת אלא מדרבנן ע"ש גם מזה עוד הוכיח למודן דיריה דאיירי במי שקנה בקנין משיכה שהיא מדרבנן ע"ש :

גם מן הרב הגדול ר' חור"א ז"ל כב"כ"י ה"ח סי' תרכ"ח משמע דליכא לחלק בהכי ע"ש . גם מן הרב הגדול מהר"ט ז"ל בקהלת יעקב כ"ח תוספת דרבנן דף י"ב ע"א משמע נמי דליכא לחלק בין קנין זה לשאר קניינים ותקנות דרבנן ע"ש כד"ה וכן יש ללמוד וכו' ע"ש . וכן משמע נמי מדברי הרב ז"ל שם ברך נ"ן ע"ג ד"ה והנה התוספות וכו' ע"ש . וכן נראה נמי מדברי הרב דברי אמת ז"ל דף ס"ט ע"ב ע"ש וכן נראה נמי מדברי הרב לחם שלמה ז"ל דף מ"ד ע"ב שהביא דברי הרב מחנה אפרים ז"ל שהסוה דעת הרמב"ם ז"ל ודעת רי"ז ז"ל ודעמיה לאחר ע"ש :

ולכן מעתה נמלאת אתה אומר דמה שילא הרב ערך השלחן ז"ל בס' תרכ"ח אות ט' לפרש שהיא דהרמב"ם ז"ל ד"ה לולב דלכתלה הוא דקא' אכל בדועבר שפיר דמי הוא הפך כל הני רבנותא שהבאנו בס"ד דהא כולם באחר הם הכינוי דהרמב"ם ז"ל איירי אפי' בדועבר וכן נמי מוכח להדיא עוד מפוסקים אחרים ואין טורח להאריך בזה ובאמת שטעמם ונימוקם

רב ברכות ה

ונימוקם עמם ואי אפשר לפרש כן בדעת הרמב"ם ז"ל דהא בהדיא כתב הרמב"ם ז"ל וז"ל ומלאת שאם החזירו אינו חוזר ע"כ ע"ש וא"כ השתא הרי מוכח להדיא דהרמב"ם ז"ל אפילו בדועבר איירי דהא אם הוא כבר נתנו לקטן והקטן ג"כ החזירו לו הרי כבר נעשה בדועבר ואמאי כתב אינו חוזר :

ועוד אמור מעתה שג"כ אין לנו לסמוך על חילוק הרב שמן המר ז"ל בה"ע סימן ג' דף ט"ל ע"א כד"ה ה' או לאו דנימא וכו' ע"ש דילא לחלק בין קנין דרבנן הנעשה בגדולים דאמרי' אחולי אחיל וגמר ומקנה להדיא דקטן שפסק גבי לולב דאכתי גברא מיתא לא חזי ואין הקנאתו ומחילתו מראורייתא ע"ש באורך דהא ודאי מכל הנכו רבנותא שזכרנו בס"ד משמע להדיא דלא ס"ל בהאי חילוקא ולא ניחא להו בזה דהא בהדיא קמוכחי רבנן מהאי פסקא דרינא דלולב לשאר קניינים ותקנות דרבנן שנעשים בגדולים ולדירם ז"ל הכל עולה בקנה אחד וכולהו רבנן יעידון ויודון דהרמב"ם ז"ל הוא מכת הסוכרים שקנין דרבנן לא מהני לראורייתא וכן נמי משמע להדיא עוד משאר פוסקים ז"ל ואין טורח להאריך בזה ובאמת שלכאורה טעמם ונימוקם עמם דהא הרמב"ם ז"ל תלי זייני וטעמיה בהא משום דקטן מקנא קנימין התורה ואקנויי לא מקני כי אם מדרבנן כי כן כתב להדיא בלשונו הוסיף ע"ש ולפי דברי הרב ז"ל שכתב דמה שהקנין הוא מדרבנן אין זה מנוק כלום והעיקר הוא שהדבר תלוי באדם המקנה שדעתו עושה קנין ואחולי מחיל וגמר ומקנה משא"כ בקטן וכו' ע"ש הנה לפ"ז נמלא שהעיקר חסר מן הספר ולא היה לו להרמב"ם לתלות הגרעון בקטן בשביל שזה מראורייתא וזה מדרבנן לא היה לו לתלות הגרעון בקטן בשביל שאין דעתו עושה קנין ואין מחילתו מחילה מן התורה ולפי דברי הרב ז"ל אפילו אם זה הקטן ג"כ הוא מקנא קני מדרבנן ולא מראורייתא אפי' אקנויי לא מצי מקני כוון שאין דעתו עושה קנין וכו' ודוק :

והנה ח"ך שיהיה נמצינו למודין מכל הנכו רבנותא דהרמב"ם ז"ל הוא מכת הסוכרים שקנין דרבנן לא מהני לראורייתא ולכן מעתה חל עלינו חובת הכיבוד לבאר חגב אורחין המקומות שברבני הרמב"ם ז"ל שבראין בסותרין לזה והנה מלאתי ראיתי בס"ד להרב ז"ל בתוספת דרבנן

רב ברכות

דף טו' ע"ג ד"ה ויש לעמוד שהקשה לדברי הרמב"ם ז"ל מההיא דגטין דף
נ"ה גבי אוקמה רבן ברשויתא כי הכי דלתחייב עלה כרת וכו' ע"ש ותו' הרב
ז"ל שם בחילוק נכון דיש הפרש בין היבא דנחתו חכמים בפירוש לתקן בדבר
הנוגע לדאורייתא בין היבא דלא נחתו חכמים ז"ל בפירוש לתקן בדבר הנוגע
לדאורייתא בענין הקנאת הקטן כלולב וכו' ע"ש :

ואמנם

לבסוף נתקשה ב"ע מכח ק"ו הרב לחם משנה ז"ל שהקשה
מדברי הרמב"ם ז"ל בה' אוקורי מוכח על דבריו ז"ל בה'
מע"ק ותו' הרב לח"מ ז"ל דיש ושוני רשות לא קמי כי אם מדרבנן וביון
הפקד כ"ד הפקר מן התורה מש"ה אר"י ד"ת בין מודעה וכו' ע"ש ומכח
זה נתקשה הרב ז"ל שם והניח ב"ע :

והנה

מירי חופשי מנאחי ראיתי בס"ד להרב מרכבת המשנה ז"ל
פ"ה מה' אוקורי מוכח ה' ו' שהביא לק"ו הרב לח"מ ז"ל ותו'
ו"ל דו"ל דקובר רבינו ז"ל דהיבא דהקדים אחר יואש חייב כרת ד"ת דיש
קנה ד"ת לענין שיכול להקדים והיבא דהקדים ואח"כ נתייאש הוא דאוקמה
רבן ברשויתא עכ"ד ע"ש וכוונתו לומר דההיא דמע"ק איירי בהקדים ואח"כ
נתייאש ובאמת שלכאורה כן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב והוא ששטה
אחר יואש משמע דעל זה דווקא הוא דקפיד ואח"כ השתא לפי תו' הרב
מרכבת המשנה ז"ל ליבא ק"ו מהבא על ס' הרמב"ם ז"ל שסובר קנין דרבנן
לא מהני לדאורייתא דשפור טבל לחלק ולומר בחילוק הרב קי"ע ז"ל שם
בין היבא דנחתו רבן וכו' והבא נחתו רבנן בפ' לתקן וכמו שרצה לחלק
הוא ז"ל מקודם ודוק :

ודע

דחילוק זה שהבאנו בס"ד מן הרב ז"ל בקי"ע הנה אחר החיפוש
ראה ראיתי בס"ד בס' שמחת יו"ט סי' ל"ה שהביא ראיות
לחוק חילוק זה וכן ראיתי לה' יוסף ירנן ז"ל בה' לולב שחילק בחילוק זה
ע"ש ועיין עוד בתוספת דרבנן מ"ע ע' דף פ"ו ע"א ע"ש :

גם

מה שיש להקשות מדברי הרמב"ם ז"ל בה' מעילה שפקד כר' אמי
דחבירו מותר לבקיע בו לכתחלה והוא פסק נמו' כר"א דמשיכה דרבנן
סנה כבר עמד על זה הרב מחנה אפרים ז"ל שם בה' מכירה דף יו"ד ותו'
ו"ל

רב ברכות ו

ו"ל ולישב מה שהקשו בדברי הרמב"ם ז"ל בה' לולב מההיא דמעילה
נראה דגבי מעילה כל שהולאו מרשות לרשות אפילו בקנין דרבנן הרי הולאו
מרשות הקדש אבל הבא דהתורה אמרה ליקח לולב למטה בעינן שתהיה
לקיחה מן התורה :

ובעין

זה ממש כ' הרב משנה למלך ז"ל בפ"א מה' נערה בתולה
הלכה ה' בד"ה הנה הא' מצינו וכו' ע"ש ועיין כ"מ ז"ל שם וכן
כתב ה' מש"ל ז"ל עוד בפ"ב מה' סוטה ה"ח בד"ה ואפילו בא' על ארוסתו
וכו' ע"ש ועוד ע"ש בה' תרומות ובה' תמידין ומוספין ע"ש :

וכן

כתב להדיא הרב רבי חיד"א ז"ל בברכ"י ז"ל ח"א סי' י"ג שחקר
בענין הטיית שהיא פסול מדרבנן וכשר מן התורה ויא' בו לה' הר'
וכו' ופשיט לה שם דחייב כיון דעכ"פ הוא פסול מדרבנן ואין יכול לזאת
בו י"ח והו"ל משוי ע"ש ודע דאגב גררה יש להעיר בדברי הרב ז"ל לכאורה
מה שלא זכר שם דברי הרב מש"ל ז"ל הנו' להוכיח מזה לטיוח דריוח דחייב
בפשיטות ודוק :

ואמנם

כגון דא זריך לאורעי מה שנתפך הרב ר' חיד"א ז"ל
בברכ"י ח"א ע"ס יו"ד סע"ק ח' באשה שנתגרשה בגט
כשר מן התורה ופסול מדרבנן והלכה דזינתה אי מותרת לחזור לבעלה
לכתחלה מי אמרינן וכו' כיון דאגידא ביה וגיטה פסול מדרבנן או"ד הואיל והגט
כשר מן התורה גם דזינתה מותרת לחזור לבעלה ופשיט לה הרב ז"ל מדברי
הרמב"ם ז"ל דסבר באשה שנתגרשה בגט פסול מדבריהם ועמדה ונשאת
דלא תנא וכו' ע"ש ועוד פשיט לה ממקום אחר מדברי הרמב"ם ז"ל ועוד
פשיט לה מדברי הרשב"א ז"ל ע"ש ועיין עוד להרב ז"ל בס' הבקור יעור
חזון מע' הנו' אות י"ג שזכר להאי פוסקא דדינא שכתב בברכ"י ח"א ע"ש
וכתב ז"ל ששאל וכתן בענין זה עם רבנים מובהקים גדולי הדור והסקימו לדבריו
ז"ל ע"ש :

והשתא

לפי הוכחת הרב ברכ"י ז"ל ממילא נפשט ספיקא של
הרב מש"ל ז"ל בפ"ו מה' תרומות בכהן טמא שאל
תרומה טמאה מדרבנן וכו' ע"ש דהא הבא באשה שנתגרשה בגט שהיא
פסול

רב ברכות

פסול מדבריהם ועמדה ונשאת דבר הרמב"ם ז"ל דלא תלא ולא חולי' בחר
תקנתא דרבנן ואפילו לחומרא וא"כ כ"ס הכא גבי כהן עמא שאכל תרומה
עמאה דלא חולי' בחר תקנתא דרבנן לקולא למפטור יתיה מברת ודוק :

גם

השאת לפ"ז דמ"ס מרן ז"ל בשם הר"י קרקוס ז"ל בספ"ר מה' פרה
אדומה שהביא הרב ז"ל היינו משום דס"ל משום עומאה דרבנן
אינה פוטרתו גם ההיא פסקא דליכא דהביא הרב מש"ל מהרמב"ם ז"ל בפ"ב
מה' גניבה ה"ח שכתב השוחט ונתנבלה וכו' אבל אם שחט לרפואה וכו'
או ששחטו בעזרה משלם תשלומי ד' וה' אף על פי שחולין שנשחטו בעזרה
אסורין בהנחה הואיל ואסורין מדבריהם ה"ז חייב לשלם תשלומי ד' וה' עכ"ר
הנה לפ"ז אתו מכוונים שפיר פסקי דהרמב"ם ז"ל אהדרי ודוק :

ומעתה

דע דהא ודאי דליכא סתירה מכל זה למ"ס הרמב"ם
ז"ל בפ"ב מה' סוטה ה"ח ואפי' בא על ארוסתו בבית
חמיו שאסור מדברי סופרים וכו' ע"ס דהתם היינו טעמא כמ"ס הרב מש"ל
ז"ל שם וז"ל משום דקרא סתמא כתיב ונקה האיש מעון כלומר דלר"ק שהבעל
לא יהיה בו שום עון מביאה אסורה ל"ס מן התורה ל"ס מדברי סופרים
ובשכחו חז"ל ואסרו וכו' ודומה למ"ס רבינו ז"ל לעיל בפ"א נערה בתולה
וכו' ע"ס הרי דמתבאר מדבריו דליכא שום קו' וסתירה מדברי רבינו ז"ל
אהדרי כלל :

ומכל

האמור אתה הראת לדעת דחילוק הרב ערך השלחן ז"ל וחילוק
הרב שמן המר ז"ל שזכרנו לעיל אי אפשר להתקיים דהמקום
שהביא לנו הרב מש"ל ז"ל מפ"ב ד"ה גניבה ומקום שהביא הרב ברכ"י ז"ל
הן הן סותרין לחילוקים אלו ודוק :

ודע

דמזה שהביא הרב ברכ"י ז"ל אין סתירה לחילוק הרב קי"ע
ז"ל והרב שמחת וי"ט ז"ל והרב יצחק ירנן ז"ל שזכרנו בס"ד
דכא אפשר לפרש דברי הרמב"ם ז"ל שכתב בגט פסול מדבריהם דלא איירי
בפיסול שתקנו חז"ל על הגט עצמו ממש אלא איירי בתקנתא דרבנן שתקנו
במילתא דממונא וכיוצא שמוה נמשך ואתא פיסול בגט ואין אכחנו לריכוס
לחאריך לבאר הגונו דשכיח' בזה האופן כי כל מעיין ישר יחזה במה וכמה

בזו

רב ברכות

ז

גונוי הנמשכים מזה ודוק : ושוכ דאיתו דזה לא יתכן דהנה מן הרמב"ם ז"ל
מוכח להדיא דליכא לחלק בהכי ולא שנה כלל ואפשר ליישב ולומר דמה
שתקנו חז"ל איזה תקנה בגט לא אמרו זה כ"א לענין שאם לא עשה כן
אזי צריך גט אחר אבל לענין שאם נשאת תלא - זה לא הוזכרו בדבריהם בפ'י
והגם שאמרו בדבריהם הגט פסול היינו לענין שצריך גט אחר ועי' להרב
חיד"א ז"ל ביעור חזון מע' הפ' אות ט' שהביא מן הרב רבינו אליעזר ממ"ץ
ז"ל בספר יריאים דף ס"ב ע"ב שכ' דבמקום כשר בדיעבד קתני פסול
והביא ראיה לדבריו ע"כ ע"ס :

גם

מעשה נראה דגם חילוק הרב מהר"י בן פורנא ז"ל בתשובה חובאה
בס' בני יעקב סי' ב' שכ' דהרמב"ם ז"ל מספיקא ליה וכו' ע"ס
הנה גם כן אי אפשר לומר כן כפי האו פסקא דהרמב"ם ז"ל דס"ל דלא
תלא דאי הוה מספיקא ליה כמ"ס הרב ז"ל הו"ל לפסוק לחומרה דתלא גם
כפ' י"ד מה' גניבה לא הו"ל לפסוק דחייב בתשלומי ד' וה' ונחייבו ממון וכו' וכו'

ממנו מספק

גם

לחילוק הרב בני יעקב ז"ל שם אע"ג דמן פ"ב ד"ה גניבה ליכא
סתירה כיון דההיא שעתא דקנאו ביאוש לאו לגבי מוכח הוה קאי
אבל מ"מ מההיא דנשאת לא תלא שהביא הרב ברכ"י ז"ל לכאורה איכא
סתירה ואולי דגם מזה ליכא סתירה דהרב ז"ל יפרש להא דהגט פסול מדבריהם
היינו בתקנתא שתקנו רבנן על הגט עצמו אבל אה"כ אם פיסול הגט הוא
מוכח תקנתא שתקנו רבנן לגבי ממון ומוזה מתגלגלה ואתייא פיסול בגט עצמו
אפשר דס"ל להרמב"ם ז"ל דאם נשאת תלא כן נראה ליישב חילוק הרב בני
יעקב ז"ל עם ההוא דהרמב"ם ז"ל ודוק

ודע

דלכאורה יש לדקדק בדברי הרב מש"ל ז"ל וחילוק הרב מחנה
אפרים ז"ל שזכרנו בס"ד מהא דהיתא בסוכה דף כ"ד ע"א פלוגתא
דר"מ ור"י גבי העושה סוכה על גבי גמל דר"מ מכשיר ור"י פוסל וטעמא
דר"י משום דאמר קרא בסוכות תשבו שבעת ימים ובעינן סוכה הראויה לכל
שבעה וליכא דסוכה זו אין עולין לה ביו"ט והקשו בגמרה לר"מ מטעמא
דר"י ותי' דרבי מאיר סבר הא מדאורייתא מחזא קוויא ורבנן הוה דגורו בה

ע"ס

רב ברכות

ע"ש והרמב"ם ז"ל פסק כר"מ ע"ש ולכאורה ק' דכפי דברי הרב מש"ל ז"ל
והרב מח"א ז"ל הנו' כי מדאורייתא מחזא חזייתא מאי הו' הא אכתי השתא
סוכה שאינה ראויה היא מבח גזירת חז"ל גם מלבד דברי הרבנוס הנו' ז"ל
אכתי תיקשי מדברי הרמב"ם ז"ל דפסק גבי בעל חרוסתו בבית חמור דהין בודקין
את אשתו וכן ממה שפסק בה' נערה בתולה בפ"א דין ה' היתה חרוסה זו
וכו' ועיין כ"מ ז"ל ע"ש ועיין לה' וגל יעקב ז"ל כח"י פסחים על דף ל"ו ע"ב
מ"ש שם בדיבור התוספות ז"ל ומ"ש שם בדברי הרמב"ם ז"ל הנו' שפסק כר"מ
ע"ש ועיין עוד לה' הגדול מהרש"א ז"ל בשמחת תורה ו"ט סי' לה' דף ק"מ ע"ד
שהקשה קו' זו ע"ש מה שתי' לזה ע"ש :

ואנא

עבדא נראה לי לתרץ דהכא שאני דהא הכא הגם שמדרכבן
אין עולין לה ביו"ט אבל מ"מ ס"ל להרמב"ם ז"ל דאם
עבר ועלה הרי זה קיים מצות סוכה ומצינו ראיו הרבה בעין זה בעלמא
דהא איכא דס"ל דלא מקרי מצוה הבאה בעבירה שאינו יולא בה י"ח אלא
דווקא אם היא עבירה דאורייתא אבל אם היא עבירה דרבנן יולא בה י"ח ודי
חובה ואפשר לומר דהרמב"ם ז"ל גמי הכי ס"ל ועיין להגאון מחבר ד סימן
תרס"ד ע"ש ולהכי קאמר הש"ס הא מדאורייתא מחזא חזייתא וכו' ודוק :

נמצינו

למדין דשפיר אמרי' לקבר' הרמב"ם ז"ל אם עבר ועלה
ביו"ט דשפיר קיים מצות סוכה בתקנה וא"כ השתא חשיב
שפיר ראוייה גם מדרכבן אבל משא"כ בההיא דפ"א מה' נערה בתולה וההיא
דה' סוטה וכוונא דליכא למימר הכי ודוק ועיין להרב מהר"ץ ז"ל בשו"ת חכם
לבי סי' ק"ץ מ"ש שם בפלוגתא דר"מ ור"י ויונעס לך ודוק

עלה

בידיו כס"ד דרברי הרב מש"ל ז"ל וה' מח"א ז"ל הם ברור
מללו וחזקים הם כראי מולך ומעתה בזה גם כן ינוח לנו עוד
קושיא אחרת דשם להקשות ממ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' אישות המקדש
בדבר שאסור בהנאה כגון חמץ בפסח וכו' ואפילו היה אסור בהנאה מדבריהם
כגון חמץ בשעה שזית מיוס ו'ר אינה מקודשת ועיין למרן ז"ל בכ"מ ולה'
לח"מ דס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל דווקא בשעות דרבנן וחמץ דאורייתא וכו' ע"ש
ולדורס ניחא ואתי שפיר אבל אמנם ה' המגיד ז"ל שם כתב דאורייתא אפילו
בחמץ

רב ברכות

בחמץ דרבנן ושעות דרבנן וכ"כ הטור ז"ל בא"ה סי' כ"ח בשם הרמב"ם
ז"ל ע"ש ועיין ע"ז באורך כס' בני יעקב ז"ל שאלה כ' דף קפ"ב ע"ג ד"ה
אמנם כל זה וכו' ע"ש הרי יולא מן האמור לדעת הרמב"ם ז"ל כפי הכנה
ר' הטור ז"ל והרב המגיד ז"ל דקפיד אמורי דרבנן וקאמר ראוינה מקודשת
ואע"ג דמדאורייתא היא מקודשת גמורה והנה כאמת כמה שכתב הרב מש"ל
ז"ל והרב מח"א ז"ל וכדמשמע להדיא מפ"א מה' נערה בתולה או אתי
שפיר דהגם דזה שנתן לה הוא אינו אסור מן התורה אבל מכל מקום
בעינין מן התורה שיתן לה ממונה וזה לא יקוב לה מורי דחמץ דרבנן בשעות
דרבנן הוא עפרא בעלמא ואם מה שאסור הוא מדרכבן מאי הו' הא אכתי
עכ"פ הוא אינו ממון ואינה יכולה ליהנות ממנו והרי הוא כעפרא בעלמא
ומן התורה בעינין ממון גמור שיכולה ליהנות ממנו ודוק :

אמור

מעשה לכל הדברות שכתבו בס"ד שפיר יולא לנו בכוור
שהרמב"ם ז"ל ס"ל דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא :

ועוד

גם זאת לא אחשך מלעלות על אר"ש דמטיבותיהו דרבנן קדושי
ר"ה ראיתי בס"ד להרמב"ם ז"ל בפ"ב דטויות שפסק גבי קטן
שהגיע לעונת נדרים ונדר כגור ה' וכו' ומביא קרבנותיו וכ' הראב"ד ז"ל א"ה
דבר זה אינו מחזור למ"ד מופלא סמוך לאיש דרבנן הוי מיייתי חטאת שהיא
חולק בעורה ואפשר כמ"ד דאורייתא וכו' ע"ש והנה מדברי הראב"ד ז"ל
נראה שהוא בא להקשות על דברי רבינו ז"ל ולשוכיה מליתיה וכן משמע
להדיא מדברי הרב מש"ל ז"ל שם שהקשה על הראב"ד ז"ל דמה שהכריח
היכי מיייתי חטאת שהיא חולק בעורה יש לרחות ולומר דס"ל חולק בעורה
לא הוי מן התורה ע"ש וא"כ השתא גם חנן כדיון שפיר מצינן להוכיח מדברי
הראב"ד ז"ל הנו' דס"ל כדעת רבינו הרמב"ם ז"ל שקנין דרבנן לא מהני
לדאורייתא דאי לא תימא הכי א"כ מאי מקשה הראב"ד ז"ל היכי מיייתי חולין
בעורה ואפשר דסבר רבינו ז"ל שקנין דרבנן מועיל לדאורייתא וא"כ השתא
אפילו אי חולק לעורה דאורייתא מאי הו' אלא ודאי דס"ל להראב"ד ז"ל כדעת
רבינו הרמב"ם ז"ל דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ודוק :

ודע

ולכאורה אכתי יש מבאן לדקדק לפי חילוק ארכנוס ז"ל שזכרנו
לעיל

רב ברכות

לעיל כס"ד דהא הכא הרי נחתו רבנן בפירוש לתקן גבי קטן שהגיע לעונת
הדרים אביו מדירו במויר ודוק :

וגם זאת דע מדברי הראב"ד ז"ל אלו שכתבנו בס"ד לכאורה יש
להעיר על הרב מהריט"א ז"ל בתוספת דרבנן דף מ' ע"א שהוכיח
מדברי הראב"ד ז"ל דקנין דרבנן מהני לדאורייתא והא הכא בפ"ב דמזירות
מוכח לדאורייתא מדברי הראב"ד ז"ל דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ויש ליישב :
ועוד גם זאת מטיבותיהו דרבנן קדושי ראה ראיתי לה' מש"ל ז"ל
בפ"י ו' מה' איסורי ביאה שכתב בקצת נשים שאין להם לא
קידושין ולא נישואין דבר תורה כי אם מדרבנן ובגן קטנה מהו שישא אותן
כה"ג וטעמא דמילתא משום דהכה"ג מוזהר על הבתולה וכו' וה"כ קטנה
זו ראוי קונה אותה דבר תורה כי אם משגילה נמצא דבאותה שעה שקונה
אותה הרי היא בעולת עלמו וכו' וע"ש שהאריך בזה ופשיט לה מקוגיא
ערוכה בפ' הבע"י דכל רלא קודשה אביה אסורה לכה"ג משום דלא קני לא
לכי גדלה והו"ל כונס בעולת עלמו ע"ש וכתב עלה שהיא ראויה שאין עליה
תשובה ע"ש ובאמת שנאין הדברים למי שאמרן וראיה אלימתא מצא הרב ז"ל
לפשוט ספיקו והדברים ברורים ומפורשים ע"ש :

הרי דמוכח מכאן הוכחה עמומה ומבוררת שקנין דרבנן לא מהני
לדאורייתא וכזה אחי למפשט שפיר ספק הרב ר' חור"א ז"ל
בברכ"י אה"ע שזכרנו לעיל בס"ד גם מזה איכא למפשט נמי ספק הרב
מש"ל ז"ל בפ' דתרומות גבי כהן טמא שאכל תרומה טמאה ע"ש ולכאורה
ק"ק על הרב מש"ל ז"ל בעלמו דלא פשיט לספיקא שם בפ"ו דתרומות
מהכא דהא וראי דאיכא למפשט ספק זה אפשר ליישב אך אמנם לכאורה מהכא לריק
לה הרב ז"ל ודוק ומיהו זה אפשר ליישב אך אמנם לכאורה מהכא לריק
עיינן דמה לענות בסו' זו דיבמות שהביא הרב מש"ל ז"ל לסברת הפוס'
ז"ל דסברי קנין דרבנן מהני לדאורייתא גם מההוא דהביא הרב ברכ"י אה"ה
ג"כ לכאורה יש להעיר מן המקור הגמרי וכו' דשם הוא לקולה וכו' ע' :
גם דע דגם מהכא ליכא שום סתירה לחילוק הרבנים ז"ל שחילקו כן
היבא דנחתו רבנן לתקן וכו' כאשר זכרנו בס"ד דהא הכא נמי לא

נחתו

רב ברכות ט

נחתו רבנן בפירוש לתקן בשביל הקטנה שיהיה לה קידושין בשביל סכס"ז
שלא תהיה בעולת עלמו אלא הם תיקנו לה קידושין לכ"ע וזה ממילא מתגלגל
מילתא דאורייתא לגבי כה"ג שתהיה בעולת עלמו אחר שתגדיל ופשוט ודוק :
ואחרי הודיע לקים אותנו את כל זאת הנס בעתה נבא לבאר
דעת התוספות ז"ל בזה איס ל קטן דרבנן מהני לדאורייתא
או לאו וזהה מן התוספות ז"ל בב"ק דף ק"ד ע"ב ד"ה אגב איסוף דמיתא
זכו" כתבו להדיא דאי לית ליה ארעא לא מהני הודאה שהיא מדרבנן שהיו
קרויין מעותיו דאורייתא לפדות בהם מעשר ב' וכו' ע"ש הרי מוכח להדיא
דס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא וכן הוכיח מהם הרב מחנה אפרים
ז"ל ה' מכירה דף יו"ד ע"ב וילקף מינה דכ"ש הוא כמלות לולב דכתיב ביה
לכם דבעינן שיהיה משלכם מן התורה ע"ש :

גם הרב החסיד מהר"י אגאוי ז"ל בארעא דרבנן מהדורה בתרא אות
קמ"ה הוכיח מדברי התוספות ז"ל בסוכה דף למ"ד בר"ה שיטת
החזון לבדיתו דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ע"ש אך אמנם הרב ר' חור"א
ז"ל בברכ"י אה"ס סו' תרנ"ח הקשה על דבריו דאין זה כוונת התוספות ז"ל
זכו" ע"ש והנה ראיתי לה' רבי חור"א ז"ל בברכ"י ח"מ סו' מ' שזכר לדברי
התוספות ז"ל בב"ק דף ק"ד הנו"ל והביא נמי דברי התוספות ז"ל בסוכה הנו"ל
כפי הכנתו ונסתייע ג"כ מן שיטה ב' ומן דברי הרב בנו של הרב מח"א
ז"ל והקשה שם לפ"י מדבריהם אלו אדבריהם דבכ"ק הנו"ל ויישב אח"כ דברי
התוספות ז"ל דלעולם ס"ל להתוס' ז"ל קנין דרבנן מהני לדאורייתא וההוא
דהודאה שאני כיון שהיא הודאה בשקר ודובר שקרים לא יכון לפדות וכו'
ע"ש באורך ושם נמי זכר להוכחת הרב מחנה אפרים ז"ל מדברי התוספות
דבבא קמא הנו"ל בס"ד ועוד גם זאת הקשה על דברי הרב מחנה אפרים
ז"ל דנקיט דברי התוספות ז"ל דבכ"ק כפשוטן דאין נחה דעתו בזה והרי
הם עצמם כתבו בפ"ק דב"ק דף י"ב דקנין אגב דרבנן וא"כ דאף דאית
ליה ארעא ומקנה אגביה הוי מצי פרוק מעשר שני והלא אין מעותיו מן
התורה ע"כ ע"ש

גם הרב לחם שלמה ז"ל דף ט' ע"ב הביא לדברי התוספות ז"ל דכל
דף

רב ברכות

דף ק"ד שזכרנו בס"ד וכתב שגדלה מדבריהם דקטן אגב דאורייתא חפץ
ממ"ש בכ"ק דף י"ב ע"כ ע"ש ועוד עיין להרב חפ"ל ח"מ ח"ב דף כ'
פ"א שפיר' לדברי התוספות ז"ל דב"ק דף ק"ד כפי' הרב ברכ"י ז"ל ע"ש
שחריק קטת כזה ע"ש

והנה

ראה ראיתי בס"ד להרב מהריט"א ז"ל בקהלת יעקב בתוספת
דרכנו דף ו"א ע"כ שכתב דברי תוספות ז"ל בב"ק דף י"ב
דסברי דקטן אגב דרכנו וסקשה על זה מעובדא דר"ג וזקנים וכו' וכתב
שאין לומר דהתוספות ז"ל ס"ל דקטן דרכנו מהני לדאורייתא דהא מן דבריהם
דב"ק דף ק"ד מפורש וילא דלא מהני ועוד דה' ע"ז מן קידושין וכו' ע"ש
ושב יושב דבריהם וכתב שגדלה לומר דמ"ש בכ"ק דף י"ב דקטן אגב דרכנו
היינו דווקא במכר מטלטלים וקרקעות דמייירי התם אבל במתנה דלכא
דמים הוי קטן אגב מן התורה וכו' ע"ש ולפ"ז ק' הרב ר' חיד"א ז"ל על
הרב מח"א ז"ל נותרה שפיר ודוק :

והגם

שהרב חפ"ל ח"מ דף הנו' זכר דברי הרב ז"ל אלו וגמגם
בדבריו ע"ש מ"מ הרואה יראה שם בדבריו ז"ל שאין בדבריו
דחיה בכח לדמות דברי הרב ז"ל והנה מלכד כי גברא רבא אמר מילתא
עב"ז אם אכתו מוכרחים לזה שפיר איכא למימר חילוק זה ועיין מה שנכתב
לקמן בס"ד דברי הראש ז"ל והנה באמת דשם בדברי הראש ז"ל בע"כ ז"ק
לחלק חילוק זה כי בלא"ה הוי דברי הראש קותרים ודוק

נמצינו

למדיו מכל האמור דהרב מהריט"א ז"ל והרב מח"א ז"ל וס'
לחם שלמה ז"ל כוללו רבנו הבינו דברי התוספות ז"ל בב"ק
דף ק"ד כפשוטו והוכיחו ממנו דקטן דרכנו לא מהני לדאורייתא ודלא
בהרב ר' חיד"א ז"ל ודרך אגב ראיתי להרב ר' חיד"א ז"ל ביעיר חזון מע'
ה' אות ע"ז שהוכיח הוכחה גמורה מדברי התוספות ז"ל בב"ק דף ק"ד
דקטן סודר דאורייתא ע"ש שהבין דברי התוספות ז"ל כפשוטן ודבר תימה הוא
זה דלפי פירושו שפ' בכוונת התוספות כספרו הכהיר ברכ"י ח"מ ס' מ'
א"כ השתא מה הוכחה הוכיח מדברי התוספות ז"ל דקטן סודר דאורייתא ודבר
ידוע הוא שחזר ועיר חזון הוא אחר ברכ"י ומה גס דשם ביעיר חזון בקטן
אגב

רב ברכות

אגב צמח' הא' אות ע"ח זכר לדבריו ז"ל בברכ"י ח"מ ס' מ' ואין כזה
לא זכר כלום ועוד דשם צמח' הא' אות ע"ח נראה דבעת כותבו לא היה
לו עדיין ס' קהלת יעקב כי לא נדפס והנה הכא צמח' ה' בקטן סודר
זכר בסוף דבריו לקהלת יעקב ז"ל ע"ש ודוק

ועוד

ראה ראיתי להרב קי ע בתוספת דרכנו מערכת ה' דף נו'
ע"ג דהוכיח לסכרת התוספות ז"ל כפרק חזקת הבתים דסברי
דשם יאוש לקרקע מדרכנו וכו' מה יענו לשמעתין דלולב הגזול גביא' ל' רב
הוא להנהו אוונכרי וכו' דמוכח בהדיא דאין יאוש לקרקע כדכתבו התוס'
ז"ל שם אלא מוכרח דסברי שקטן דרכנו לא מהני לדאורייתא וכו' ע"ש ותן
חמת דהוכחה אלימתא הוי זו דשסתא מוכרח שהתוספות ז"ל סברי קטן דרכנו
לא מהני לדאורייתא ולפ"ז דברי התוספות ז"ל כסוכה דף למ"ד ע"כ השתא
מוכרח לפרשו ולתדקק בו בהבנת הרב הססור ז"ל בארעא דרכנו מ"ב אות
קמ"ה דהתוספות ז"ל סברי קטן דרכנו לא מהני לדאורייתא ודוק :

ודע

דאפילו אם נניח במונח שמן עובדא דהוא סבתא נראה דקטן
דרכנו מהני לדאורייתא כמו הבנת התוספות ז"ל בדף למ"ד
ע"ב הנו"ל עכ"ז סבא שאני כיון דנחתו חו"ל כפי' לתקן כן גבי סוכה וכמ"ש
הרב יצחק ורין ז"ל בה' לולב לק' הרב משתת משה ז"ל ע"ש :

גם

עוד מצינו דברי דרכנו קדושים להביא ראיה מדברי התוספות ז"ל
בפסחים דף ל"ח ע"א ד'ה' אכל חלתו וכו' דמוכח בהדיא דס"ל
תקנתא דרכנו לא מהני לדאורייתא שכתבו דאין מדרכנו יש לה היתר וכו' ע"ש
ואפילו לפי תו' האין נמי שכתבו שם ג"כ אין ראיה מזה להפך דתו' האין נמי
הוא ע"ד שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' נערה בתולה דבעינן ראיה שט'
ובמ"ש מרן ז"ל בב"מ שם ובמ"ש הרב מש"ל ז"ל והרב מח"א ז"ל שכתבו לעיל
בס"ד דהכא נמי בעינן ואכל ולכא ודוק ועיין שם בדף ל"ז ע"כ בתוספות
ד"ה דאמר ר"א וכו' ע"ש ועיין להגאון מהרש"א ז"ל ט"ז שם על התוספות
שבדף ל"ח הנו' ועיין בתוספות ז"ל בב"ק דף ע"ז ד'ה' אומר היה ר' שופר'
שכתבו וזה דוחק לומר ואע"ג דמדאורייתא וכו' ע"ש ודרך לתקוטב בדבריו
התוספות ז"ל הללו דלמה בפסחים דף ל"ח נחתא להו בתי' האין נמי ופ"ה
כתבו

רב ברכות

כתבו חזק לומר כיון דהכל אחד וחזק :

ועוד

גמי מוכח מדברי התוספ' ו'ל כבא בתרא דף ע"ט ע"ב ד"ה וזונו וכו' דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא שהקשו דאף יכול להקדישו הקדש גמור שימעלו בהן והלא אין זוכה בהם זכיה גמורה וכו' ותו' רי' דכבשים ואפרוחים זוכה בהם מן התורה עכ"ל ע"ש חרי לך בחדות דס"ל דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ובעינן דווקא מן התורה :

והנה

ראיתי לה' החסיד ו'ל בקי"ע בתוספת דרבנן דף ל"ה ע"א ד"ה אברא שהוא ו'ל הביא דברי התוספות ו'ל הללו והקשה עליו מה מדבריהם ו'ל כנדרים דף ל"ד ע"ב כההיא דאמר רבא היתה כבר של הפקר לפניו שכתבו דמיוני בהפקד ועומד בתוך ד"א שלו וזכה בו מדין ד"א ע"ש והקשה דאי זכיה מדרבנן לא הוי הקדש שימעלו בו אמאי אם נטלה לאכלה מעל וכו' ע"ש ולדיו עברא אפשר ליישב דבריהם דהתוס' ו'ל שם כנדרים הם מפרשי לה להא דאמר רבא מעל ככולה הוינו מדרבנן ולענין לחייבו ממון דווקא רלוכא כזה מדי דאורייתא וביון שמדרבנן מיקא הוי הקדש למה לא יתחייב ממון מכח תקנתא דרבנן אבל אה"ן אינו מביא קרבן מעולה ורבא לא נקט למילתיה כי אם לחייב ממון דווקא והא דקתני מעל הוינו מעל מדרבנן ולענין חייב ממון דווקא אבל קרבן אי מלקות אם הוא כמזור אינו חייב כיון דלא הוי הקדש מן התורה אבל משא"כ כההיא דבבא בתרא דף ע"ט אי אפשר לפרש דהא דקתני מועלין הוינו מדרבנן ולענין לחייבו ממון דווקא דהא התם הכי קתני בבבא בתרא דף ע"ט ו'ל חזק ומועלין בהן ואין מועלין במה שכתבם ר"א בר"ש אומר אף מועלין במה שכתבין וא"כ השתא כמו בהן עלמם דקתני מועלין בהן מוכרח לפרש דמדאורייתא מועלין בהן דהא הם עלמם הקדש גמור נינהו כן נמי כמועלים במה שכתבם דמועלין מדאורייתא וכו' דהכל אחד מחתא נינהו ולכן הוכרח שם רי' לתקן דכבשים ואפרוחים זוכה בהן מן התורה ודוק :

ועיין

עור בתוספות ו'ל בחולין דף קל"ח ע"ב ד"ה יוא וכו' דס"ל כיון דקרינן בהו תיקא לך מן התורה תו לא משגיחין באיסורא דרבנן ע"ש ועיין עמ' שם בחי' הראש"א ו'ל שכן כתב ע"ש ועיין

רב ברכות

יא

ועיין

עור גמי בתוספות ו'ל דכתובות דף י"א ע"א בר"ה מטכילין דמשמע מדבריהם דתקנתא דרבנן לא מהני לדאורייתא ועיין בשו"ט מקובלת כתובות שם ע"ש

ועוד

עיין להתוספות ו'ל בשבועות דף ל"ז בר"ה ואין מביאין דמשמע גמי מדבריהם ו'ל דרבנן לא מהני לדאורייתא ע"ש ועיין בתוספ' ו'ל במלועז דף ד' ע"ב בר"ה אין נשבעין וכו' דמשמע לכאורה שסברתם להפקד דרבנן מהני לדאורייתא ועיין על זה לה' מהרי"ט ו'ל בשמחת תורה דף ק"מ ע"ג שהביא ב' הדבורים של התוספות ו'ל אלו ע"ש

ושוב

אחר התבוננות ראיתי בס"ד שגם מזה אין ראיה שקנין דרבנן מהני לדאורייתא דהבא שאני שהתורה הקפידה שדווקא אם יש כפירת שבעור קרקעות באמת שיוכל לטול מהם הוא דחייב להשבע והשתא אפילו אם מן התורה נשתעבדו קרקעותיו כיון דמדרבנן הם לא נשתעבדו ואינו יכול לטול מהם כלום אם כן הרי כאלו לא נשתעבדו כלל וכמו דרך שכתב מן הרב מש"ל ו'ל והרב מחנה אפרים ו'ל ותקדק דברי התוספות ו'ל שכתבו וזה לשונם כיון שהפקיעו חכמים וכו' חשיב כאלו מחל לו השעבוד ודוק ותמצא דברי בס"ד ואם כן גם מהבא אין ראיה שקנין דרבנן מהני לדאורייתא ודוק

ואחר

שביארט דעת התוספות ו'ל כזה עתה נשוב לבאר דעת הרא"ש ו'ל כזה והנה ראיה ראיתי בס"ד להרב ו'ל בקי"ע בתוספת דרבנן מע' הו"ד דף נ"ן ע"ג שהוכיח מדברי הרא"ש ו'ל נמי ס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא והוא ממ"ש הרא"ש ו'ל בחזקת הבתים דף מ"ד ד"ה יאוש לקרקע ואי הרא"ש ו'ל ס"ל קנין דרבנן מהני לדאורייתא ק' מהא דלולב הגזול גבי חנהו אוונכרי וכו' וכמו שהוכיח לדעת התוספות ו'ל שזכרם לעל בס"ד ע"ש

ודע

השתא אין להוכיח הפך זה מכח דסבר הרא"ש ו'ל קנין חגב דרבנן וכמו שכתב הרב לחם שלמה ו'ל ברך ט' אות ט"ו וכדף מ"ד אות כ"ב ע"ש דהרי כבר כתבם שהרב מהרי"ט ו'ל יושב זה בעד התוספות ו'ל בתוספת דרבנן דף ו"א ע"ג ע"ש והשתא כמו שכתב על דברי התוספות

רב ברכות

בתוספת ו"ל כן יתייבש ממילא על דברי הר"ש ו"ל וסבל אחר ודוק
גם צריך למודעי דמה שהביא הרב קי"ע ו"ל בתוספת דרבנן דף כ"ה
 ע"ה מדברי הר"ש ו"ל בנדרים דף מ"ד ע"ה מ"ה ואפשר לפרש
 חלוקה דר"י כיון דתקון רבנן דלאחר שלשה ימים וכו' ע"ה אין מזה סתירה
 לזה שהבאנו בס"ד חלוקה דהר"ש ו"ל דהר"ה דהתם לא נקיט לה הר"ש
 כי אם שכיב דר"י ועל אוקמתא דר"ל דווקא ועוד מעיקרא לענין דינא וס'
 לט לתפוס מ"ה בפסקיו עיקר ולא מ"ה בפירושו דהא אפי' אם תשובותיו
 סותרות לפסקיו אפ"ה אוליין בתר פסקיו כמ"ה הפוסקים ו"ל וא"כ כ"ה
 תוכא דסמרי בפירושו דוראוי הנמור דאוליין בתר פסקיו והנה מפסקיו כבר
 הוכיח הרב קי"ע ו"ל שקנן דרבנן לא מהני לדאורייתא

גם עוד מדברי הר"ש ו"ל ורמזו הרב בני משה מאב"ר ו"ל ה' נדרים
 סי' ה' ד"ל ע"ד מ"ה על ההוא הנדרים דף ל"ד ע"ה והוא דאמר
 דבה היתה לפניו כבר של הקדש הפקר וכו' ופירש הר"ש ו"ל שהיתה בתוך
 ד"ה וכו' אין להוכיח מזה דס"ל להר"ש ו"ל קנין דרבנן מהני לדאורייתא
 כיון דהרבע אמות קובות מדרבנן וקתני מעל הזה אינו דשפיר חובא למימר
 דקתני מעל היינו מדרבנן ולענין תשלומין דווקא ולא לענין קרבן או תלפית
 גבמו שכתבו לעול בס"ד על התוספות ו"ל ע"ה ועיי' שם בדברי הר"ש
 ו"ל ותמנא שהוא יותר מדווקא בדבריו דהא הר"ש ו"ל כ' שם בדבריו
 גמלם אותה ואת חומשה ולא זכר לענין קרבן כלל באופן דמכאן אין
 קובתה כלום ודוק : ועלה בודיו מכל האמור דהר"ש ו"ל כמו ס"ל קנן
 דרבנן לא מהני לדאורייתא ודוק :

וגם רבינו ירוחם ו"ל ס"ל שקנן דרבנן לא מהני לדאורייתא ובאשר
 הביא בשמו מרן ו"ל בב"י אה"ע סי' כ"ח ובאשר זכר כל זה הרב
 מח"א ו"ל בה' מכירה ע"ה :

וגם אר"י כן ו"ל סוכר קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא והוא מ"ה
 בחידושו בס' המוכר את הספינה דף ע"ו גבי מכירת שטרות
 דרבנן ע"ה והביאו הרב מח"א ו"ל בה' מכירה דף יח"ד ע"ה :

גם בספר חור ודוע כפ' חזקוני נאך הביא ק"ה מהר"ם בן ו"ל ותוספת

רב ברכות יב

ע"ה ובאשר הביא זה הרב בני משה מאב"ר ו"ל דף למ"ד ע"ה ומשמע כמו
 להדיא מדברי הרמ"בן ו"ל דהתם דס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ע"ה :
וגם המדבר ו"ל ומהר"ם ו"ל ס"ל דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא
 באשר הביא זה הרב מחנה אפרים ו"ל שם בה' מכירה דף יח"ד
 ע"ד ע"ה ועיי' כמו לה' לחם שלמה ו"ל דף מ"ד אות כ"ב שזכר לזה ע"ה :
וגם הרב המב"ט ו"ל בה"א סימן כ"ה והביאו ה' לחם שלמה ו"ל שם
 משמע כמו דס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא מהחובות הוכיח
 שהקנין סודר דאורייתא ע"ה :

וגם מרן החב"ב ו"ל בספרו דינא דחיי על הסמ"ג ו"ל בענין מלאכה
 שב"כ הוא ו"ל ס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא דהוא ו"ל
 שם זכר לדברי ר' ירוחם ו"ל הנו"ל לענין קידושין במעמד שלשתן וכו' ומ"ה
 עליו מרן ו"ל בב"י סי' כ"ח וכו' עליו הרב ו"ל שדברי רי"ו ו"ל מוכרחים
 הם וקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ע"ה ועיי' ג"כ לה' מהר"ם ט"ו ו"ל ב"ד
 סי' כ"ו כמה שהוכיח מעבודתא דשמעון הנדיק בפ"ה דטור ע"ה ודוק :

והנה בעתה נאמר לנו לברר עוד דעת מרן ו"ל איך ס"ל בזה והנה
 בשה"ט א"ח סי' תרכ"ח משמע דס"ל קנין דרבנן לא מהני
 לדאורייתא דהוא ו"ל שם סתם בהרמב"ם ו"ל ובמ"ה ה' ר' חיד"א ו"ל בברכ"י
 שם ע"ה אך אמנם הרב ו"ל שם בברכ"י הקשה מדברי מרן ו"ל אלו על
 דבריו ו"ל באה"ע בההיא דהס קודש במעמד שלשתן ע"ה :

והנה לבאורה נראה לומר דמן דבריו ו"ל בש"ע אה"ע סימן כ"ה
 שפסק שם בסעיף י"ג וז"ל הנה לו חוב וכו' וא"ל התקדשו
 לי וכו' במעמד שלשתן הרי זה מקודשת וכו' וי"ה שאינה מקודשת ע"ה הנה
 מכאן אין ראיה לומר דמה שפסק הרי זו מקודשת היינו מדאורייתא דזה
 שכתב מרן ו"ל מקודשת הוא לשון הרמב"ם ו"ל בפ"ה מה' אישות הלכה ו'
 ע"ה ובודאי דמ"ה רי"ו ו"ל דמקודשת מדרבנן הוא קאמר זה חלוקה דכ"ע
 דס"ל הוא ו"ל דמ"ה מקודשת במע"ה היינו שהיא מקודשת מדרבנן ולא מדאורייתא
 וכן כתב להדיא הרב חלקת מחוקק ו"ל שם בס' כ"ח סע"ק כ"ב ע"ה וכן
 נראה להדיא מדברי הרב נחלת לבי ו"ל סע"ק ל"ח ע"ה ועיי' כמו להרב

רב ברכות

עני ארום שם ע"ש וא"כ השתא מדבריו ו"ל בשה"ט אה"ע אדבריו ו"ל
בשה"ט א"ח לוכא סתורה כלל רבשה"ט אה"ע לא מוטו שריכר בוס כלום אס
היא מקודשת מדאורייתא או מדרכבן כלל ואמננס דווקא מדבריו ו"ל בכ"י אה"ע
דפליג שם בהדיא על רי"ו ו"ל הוא ראיבא סתורה לדבריו ו"ל בשה"ט א"ח
אבל מדבריו ו"ל בשה"ט אה"ע מלכד ראיבא סתורה אדבריו ו"ל בא"ח אלא
אדרבה ראיבא נמי סויעתא דיש קלת הוכחה דלא סמך ו"ל אדחיותו בכ"י
שרחה לדבריו רי"ו ו"ל מדסתם דבריו וכתב לשון הרמב"ם ו"ל דווקא ה"ז
מקודשת סתם ולא פירש דבריו אס היא מקודשת מדאורייתא או מדרכבן
מאחר ראיבא רי"ו ו"ל דסבר דאפילו מ"ד מקודשת היא מקודשת מדרכבן
ולא מדאורייתא והוא ו"ל פליג עליה בוס ולמה כתב בסתמא לא ודאי דלא
סמך דבריו ו"ל שכ"י בכ"י לענין פסק הלכה ודוק :

גם

תוך מזה נראה לי להוכיח בס"ד מן דבריו מן ו"ל בשה"ט דס"ל
קנן דרבנן לא מהני לדאורייתא וכמו שפסק בא"ח ובסברת רי"ז
ו"ל ופוא ממה שפסק מן ו"ל שם בשה"ט אה"ע סי' כ"ח סעיף כ"א המקדש
באיסורי הנאה דרבנן לגמרי שאין לו עיקר מן התורה מקודשת ואס כחמץ
דאורייתא ושעות דרבנן או שעות דאורייתא וחמץ דרבנן ספק מקודשת
ואשתא אי ס"ל תקנתא דרבנן מהני לדאורייתא אימתי פסק בימדי דרבנן
לגמרי מקודשת ובמדי דאיבא ביה ספק דאורייתא ספק מקודשת והוא ליה
לפסוק בוס ובוה אינה מקודשת לגמרי מן התורה אלא ודאי דסבירא
ליה תקנתא דרבנן לא מהני לדאורייתא וכמו שפסק בשה"ט אורח חיים
וכמו סברת רי"ז ו"ל ולא סמך לענין פסק הלכה אדבריו ו"ל בכ"י שרחה
לדבריו רי"ו ו"ל ועיין לה' בית שמואל ו"ל שם בס' כ"ח סע"ק כ"ב שכתב אהא
דמין ו"ל ו"ל וגם כתבתי לעיל אס מקדש אותה בדבר שאין לו בו קנין
דאורייתא רק קנין דרבנן מ"מ קונה אותה מדאורייתא כגון מעמר שלשתן
משום ע"י תיקון חו"ל נעשה שלו מדאורייתא כן יש לומר הכא להפוך מחמת
נזרת חו"ל אינה שלו ואינו קונה אותה כלל וז"ע עכ"ד ע"ש :

ברם

היא זו שעומדת לנגדנו לכאורה הא דפסק מן ו"ל בסיומן
למ"ד סעיף ה' היתה עומדת וורקס לתק' ד' אמותיה מקודשת
וכתב

רב ברכות י

כתב שם הרב בית שמואל ו"ל ו"ל ומ"מ כתב הוא מקודשת מדאורייתא כי
מאחר שתקנו כן חו"ל או היא מקודשת מדאורייתא עכ"ד ע"ש וכן נתי
גבי גירושין בס' קל"ט פסק מן ו"ל אס ורקו לה כתק' ד' אמותיה מקודשת
ועיין בבית שמואל שם סע"ק כ"ד ע"ש הרי דלכאורה דבריו מן ו"ל אלו סתמי
אחדיו למ"ס בס' כ"ח סע"ק כ"א שזכרנו בס"ד גם לכאורה נמי קשה מדבריו
הרמב"ם ו"ל כי כבר כתבנו בס"ד לעיל דהרמב"ם ו"ל ס"ל קנין דרבנן
לא מהני לדאורייתא ואף לענין גירושין פסק אס ורקו לה כתק' ד' אמותיה
מקודשת ואע"ג דאדרבא אמות קומת הוא תקנת חו"ל :

ולכן

כדי לתקן כל זה מוכרחים אנחנו לחלק בחילוק הרבנים סרפין
תלחא ולה"ה שזכרנו לעיל בס"ד שחילקו בין הוכא דנתתו רבנן
לתקן וכו' ע"ש וא"כ גם הכא גבי ד"ה לענין גירושין הם נחתו לתקן בפירוש
לגבי גט משום תקנת ענוות וכו"מ הרב עני ארום ו"ל סי' למ"ד סע"ק
וא"ו דרבנן תיקנו גבי גט ד"ה ואפי' בר"ה משום תקנת ענוות וכו"מ הרשב"א
ו"ל ע"ש וכ"כ הרב כ"ש סי' קל"ט ס"ק כ' וא"כ כיון דנתתי לתקן גבי גט
עצמו שפיר מהניא תקנתא דאורייתא ג"כ וכו"מ הרב קי"ע ו"ל ודעמיה
ו"ל ולכן השתא שפיר פסקו הרמב"ם ו"ל ומן ו"ל גבי גירושין דמקודשת
מן התורה ומה שפסק מן ו"ל גבי קידושין ג"כ דמקודשת מדאורייתא אע"ג
דרבנן לא תיקנו בפירוש לגבי קידושין ד"ה כ"א לבי גירושין דווקא הוא שתיקם
היינו טעמא כמ"ס הר"ן ו"ל דמקשינן קידושין לגירושין וקידושין שוה לגירושין
בכל מילי וכמו שהביא זה הרב בית שמואל ו"ל בס' ל' סק"ה וה' ע"ש
ארום ו"ל שם בסע"ק הנו' וא"כ נמצא לפ"ז דהגם דלא תיקנו זה כ"א בגירושין
ולא בקידושין מ"מ כיון דקידושין שוה לגירושין בכל מילי ואתקשו זה לזה
א"כ חשיב כשו תיקנו כן להדיא בקידושין ג"כ כיון דהכל אחד חשיב ולכן שפיר
פסק מן ו"ל בקידושין דנ"כ מקודשת מדאורייתא ומה שלא כתב הרמב"ם
ו"ל רק ד"ה בקידושין כ"א בגירושין דווקא עיין על זה להרב עני ארום ו"ל
סי' למ"ד סע"ק ה' מ"ס בוס וסכל עולה בקנה אחר ודוק

אף

שוקיה נמזינו למדין מכל האמור דמין ו"ל בשה"ט לא סמך
אדחיותו שכתב בכ"י על דבריו רי"ו ו"ל גבי מע"ש אלא אדרבא

פסק

רב ברכות

שקל לקדוש כסדרת ריז' ו'ל כס' כ"ח סע"ק כ"ח ולכאורה שזו היא ראיה
נכונה ונמצא לפ' דמן תרי פסקי דמין ו'ל כ"ח הלכות לולב ובא"ה
ה' קדושין מוכח דס"ל למין הקדוש ו'ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ודוק:
ודע דכל זה שכתבנו הוא לרווחא דמילתא אבל באמת אין אכחשו
לריכוס לכל זה דהא ודאי דאפי' אם נמוס במונח שדבריו מרן ו'ל
בשה"ט עצמו סתרי אחריו עכ"ו לענין דונא אין לנו שאל מה שפסק
הכא גבי לולב שקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא כי כלל גדול מסור בידנו
בכל מקום סוגיא בדוכתא עדושה ועיין על זה להרב יד מלאכי ו'ל בכללי
הפוסקים ו'ל דף קל"ה ע"ד שהביא ראיות לזה מדבריו מרן ו'ל בעלמו ועוד
הביא כמה פוסקים ו'ל דכתבו כן ע"ש ועיין עוד ג"כ להרב מהר"י
עייאש בספרו לחם יהודה

נשאר

לנו לרעת אי קנין האפטרופוס והעמדתו על נכסיו ותומים
אם מדאורייתא או מדרבנן ואשא עיני ואראה שמקור דין
זה הוא נובע בסוגיא דקידושין דף מ"ב אמר רב גידל אמר רב מנין לתומים
שכל לחלוק וכו' ש"ד מעמדים להם אפטרופוס ת"ל נשא אחד וכו' ע"ש

אך

אמנם דבזה איכא לספקי אי האו דרשא דהרי"ה ש"ס מפסק
נשא אחד היא דרשא גמורה או אסמכתא בעלמא הוא והנה
מן התוספות ו'ל שם מוכח דלא דרשא גמורה היא זו וכן הוכיח מדבריהם
הרב פרח מטה אהרן ו'ל סי' כ"ט דס"ל לתוספות ו'ל דאפטרופוס הוא
מדרבנן וכן הוכיח נמי משיטה כ"י ע"ש וכן הוכיח ג"כ מדבריהם ו'ל
כפשיטות הרב דברי אמת ו'ל דף ז"ט ע"ג שכתב ו'ל ואע"פ שמכירת
האפטרופוס אינו שאל מדרבנן וכמש' התוספות ו'ל בפ' האיש מקדש
דף מ"ב ובפ' השולח דף ל"ד וכו' ע"ש:

ואנא

עבדא מלאה ראיתי בס"ד לרבינו הרא"ש ו'ל בחידושי לקידושין
בספר הנקרא שמחה לזיוק שכתב להדיא דהאי דרשא היא
אסמכתא בעלמא ע"ש הרי דמשמע ממנו להדיא דקנין האפטרופוס
והעמדתו על נכסיו ותומים הוא מדרבנן ולפי דבריו ו'ל ודבריו התוספות
ו'ל הו"ל מוכרח לומר דגם דרשא דאחם ולא אפטרופוסין דהרי"ה בבביתא
בקידושין

רב ברכות יד

בקידושין דף מ"א ע"כ הוא אסמכתא בעלמא דלפי סברתם ו'ל מעיקרא
מדאורייתא ליכא תקנתא דאפטרופוסין כי הו"ו דאלטרין קרא למעטיו ודוק:
גם ראיתי בס"ד להרא"ש ו'ל בכתובות דף ק' שהביא להא דכתבו
התוספות ו'ל בקידושין ובניטון אשר ממנה הוכיחו הרב פמ"א ו'ל
וה' ד"א ו'ל שדין האפטרופוס הוא מדרבנן וכאשר כתבו בס"ד על דבר
התוספות ו'ל ע"ש:

גם

ראה ראיתי בס"ד לרבינו המרדכי ו'ל שם בפדף האיש מקדש שכתב
ו'ל ודוקא ביותמים קטנים עשו תקנה זו אבל לא בשותף הבא
לחלוק שלא לרעת חבירו וכו' ע"ש משמע מדבריו דגם הוא ו'ל סבר כרעת
הרא"ש ו'ל דהאי דרשא דנשא אחד הוא אסמכתא בעלמא ורבנן הוא דעשו
תקנת האפטרופוס ולא מדאורייתא דהא קאמר בהדיא בדבריו עשו תקנת
זו וכו' דמשמע דהיא תקנתא דרבנן ודוק:

הרי

לך יוצא לרעת התוספות ו'ל והשיטה כ"י ולרעת הרא"ש ו'ל
בחי' להדיא ולרעת המרדכי ו'ל נמו להדיא דקנין האפטרופוס
והעמדתו על נכסיו ותומים הוא מדרבנן ולא מדאורייתא ודוק:

והנה

כפשיטתנו לפיו בס"ד לה' מהריט"א ו'ל בתוספת דרבנן
דף י"א ע"ד שעמד בחקירה זו אם דין העמדת האפטרופוס
הוא מדאורייתא או מדרבנן והוכיח מהאי מומרא דרב גידל אמר רב מנן
זכו' הו"ל דהוא מדאורייתא דהוא ו'ל הבין הדרשא כפשוטה שהיא דרשא
גמורה וכן נמי הוכיח כן מההיא ברייתא דאחם ולא אפטרופוסין וכו' ע"ש
והנה ודאי ההיא דהרא"ש ו'ל שזכרנו בס"ד שכתב להדיא דהאי דרשא היא
אסמכתא בעלמא לא ראה הרב ו'ל דלא נדפסו עדיין אבל מן התומה ראוי
לא נרגש מדבריו המרדכי דס"ל דאפטרופוס הוא מדרבנן ודוק:

ועוד

ראיתי להרב ו'ל שם שהוכיח מדבריו הרמב"ם ו'ל בפ' מהלכות
תרומות דין ט"ו גבי חש"ו שקנו להם עבדים וכו' שדין האפטרופוס
הוא מדאורייתא וכו' ע"ש והנה כדי לברר זה מתחילה צריך להעיר בדברי
מרן ו'ל בכ"מ שם בפ' ה' י"ז מ"ש ו'ל כל המאכיל בתרומה מאכיל בחוס
ושוק והק' מרן ו'ל שם וו"ל ויש לתמוה עליו שהרי בפ"א פסק כדוש לקיש
דאמר

רב ברכות

ואמר תרומה ב' ה' דרבנן וכו' ע"ד ע"ש ולכאורה יש לתמוה דאימתי לא הקשה בדברי רבינו ז"ל שכ' לעיל בדיון ט"ו גבי חס"ו שקנו להם עבדים אינם אוכלים אבל אם קנו וכו' דאמאי אם הם קנו לא יאכלו והא כבר פסק הרמב"ם ז"ל דפעושות מקחם מקח וממכרם ממכר במטלטלין וכ"ש איכא דאיכא דעת אחרת מקנה דבזה הפילו אם הוא קטן שנותנים לו דור וזורקו אביו וטעמו שעריון לא הגיע לעונת השעושות דג"כ קי"ל דזוכה לעצמו ועי' בש"ע וכו' ח"מ סי' רמ"ג וא"כ הכא אמאי כתב גבי קטן דאם קנה הוא אינם אוכלים מאחר דתרומה ב' ה' דרבנן והאי רמי' יש לו קנין במור מדרבנן ועיין תוספת דרבנן דף י"ב ע"א בד"ה וכן יש ללמוד : **גם** דע דמלבד זה עוד יש נמי לדקדק ממ"ש רבינו ז"ל בפ"ח הלכה ט' גבי בת ישראל שנשאת לבן חרש שלא תאכל בתרומה וכתב שם הרמב"ם ז"ל הטעם בהדיא משום שאינו קונה אותה מן התורה :

ואמנם

הדבר פשוט הוא שאין מכל זה שום קו' בדברי רבינו ז"ל דרבינו ז"ל כ' שם להדיא בפ"ח ה' י"ב דכל לו בשם שאינם אוכלים בתרומה דאורייתא כך אינם אוכלים בתרומה דרבנן גזירה שמה יאכלו בשל תורה ע"ש הרי לך בהדיא דאלו אע"פ שדרבנן יכולים לאכול אפ"ה אינם אוכלים גזירה אע"פ שתרומה דאורייתא וא"כ השתא הוא הדיון והוא הטעם בהדיא דאדרגוניטום שהקשה ממנה הרב מש"ל ז"ל ג"כ יכולים אגבתי לומר דלעולם מדינא הם יכולים לאכול בתרומה ב' ה' שהיא דרבנן אלא ה' דאינם אוכלים הוא משום גזירה לשל תורה וכן נמי השתא גם מההיא דחש"ו שקנו להם עבדים דאינם אוכלים ג"כ לוכא קו' דג"כ גזרינן אע"פ של תורה והנה דע לך כי אע"ג דהשתא ב' ה' לא משכחת לה תרומה של תורה אלא הכל הוא דרבנן וא"כ מה שייך גזירה אע"פ של תורה הנה דאימתי להרב הגדול מהרימ"ט ז"ל בחי' לקדושין על דף ס"ט והביאו ג"כ הרב הגדול חק"ל אה"ע סי' כ' דף ב' ע"ד שכתב וז"ל ומ"ש ואכ"א בתרומה דרבנן אכול בתרומה דאורייתא לא אכול פי' לאו משום דאכול בתרומת ה' דעיקרו מדברי תורה דהשתא נמי דרבנן הוא בזמן הזה ומאי רבותא היא יב' אבל השתא איכא למוחש שמה היום או למחר יעלו כולם ויתחייבו

רב ברכות טו

מן התורה אלו הולכים ואוכלים ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו כדאמרינן גבי חרש כפרק רבי ישמעאל דגזרינן מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו כהאיר המזרח וכ"ש דגזרינן הכא לביאת כולם וכו' ע"ש יא' לנו מכל האמור דשם סברא לגזור גם ב' ה' דתרומה דרבנן משום מהרה יבנה המשיח ויבנה בית המקדש במהרה בימינו אבי"ר דאז יש אותו זמן תרומה של תורה וא"כ השתא הטעם שפסק רבינו ז"ל בכל חיינו דלא יאכלו גם ב' ה' הוא משום גזירה למחר יבנה בהמ"ק במהרה בימינו אבי"ר ויאמרו מי לא אכלנו בתרומה השתא נמי ניכול וכמו שזכרנו באמת גזירה זו ממש גבי חרש וכמ"ש הרב ז"ל : ודע הדבר זה הוא מוכרח בלא"ה בדברי רבינו ז"ל דאז לאו הכי תיקשי אז דהלא תימנות עורא גם בבית שני ג"כ לא יש תרומה של תורה וא"כ מה שייך לגזור אע"פ של תורה ואין סברא לומר דרבינו ז"ל לא פסק כן לא ליתמות המשיח שיבא במהרה בימינו אבי"ר אבל עתה ב' ה' אה"כ דאוכלים בתרומה דרבנן דזה חיינו ולא ניתן לומר דבר זה כלל וכדאירי הגמור שרבינו ז"ל קאי גם על ז' ה' והשתא אז מוכרחים אנחנו לומר דטעמו של רבינו ז"ל הוא כמ"ש בש"ד ועיין בבית דף ה' ע"ב מ"ש מהרה יבנה בהמ"ק ויאמרו וכו' ע"ש ודוק :

עוד

דע דהשתא אז לוכא נמי להקשות ממנה שפסק רבינו ז"ל בפ"ד מה' איסורי ביאה וז"ל כל כהן ב' ה' כחוקה הם כוהנים ואין אוכלים לא בקדשי גבול והוא שתהיה תרומה של דבריהם אבל תרומה של תורה אינו אוכל שלא כהן מיוחד עכ"ל ולפי סברא זו שכתבנו בס"ד השתא תיקשי לכאורה דאימתי לא גזרינן בהו גם ב' ה' שמה מחר יבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן כן יקי רגון ויאכלו גם של תורה דבאמת זה אינו דהא כתב הרמב"ם ז"ל סוף ה' מלכים והביאו ג"כ הרב חק"ל ז"ל שם המשיח מטהר את שבת לו ויאמרו זה כהן מיוחד ודחה לשאינו מיוחד ע"כ ע"ש וכתב הרב חק"ל ז"ל שם ע"ז וז"ל ולפ"ז גם תרומה דרבנן אינו אוכל משום שאינו מיוחד וזה מוכרח דאז לאו תרומה של תורה מי וכול כיון דכל הכהנים הם כהני חוקה עכ"ל ע"ש והשתא לפ"ז שפיר פסק רבינו ז"ל בפ"כ מה' א"כ דהכהנים ב' ה' אוכלים כיון שהיא דרבנן ואע"פ שבתרומה

רב ברכות

דאורייתא חס היה לא היו אוכלים כיון דכל החששה הוא כשכל זמן ביאת
משיחא במהרה בימינו אביר וכו' ס"ל להרמב"ם ז"ל שהמשיח תכף הוא
מטהר את שבת לוי ודוחה את שאינו מיוחד וכוון שדוחה את שאינו מיוחד
הוא דוחה אורחא לגמרי וגם בתרומה דרבנן אינו אוכל וכו' הרב חזק"ל
ז"ל וא"כ השתא מה שייך לגזור ומש"כ ככל הני גוונים שזכרנו דהא ודאי
שפיר איכא למגור הכי וכדאמרנו גבי חרש :

מעשה

כלכה נא ונשוכה אל ראיית הרב מהריט"א ז"ל שהוא מדברי
הרמב"ם ז"ל הנו"ל דבהרמנותיה דמר ניהו רבא ואחר
בקשת אלף מחילות מכבוד תורתו אפשר לומר דאין ראיה מזה לומר דהרמב"ם
ז"ל ס"ל דין האפטרופוס הוא דאורייתא דלעולם אמינא לך דס"ל דין
האפטרופוס הוא דרבנן ומה שפסק דאם קנו האפטרופוסים אוכלים ח"ע"ג
דהוא ס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא הנה על זה יש לומר דלא אמרינן
הכי כי אם דווקא במקום שלא מצינו לחז"ל שדברו כן בהדיא ובחזקת בפירוש
בתקנתם לדבר שהוא דאורייתא אבל אם חז"ל אמרו זה בפירוש בדבר הנוגע
לדאורי' הא ודאי שפיר יש בידם כח ובמזדק חילוק הרבנים ז"ל שזכרנו לעיל בס"ד
ומהריט"א ז"ל בעלמא הוא בעל הקבר' הושת"ש והנה הבא מצינו לחז"ל בהדיא
שאמרו אם קנו האפטרופוסים עבדים היו לו ויכלו בתרומה דהכי תניא
בהדיא בתוספתא דרבנן ע"ש ולכן השתא שפיר פסקה הרמב"ם ז"ל ויאכלו
ורע דג"כ מלאכתו הדבר מפורש עור בדברי הרב קרבן שטור שטור על מס'
ע"ז דף קל"ו ע"א ד"ה איברא שכתב וז"ל ונריך לומר דס"ל להרמב"ם ז"ל
דהא דאמרינן הפקר כ"ד הפקר ומהני אפילו למילי דאורייתא אינו אלא
במקום שאמרו חז"ל אבל במקום שלא אמרו חז"ל לא אמרינן כן מרענשין
וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה סי' אל"ף קצ"ה והוביח זה מסוגיא דרבנן דף
כ"ט יע"ש עכ"ל הרב קרבן שטור ז"ל ע"ש :

וגם

דע דבר זה שכתבו בס"ד הוא מוכרח בלא"ה לאמר אותו לס'
הרא"ש ז"ל דהוא ס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא וגם ס"ל
האפטרופוס הוא דרבנן וא"כ השתא תיקשי ליה מן התוספתא דקתני ויכלו
לא מוכרח ליושב באמר ודוק :

ורע

רב ברכות מז

ורע

דבעיקר דברי מרן ז"ל והשגתו בדברי הרמב"ם ז"ל שהניח כל"ע
לכאורה דבריו אינם מובנים דהא הוה יראה שם בנמרה דיבמות
דלא נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש כי אם בדברי רבי יוסי ועיקר מחלוקתם
הוא תלוי בזה דרבי יוחנן סבר שס"ל לר' יוסי אנדרינוטס הוא ודאי וכו'
זמכא זה הוא דפליגי אהרדיו"ע"ש להדיא מן הש"ס ורש"י ודף היטב כי קמרתו

ועוד

מלאכתו להרב מהריט"א ז"ל שם שהביא ראיה דאפטרופוס
דאורייתא מהא דפ' הנוקין דאין האפטרופוסין רשאין וכו' אבל
מוכרים אותם לאחרים וכו' ואם איתא דהעמדת האפטרופוס הוא מדרבנן
א"כ ה"ך במכירת האפטרופוס וכו' שהיו שחרור זה מתירו בבת חורין למ"ד
דאיסור עבד כב"ח דאורייתא ואפילו למ"ד דרבנן מ"מ נפקא מינא בשחרור
זה לענין איסור דאורייתא שהרי אי מחזיקין ליה כמשחרר אם קידש בת
ישראל מקודשת ואם קידשה וישראל אחר אין חוששין לקידושו ועוד דעד השתא
היה פסול לעדות ואם גירש אדם אשה בפניו אינה מגורשת ועכשו ע"י
שחרור זה הוא ער כשר ומתירין ע"י אשת איש עכ"ל ז"ל ע"ש :

והנה

ממה שע"י שחרור זה מתירו כב"ח אין מבאין ראיה כלל
דהא מה שהעבד אסור כב"ח מדאורייתא הוא מחלוקת בין
הפוסקים ז"ל וא"כ השתא למ"ד דאסור כב"ח דאורייתא אין ראיה מן הש"ס
שרין האפטרופוס הוא דאורייתא אפשר דהמ"ד הזה ס"ל קנין דרבנן מהני
לדאורייתא ואם יש את נפשו להביא ראיה מדברי הרמב"ם ז"ל דהוא פסק
קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא וגם הוא ז"ל פסקה להא דמוכרים אותם
לאחרים והם מוטיאס אותם לחירות ונמלא לפ"ז מוכרח דס"ל קנין האפטרופוס
דאורייתא הנה גם מזה אין ראיה מוכרחת דהא ברעת הרמב"ם ז"ל מצינו
מחלוקת בדיון זה דהרב פרח מטה אהרן ז"ל כח"א סי' ל"ב ס"ל ברעת
הרמב"ם ז"ל דאיסור עבד כב"ח הוא מדרבנן גם הרב עדות כיעקב סימן
ח' משמע דס"ל הכי וכאשר כתב הרב ז"ל בתוספתא דרבנן מע' העין דף
פ"ד וכן כתב נמי הרב החסיד ז"ל בארעא דרבנן מ"ב ע"ש שכתב כן בפשיטות
לדעת הרמב"ם ז"ל שהוא מדרבנן אך הרב ז"ל בתוספתא דרבנן שם דף פ"ד
איהו פליג על הרב פמ"א ז"ל ואר"י עדות כיעקב ז"ל וס"ל ברעת הרמב"ם
ז"ל

רב ברכות

ז"ל שהוא מדאורייתא ונסתויב כמו מדברי מהרש"ם ז"ל ראינו כמו ס"ל הכי
כדעת הרמב"ם ז"ל ע"כ וא"כ השתא לפי דברי הרב פמ"א ז"ל והרב עדות
בועקב ז"ל השתא לוכא ראינו ממנו שז"י זה הוא לוקח כ"ח דגס זה הוא
מורכבין אך מ"ש שז"י א"ס קידש אשה ישראלית וקידש אותה אחריו ישראל אחר
שאין חוששין לקידוש ב' היא ראינו לכאורה ומיהו גם זה יש לדחות מט"א
ובאשר נכתוב לקמן בס"ד :

גם

ממנו שז"י שחרור זה הוא כשר לעדות לענין גירושין וכו' הנה גם מזה
אין ראינו דהא אע"ג דמצינו להרמב"ם ז"ל בה' עדות שפסק העבד
פסול לעדות מן התורה אבל מ"מ מלאנו ראינו בס"ד להרב אורנים ותומים
ח"מ בתומים סו' ס"ח סע"ק ח' שהביא מן הגהות אשרי ז"ל והמרדכי ז"ל
שכתבו בשם ס' החכמה ורי"ק דמן התורה גוים כשרים לעדות א"ס נודע
דלא משקרו וכ"כ רש"י ז"ל בגטין וכו' ע"כ והנה נודע הוא דמה שהגוים
פסולים לעדות להרמב"ם ז"ל הוא מק"ו דעבד כמ"ש הרמב"ם ז"ל בה'
עדות פ"ט ה"ד וז"ל קל וחומר לגוים א"ס העבדים שהם במקל מלות
פסולים הגוים לא כ"כ ע"כ וא"כ השתא שפיר יש להשוות דעת הרמב"ם
ז"ל עם הפוסקים ז"ל הנו"ל שפסקו גבי גוים א"ס נודע דלא משקרי כשרים
מן התורה ואפשר להרמב"ם ז"ל כמו ס"ל הכי והא דכתב הרמב"ם ז"ל העבדים
פסולים מן התורה וק"ו הגוים וכו' הוא מיידי בסתם עבדים וסתם גוים
דלא ידעין בהו דלא משקרי אבל אה"כ עבדים וגוים ידעין בהו דלא
משקרי ס"ל להרמב"ם ז"ל דכשרים הם מן התורה וא"כ השתא הכא הא וראוי
דעבדים אלו הם רגלים לזאת לחירות להיות ישראלים בגוים וגם דבאמת
הם נעשו ישראלים בגוים מדרכין הא וראוי דחשבי חוקתם דלא משקרי
וא"כ הגם דאלו מן התורה עדיין הם עבדים מ"מ הם כשרים לעדות כיון
דראוי אלו חוקתם לא משקרי וכ"כ הוא ודוק :

גם

דע דעוד יש מקום אמת לסתור ראיות אלו מהא דאמרי' כל המקדש
אדעתא דרבנן מקדש ואפקיעו רבנן לקידושין מניה ואע"ג דכתב
הרב ז"ל שם משם הרשב"א ז"ל דלאו ככל מקום אמרינן הכי הנה הא לך
דברי הרשב"א ז"ל בעיקר הכלל חזו"ל אין זה הכלל לכל מה שאמרו חכמים
שלא

רב ברכות י

שלא יעשה כן שאם עשה אינו עשוי לא אף לך בכלל דברים אלו אלא מה
שהתירו הן בפירוש ע"כ ע"כ הרי לך דכל מקום שהתירו חז"ל בפירוש אמרי'
האי טעמא דכל מאן וכו' וא"כ השתא הכא דאמרו חז"ל ואחרים מוסיף
אותם לחירות אין לך היתר בפירוש יותר מזה דכל ההפך שיש בין העבד
לבין אדם בן חורין הוא זה העדות ונישואין ככ"ח ודוק :

ואמנם

שוב ראיתי דאין אנחנו צריכים לכל הדברים שכתבו בזה
ואפילו אי יתבאר לך כל דילך עכ"ל שפיר יש מקום אמת
לומר דאין ראינו מדברי הרמב"ם ז"ל אלו דהא כבר יש בירינו גדול המסור
לנו מהרבנים הנו"ל אשר נתבאר בסגנון אחד דכל מקום דנחתי רבנן
בפירוש לתקן וכו' ובאשר זכרנו דבריהם לעיל בס"ד וא"כ השתא דנחתי
רבנן בפירוש לתקן במילי דאורייתא שהם תיקנו בפירוש תקנה זו שמכרו
אותם לאחרים ואחרים מוסיף אותם לחירות ומשחררין אותם ובראי שיקום
ששחררו אותם הוינו שחרור גמור מדאורייתא דא"ס תיקנו זה דווקא לענין
לאפקיעי השעבוד מהם אבל לענין איסורא עדיין הם עבדים מדאורייתא ח"כ
מה שייך בזה לשון ואחרים מוסיף אותם לחירות דמשמע שהיו כו' חורין
גמורים גם הא הטעם דאין ליקח מהעבד עצמו דמים שנתנו לו אחרים הוא
משום שיש לגזור שקלית בני אדם לא ירעו שקבלו מעות ויסברו שמשחררין
כלא כסף וכמ"ש הגאון הקמ"ע ז"ל בסי' י"א סע"ק ט"ל ע"כ ואי באמת הם
עדיין עבדים מן התורה ולא נשתחררו השתא מה שייך לגזור גזירה זו אלא
מוכרח לומר דרבנן תיקנו שאחרים ישחררו אותם שחרור גמור דאורייתא וא"כ
השתא מאחר דנחתי רבנן לתקן בפירוש במילי דאורייתא הא שפיר מהניא
תקנתם למחשכ דאורייתא ממש וכמו שכתבו הרבנים ז"ל

ומזה

הטעם כמוהא דאמרינן בגמרא דגיטין דף מ' בעובדא דהנחא
בי תרי דקס חד מנייהו ושחררה לפלגיה וכו' דמהני קנק
האפטורופוס לעשותו משחרר גמור מדאורייתא אע"פ שהיא תקנתא דרבנן
מ"מ כיון דנחתי בפירוש לתקן בדבר הנוגע לדאורייתא חשיב שפיר משחרר
מדאורייתא וכמ"ש ה' מהריט"א ז"ל בעלמנו על זה בס' הבהור שמחתנו"ו
סי' ל"ה דף קל"ט ע"ג וע"ד ע"כ

רב ברכות

ורע וקולק זה בין הוכא דלא נחתו וכו' בין הוכא דנחתו וכו' בלאו דברי הרמב"ם ז"ל אלו נמי מוכרח אתה לחלק בהא לס' התוס' ז"ל והרא"ש ז"ל דהם ס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא וגם ס"ל דין האפטרופוס דרבנן וא"כ השתא ק' דמה יענו להא דאמרינן בגמרא דמוכרין עבדים לאחרים ואחרים מוילין אותם לחירות וכמו קו' הרב מהרש"א ז"ל אלא מוכרח לומר דהכא שאני כיון דנחתו בפירוש לתקן זה ועוד עיין לקמן מה שנכתוב בעו"ה ר"ה ע"ה מהני מדברי הרמ"ב ז"ל לדבריו אלו בס"ד ודוק : **והשתא** הרי לך בפשיטות שאין להביא ראיה מדין זה שהאפטרופוס מוכרים אותם לאחרים ע"מ שוילין אותם לחירות והם משחררים אותם שפסק הרמב"ם ז"ל כלל ועיקר דהכא שאני וגם מההיא דה' תרומות גבי חס קנו האפטרופוסים עבדים דואכלו בתרומה וכו' אח"כ הרמב"ם ז"ל כל המאכיל בתרומה מאכיל בחוה ושוק ג"כ אין לנו ראיה מוכרחת ברעת הרמב"ם ז"ל מזה דס"ל האפטרופוס דאורייתא מאחר דקני מאכיל בחוה ושוק דגם זה אפשר לרדות ובאמור לעיל בס"ד הרי לך דמכל אגודין דאין לנו ראיה מוכרחת מדברי הרמב"ם ז"ל דין האפטרופוס הוא דאורייתא ושפיר מלין למומר ברעת הרמב"ם ז"ל דהעמדת האפטרופוס הוא מדרבנן וכסברת התוספות ז"ל והרא"ש ז"ל וסמך"י ז"ל שזכרנו לעיל בס"ד ודוק

ולא אבחר דאנא עבדא יש מקום אחי לכאורה להביא ראיה מן הגמרא לסברת התוספות דס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא דלדירקו מוכרח לומר דס"ל דין האפטרופוס הוא דרבנן והוא ממ"ש בגמ' דניטין דף ל"ד ע"ה דמקשה התם הש"ס מהא דאמר רב נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק וכו' ומשני התם הש"ס התם ממונה הכא איסורא ע"כ ע"ה ולכאורה אי אמרת דין האפטרופוס והעמדתו על נכסי יתומים הוא מדאורייתא אמאי לא משני הש"ס יותר נכון דהתם הוא מדאורייתא ולכן אלום כוחה דאפטרופוס יותר שאם הגדילו אין יכולים למחות אבל הכא הוא דקנתא דרבנן ולכן חס ביעלו מוטל ובשלמא לס' הפוסקים ז"ל דסברי קנין דרבנן מהני לדאורייתא ניחא וליכא להקשות זה דלפי סברתם שקנין דרבנן מהני

רב ברכות יח

מהני לדאורייתא ח"כ השתא להכי לא משני הש"ס כן משום דהשתא מאי רבותיה דאפטרופוס בשביל שהוא מן התורה הא כל תקנתא דרבנן חשיב שפיר בשל תורה ממש כיון דמהניא שפיר גם כמורי דאורייתא אבל להפוס' ז"ל דסברי קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא השתא ק' אמאי לא משני הש"ס קבי אלא ודאי דמוכרח לומר דכל אותם הפוסקים ז"ל דסברי קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ס"ל שדין האפטרופוס הוא דרבנן ועיין בכתובות דף ק' וקידושין מ"ב ע"ה

איד שיהיה נמלינו למידן דין העמדת האפטרופוס אי מדאורייתא או מדרבנן הוא מחלוקת בין הפוסקים ז"ל דלסברת התוספות ז"ל בניטין ובקידושין וגם לסברת השיטה כ"י הוי מדרבנן שכן הוכחנו משם הרב פמ"א ז"ל והרב דברי אמת ז"ל בפשיטות כפה מלא ע"ה וגם ס' הרא"ש ז"ל הוא מדרבנן גם ה' המרדכי ז"ל ס"ל שהוא מדרבנן ובאמור ומן הרמב"ם ז"ל לא יש ראיה מוכרחת לא כך ולא כך ואמנם מדברי הרשב"א ז"ל והריטב"א ז"ל שהביא הרב מהרש"א ז"ל שם כראה דס"ל דהוי מדאורייתא

גם מדברי הרב פני יהושע ז"ל שם בחי' לקידושין נראה שהכין הרב ז"ל שרשא זו של נשיא אחד היא דרשא גמורה והוי מדאורייתא ע"ה כד"ה אמר רב נחמן אמר שמואל וכו' וסנה מוכרח דסבר הרב פני יהושע ז"ל דאין ראיה מן התוספות ז"ל הנו"ל שדין האפטרופוס דרבנן וכמו שהוכחנו מהם הרב פמ"א ז"ל והרב דברי אמת ז"ל אלא הוא סבר מדברי ה' עלמות יוסף ז"ל שם בחי' קידושין שכ' על דברי התוספות ז"ל וז"ל וק' דא"כ היכי מיייתי ראיה רב גידל יתומים שבאו וכו' מנשיא אחד דשאני התם שהים עפ"י הדיבור ונראה דיליף במדריות דכך הוא כולן ואין שום אחד מוחה כמו דהתם הוי יונקי שדים אלא שהיה עפ"י הדיבור ע"כ ע"ה אך אמנם לענין דינא ליכא להביא ראיה מן הרב פני יהושע ז"ל כיון דאפשר דבזמן הרב פ"י ז"ל עדיין לא נדפס פי' הרא"ש ז"ל על קידושין ולא ראיה אותו ואפשר דאם היה רואה אותו שכתב להדיא על הדין דרשא שהיה אסמכתא בעלמא הוה אויל ומורה שהוא מדרבנן וכו' בעלמא הפוס' ז"ל על שלא ראיה דברי קדמון ממנו כשרע ודוק : **מעשה** כלכה ונשוכה לכ"ד חס ללאה באחריו זה ביו"ט ראשון

דב"ע

רב ברכות

דבעי לכם משלכם מן התורה והנה נראה מכל האמור
שהוא מחלוקת בין הפוס' וז' לדעת התוספות וז' דס"ל דין האפטרופוס
הוא מדרכן וכאשר הוכיחו בן מרביהם הרב פמ"א וז' וז' דברי אמת
ז' בפשיטות נראה דכל"ד אין לנאת בו ביו"ט ראשון ואפילו דפיו דברי ה'
עצמות יוסף ז' אין רחיה כ"כ מן התוספות מ"מ מאחר שהרבנים ז' וז'
דפיקע שמייהו מאור כתבו הדבר בפשיטות מאור כהלכה פסוקה וגם שהם
המדברים לענין דינא ודאי דנריך לסמוך עליהם ועל דבריהם יותר ויותר
והנה כבר כתבנו לעיל דהתוס' ז' הם מכת הסוברים שקנין דרבנן לא מהני
לדאורייתא ואפי' דלפי הכנת הרב ר' חיר"א ז' כהתוספות דסוכה דף ל"ה
משמע דס"ל קנין דרבנן מהני לדאורייתא מ"מ לא חכמת לן בזה לעיניך
דברינו בס"ד דהא מצינו בס"ד בבבא בתרא דף ע"ט ר"ז וז' שסובר קנין
רבנן לא מהני לדאורייתא וכאשר כתבנו לעיל בס"ד גם הסוכה הגדולה
שהוכיח הרב ז' בקי"ע דף ל"ו ע"ב מן התוספות ז' בפרק חוקת הבתים
דף מ"ד ע"א דהוואקא הנה הוא ס' ר"י וז' דהוא ניהו שהוכיח מן הירושלמי
דראש מהני גבי קרקע ע"ט וא"כ השתא מוכח בהדוא דר"י ס' קנין דרבנן
לא מהני לדאורייתא והנה דברי התוס' ז' כניטין דף ל"ד שהוכיחו מהם
הרבנים ז' הנו"ל דס"ל דין האפטרופוס הוא מדרכנן הם דברי ר"י בעצמו
ולכן שפיר ולא כל"ד דלפי סברת ר"י אין יולאין באתרוג זה מן התורה ביו"ט ראשון
והשתא אפי' שמדברי התוס' ז' במקום אחר נראה דסברו דמהני אין זה מנכר
לזה דוראי אותם התוס' ז' הם אינם מדברי ר"י ובע"כ אתה נריך לומר כן כי
היכי ללא להו דברי ר"י סתרי אהדרי ודוק :

ואפילו

ואפילו אם יתעבד המתעבד לומר דהא דכתוב בתוספות דניקון ומיהו אין ראיה הם אינם מדברי ר"י אלא התוספות ז"ל הוא דכתבו כן אמילתיה דר"י ולא ר"י בעצמו הוא דהדר דמי לה כהה אע"ג דלשון ומיהו לא משמע כן אלא משמע דהכל הם מדברי ר"י דהוה הם מלשון התוספות ז"ל הכי הו"ל לומר ואין זו ראיה וכו' מ"מ אי יתבאר לך כל דילך ג"כ שפיר מצינו לאכרחי מן התוספות ז"ל לכ"ד דס"ל דאין יולאים באחרונא דה"ט ראשון דהא דעבד עתה לא מצינו שום מקום בדברי התוספות ז"ל דס"ל

רב ברכות יט

ז"ל קנין דרבנן מהני לראוריותא כי אם מדבריהם וז"ל בסופה דף ל"א ובפי
 הכנת הרב ר' חיד"א וז"ל והנה מלכד דיש לרחוק לפרש דבריהם בהכנת
 הרב החסיד וז"ל בארעא דרבנן אות קמ"ה חוץ מזה שפיר נוכל לומר דאפילו
 אם נניח במונח שפי' התוספות וז"ל בהכנת ה' ר' חיד"א וז"ל אש"ה עכ"ז
 ג"כ אין מזה נגזר לכ"ד דהא ראייתו בס"ד לה' יד מלאכי וז"ל בכללי התוספות
 ז"ל דף קפ"ה אות כ"ב שכ' וז"ל תוספות דיבמות ושאר מסכתות גדולות
 הם עיקר נגזר תוספות דמנלה ושאר מסכתות קטנות וכן יש קבלה דאותם
 מן המסכתות גדולות הם תוספות של ר"א ממנו"ך וז"ל ע"כ ע"ש והשתא
 לפי מאחר דכבר העלינו בס"ד מתוספות של מסכתות גדולות דס"ל להתוספות
 ז"ל קנין דרבנן לא מהני לראוריותא ובאשר כתבנו בזה לעיל בס"ד ח"כ
 השתא שפיר יוכיח לאכוחי מן התוספות וז"ל לכ"ד דאין יוכלים באחרונ
 זה י"ח ביו"ט ראשון ודוק :

ונם

וגם מן הראש ו'ל נראה לכל ראין יולאים באתרו זה כו"ט ראשון
 דהא כבר הוכחנו לעיל בס"ד הראש ו'ל ס"ל קנין דרבנן לא
 מהני לראורייתא גם כתבו בס"ד הראש ו'ל ס"ל דין האפטרופוס הוא
 דרבנן כמו שכ' להדיא בחירושו לקידושין וכמו שגראה מפסקין בכתובות דף
 ק' שהביא להא דהתוספות ו'ל אשר מזה הוכיחו ה' פמ"א ו'ל וה' דברי
 אמת ו'ל דין האפטרופוס הוא מדרבנן ורוק :

גם

גם מן הרב המרדכי ז"ל נראה לנ"ד ראוי ונאמרו בו כו"ט ראשון זהא
בכר כתבו בס"ד מן הרב מחנה אפרים ז"ל בה' מכירה שהביא
מן המרדכי ז"ל כפ' הזורק שכתב משם תר"ס ז"ל וכו' ועיין להרב לחם
שלמה ז"ל דף מ"ד שמנה לה' המרדכי ז"ל מכת הסוכרים קנין דרבנן לא
מהני לדאורייתא שכתב וז"ל אלא לסברת התוספות ז"ל דב"ק דף ק"ד ולרבינו
ירושם ז"ל ומהר"ם ז"ל והמרדכי ז"ל והרמב"ם ז"ל והרמ"ן ז"ל דס"ל כל
הקנין מדרבנן לא מהני ללא י"ח דאורייתא וכו' ע"ש הרי דמנה לרבינו
המרדכי ז"ל מכת הסוכרים קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ומוכרח שטעמו
הוא מכיון שהביא המרדכי ז"ל ס' רבו מתר"ם ז"ל מוכרח דס' בותיקא ועיין
לה' יד מלאכי ז"ל בכללי שאר המחברים והמפרשים ז"ל דף קנ"ו ע"ד אית

רב ברכות

ח' ע"ש איך שיהיה הרי הרב המרדכי ו"ל ס"ל קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא והוא ו"ל ס"ל שדין האפטרופוס הוא מדרבנן וכאשר כתבנו לעיל בס"ד ודוק: **ואחרי** העיון והחיפוש בדברי האחרונים ו"ל ראיתי לה' מרדכי ו"ל בגיטין פ' התקבל סי' תי"ג שכ' ו"ל הפעוטות מתקן מקח וכו' והוא דסוכה פרק לולב וערבה דינוקא מקנא קני אקניו לא מקני מיירי קודם שהגיע לעונת הפעוטות דאי הגיע מתקן מתנה אי נמי כוש לו חכ ומפרכסו דהתם לא תיקנו משום כרי חייו אבל אם איך לו חכ מתנתו מתנה אפי' יש לו אפטרופוס וכו' ע"ש ולפ"י הרי מוכח להדיא דס"ל לרבינו המרדכי ו"ל דקנין דרבנן מהני לדאורייתא ולכאורה הדבר יפלא דאיך פליג על סברת רבו מהר"ם ו"ל שהביא הרב מהר"א ו"ל דעיון לה' יד מלאכי ו"ל דף קל"ז ע"ד אות ח' שהביא מן הרב משה ז"ל שתמה על הרא"ש ו"ל איך פסק נגד רבו מהר"ם בר ברוך ו"ל וכו' ע"ש מה שרמזו ו"ל עוד כזה ע"ש

ונמצא

השתא לפ"י לענין כ"ד דאין מן המרדכי ו"ל ראיה לאסור אחריו זה מללאת בו ביו"ט ראשון ולא נשאר לו כ"א דעת התוספות ו"ל והרא"ש ו"ל דעת כולו פוסקים ו"ל דסברי קנין דרבנן לא מהני לדאורייתא שזכרנו בס"ד ערך לא זכינו לידע מה דעתם ו"ל ברך האפטרופוס אם הוא מדאורייתא או מדרבנן כסברת התוספות ו"ל והרא"ש ו"ל והמרדכי ו"ל ודק"ן ו"ל בגיטין שגם הוא ו"ל כתב להא דהתוספות ו"ל והשיטת כ"י דכולהו רבנן ס"ל הוא מדרבנן או דילמא ס"ל כהרשב"א ו"ל והריטב"א ו"ל דס"ל דהוי מדאורייתא ויש להסתפק בזה ומ"מ לענין דינא הא ודאי דאין ללאת באחריו זה ביו"ט ראשון דבעינן לכס משלכס מדאורייתא והשתא לפ"י לדעת כל הפוס' ו"ל שזכרנו בס"ד וגם לדעת מר"ן ו"ל ב"י דאין ללאת באחריו זה ביו"ט ראשון ודוק:

וגם

את זאת לא אחשוך מלהעלות על אר"ש מה שמלאתי ראיתי בס"ד להרמב"ן ו"ל בחידושי לגיטין על דף כ"ב ע"ב שכ' ו"ל לא יתן יתומים שסמכו אלל בע"ה וכו' ואותי להאכיל יש לומר דתקנת חכמים שהעמידו הפירות כרשות האפטרופוס כרי שיכול לעשר ויאכלם ותפאך כ"ד

רב ברכות כ

כ"ד הפקר וכן ממכרן להאכיל ממכר מתקנה זו לפיכך מוכרין עבדים לאחרים ושחרורן שחרור זלי נראה שכל מה שעשה האפטרופוס לטובת היתומים מה שעשה עשוי הוא מן התורה דובין לאדם שלא בפניו הוא כדאמרנו בפ' האיש המקדש בלוטנא קמא מנין שוכין וכו' ואקשינן ותסבירא וכו' ובלוטנא בתרא אוקמנא מנין ליתומים שבהו לחלוק וכו' שכ"ד מעמידין להם אפטרופוס שנאמר וכיף אחר וכו' הלבך כל מה שטו החכמים לאפטרופוס וכות הוא ומעציהם קיימים מד"ת וכל שאין להם לעשות אין מעציהם בו כלום עכ"ל ע"ש והנה תחלת כל דבר הנוהג יראה בדברי הרב שדכריו האחרונים הם הפך דבריו הראשונים שמתחלת דבריו נראה דס"ל שדין האפטרופוס הוא מדרבנן שכתב וז"ל לפיכך מוכרים עבדים לאחרים ושחררן שחרור ע"כ והנה טוב כתב שכל מה שעשה האפטרופוס הוא עשוי מן התורה ומביא על זה דרשת הגמרא דנשיא אחר וכו' דמשמע דס"ל שהיא דרשא גמורה ודין אפטרופוס הוא דאורייתא וע"ז אפשר לומר שתחלת דבריו כמו על דרך לכאורה ואחר ההסקפה חזר בדבריו וכתב וז"ל שכל מה שעשה וכו' ולפ"י תיבות וז"ל הוא במקום ומהו נראה כן מוכרח לירחק בדברי הרב לפרש מרובת לשונו הוקב ודע דאין להקשות על תחלת דבריו ו"ל ממה שכתבנו לעיל בס"ד דבריו ו"ל בפ' השפונה ומההיא שהביא הרב ח"ו ו"ל בפ' איזהו נשך דס"ל להרמב"ן ו"ל להדיא דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא ע"ש דע"ז אפשר לתקן בחילוק הרבנים ו"ל שחילקו בין סיבא דנחתי רבנן בפירוש לתקן וכו' בין סיבא דלא נחתי וכו' וכמ"ש לעיל בס"ד ע"ש ודוק:

ודע

דלענין גידון דידן עדיין לבי נוקפי מסוף דבריו ו"ל שכ' וז"ל הלבך כל מה שטו החכמים לאפטרופוס וכות הוא ומעציהם קיימים מד"ת וכל שאין להם לעשות אין מעציהם בו כלום עכ"ל ומתיבת כל מה שטו החכמים והנמשך לבי נוקפי בזה לומר דאולי הרמב"ן ו"ל מולין לזר חילוק הרבנים ו"ל הנו' ומלל ודוק היטב כי קצתו ודוק:

ואיך

שיהיה הא ודאי דשפיר יש ללמוד מתחילת דברי הרמב"ן ו"ל לו ראה עטמה לרבניו בס"ד שכתבנו לעיל על דברי מהריט"א ו"ל שאין להוכיח מהא דאפטרופוס מוכרי' עבדים לאחרים ואחרים משחררין

רב ברכות

אותם שפסקה הרמב"ם ז"ל דק"ל להרמב"ם ז"ל דין האפטרופוסים הוא
דאורייתא כי זה שאנו כיון דנחתו חו"ל כפי' לתקן במידו דמוגע לתורה חשיב
שפיר תקנתם כמו דאורייתא ממ"ט וכמ"ט לעיל בזה באורך בס"ד ע"ש הא
דאורייתא דמרבנו הרמב"ם ז"ל שפיר איכא סויעתא גדולה לדברינו בס"ד דהא
הכא בדברנו הרמב"ם ז"ל שכל' פתחולת דבריו דגם מה ששמרו חו"ל שהם
מוכרים עבדים ושחרורן שחרור הוא ג"כ מטעם הפקר כ"ד הפקר מוכרחים
אנחנו לומר כחילוק הרבנים ז"ל בין הוכח דנחתו וכו' בין הוכח דלא נחתו וכו'
דאורייתא ת"ה ק' מאוד דהא הרמב"ם ז"ל הוא מבין הסוכרים קנין דרכנו לה מהני
לדא' ואף קאמר הכא דהוי שחרורן שחרור מטעם הפקר כ"ד הפקר וכו' אלא
ודאי דהא שאנו בשביל דנחתו חו"ל בפירוש לתקן זה וא"כ השתא הוא הדין
והוא הענין נמי לם' הרמב"ם ז"ל דאין ראיה ממנו שפסק להא דמשחררין
אותם דהא שאנו כיון דנחתו בפירוש לתקן זה ולעולם דין האפטרופוס
לם' הרמב"ם ז"ל הוא מדרכנו ואין ראיה ודוק :

ועוד

לדיכין חט למודעי אנב אורחין דאין להתיר אחריו זה מטעם
שינוי רשות ובדרכנו הרב מתנה אפרים שם בהלכות מכירה דף
י"א ע"ש הנה דע לך דלא מלינו לחו"ל שאמרו שינוי רשות מהני כ"א בגול
והנה בחופשי בזה לידע אם הוא קונה מדאורייתא או מדרכנו מלאה ראיתי
פס"ד להרב גט פשוט ז"ל סי' ק"ך סע"ק ו' דף ה' ע"ד שכל' ז"ל שמסתמות
דבריו מר"ן נראה דאע"ג דאיכא יאוש ושינוי רשות ג"כ לא מהני מן התורה
כ"א מדרכנו דווקא והאריך בזה ושוב כתב וז"ל וכבר כתבתי דבין בגולה
בין בגניבה כדירעין דנתייאש וקירש אשה יראה מרובא דרבוותא דמקורשת
במורה מן התורה משום דאיכא יאוש ושינוי רשות אף דבריו הרא"ש ז"ל והטור
ז"ל סי' שג"ג ורבינו ירוחם ז"ל ופוסקי מור"ם ז"ל לעיל סי' כ"ח דמקורשת
מדרכנו הם עומדים לגדרינו ואע"ג דכתבנו לעיל כמה תירוטים לא מפני
שאנחנו מדמים נעשה מעשה וכו' ולכן מחוורתא לדונה בכל הספיקות ומדבריו
מר"ן הכי' ז"ל ומור"ם ז"ל הכא וכו' מסתמות דבריהם מוכח דאם גול וכו'
לא הוי מגורשת וכו' וכן נראה שהבין דבריו מרן ז"ל מהר"ק ז"ל בהנהגותיו
שג' וז"ל ל' וכו' אבל דעם המעבר נראה לפסול בכל גוונא כל שלא קנאו

הוא

רב ברכות כא

הוא בשונו השם קורס נתינה וכו' ע"ש מה שקיים בזה ע"ש והנה השתא
ודאי כי קרוב לודאי דמר"ן ז"ל ס"ל יאוש ושינוי רשות אינו קונה מדאורייתא
כ"א מדרכנו כי מסתמות דבריו משמע שהוא דרכנו

ומעתה

הנה בזה יש מקום לתני לתרץ בזה קושא אחת
שנתחבטו בה הרבה מן המפרשים וקוא כי כתב מר"ן
ז"ל כה"ח סי' תרמ"ט סעיף א' יש מי שאומר שלא כפסל גזול וגנוב אלא
לגנב ולגזול ע"מנו אבל לאחרים כשר בשאר ימים חוץ מיום א' ע"ש והנה
דבס' דאין כן תמהו ע"ז מההיא דסוכה דף למ"ד א' ל' ר' הונא לתקנו אוונכרי
כי זכיתו אסא מכותים וכו' ע"ש ולך נא ראה בס' בית השואבה לה' מהר"י
אשכנזי ז"ל שגדפס מחדש דף קל"ז ע"א שהביא דבריו הרב כפות תמרים ודחה
דבריו ועוד הביא תי' ע"ז והאריך בדבר ע"ש והנה דע דודאי דלאותם הסוכרים
דיאוש ושינוי רשות קונה מדרכנו דמוקמי להא דא"ל רב הונא לתקנו אוונכרי
וכו' דאורייתא בשאר ימים ולא כיו"ט א' דביו"ט א' לא מהני זה משום דבעי'
לכס מן התורה וליכא ומרן ז"ל דמשמע מדבריו הכא בס' תרמ"ט דס"ל
דלא מהני יאוש ושינוי רשות לשטותיה חו"ל דס"ל בזה"ע דיאוש ושינוי רשות
הוא מדרכנו ובאשר הוכיח מדבריו הרב מהר"ק ז"ל ולכן ס"ל דלא מהני
כיו"ט א' דבעינן לכס מדאורייתא ועיין בדבריו האחרות חיים שהעתיקם הרב
הכו' בס' בית השואבה שם ותמלא דבריו בס"ד בטוב טעם ועיין ג"כ לה'
מהר"י עייאש ז"ל בס' מטה יהודה שהאריך ג"כ בזה כמאנו למדין מכל האמור
דשתא ליכא קו' בדבריו מר"ן ז"ל דסבירא ליה דלא ילאו בו כיום טוב א'
ואע"ג דאיכא יאוש ושינוי רשות דמרן ז"ל לשטותיה חו"ל דס"ל יאוש ושינוי
רשות קני מדרכנו ועיין להרב לחם משנה ז"ל בפ"כ מה' גניבה ולה' מרכבת
המשנה ז"ל כה' מע"ז ק' ע"ש ודוק - ודע כי הגם דיש לדרר ולומר דשינוי
רשות הנו' כגט נדע טפי משום דהוי שינוי רשות בוד האשה אחר שנתנו לה
וכנו' כגט פשוט ז"ל עכ"ז אין הדבר ברור כדי לקמוק עליו באחריו :

ואמנם

נשאר עוד לדעת ספק הב' אשר בא בשאלה דא"ל דאין
ללאה כיו"ט א' באחריו זה אם יולאים בו כיו"ט ב' של
גלויות שהוא מדרכנו והאידנא ירעין בקבועא דירחא והנה דע לך כי דין

זה

רב ברכות

זה הוא פלוגתא דהרמב"ם ז"ל והרא"ש ז"ל להרמב"ם ז"ל י"ט ב' דינו
בשאר הימים משום דהאידא ידעין בקיבועא דירחא ולהרא"ש ז"ל דינו כמו
יום ראשון ולהר"ן ז"ל העלה דפיקולי ראשון ב"ט ב' נטילין אבל לא מברכין
ע"ש ומר"ן ז"ל בש"הט פסק להלכה כהר"ן ז"ל דנטילין ואין מברכין ועיין לה'
הט"ז ז"ל סע"ק יו"ד ועיין להרב מאמר מרדכי ז"ל שם בסי' תרמ"ט סע"ק
י"ג ועיין עוד להרב הנו"ז בסי' תרל"ח סע"ק וא"ו שכתב ומ"מ אין דעבדין
תרי יומי מספק פשיטא דאע"פ שי"א כבר אין ליתנו לקטן דנמלא שבי"ט
ב' מברך על לולב שאינו שלו וכו' ע"ש ועיין עוד להרב ערך השלחן ז"ל שם
בסי' תרמ"ט סע"ק וא"ו מ"ש שם ע"ש

ודע

דאין מקום להחזיר אתרוג זה ביו"ט שני מבח ספק ספיקא והוא
דאמרינן ספק אם הלכה כהתוספות והרא"ש ז"ל וקייצתם ז"ל
דסברי דין האפטרופוס הוא מברכין ספק אם הלכה כהרשב"א ז"ל והרמב"ם
ז"ל דס"ל דין האפטרופוס דאורייתא ואם תמלא לומר דהדין הוא כהרא"ש
ז"ל והתוספות ז"ל וקייצתם ז"ל דס"ל שהוא מברכין שם דהלכה כהרמב"ם
ז"ל ביו"ט ב' דהוי דינו בשאר ימים דהאידא ידעין וכו' הנה באמת זה
אינו דמלבר דאיכא לרחות זה משאר טעמים עכ"ז בלא"ה אי אפשר לומר
כן דהא דכתב מרן ז"ל בש"ט דביו"ט ב' נטילין ולא מברכין לא משום
דמספיקא ליה אי הלכתא כהרמב"ם ז"ל או הלכתא כהרא"ש ז"ל וכמו שנראה
מדבריו הרב הט"ז ז"ל סע"ק יו"ד דמשמע מדבריו דמשום ספיקא הוא שפסק
כן לא דפשוט הוא דמה שפסק מרן ז"ל דנטילין ולא מברכין הוא סברת
הר"ן ז"ל שכל' כן ופסק מרן ז"ל כוותיה וכמו שנראה כן להדיא מדבריו ז"ל
בב"י ע"ש והנה הרואה יראה להר"ן ז"ל שם בהלכות דלאו משום דמספיקא
ליה אי הלכה כהרמב"ם ז"ל או הלכה כהרא"ש ז"ל הוא שפסק כן אלא
אדרבא הוא ז"ל דחה לסברת האומר דדינו הוי בשאר ימים וכתב עליו ולא
נראה לי דבריו וכו' ע"ש והשתא מה שייך לומר ס"ס הנו"ז ואין טרד להאריך
עוד בזה ודוק :

ולענין

מה שבא בשאלה אם הוא שעת הדחק שאין הרבה כמוהו
הנה ידוע הוא מ"ש מרן ז"ל בש"ט ס' תרמ"ט סע"ק וא"ו
בשעת

רב ברכות כב

בשעת הדחק שאין נמלא כשר כל הפסולין נטילין ואין מברכין ע"כ ע"ש והרמב"ם
ק"ו אם לא נמלא כלל קאמר דנטילין וכו' וב"ש נמלא אלא שהם מעט דבזה
איכא למימר דלא נטילין כלל מאחר דאיכא מעט דהם כשרים ואין לנטול אותם
בלא ברכה כי אם אחר שיטלו אותם הכשרים ויהיו נפסלים ע"י חסרון כלפון
מבח משום הידוע כידוע אזי אותה שעה אם נשאר היזם אדם שלא נטל עדיון
דנותנים לו אתרוג זה שיטלוהו בלא ברכה ועדיין נמי יש להסתפק בזה אם אתרוג
זה הוי בכלל גזל וכיוצא דאין לנטול אותו כלל אפי' בלא ברכה וכמ"ש הרב מגן
אברהם ז"ל בסי' תרמ"ט סע"ק ב"ד ע"ש ועיין עוד באחרונים ז"ל ומה שנראה
לנו בס"ד לכאורה כתבו והש"ת ברחמיו ואיר עיניו במאור תורתו ויראנו
נפלאות מתורתו ויזכנו ללמוד תורה לשמה ולאסקי שמעתתא
אליכא דהלכתא אב"ר :

ב איסור

מטומאה לא ולפינן כן איתא בגמרא דיבמות דף
ק"ג ע"ב ופירש"י ז"ל הטעם משום דהלכות טומאה
חידוש הוא ע"ש והנה לכאורה יש לי להקשות על כלל זה מהגמרא דשבת
דף ז"ג ע"ב דיליף לענין איסור שבת מטומאה דז"ע ולפי כלל זה ק'
אין לילף איסור מטומאה והנה ראיתי להרב קהלת יעקב ז"ל בתוספת
דרכין מע' האלף אות ד' דף ה' ע"א שהקשה על כלל זה מכמה קוגיות
בתלמוד דיליף איסור מטומאה וכתב שכל ימיו הוה מטער על זה ע"ש וא"כ
השתא קודם שנבא לתרץ קושיותיו הנו"ז לריכוס אנחנו לתרץ קושיות הרב
ז"ל מכל הסוגיות שהביא והנה נקדים תחלה מ"ש הרב הליכות אלו ז"ל
בכללי החי' כלל ש"ח וז"ל כתוב ענין אחד דבר חידוש להחמיר אין יכול
אותו דבר חידוש ללמוד קולא מעלמא דאיכא למימר כיון שזו חידוש בו
להחמיר לא גמרינן ביה קולא אבל ללמוד בו חומרא מעלמא ולפינן בק"ו
ומה בעלמא שאין בו זאת החומרא של החידוש יש החומרא דאח' בעי למילף
במרא נדרים דף ד' מהו דתימא חידוש הוא מאי חידושים קר"א הואיל ואם
אמר קרינו נזיר אפילו מחרן וזו הוי נזיר ופריך דאין חידוש לחומרא ופירוש
הרא"ש ז"ל וב"ש שיש לו לעבור בכל תאחר וקדוב לזה חולין דף ז"ח וז"ל אנו
אין

רב ברכות

אין לקולא גמריין . לחומרא גמריין אבל תוספות בנדרים דף כ"ב ס"ד
 חידוש חומרא הוא כדאם מדבריהם שקורין דמחידוש לא גמריין בין לקולא
 בין לחומרא ושאני התם בנדרים עכ"ל ע"ש ומ"ש משם התוספות ז"ל בנדרים
 ד"ה חידוש וכו' לא ראיתי דמשמע הכי מדבריהם ז"ל וכה"ש יראה הרי"ה
 שם יע"ש והשתא לפי זה נמצינו למידן דאם מצינו קולא בטומאה
 שפיר מצינו למילף אותה לקולא לענין איסורא דהשתא כ"ש הוא דאם
 בטומאה איתא להאי קולא כ"ש באיסורא דמה שאין אנחנו למידן איסור
 מטומאה היינו משום שהטומאה חידוש הוא ואיכא למימר דוקא בה איתא
 להאי חומרא ולהכי לא מצינו למילף חומרא מטומאה לענין איסורא משא"כ
 לקולא הא וראוי ילפינן : והנה הרב יר מלאכי ז"ל בכללי האלף אות מ'ה
 כתב מסבירא דנפשיה דטומאה מאיסור וילפינן ע"ש ובראיו שכוונת הרב
 ז"ל הוא דילפינן לחומרא והיינו טעמא דאיתא קולפתא ככ"ש וכמ"ש מדברי
 ה' הליכות שו"ל וז"ל הנו"ל ועוד דוגמא לזה מלאכי ראיתי להרב שיטה מקובלת ז"ל
 בכתובות שהביא מתלמודי הרשב"א ז"ל והביאו ג"כ הרב יר מלאכי ז"ל במע'
 חמ"ס אות ד' הגם דממונא מקנסא לא ילפינן מ"מ קנסא מממונא וילפינן
 דכ"ש הוא ע"ש והתם בקנסא ג"כ היינו טעמא משום דהקנס חידוש ולא
 גמריין מחידוש וכמ"ש רש"י ז"ל בקידושין דף ג' ע"ש הרי לך כסברת הרב
 יר מלאכי ז"ל שכתב גבי טומאה והנה וראוי דהתם נמי הוא קולפתא היא
 לחומרא ולא לקולא דהא בהדיא יחבי טעמא משום דכ"ש הוא ואי לקולא
 מאי כ"ש איכא ופשוט איך שיהיה נמצינו למידן דאפשר לנו לומר דלא אמר
 הש"ס איסור מטומאה לא ילפינן היינו הוכח דהילפתא הוא לחומרא אבל
 מקולא דטומאה מצינו למילף לאיסורא ג"כ דכ"ש הוא וכן נמי מחומרא
 דאיסורא מצינו למילף לטומאה ג"כ לחומרא משום דכ"ש הוא וכמ"ש הרב
 ש"מ ז"ל בכתובות :

והנה

מעתה ע"פ מונח זה נבא לתרץ בס"ד קושיות הרב קה לת
 יעקב ז"ל בחדא מחתא והיינו כי חקך סוגייתא שהביא הרב
 ז"ל טלס ולפי מטומאה קולא לענין איסורא ועל זה אה"כ שפיר מצינו
 למילף דכ"ש הוא והיינו בטומאה איתא לקולא ז"ל כ"ש באיסורא והש"ס לא
 קאמר

רב ברכות כג

קאמר איסור מטומאה לא ילפינן כי אם הוכח דהוי קולפתא לחומרא כההיא
 דיבמות דבעי למילף לחלוה מטומאה שמינו בטומאה שתחשב כגד ויטמא
 ולא גמריין כותיו מכתת ולזה קאמר איסור מטומאה לא ילפינן דאיכא
 למימר דלעולם אינו תחשב כגד בעלמא משום דכתיו מכתת ורק לענין
 טומאה איתא לחומרא דתחשב כגד כדי שטמא ואף על גב דכתיו מכתת
 משום דהלכות טומאה הם חידוש ושכיח שיהיה בה חומרא ויתרה ועיין לרש"י
 ז"ל בפסחים דף מ"ד ע"ב כד"ה חידוש הוא שכתב וז"ל כל איסורו תימנה הוא
 ודבר חידוש שאינו מצינו כינוי כשאר איסורין לא גמריין חומרא דידים אשאר
 איסורין כדי היכי דשאר חידושין ידיום לא הוו כשאר איסורין האי דטעם כעיקר
 נמי לא תגמר מניה עכ"ל ומוה"ל חוץ גדול לדברינו בס"ד ונריך להקטיושב
 עדיין בזה בסוגייתא דשמייה והשתא נבא לתרץ קושיות הרב קהלת יעקב
 ז"ל חדא חדא והוא כי תחלה וראש הקשה ז"ל מההיא דחולין דף יו"ד ע"ב
 דילף החזקות מבית המושגר ע"ש והנה ראיתי להתוספות ז"ל שם כד"ה
 לא וכו' שכתבו וז"ל ועוד דאף לקולא מוקמינן הכא אחזקה דאי הוה נגע
 גדול ובסוף השבוע הוה חסר ממה שהיה מטהרין ויחוש אדנפקא ואתי כזיר ליה
 שיטעוריה ע"ש והשתא כפי מ"ש בס"ד דשפיר ילפינן לענין איסורא מטומאה איה
 דין שהוא קולא גבי טומא' ודווקא דין שהוא חומרא גבי טומא' לא ילפינן ליה גבי
 איסורא ח"כ השתא שפיר יליף החזקה מטומא' דליכא למדחי ולומר שאני טומאה
 דחידוש הוא ולהכי אית בה חומרא זו מאחר דדין זה איתיה גבי טומאה גם
 לקולא וכמ"ש בתוספות וא"כ תילף מן הקולא דטומאה והיא תוכיח דנגע
 שהיה גדול ובסוף השבוע חסר הוא יוכיח דאזלינן ביה לקולא ומטהרין מבח
 החזקה וה"ה בעלמא נמי דאזלינן ביה חזקה ודוק

וכן

נמי מה שהקשה מגמרא דשבת דף קכ"ג דקאמר מדלענין טומאה
 לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא ג"כ אינה קושיא דהתם
 נמי הוי דין זה קולא גבי טומאה ושפיר ילפינן ליה מטומאה ובאמר בס"ד
 וכן עוד נמי מה שהקשה מגמרא דעירובין דף כ"ד ג"כ אינה קו' דהתם
 נמי הוי דין זה בפנים חדשות באו לכאן קולא גבי טומאה גם מה שהקשה
 מגמרא דברכות דף נו"ג ג"כ אינה קו' דהתם ג"כ הוא קולא גבי טומאה וכן

רב ברכות

מה שהקש' מנמר' דברכות הנו' דף כ"ה ג"כ אינה קו' דהתם ג"כ הוא קולא גבי
טומאה ושפיר יליף גם עוד מה שהקשה על דברי רש"י ז"ל מגמרא דחולין דכ"ו
ע"כ דקאמר הש"ס אס' אמרו ספק טומאה לטהר ואמרו ספק איסור להחמיר ג"כ
אינה קושיא דלעולם ודאי טומאה עדיף מן ודאי איסור אבל ספק איסור
עדיף יותר מספק טומאה והיינו טעמא משום דכל הלכות טומאה הם חידוש
וא"כ די לנו שנחמיר בודאי טומאה ולא בספק - וכל ספק טומאה גרוע
מספק איסור ולהכי שפיר קאמר הש"ס אס' אמרו ספק טומאה להחמיר כי
ספק טומאה גרוע מאד ואמרו ספק איסור להחמיר ודוק :

נמצא

לפ"ו כל הקושיות הנו' ל' נתיישבו שפיר בזה ורק נשאר הק' קו'
שהקשה מסוגיא דפסחים דיליף מ"ב שבינן ומבקעה וכו'
וגם מה שהקשה עוד מן גמרא דמורה דף ב' דרמי מתרומה אטומאה וכו'
וגם עוד מה שיש להקשות מגמרא דחולין דף י"ד גבי סבין שהביאו התוס'
ז"ל שם בנדרה ע"ש כי סוגיא דאלו לא אפשר ליישב כאמור כי בכל הנד' היו הדין
חומרא גבי טומאה גם הק' קושיותיו שהקשינו לעיל מגמרא דשבת דף ג"ג כמו
לא תתיישב בזה ועודנה במקומה עומדת יען כי גם התם הילפתא הוא
חומרא דסני בשיעור אחד לכולם ודוק

ואחרי

העיון והחיפוש ראה ראיתי בס"ד בגמרא דמ"ק דף ז' ע"ב
דקאמר שם לר' יהודה דלא יליף טומאת גופו מטומאת
בתים משום דטומאת בתים הוא חידוש דאפילו עמים ואכנים מטמאו ולא ילפינן
מחידוש ואפי' רבי נמי מודה בזה ולא פליג על זה ובמ"ש בגמרא דריכותא
אליבא דרבי ועיון פירוש רש"י ז"ל שם ע"ש והא' התם הילפתא היא קולא
ואפ"ה קאמר דלא ילפינן מחידוש נמלא משמע מהכא דמחידוש לא ילפינן
לא חומרא דידה ולא קולא דידה וא"כ זה הוא הפך ממה שהעלינו לעיל מדברי
הרב שיטה מקובלת ז"ל בשם תלמידי הרשב"א ז"ל והרב הליכות אלו ז"ל
והרב י"מ ז"ל דמחידוש מליץ למילף קולא דידה דמה דנענה למ"ש בגמרא
דמ"ק הנו' ועל כן מוכרחים אנחנו לומר דמחידוש לא ילפינן בין חומרא
בין קולא ומיחו אפשר דטובל ללמוד לחידוש חומרא ממקום אחר כק"ו
ובמ"ש הרב הליכות אלו ובמ"ש לעיל מן הרב ש"מ ז"ל והרכיז מלאכיו ז"ל :
ואמנם

רב ברכות כד

ואמנם

אחרי החיפוש ראה ראיתי בס"ד להרב מלא דרועים
ז"ל ח"כ דף כ"ו שהביא מן הרב גינת ורדים ז"ל שיש
להסתפק בהא דאמרינן דלא גמרינן מחידוש אס' היינו במ"מ דווקא הוא דלא
ילפינן אור' לא שגא וכתב הרב ז"ל שמגמרא דמ"ק דף ז' ע"ב משמע דאפילו
בק"ו לא גמרינן ושם חזר ודחה הרב ז"ל ראיה זו וכתב דיש לומר שאין ראיה
מהתם ושם כתב דיש לפשוט ספק הנו' ממ"ש הרב עצמות יוסף ז"ל בדף
ק"ו דבק"ו גמרינן מקנשא והטעם דלא גמרינן מקנשא בעלמא משום דהתם
חידוש הרי מבוחר דילפינן בק"ו מחידוש ע"ש ובסמ"ק ה' כתב הרב ז"ל שם
דמ"ש אי גמרינן בק"ו מחידוש נראה שהוא פלוגתא דר"א ורבי יהושע בחולק
דף ל"ד ע"ש ועוד כתב שם הרב ז"ל בסע"ק ג' היבא דמחידוש הוא שהחמיר
בו חומרא מה שאינו כשאר איסורין אזי לקולא גמרינן מיניה בק"ו ומייתי על
זה מן ש"ס חולין דף כ"ח ע"ב דקאמר התם על זרוע בשילת דחידוש הוא
ומקשה א"ה למאה וששים נמי לא נגמור מיניה ומשני אטו אכן קולא גמרינן
חומרא גמרינן - ופירש"י ז"ל דלחומרא גמרינן בק"ו וכו' ושם הביא הרב ז"ל
מן חידושי הרשב"א ז"ל דס"ל דרב ור"י פליגי במ"ק בהא דר' יהודה ס"ל אפי'
היבא דמחידוש הוא חומרא לא גמרינן מיניה קולא ורב ס"ל דקולא גמרינן
מיניה וכתב הרב ז"ל דנראה לו דבהא פליגי גם אביי ורבא והביא סוגיא דחולין
דף ק"ח והאריך בזה ע"ש ואחרי הדברים האלה נראה דאע"ג דמכל הנו' יצא
חיווק לדבריו שהעלינו מדברי הרב הליכות אלו ז"ל ודעיותה ליישב בזה קושיות
הרב קהלת יעקב ז"ל עכ"ז אחתי אין בזה כדי שביעה יען גם בזה לא נדרש
קשיות שהקשה הרב קהלת יעקב מפסחים ונדרה וחולין וכן הק' קושיותיו
ממסכת שבת דף ג"ג נמי עודנה במקומה ועל כן לריכס אנחנו לתרץ
כל הקושיות הנו' בחדא מחתא בעז"ה

ונראה

לי בס"ד לתרץ דהא דאמרו בש"ס איסור מטומאה לא
ילפינן היינו דווקא בחומרא דנפקא להו לרז"ל גבי טומאה
מקרא דכתוב גבי טומאה ובההיא דיבמות דף ק"ג דכתוב כהדיו קרא גבי
טומאה ושרף את הכנר לומר לך דאפילו בשעת שריפה קרוי כנר ועל זה
הוא דאמרינן אין למדין איסור מן טומאה דאיה לן למימר לעולם גבי
איסורין

רב ברכות

אִסּוּרֵי דַעֲלָמָה חֵיוֹן קָרְוִי בִּנְדָּה וְחִיּוֹת הֵם דְּחַרְשׁ לָן קִרְיָה גְבִי טוּמְאָה
דְּוֹקָא דְקָרְוִי בִּנְדָּה כִּי הַלְכוֹת טוּמְאָה חִידוּשׁ הֵן וְגַם זֶה הָדִין הוּא חִידוּשׁ
עִמָּהֶן שֶׁחֲמִיר הַשְּׁקוֹף גְּבִי טוּמְאָה יוֹתֵר וְאִמֵּר דְקָרְוִי בִּנְדָּה כִּי הֵיכִי דַעֲלָמָה
אֲבָל הֵיכֵא דַמְלִיטוּ לְרֹ"ל שְׁאִמְרוּ חֵיוֹת דִּין גְּבִי טוּמְאָה וְאִין לְאִתּוּ דִּין יִלְפּוּתָא
מִקְרָא דְגְבִי טוּמְאָה כִּי אִם רֹ"ל אִמְרוּ דִּין זֶה גְּבִי טוּמְאָה מִזֵּד הַסְבְּרָא
וְכִמוּ הִיא דְּבִי שֶׁהִיא יוֹשֵׁב עַל גְּבִי הַמַּטָּה שֶׁהִיא בַּשֵּׁס בַּשֵּׁס בַּשֵּׁס כְּנֹ"ל שְׁאִמְרוּ
דְּסָנִי בַשִּׁיעוֹר אֲחֵר לְכֹלֵן שְׁאִין דִּין זֶה שְׁאִמְרוּ שִׁיעוֹר אֲחֵר לְכֹלֵם כְּפִיךְ לְרֹ"ל
מִזֵּד הִיא פְּסוֹק דְּכִתִּיב גְּבִי טוּמְאָה כִּי אִם מִסְבְּרָא הוּא דְאִמְרוּ הֵיכִי וְלִהְיֵי הָא
וְדִאי שְׁפִיר חֵיכָא לְמִילָךְ מִרְבָּא גַם לַעֲנִין שְׁאֵר אִסּוּרֵי דַעֲלָמָה דְהָא וְדִאי לֹא
אִמְרוּ רֹ"ל כֵּן גְּבִי טוּמְאָה אֲלֵא מִשּׁוּם דַּעֲלָמָה לְהוּ בַּעֲלָמָה שֶׁהָדִין הוּא דְסָנִי
בַשִּׁיעוֹר אֲחֵר לְכֹלֵם דְאִי אִמְרַת בַּעֲלָמָה אִית לְהוּ לְרֹ"ל בַּעֲנִין שִׁיעוֹר לֹא
וְשִׁיעוֹר לֹא וְדוּקָא גְבִי טוּמְאָה הַחֲמִירוּ מִשּׁוּם דְהוּ חִידוּשׁ הֵנָּה אֲדַרְבָּא יֵשׁ לִנוּ
לְהַקְשׁוֹת כּוֹס דְּמִכָּ"ל לְרֹ"ל לַעֲשׂוֹת חוּמְרָא מִדַּעֲתָם גְּבִי טוּמְאָה הִפֵּךְ הַסְבְּרָא
הַיִּסְרָה דְאִית לְהוּ בְּכָל אִסּוּרִים וּבְכָל גּוֹזֵי דַעֲלָמָה דְאִם מִפְּנֵי שֶׁהַלְכוֹת טוּמְאָה
הֵם חִידוּשׁ הֵלָא אֲדַרְבָּא אִמְרוּן בַּעֲלָמָה בְּכָל דְּבִר חִידוּשׁ אִין לָךְ כִּי לֹא חִידוּשׁוֹ
וְהֵיכִי לֹא לִוְסִיף עָלֶיהָ לֹא וְדִאי כַּעַל כְּרַחֵךְ אֲתָה זֵרִיךְ לִימֵר דְּבְכָל אִסּוּרֵי דַעֲלָמָה
פְּשׁוּטָא לְהוּ לְרֹ"ל דְסָנִי בַשִּׁיעוֹר אֲחֵר לְכֹלֵם וְהֵיוּ מִשּׁוּם דְסִבְרַתָּם הַיִּסְרָה כֵּן
הַכְרִיחָם דְסָנִי בַשִּׁיעוֹר אֲחֵר וְאִמְטוּ לְהֵיכִי גַם לַעֲנִין טוּמְאָה אִמְרוּ דְסָנִי בַשִּׁיעוֹר
אֲחֵר לְכֹלֵן מִאֲחֵר דְּכֵן יֵלֵא לְהֵם מִזֵּד הַסְבְּרָא הַיִּסְרָה שְׁלָחָם בְּכָל דְּבִר וְדִבְרֵי כֵן
נִרְאָה לְחַלֵּק וּבִהְיֵי נִתְרַחֵם גַם קוֹשִׁיּוֹתֵינוּ הִנֵּה בַּשֵּׁס בַּשֵּׁס בַּשֵּׁס וְלִבְחֹרָה נִרְאָה שְׁחִילוֹק
זֶה הוּא נִכּוֹן וְבִרְרוּ וְדַע דְּבִחְלוֹק זֶה יִתְרוֹץ נִמְשִׁיפִיר הִיא דְפִסְקִים דָּךְ יו"ד
דְּמִקְשָׁה מֵינָה הִרְבָּה קִהְלַת יַעֲקֹב וְלֹא עוֹר יִתְרוֹץ כּוֹס הִיא דְנִיחָה דָּךְ ב' וְהִיא
דְּחֹלֵק דְסָנִי וְכו' וְגַם עוֹר יִתְרוֹץ כָּל אֲחֵת הַסּוּגִיּוֹת הִנֵּה וְהַקּוֹלוֹת יִחְדְּלוּן
וְדוּק הֵיטֵב :

והנה דַּע דְּלִבְחֹרָה נִרְאָה דְכָל קוֹשִׁיּוֹת אֵל לֹא שׁוֹיכִים כִּי אִם לְפִירוֹשׁ
רַש"י וְלֹא בִיבְחִיּוֹת שְׁפִירָה עַל דְּבִרֵי רַבָּא לֹא וְלִפְתָּא יִלִּיף כִּי אִם
נִילִי מִילְתָּא בַּעֲלָמָה דְמִשְׁמַע שׁוֹה הַכֵּל דְקָאִמֵּר הַשֵּׁס אֲלִיבָא דְאֲבִי הֵנָּה
הוּא מוֹסְכָם אִיבָא דְכ"ע אֲבָל בְּלֹא פִירָש"י וְלֹא הִיא אֲפִשָׁר לִימֵר לֹא קָאִמֵּר הַשֵּׁס

ח

רב ברכות כה

כִּי אִם אִיבָא דְאֲבִי הוּא דוּקָא סָנֵר כֵּן אֲבָל רַבָּא פְּלִיג עָלֶיהָ וְס"ל אִסּוּר
מִטוּמְאָה יִלְפִינָן וְלִסְבִי קָאִמֵּר דְגַם בַּמַּחֲלָט כִּשְׂרָה מִשּׁוּם דִּילִיף מִטוּמְאָה וְה"כ
לִיבָא לְהַקְשׁוֹת מִשּׁוּם מִקּוֹם בַּשֵּׁס דִּילִיף אִסּוּר מִטוּמְאָה דְמִאֲחֵר דְרַבָּא ס"ל
הֵיכִי לְהַלְכָתָא וְכוּתִּיּוֹת קי"ל לְגַבִּי אֲבִי כִי אֲבִי וְרַבָּא הִלְכָה כְּרַבָּא לְחִי פְּשִׁיטָא
לֹא לְהַשֵּׁס בְּכָל מִקּוֹם דִּילְפִינָן אֲלֵא דְבִחֲמַת זֵרִיכִים אִנְחִינוּ לַדַּעַת מִי הַכְרִיחוּ
לְרַש"י וְלֹא לְפִרְש"י כֵּן לְרַבָּא הָא אֲדַרְבָּא מִן הַתָּמָר נִרְאָה יוֹתֵר דְרַבָּא יִלִּיף יִלְפּוּתָא
בְּמִירוּהָ וְלֹא ס"ל הִיא כֵּלָלָא דְאֲבִי וְאֲחֵרִי הֵיטֵב נִרְאָה בַּשֵּׁס כִּי בִחֲמַת דְּבִרֵי
רַש"י וְלֹא הֵם דְּבִרֵי שְׁלָחַם חֵיוֹת וּמוֹכְרִיּוֹת הֵם לְמַאֲדוֹר יַעֲנִי מִאֲחֵר דְּבִחֲמַת הַלְכוֹת
טוּמְאָה חִידוּשׁ הֵם וְכֹס לֹא שׁוֹיךְ לְחַלֵּק וְלִימֵר דְאִינוּס חִידוּשׁ א"כ הַשְּׁתָּא
מִאֲחֵר דְחֵיוֹן בַּשֵּׁס בְּכִמָּה דְּכִתִּי שְׁאִמְרוּ מִחִידוּשׁ לֹא גְמִרִין וְכֹ"ל בְּמִכּוֹת דָּךְ
ד' ע"ב דְּמִזֵּדָה שֶׁ רַע לִקְרָה וּמִשְׁלָם וְלֹא יִלְפִינָן מֵינִיּוֹת מִשּׁוּם שֶׁהוּא קִנָּה
חִידוּשׁ הוּא וּמִחִידוּשׁ לֹא יִלְפִינָן וְכֵן הוּא בְּנִמְרָא דְפִסְקִים דָּךְ מ"ד ע"ב דְּהֵיכִי
טַעֲמָא לְרַבָּן דְלֹא יִלְפִי מִכְשָׁר בְּחֵלֶם מִשּׁוּם דְחִידוּשׁ וְלֹא גְמִרִין מִחִידוּשׁ
אִמֵּר הַתָּם דְר"ע כִּמוּ לֹא פְּלִיג עַל זֶה אֲלֵא דְהוּא גְמִיר מְנוּעוּלִי כְּכִרִים ע"ש
כֵּן הוּא בְּנִמְרָא דְקִידוּשִׁין דָּךְ ג' ע"ב דְקָאִמֵּר הַשֵּׁס לֹא יִלְפִינָן מִקְּנָסָא מִשּׁוּם
דְחִידוּשׁ הוּא ע"ש הֵיכִי דְמִזֵּדָה בְּכִמָּה מִקּוֹמוֹת דְס"ל לְהַשֵּׁס לֹא יִלְפִינָן מִחִידוּשׁ
א"כ הַשְּׁתָּא אִיךְ מִזִּינָן לְמִימֵר כְּדַעַת רַבָּא דְס"ל יִלְפִינָן אִסּוּר מִטוּמְאָה דְמִאֲחֵר
דְהַלְכוֹת טוּמְאָה הֵם חִידוּשׁ אִיךְ נִילִף מֵינָה וְלִכֵּן הוֹכֵרָה רַש"י וְלֹא לְפִרְש"י דְרַבָּא
לֹא יִלִּיף יִלְפּוּתָא בְּמִירוּהָ כִי אִם גְּלוּי מִילְתָּא בַּעֲלָמָה וְלַעֲשׂוֹלֵם הַכֵּל קִיִּים דְאִסּוּר
מִטוּמְאָה לֹא יִלְפִינָן וְעִיִּין בְּנִמְרָא דְכְּתוּבוֹת דָּךְ מ"ה דְרַבָּא עֲלִינוּ קָאִמֵּר שְׁאִנִּי
מוֹזִיא שֶׁ רַע דְחִידוּשׁ הוּא ע"ש גַם עוֹר תְּמָלָא בְּנִמְרָא דְמ"ק דָּךְ ו' ע"ב דְקָאִמֵּר
שֶׁ לְהִדְיָא עַל טוּמְאָה נִנְעִים חִידוּשׁ הוּא יוֹתֵר מִשְׁאֵר טוּמְאָה דַּעֲלָמָה דְהָא
עֲנִים וְאֲכִנִּים בַּעֲלָמָה לֹא מִטְמְאִי וְכֵאֲ מִטְמְאִי ע"ש וְה"כ הַשְּׁתָּא נִמְלָא דְכַע"כ
זֵרִיךְ אֲתָה לְקוֹדוֹת דְטוּמְאָה נִנְעִים הִיא חִידוּשׁ וְאִיךְ אֲפִשָׁר דִּילִיף רַבָּא מִנִּיּוּהָ
יִלְפּוּתָא בְּמִירוּהָ וְדְבִרֵי רַש"י וְלֹא מוֹכְרִיּוֹת הֵם כּוֹס וְכַמ"ס בְּשִׁיעֲתָא דְשִׁמּוּאָה :

ואחרי

הֵיטֵב בַּשֵּׁס בַּשֵּׁס בַּשֵּׁס נִרְאָה לִי בַּשֵּׁס דְּהַכְרִיחָם אֲחֵר פְּשׁוּטָא לְדְבִרֵי
רַש"י וְלֹא מִלְכָּד מ"ס בַּשֵּׁס וְהוּא כִי א"כ לְפִרְש"י דְרַבָּא יִלִּיף
לְחִלְיָה יִלְפּוּתָא בְּמִירוּהָ מִטוּמְאָה וְפְלִיג עַל הַיִּבְלָלָא דְסָנֵר אֲבִי לִימֵר אִסּוּרָא
מִטוּמְאָה

רב ברכות

מטומאה לא ילפינן דא"כ השתא דאמאי קאמר רבא של תקרובת ע"ז ושל עיר
הנידחת אם חללה חליטתה פסולה משום דכתתי מכתת שיעוריה והלא מצי
למילף גבי הקך מטומאה דלא אמרינן כתתי מכתת שיעוריה אלא ודאי מוכרח
אתה לומר דרבא מורה להאי כללא דאוסור מטומאה לא ילפינן ולהכי לא יליף
של תקרובת ע"ז ושל עיר הנידחת מטומאה ומה דקאמר גבי חליטה בסנדל
של מוחלט לחליטתה כשרה כדעבר לא ילפינן הוא כי אם גילוי מילתא בעלמא
הוא ודוק :

ואחרי

אשר ידענו בס"ד כל זאת הנח מעתה חובה עלינו להבין
דבר זה לאמיתו כי לבאורה הדבר יפלא יען כי כאן נמלא
וכאן היה דסבר רבא בחליטת סנדל המוחלט חליטתה כשרה ולא אמרינן
כתתי מכתת שיעוריה ולמה בשל תקרובת ע"ז ועיר הנידחת סבר להפך דחיללתה
פסולה משום דכתתי מכתת שיעוריה וממה נפשך אם שם הוא ילפותא גמורה
תהני זה לכל דבר ואם הוא גילוי מילתא בעלמא ג"כ תהני זה הגילוי מילתא
לכל דבר ומאי שניא דא מן דא :

והנה

אפשר בס"ד לפרש ולומר דלעולם ס"ל לרבא דאוסור מטומאה
לא ילפינן ולהכי לא אפשר למילף תקרובת ע"ז מטומאה ולכך
קאמר דחליטתה פסולה ומיהו בחליטה של סנדל המוחלט עצמו פסק רבא
דכשרה כדעבר וקיינו משום דכאן א"א לומר כתתי מכתת שיעוריה דכזה
נמלא אז כ' הפכוים בנושא אחד יען כי טומאת מוחלט שיעורה בכזית דילפי
לה ממת דשיעוריה בכזית וא"כ השתא אם נכנס כזית מסנדל זה לבית טהור
מטמאו ולא אמרינן כתתי מכתת שיעוריה ואיך כשתבא לחלוץ בו תאמר
להפך דכתתי מכתת שיעוריה ופסולה משא"כ בחליטת סנדל עיר הנידחת
ותקרובת ע"ז שהם נושאים אחרים ואין ההפך בנושא אחד ויש לי להביא
ראיה לדבריו אלו בס"ד מדברי הגאון מהרח"ש ז"ל והביאו הרב ירמלאכי
ז"ל בכללי המ"ס אות ת"ס וז"ל ממנו מאוסורא לא ילפינן לא אמרינן הכי
אלא בנושאים מוחלטים כהוא שהביא הרב המגיד ז"ל בפ' ט' מהלכות איסות
בההוא דאמר האב קדשתי את בתי ואינו יודע למי ובא אחד ואמר אני הוא
כאן אף לבנוס דאמרינן בירושלמי אין למדין ממנו לדבר אחר שאם אמר
אחר

רב ברכות כו

אחד משדתי מכרתי ואינו יודע למי מכרתי ובא אחד ואמר אני הוא לאו כל
הימנו אבל היבא שהממן הוא הנושא עצמו של האוסור כגון לענין חוקת
ישוב שהדבר תלוי ברעתו לתזור והוא הטעם דלענין אוסור נותק עליו
חומרי מקום שילא משם אז כקרא הכל ענין אחד ולא שייך לומר ממנו
מאוסורא לא ילפינן מהרח"ש בקונטרס המודעות סי' ש"ל מתשובתו עכ"ל
הרב ירמלאכי ז"ל ואין ס' מהרח"ש ז"ל מצינו אלוהי והשתא לפי דבריו ז"ל
אחי שפיר כל מ"ש בס"ד דהא הכי גבי חליטה מה שאתה אומר חליטתה פסולה
הוא מבח הטומאה שבסנדל ובטומא' נופח אין אתה אומר מכתת שיעוריה ודוק :

ואחרי

הודיע להם אותנו את כל זאת השתא זו היא כוונת רש"י
ז"ל שכתב ולא מילף לא גילוי מילתא בעלמא הוא והכוונה
מאחר הדבר הזה הוא באותו ענין של הטומאה עצמו והם נושא אחד א"כ
לא חשיב זה גבי חליטה ולפוטא כי אם גילוי מילתא בעלמא מאחר שהם
בענין אחד ונושא אחד משא"כ בשל עיר הנידחת ותקרובת ע"ז שהם נושא
אחד אם באנו לומר לא אמרינן כתתי מכתת שיעוריה לריק למילף להו ילפותא
במורה מטומאה ודבר זה לא אפשר להיות מבח הכלל דאוסור מטומאה לא
ילפינן ודוק היטב :

והנה

באמת כגון דא לריק למודעי כי אחר התכונות והעיון שהיה
לי בזה הנה נתחדש עוד אללי קושיא עומתה כהא דיבמות
דף ק"ג הנו"ל דהא ידוע הוא שהע"ז ומשמשים כולם מטמאים וכן תקרובת
ע"ז מטמאה במגע ובמשא כגבולה ושיעורה בכזית ובמכורא להדיא בהרמב"ם
ז"ל בהלכות שאר אבות הטומאה פרק וא"ו הלכה ו' ומקור דברים לו בגמר'
דחולין דף י"ג ע"ב ע"ש וא"כ השתא איך קאמר רבא אם חללה בסנדל של
תקרובת ע"ז פסולה משום דעומדת לשריפה וכתתי מכתת והלא זה הסנדל
של תקרובת ע"ז הוא מטמא במגע ובמשא ואע"ג דהוא עומד לשריפה לא
אמרינן כתתי מכתת וא"כ השתא הוי זה דומה בדומה לסנדל של מוחלט
דקאמר חליטתה כשרה וכמו שיישבנו הק דמוחלט משום דהוי נושא אחד ולאו
מילף הוא כי אם גילוי מילתא בעלמא הוא כן מצי הבא הוי בנושא אחד
זה סנדל עצמו הוא מטמא ולא אמרינן כתתי מכתת ואיך תאמר כי עצמו
לענין

רב ברכות

לענין חליטה כחתי מכתת ונראה כס"ד לתרץ דטומאת ע"ז ותקדושת שלה
דטומאה אינו כי אם מדרכן אבל מן התורה לכתב בה טומאה וכמ"ס הרמב"ם
ו"ל שם והוא גמרא ערוכה בשבת ע"ס וא"כ השתא הכא לכתב לדמות ענין
חליטה לענין טומאה ואע"ג דהוי כנושא אחר משום דאיכא למומר רבנן הוא
דאחמירו בה חומרא יתירה דטומאה אפילו דעומדת לשריפה וכתתו מכתת
שיעורה וכמו שהחמירו בה כמה חומרות יתירות לענין טומאה כן כמו החמירו
בה לענין זה ואם רבנן עשו זו חומרה יתירה גבי ע"ז לענין דטומאה אף
אין ניקום וכלומר מזה להקל בחליטה שהיא דבר תורה ופשוט ורוק :

ודע

דראיתי בס"ד להתקשות ו"ל כבינה דף ל"ח ע"ב בר"ה הרי וט'
שכתבו שכל היכא דהאיסור בא מחמת ממון חשיב הכל ממונה
ושפיר ילפינן ליה מממונה אע"ג דבעלמא איסורא מממונה לא ילפינן ע"ס
אע"י לתרב פחד יצחק ו"ל כ"ד דף ס"ו ע"א שהביא פסח ממחר"י באסאן
ו"ל שהוכיח מדברי התוספות הנו"ל דכשהאיסור בא מחמת הממון מקרי ממון
גרידא ע"ס וא"כ השתא כזה אפשר ליישב הערתיו שהערנו לעיל בדברי
רבא דס"ל גבי סנדל המוחלט כשרה וגבי תקדושת ע"ז ועיר הנדחת קתני
פסולה משום דאיסור טומאה לא ילפינן משא"כ גבי סנדל המוחלט אע"ג
דהוי איסור עכ"ז הנה זה הפיסקול שבא באיסור הוא מחמת הטומאה ובשבילה
בא דהא סנדל זה אי לא הוה דמוחלט הוה כשר ולא הוה כיה פיקול כי אין
בנופו שום חסרון ומאחר שזה הפיסקול שבא באיסור הוא בא בשביל הטומאה
א"כ חשיב כל זה כלאו הוא טומאה גרידא ואז לא אמרינן ביה מכתת שיעוריה
וכן כמו נתרנה ממילא הך קושיא שהקשינו בסנדל תקדושת ע"ז דאימאי פסול
והלל הוא מטמא בשביל ע"ז ולא אמרינן מכתת שיעוריה ולכאורה הוא
דומה לסנדל המוחלט וכוה אתי שפיר דלא דמי זה לסנדל המוחלט דהא
הפיסקול שיש כאן גבי חליטה הוא משום שזה הסנדל עומד לשריפה ובאמת
יש הפרש בין זה לזה דסנדל המוחלט הוא עומד לשריפה מחמת הטומאה
שבו ולזה שפיר אמרינן דהפיסקול בא מחמת הטומאה וחשיב כאלו הוא
טומאה גרידא משא"כ גבי סנדל תקדושת ע"ז אינו עומד לשריפה מחמת
הטומאה אלא הוא עומד לשריפה מחמת איסור עבודה זרה שבו ומעיקרה
מדאורייתא

רב ברכות כז

מדאורייתא ליכא בו טומאה כלל ורבנן הוא דחידשו בו טומאה והשתא שייך
לומר כיה איסור מטומאה לא ילפינן וכאמור בס"ד השם יתברך יהיה
בעורתינו אכ"ר :

איך

שיהיה הנה שפיר נתנו כל הך קושיות שיש להקשות מכל
קושיות הנו"ל על הכלל דאמרו בגמרא איסור מטומאה לא ילפינן
והנה ראיתי להרב יד מלאכי ו"ל בכללי האלף אות מ"ח שכתב הא דלא גמרינן
איסור מטומאה היינו דלכא סברא למגמר מטומאה אבל היכא דאיכא סברא
ילפינן ואין על זה בית שמואל ו"ל ושאר פוסקים ו"ל ותוספות דחולין ע"ס
והנה לפי חילוק זה ג"כ אפשר ליישב כל הך קושיות דפריך מנייהו הרב
קהלת יעקב ו"ל וה"ל להרב פחד יצחק ו"ל במע' הא"ל דף י"ז ע"ג מ"ס
משם הרב מים חיים ו"ל בדרך חילוק הנו"ל וקדושה לזה ע"ס וראיתי להרב יד
מלאכי ו"ל שם שכתב ח"ל וכבר האיר עינינו בזה המאור הגדול ה' משאת משה
ו"ל שכתב י"ד ס' ב' זו הלכה דדיני איסור וטומאה כי הדרי נזקו והלכתא
גמירי אהדרי והכי מורין כי מדרשא ע"ס ויאורו עיניך עכ"ל ואין ס' משאת משה
ו"ל י"ד מנזי אללנו לראות טעמו ונימוקו
והש"ת יאיר עינינו בתורתו אכ"ר :

ג אשת איש

כתב הרב ברכ"י ו"ל אה"ע ס' י"א מי שבה
בזנות על אשה שהיא בחזקת אשת איש
דבעלה הלך למדינת הים ונתיסם לדבר עבירה נכתוונו בשאט כנפש . ואחר
זמן נתרבר שבומן שזינתה כבר היה מת בעלה נסתפק הרב מהר"י שפכדארי
ו"ל כמזל מאש ס' מ"ז אי שרייא לכוועל כיון דכבר היה מת בעלה ובאמת
היתם פטוה . אור"ד איתסרא עליה כיון דתרווייהו סברי דבעלה חי והוא
אשת איש וכוונתו לעבירה וכו' ע"ס והרב ו"ל הביא ראיה שם לתקור . ולכאורה
אם יתעקש המתעקש גם ידו נעווה לדחות דילמא גם שם איירי בכנון שהבעל
ידע דקידושה על תנאי והוא לא כוונתו לעבירה גמורה דסליק ארעא ויהיה
נמו . שמה לא יתקיים התנאי ותהיה פטוה למפרע

רב ברכות

והנה

אפשר להביא ראיה בס"ד להתורה מראמריין במסכת מנחות
דף ס"ד ע"א ח"ל רבינא לרב אשי נמלאת הראשונה כחשה
בכני מעים מהו בחר מחשבתו חזלין ובכרא לאיסורא קא מיכוון - או דילמא
בחר מעשיו חזלין ח"ל לא היינו דרבה ורבא דאתמר שמע שטבע תיטק בים
ופרש מטורה וכו' - ואיכא דאמרי אמר ליה היינו פלוגתייהו דרבה ורבא
דאתמר שמע שטבע תיטק בים ופרש מטורה להעלות דגים והעלה תיטק
ודגים רבה אמר פטור - רבא אמר חייב - רבה אמר פטור ויל בחר מעשיו -
ורבא אמר חייב ויל בחר מחשבתו - ודמב"ס ו"ל פסק כלשנא בחרא וברכה
דפטור משום חזלין בחר מעשיו :

וא"כ

השתא לפ"י שפיר מוכח ראיה במורה לנידון הרב ו"ל דמותרת
לכועל דויל בחר מעשייהו ולא בחר מחשבתיהו דמאי שנא הדי
איסורא מאיסור שבת - ואדרבה הדברים ק"ו הם דהגם רבאיסור שבת מלאכת
מחשבת אסור רחמנא אפ"ה ס"ל לרבה ויל בחר מעשיו וב"ס הכא - ולפ"י איכא
למומר דאפי' רבא לא פלוג ארבה כי אם דווקא גבי שבת דמלאכת מחשבת
אסור רחמנא ולהכי ס"ל ויל בחר מחשבתו - אבל כהאי גוונא אפשר דמורה
דויל בחר מעשיו ודוק :

אל שרי יהיה בעזרתו וישמרו ויעזרונו תמיד אכ"ר :

ד אבות

הנה הרב ר' חיר"א ו"ל בספר חיים שאל סי' ע"א דף
פ"ד ע"ד הביא תקירת הרב מהר"י זאב"י ו"ל שחקר
לדעת הרמב"ן ו"ל דהמזות לא היו מקיימים אלא בהיותם בא"י ומש"ס כשא
יעקב אע"ה ב' אחיות בח"ל אך נח דעת יעקב אע"ה כשנשבע לו יוסף
שיקברו בא"י והלא יוסף אינו מחוייב לקיים השבועה דאינו יושב בא"י ויוסף
היה במצרים עכ"ד ו"ל ע"ש והנה לק"ו זו אפשר לתרץ בס"ד בדרך ישר
ופשוט והוא דלעולם אעיקרא דדינא הנה יעקב אע"ה לא היה נרץ להשביעו
ליוסף הע"ה בזה הענין כי איש נרץ כיוסף אפילו דיבור כל דהו של יעקב
אע"ה היה משתדל בכל כוחו לקיימו - ובפרט מזה שכתב מיתה אד
אפשר

רב ברכות כה

אפשר שיתעלל בה ח"ו וא"כ שבועה למה ואמנם הוא לא הולך להשביעו כי
אם בעבור פרעה כי ידע שפרעה יעכב בדבר ואינו מניחו לעלות עמו לכן
השביעו כדי שבע"כ יתן לו רשות שירא פרעה פוגם שבועתו שהשביע את
יוסף בעבור לשה"ק תתבטל - וכמו שמצינו באמת שאל יוסף בן כפרחם וא"כ
השתא מאחר דעיקר השבועה לא עשה כי אם בעבור פרעה ח"כ השתא
פרעה מהיכן יודע זה הכלל שלא קבלו המזות כי אם בא"י ואפילו אם יודע
זה ג' ירלה שקיים יוסף את השבועה מאחר דגם שבועת יוסף שנשבע לפרעה
היה ג"כ בח"ל וא"כ השתא אפילו אם הוא ידע זה הכלל עשה עצמו כאילו
לא ידע ודוק :

ואמנם

ת"י זה לא יספיק כי אם לק"ו הרב ו"ל שהקשה על
שבועת יעקב אע"ה שהשביע את יוסף אבל לא יתוישב
בזה תק"ו שיש לכאורה להקשות בכיוצא בזה על שבועת יוסף הע"ה שהשביע
את אחיו שיעלו את עצמותיו רג"כ היו בח"ל ואיך נחה דעתו בזה והלא הם
אינם מחוייבים לקיים השבועה ויובן בס"ד לתרץ דאפשר שזה הכלל שנתן
הרמב"ן ו"ל אינו כי אם גבי אבותינו שהיו דרים בא"י שלא שלפעמם ללך מה
היו וילאום לח"ל ודעתם לחזור לא"י ולכן מאחר שעיקר ישיבתם ודירתם בא"י
לכן לא קבלו עליהם המזות כי אם בא"י ולא בח"ל אבל יוסף הע"ה ואחיו
וכל דורות שאחריהם שהיו בדעתם להתיישב במצרים ישוב תמיד לקיים גזירת
בן הבתרים לכן בעבור זאת הם בעצמם קבלו עליהם או את המזות גם בח"ל
דאם לא יקבלו אותם עליהם גם בח"ל ח"כ השתא לא יקיימו התורה לגמרי כי
יודעים הם שלא ילאו הם ממצרים עד אחר כמה דורות וכמ"ש להם יוסף
באמת פקוד ופקוד להם אתכם והעליתם וכו' ולפ"י שפיר נחה שקטה דעת
יוסף הע"ה בשבועה זו וכן נמי הענין גבי שבועת יעקב אע"ה ליוסף הע"ה ודוק :

ואגב

אורחין עמא בס"ד מילתא בטעמא בדרך פשוט הטעם שהאבות
לא קבלו המזות עליהם כ"א כאשר יושבים בא"י ולא בח"ל
והוא כי הם לרוב קדושתם ודאי כל חפצם ורצונם הוא לקיים המזות ולכן
עשו להם קבלה זו דווקא כשהיו בא"י כדי שעי"ז לא ימנעו לשוב בח"ל
ימים רבים בלתי נרץ כי כאשר ילאו לח"ל לא היה נרץ או אהבת המזות
תלחם

רב ברכות

תלחם ותעוררם לשב מחר לא' כי כאשר יקיימו המלות בא' יהיו באדם המחוייב בדבר ועושהו כי שם חייבים הם במלות מבח הקבלה שקבלו עליהם ומעלת המחוייב בדבר ועושהו גדול מאד מן אותו שאינו מחוייב ועושהו כי זה תקיף ליה יתירה . וזה לא תקיף ליה יתירה כי מאחר שקבלתם היתה בא' דווקא או אהבת קיום המלות הוא תלחם ותכריחם לשיבת א' ולא יצא לשב כח' על מנן ולכן השתא שפיר איכא למומר שבאשר ירד יעקב אע"ה וכנו למלרים וידע הוא וכנו שוריה וזתיה לכנו שם שנים רבים לקיים בוית בין הכתרים או ודאי מאותו זמן ואולך הדור קבול עליהו המלות גם כח' כי השתא מוכרחים להתיישב כח' ודוק :
אל שרי יהיה בעזרתו ושמריו ועזריו תמיד אכ"ר :

מערכת הב"ית

א בית שמאי וב"ה בגמ' רחוק דמ"ג ע"כ מביא ברייתא דתני לעולם הילכתא בדברי כ"ה והרובה לעשות ככ"ש עושה . בדברי כ"ה עושה וכו' . ומקשה הש"ס הא גופא קשיא אמרת לעולם הלכה בדברי כ"ה . והדר תני והרובה לעשות בדברי כ"ש עושה ל"ק כאן קודם בת קול כאן לאחר בת קול ע"ש . והנה כאן יש מקשים מאחר דרבי הוה לאחר בת קול א"כ למאי נפקא מנה סידר רביה הקדוש דבר זה במשנה והלא מה דהוה הוה :
וזכר בס"ד לתרץ דשפיר נפקא מנה טובא גם לאחר בת קול והוא דאם יש מקום או איזה דבר שטמאיהו כ"ש ועשו מעשה ע"פ קודם בת קול או להפך שטהרוהו כ"ש ועשו מעשה ע"פ קודם בת קול הנה הגם עתה שכבר יצאה בת קול ואמרה הלכה ככ"ה וכן קבעו הכל עליהם עכ"ל מה שעשו מעשה מכבר ע"פ דברי כ"ש נשאר הדבר כמו שהיה שאם עשו מעשה וטיהרו כל אוכלין הנעשים באותו מקום הנטהר ע"פ כ"ש הנה כעשה אין להם לחזור ולטמא אותו כסדרה כ"ה יען כי קודם בת קול כ"ה היתה ההלכה כטענה הרובה לעשות

רב ברכות כט

לעשות בדברי כ"ש עושה ואין מוחין בידו וא"כ זה שכבר הוטרק מקודם ע"פ כ"ש דרך הוטרק וכן הדבר להפך . וכל זה כתבתי מזה הסברא בדרך אפשר כדי ליישב הקושי הנו"ל ומיהו הא ודאי לענין הלכה כל כהאי גוונא עדיין צריך ישוב כי אפשר לדר בזה ודוק היטב
והש"ת ברחמינו יאיר עינינו במאור תורתו אכ"ר :

ב בריקת חמץ כתב הרב חק יעקב ז"ל בסו' תל"ג שאם בריך כליל י"ג אין צריך לחזור ולברוק ע"ש וכתב הרב ברכ"י ז"ל סו' תל"ג קע"ק י"ג וז"ל נעלם מהרב עולת שבת . והרב כ"ח והרב חק יעקב דברי הירושלמי ברוש פסחים שהביא הרב פר"ח דקאמר כהניא ויתחיל כ"ג אין ביני אפ"י מר"ח ומוכרח לחלק בין ההוא דסחטיות שאינו בורק כלל וכמ"ס הרב פר"ח ונהדר אנפין לרבותא קמאי ראב"ן והמרדכי דמוכח מנייהו שאף אם בריך ליל י"ג צריך לברוק אור ליד כתקנת חכמים . וכדמשמע מדברי ראב"ן שהבאתי בסמוך וכ"כ ה' פר"ח והרב חק יעקב דרעת ראב"ן הכי וגם מהמרדכי הכי משמע דסבר דהירושלמי פליג אהלמדרין ומה יענו שפתי לדיקים כיום שדובר כס הירושלמי דרוש פסחים שהביא הפר"ח והלא כל ראיותם הוא מהירושלמי שלא לחלק ולשטותם הירושלמי קשה דידים אדיריה עכ"ל ז"ל ע"ש

והנה באמת אפשר לומר בס"ד כי שפתי לדיקים ברור מללו כי אפשר שהבינו בכוונת הירושלמי הנו' שהביא הפר"ח ז"ל כמו דמפרש לה הרב שדה יהושע ז"ל בפירושו להירושלמי וז"ל ויתחיל אור ליד והוי היום והלילה משומרים . וגם בריקת הנר יפה כלילה ומשני שזה רחוק מאוד דאם כן תימא שיברוק מר"ח והוי רחוק טובה ע"ש נמצא לפי פירושו מ"ס אין ביני וכו' הוא כלשון בתמיה וכן גמ' פירשו הרבנים ז"ל הנו"ל את דברי הירושלמי הנו' ולבאורה גראה כי פירוש זה הוא היותר נכון בדברי הירושלמי כי לפי הבנת הרב פר"ח ז"ל אכתו עדיין תקשי דאמאי נקט התנא אור ליד בירקא

רב ברכות

בזרקין את החמץ ומאז משני הירושלמי על זה - ורע דהא דסברי הרב עולת
שבת ז"ל - והרב חק יעקב ז"ל שאם ברק כליל י"צ אין צריך לחזור ולברך ס"ל
דהירושלמי לא איירי כי אם לעשות לכתחילה אבל בדיעבד אם כבר ברק אין
צריך לחזור ולברך ודוק :

אל שריהיה בעזרתנו ושמרינו ויעזרינו תמיד אב"ר :

ג ברכה מעין שלש

הרב ברכיוסף ז"ל בא"ח
סי' רי"ג בסתפק באחד
שאל מעט מפת הבאה בכסנין ונסתפק אם אכל שיעור לברך ברכה מעין
שלש או לא וחבירו אכל כסנין ופירות ממין ו' כשיעור ומברך מעין שלש וכולל
שתיהן אי מצי מפיק בברכתו לזה שאל כסנין לחור מי נימא דכיון דהוא מברך
על המצוה ועל העץ לא מצי מפיק לאידך דהוא מתירי לא אחיא - או
נימא דאידך משמע הוא דשמע ואיהו יסוב דעתיה אדמחוייב לחור ושפיר נפיק :
והרב ז"ל שם ר"ה להביא ראיה דלא נפיק מהא דכתבו הרמב"ן ז"ל והרא"ש
ז"ל בשלהי ר"ה דאם הפסיק סדר תקיעות בקול אחר לא יא"ו וכו' ושם דחה
הרב ז"ל ראיה וכחב דיש לחלק בין תקיעות לשבח ברכות והביא ראיה
מן הרב תרומת הדשן ז"ל דמוכרח מדבריו שיש לחלק בין שבח ברכות
לתקיעות ע"ש :

והנה נראה להביא בס"ד ראיה גמורה מדברי מרן הקדוש ז"ל שפסק
בשה"ט בא"ח סי' ק"ח סעיף י"ב וז"ל הטועה ומזכיר מאורע
שאר ימים בתפלה שלא כוונתו לא הוי הפסק ע"ש הרי לקדוה הגם שהזכיר
בימות החול מה שצ"ח לפסח יא"ו בדיעבד ולא חשיב לה הפסק ובברכה
לכעולם ואי מדמינן הכרכות לתקיעות א"כ השתא אמאי גבי תקיעות אמרינן
אם הפסיק סדר תקיעות בקול אחר לא יא"ו ועל כן מוכרח אתה לומר
שיש חילוק גדול בין שבח ברכות לתקיעות וכמו שחילק הרב ז"ל בטוב
טעם - או שיש לחלק עוד באופן אחר וגם יש להוכיח בזה ממשלה מן
מקום הראיה אשר ממנו הוציא מרן ז"ל פסק האמור אשר הוא מוסכם
בלתי

רב ברכות

בלתי פקדון ופקדון מרן ז"ל בס' הנו' סעיף יו"ד שאם טעה ולא התפלל מבחנה
בשבת מתפלל כמ"ס מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשנייה וכו' - ואם הבדיל
בשתייהן או לא הבדיל בשתייהן יא"ו - וגם אהא נימא דאם הבדיל בשתייהן אמאי
יא"ו דהא מה שהזכיר הבדלה בשנייה הו"ל כשמע קול שופר דאינו ראוי לו
דלא יא"ו אלא וראי מוכרח אתה לחלק בין שבח ברכות לתקיעות ותמחוייב למה
לא כשתייהן הרב ברכ"י ז"ל מהא דסי' ק"ח למדון דמוכח שיש לחלק בין שבח
ברכות לתקיעות ודלא למילק למדון דידיה מהא דתקיעות כלל ומה גם לסברתו
ז"ל שם שכתב ה"ל וכו' ד שעת הדחק בדיעבד דמיו"ב ע"ש - גם עוד נסתיע
מדברי הרב ה"ס וזהו הרב אלה רבא ז"ל דסוף סי' ר"ח שכתבו מי שכבר אכל
ונכנס בספק חיוב ואין בידו לתקן מצי לכלול על הספק ושפיר וכתב הוא
ז"ל וכו' לכ"ד דזה כבר אכל אם אין בידו לתקן מצי שפיר נפיק ע"ש כד"ק
ז"ל ולזה תמונה לי טובא דאמאי בחר להסתיע מן האמור ולא בחר להסתיע
מן סי' ק"ח סעיף יו"ד האמור בדיון ההבדלה המוסכם לכל דלכאורה שפיר
יש הוכחה גמורה מדיון ההבדלה למדון דידיה אם הוא כנוונא שאין בידו לתקן
דשפיר יא"ו בזה הברכה ששמע וראיתו להרב ברכ"י ז"ל עצמו בס' ק"ח אות
י"ד בדיון הטועה והזכיר מאורע וכו' שצ"ח בסוף דבריו שם על דבריו אלו
דבסי' רי"ג שכתב וז"ל ועמ"ס בריש סי' רי"ג בס"ד ע"ש :

והנה היבא דלא אפשר לו לתקן וכנון שהוא א"ה לו לאטול עוד וגם
א"ה שאחר יאכל ויברך ויזיזנו וליבא כי אם זה האדם שאל
כסנין ופירות ממין ז' הנה וראי מרן כוס יש לשטנו שפיר מההוא דהבדלה
הנו"ל שאלא וגם עוד נראה בס"ד דיש להוכיח שאלא ממה שפסק מרן הקדוש
ז"ל בס' ר"ט סעיף ב' וז"ל לקח כוס של שכר או של מים ובירך ברוך אתה
ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן ותן כרי דיבור נזכר שטעה ואמר
שהכל נהיה בדברו וכך היתה אמירתו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא
פרי הגפן שהכל נהיה בדברו יא"ו ע"ש הרי הגם שאמר באמצע בורא פרי
הגפן שהוא דבר שאינו צריך לו והוא עצמו האומר אפילו הכי בדיעבד יא"ו
וא"כ ה"ה במדון הרב שזה א"ה לו לתקן באופן אחר שיש לו לשמוע הברכה
מן אותו שכולל שתיהן ואז אחרי שמע שפיר יא"ו דגם זה חשיב בדיעבד ודוק :
ואמנם

רב ברכות

ואמנם

היבא ראשון לתקן כלל וכוונן שאפשר לו שאכל עוד
שיעור שלם שאז יוכל הוא לברך בעצמו או שיביא אחר
שאכל שיעור שלם מפת הבאה בכסנין לבר ויברך ויטאנו הנה נידון כזה
לכא למופשיה מההוא ההבדלה דסי' ק"ח הנו"ל והתם הוי בדועבר והבא
סאיב לכתחילה כיון ראשון לו לתקן בלעדי זה ובאשר נביטה נראה לראיית
של הרב הגדול ר' חיד"א ז"ל לא נמצא ראיה לכאפי גוונא כי אם שתים בהלכתן
והוא מ"ש ראיה מדברי הרדב"ז ז"ל ומ"ש מדברי הרב לקט הקמח ז"ל ע"ש :
והנה על הראיה שהביא מהרדב"ז ז"ל יש לפקפק יען כי הרדב"ז ז"ל
נידון ורד"א חזירי בתפלת התשלומין וכבר ידוע הוא שהפוסקים
ז"ל חילקו בענין ההפסק בין תפלה העיקרית לבין תפלת התשלומין וכו'
זה כיון שפסקו מרן ז"ל בסי' ק"ח באם אחר מאורע שאר ימים בתפלה
שלא כוונתה דלא הוי הפסקה וכתב הרב שו"ת כנה"ג והרב פר"ח ושאר
אחרונים ז"ל דרין זה הוא דווקא בתפלת התשלומין אבל לא בתפלה העיקרית
ובתפלת התשלומין דקילא לא הוי הפסק אבל בתפלת העיקרית הוי הפסק
והגם דמכתב משאר פוסקים ז"ל דרין זה נוקב גם בתפלה העיקרית מ"מ
הא חיבא כמה גדולים מן הפוסקים דמחלקי בין תפלה עיקרית לתפלת
תשלומין וא"כ לדיראוי לכתב להוכיח מרן זה דהרדב"ז דאירי בתשלומין לברכה
העיקרית ומעתה לפ"ז הנה גם ההוא ראיה שכתבו מרן ההבדלה דסי' ק"ח
בנו"ל אינה ראיה לדעת הפוסקים ז"ל דמחלקי בין תשלומין לעיקרית אבל
ההוא דסי' רי"ט אחי שפיר ועיין להרב חיד"א ז"ל בספרו הכהור חיים שאל
סי' ע"ד אות יו"ד ועיין עוד להרב ז"ל בספרו הכהור יוסף אומץ סי' ח' ע"ש :

אל שרי יהיה בעזרתו אכ"ר :

ד בריה

הנה ראיתי בס"ד בספר חק"ל מ"ב בחלק י"ד סי' י"ד
שהביא שם הרב מר דרבינא לדברי הרב בית דוד ז"ל
בחלק י"ד סי' כ"ב שגלה ונסתפק בתולעים הגדלים בפירות בתלוג דמותרים
אם לא פורשו אם פורש תולע זה ונתערב ברוב אם מתבטל וכו' ע"ש וכתב
שם בחק"ל בשם רב אחר אשכנזי ראיה מכרחת על זה למר דלא בטול דהוי
בריה משעה שפירש מן הפרי . אבל קודם שפירש לא הוי בריה מהא דמותר
לאכול

רב ברכות לא

לאכול בשבת פרי שהתלע בתלוג עם התולעת עצמו ולא אחריו אותו משום
נטילת נשמה כדאיתא בפרק ח' שרז"ס וכו' וקילק שם לראיה זו ע"ש והנה
לירי חזי לי דליכא ראיה מזה כלל דהא חיוב נטילת נשמה בשבת הוא תלוי
בבריה המתהוה מן העפר דכל בריה המתהוה מן העפר חייב עליה משום
נטילת נשמה אבל בריה המתהוה מן העיפוש וכוונא אין כזה איסור . ובאשר
מפורש הדבר להדיא בדברי רבינו הרמב"ם ז"ל הלכות שבת פרק י"א הלכה
כ' וז"ל רמזים שהם פרים ורבים וכו' אבל רמזים שהווייתן מן הגללים ומן
הפירות שהבאישו וכוונא כהן כנון תולעים של בשר ותולעים שבתוך הקטניות
הסורגן פטור עכ"ל ע"ש ועיין להרב מג"א ז"ל בא"ח סי' שי' סע"ק כ'
שהביא לשון הרמב"ם ז"ל הנו' וכתב ומשמע כמ"מ דהא דקאמר רישא פטור
לאו דוקא אלא מותר לכתחילה דומיא דכנה ע"כ ע"ש . והנה מ"ש הרב
מג"א ז"ל שבמ"מ ז"ל משמע שמוותר לכתחילה בודאי כוונתו הוא מכת
שהרב מ"מ ז"ל הביא לשון הרמב"ם ז"ל וז"ל ולא פטרו מאילים מאדמוס לא
כנון כנה שהיא מן הזיעה וכן תולעים שבאשפות ובדברים המוקרחים עכ"ר
שכתב בשם הרמב"ם ז"ל

והנה

מדמחתינהו הרמב"ם ז"ל לתולעים וכנה בחדא מחתא משמע
דשום הם וכמו דכנה מותר לכתחילה כן נמי התולעים
זיה פשוט ככוונת הרב מג"א ז"ל שכתב ומשמע כמ"מ ובודאי שכן הוא נמי
כוונת הרב אשל אברהם ז"ל שם ע"ש הרי דמשמע להדיא מדברי הרמב"ם
ז"ל דחיוב נטילת נשמה הוא תלוי במה שמתהוה מן העפר ואינו מתהוה
מן העפר אע"פ שהוא בריה גמורה אפ"ה אין חיובין עליו ותולעים הגדלים
בתלוג אחר שפירשו נמי אין חיוב עליהם משום נטילת נשמה ואדרבא משמע
שמוותר לכתחילה להרוג אותם וכן הכנה אע"ג שהיא בריה גמורה ואינה
בטולה . ובדעת להדיא הרב כו"ק ז"ל בסי' ק' ועיין נמי בשאר פוסקים
ז"ל אפ"ה קאמר מותר לכתחילה להרגה מאחר שלא נתהוית מן העפר כ"א
מן הזיעה וא"כ השתא מה יוכיח הוכיח הרב האשכנזי הנו' מזה דלעולם אגז
אומא לך שקודם שפירשה נמי חשיבה בריה גמורה ומה שאינו חייב עליה
משום נטילת נשמה היינו משום דלא נבראת מן העפר דאחר שפירשה נמי
תול

רב ברכות

הוא בריה גמורה ואפילו הכי אינו חייב עליה בשבת וכמו הכנה שהיא בריה ואפ"ה אינו חייב עליה ודוק :

והנה

ידיע להו כי אחר שאמרתי זה בס"ד יש שרטי להחזיק ראיות הר' האשכנזי הנז' מבין דברי לחם משנה ז"ל שם בהלכות שבת שכתב מדתלקינהו הרמב"ם ז"ל לרין התולעים ורין הכנה לתרי כבי וכו' כתב לישנא דפטור וכו' כתב לישנא דמותר משמע דמ"ס פטור גבי תולעים היינו פטור אבל אסור ואינו מותר לכתחילה ועיין לתרב אלוה רבא ז"ל שכתב ממשע בס"ג ובכלבו ע"ס ובאמת שהגם שאין ראיה כ"כ מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב לישנא דפטור דמ"ס כך אפשר לומר משום דנקט ברישא גבי תולעים המתהווים מן העפר לישנא דחייב נקט נמי כזה לישנא דפטור ומה שחילק רין הכנה ותולעים לתרי כבי היינו משום דלא רמיין בטעמיהו דכתולעים בעי למנקט משום דמתהווים מן העיפוש ובכנה בעי למנקט משום דנתהווה מן הויעה ולא ראה לערכינהו ולתננהו וגם מדברי הרב שלטי הגבורים ז"ל לוכא ראיה כאשר יראה הרואה שם ע"ס וגם מדברי הכלבו ז"ל לוכא ראיה דהכלבו נקט כמו שתפס הרמב"ם ז"ל ומה שנאמר על הרמב"ם ז"ל שפיר נוכל לומר על הכלבו ז"ל :

ואמנם

מ"מ מאחר שהרב לחם משנה ז"ל כתב להדיא ברעת הרמב"ם ז"ל דמ"ס פטור הוא פטור אבל אסור לכן יש שרטי להחזיק ראיות הרב האשכנזי ז"ל מזה לומר דראי לא חשיבא קודם שפירשה בריה לא פרי בעלמא דאי חשיבא בריה איך מותר לאכלה לכתחילה בשבת והא עכ"פ אסור הוא מדרבנן ואהובי וירי' ח' הש' והכ"ו כמה"ה ללא קומץ ה"ו השיב להם דאפ"ה איך מכאן ראיה דהא ודאי מה שאסור לכתחילה כתולעים שלא נתהוו מן העפר הוא גזירה דרבנן שגזרו אטו תולעים שנתהוו מן העפר דמדאורייתא הם מותרים לגמרי דהתורה לא אסרה לא המתהווים מן העפר ורבנן הוא דגזרו בהם אטו תולעים המתהווים מן העפר וא"כ השתא איך ראיה לומר דממה שגזרו בתולעת שפירשה ואסרו להרגה לכתחילה ולא גזרו בתולעת שלא פירשה עריין משמע דלא חשיבא בריה אלא פרי בעלמא זה אינו דלעולם אלא אימא לך דקודם שפירשה נמי חשיבא בריה

ומה

רב ברכות לב

ומה שלא גזרו בה דרבנן היינו משום דלא רמיין לשאר תולעים הגדלים מן העפר כיון דאלו מותרים באכליה ואלו אסורים וליכא לחוש לטעות ולרמות זה לזה אבל משא"כ בתולעת אחר שפירשה שהיא אסורה א"כ הם דמו ממש לתולעים המתהווים מן העפר ולכן גזרו בקו רבנן אטו קק דהו מן העפר כיון דשייך למטעי בהו עכ"ד כ"ו ובאמת כ"ל בס"ד שדכדיו נה"ו דברי טעם הם דהא הכנה לב"ע מותר לכתחילה להרגה בשבת ולכאורה תיקשי דמאי שכל מתולעים המתהווים מן העיפוש דאסור לכתחילה כיון דאלו נמי אינן ככראים מן העפר וכמו דמויעט הכנה גם לכתחילה משום שהיא אינה ככרית מן העפר כן תמצע התולעים לגמרי גם לכתחילה משום דגם אינה אינה ככרית מן העפר ועיין בהר"ן ז"ל בס"ק דשבת שכתב וז"ל דבי בעינן פרה ורבנן הינו מילי למטעי רמשים שהוויקן מן העיפוש ככנה וכיוצא בה אבל כל המתהווה מן העפר וכו' ע"ס וא"כ השתא מאי איכא דפרש לדינא בכנה יותר מתולעים ותרווייהו חד טעמא נינהו אלא ודאי דמוכרח לומר שמן התורה כולו מותרים לגמרי גם לכתחילה דמן התורה בעינן מתהווים מן העפר ורבנן הוא דגזרו בתולעים לכתחילה משום דרמו לשאר תולעים המתהווים מן העפר ושייך למטעי בהו אבל הכנה דלא רמיין לשאר תולעים לא גזרו בה דרבנן ומותר להרגה לכתחילה וא"כ השתא ה"ס והוא הטעם הכא בתולעת שלא פירשה כיון דלא רמיין לגמרי לשאר תולעים וליכא למטעי בהו דהא הם מותרים באכליה לכן לא גזרו בהו דרבנן ובאמת שם כ"ס מן הכנה ודוק :

והואיל

ואתא לירן ענין זה דאיתי לעמוד בס"ד על דברי הרב הגדול חק"ל ז"ל ב"ד סי' ס"ב במה שרצה לפשוט ספק הרב בית דור ז"ל וראיתי בס"ד דלכאורה לוכא ראיה מברית לפשוט ספק הרב ב"ד ז"ל כ"ה מדברי הר"ן ז"ל שכתב להדיא בדבריו דחשיבא בריה ולא בטלה אבל מדברי הרב הקינות ז"ל לוכא ראיה כל כך כאשר יראה הרואה שם בדבריו גם מדברי הרב מ"מ ז"ל נמי לוכא ראיה כ"כ דאפשר לומר דמ"ס ה' מ"מ ז"ל אס נימנא וכו' הוא משום דבעי לומר חס"כ הם הוא בעיין וזרקו ומשמעות דבריו לומר דאם הוא נימנא שאי אפשר לזרוק החיסור אינו הוא בטל כס' ואם הוא בעיין אינו הוא וזרקו ובאמת שהגם שמן משמעות דבריו ז"ל משמע

קלף

רב ברכות

קצת כמ"ס הרב חק"ל ו"ל אבל מ"מ יד הדוחה נטויה לדחות כאמור :

ואמנם

הנה עברא נראה לי בס"ד להביא ראיה בדברי הרב חק"ל ו"ל שפסק לספק הרב בית דור ו"ל דחשיבא דין בריה ולא בטלה אפילו באלף מהא שפסק הרמב"ם ו"ל בפ"ב מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"ד שכתב ו"ל אלו המינים הנכבדים בפירות ובמאכלות אם פירשו ונאזו לאחר אע"פ שחזרו לתוך האוכל מי שאכל מהם כוות לוקה ע"ש וכתב שם בהלכה כ"א ו"ל וזה שאמרנו בפרק זה האוכל כוות בשאכל מבריה גדולה אבל האוכל בריה בפני עצמה כולה ה"ז לוקה מן התורה וכו' ע"ש הרי נמצאו למדון מדברי הרמב"ם ו"ל דגם תולעת שפירשה מן התלוש אם אכל אותה כולה שלימה ה"ז לוקה דהרמב"ם ו"ל אכולהו קאי והנה מלאתי ראיתי בס"ד להרב החינוך ו"ל בש' שמיני דף ל"א ע"ד שכתב ו"ל ודיני בריה שאמרנו ו"ל שאינה בטולה לעולם כלומר אפילו נפלה באלף חלקים כמוה של היתר אינה בטולה בהם והכל אסור דמי הוכי דחשיבא לענין מלקות דלוקין עליה בכל שהוא חשיבא נמי לענין איסורין דלא בטולה לעולם עכ"ד ע"ש ועיין להרב ט"ו ו"ל ס' ק' סע"ק א' שכתב כן משם אור"ה ו"ל גם ראיתי בס"ד להרב פרי מגדים ו"ל בריה הלכות תערוכות כדני בריה דף ק"ך ע"א שכתב כן ג"כ משם הרב אר"ה ו"ל כלל ה' דין כ' והריטב"א ו"ל בח"ו לחולין ע"ש וא"כ השתא לפ"י שפיר יאז לנו בס"ד בתולעת שפירשה מן התלוש דלא בטלה אפילו באלף מאחר דחייב עליו מלקות והא בהא תליא ודוק ודע דאין לנו לחדש פלוגתא בין הרמב"ם ו"ל והר"ן ו"ל מעלמינו ודוק הטוב :

ועוד

אחרי העיון מלאתי ראיתי בס"ד להרב פר"ח ו"ל בס' פ"ד סע"ק כ"ב שכתב להדיא על תולעים הגדלים בתלוש דחשיבו בריה ולא בטלה אפילו באלף ועוד עיין להרב ו"ל שם בסוף דבריו אשר הובאו בסוף הסימן הנו"ע ע"ש ודוק :

ושוב

אחרי העיון והחיפוש בזה חמותי ראיתי אור להרב הנאון הט"ו ו"ל בס' פ"ד סע"ק י"ז במעשה שנעשה בחג השבועות באשה שברקה הרואה"י שלה וגמלאו בו מולבין וכל העיר קטו ממקום אחד והלבו ומנאו גם אצל המוכר והתיר הרב לאותם שלקחו קורט שנודע שהיה

מלווין

רב ברכות לג

מלווין מכא ספק ספיקא דשמא בעת שקטו הם עדיין לא היה שם מלווין ואח"כ נתהוו ואת"ל היה שמא נימחו אבל אותם שלקחו אח"כ אשר הרב ו"ל דאותם שלקחו אח"כ לית להו כי אם ספק דנימחו ע"ש ועיין מ"ש עליו הרב פר"ח ו"ל ועיין בזה להרב הגדול מחזיק ברכה ו"ל שם בס' פ"ד סע"ק ג' ובסע"ק כ"ח מה שהביא כמה פוסקים על זה הללו אומרים וכללו מתירין ע"ש ועיין נמי להרב ערך השלחן ו"ל מ"ש בזה ועיין בבאר היטב ס"ק כ"ט מה שהביא מן הרב שערי דורא בחטים שהתלעו ע"ש :

והשתא

הנה מכל דברי הפוסקים ו"ל אלו ראשונים ואחרונים משמע להדיא דתולעת הנעשה בתלוש ופירשה דשפיר יש לה דין בריה דאפילו באלף לא בטלה דהא התולעים דקמח הם של תלוש וכן נמי החטים הם ג"כ תלוש ואי לית להו דין בריה דאפילו באלף לא בטלה ה"כ השתא בין אותם שלקחו מקודם בין אותם שלקחו אח"כ הם מותרים כל עוד שלא ניכר האיסור דבטלי בששים וכמ"ס מר"ן ו"ל בשמ"ט ס' ק"א סע"ף וא"ו ע"ש בכ"י דריגוייהו כשאר איסורים דאם האיסור בעין וזרקו ואם אינו ניכר בטל בששים וא"כ השתא לא זריק ספק ספיקא לא לאלו שלקחו קודם ולא לאלו שלקחו אח"כ וכולהו מותרים דאפילו אם יש בטלי בששים דהבא בנדרון הרבנים ו"ל ודאי איכא שטם דאל"כ אפילו אם נימחו בודאי אמאי מותרות זריק נמי שטם בנגד האיסור אלא מוכרח דק"ל להרבנים ו"ל בפשיטות דזו הוי בריה ואפילו באלף לא בטלה ולכן מצריכים ספק ספיקא להתיר ועיין בדברי הט"ו ו"ל שכתב ו"ל בנלע"ד להחמיר בפרט באיסור תורה דוראי פירשו המלווין וכו' ע"ש ועיין ע"ז במשכבות זהב ו"ל ע"ש ועיין להרב דמשק שיעור ו"ל והובא בכנה"ג ו"ל הגהב"י אות ס' שכתב ו"ל וכיון דאינו שלם תו לא מיקרי בריה וכו' ע"ש שהדבר מפורש בדבריהם שהכל הוא משום דיש להם דין בריה ולא בטלי אם לא נימחו וא"כ השתא מאי קא משתפק הרב כ"ד ו"ל בעיקר הדין אם יש להם דין בריה ולא בטלי אם לא דהא ודאי הדין פשוט הוא שיש להם דין בריה ואם הרב כ"ד ו"ל יש לו קצת גמגום בזה מבטל הכלל המסור כדני דבענין דין הבריה שתהיה אסורה מתחילת ברייתה לא חיק לו להסתפק על עיקר הדין אם יש לה דין בריה אם לא

אלא

רב ברכות

אלא היה לו לחקור ולדעת הטעם למה באמת יש לה דין בריה ולא להסתפק בעוקר הדיון שפשוט הוא לכל הפוסקים ו"ל וכן יש לתמוה נמי על הרב מחב"ר ו"ל חזק לא זכר זה על הרב ב"ד ו"ל בסו' פ"ה סע"ק י"ד:

והנה

באמת ראיתי להרב שפתי דעת ו"ל בסו' פ"ה סע"ק ל"א שהביא לדברי הרב ב"ד ו"ל וסוב כתב בסוף דבריו ו"ל וזוהי יש לעיין במעשה דחג השבועות עכ"ל ע"ש הרי לך שהרב ו"ל נרגש בזה וכן יש לתמוה על הרב ערך השלחן ו"ל בסו' פ"ה שהביא לספק הרב ב"ד ו"ל והקשה עליו מן הר"ן ו"ל ולא זכר על שפתי כל הפוסקים ו"ל הנו"ל בדין הקמח שהביא הוא עצמו בסעיף שחר זה ואפי' אם הוא כוונתו להקשות מדברי קדמון אבל עכ"פ גם כן היה לו להקשות מכל דברי הפוסקים הנו"ל כי רבים המה ורב גובריהו דסברו בפשיטות הכי ומאי מסתפק בעיקר הדיון ובאמור וגם על הרב אחרון חביב הוא הרב חזק"ל ו"ל יש לתמוה יותר ויותר שהוא ו"ל דלא בתחילת דבריו לפסוק דלא יש להם דין בריה ובטלי ואדברא תמה על הרב ב"ד ו"ל שרצה להחמיר ואזכ"ל לא פסק דיש להם דין בריה אלא מבח"ס החינוך ו"ל ודברי הר"ן ו"ל ודברי הרב מגיד משנה ו"ל דמשמע מדברים דיש להם דין בריה ובאשר יראה הרואה שם ודוק וסוב ראיתי נמי להרב משתא דרבנותא ו"ל ב"ד סו' פ"ה שנסתפק בספק הר"ב ו"ל הוא מעצמו ופשיט ליה מהא דהט"ז ו"ל גבי קמח במעשה דחג השבועות ע"ש ודוק

גם

עוד חנא עבדא תמיה לי בדברי הר"ן חזק"ל ו"ל שרצה לעשות פלוגתא בין התוספות ו"ל בחולין דף ל"ו ע"א ד"ה מ"ט דרבנן וכו' לבין הר"ן ו"ל דלהתוספות ו"ל לית להו הא דהר"ן ו"ל דלא חשיב בריה כי אם היבא דאיסורו מתחילת בריה ע"ש ולבאורה אין דבריו ו"ל מבניס דהא התוספות ו"ל שם נמי אית להו הא כללא דהר"ן ו"ל דבעינן שהיה אסורה מתחילת בריה שכן כתבו להדיא בסוף דבריהם וו"ל וזי תומא דהתם היונו טעמא דכשנולד נולד האיסור עמו כמו גיד ושרטט ואבר מן החי וכו' ונמצא שהם ס"ל דבעינן תרתין ולדיוס ו"ל דין הכרית תלוי הוא באם וחלק אין שמו עליו וגם תלוי בר"ש הוא אסור מתחילת בריהו וכן מוכח נמי להדיא בדבריהם ו"ל בפ"ק דמזיעא

רב ברכות לר

דמזיעא דף ו"א ע"ב בד"ה קפץ כולם פטורים שכתבו וו"ל ובריה נמי לא הוא בדפוסית בחולין וכו' ע"ש וכוונת דבריו היא פשוטה דקאי על האו חילוקא שכתבו בסוף דבריהם דבעינן אסור מתחילת בריה ואזכ"ל דהתוספות ו"ל וזה ו"ל כולו בחדא שיטתא קיימו ועיין להגאון הפליתי ו"ל בתחילת סו' ק' סעיף ח' שהביא לדברי התוספות דבבא מזיעא הנו"ל וס' פירש הרב ו"ל בדבריהם להדיא הכי ע"ש וכן ראיתי נמי להרב מגדלות נתן בחי' למזיעא שכן פירש דבריהם ו"ל ע"ש ובאמת שאין זה ל"ק ראיה דכוונת דבריהם ו"ל היא פשוטה כן מאוד ודוק:

ה בר

מזה הנה קטן שהגדיל ונעשה כן י"ג שנה ויום ח' להיות בר חיובא במצות מן התורה כליל שבת קודש הנה נראה לי כס"ד להורות שצריך להמתין לבלתי יקדש אותה הלילה עד שיהיה לילה ודאי שאם יקדש מבעוד יום אין יועיל לו הקידוש שקודש בהיותו קטן ואינו בר חיובא מן התורה לזמן שנעשה בו בר חיובא מן התורה כי ק"ל קידוש שבת הוא דאורייתא והנה למדתי דין זה בס"ד מדברי מרן ו"ל בב"מ בפד"ק ה' מה' קרבן פסח הלכה ו' דכתב הרמב"ם ו"ל קטן שהגדיל בין פסח ראשון לשני חייב בפסח שני ואם שחטו עליו בראשון פטור וכרגש מרן ו"ל בב"מ דבעורו קטן אין ברכי אם חטוף דרבנן והכי אתי חינוך דרבנן ומוציא חיוב תורה דחיוב ברת וישב שם בשם הרי קורקוס ו"ל דכיון דרשמנא רבייא לקטן שיטחטו עליו פטור בכך מן השני ע"ש ועיין על זה להרב הגאון מהר"י חזק"ל בספר חזק"ל י"ד ח"ב דף ק"ע ע"א ע"ש ועיין להרב קהלת יעקב ו"ל במע' השי' בעניין שה לבית אבות דאורייתא שהביא לדברי מרן ו"ל הנו"ל ומ"ס בזה ודעת כולו רבנן הנו"ל דלא מהני כיוצא בזה ע"ש . והשתא ממילא נמצינו למודין הכא כמודין הנו"ל דלא מהני קידוש שקודש מבעוד יום בהיותו פטור מן התורה לזמן שהוא חיוב מן התורה ומיהו באמת המדרש ו"ל בפ"ב דמגילה לית ליה סברה זו וס"ל דמהני בכהאי גוונא ועיין על זה להרב הגאון מג"א ו"ל בא"ח סו' רס"ז שזכר לדברי המדרש ו"ל הנו"ל ועיין להגאון רבי עקיבא

רב ברכות

עקיבא אגרי ו'ל בסי' רס"ז שכתב שמדברי הכ"מ פ"ה ה"ז מה' קרבן פסח
מבואר דלא כהמרדכי הנו' ע"ש ועיין מ"ש לקמן בס"ד במע' הפ"ה ברוך
הפדיון ע"ש ומ"מ נמנעו למדין דרין זה הוי פלוגתא והא' ודאי דלכתחילה
צריך להורות לקטן להמתין כליל א' של חובו שחל להיות בשבת לבלתי יקדש
עד שיהיה לילה ודאי ורין זה לא מלאכתו בשום מקום אך נראה שהוא מוכרח
ממ"ש בס"ד והש"ת יאיר עיניו בתורתו אכ"ר :

ו בדיקת חמץ

כתב מרן ז"ל סי' תל"א והר"ר כל אדם
שלא יתחיל בשום מלאכה ולא יאכל
עד שיכרוך וכו' וכתבו הכ"ז והעט"ז אם אמר לחבירו שיכירו לברוך בשעתו
מותר ללמוד והעתיקו בא"ו וא"ר וכתב הרב חק יוסף ז"ל וכל ראיה ברורה
לזה מהא דאיתא פ' הדר דף ס"ה רב שעת מסר שינתיב לשמיעה ופירש"י
ז"ל א"ל הניחתי ליתן מעט וכשיגיע זמן תפלה הקינני עכ"ל וכתב עליו ס'
מחוקק יסודה ז"ל וז"ל ולע"ד אפילו קצת ראיה אין כאן דהרי התם איירי בשעה
שתי ושכור היה עושה כן שמסר שינתיב לשמיעה וא"כ מוכרח היה לעשות
כן להפג שברותו כשינה כדי שיוכל להתפלל דאסור להתפלל בשעת שכרות
כמ"ש בסי' ז"ט וכו' ולית ראיה מהתם כלל שוב ראיתי דהאי דפרק הדר
לאו דידיה הוי שכתב מהר"ו ראיה זו לענין תפלה לסמוך על קריאת השמש
לכו"ה הובא בב"ח ס"ס רל"ב אמנם לדעתי לאו ראיה כלל ברכותכא ואולי
מהר"ו היה מפרש דרב שעת מסר שינתיב לשמיעה גם שלא בשעת שכרות
אמנם מפרש"י ותוספות ז"ל מבואר דרך בשעת שכרות היה עושה כן כדי
שיוכל להתפלל ועיין במהרש"א שם עכ"ל ע"ש ונראה לומר בס"ד דראיה הנו'
היא ראיה ברורה ובמ"ש הרב חק יוסף ז"ל והוא כי מדברי הש"ס נראה דרב
שעת הוה רגיל בזה כשהיה שתי ושיכור הוה מסר שינתיב לשמיעה ולא שהיה
דבר זה בדרך מקרה כפעם אחת ותו לא וא"כ השתא אם באמת בעלמא
אין לעשות כן לכתחילה אף היה רב שעת שותה יותר מדאי עד שישתכר
ביותר כדי שיהיה מוכרח אז למסור שינתיב לשמיעה אלא ודאי דכל כהאי נוכח
הוא

רב ברכות לה

הוא מותר לעשות כן לכתחילה ולאו משום שהוא מוכרח בזה להפג שכרות
ולכן שפיר הוא שותה לכתחילה יותר מדאי עד שישתכר ולא קפיד בזה כיום
תקנה לזה למסור שינתיב לשמיעה וגם הכא בדריקת החמץ שפיר מצי ללמוד
לכתחילה ולומר לחבירו שיכירו לברוך ואם יתעקש המתעקש לומר דאולי
רב שעת לא הוה עביר כן להשתכר לכתחילה ולסמוך על שמיעה כי אם
בשתייה של מנה הנה גם הכא כמו איירי בלימוד תורה שאין לך מנה גדולה
הימנה ושפיר איכא ראיה ברורה לזה וכ"ש הוא דהב' קרוב יותר להוי בעל החמץ
ג"כ וזכר מעצמו והגם שהוא לומר משא"כ גבי שכור שישן רחוק הדבר שיקן
הוא מעצמו בזמן התפלה בלעדי שיכירוהו אחרים ודוק :

עוד

כתב הרב מחוקק יסודה ז"ל שם וז"ל אמנם בעט"ז ובכ"ז הביאו
ראיה לזה מסי' ער"ס ס"ג דאין קורין לאור חג שמא יטה ואם
יש אחר ואומר לו תן דעתך עליו שלא אעשה מותר וה"ס הכא ולכאורה לא דמי זה
ג"כ להחם דאסור שבת הוא על שניהם לכן מותר באומרו תן דעתך עלי דאם
יראה להטות יזכירו חבירו באסור שבת שחל ג"כ עליו משא"כ הכא דחובת
הבדיקה אינו אלא על הבט"ב שהחמץ שלו א"כ מאי מועיל בזה שאומר
לחבירו שיכירו שמא ישכת גם חבירו דבמה יזכור הא אין חובת הבדיקה
עליו דכה"ג פריך הש"ס בסוכה דף כ"ו אמה דמנשי כמסר שינתיב לאחרים
מתקיף לה משרשיא ערבך ערבך לרין וכו' יעו"ש אכן נראה דגם העט"ז והכ"ז
והא"ר מונתם באומר לחבירו היינו שיש גם לחבירו איזה בית וחדר לברוך
דיוזכור חבירו בחובת הבדיקה שחל גם עליו ודמי ממש לסי' ער"ס אמנם
לדעתי נראה דאף בכה"ג אסור ללא פלוג רבנן בתקנתא הכא ואין לך לא
מא דאממר בפירוש גבי שבת דלא חיישי בש"ס התם ללא פלוג והתירו בפירוש
בש"ס דשנים קורין לכן כתבו הפוסקים דגם באומר לחבירו תן דעתך עלי מותר
משא"כ הכא ובתפלה וכו' עכ"ל ז"ל ע"ש ועיין להגאון חיד"א ז"ל במתכ"ר
י"ד סי' כ"ה אות א' ע"ש

והרב

פתחי תשובה ז"ל י"ד סי' י"ח סע"ק ב' כתב בשם הרב
זכרון וזאק סי' ק"ג על בדיקת הסכין קודם שמיטה דאפי'
אם יעמוד א' אלא ויאמר להזכירו לברוך אחר שמיטה לא מהני דאף דלענין
קריאה

רב ברכות

קריאה לאור הנר בשבת התירו ככהאי גוונא דוקא בקריאה דמלואה הוה ירו
עכ"ל ע"ש ואין ס' זכרון ונחמך מנאי חללינו והנה החילוק שעשה הרב מחוקק
יהודה ז"ל בין היבא דהאיסור על שניהם בין היבא שהוא חל על א' לבדו
יש לעשות חילוק זה ג"כ בין ההיא דנר לבין בדיקת הסבין דשחיטה דגבי סבין
נמי אין חיוב בדריקה חל כי אם על זה ששוחט ולא על חבירו ודוק :

והנה

לכאורה ו"ל כההיא דסוכה שזכר הרב ז"ל והוא דאיתא התם
ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישיבים שינת עראי
חוץ לסוכה מ"ט א"ר אשי גזירה שמא יירדס א"ל אביי לא הא דתניא וכן
אדם שינת עראי בתפולין אבל לא שינת קבע ליחוס שמא יירדס א"ר יוסף
בריה דרב עולאיו כמסקר שינתו לאחרים מתקין לה רב משרשיא ערבך ערבא
נרוך אלא אמר רבב"ח במניח ראשו בין ברכיו עסקינן וכו' ופירש"י ז"ל מוסר
שינתו אומר לחבירו אם אירדס העירני . ערבך ערבא נרוך שמא אף הוא
ישכב וישן ע"ש ולכאורה ו"ל למה לא חיישין שמא ישכב ולא יקלעו כשרואיהו
נרדס . והנה לזה יש לתרץ בס"ד דהאי חששא לובא למיתא לה הכא כמו
בדיקת חמץ ותפלה משום דהתם קרוב שישכח כי לא רואה בעיניו איזה דבר
המעורר לבו בזה דאינו בהכרח שיראה בני אדם מתפללים או בודקים חמץ
בדי שיתעורר על מה שזוהו חבירו . משא"כ הכא גבי שינת שחבירו וזהו
שאם יירדס יעוררנו הנה כאשר יירדס הוא רואה אותו וקרוב שיזכור על אשר
זוהו כי יש לפניו שינוי המעורר אותו . ועוד ו"ל בס"ד והוא כי הכא הוא
מטויה בעת אשר הוא מתחיל לישן שינת עראי והנה בין שינת עראי לבין
שינת קבע שיהיה נרדס הוא זמן מועט ובוה הזמן המועט לא חיישין שישכח
עיקר הטויה שנעטוה בו אבל יש לחוש שמא גם הוא ישן כי אפשר שאחר ב'
רגעים גם הוא יתגמגמם ושפיר ודוק :

והנה

לעיקר חילוק הרב מחוקק יהודה ז"ל שחילק בין איסור שבת
שחל על הכל לבין בדיקת החמץ שחל על הבעה כ"ד דוקא הנה
לכאורה יש להביא בס"ד דאיה מוכרחת לחילוק זה ממש פיומא דף י"ד דס"ל
לרבי יסורה כוהן גדול לא יקריב אונן שמא יאכל ופירש"י ז"ל משום דאיסור
באכילת קדשים מן התורה כל היום וכו' ע"ש

והשתא

רב ברכות לו

והשתא

י"ל דאמאי לא נזכר ארס אחד מאחיו הכוהנים עמו
כל היום הקודם שזכרו אם ישכח ויבא לאכול אלא ודאי
שמוכרח לחלק בחילוק הרב ז"ל דכל שאין חבירו מחוייב בדבר חיישין שגם
הוא ישכח ולא יזכרו ולהכי בתפלה שהכל חייבים בה אז הוה ר"ש מסר
שינתיה לשמיעה כי בודאי יזכרו וכן ה"ה כבר שכת ודוק

ומה

שחילק הרב ז"ל עוד חילוק אחר שכתב וז"ל עוד אפשר לחלק
דשאני התם דזכור להזכירו במעשה של זה שירצה להטות אבל
הכא שהחשש שישכח לבדוק שכל תעשה הוא וא"כ אע"ג דזכור חבירו בעצמו
לילך לבדוק ביתו אכתי שמא ישכח להזכור לחבירו וכו' ע"כ ע"ש הנה חילוק
זה לכאורה לא יכון לפי הגמ' דיומא הו"ל דהא התם נמי איבא מעשה
שאוכל לפניו וא"כ השתא אמאי לא עשו לו תקנה זו שיעמוד חללו אחד מאחיו
הכוהנים כל היום הקודם משעת הקרבה עד הערב כדי שזכורו אם יבא לאכול
אלא ודאי דאין לחלק בהכי אבל חילוק הא' הו"ל אתי שפיר לפי שה' דיומא
ומיהו אמנם אחרי השוכב נראה לי בס"ד דגם חילוק הב' של הרב ז"ל אין
לסתור אותו מההיא דיומא דאפשר לומר שאני דהוי קדשים ומעלה עשו בקדשים
והתמיהו בה יותר וכהאי גוונא מצינו בש"ס דמשני מעלה עשו בקדשים
ולהכי חייש רבי יהודה יותר ולא עבדי ליה כהאי תקנתא והגם שהוא דבר
שיש בו מעשה וזכור טפיו ודוק

ודע

כי מלבד חילוקים שחילק הרב ז"ל יש לחלק עוד בס"ד בין איסור
שבת לבדיקת חמץ והוא דאיסור שבת הוא תדיר שכל שבת יש
לו לארס לזוהר בזה ולשום לבו על זאת ולהכי יש לומר שמסתמא חבירו לא
ישכח על זאת וכן גבי תפלה דר"ש מסר שינתיה לשמיעה ג"כ יש לומר
שמסתמא לא ישכח שמעיה כי התפלה היא תדיר בכל יום וחרותה על
לבו של אדם משא"כ גבי בדיקת חמץ אשר היא משנה לשנה ואין ענין זה
תדירי קרוב הדבר לחוש שמא חבירו ישכח ולא יזכרו וכן כיומא גבי בס"ג
ג"כ הוא אינו ענין תדירי שהיה הכתן אונן ולא יאכל ולאכתי חיישי שמא ישכח
גם חבירו ולא יזכרו וכהאי גוונא חילק הרב הב"ח ז"ל בס"י זה בין ק"ס
לחמץ ע"ש ודוק :

והנה

רב ברכות

והנה מר"ן ז"ל פס' תל"א גבי בדיקה כתב שם התחיל ללמוד
מכבוד וס' אין לריק להפסיק וכתב מור"ם ז"ל בהגהה וי"א
שצריך להפסיק וכן נראה לו עיקר עכ"ל ע"ש והקשה הרב הגאון ב"ח ז"ל
מס' רל"ה גבי ק"ש דהתחיל בהיתר אינו פוסק ותי' דשאינו התם שהוא
תדיר משא"כ כאן שהוא פעם א' בשנה חיישינן יותר שישכח וה"ל הרב מג"א
ז"ל דהא לולב כמו פעם אחת בשנה ואפי"ה אין לריק להפסיק אם התחיל
בהיתר כמ"ס סי' תרכ"ב ע"ש ונראה לתרץ בס"ד לולב שאינו רביון שהוא
אוכל בזמן ההוא בסוכה דלולב וסוכה בזמן אחד הם מסתמא ויכור הלולב
כי יסובת הסוכה וקדושת יו"ט היא תעורר אותו דכ"ע ידעי סוכה ולולב בזמן
אחד הם ולהכי לא חיישינן כ"כ שישכח ולא הצריכנו להפסיק אם התחיל
בהיתר משא"כ הכא גבי בדיקה דלא יס' חזיה שפיר כליל ד"ר על שאר לילות
השנה כדי שיתעורר מחמתו ויזכור ואדרבה הנה גם אותה הלילה הוא אוכל
חמץ כשאר לילות ולכן כיון שאינו תדיר גזרו בו שמה וסכח והצריכנו להפסיק
ודוק :

ועל

דברי מור"ם ז"ל בהגהה בס' תרכ"ב שכתב גבי לולב אם התחיל
לאכול יותר מחצי שעה קודם שהגיע זמן חיובו אפי' כיוס ראשון
אינו לריק להפסיק בדאיכא שהות כיוס ע"ש כתב הרב מחוקק יחודה ז"ל וז"ל
אמנם באמת דברי הרב בהגהה שם תמוהים לפי דעת הרא"ש ז"ל בשם ר"י
ז"ל דבתפלת שחרית אף בהתחיל לאכול בהיתר יותר מחצי שעה קודם ע"ה
אפי"ה צריך להפסיק דלא דמי למנחה דשאינו תפלת השחר דאסמכתא אקרא
דלא תאכלו על הדם ובש"ע סי' פ"ט ק"ד כתב דיעה זו ראשונה בסתם ודיעה
סב' בשם י"א וידוע דרבו בש"ע שדיעה ראשונה בסתם היא עיקרית ופסק
גמור ומוחלט והרב בהגהה לא הניח שם כלום מבואר שדעתו ג"כ כן וכן
מבואר בר"מ וכן פסק הב"ח שם דעיקר כהרא"ש ומעתה האזי דונא שכתב
הרב גבי לולב דאם התחיל לאכול יותר מחצי שעה קודם ע"ה דאין צריך
להפסיק נפל בבירור דתפיק ליה דהא בלא"ה צריך להפסיק לק"ש ולתפלה
דהא עדיין לא התפלל ולא קרא ק"ש וזו תמוהא גדולה ונראה דלזה נתכוון
הט"ז ז"ל שם בס"ק ר' וכו' ואף לישב דהרב בהגה' שם מיוירי כהני שהן פטורין
מק"ש

רב ברכות לו

מק"ש ותפלה כי המעיון בכל הפטורין מק"ש ותפלה הם פטורים מכל מנחה
האמורות בתורה ובדוקק נ"ל לישב דהרב חיירי באופן כשהגיע זמן ק"ש ותפלה
עדיון הוא אמא ורעב לתפלה דצריך כוונה בכל הברכות ואם לא כיון באבות
מחזירים אותו כמבואר בס' ק"א וכו' שיוכל לכיון מותר עדיון לאכול ולשתות
קודם כמ"ס בש"ע סי' פ"ט ס"ד ואשמעיון דלולב כמי' אין צריך להפסיק הואיל
דהתחיל בהיתר וכו' עכ"ד ע"ש - והנה נראה כי יפה כתב הרב ז"ל על ישוב
הנו' שהוא דוחק כי ודאי אין דוחק גדול מזה לאוקמי להאי דינא אשר הוא
התחיל לאכול יותר מחצי שעה קודם זמן חיובו דחיירי בכגון שהוא עורס
רעב ונמא כשהגיע זמן חיובו ודחוק הענין מאוד דא"כ מה אכל ומה שתם
באותה החצי שעה של קודם זמן החיוב ואם אכל ולא היה לו מים לשתות
גם זה דחוק מאוד ואמנם באמת אין צריך להדחק בנפקותא הזאת שהיא רחוקה
ער מאוד :

ויי

לעשות נפקותא אחרת בכיונא בזה שהיא קרובה ער מאוד והוא
דכ"מ אם הוא התחיל לשתות שכר מקודם הרבה וכשהגיע זמן החיוב
היה שכור באופן שאסור לקרוא קרית שמע ולהתפלל ער שתתייבב דעתו עליו
וכמבואר בש"ע סי' נ"ט וכתב שם מור"ם ז"ל בהגהה ודין ק"ש כדן תפלה אכל
שאר ברכות יכול לברך אעפ"י שהוא שכור ע"ש וא"כ השתא שפיר בא
לאשמעיון מור"ם ז"ל בס' תרכ"ב דלענין לולב ג"כ אין צריך להפסיק מאחר
שהתחיל בהיתר ולולי דבריו ז"ל היינו אומרים שצריך להפסיק לענין לולב
דהגם שהוא שכור יכול לברך על לולב וליטלו ונפקותא זו היא קרובה ער
מאוד ושכיח הרבה שישתה שכר ביותר וישתכר באופן שאינו יכול לברך לפי
המלך - והנה יש עוד לכאורה לעשות נפקותא אחרת לכגון שהגיע זמן החיוב
והוא נלך לנקביו ואין לו באותו מקום בית הכסא לילך שם והוא אינו יכול
להעמיד עצמו שיעור פרסה שהוא שיעור שעה וחומש ראשון להתפלל כמ"ס
בש"ע סי' נ"ב או דכ"מ לכגון שהוא צריך לרחוץ ידיו במים ואין לו וממתיק
שיכור לו בודאי דיש לו להמתין ועיון לזה נ"כ שם בס' נ"ב ע"ש לא דאיתא
הנפקותא של השכרות היא קרובה יותר ודוק :

רב ברכות

ורבינו הטור ז"ל כתב משם רבינו יונה ז"ל על ליל י"ד שאם התחיל ללמוד מכבוד יום אינו פוסק וכתב עליו רבינו ז"ל וז"ל וכו' דכיון שהטעם הוא משום דלא יטריד בלימודו ושבת מלבדוק אין חילוק ואפי' התחיל פוסק ע"ש :

והגאון ב"ח ז"ל כתב ראיה ברורה לרבינו יונה ז"ל מפ' ערבי פסחים גבי בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום ראויים לריבוי להפסיק אע"ג דקידוש הוא ראוי וקדש וז"ל כמי בדוקת חמץ וכו' ע"ש וכו' לישב ראיה זו לפי סברת רבינו הטור ז"ל אפשר לחלק בס"ד דההיא דחבורה שאני מאחר שהם רבים מדברי הדרי ולהכי לא גזרי בהו שיפסקו מאחר דהתחיל מכבוד יום משא"כ גבי בדוקת ראויי ביחוד ומיהו לפי חילוק זה כ"מ לענין דינא דלפ"ז צריך לומר דגם גבי בדוקת אס דביום הם הלומדים ביחד מורה הטור ז"ל דאין לריבוי להפסיק ואין לנו הכרח לחילוק זה כדי שנוציא דין מזה לדעת הטור אשר לא נזכר בדבריו בפירוש אפשר לחלק כמו שחילק הגאון הב"ח ז"ל גבי ק"ס והוא דהקידוש תדיר ולא שרינן ביה משא"כ גביה בדוקת שאינו תדיר ודוק : אל שרייהו בעזרתו וישמרו ויעזרו תמיד אכ"ר :

מערכת הגי' מל

א גזל הגוי הנה קו"ל דגזל הגוי אסור והוא הלכה פסוקה בש"ט ח"מ ס' שמת ס"ב וז"ל כל הגונב אפי' אזה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו וחייב לשלם אחר הגונב ממון ושרא או הגונב ממון של גוי ואחר הגונב מגדול או מקטן ע"ש אך הפקעת הלוואתו מותרת כמבואר בהגהה שם והכרחת המכס היו הפקעת הלוואתו וכדאיתא בב"ק דף קי"ב ע"א אין פוטרינן מתוכת המוכסין וכו' ופריך בגמ' והא אמר שמואל דינא דמלכותא דינא ותי' אר"ח כ"ה א"ש במוכס שאין לו קצבה דבי ר' אמרי במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא לא ילבש אדם כלאים וכו'

רב ברכות לה

וכו' אלא להכריח מן המכס מי שרי והא"ש דר"ד וכו' ואיכא דמתני לה אהא וכו' רב אשי אמר במוכס גוי דתניא ישראל וגוי שבאו לדון וכו' אלא אמר רבא כחן בגזילו כחן בהפקעת הלוואתו ופירש"י ז"ל דלהכריח מן המכס הוא בהפקעת הלוואתו ע"ש וכתבו הר"ק ז"ל והר"א ז"ל קי"ל כרב אשי דכתריהו הוא ע"ש :

והרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' גזלה הלכה י"א כתב בד"ה שהמוכס כלסטים בזמן שהמוכס גוי או מוכס העומד מאליו או מוכס העומד מחמת המלך ואין לו קצבה אלא לוקח מה שירצה וממנו מה שירצה אבל מכס שפסקו המלך ואמר שיקח שליש או רביע או דבר קטוב והעמיד מוכס ושרא לגבות חלק זה למלך ויודע שאדם זה נאמן ואינו מוסיף כלום על מה שגזר המלך אינו בחזקת גזולן לפי שדין המלך דין הוא ולא עוד אלא שהוא עובר המכס ממוכס זה משני שהוא גזול מנת המלך בין שהיה המלך גוי בין שהיה המלך ישראל עכ"ל

וכתב הרב המגיד ז"ל שדעת הרמב"ם ז"ל הוא כשהמוכס גוי אפי' שהוא עומד מחמת המלך מסתמא הרי הוא במוכס שאין לו קצבה שסתמו יותר מן הדין הוא נטול ע"ש ולכאורה משמע מדבריו שדעת רבינו ז"ל הוא שאם נודע לנו כבידור שהגוי נאמן ואינו נטול יותר אסור להכריח ממנו ולא שרי כי אם בסתמא שלא נודע לנו כלום עליו לאו הכי ולאו הכי :

והטור ז"ל כתב בס' ש"ט וז"ל בד"ה שהמוכס הוא בגזול במוכס העומד מאליו או אפי' מטעם המלך ואין לו קצבה ולוקח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך לוקח קצבה יודעה מכל אדם והעמיד מוכס לגבות דבר זה אם שזה המוכס נאמן ואינו מוסיף לוקח יותר מחוק המלך אינו בגזולן דינא דמלכותא דינא ולא עוד אלא שאסור לאדם לעבור על המכס וכל המכס ע"מ מן המכס הוא גזולן לפי שגזול מנת המלך בין שהוא מלך גוי בין שהוא מלך ישראל וכן אם ישראל קנה המכס מן המלך המכס ע"מ ממוכס הרי גזול ישראל שקנהו אבל אם קנאו גוי מותר דהוי בהפקעת הלוואתו דשרי במקום דלכא חילול השם עכ"ל וכתב מר"ן ז"ל

רב ברכות

ו"ל כבדק הבית שם ו"ל ויש לתמוה על הרמב"ם ו"ל שכתב בפ"ה מגולה
שמוכס שהעמידו המלך המכרים ממנו גזול בין שהיה המלך גוי וכו' ומאחר
ההכרח מן המכס אינו לא כהפקעת הלוואתו ואמאי אסור במלך גוי ועל
רבינו יש לתמוה שאחר דברי הרמב"ם ו"ל כתב וכן אם קנה ישראל המכס וכו' אבל
אם קנאו גוי מותר משום דהוי כהפקעת הלוואתו במלך גוי אמאי לא שרי מהאי
טעם שמא ו"ל למלך עצמו שאני שאם יודע מלכד חילול השם אפשר לבוא לירי
סכנה עכ"ל ו"ל ע"ש וכ"כ בכסף משנה ע"ש

והנה

לכאורה נראה דרבינו הרמב"ם ו"ל ורבינו הטור ו"ל פלגי באם
העמיד המלך ממנו גוי לגבות המכס לדעת הרמב"ם
ו"ל מותר להכריח ממנו ואינו אסור כי אם היבא שהממונה הוא ישראל
וידוע שהוא נאמן ולדעת הטור ו"ל כל שידוע שזה הממונה הוא נאמן אע"פ
שהוא גוי אסור להכריח ממנו מאחר שהוא ממונה של המלך ולא קנה המכס
מן המלך לעצמו כן נראה לכאורה מדבריהם וענן כי רבינו הטור ו"ל כתב
והעמיד מוכס לגבות דבר זה ולא דקדק לכתוב בפירושו והעמיד מוכס ישראל
כמ"ס הרמב"ם ו"ל וכן כתב הרב קרבן אשה ו"ל בסו"כ כ"ח תח"מ מחלוקת
הרמב"ם ו"ל והטור ו"ל בזה ע"ש:

והנה

מר"ן ו"ל בש"ט סי' שס"ט דקדק לכתוב כלשון הרמב"ם ו"ל
שכתב והעמיד מוכס ישראל לגבותו למלך ע"ש הרי שפסק
כהרמב"ם ו"ל דבעי דווקא ישראל ולא גוי והרב פרח מטה אהרן ו"ל בסו'
כ"ב זכר לדברי הרב המגיד ו"ל הנו"ל וכתב דלפי דבריו משמע דאם יתברר
שמוכס כותי זה רכ"ד אינו נוטל יותר מן הדין יהא אסור להכריח וכו' והק'
על דבריו אלו שם ושוב כתב ו"ל ולע"ד נראה דלעולם מורה הרמב"ם ו"ל
דכל טעמא דרב אשי דשרי להכריח מן המכס הוי מטעם הפקעת הלוואה
כדמפרש דבריו וכ"מ שאפילו נודע לנו שאינו נוטל יותר מקצבתו מותר להכריח
וראיה לזה דמסוים הרמב"ם ו"ל אבל מכס שפסקו המלך וכו' והעמיד מוכס
ישראל וידוע שאדם זה נאמן ואינו מוסק כלום וכו' ואמאי נקט ישראל קר"ל
ונודע לנו שאדם זה נאמן וכולל בין גוי בין ישראל אלא ודאי דווקא ישראל
אסור להכריח אבל גוי אעפ"י שידוע בכירור מותר להכריח וכו' ע"ש ושם
הרחיב

רב ברכות לט

הרחיב הרב ו"ל הדברים בזה וקוים ו"ל לכך הארכתי ככ"ז לפרש הדברים
לפי שיטתי לפי קולר דעתי שא"ל לשום פוסק לחלוק על זה וכו"ס ואף הרב
הנו"ל לא אמרה בפה מלא והניח הדבר בל"ע עכ"ל ע"ש:

המורס

מזה לדעת הרמב"ם ו"ל כל שהמוכס הוא גוי אעפ"י
שהוא ממנו מן המלך וגובה אותו למלך ונודע לנו
שאינו נוטל יותר מקצבתו מותר להכריח ממנו ולכאף איסורא אא"כ הוא
ישראל ונודע שהוא נאמן שאינו לוקח יותר מקצבתו וממולא לפ"ז שם לנו
לומר כן גם בדעת מר"ן ו"ל כי הוא ו"ל תפס לשון הרמב"ם ו"ל שכתב להדיא
והעמיד מוכס ישראל לגבותו וא"כ השתא יש להקור לפ"ז להכריח מן המכס
היבא שהממונה של המלך הוא גוי ואעפ"י שידוע לנו שאינו לוקח יותר מקצבתו
שכן הוא לדעת הרמב"ם ו"ל אשר דבריו נפסקו להלכה בש"ט דק"ל בזה
זאת ועוד שאפילו אם נאמר דרבינו הטור ו"ל פלוג על הרמב"ם ו"ל וכו"ס
הרב קרבן אשה ו"ל עכ"ל לכאורה יש להקור גם לדירה בין אם הממונה הוא
גוי בין אם הוא ישראל לפי טעם מר"ן ו"ל כבדק הבית שכתב בדעת הרמב"ם
ו"ל והטור ו"ל דאפילו כהמלך עצמו שייך הפקעת הלוואתו ומה שאסור במלך
עצמו משום דאיכא סכנת נפשות ע"ש שהנה כל זה לא שייך בו אם בימיהם
היה סכנה בדבר משא"כ בימים אלו דליכא שום סכנה כלל ואפילו עונש
כל דהוא לא יעשו לו ורק שאם יתוודע הדבר יקחו ממנו מכס כפליים או פי
ארבעה ואם ידעו לעשות עמו חוץ מן הנכס ושור ירכו או יחרצו
משפטן ליקח החפץ כולו להם אבל עונש לגופו או לקנסו ממון יותר מן
החפץ זה לוכא כלל ועיקר וכ"ס דליכא שום סכנה והגם שהרב משנה למלך
ו"ל דזה טעם זה דסכנה שכתב מר"ן ו"ל בכ"מ וכו"ס מ"מ אהנו לא נוכל
להרהר אחר דברי מר"ן ו"ל והגם שהוא כתב זה בדרך תירוץ בכ"מ מ"מ מאחר
שכתב עוד דבריו אלו כבדק הבית יש לסמוך על זה וגם הרב פרח מטה אהרן
ו"ל נמשך אחר דברי מר"ן ו"ל כטעם הסכנה הנו"ל ע"ש:

וכתב

עוד הרב פרח מטה אהרן ו"ל וכו"ל בזה כתב הר"ן
ו"ל כפרק ד' דלדורס דף כ"ח ו"ל ומיהו אין ממנוה זה
שאי להכריח לישראל חבירו לפיכך לו המכס אם לא מיראת המלכות דנח'
דריכא

רב ברכות

וראיתו דמלכותא דינא לא יהא אלא הלוואתו הא ק"ל דהפקעת הלוואתו
במרתא ע"כ והק' הרב מהרש"ך ז"ל ח"ב סי' רי"ט וז"ל וקשה דבשמעתתא דהגוזל
בחרא מקשה כגמרא ולהכריח מן המבס מי שרי והא"ס דר"ד ומשני במובס
שאין לו קלבה או במובס העומד מאליו ואם איתא להיה דהר"ן אפילו
ישראל הממונה מנר המלך מותר להכריח ע"כ והניח הדבר כז"ע וטורחות
נפלאותי מעולם חכמת הרב ז"ל שאין זו קו' כלל דלא אמרה הר"ן ז"ל חילוק זה
אלא לתירוץ דרב אשי דחידש לנו במובס גוי ומדין הפקעת הלוואה וכוותיה
ק"ל וכמ"ס הפוסקים ומה לנו להנהיג תירוץ דודאי פלוגי אדרב אשי וכו' ע"ס :
וכן ראינו להרב משנה למלך ז"ל שהביא קו' מהרש"ך ז"ל הנו' וכתב
ז"ל ונראה דלא דק המחבר וכו' ע"ס והנה אין לתרץ ולומר דהר"ן
ז"ל לא קאמר דמותר לבתחילה להכריח אלא שאם עבר והכריח וזה בממון
המבס משום הפקעת הלוואתו ואינו חייב לשלם ועכ"ז בשעה שהכריח
איסורא עבר משום דר"ד ולהכי לא אפשר לשנויי הכי בש"ס דהש"ס מקשה
אך מותר להכריח לבתחילה דזה אינו דמאחר שאסור להכריח מטעם דר"ד
א"כ ה"ה דחייב לשלם מטעם דר"ד ודוק :

ובעסקי

הענין זה בס"ד ראה ראיתי להרב הלכה למשה ז"ל
שזכר לדברי הרב המגיד ז"ל והרב פרח מטה אהרן
ז"ל ושם כתב מה שנראה לו בדעת רבינו הרמב"ם ז"ל דס"ל דמורה רבינו
הרמב"ם ז"ל במובס גוי הממונה מן המלך שנודע לנו שאינו מוסיק כלום
בענין המבס דאסור להכריח כדון ישראל הממונה מן המלך אלא שיש הפרש
בין ישראל לבין בזה והוא דגבי ישראל אם נודע לנו שהוא נאמן בשאר ענייניו
לא בענין שיהיה נודע לנו שהוא נאמן גם בענין המבס כפרטות אלא אמרינן
מסתמא שהוא נאמן גם בזה אבל מובס גוי אעפ"י שנודע לנו שהוא נאמן
בשאר ענייניו בענין נמי שיהיה נודע לנו שהוא נאמן גם בענין המבס
כפרטות ולא אמרינן סתמו נאמן גם בזה אלא אמרינן סתמו אינו נאמן
בזה כי אם עד שיתודע לנו שהוא נאמן בענין המבס כפרטות ולכאורה
נראה שדבריו אלו הם דחוקים מאד בדברי רבינו ז"ל ומרובת לשון רבינו ז"ל
נראים כמ"ס הרב פרח מטה אהרן ז"ל ומה שדקדק מדברי מר"ן ז"ל עלמו
ככ"מ

מ

רב ברכות

ככ"מ שכתב מאחר שאין המלך מפסיד וכו' . הנה אחר המחילה זה אינו
מ"ס מר"ן ז"ל מאחר שאין המלך מפסיד הוא נתינת טעם למ"ס שאין סכנה
ברבד כי הטעם שאין סכנה ברבד הוא מפני שאין המלך מפסיד ולכן אינו
מסבין בהכרח זה דלכא סכנה כי אם היכה שמפסיד את המלך עלמו
ופשוט :

וראינו

בס"ד להרב המביט ז"ל ח"ה סי' רס"ה שנשאל בראובן
מובס יתוריו שמוסיף מדעתו לקחת במין סחורה אחת
יותר מהחוק הקצוב לו מאת המלך אם מותר להכריח ממנו גם אותו החוק
הקצוב לו מאת המלך במין הסחורה ההיא ואת"ל שמוותר אם הוא מוסיק
במין סחורה אחת אם מותר להכריח ממנו גם במין סחורה אחרת ואת"ל
שמוותר אם הוא עומד למובס בשני מקומות שלקחם יחד מאת המלך בלשון אם
אחר ומוסיף במקום אחר אם מותר להכריח ממנו גם במקום האחר והשיב
הרב ז"ל אם הוא מה שמוסיף בסחורה אחת דווקא הוא מפני שהחוק הקבוע
על סחורה זו הוא מועט כפי ערך הסחורות אחרות או סיבה אחרת כיון
שהמלך קצב הקצב הידוע אפילו הוא מועט אם מוסיק עליו הוא גזול וכו'
ומותר להכריח ממנו בכל הסחורות ובכל המקומות ואם הוא לאחיה סיבה
שיראה לו למובס שבהיתר הוא מוסיק אינו מותר להכריח ממנו כי אם עד
כדי מה שהוסיק בין באותה סחורה ובין בסחורות אחרות או במקומות אחרות
כיון שכיוס אחד לו בכל הסחורות ובכל המקומות והכל הולך למקום אחד ואם
אין לו הוראת היתר הוא מותר להכריח ממנו בכל מה שיוכל דאעפ"י דמי
שגזל את חברו אינו מותר הוא לגזול לא מקשה את שינוי ואומר לו תשיב
לי מה שגזלת ואם אינו יכול אינו מותר לגזול ממנו כי אם עד כדי מה
שגזל הוא ממנו ולא יותר היינו ליקח מממנו אבל הכא שהמבס עלמו אין
בו חייב אלא מנר דר"ד כיון שזה מוסיק מדעתו בסחורה אחת הרי הוא נחשב
לגזול ונשתלק ממנו דר"ד שאם היה יכול להוסיק בכל הסחורות היה מוסיק
ולכן מותר להכריח ממנו המבס בכל מה שיוכל שהרי הוא מנול את עלמו
ואינו ממון של מובס עדיון שלא הניע לידו וגם אינו ממון גמור אלא של
מכס וכו' אבל אינו נראה להחזיקו לגזול לכן עד שיוסיף שנים או שלשה פעמים

דכתרי

רב ברכות

דברתי ומני או תלתא הויא חזקה כדאמרן בעלמא ובכ"ד שגריה שהא מוסק
באותה סחורה ורגול ככך גרזה דאם היה יכול להוסק גם באחריות היה
מוסק ואם הוא בן גרזה דמותי להכרית ממנו את כל המכס ואפילו
במקום אחר ובסחורה שאינו מוסק בה עכ"ל ו"ל ע"ש :

ודע

כי יש גובים המכס לחשבון המלך והממונה הוא גוי ויש דברים
שהערך שלהם פסוק וקצוב מאת המלך כמו כא"ס וכיוצא ואין
צריך לשקלם וכוה לא יוכלו המוכרים לגזול הסוחרים ליקח מהם יותר מן
החויב הראוי ליתן כי הערך קצוב ולא יוכלו להעריכים ביותר כדי ליקח דמי
המכס יותר גם לא יוכלו להוסק על המשקל לחשוב המאה במאה ועשרה
כי דבר זה הוא כמנין ולא במשקל כי משקלו ידוע וכתוב עליו אך יש דברים
שהערך שלהם ג"כ קצוב מאת המלך ולא יוכלו המוכרים לחשבם ביותר אך
צריך לשקלם ליתן ע"פ המשקל ואפשר למוכסין לעוות במשקל ולגזול אותם
כזה לשקול מאה לערף מאה ועשרה כדי ליקח מכס יותר . גם עוד יש
דברים שאין הערך שלהם קצוב מן המלך כי הם הם המוכרים בני אדם
שלוקחים פרס ומלאכתם לעשות שומא לכל דבר ודבר מדברים אלו שיבואו
למכס וכוה הם יכולים לגזול הסוחרים כי ד"מ דבר השוא מאה יסומא אותו
בכ"כ ולוקחים דמי המכס מן הסוחרים לחשבון הק"כ והסוחרים לוועקים ואינם
נענים ומלאה כי בדברים אלו הם לוקחים יותר מן הקצוב כי הגם שבעיקר
הקצבה של המכס אינם לוקחים יותר דקצבת המכס הוא שמונה למאה למלך
ובך לוקחים כי אינם יכולים לגזול כזה מ"מ הם גוזלים מזה אחר כי הם לוקחים
תשעה למאה בעבור שחשבו שזה מאה בכ"י ומאחר שהם עוקלים וגוזלים
מה הפרש יש כזה אם בעקרבא אם בויכורא הכל אחר כאן נמלא וכאן היה
זה לקח יותר ממנה שראוי לו ליקח ואין לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים
המזילנו מידם והוא הנותן לנו כח ע"י תורתו הקדושה לעשות חיל והנה עוד
צריך לתרחיב הדיובור בענין זה של המכס ואם יעזור ה' נדבר עוד כזה
והש"ת ברחמי וראנו כפלאות מתורתו ויוכנו לעשות כל מעשיו ע"פ התורה
ועל פי הדבר אשר יורה לנו חכמי ישראל כמ"ש ע"פ התורה אשר יורק ועל
הדבר אשר יאמרו לך תעשה ויעזרנו על דבר כבוד שמו תמיד אכ"ר :

דברים

רב ברכות מא

דברים שבלב

הנה בנמ' דברות דף כ' ע"ב פליגי
שם רבינא ורב חסדא אי תרחור כדיוסר
דמי או לאו וכתבו התוספות והרא"ש ו"ל דר"ח ו"ל פסק כרב חסדא ולא
יאל בכ"ש בהרהור עד שיוציא בשפתיו וכן פסקו הפוסקים ו"ל וכן פסק מר"ן
ו"ל בש"ט סי' ס"ב ולא התיר כי אם לאנס ועיין בכ"ח ו"ל סי' ס"ב ועיין
בטור וב"י וט"ע א"ח סי' קפ"ה שגם בברכת המזון לא יאל עד שיוציא
בשפתיו ועיין בפוסקים ו"ל שם ובסי' ס"ב ופ"ה וק"א דס"ל תרחור לאו כדיוסר
דמי ומאן דס"ל בכ"ש אם לא הוציא בשפתיו יאל היינו כדיוסר דוקא ואין
לתמוה מדבריו הטור ו"ל בסי' ת"ל ושאר פוסקים ו"ל דעמיה גבי כיטול החמץ
דמעיקר הדין הוא אם חשב בלבו סגי דכבר הר"ן ו"ל בריש פ"ק דפסחים
יהיב טעמא דחמץ שאני לפי שאינו ברשותו של אדם והכתוב עשאו כאלו
הוא ברשותו ומש"ה בנילווי דעתא בעלמא דלא ניחא ליה דלקוי ליה וכיחא
בגוויה כלל סגי וכו' ע"ש גם עוד חזי הוית להרשב"א ו"ל בחי' סוכה דף
ד' כר"ה תכן וביטלו וכו' שכתב וו"ל ובהא ליכא למומר דברים שבלב אינם
דברים שאין אומרים כן אלא כדברים והקדשות ותנאים וכיוצא בהם אבל לענין
שום בטול גילוי מילתא הוי כאמירה בפה ע"ש עוד מלאתי ראיתי בס"ד להר"ן
ו"ל בפ"ב דקידושין דף מ"ט ע"ב שכתב שם וו"ל דבכל כהאי גוונא שהענין
מוכיח מתוכו לאו דברים שבלב הם אלא דברים שבפי כל העולם ובלבם
אבל הא דשמעתין לאו מוכחא מילתא כולי האי דאמר וזוי אנטריכו ליה
וזכין ואע"ג דבלבו לא ניחא ליה בעידן זבוי מיהא לא מוכחא מילתא ומשום
הכי מקינן דכל כה"ג דברים שבלב אינם דברים וכו' ע"ש הרי יאל הרב לחלק
בין היכא דמוכחא מילתא להיכא דלמ"מ והנה גבי חמץ וראי חשיב שפיר מוכחא
מילתא ואין לך הוכחה גדולה מזו להם שפיר מהני דכטול בלבו ואחר החיפוש
ראיתי בס"ד ג"כ להתוס' ו"ל בכתובות דף ל"ז ע"א כר"ה זכין וכו' שכתבו אע"ג
דדברים שבלב אינם דברים מ"מ היכא דמוכח טובא דלהכי אכזון הוי דברים
וכו' ע"ש וכן כתב הרא"ש ו"ל שם וו"ל ויש דברים שאפי' גילוי דעת אין צריך
משום דאיכא אומדנא דמוכח דאפי' לא גילא דעתו בשעת המעשה לא הח
דברים שבלב משום דבלאו גילוי דעתא אין סתרי דלהכי אכזון כגון שטרי

מכרת

רב ברכות

מכרת דלעול וכו' ע"ש וכו' במדרש ו"ל ע"ש ואתי שפיר ודוק :

אל שדי יתיה בעורתינו וישמרנו ויעזרנו תמיד אכ"ר :

והנה

לכאורה יש להעיר על ס' הפוסקים ברכינא מההיא דמעילה דף כ"א ע"א דתנן אמר לו הבא לי מן החלון או מן הדלוקסמא וכו' א"ע פ' שאמר בעה"כ לא היה בלבו חלא מזה והביא מזה בעה"כ מעל וקאמר עליה בגמרא מאי קמ"ל דברים שבלב אינם דברים ע"ש :

גם

עור במס' נדרים דף כ"ח קאמר סתמא דתלמודא וא"ע ג' דסבורא לן דברים שבלב אינם דברים לגבי חונקין שאני ע"ש ג' עור בקידושין דף מ"ט ע"כ גבי ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למוסק לארץ ישראל ובעירנא דזבין לא אמר ולא מירי ואמר רבא התם הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים ובעי הש"ס מנא ליה לרבא ופשיט לה ממחנותין דמעילה הנו"ע ע"ש וא"כ השתא מכל הנך סוגין יש לתמוה על הפוסקים שפסקו ברכינא וכו' שמאנו להבינו ישעיה האחרון ו"ל והביאו הרב שלטי הגבורים ו"ל בפרק היה קורא שכתב גבי ק"ש אפי' הרבה בלבו ולא הו"ל בשפתיו ולא והיינו משום דהרהור כריכור דמי ע"ש וזה הוא הפך כל הנך סוגין ובפרט סוגיית דנדרים דסתמא דהש"ס קאמר סבורא לן דברים שבלב אינם דברים וגם להרמב"ם ו"ל ולהסמ"ג ו"ל יש לתמוה שכתבו גבי ברכות אם הרהר יפא משמע דהרהור חשוב כריכור כדבעבר ולא כן הוא לפי סתמא דהש"ס הנו"ל גם להותם' בברכות דף ק' שכתבו ור"ח פסק כר"ח מדתני רב אדא ור"א למלתיה וכו' ו"ל למה לא הוכיחו מכל הנך סוגין דס"ל כוותיה ואמנם לרכינא עלמא דפליג על ר"ח בסוגין דברכות דף ק' חין להקשות ממחנותין דמעילה הנו"ל דמוכח מנה דדברים שבלב אינם דברים דאמר לך רבינא שאני התם דלמפטר פשיטא מקרבן קאתי ובראמר הש"ס בקידושין דף כ' ע"א ולא ניחא ליה לרכינא כשיטתא דהתם דמשני הוה ליה למימר נזכרתי או שיש לו חיות חילוק כזה או דאפשר לומר כמ"ס הראב"ד ו"ל בתמים דעוס סי' ר"מ והביאו ארב ערך השלחן ו"ל ח"ח סי' ס"ב שכתב דרכינא ור"ח לא פליגי חלא כב"ק דאנוס הוא ע"ש וכן הכרית ליה רבה ו"ל :

והשתא

ליכא שום קושא לרכינא חלא להפוסקים ו"ל דס"ל

כוותיה

רב ברכות מב

בוותיה קשה ונראה כס"ד לתרץ ע"ד מ"ס התוספות ו"ל בשבועות דף כ"ג ע"א בר"ה דילמא וכו' ו"ל וא"ע ג' דבעלמא דברים שבלב אינם דברים היינו היבא דבלב קותר מה שמוציא בפיו חלא היבא דאין קותר חוויין דברים ע"ש והשתא אחי שפיר דההיא דמעילה קותר פיו ללבו דכפיו אמר מן החלון סתם משמע מכל כוסים שבלב וכלבו כוין לכוס פרטי ולא שיבא מכל כוס שירצה גם ההיא דנדרים פיו קותר ללבו דכפיו אומר ואסרו סתם וכל לשון ואסרו סתם משמע לעולם וכלבו מכיון על אותו חיוס דווקא וכן בההיא דקידושין דהוא מכר סתם ואמר ללוקח מכרתי והוא כדרך המוכרים דעלמא וכלבו הוה על תנאי וכו' חשיב פיו קותר ללבו משא"כ גבי ק"ש וברכות ליכא סתירה מפיו ללבו כלל ועיקר ולהכי כזה שפיר מנא למימר דברים שבלב דברים וזהו דריכור דמי ועיין להרב מחוקק יאודה ו"ל בסי' תל"ד סע"ק ג' שהביא דברי התוספות ו"ל הנו"ל גם הביא דברי הרמב"ם ו"ל שכתב בהתוספות ו"ל שכתב ו"ל דמי אמרין דב"ש כ"ד היינו היבא שחס לבטל נגר מ"ש בפיו וכו' וכן הוא כל הני שמעתין דקידושין וכו' חלא כל שהדברים שבלב אינם מבטלים שום דבר וכו' הוי דברים לבלי עלמא :

ומיהו

לכאורה נראה דההיא דנדרים ערוין לא נתישבה שפיר כחילוק הנו"ל ואין כאן חילוק ברור כלל גם מלבד זה לכאורה יש להעיר על חילוק זה מהא דאיתא בש"ס דמזיעא דף קי"ח ע"א גבי הא דתנן שומרי סופים נוטלים שכרם מתרומת הלשכה וכו' וקאמר התם בגמרא לכ"ע חכמה בהפך קני . והבא חיישין שמא לא ימסרם יפה ופה קמפלגו . דרבנן סברי יחבינן ליה אנרא ואי לא חיישין שמא לא ימסרם יפה ופה . ופירש"י ו"ל ורבנן חיישו שמא לא יהי בלבו למקור יפה בלב שלם דכח לו שיקרבו משלו ע"ש הרי הבא דאפילו שפיו קותר מה שבלבו אפ"ה חיישו לדברים שבלב וזה הפך האי חילוקא דרבנן הנו"ל וראיתי כס"ד להרב משנה למלך ו"ל בהלכות שקלים שכתב ו"ל הן אמת דלרבנן דס"ל דחיישין צריך נגר ליישב אינם דברים וכעת ז"לע עכ"ל ע"ש :

והנה

נראה לתרץ לומר כס"ד כזה דאפשר קדשים שאני והחמירו בהו טפי למיחש לדברים שבלב אפילו היבא דקותר פיו ללבו

דמעילה

רב ברכות

דמעלה עשו בקדשים וברמשי כיוצא בזה באוזה דוכתו בש"ס קדשים שאני
דמעלה עשו בקדשים וליכא סתירה לחילוקא דרבנן הנו"ל ושפיר תתין קושייתו
הנו"ל ודוק :

או

אפשר לתרץ בס"ד דהתם יש לחוש טפי לדברים שכלב משום דיש
לחשוב למקורתו בפיו כמו אונס דהוא יודע כי לא אפשר שיקבלו ממנו
להקריב משלו וא"כ בעל כרחו אומר להם בפיו שמשום לזיכור דבר ודוע
הוא דנבי אונס חשבינן לדברים שכלב דברים ובמ"ש בנח' דנדרים דף כ"ח
ראע"ג דסבירא לן דברים שכלב אינם דברים אונסים שאני ע"ס והבא נמי
ראע"ג דלא חנסי ליה להדיחא מ"מ מאחר שהוא יודע בבורה דלא אפשר לקבל
ממנו אם לא מקדם לזכור לכן ראע"פ שאומר בפיו שמוסרם לזכור ג"כ חיוסין
שמה לא יהיה כלבו למסור כלב שלם כי מסתמא נוח לו שיקרבו משלו ודוק :

ודרך

אנכ נזכיר בס"ד קו' התו"ט ו"ל בשקלים פ"ד שהקשה מאי
שנא הבא דחיוסין שמה לא ימסרם ופה משקלים דמקבלים
מנשים ועבדים וקטנים ולא חיוסין ותי' ו"ל ב' תירוטים ובתי' הא' הוא ו"ל
לא נוחא דעתו ועל תי' הב' כתב הרב משנה למלך ו"ל וז"ל ובעיקר החילוק
שחילק הרב בין דבר הבא פעם אחת בשנה לשקלים לא דעתו מהו ולפי
חומר הנושא נראה לי לחלק וכו' ע"ס מה שחילק בזה ע"ס ולכאורה היה
אפשר לפרש כוונת התו"ט ו"ל בזה כי דבר הבא פעם אחת בשנה מותר
חביבה על האדם יותר ואיכא למיחש ביה טפי שאפילו אם יאמרו לו שמן
הדין זריך הוא למוסרם ופה לזיכור עכ"ז מרוב חיוב סמטה אשר היא
פעם אחת בשנה נוח לו שיקרב משלו ואינו מוסר ופה כלב שלם משא"כ גבי
שקלים שהם לזורך קרבנות שמקריבים בכל יום אינה חביבה מנות הקרבנות
הבאים בכל יום כענין האדם כמו אותה מנות הבאה פעם אחת ומיהו א"א
לפרש כוונת התו"ט ו"ל כן דהא בשקלים ג"כ שקלי מנייהו לזורך מטה
הבאה פעם אחת בשנה כי לאו לקרבנות דווקא קיימו ועל כן אפשר לפרש
כוונתו דבשלמא מטה הבאה פעם אחת בשנה אפילו שאומרים לו הב"ד
שימסרם ופה לזיכור ואם לא ימסרם ופה כלב שלם לא תועיל המטה עכ"ז
מאחר שהוא נוח לו שיקרב משלו אינו חושש למוסרם כלב שלם וחושב מזה
שאומרים

רב ברכות מג

שאומרים לו אם לא ימסרם כלב שלם לא תועיל המטה אף אומרים לו כן
כי אם להפחידו כדי שימסרם ולכן אינו נותן לב על זה כ"כ כדי שימסרם ופה
כלב שלם משא"כ שקלים שהם לזורך הקרבנות שמקריבים בכל יום הנם
שיכול לחשוב שמה שאומרים לו הב"ד אם לא תמסרם ופה כלב שלם לא יועילו
הקרבנות כל זה להפחידו עכ"ז מאחר שהם לזורך דבר הבא בכל יום יכול
לחוש ג"כ אולי כל זה שאומרים לו הוא אמת ולא להפחידו ונמצא שהוא מכשיל
את הזכור בכל יום ויום ולכן בזה הוא נותן דעתו יותר למסור אותם ופה
כלב שלם ודוק :

ורעיקר

קושיית התו"ט ו"ל נראה בס"ד לתרץ דנשים ועבדים
וקטנים ליכא למיחש בהו כ"כ פן לא ימסרו ופה
משום דנוח להם להקריב משלהם כי אין מדקדקים ואין משים לב כ"כ
בעניינים כאלו ובודאי כיון שאומרים להם שזריך מן הדין ליתנם כלב שלם
לזכור הם נותנים כן משא"כ גבי שומרי סמיכות שהם גדולים ושכנות בהו
אנשים שמדקדקים הרבה בעניינים כאלו שרונים שיקרבו משלהן יש לחוש
בהו טפי ודוק :

אי

נמו נראה בס"ד לתרץ דהתם גבי עומר כיון שקנו התבואה בחבטה
הרי נמצא כל מנות הקרבה הוא משלהם ולהכי יש לחוש טפי
פן לא ימסרו ופה כלב שלם כי נוחא להו שיקרבו משלהם משא"כ גבי שקלים
אם לא ימסרם ופה מה תועלתו לו וכו' לוקחים איזה קרבן יודע משקליו
שהוא שוקל הלא הכל מתערכים יחד וכל אחד יש לו חלק מה בקרבן ואין שום
הקרבה נקנית ממעות אדם פרטו ודוק :
אל שרי יהיה בעזרתו ושמריו ויעזריו תמור אכ"ר :

מערכת הה"א

א הרשאה

הנה יש לחקור בס"ד בראובן שיש לו קדש
בעיר אחרת וכתב הרשאה לשמעון למסור
אותה

רב ברכות

אחתה והלך שמעון לאותה העיר למכור אותה באותה העיר . ומה דבינו כינו
חור ראובן ומכר אותה מכירה גמורה ללוי בעירו ואחר יום או יומים חזר
לוי ומכרה לראובן . ואח"כ הגיע השליח לאותה העיר ומכר הקרקע ליאורה
בכח שטר הרשאה שבידו . הנה יש להסתפק בזה אם עדין כח שטר הרשאה
במקומו עומד . או דילמא דלא מהני אותה הרשאה שנתן לו מקודם דמאחר
שהוא מכרה בנתיים אע"ג דחזר וקנאה מ"מ הרי פנים חדשות באו לכאן
ולא מהני הרשאה הראשונה ונריך לחזור ולכתוב לו שטר הרשאה מחדש וכן
יש להסתפק ולחקור בס"ד בראובן שיש לאשתו קרקעות נכסי מלוג בעיר
ורצה למכור את הפירות שלהם כדי שיעשה בהם סחורה ושלח שליח למכור
אותם בכח הרשאתו לבמה שניס והלך לו . ומה דבינו כינו עבר קטטה בין
ראובן לאשתו ונרשע ואח"כ תווכו השלוש ביניהם וקדשה וכשאה פנים
הנה ג"כ יש להסתפק אם מהני עתה אותה הרשאה שנתן לשליחו למכור
הפירות או אי אמרינן מאחר דנתגרשה בנתיים ונתקדשה א"כ פנים חדשות
באו לכאן ונריך הרשאה מחדש :

והנה

ראיתי בס"ד להרב חפ"ל ז"ל באה"ע סי' כ"ד דף ע"ג שחקר
בכיוצא בזה בענין הכלל דאית לן בעלמא כל מירי דלא מצי
עביר לא מצי משוי שליח והנריך הרב ז"ל שם בפרט זה ופשוט לה דמהני
ואינן בדיוק השתא הכא אין אנחנו באים ליכנס בענין זה ורק אנחנו באים
לדון אי אמרינן בזה פנים חדשות באו לכאן ונריך הרשאה מחדש ושלוחות
הראשונה אודא לה או לאו . והנה מצינו ראינו בס"ד לסברה זאת מקור
בתשובת הרב דרכי נועם ז"ל חו"ד סי' ו"א בראובן ושמעון שהיו נושאים
ונותנים בבית שר אחד ונשבעו שכל אחד מהם לא יעלים מתבירו מה שיארע
בבית השר . ואח"כ קילק הגוי השר את שמעון שלא לשאת ולתת עמו .
ואח"כ פיוס שמעון את השר וחזר לאיתנו . אי חזרה השבועה למקומה והוכיח
הרב ז"ל שם מאחר דקילק אח"כ השר את שמעון מביתו א"כ חייב הראשון
נתבעל ואע"פ שחזר אח"כ לית לן בה דשבועה הראשונה אודא לה ופנים
חדשות באו לכאן ע"ש בדבריו ז"ל באורך והשתא הכא נמי כהני תרי גווי
הנו"ב ג"כ יש לנו לומר כן דבמה שנעשה בנתיים ואח"כ נתבעלה השליחות
ואח"כ

רב ברכות מד

ואח"כ פנים חדשות באו לכאן ונריך הרשאה מחדש אודא לה שלוחות הראשון
והשתא ליכא הוכחה לזה מההוא דקבל הקטן שהביא הרב חפ"ל ז"ל באה"ע
שם דהתם באותו הענין ליכא טעמא דפנים חדשות באו לכאן כלל ודוק :

וראיתי

סימן חלף תפ"ה שגשאל על ראובן שקנה סחורה מן
המלכות ונשבע לתת חלק ליאורה . ואחר זמן בא נחשון ולקח מלפני השרים
ושיקף עמו את ראובן ופסק הרב ז"ל דאין ראובן חייב עוד לתת ליאורה
חלק שהוא על לקיחה הראשונה נשבע והך לקיחה אודא לה והביא ראיה
מדיון המקבל עליו לזון את בת אשתו כל זמן שהיא עמו . ונרשע והחזירה
וכו' ע"כ ע"ש . והנה לכאורה נראה שטיוח הרב ז"ל הוא דומה בדומה
לחקירות שחקרנו בס"ד בעושה שליח למכור נ"מ של אשתו וכו' והשתא כמו
דכא פסק הרב ז"ל ז"ל שאין ראובן חייב עוד לתת חלק ליאורה שעל לקיחה
ראשונה הוא נשבע גם הכא נמי מצי ראובן לבעול מעשה שמעון דמצי
אמר ליה על קנין ולקיחה ראשונה הוא דמניתיך דאחר שנירשע והחזירה הוי
לקיחה חדשה ונריך שיהיה על זה שלוחות מחדש ודוק הטוב :

והנה

ענינא דשפיר חוי להרב דרכי נועם ז"ל שם שהביא ראיה אחרת
לפשוט ספק דידה הנו"ל ממ"ש בהגהות המרדכי' במס'
שבוועות שכתב וז"ל שאלו להר' מאיר ז"ל איש ואשתו שקיבלו חרם הקהלות
לישא זה את זה ונשתמר האיש ושכ אח"כ בתשובה אם נריך להתיר להם
החרם של הקהלות שקבלה עליהם . ולכאורה נריבה התרה . שהרי ביבמה
שנפלה לפני משומד כתב רש"י ז"ל בפ' החולץ דבעינן חליצה . והשיב
הר"ם ז"ל דלא בעינן התרה לתרם אחר ששכ דהא אי אתו קמן כל זמן שהיה
משומד לא שבקינן לאנשיביו דאין זה דעת המקום והקהלות להיות הקימה
והטהור יחדיו . ולא דמי למשומד דבעינן חליצה לפי' רש"י ז"ל דהתם כבר
חלו הקידושין . אבל הכא אפילו כשחזר בתשובה אין נריך התרה שכבר הותר
נדרו בימי שמודותיו הו"ל נדר שהותר מקלחו הותר כולו דאדעתא להנשא
למשומד לא קיבלה החרם עליה והואיל והותרה שעה אחת הותרה עולמית
ע"כ וכתב על זה הרב דרכי נועם ז"ל ח"ל ה"כ כ"ד כיון שגשטר ראובן

רב ברכות

מן השכונת בשעה שנסתלק שמעון מבית השר אע"פ שחזר חת"כ לית לן
בה דכיון דהותרה שעה הותרה כולה ואין שם עוד שבועה עכ"ל ע"ס :
והנה נרמזין אנהנו למודעו כי לפי ראייה זו שהביא הרב ז"ל מן
הג"מ מה דאורייתא ולא נפקותא רבתא לנ"ד דהשתא לפי ראייה
זו משמע דכל טעמו של הרב ז"ל הוא מכאן כיון שהותרה שעה אחת הותרה
עולמות וע"ד כלל המסור בידיו בעלמא דאמרין כיון שהותרה הותרה וז"ל
האי טעמא לא שייך כ"א בנידון הרב הג"מ ומדון הרב דרבי נועם ז"ל .
אבל בנוכח דנ"ד לא שייך האי טעמא כלל . ואם כן השתא לבאורה יש
מהא דמהר"ם ז"ל המובא בהג"מ ראייה להפך דרוקא משום דהתורה
כ"ד דאז איכא למימר הואיל שהותרה הותרה הוא דפשיטא ליה למהר"ם
ז"ל דלא בעינא התרה ובטל החרם . אבל אם לא התירה כ"ד אע"ג דכחיותו
משומר נכתב החרם דאין זה דעת המקום והקפילות להיות הטמא והטהור
יחדיו אפ"ה כשחזר בתשובה חזר הדבר לאיתנו הראשון וא"כ הבא כמו בכ"ד
אע"ג דיש זמן פנתיים דאזרח לה השליחות אפ"ה כשחזר הענין כמו שהיה
חזרה השליחות לחול כראשונה ומיהו אמנם אע"ג דלכאורה יש להוכיח כן
לחקירתנו כס"ד מהא דמהר"ם ז"ל מ"מ נראה דחקירתנו דמייא להקיא דהרדב"י
ז"ל ושפיר איכא למימר בה טעמא דהרדב"י ז"ל דעל לקיחה ראשונה הוא
דעשאו שליח ואפשר דבזה גם מהר"ם ז"ל יורה כי לבאורה יש חילוק גדול
בין גזונא דידן ודהרדב"י ז"ל לגזונא דמהר"ם ז"ל וכמו שנכתוב בס"ד בסמוך
על זה ודוק היטב :

ודע דבעיקר דברי מהר"ם ז"ל דתלה טעמיה משום כיון דהותרה שעה
הותרה עולמות יש לבאורה להרגיש דלכאורה מאי דפשיטא ליה
להרב מהר"ם ז"ל הוא דבעי ליה הש"ס בחולין דף י"ז ע"א כע"י ר"י איברי
נחירה שהכניסו ישראל לארץ מהו וקאי בתיקו וכתב הר"ם ז"ל כ"מ כבעייתו זו
לאדם שאוסר עצמו באחד המינין מומן ידוע ואילך וכשיגיע הזמן מתיר לאכול
מה שנתיר בידו וכו' ע"ס והשתא לפי דברי מהר"ם ז"ל הבא גבי אשה זו
דהואיל והותרה מן החרם בעת שנשתמד הותרה עולמות א"כ השתא גם הבא
נמי אמאי לא פשיט הש"ס הואיל והותרה הותרה גם יש להרגיש עוד
בדבריו

רב ברכות מה

בדבריו ז"ל ממ"ס במשנה סוף מס' חגיגה הפותח חמיתו והמתחיל בעסקת
ע"ג הרגל ר"י אומר יגמור . וחכ"א וכו' ופסקו הפוסקים ז"ל כחכמים ע"ס
והשתא מהתם מוכח דלא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי . ואף פשיטא
ליה למהר"ם ז"ל הואיל והותרה הותרה . גם עוד יש להרגיש ממ"ס במס'
תרומות פ"ח האשה שהיתה אוכלת בתרומה וכו' וכן עכ"ל וכו' ובאור וא"ל וכו'
ר"א אומר ובלע ר"י ופלוט ופסקו הפוסקים ז"ל בדיני יהושע ע"ס ומשמע
מזה דלא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי . גם עוד איתא התם משנה אחרת חס
אוכל באשכול ונכנס מן הגנה לחצר ר"א אומר יגמור ר"י אומר לא יגמור והלכה
בר"י ע"ס והשתא מכל משניות אלו משמע דלא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי .
וגם יש הוכחות עוד משאר מקומות ואין טורח להאריך . ואף פשיטא ליה
למהר"ם ז"ל האי סברא דהואיל והותרה הותרה . והנה מה שיש להקשות על
הש"ס דחולין דאמאי לא פשיט ליה לבעיית מההך משניות הנה כבר נרגשו בזה
הרב נחפה בכסף ז"ל חלק א"ח סי' ג' ושאר פוסקים ז"ל והרב נחפה בכסף
ז"ל תי' שם ברך י"ב בר"ה איך שיהיה וכו' וז"ל דע"כ לא אבעיית להו אלא
שהיה היתר ועתה בא האיסור אבל היכא דהאיסור כבר היה לא שקותר בשביל
חיוה סיבה כשבעל הסיבה חזר לאיסורו דאז לאו הכי תקשי אמאי לא
פשיט מהני משניות . לא ודאי נרמזין אנהנו לחלק וכו' ע"ס ואולם על מהר"ם
ז"ל לבאורה יש להרגיש ממשניות אלו דלכאורה נ"ד דמי לנידון המשניות הנז' וז"ל
בס"ד ליישב דמהר"ם ז"ל פיהו פתח כחכמה שכתב וז"ל נדר שקותר
מקלחו הותר כולו . דאדעתא להנשא למשומר לא קבלה עליה החרם וכו'
ע"ס וא"כ השתא שפיר קא מקיים בה הרב ז"ל האי טעמא דהואיל והותרה
שעה אחת הותרה עולמות דאף על גב דבעלמא גבי משניות הנז' לא
אמרין הכי מ"מ איכא למימר גבי נדרים שאני מאחר דמצינו בנדרים שארז"ל
נדר שבעל מקלחו בטל כולו . ולכן השתא אפשר לומר כמו שאמרנו נדר
שבעל וכו' כן יש לומר הואיל והותרה הותרה . כן נראה לי ליישב קצת דברי
מהר"ם ז"ל בס"ד ודוק :

וזאת מן המודעים דהואיל ונפתח לנו חור אחד בעניינינו זה לרבר
בס"ד בהאי עניינא דהואיל ואשתרי אשתרי . על כן אמרתי
סנה

רב ברכות

הנה באתי במגלת ספר ודרך אגב אחיז זכורה זכורה מילתה אגב אורחן
שוא במשגש שנים ואת רב"ע הקשיתי בכעיות ר"י בחולין גבי איברי נחורה הנו"ל
ראמאי לא פשט לה מבריייתא ערוכה בהוריות דף יו"ד תנא ארס כותיה
מן הדיבור ואילך והלא דין הוא טמא בזב וטמא כנגעים מה זב מן הדיבור
ואילך . אף נגעים מן הדיבור ואילך לא וכו' ע"ש גס ראיתי בס"ד שהרבה
מפורש כן במשנה דנגעים פ"ז מ"א אלו כהרות טהורות שהיו בו קורס
למתן תורה וכו' ועיין בפ' רבינו עובדיה ז"ל ושאר פירושים ע"ש :

והשתא

שפיר יש להוכיח מוב ונגעים דלא אמרינן בעלמא הוהיל
ואשתרי אשתרי מאלטרין קרא לאשמעין בזב ונגעים
דהוהיל ואשתרי אשתרי ואי אמרת דהסברא בעלמא אמרינן הוהיל ואשתרי
אשתרי למה אלטרין קרא לאשמעין בזב ונגעים והיה דמן הדיבור ואילך הוא
דאקריי אבל היו בו קורס הדיבור לא מטמא הא בכל התורה כולה כן הוא
הדין דהוהיל ואשתרי אשתרי אלא ודאי בעלמא הסברא להפך ולכן אלטרין
קרא לאשמעין וא"כ אמאי לא פשט לה לכעיות דר"י בחולין מהך והקשיתי
מקדמת דנא קו' זו לקטת חכמים מחכמי עירנו ה"ו ואין משיב לי שום תשובה
על זה ושזכ ראיתי בס"ד לה' חזון נחום על מס' נגעים שנגזש מן המשג' דנגעי'
הנו' להקשות על הש"ס בחולין הנו"ל דאמאי לא פשט לה הש"ס מהבא דהא
במו דדרשינן הבא יהיה בעור בשר פרט לזה שכבר היה ה"כ דאיכא למדרש
התם אליבא דר"ע כי ירחק וזכחת פרט לאיברים אלו שכבר נחורים ועומדים
הם ואי אפשר לזכחן ות' הרב ז"ל וז"ל וי"ל דהתם איכא למימר הקרא
הכי קאמר כי ירחק ותרגם לאכול בשר אין לך היתר לאכול כ"א ע"י זביחה
ואפילו הנחורים קורס לכן אבל כי יהיה משמע שפיר למעט נגע שקורס
מתן תורה מדרבנן כי יהיה ע"כ ע"ש והנה הרואה יראה דהרב ז"ל תפס הקו'
בדרך אחר ולהכי שפיר מצי לתרץ בזה האופן אבל לדין דתפסנו הקו'
להפך מבח דאלטרין הא ודאי לא שייך הכא תירוצן הרב ז"ל ובעת כ"ע
והש"ת ברחמיו ואיר עיניו בתורתו תמיד מע"ז ע"כ ר' . ועיין להרב יד
מלאכי ז"ל בכללי האף אות מ"ח דאע"ג דאיסור מטומ' לא ולפינן מ"מ אי איכא
סברא ולפינן הא מהא ע"ש ועיין לה' פחד יצחק ז"ל מ"ש משם ה' מים חיים ז"ל :

אמר

רב ברכות

מו

אמור

מעשה כלבה נא ונאוכה לחקירתיו שחקרנו בס"ד בעושה
שנית למכור כ"מ וכו' דשפיר איכא לרמותה לנידון סדרב"ז
ז"ל וללמוד דגס הבא לריק שלוחות מחדש ולא מהני שלוחות של קורס וחיובא
רמיא לברר הדבר מפני סופרים ומפני ספרים . וזור ושרא ואיר עיניו
בתורתו וינחנו בדרך אמת תמיד מע"ז ע"כ ר' :

והנה

הרב שער אפרים ז"ל בתשובה סי' ע' גשאל בני שנשבע
דהבן הראשון היולד לו שיתקו לשמעון למוהלו ומתה אשת
ראובן ונשא אשה אחרת אי נפטר משבועתו והביא ראה ממ"ש בכתובות
דף ק"ג מדור האלמנה שגבל אין היורשים חייבים לבנותיו וכתב ה"ה בפ'
י"ח מה' אישות משם הרשב"א ז"ל דגס אס בנאה קיורשים נשתלק וזוהי ממנו
והב"י ז"ל בס"מ סי' שי"ב למד מזה למשכיר בית דקו"ל אס נפל אבר זכותיה
ממנו דגס אס בנאה המשכיר אבר השוכר זכותיה ה"כ הכא נמי כיון שמתה
אשתו הו"ל כגבל הבית ואבר המוהל זכותו וגם שחור ונשא אשה אחרת אבר
זכותו כדן מדור האלמנה ע"כ תורף דבריו ז"ל ע"ש וא"כ השתא ה"ה הבא
נמי כנידון חקירתיו כיון שגירש ראובן את לאה אשתו הו"ל כגבל הבית
ובטל השלוחות של שמעון והגס שח"כ חור ונשאה לא מהני פלוחות של
קורס ודוק :

וראיתי

בס"ד להרב חק"ל ז"ל בס"ב מחיר סי' מ"א שנשאל בעיר
שנמלאו בה ב' אנשים בקיאים בשחיטה והא' היה שוחט
קטע בפרס מבני העיר ולהיותו זקן נתרצה שיהיה שוחט שמעון חבקי כמותו
ויקח הוא השכר הקטוב מבני העיר וזלת שיתן לו בעד המקום שהכניסו
במקומו גרוש אחד לשבוע בעד חמש שנים ונתחייב שמעון בחיוב ושבועה
על זה אך בתנאי שגם ראובן ותחייב שאם בני העיר יעבירוהו וימנו לראובן
במקומו שיתן לו גרוש אחד לשבוע בעד חמש שנים ונתרצה ראובן ונתחייב
גם הוא בשבועה על זה ואחר זמן העבירו בני העיר את שמעון משירותו
ולקחו שוחט אחר מחוץ לעיר ושוכ סולקו גם את זה ולקחוהו לראובן ועל
זאת שאל שמעון שיקיים ראובן חיוכו ושבועתו לתת לו גרוש אחד לשבוע
וראובן עושה לא נתחייבתי כי אם הייתי נכנס במקומו משא"כ עכשו שנכנס
אחר

רב ברכות

אחר ובמקומו הוא שנכנסתי ועל לא נתחייבתי ללא הפסדתיך ע"כ והרב
 חק"ל ו"ל דמה נידון שחילתו לנידון הרב שער אפרים ו"ל . ושוב דחה ראיות
 של הרב שער אפרים ו"ל ומיהו מ"מ כתב הרב ו"ל ו"ל ומ"מ יס ללמוד לכ"ד
 כיון דפשיטא ליה להרב שער אפרים ו"ל דאין פטור משבועתו באיזה זמן
 מאיזה סיבה גם אם בטל הסיבה אינו חייב עוד א"כ הכא נמי דבעת
 שהעבירוהו לשמעון ומנו שוחט אחר דפטור ראובן מחיובו כיון שלא נכנס
 הוא לשוחט גם אם מנהו אח"כ פטור בדעת הרב אף שמתראיות שהביא ל"מ
 מ"מ כל שאין לו ראיה הפך זה עליו יס לסמוך עכ"ל ע"ש גם שוב הביא הרב
 חק"ל ו"ל ראיה להפך מסברת הרב שע"א ו"ל מן הריב"ש ו"ל סי' שנו' דהאומר
 קונס לבייתך שאינו נכנס דתן בנדרים אם מת ומכרו מותר דאם חזר וקנאו
 אסור ולא אמרינן פנים חדשות באו לכאן וכן נראה מהירושלמי בקונס לבייתך
 אם נפל וכנאו אסור וכו' ע"ש ושוב אח"כ יוא' לחלק בין נידון הרב שע"א
 ו"ל לנידון הריב"ש ו"ל ע"ש באורך ובדרכיך ושוב הביא ראיה לרברי הרב
 שע"א ו"ל מהקידא דהרד"ב ו"ל שזכר הרב דרבינו נועם ו"ל וזכרנו אותה
 לעיל בס"ד :

ובתב עוד שכן נראה ממ"ס המבי"ט ו"ל בח"ב סי' כ"ז שנשאל
 במי שקיבל כ"ש שלא לדור כי אם במדינת חמיו ושוב גירס
 ראובן וחזר ונשאה והכ"ש לא כתב לה כנישואין שניים והאריך הרב להוכיח
 דבטל הנישואות כיון שגירסה ונרנש מתשו' הריב"ש ו"ל סי' שנו' שכתב בקונס
 לבייתך דאם מכר וחזר וקנאו אסור והשיב דלא דמי כלל דבכ"ד לא נדר שירותו
 כל זמן שהיא נשואה לו אלא נדר קתם ואחר שגירסה כתבטלה הכתובה
 והתנאים ופנים חדשות באו לכאן כשחזר ונשאה ע"ש הנה מבואר דבסתם
 גם הריב"ש ו"ל מורה דאמרינן פנים חדשות באו לכאן ע"ש ועוד הביא הרב
 חק"ל ו"ל ראיה לרברי הרב שער אפרים ו"ל מדברי התוספות ו"ל והר"א
 ו"ל בנדרים דף ע"ט ע"ב ד"ה לא דמשמע נמי מדבריהם כיון שהותר הנדר
 לאיזה סיבה אף שכתל הסיבה אינו חזר הנדר או השבועה למקומה ע"ש :
גם אח"כ הביא תשובת הרב דרבינו נועם ו"ל הנו"ל וראייתו שהביא מן
 מהר"ם ו"ל בהג"מ דשבועות וכתב דאדרבא מתשו' מהר"ם שהביא

הג"מ

רב ברכות מז

הג"מ מר משם ראיה להפך שהרי קיים ומיהו היבא כשכחת לכ"ד כשנשתמד
 והתירוהו להנשא קודם ששכ וכו' אבל לא הותרה להנשא עד ששכ לריבה שטא
 חכם וכו' ע"ש ושוב קיים הרב חק"ל ו"ל ו"ל ומ"מ הנה מבואר דעת מהר"ם
 ו"ל דגם דבעורו מותר הותרה משבועתה דהא לא שבקינן לה להנשא למומר
 אפ"ה כל שלא באת לכ"ד והתירוהו בעי היתר חכם כששכ כתשובה אח"כ
 ש"מ דהשבועה קיימת ולא אמרינן כבר הותרה השבועה וזה קותר דינו של
 הרב שע"א ו"ל והרב דרבינו נועם ו"ל והרד"ב ו"ל וזכרנו לא שבקינן דעת מהר"ם
 ו"ל מפניהם גם להקל וכו' להחמיר עכ"ל הרב חק"ל ו"ל ע"ש :

ואנא עבדא ל"ל בס"ד לומר דאין שום קטורה מן תשו' מהר"ם
 איתשו' הרד"ב ו"ל והרב שע"א ו"ל והרב דרבינו נועם ו"ל
 ואפשר לומר דגם מהר"ם ו"ל יורה בנידון דידהו כסברתם דהא ודאי טעמא
 דידהו לא שייך בנידון מהר"ם ו"ל דבנידון דידם עיקר טעמא הוא משום
 דאחר השבועה כתבטל אותו המקח שנשבעו עליו לגמרי וחלף הלך לו ומה
 שחזר ונעשה לו הכל היה מקח חדש ופנים חדשות באו לכאן :

ונמצא דמאי דאולא לה השבועה בנתיים הוא מבח דאין כאן
 מקח שהשבועה תחול עליו אבל משא"כ בנידון מהר"ם ו"ל
 דמה שנשתמד בנתיים השבועה לא אורא לה מבח שנשתמד דהא אפילו
 נשתמד מה בכך עכ"פ ישראל גמור הוא ואם קידשה באותה שעה היתה
 מתקדשת לו קידושין גמורין ומה שאנחנו מבטלים השבועה בעת שמדותו הכל
 הוא משום אומדן דעתא דאמרינן אין זה דעת המקום והקהילות להיות
 הטמא והטהור יחדיו וא"כ השתא כל זמן שאין כאן אומדן דעת זה והיינו
 אחר ששכ בתשובה דהשתא גם הוא טהור אכתיו חל עליה השבועה מאחר
 דהאומדן דעתא הוא שדעת הקהילות הוא על זמן ששניהם טהורים וכשרים
 דלכא עומאה חוללת והשתא נמי הוא שניהם כשרים וטהורים ושפיר יכונו
 יחדיו ולמה לא יחול החרם ומה שייך הכא לומר טעמא דפנים חדשות באו
 לכאן ולכן השתא אם לא התירוהו ב"ד כשמדותו לריבה היתר
 עליה אבל אם התירוהו ב"ד דאיכא בזה טעמא אחרונה משום כיון שהותרה
 שעה אחת הותרה עולמית להכי לא בעיית התירה והשתא לפ"ו לא יס מחלוקת

בך

רב ברכות

בין מהר"ם לשלש הרועים הנו"ל וא"כ השתא נידון דיון בעושה שליו למכור
נ"מ וכו' דרמי לנידון שלש הרועים ו"ל הנו"ל שפיר איכא למומר ביה דשליחות
שמעון של קודם אורא לה ולא מהנייא אח"כ כלל ודוק היטב :

וגם

מן דברי הגאון מהר"ש ו"ל בח"ד סי' ע"א שהביאו הרב חק"ל ו"ל
שם משמע נמי דבנוכח דכ"ד אייל ומורה דלא מהנייא שליחות
שמעון של קודם כלל דהרב ו"ל נשאל שם בקהל שהסכימו שלא להתפלל בעשרה
מחוץ לב"ה וקם עליהם תוגר אחד לר ואויב ונתן סדך וגב הב"ה והלכו
יחודי הק"ק להתפלל בב"ה הכנ"ח אחר בהיות הב"ה חרב ושבו חזרו ובנו הב"ה הכנ
וקצת יחודים לא חזרו לבא לב"ה כנענת דבעת שנתן הב"ה החר החרר
נחבטלה ההסכמה ושבו לא חלה ההסכמה ההיא והשיב הרב ו"ל דטענה
זו כטילה דק"ל אין דיוחיו חלל מנאות כטור י"ד סי' כ"ח דכסהו הרוח פטור
מלכסות חזר ונתגלה חייב לכסות וא"כ הכא נמי גס שנרחה ההסכמה בעת
שנחרב כיון שחזרו ובנאוהו חזר ההסכמה למקומה ע"כ ע"ש שמעת מינה
דכנ"ד רלוכא האו טעמא דאין דיוחיו רבנ"ד לוכא לא מנא ולא איקורא כי אס
ממונא דווקא הא ודאי דהרב ו"ל סובר דבטלה השליחות ולא מהנייא ודוק
ודע נמי דעיקר דברי הרב מהרש"ך ו"ל דקא מוכיח מההיא דכסהו הרוח
וכו' לנ"ד לכאורה אין דבריו ו"ל מוכיחים דהתם התורה קפדא שיהיה הדם
מכוסה וא"כ כל היכא שנתגלה חייב לכסותו ומה שייך זה לזה ורב המרחק
ביניהם ודוק היטב כי קצתו ופשוט . ודע נמי דעיקר דברי הרב מהרש"ך ו"ל
דקמוביח לנ"ד מההיא דכסהו הרוח וכו' דאמרין ביה אין דיוחיו חלל מנאות
הנה לכאורה אין הוכחה זו ברורה די"ל דהתם התורה נותנת שוכסו הדם ולכן
הגם שכסהו הרוח לא נדחית המנא וכל היכא שנתגלה חייב לכסותו משום
דעדין המנא לא נתקיימה דיוחיו התורה שנותנת על האדם לכסות את הדם
משא"כ נבי נידון הרב ו"ל אית ביה טעמא אחרינא שאתה וכול לומר דמעיקרא
הס לא נשבעו ולא חלה שבועתם כי אס על הכנין ההוא כשהיה בנוי ואחר
שחרב הכנין לא שנדחית השבועה וההסכמה לא נפקה ובעטלה לגמרי
ודוק היטב ופשוט הוא . והרב נחמה בכסף ו"ל חלק י"ד סי' כ' דף כ"ג נשאל
בראובן ושמעון שנשתתפו יחד באומנותם במלאכת הציבור לכחוב שטרות וגטין
ובתוכות

רב ברכות מח

ובתוכות וכו' וכל מה שדיווחו ויחלקו שזה בשום גס אס א' וכתוב יותר מתכונתו
ובתבו שטר ע"י ובשבועה חמורה . ואחר זמן אירע שראובן פשע פשיעה
במלאכת הציבור והוציאו אותו מהספרות ושמו איש אחר במקומו עם שמעון
ושמעון לא היה נותן פ"ק לראובן ממנו שמרויח אחר שהוציאו אותו ואחר
עבור כ' חודשים נכנסו מתווכי השלום והחזירו לראובן במקומו עם שמעון
ולוי הנוסף מחדש . ועתה שמעון תובע מראובן שיקיים תנאי השותפות שהיה
ביניהם . וראובן משיב לו דבזמן שקילקו אותו הציבור נחבטל השותפות
והוחלפה השבועה ועתה פנים חדשות באו לכאן ואיני רוצה להשתתף . והשיב
הרב ו"ל שם דף כ"ג ע"ד וו"ל ומעתה אשובה לי לטענה האחרת שטען כי
פנים חדשות באו לכאן כי ודאי נראה שטענה זו תועיל לפטור ומנא אמונא
לה ממ"ש בש"ס במס' כ"ב דף ס"ח וו"ל תמי רבין בן לוי שמכר שדה לישא
ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי . מעשר ראשון שלו ואס אמר לי
ולבני מת ינתן לבני ואס אמר לו כל זמן ששדה זו בידך מכרה וחזר ולקחה
אין לו עליו כלום ע"כ ופי' רש"ס ו"ל הטעם דאין לו עליו כלום דכשמכרה
לאחר פקע מקום המעשר ששייר לעצמו וכשחזר ולקחה מה מכר ראשון לב'
כל זכות שבאה לידו דכי היכי דההוא לוקח שני זכה אפי' במקום מעשר הוא
הדיון לזה הלוקח ראשון הבא מכוחו עכ"ל ודין זה הוא מוסכם מכל הפוסקים
ומכאן נלמד לנ"ד שלא היתה השבועה כי אס לזמן שהציבור רוצים במנויים
במלאכה זו וכשילקו הציבור את ראובן פקעה השבועה א"כ כשהחזירו אותו
הציבור כל כח שהיה בידם למנות אחר שלא יהיה שותף עם שמעון מקחו
ג"כ לראובן ולא מתייבב להיות שותף עם שמעון מחמת השבועה הא' כי פנים
חדשות באו לכאן מכח הציבור ע"כ ע"ש

וישוב

כתב עוד הרב כ"ב ו"ל וו"ל ומדין זה הביא ראיה הרשב"א
ו"ל הזכירה הר"ן ו"ל ר"פ הנושא על מ"ש הפקחין היו כותבין
כל זמן שאת עמי ואס גירשה אינו מחוייב לזון את בת אשתו וכתב הרשב"א ו"ל
דמסתברא אס גירשה והחזירה כבר נחבטל תנאו ואעפ"י שהחזירה וכו'
שאין בלשון הזה חללא כל זמן שאת עמי מנשואין הראשונים בדמיא בן לוי
שמכר שדה וכו' ואס א"ל כל זמן ששדה זו בידך מכרה וחזר ולקחה אין לו עליו

רב ברכות

עלום אלא כל זמן שבידך מקנן ראשון ה"נ מנשאין הראשונים קאמר וכו'
והראש"ס ז"ל ג"כ כתב על המשנה ומסתברא שאם גירשה והחזירה הרי נתבטל
תנאו וכו' ע"ס :

ועוד

תראה להרב נ"ב ז"ל שם שהאריך מאוד לפלפל בדברי הרב
שע"א ז"ל ודברי הפוסקים ז"ל בזה והביא שוב לדברי הריב"ש
ז"ל בס' שכו"ל הנו"ל ופסק הלכתא כדברי הריב"ש ז"ל דיש חילוק בין איסור
שבועה לממונא גירדא דכל שהוא איסור שבועה אפילו תימא דהפסיק חיובא
מ"מ כל שחזר הדבר לכמות שהוא חזר האיסור לטורר או לנשבע וכל הראיות
שהביא הרב ז"ל הן ממדור האלמנה הן מפסק עמה לזון את ביתה אינם
מכריעות דכולם הם מממונא בתנאי עממו או תנאי ב"ד ולכך כשהפסיק
חיובא אינו חוזר הדבר כמו שהיה אבל כגדר או שבועה חוזר הדבר לאיסורו
ע"ס באורך וברוחב והנה השתא גם לדברי הרב נחפה בכסף ז"ל כג"ד שפיר
אובא לומר דלא מהני השליחות של שמעון ופנים חדשים כ"ל דהא הכא
כג"ד הוא מממונא גירדא וליכא איסור שבועה כלל ועיקר דוק היטב :

והשתא

נמי גם תשובת הראב"ח ז"ל ח"ב סי' ע"ב שכתב דבי קי"ל
קונס שאינו נושא לפלונית שאביה רע דאם עשה תשובה
אין צריך התרה שאם חזר לרעתו ודאי אסור והביא ראיה ממ"ש הריב"ש ז"ל
בקונס לכיתוך וכו' וכ"כ הרב פני משה ז"ל ח"ב סי' כ"ד ע"ס . כל זה אינו
סותר לסברא זו כג"ד דכולהו איירי בקונס שהוא דבר איסור אבל משא"כ
כג"ד דליכא כי אם מממונא גירדא . ועיין להרב משנה למלך ז"ל בפ"ח מה'
נדרים ה"ב מה שז"ל לחלק בין כשהנדר נתבטל לכשהנדר במקומו אלא
שהדבר שאסור אינו בעולם וכתב עליו הרב חק"ל ז"ל ויש להשיב על דבריו
ע"ס וגם הרב חק"ל ז"ל לא פסק כג"ד דחייב ראובן לקיים שבועתו אלא
משום דכ"ד הוא איסור שבועה ולא מממונא גירדא כאשר יראה הרואה שם
ע"ס . איכו השתא ממילא רוחא לן שמעתתן דחקירתינו שחקרנו כס"ד
כמי שמכר וקנה בנתיים וכן בעושה שליח למכור כ"מ ושוב גירשה והחזירה
דלא מהני אותה שליחות שעשה מקורס ושפיר מצי ראובן לבטל מעשה שמעון
בעוונה זו דהא אפילו באיסור שבועה פסקו כל הפך רבנותא כסברא זו
וכ"ס

רב ברכות מט

וכ"ס וק"י הכא כג"ד דליכא כי אם מממונא גירדא . ואפילו אותם החולקים
ז"ל לא פלוגי כי אם כגידון דירס דליכא איסור שבועה אבל כג"ד כ"ע מוח
דשליחות שמעון שעשה לו מקורס לא מהני ותו לא מורי . ואמנם דע דכל
זה שכתבנו כס"ד לכאורה נראה דלא שייך הוא כי אם לחקירתיו דוחא
שחקרנו כס"ד בראובן שעשה לשמעון שליח למכור כ"מ על אשתו ושוב נתגרשה
ונתקדשה לו לראובן עצמו וכו' דשפיר מוכח מהכא דלא מהני אותה השליחות
של קורס אבל בחקירת הרב חק"ל ז"ל שחקר לענין קידושין בעושה שליח
לקדש לו אשה פטויה פ' וכו' הנה לכאורה יש לומר דאינו נכנס זה בסוג
סברות אלו ויש לחלק והנה הרב חק"ל ז"ל באה"ע סי' כ"ד דף כ"ו ע"ב ד"ה
ומינה וכו' רנה מקורס לרמות נידון דיריה לגידון הרב שע"א ז"ל ויש וכו' ושייך
לדבריו ז"ל הנו"ל אשר בחק"ל י"ד ח"ב ושוב דחה כי יש לחלק ולכאורה הרב
ז"ל שם קינר כמה שהיה לו להאריך ואך שיהיה כל קורא ישר לכאורה יראה
כי אין זה נכנס בענין זה ורב המרחק ביניהם ודוק היטב :

ואחרי

אשר הודיע להם אותנו את כל זאת הנה בעתה אליהם
כא לפניך עור ספק אחד ככיונא בזה והוא שמכמה שנים
היה פה מח"ק שליח ליכור אחד עומר ומתפלל בבית הכנסת הקטנה . ושוב
חלי"ש אותו הש"ץ ולא היה לו כן ממלא מקומו . ובחרו הקהל כש"ץ אחד
ת"ח ויר"ש וכתבו לו שטר שקיבלו עליהם לש"ץ וחתמו כל הקהל באחד בלא
פונה פה ומפסק והיורשים של הש"ץ הא' התחילו להתרעס הרבה וכאן נמצא
גביר אחד אשר הש"ץ הב' נכנע למשמעתו וקם הגביר ההוא וביקש מן הש"ץ
הב' שיתחייב חייב גו"ש בקטן ושטר שיתן להם כל זמן היותו חזן כב"הכנ
ההוא סך כ"ז ככל שנה ושנה והנה מזה כמה שנים שמעתי שנתנו אנשים ענף
להש"ץ שונלל מן החייב הנו"ל ע"י שיקרב להיות ש"ץ עור וילך ויתפלל
כב"הב אחרת ואז יתבטל החייב ושוב אחר חודש אחד יחזירוהו הקהל מלאהם
ומעצמם ואז לא יתן להם הקיטבה להיורשים כך שמעתי :

והנה

בעתה אנוכי הרואה שזאת הענה איננה נכונה רכזה לא פקס
חייב היורשים אלא אני אומר כס"ד שצריך ליתן לו ענף שכתב
יעשה שימכור החזקה שלו שיש לו בכח שטר שבירו ובכח מה שהחזיק להתפלל
זה

רב ברכות

זה כמה שנים וימכור אותה לש"ץ אחר ואחר שימכור ויכתוב שטר על זה
בדין וכהלכה אזי יודע זה להק"ק של בית הכנסת ההוא ויתרנו במכירתו ואת
שמכר לאותו הש"ץ. ואחר שיעשה כן אזי יחזור ויקנה החזקה מן הש"ץ הב'
ויחזור לאיתנו הראשון להקפ"ו וזה דומה בדומה ממנו להקפ"ו דבן לוי שמכר קרקע
ובר' שאם מכרה וחזר וקנאה אין לו עליו כלום וכן נמי דומ' ממנו להקפ"ו דהרשב"א
ז"ל והר"ש ז"ל גבי פקחין שהיו כותבים כל זמן שאת עמי שאם גירשה והחזירה
נתבטל תנאו וכן נמי הוא דומה ממנו לנדרין הר"ב ז"ל בחדשות סי' ק"ד
שזכרנו לעיל בס"ד וע"ש בדברי הר"ב ז"ל שסיים וכתב דאפי' אם היה כותב
ראובן לעמור לכס הרביעי כל זמן שהחזירה בידו מהסיכום והמכר הראשון
משמע ע"ש. וגם יש לדמות נמי זה לשאר גוונות של הפוסקים ז"ל שהבאנו
לעיל בס"ד. ומיהו אמנם לריבין אנחנו למודעי דהגם דלכאורה נראה דשפיר
איכא למפשט זה מן האמור בס"ד. אבל מ"מ איכא בנידון זה ספיקא אחרינא
והוא דאפשר לומר בכל דעינינו הוואות שכל מה שעשה הש"ץ ה"ו הוא בדרך
קטניא כדי להפקיע זכות היורשים ממנו אפשר דלא מהני זה והני ספק זה
דאיתו בס"ד שנסתפק בו הרב חק"ל ז"ל בח"כ מ"ד סי' מ"ו דף ע"ג ו"ל
אך בזה דאיתו להסתפק דלפי האמור דא"ש פ' אתה ובאיו והיינו רבותיה דכיון
דגירשו הערל מביתו פקע חיוב ראובן מיניה אבל לא ידענא אם היינו דוקא
בכ"ד דעינינו הוואות דמעצמו הערל גירשו. אבל אם עשה שמעון קטניא
עם הערל ואמר לו הערל בבקשה ממך שלחני נא ולא תאמר לי ולא יעברו
ימים מועטים ואני שב לבייתך כמשפט הראשון אם עשה כזה היועילו אולרות
רשע ויהיה פטור או לא עכ"ד ז"ל ע"ש

והנה

הרב ז"ל שם פשט לספק דיוהי מדברי הר"ב ז"ל בישנות סי'
רנ"ד שם הוא שאל שאל בעין זה ופסק דמהני קטניא והוא
דפשיט לה מתשובת הר"ש ז"ל ומינה למד הרב ז"ל אם באיסור א"א אמרו
דמהני קטניא ק"ו בממון הקל ע"ש. גם הביא הרב חק"ל ז"ל שם תשובת
המבי"ט ז"ל ח"כ סי' כ"ח. גם הביא תשובת הרשב"א ז"ל ח"א סי' תתקס"ב
דמשמע לכאורה שהיא הפך תשובת הר"ב ז"ל ושם הרב ז"ל יושבה אהדרי
גם הביא דברי הרב בארות חיים דף קל"ד שהעלה בסתם בדברי הרשב"א
ז"ל

רב ברכות

נ

ז"ל ולא זכר שם דהרשב"א ז"ל בר פלוגתיה דהר"ב ז"ל ע"ש ועיין להרב הנו
ז"ל בחלק הנו' בקוף סי' מ"ח מ"ש מהרב מהר"ק ז"ל ומ"ש הוא ז"ל בזה
ע"ש ושם כתב הרב ז"ל וז"ל אך בכ"ד אני מגמגם דילמא הא דמהני קטניא
היינו כשעשה מעשה רב דהיינו גירושין אבל בכ"ד דאינו לא חוכא ואיטלולא
לא מהני דאע"פ שגירשו יושב בפתחו קרינן ביה וסברה נכונה אך מספק
לא מפיקין ממוכא ע"ש והנה הכא בכ"ד עביר מעשה דמכר חזקתו ואלא
ממנו והיתה לאיש אחר ועיין להרב הנו' ז"ל עוד שם שכתב דהמלמדו ענה
לעשות קטניא הוי רשע ערום דמוכח בערכין ואם מלמד לת"ח נגד ע"ה
כ"ל דשרי אף שמדברי הטור ז"ל אה"ע סי' ק"ב נראה דלא סגי בת"ח לב"ד
ובעינ"ב שיהיה ברא לגבי אבא ובמקום אחר הארכתי ועוד כ"ל דאם המלמד
הוא רבו שרי דמוכח בכתובות דף כ"ב ע"ש עכ"ד ז"ל והנה דאזי דאיכא
נמי הפרש באם יודע בו שהוא אנוס גמור ועל כל פנים לעיקר הדין עדיין
יש להסתפק ולריך להתייבש בזה ולחפש בספרי הפוסקים ז"ל וכעת אין מקום
להאריך והש"ת יאיר עינינו במאור תורתו אכ"ר :

ב הר"שאה

כתב הגאון תרומת הדשן ז"ל סי' ש"ב אם יש
מעוה של כ"מ לאשה הבעל ויכל לתבוע בעבור
הפירות בלא הרשאה ועיין להרב יד אהרן ז"ל אה"ע סי' פ"ה הגה"ב"א אות ב'
ע"ש והנה ע"פ סברה זו נראה בס"ד לתרץ קו' שהקשה מהר"ש ז"ל בשבועות
דף ל"ג ע"ב על התוספות ז"ל ד"ה שאנס איש וכו' שכתבו דאיכא לאוקמא
בנערה שנתארסה וכו' והקו' ידועה כאן והא בעינן שישמעו מפי התובע
ע"ש ובפי האמור ותורץ הקו' הנו' שפיר והיינו דאיידי בבגון שהוא נשא אותה
והוא אשתו וקרי מעוה לו הם כ"מ שלה שהוא אוכל פירותיה והוא יוכל
לדון עליה בלא הרשאה והוא התובע עצמו בעבור פירות
שים לו כהן ודוק :

סלבה

רב ברכות

ג הלכה

כרש"ג במשנתנו חי' בנמ' אמר רבנ' ח' אר"י כל מקום ששנה רש"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וזוין וראייה אחרונה והנה חיתא כמתניתין דמס' בבא בתרא דף ק"ח רש"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר וכתב הרא"ש ו"ל ו"ל כתב רב אלפס וליתא לדרש"ג ותמיהין דכפרק מי שחזו כתב ר' אלפס על הקיף משנה אמר רש"ג מעשה בלויין וכו' אמר רבנ' ח' אר"י כל מקום ששנה רש"ג במשנתנו וכו' אלמא ס"ל כההיא פסקא דר"י וא"כ למה פסק כאן הלכה דלא כרש"ג ושמה לא הביא התם מילתיה דר"י שהיא הלכה כרש"ג בכל מקום דהא אמרינן בעלמ' בכתובות דף ע"ז אמוראי נינהו ואלוהא דר"י לא להכי מיתיי מילתיה דר"י משום ראש מעיין מנא דאין הלכ' כרש"ג אע"ג דבמתניתין לובא מאן דפליג עליה ע"ש ולכאורה יש להתפלאות בזה דהא הרי"ף ו"ל כתב להדיא בסוף פרק גט פשוט על כלל הנו' וו"ל והדין כלל דלא דווקא הוא דלא אמרינן הלכתא כרש"ג לא עד דאיכא טעמא עכ"ל ועיין להרא"ש ו"ל ג"כ שם ע"ש וא"כ השתא מאי קושיא ומאי פירוקא ונ"ע ודוק : הש"ת יהיה בעזרתו אכ"ר :

מערכת הו"א

א ויעבור

הנה זה ימים רבים שחקרתי בס"ד בדברי מר' ז"ל בא"ח סי' תקס"ה ס' ה' שכתב אין היחיד ראוי לומר שלש עשרה מידות דרך תפלה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומנם דרך קריאה בעלמא אומנם וכתב הגאון מ"א ז"ל דרך קריאה בניגון ובטעמים ע"ש והנה לכאורה ו"ל איך יכול לומר פסקי ויעבור בניגון ובטעמים כקורא בתורה בלתי דרך תפלה ובקשת רחמים והלא קי"ל כל פסוקא דלא פסקיה מרע"ה לא פסקין וה"ג מידות מסויימים בכותב ונקה ואין זה סוף פסוק ועיין ברכות דף י"ב ע"ב וסוטה דף למ"ד ע"ב ועיין מנ"א ו"ל ריש סי' רפ"ב ועיין עוד להרב הנו' סי' כ"א סע"ק ט' ע"ש ואמרתיו זה לכמה חכמים

רב ברכות נא

חכמים ואין משיב אך יש שרצו לחלק ולומר הא דלא פסקין בפסוקא דלא פסקיה מרע"ה היינו אם א' ופסוק בחצי הפסוק והב' יתחיל מן החצי רבות מנכר טפי אבל אם אחד פוסק בחצי הפסוק ומסיים שם לגמרי שאין אומרים עוד הנשאר בחצי הב' לית לן בה דלא מחויי שבה לפסוק הב' כאן אלא באלו רוצה לקרות חצי פסוק דווקא והנה מלבד דחילוק זה בעצמו אינו מסתבר כ"כ הנה עוד מצינו בענין הפסק הפרשה דלא חילקו ככהאי גוונא ובכל ענין לא פסקין וא"כ מנין לנו לחלק כהכי גבי פסוקא ודוק :

והנה

נראה לישב דבר זה בדוחק והוא כי הנס שהיחיד קורא אותם בטעמים כקורא בתורה עכ"ל הוא כל מנחתו וכוונת לבו הוא בא לאמרם דרך תפלה ובקשת רחמים לא מפני שהם דברים שבקדושה אין ראוי להוסיף מפיו דרך תפלה כי אם כקורא בתורה ומיהו עיקר כוונתו הוא בדרך בקשת רחמים דהא הוקבעו כאן בדרך תפלה ובקשת רחמים ואם היו עשרה היו אומרים אותם להדיא בדרך תפלה ובלא ניגון וטעמים ולהכי לא קפדינן בזה משום כל פסוקא דלא פסקיה מרע"ה לא פסקין דהבא שאני כן נראה לכאורה לישב הדבר בס"ד והש"ת ית ברחמי וראש בפלאות מתורתו אכ"ר :

מערכת הזי"ן

א זמנו

של שטר מוכיח עליו כתב רבינו הטור ו"ל כח"מ סי' רכ"ח בשם הרמ"ה ו"ל ו"ל כתב עוד הרמ"ה ו"ל הא דאמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו היינו דווקא בכותב נכסיו לאחר מותו אבל הכותב נכסיו לאחר או לבנו לאחר שלושים יום ומת בתוך שלושים יום לא קנה דהא לא מקני אלא לאחר שלושים יום וביון שמת תוך שלושים יום נפלו נכסיו קמי וההקדמה דלאחר שלושים יום לאו כלום היא אע"ג דכתי' ביה זמנא לא אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו דבשלמא הכותב נכסיו לאחר מותו כיון שהמיתה מבררת הזמן מה צריך לכתוב שום זמן כשטר על כרחך להקטת לא מאוחר

רב ברכות

מאותו זמן אבל האזין לברך הזמן בשטר לברך הני שלשים יום מאותו מתחילין אין לומר זמנו של שטר מוכיח עליו וכו' ע"ש :

ובתב

מר"ן ז"ל בכ"י על דברי הרמ"ה ז"ל הנו"ל וז"ל נראה לי שאין זו טענה דהא גם בכתב נכסיו לפלוני לאחר שלשים יום איכא למימר מה צריך לכתוב שם זמן בשטר דה"מ למכתב הרי נכסיו נתונים לך ליום פ' והיה זמן הכתיבה מבורר בלא כתיבת זמן בשטר עכ"ל והנה אפשר לומר דמר"ן ז"ל לא פליג על הרמ"ה ז"ל בעיקר הדיון שחילק בין איכא דצריך לכתוב זמן בשטר להיכא דלא צריך דאפשר דגם מר"ן ז"ל יורה להרמ"ה ז"ל בעיקר דינו דכל היכא שהוא מוכרח לכתוב זמן בשטר לא אמרינן בזה זמנו של שטר מוכיח עליו וענן כי טעמא דר"י שאמר זש"ש מוכיח עליו הוא משום דאל"כ למה כתב זמן בשטר וכמ"ס מר"ן ז"ל בעצמו בכ"י באותו הסימן על דברי המגיד ז"ל וז"ל אין דברים נוחים לי דהא טעמא דר"י שאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הוי משום דאל"כ זמן שכתב בשטר למה ע"ש ואמנם מ"ש על דברי הרמ"ה ז"ל ואין זה טענה לא בא להקשות עליו כי אם על גזירה זו דאיידי ב"ה הרמ"ה ז"ל בכתב נכסיו לאחר שלשים יום דהרמ"ה ז"ל חשיב לזה שהוצרך להזמין כדי לידע ולברר הני שלשים יום מאותו מתחילין ועל זה בא מר"ן לומר שאין זו טענה וכל כהאי גוונא אינו מוכרח לכתוב זמן כדי לברר דאפשר לברר זה באופן אחר כלתי כתיבת זמן בשטר ושפיר אמרינן בזה זמנו ש"ש מוכיח עליו אבל אה"כ אם ימצא איזה תנאי דלא אפשר לכתבו גי' אם ע"י שיכתוב זמן בשטר א"כ הרי מוכרח לכתוב הזמן ולא אמרינן בזה זמנו ש"ש מוכיח עליו :

והנה

עיקר הדיון של הרמ"ה ז"ל הגם שלא פסקו מר"ן ז"ל בש"ט מ"מ הרי מצינו שמור"ם ז"ל פסק כותיה בהגהה גם הטור ז"ל ס"ל בהרמ"ה ז"ל גם עוד כי גם לקושיא שהקשה מר"ן ז"ל בכ"י על דברי הרמ"ה ז"ל מצינו להגא' דריש' ז"ל שתי לקו' מר"ן ז"ל וענין לה' הכנה ז"ל בהג' ב"י אות י"א שכת' שדברי הרמ"ה ז"ל נכונים בטעמן ואין דברי הרב המחבר ז"ל בטעמן וטענותיו מספיקין לרחות דברי הרמ"ה ז"ל וכן נראה דברי הרמ"ה ז"ל

רב ברכות נב

ז"ל הלכות זכיה וכו' וכן כתב מהר"ם די ביטון ז"ל בתשובה סימן מ' גם בעל גר"ת ז"ל ברף שם"ה נלוץ בעד הרמ"ה ז"ל עכ"ל ע"ש :

גם

עוד ראיתי להרב שער המלך ז"ל בהלכות גירושין דף ט"ב ע"ג שהביא לתא דגר"ת ז"ל וכתב שהיה ראיה אלימתא ע"ש גם ראיתי לה' עדות כיעקב ז"ל סי' קמ"ב שהביא לתא דהרמ"ה ז"ל וטענת מר"ן ז"ל בכ"י והלן בעד הרמ"ה ז"ל ע"ש גם ראיתי להרב לשון לימודים בחלק ח"מ דף מ"ט ע"א בהלכות חסמכתא שהביא לטענת מר"ן ז"ל והלן בעד הרמ"ה ז"ל ע"ש גם הרב מהרש"ם ז"ל בס' תורת חיים ח"א סי' ל"ג הביא לתא דהרמ"ה ז"ל וטענת מר"ן ז"ל וכתב דאין מספקת לרחות דברי הרמ"ה ז"ל ע"ש באורך ותשובת מהרש"ם ז"ל הועתקה בס' מהר"ם הלוי ז"ל סי' כ"א ולא נמצא מר' חתום עלה ולא ידעתי איך באה שם גם מלאתי להרב גר"ז ז"ל באה"ע כלל ד' סי' ה' דף ק"ז ע"א שהביא מן הרב אה"ה כתשו' אה"ע סי' כ"ח שגם הוא ז"ל פסק כר"מה ע"ש גם הגאון מהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' ק"ך ס"ל בהרמ"ה גם הגאון מהרש"ם ז"ל ח"ב סי' ז"א ס"ל בהרמ"ה ז"ל גם מלאתי להרב מהר"ם פלאה"י נר"ו שהביא מן הרב שבות יעקב חב"ח סי' ק"ס דף מ"ח ע"ג שכתב הרב ז"ל וז"ל וכיון שדעת הרמ"ה שהוכח בח"מ סי' רנ"ח וגם מהר"ם ז"ל הביאו שם בהגהה לפסק הלכה יראה לי דאין לזוז מדבריו ואין כח בשטר המתנה זו להוציא מיד הורששים כיון שבדבריו שדברי הרמ"ה מתקיימים היטב על פי כל הסוגיאיות שבש"ס והוא הדרך המסתבר יע"ש וכתב עוד הרב נר"ו הנו' שכן הוא דעת הרב פ"ב ז"ל ח"א סי' ל"ד דחיים לס' הרמ"ה וכן הוא דעת מהר"ם ז"ל ח"א סי' מ"ו וכ"כ הרב ד"מ ח"ב סי' פ"א דף ט"ב ע"ב וכן דעת הרב משפט דרך ח"ב סי' ט"ז דף ל"ו ע"ב וכן הוא דעת מהר"ק ז"ל בס' ערך לחם ע"ש וכ"כ בס' זקן שמואל ז"ל דף קנ"ח ע"ב והרב מכתב מליתו דף קמ"ו ע"ג ע"ש

והנה

בעתה מאחר עלות כמה רבנותא ראשונים ואחרונים ז"ל שקיימו וקבלו סברת הרמ"ה ז"ל וגם על הטענה שטען עליה מר"ן ז"ל ילאו לקראת נשך להלן בעדו ובפרט הראיה שהביא הרב גר"ת ז"ל שהיה ראיה אלימתא וחזקה יתר היא שלא תמוט כאשר יראה הכותה א"כ השתא באנו לבית הספק באחרא דיון דקבלנו הוראת מר"ן ז"ל הקדוש

רב ברכות

מה ידוני דייני כזה מאחר דלא מצינו בשה"ט שפסק הפך סברת הרמ"ה ז"ל
 כי אם דווקא ככ"י הוא דרמי עלה שאין זו טענה ואשכ"ח אמתו להכי
 איכא פתח פתוח לטוען ולטוען דאפשר מר"ן הקדוש ז"ל לא דחה סברת
 הרמ"ה ז"ל לגמרי מדינא כי אם פירכא הוא דחוי לית כנווה והא דלא גילה
 דעתו בשה"ט לענין פסק הלכה אין מזה ראיה דהא דמצינו הרבה דברים
 שהם פסוקים להלכה בביתא יוסף ואפ"ה השמיט בשה"ט וכאשר האריכו כזה
 בעלי הכללים ז"ל וכ"ש דהבא אפשר לומר דלא פסיקא ליה לאו הכי ולא הכי וא"כ
 היפה מאחר דמצינו ראיונו לכל רבותא הנו' שהשמיטו עם הרמ"ה והלוינו
 כעזרו ובפרט הראיה שהביא הרב ז"ל בד"ת דלכאורה ראיה נכונה היא
 הא ודאי שהפך שום מקום להורות גם באתרא דידן בסברת הרמ"ה ז"ל
 ומה גם שלפחות לא יוצאו ממנו מן המוחזק נגד ס' הרמ"ה ז"ל ועיין
 ביד מלאכי ז"ל בכללי הש"ע אות ו' שכתב על מר"ן ב"י ז"ל שאפילו שבס'
 ב"י תמה על ס' הרמב"ם ז"ל והטור ז"ל אפ"ה בספר הקצר לא סמך על
 תמיהתו ופסק להלכה בדבריהם וכו' ע"ש וא"כ גם הבא אין להוכיח מכא
 שכתב ואין זו טענה וכו' דלא ס' כוונתו דהא מצינו שמר"ן ז"ל לא היה
 סומך על תמיהתו שבב"י בכמה מקומות וכמ"ש הרב י"מ ז"ל וא"כ השתא
 הכא כנ"ד לפחות לא נוטא ממנו מן המוחזק נגד ס' הרמ"ה ז"ל ומ"ש ה'
 הסמ"ע ז"ל בסע"ק ה' והרב הכנה"ג הגהב"י אות י"א דמשום הקו'
 שכתב מר"ן הכ"י על הרמ"ה לכן השמיטה בש"ע אין דבריהם מוכרחים
 דשפיר מכל לומר כמ"ס בס"ד וברור הדבר ועיין להרב יד מלאכי בכללי
 הפוסקים ז"ל דף קל"ו ע"א אות י"ג מה שהוציא כלל מדברי מר"ן ב"י ז"ל ס'
 ר"ז מ"ש שם על דברי הר"ן ז"ל ע"ש ולא אכתב דיש לחלק בין הבא להתם
 ודוק היטב :

גם עוד זאת חגור דהגם שפסק מר"ן ז"ל בשה"ט ס' רנ"ח הנו"ל
 שבתבים המתנות והממכרות מעבשיו אעפ"י שיש בטור זמן להרויח
 הדבר כותבים כן אעפ"י שאין זריכים ע"ש הנה מדכיל ותני בכל המתנות
 והממכרות וכו' אין לדון מזה שפסק הפך הרמ"ה ז"ל דהנה ידוע הוא שלשון
 מר"ן ז"ל הנו' הוא לשון הרמב"ם ז"ל בסוף הלכות זכיה ומתנה וכבר הרב
 מהרש"ש

רב ברכות

נג

מהרש"ש ז"ל בתורת חיים ח"א ס' ל"ג נרגש כלשון הרמב"ם ז"ל ופירש דבר
 דאפשר שהוא מיידי בשטרות דלא שייך בהו ברור מהיכן מתחיל הזמן וכולל
 בין מתנה שלאחר מיתה שהמיתה מבררת ובין בשטר שנעשה בתנאי כנוח אם
 יתן חפץ פלוני או אם ילך למקום פ' שכשיעשה התנאי מתקיים ואין צריך
 ברור עוד וכן גם במקנה לאחר זמן כנוח שאומר לאחר חורש פ' משנה פ'
 ותו לא צריך לכתוב זמן ע"ש וא"כ השתא לפ"ז זכינו לדון כנ"ד ראין ראיה
 מדברי מר"ן ז"ל הנו' בש"ע לומר שהוא הפך ס' הרמ"ה ז"ל ולפחות בכלל
 ספק הוא כי מר"ן ז"ל לא פירש דבריו כזה ורק העתיק לשון הרמב"ם ז"ל ואין
 נוטא ממנו מן המוחזק נגד ס' הרמ"ה ז"ל ולך נא דאם לבעלי הכללים
 ובכללם מ"ש הרב יד מלאכי ז"ל בכללי הש"ע אות י"א וז"ל דרך מר"ן ז"ל
 לעולם להעתיק בש"ע לשון הפוסק אות באות ואף שיש קשיא או פי' בדברי
 הפוסק ההוא דנ"מ לענין דינא הוא ז"ל מעתיק דבריו לבד ואח"כ כל אחר
 יפרש כפי עיונו וכו' ע"ש :

והנה

כל זה מוכרחי' אנוסנו לומר דלשון מר"ן ז"ל שכתב בכל המתנות
 הוא לאו דווקא דהא כבר זכרנו לעיל דברי מר"ן ז"ל מה
 שהקשה על הרב המגיד ז"ל דטעמא דר"י דס"ל זמנו ש"ס מוכיח עליו הוא
 משום דאל"כ זמן שכתב בשטר ע"ש וא"כ השתא אפי' לפי דברי מר"ן ז"ל
 שכתב על הרמ"ה ז"ל ואין זו טענה משום דגם בכותב נכסיו לאחר שלשים
 יום אינו צריך לזמן כי הוה מצי למכתב ליום פלוני וכו' הנה אכתו כמה נוהג
 במתנות ומכירות דלא מצי למכתב באופן זה ובעל כרחו צריך לכתוב זמן
 והיינו כנוח שמכר או נתן לו שדה בתשרי תר"ז על מנת שלא יקנה מסחורה
 פ' עד תשרי תר"ז או שלא ישב בחנות פ' ובית פלוני או שלא יעשה מלאכה
 פלוני או שלא ילך למקום פלוני וכל כיוצא בזה עד תשרי תר"ז דהנה כהאי
 גוונא ודאי בעל כרחו צריך לכתוב זמן כדי שידע מאומתו התחיל התנאי ולא
 קני שיכתוב קתם בלתי זמן דהשתא אם זה יעבור על התנאי בחשון תר"ז
 דאז בטל המכירה או המתנה הנה כאשר יתוודע זה למופר לאחר זמן אז
 לא יוכל לבטל המכירה בכח שטר התנאי שבידו כי יטעון הלוך שזה התנאי
 נעשה בכסליו תר"ז ומעשיו קדמו לזה בחשון תר"ז וא"כ השתא כל כהאי

בזוהא

רב ברכות

והנה ודאי צריך לכתוב זמן בשטר וא"כ איך כיוולתני מר"ן ז"ל בכל המתנות והממכרות וכו' ובעל כרחך אתה תומר שלשון זה לאו דווקא והשתא שפיר נוכל לפרש דבריו כפי מהרש"ם ז"ל בפשיטות ואין ראיה מכאן לומר שפסק הפך דברי הרמ"ה ז"ל

והנה

חיי היות בש"ת מר"ן הקדוש ז"ל בזה"ע בדיוני כתובות ובשאלה י"א דף כ"א וברך כ"ז ע"ב איתא תשובה מהרב מהר"י לייזר ז"ל שמקביל כס' הרמ"ה ז"ל וכן דקדק נמו מדברי הרמב"ם ז"ל ע"ש ואמנם מר"ן הקדוש ז"ל שם בדרך כ"ז ע"ב השיב עליו וכתב וז"ל ועתה לכו נא ונכתב מי הוא הכותב שהרי ר"י לא אמר כן אלא בשאין צריך לכתוב זמן בשטר וכו' שלא נמלא מי שסובר כן אלא הרמ"ה ז"ל שהרי הרמב"ם ז"ל חולק עליו וכו' וכן דעת כל הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו בכך וכו' והנה מ"ש מר"ן ז"ל שהרמב"ם ז"ל חולק על הרמ"ה ז"ל מבואר בדבריו שם שזה יפא לנו ממה שכתב הרמב"ם ז"ל וזה שכותבים בכל המתנות והממכרות וכו' ומה הוכיח מר"ן ז"ל וכתב וז"ל הרי שכתב שבכל המתנות והממכרות אמרינן זמנו של שטר מוכיח עכ"ל ז"ל ע"ש ועיין בש"ת לב שמים ז"ל בח"מ סי' כ"ד ע"ש

והשתא

הגם שכתובה הנו' מצינו שמתן ז"ל גילה דעתו בהדיא שלא הבין דקאי על כל גווני דעלמא מ"מ הרי עינינו הרואות שדבריו בתשובה הנו' הם הפך דבריו אשר בכיתה יוסף דהרי בתשובה הנו' הוכיח שר"י ס"ל מהני הזמן אפילו כשצריך לכתוב זמן בשטר שכתב שלא נמלא מי שסובר ר"י לא אמר כן אלא בשאין צריך לכתוב זמן בשטר כי אם הרמ"ה ז"ל לבדו והרמב"ם ז"ל חולק עליו והפוסקים סתמו דבריהם וכו' וכנ"ל בדרך כ"ז ע"ב ע"ש ואילו בכיתה יוסף מוכח להדיא דלא ס"ל הכי דהא הקשה על הרב המגיד ז"ל וז"ל ואין דבריו נוחים לי דהא טעמא דר"י דאמר זמנו ש"ש מוכיח עליו הוי משום דאל"כ זמן שכתב בשטר למה וכו' ע"ש וא"כ השתא גם שמצינו למר"ן ז"ל בעצמו שפירש דברי הרמב"ם ז"ל דפלוג על הרמ"ה ז"ל והוא ס"ל פסק דבריו הנו' ללהלכה כשה"ט אחי וס מקום בראש לומר מאחר שמצינו למר"ן ז"ל ככ"י בקושייתו להרב המגיד ז"ל שכתב הפך תשובתו הנו' אפשר דתשובתו הנו'

כתב

רב ברכות נר

כתב לה ברישא ואח"כ ככ"י חזר בו מתשובתו הנו' ומנה גם הפירוש שלו שפירש בדברי הרמב"ם ז"ל לא הוה מוכרח אלא לענין פסק הלכה ולכן העתיק לשון הרמב"ם ז"ל כדבריו דווקא ולא בואר בו חיות תוספת דברים הפך סברת הרמ"ה כל זה נוכל לומר בדרך אפשר מאחר שמצינו סתירה מן דבריו ככ"י לדבריו שכתובה ומאחר שאין הדבר ברור אלא לנו לעמוד על דעת מר"ן ז"ל ואפשר לומר הכי והכי הנה מעתה הדרן למלתן דאפשר גם באתרא דין אין להוציא ממנו מן המוחזק נגד דעת הרמ"ה ז"ל :

ודע

דקדוב הדבר יותר לומר כזה דבריו ז"ל הנו' לא אשר ככ"י כתבם אחר תשובתו הנו' ל' יען שאם דבריו שכתובה הנו' כתבם אח"ך לא היה מחליט הדבר כ"כ בתשובתו הנו' בפשיטות המורה שכתב ועתה לכו נא ונכתב מי הוא הכותב וכו' . שלא נמלא מי שסובר כן אלא הרמ"ה ז"ל שהרי הרמב"ם ז"ל חולק עליו וכו' ע"ש . ומדי חופשי בדבריו הפוסקים ז"ל מלאתי ראיתי להרב כ"ד ש"ס בח"מ סי' ב' דף קמ"ז שזכר לדבריו מר"ן ז"ל מ"ש ככ"י על הרב המגיד ז"ל הנו' וכתב על זה וז"ל ואף שכתובה דף כ"ז חלק על הרמ"ה דס"ל כשצריך לכתוב הזמן בשטר לא אמרינן זש"ש מ"ע דהרמב"ם והרא"ש וכל הפוסקים חולקים עליו וע"ש ובעת אין בידי לנסב דבריו מר"ן הכ"י ע"ש מ"ש בתשובה וכו' עכ"ל ע"ש הפך רואה בעיניך שהרב ז"ל נרגש בסתירה שיש בין דבריו מר"ן ז"ל ככ"י לדבריו שכתובה ולא היה בידי ליישבם ודוק :

ובל

זה שכתבנו הוא בדרך אפשר אבל לענין הלכה עדיין אינו ברור הדבר אלא איך צריך להורות ככ"ד שקבלנו הוראת מר"ן ז"ל ובפרט אם נוכל להוציא מיד המוחזק ג"כ כזה דהשתא נמלא שדין זה נכנס במחלוקת הפוסקים ז"ל דפלוגי על אתרא דקבלו הוראת מר"ן ז"ל אם קבלו גם הוראותיו בתשובה הו' אם דווקא מ"ש כשה"ט בפירוש הוא דקבלו וזאת לדעת הפוסקים דס"ל שלא קבלו כי אם הוראת מר"ן ז"ל בש"ע השתא לפ"ז כיון דבית קבלתם אוליין אפשר שהם לא קבלו הוראת דברי הרמב"ם ז"ל שפסקה בש"ע כי אם בפירוש מהרש"ח ז"ל ודעוניה ולא כפי' מר"ן ז"ל שפי' בתשובה מאחר שלא נזכר שום דמו כזה בש"ע ומה גם לדבריו הרב חק"ל ז"ל

רב ברכות

ז"ל כמ"ב דהיכ טעמא האי דשמיני הש"ע מן התשובה היונו משום דהש"ע הסכימו
 בו מאתן רבין ע"ש ח"כ השתא יש ללמד ולומר דאפשר דאותם רבין שהסכימו
 בש"ע הם מפרשים דברי הרמב"ם ז"ל שפסקם בש"ע כפי מהרש"ח ז"ל
 ודעוניה ולא כמ"ס מר"ן ז"ל בתשובה ושפיר יש חיזוק לדבריו לה' בש"ד
 ממ"ס הרב יד מלאכי ז"ל והבאנו דבריו ז"ל לעיל בס"ד וז"ל דרך מר"ן ז"ל
 לעולם להעתיק בש"ע לשון הפוסק אות באות ואף שיש קו' או פי' בדברי הפוסק
 הוא דכ"מ לענין דינא הוא ז"ל מעתיק דבריו לבר ואח"כ כל אחד יפרש כפי
 עיונו וכו' ע"ש ואין צורך להאריך עוד בזה ומיהו לא אכחד כי איננו מכריח
 דברים לו ולדעתו עדיין צריך להתיישב בזה בס"ד

ואיד

שיחיה הנה זאת מן המורעוים שכל מה שכתבתי בס"ד בענין זה
 מתחלה ועד סוף הוא דרך לימוד בעלמא אבל לענין הלכה הא
 ודאי שצריך להתיישב בכל הדרכים האלו שכתבתי בענין זה מתחלה ועד
 סוף גם זאת תרע כי היה לי משא ומתן בענין זה של זש"מ"ע וגם בענין
 קבלתו בהוראת מר"ן ז"ל בתשובה עם מע' הרב מהר"ח פלאני בר"ו ואנכי
 לא הבאתי השקלא וטריא שהיה ביני לביני בזה כי אמרתי ודאי הרב הנו' בר"ו
 יכתבם בתוך תשובתיו ומה צורך להעלותם גם פה והנה בענין קבלתו בהור'
 מר"ן ז"ל דפליגי הפוסקים ז"ל אכתוב במקום אחר בעזה"ו :
 השי"ת יהיה בעזרתו אכ"ר :

מערכת החי"ת

א חנווני

נשבע ונטל כתב מר"ן ז"ל בש"ט סי' ז"א סעיף
 ח' חנווני נאמן על פנקסו כיור בעה"כ שאמר לחנווני
 תן לפועלי סלע הוא מורה שאמר לו כן או שיש עדים בדבר והחנווני אומר
 כבר נתתי להם . והפועלים אומרים לא קבלנו ממנו כלום שניהם נשבעים
 כעין של תורה ונטלים מבעה"כ וכו' ע"ש וכתב הש"כ דאם אחר מהם גוי
 ומכחיש לישראל הב' הישראל הבא לטעול נשבע כנ"ח ונטל וכו' וראיה שלו
 מתשובת

רב ברכות נה

מתשובת הרשב"א ז"ל ע"ש ועיין להגאון ז"ל בתומים מ"ס לחלק בזה בין אם
 החנווני גוי והפועלים ישראלים לבין אם החנווני וישראל והפועל גוי ע"ש :
ונראה בס"ד לרמות ענין זה למ"ס מור"ם ז"ל בהגהה סי' רכ"ד
 וז"ל ראובן החליף עם שמעון סוס ביין ובאשר משך שמעון
 הסוס בא הגוי ולקחו ממנו ואמר שהסוס נגנב ממנו . ורובה שמעון להחזיק
 ביין שכירו אם ראובן מודה שנגנב הסוס הוא מקח טעות ויכול שמעון להחזיק
 מה שכירו אבל אם ראובן אינו מודה אמרינן הגוי משקר וצריך לתת היין
 לראובן ע"ש וא"כ השתא הכא בכ"ד מאחר שישאל מכחיש את הגוי ח"כ
 מה לנו לדבריו הגוי הלא קצתם גוי בחזקת שקרן אשר פיהם דבר שוא ולמה
 לו לישראל לישב כנ"ח :

ומיהו

אפשר לחלק בס"ד והוא דהכא שאני דאם החנווני גוי הו"ל
 לפועלים לאסוקי אדעתיהו שמה זה החנווני לא יתן להם
 כלום ויטעון שנתן להם דתם עכו"ם גולן ושקרן ולמה נתרנו בדברי הבעה"כ
 כאשר המחס על החנווני והו"ל להתנות עמו שאם החנווני יאמר שנתן להם
 והם לא לקחו כלום שיהיו הם נאמנים אללו בלא שבועה ואדעתא דהכי
 הם מקבלים בזה ולכן מאחר שהם ראו בעיניהם אריא דרביע עליהו ולא חשו
 לזה להתנות עם הבעה"כ שיהיו הם נאמנים בלא שבועה הרי נמלא שהם
 שווים לזה הגוי עליוס כדין חנווני ישראל ולהכי כאשר הוא מכחיש איננו
 נוטלים כי אם בשבועה כדין ישראל בישראל וכן הוא הדין היכא דחנווני
 ישראל והפועלים עכו"ם דג"כ הו"ל לחנווני לאסוקי אדעתיה שמה יסחרו
 הפועלים ויכחשו כי פיהם דבר שוא ומאחר דלא אסיק אדעתיה דבר זה
 ולא התנה עם הבעה"כ שיהיה נאמן כנגדם איהו דאפשר אנפשיה ולא
 יטול כ"א בשבועה כדין ישראל בישראל משא"כ בההיא דסי' רכ"ד מי יעלה על
 לבו שיכור גוי אחר ויטעון על חפץ של המוכר שהוא שלו ויקחנו כדי שיתנה
 המוכר שאם בא גוי אחר ויטעון שהוא שלו שיהיה הוא נאמן להכחישו בלא
 שבועה ואין ללוקח אללו כלום ובדאי דבר בזה לא הו"ל לאסוקי אדעתיה כי
 הו"ל דתימא איהו אפסיד אנפשיה שלא פירש והתנה על דבר בזה ולהכי כאשר
 יכור גוי ויטעון על הסוס שהוא שלו וראובן מכחישו ודאי נאמן ראובן
 בלתי

רב ברכות

בלתי נק"ח כי אמרין ודאי הגוי משקר ומולו שמעון גרם שיבוא זה הגוי
לאנוס אותו ולקחת הסוס מידו בדרכי שקר והכל ושמייא דא מן דא ודוק :
ואפשר לומר כס"ד כי גם נידון הרשב"א ז"ל שהביאו מר"ן ז"ל
כב"י ס"ס קס"ה שרמו עליו הגאון הש"ך ז"ל הנה ג"כ
שמיא מההיא דסי' רכ"ד בהחליף הסוס בין יען כי גם הכא בנידון הרשב"א
ז"ל ג"כ הו"ל להקדור לאסוקי אדעתיה פן לא ימלא מקום למשכנו כי אם
אלל גוי ואח"כ הגוי יכפור בטבעת לגמרי או שימכרנו ויאמר שברשות הקדור
מכרה מאחר כי סתם עכו"ם הוא שרין והו"ל להתנות דבר זה בפירוש עם
בעל הטבעת שיהיה הוא נאמן בלא שבועה ומאחר דהו"ל לאסוקי אדעתיה
דבר והוא לא אסיק אדעתיה ולא חש לזה שורת הדין נותן שיתחייב שבועה
ושמייא טובא מנידון דסי' רכ"ד ודוק :
אל שרי יקוה בעזרתנו ושמרינו ויעזרינו תמיד אכ"ל :

מערכת הטי"ת

א טומאת אוכלין כתב הרב יעיר הו"ן ז"ל במערכת האף
אות קי"ו דף י"ז שמלא כתוב ככ"י מהרב המושל
מהר"ח בר דוד אב"ט עאפייא זל"ה וז"ל אוכל לטמא אחרים לכ"ע בעיני
כבינה ובלא"ה לא מטמא במבואר בכמה מקומות וצריך להתייבש במתניתין
דפ"ב דטהרות מ"ד דתנן הראשון והב' שבתרומה טמא ומטמא וכו' עמ"ס
הראשונים ז"ל בפ' לולב הגזול דטעמא דאתרוג של תרומה טמא היינו משום
דכתותי מכתת שיעוריה ואין כאן שיעור בינה לטמא אחרים ועיין בתוספות
ס"ס ובחידושי הרשב"א ז"ל שם ועי"ש והשתא הו"ל ראשון שבתרומה מטמא
אחרים כיוון דכתותי מכתת שיעוריה . וכעת ז"ע שוב ראיתי שהתוספות ז"ל
בפ' ארוסה ד"ה לאו בכבוי הקצו כן עלה דההיא דאמרין בבכורות דכלאי
הכרם מטמאים ט"א והניחוחה בתימא יע"ש . ולא ידעתי אמאי לא ק"ל
אמתניתין דטהרות ודבר האמור והרמב"ם ז"ל בפ"ט מהלכות ט"א דין
כ"ה

רב ברכות נו

כ"ה כתב הערלה וכלאי הכרם וכו' כולן מטמאין ט"א יע"ש ובכרחה רשינה
לכתוב מטמאין ולא כתב מטמאין כג' הגמרא ליושב קר' תחום' והרשב"א ז"ל
כמו שהארכנו במקום אחר יע"ש וכן מנאנו בס' שער אפרים סי' ל"ח שכתב
שם בנו ז"ל כן בדעת הרמב"ם ז"ל יע"ש ואני אומר שאם זאת היתה כוונת
הרמב"ם ז"ל ה"ן זה מעלה ארוכה דמה יענו שפתי צדיק להקיא דתרומה
טמאה שכתבו והדבר ז"ע עכ"ל ז"ל ע"ש :

והנה עינא דשפיר חזי שיואל מדבריו הנו"ל ב' קושיות הא' מכא
מתניתין דטהרות דתנן הראשון והב' שבתרומה טמא ומטמא
וכו' דמשמע מהכא דלא אמרין כתותי מכתת שיעוריה ואלו במתניתין דקובה
בפרק לולב הגזול קתני אתרוג של אשירה ושל עיר הנדחת פסול ומפרש
טעמא בגמ' דל"ה ע"א משום דלשריפה קאי כתותי מכתת שיעוריה ע"ש
וכן נמי ה"תא כן גבי לולב דאשירה ועיר הנדחת ע"ש והשתא ק' מאי שנא
הך דתרומה מהא דאתרוג ומה שהקשה הרב מהרשב"ד ז"ל ממתניתין דטהרות
הנו"ל על טעם הראשונים ז"ל אין נקדי ממתניתין דטהרות הנו"ל על
מתניתין דקובה כפי הטעם דנקט הש"ס התם ובאמור . וקו' הב' הוא שיש
להקשות ג"כ כבינה בזה מן הברייתא דא' במנחות דף ק"א ובכורות דף
ט' ע"ב דתניא הערלה וכלאי הכרם ושור הנסקל ועגלה ערופה ופזרי מזורע
ופטר חמור ובשר בחלב כולן מטמאין טומאת אוכלין וכו' ופירש"י ז"ל בבכורות
זו"ל כולן מטמאין טומאת אוכלין אם נגע בהו טומאה ואע"ג דהינהו
נופיייהו אסירי מהנייא להו להכי שאם נגעו באוכלין אחרים מטמאין אותן
עכ"ל ע"ש הרי לך מדבריו שיש הכרח גדול לפרש הברייתא דקתני מטמאין
טומאת אוכלין לומר שאם נגעו באוכלין אחרים מטמאין אותם דל"כ מאי
כ"מ דאתא לאשמעינן שהם מטמאין והלא בלא"ה הם אסורים בהנאה
וא"כ השתא גם כן תקשה איך ערלה וכלאי הכרם וכו' מטמאין אחרים והלא
מיוכתת שיעוריהו ומאי שנא מאתרוג ולולב דאשירה ועיר הנדחת דקאמר הש"ס
טעמא דפסול משום דמיוכתת שיעוריה וזו הקושיא הוא היא קושיית התוספת'
ז"ל בסוטה בפרק ארוסה דף כ"ה שזכר הרב מהרשב"ד ז"ל בנו"ל ומה שהביא
הרב ז"ל משם הרב בנו של הרב שער אפרים ז"ל שכתב שלזה דקדק הרמב"ם
ז"ל

רב ברכות

ו'ל כפרק ה' מהלכות טומאת אוכלין הלכה כ'ה וכתב גבי ערלה וכלאי הכרס וכו' מתעמאין טומאת אוכלין כי נרגש בקושיית התוספות ו'ל ולכן כתב מתעמאין לומר שהם לא יטמאו אחרים ורק הם עצמם יתעמאו הנה כבר הרב מורכבת המשנה ו'ל שם בה' טומאת אוכלין וכו' להברי הרב בנו של הרב ש"א ו'ל ודחה דבריו דאכתו לא נתיישב בזה דגם דברי הרמב"ם ו'ל מוכרח אהה לפרש שיטמאו אחרים ג"כ דאל"כ מאי כ"מ בטומאת גופם הא בלא"ה הם גופם אסורי וכמו שדקדק רש"י ו'ל בכבודות ע"ד הכריות וכו' ו'ל ע"ש הרי לך יוצא ב' קשיות מהך מתניתין דפ"ב דתרומה הנו"ל ומתק ברייתא דערלה וכלאי הכרס וכו' הנו"ל דמשמע דלא אמרינן מוכתת שיעוריה ואלו גבי אחרונ ולולב דע"ז ועיר הכרית אמרינן מכתת שיעוריה ולר"ק לתרסם בעו"הו ונראה בס"ד לתרץ והוא כי בגמ' דיבמות דק"ג ע"ב מיייתי ת"ש מטלות שיש בו שלש על שלש אעפ"י שאין בו כוית כיון שנכנס רובה לבית טהור טמאה ומשמע מהכא דלא אמרינן כחותי מוכתת שיעוריה ופריך הש"ס וליגמר מניה ומשני איסור טומאה לא גמרינן והגם דכל זה קאמר הש"ס אליבא דאבוי מ"מ גם הכא מורה בהאי כלל דאיסור טומאה לא ילפינן וכמ"ס רש"י ו'ל בר"ה חליטתה כשירה ו'ל ולאו מילף הוא אלא גילוי מילתא בעלמא הוא ובאמת בעל כרחך לריק אהה לומר כן גס אליבא דרבא דאל"כ קשה אמאי פסק רבא כאל תקרובת ע"ז ועיר הכרית חליטתה פסולה משום דמוכתת שיעוריה ולא ליקף לה טומאה אלא ודאי גס רבא מורה דאיסור טומאה לא ילפינן וכמ"ס בס"ד בזה במקום אחר : וא"כ השתא מאחר דאיסור טומאה לא ילפינן להבי תנן בסוכה אחרונ של אשירה ועיר הכרית פסול והיינו משום דמוכתת שיעוריה וכמ"ס בש"ס התם דדוקא גבי טומאה לא אמרינן מוכתת שיעוריה ואיסור טומאה לא ילפינן והוי דומיית דחליטתה בסנדל תקרובת ע"ז ועיר הכרית דג"כ פסולה משום דמוכתת שיעוריה אבל משא"ך בהך מתניתין דפ"ב דטהרות דתנן הראשון והב' שבתרומה טמא ומטמא שפיר תנן הכי דהתם איירי לענין טומאה ושפיר ילפינן טומאה מטומאה דילפינן לה מטמא שיש בו שלש על שלש הנו"ל דלא אמרינן מוכתת שיעוריה ומטמא וכן הא נמי מטמאה ולא אמרינן מוכתת שיעוריה :

והשתא

רב ברכות נז

והשתא

שפיר נתרנה בעוה"ו גס קושיית הב' מבריותא דערלה וכלאי הכרס דגס התם איירי לענין טומאה ושפיר ילפינן לה מטמא דמוחלט ובאמור בס"ד והנה לא אכתב כי בהשקפה הראשונה עלה בלבי לדחות תי' זה מהא דאי' במ"ק דף ו' דקאמר הש"ס לה' יהודה דלא ליקף טומאת גופו מטומאת בתים משום דטומאת בתים חידוש דאפילו עזים ואבנים מטמאי ואלו בעלמא לא מטמאי ועיין פירש"י ו'ל התם שפירש בבריכות שעשה הש"ס אליבא דרבי דמשמע שגם רבי מורה לה' בזה דלא גמרינן ע"ש וא"כ השתא גס הכא נמי נימא הכי דלא גמרינן שאר טומאה מטומאת נגעים משום דחזינן בטומאת נגעים חידוש לענין הבתים דאפילו עזים ואבנים מטמאי והגם דבאמת תנן ילפינן מטומאת המטלות ובגוף המטלות ליתא להאי חידוש מ"מ יש מקום לדוחה לדחות ולומר מאחר שמצינו בטומאה זו של המטלות שהיא טומאת נגעים חידוש לענין עזים ואבנים לא גמרינן מינה ולכן עדיין תירוצ' זה אינו מקסיף אללי :

גם עוד אנוכי הרוצה בס"ד כי אפילו אם נאמר שתרומה טמאה אפשר למילף לה ממטלות דמוחלט הנו"ל מ"מ ערלה וכלאי הכרס וכל הקד דעמייהו לא אפשר למילף להו ממטלות הנו"ל יען כי יש לי לחלק בס"ד חילוק רב ביניהם והוא דהתם בשעה שקבלה המטלות את הטומאה היה בה שיעור שלם ולא הוה שייך לומר בה כחותי מכתת לא היתה עדיין עומדת לשריפה רק אחר שקבלה הטומאה הוא דנעשית דאזיה לשריפה דשייך בה אז כחותי מכתת ולהכי מאחר שהיא קבלה הטומאה בעידנא שלא היתה ראויה לשריפה והיה בה שיעור שלם לכן אע"ג דעתה אחר שנטמאה היא עומדת לשריפה אפ"ה מטמאה אחרים ולא אמרינן מכתת שיעוריה משא"כ גבי ערלה וכלאים וכוונא בהן הנה קודם שנטמאו היו עומדים לשריפה יען כי הם עומדים לשריפה בהיותם במחובר וטומאה לא שייך בהו כ"א אחר שנתלשו ונמצא הם כשקבלו הטומאה היו עומדים לשריפה ושייך בהו הך סברא דמכתת שיעוריהו וא"כ די לנו שתאמר שהם עצמם יתעמאו ולא נאמר שבטומאתם זו יטמאו אחרים ג"כ כי אין כח בטומאה זו שקבלו אותה בעידנא שהיו עומדים לשריפה לטמא אחרים ג"כ משא"כ

רב ברכות

מש"כ ק' מתניתין דתרומה טמאה היא דומה בדומה ממז' להך דמטלות
דהתם כשקבלה התרומה אח הטומאה לא היתה עומדת לשריפה ודוק:

ובאמת

נראה לכאורה שחילוק זה שחילקנו בס"ד הוא נכון וברור
והנה מנא"ת ראינו בס"ד דומה לקב"ה וז' גבי נטילת
ידיים וב"ש כ"ע א"ח ס' ק"ס קע"ף י"ג דאם המים באים משיורי טהרה אעפ"י
שפיתת שיעור הרבועית לידו של שני אש"ה ידיו טהורות אבל אם לא באו
משיורי טהרה ובגון שנטל משמנית וחור ונטל משמנית וידיו טמאות ועיין
מ"ש הרב עולת תמיד ו"ל ע"ש הרי לך דומה לקב"ה שחילקנו בס"ד בין
ערלה וכלאי הכרם שהיו עומדים לשריפה קודם שקיבלו הטומאה לבין
בגד המוחלט ותרומה שבעת שקבלו הטומאה לא היו עומדים לשריפה ואע"כ
דאח"כ בין לו ובין לו כולם עומדים לשריפה דהא הכא גבי נטילת ידיים אע"כ
דיבין הדין דקע"ף י"ג שנטלו ז"ל ובין הדין דקע"ף י"ד שנטל משמנית כולהו
לכא כהו שיעור עתה מ"מ מנינו שעשו חילוק ביניהם משום דהך גוונא
דקע"ף י"ג אע"כ דהב' לא בא על ידו שיעור שלם מ"מ מים לו כשהיו בכלי
מעיקרא קודם שבאו על ידיו היה בהם שיעור שלם גם מעיקרא וא"כ השתא
נמא כמו שחילקו בנטילת ידיים כן נמיוס לחלק בזה ודוק:

ומעתה

נמא כי עדין נריכוס אנחנו לתרץ תי' נכון לב' ק' הנו"ל
בעוה"ו. והנה קודם שנבוא לתרץ כ' קושיות לו בס"ד
הנה תחילת אוכיר עור קושיא ג' שיש על הגמ' דסוכה דף ל"ה ע"כ דקא
יהיב הש"ס טעמא לאתרוג של תרומה טמאה דפסול משום דלית ביה היתר
אכילה וקשה על זה דאמאי עוב הש"ס טעמא דמיכתת שיעוריה דנקט גבי
אשירה ועיר הנדחת ויהיב טעמא דהיתר אכילה הלא יותר טוב לומר הש"ס
טעמא דמיכתת גם גבי תרומה טמאה דזה הטעם שייך גם ביום שני משא"כ
טעם דהיתר אכילה לא שייך כ"א דווקא ביום ראשון דבעינן לכס וכמ"ש המפר'
ז"ל וכן נמיוס להך' על המקשן דמקשה שם בדף ל"ה ע"א מהתרומה טמאה
למ"ד שאין בה דין ממון אמאי הרי מקשה תחת תבשילו ומאי ק' ואלא איכא
טעמא אחרונה גבי תרומה שהוא טעם העיקרי והיינו דמיכתת שיעוריה וא"כ
מאי מוכח מהכא וגם התרין אמאי לא דחה ליה כהני והנה ק' זו כבר
הקשו

רב ברכות נח

הקשו אותה התוספות ז"ל שם בד"ה לפי וכו' ע"ש ואמנם בתירוטם לא יתורץ
הק' על הגמ' שם בע"כ דיהיב טעמא דהיתר אכילה גבי אתרוג תרומה
טמאה על עיקר דברי התנא. וגם תירוטם על דברי הגמ' בעמור ראשון
נמיוס מוכן וכמו שהקשה מהרש"א ז"ל ומה שתרץ על זה מהרש"א ז"ל
דלפי שיטתם בדבור שאחר זה וכו' ליכא נפקותא כלל למאן דבעי דין ממון
ולא בעי היתר אכילה ע"ש הנה ראינו להרב מהר"ס בן חביב ז"ל בכפות
תמרים שהקשה על דברי מהרש"א ז"ל דשפיר איכא נפקותא כגון אתרוג של
טבל שהוא של כהן דהתרומה שפירש ממנו הוא שלו וכו' ע"ש ומה שתרץ
הרב מהר"ס בן חביב ז"ל בעלמו הוא דוחק עמוס ואפי' אם אפשר להדחק
בזה הוא דוחק על מ"ש בגמ' שם בע"כ אכל מ"ש בגמ' שם בע"כ עדיין
הק' כמקומה דשם בע"כ יהיב הש"ס טעמא על התרומה טמאה עלמה דתנן
במתניתין דפסול:

וראינו

למהרש"א ז"ל עור שם שרצה לקיים נוסחא הישנה בתוס'
הנו"ל ופירש דבריהם שבאו ליישב קושיותם בדרך אחרת
דלכך נקט טעמא דהיתר אכילה בערלה ובתרומה טמאה משום דמטעמא
דמיכתת שיעוריה לא פסול לא מדרבנן והוא דחוק עכ"ד ז"ל ע"ש והנה
דבריו ז"ל אינם מוכנים לי דמלבד הדוחק שמא הרב ז"ל הנה בל"ה איך
נחה דעתו לפרש זה ברעת התוס' ז"ל דלפ"ז קשה א"כ גם גבי אתרוג ראשונה
ועיר הנדחת נמיוס ליינקוט הש"ס טעמא משום דלית בהו היתר אכילה ולמה
נקט טעמא דמיכתת דלפי טעם זה אינו פסול כי אם מדרבנן וז"ע.

והנה

לכאורה נראה מדברי מהרש"א ז"ל שרצונו לומר דקברא דכתותי
מיכתת הוא מדרבנן כי מדאורייתא לא אמרינן כתותי מיכתת
וכן נראה שהבין כן בדבריו הרב משמרות כהונה נר' שכתב וז"ל עמ"ש מהר"ש
דפוסול דכתותי וכו' אינו אלא מדרבנן וכו' ע"ש וסנה אם זאת היא בוונת
מהרש"א ז"ל תמיהא לי טובא דמנ"ל למהרש"א ז"ל לומר כן הלא אדרבא יש
לי להביא ראיה ברורה דקברא זו דמיכתת היא מן התורה דהא אלטריך קרא
גבי בגד המוחלט למיכתב ושרף את הבגד לאשמעינן אפי' בשעת שריפה קרי
בגד ולא אמרינן כתותי מיכתת. וכן נמיוס אלטריך קרא גבי בית המוחלט
למיכתב

רב ברכות

למיכתב ונתן את הכית לומר שאפי' בשעת נתינת קרוי בית ובראי' ביכמות
דף ק"ג ע"ב ע"כ וא"כ השתא אם באמת דמן התורה לא אמרינן בעלמא כותתי
מיכתב שיעורא אמאי אלטרך קרא לאשמעיון גבי בית ובגד דמאיכתב תיתי
שהייתי אומר כותתי מיכתב שיעורא כדי שיטרך הפסוק לאשמעיון ולא
אמרינן לא ודאי דמן התורה בעלמא אמרינן הכי ושפיר אלטרך קרא הכא
גבי בגד ובית וא"כ השתא איך אפשר לומר דליתא להאי דינא מן התורה
והנה אנכי הראיתי את דברי מהרש"א ז"ל הנו"ל לחכם מתכמי עירנו לעיון
בהם ופירש לי שאין כוונת מהרש"א ז"ל לומר דסברא דמיכתב היא מדרבנן
לא הכוונה הוא דשיעור אחרון בכביצה הוא מדרבנן ומדאורייתא לא בעיון
שיעור וא"כ השתא מאחר דשיעור האחרון הוא מדרבנן כמלא דמהאי טעמא
דכותתי מיכתב לא נפיק פסול בי אם מדרבנן עכ"ל נר"ו ועיון בגמ' דסוכה
דף ל"א ע"ב דקאמר הש"ס טעמא דר"י דבעי כביצה משום דלא גמר פרי ע"ש
ומיהו כעת לא מלאתי גילוי לזה שנאמר על שיעור האחרון הוא מדרבנן
כי מן הסתם טריך להיות מן התורה כשאר שיעורים ועיון להתקופות ז"ל כסוכה
דף למ"ד ע"א ד"ה משום מ"ש דמ"מ בעיון דמנכר לקוחתם ולריך להחייב
בזה וז"ע :

והנה

לפי הכנת הרב משמרות כהונה נר"ו שהבין דטעם זה
דכותתי מיכתב הוא מדרבנן קשה מהך דיכמות שכתבו בס"ד
והנה הרב משמרות כהונה נר"ו סמך על זה וכתב שכוונת יתורן קו' ממתינתין
דטהרות פ"ב מ"ד דתנן אוכל א' וב' שבתרומה מטמא ואמאי והא בעיון שיעור
כביצה ובתרומה דבשריפה כותתי מיכתב שיעוריה . ועל פי דברי מהרש"א ז"ל
אחי שפיר ע"ש ולפי האמור ממילא נכתב התירוצ של הרב משמרות כהונה
נר"ו ודוק :

איך

שיהיה הנה לא מלינו שום תירוצ מרווח על הקו' הנו"ל שם
להק' על הש"ס דשביק גבי אחרון תרומ' טמא' טעמא דמיכתב ופי'
דברי התנא משום טעם דאין באן הית' א' וברא' לתי' בס"ד דלא מלי' הש"ס למימר
טעמא דמיכתב גבי אחרון תרומ' טמא' דתרומ' טמא' אית לה תקנתא לאפקועי
מדין שריפה ע"י התרה דאי בעי איתשיל עלה ואי לא ישרפנה ואע"ג דבבב'
דנדרים

רב ברכות נט

דנדרים בקוף פרק הנדר מן הירק דף כ"ט מקשה הש"ס והרי תרומה דאי
בעי מתשיל עלה ובעול כרוב וכו' ומסיק התם קונמות מטה לאתשולי עלים
משום דר"ן אבל בתרומה מאי מטה לאתשולי עלה וכו' הנה הכא גבי אחרון
של תרומה טמאה דבעי ותיא כו"ט למופק ביה ו"ח איכא מטה לאתשולי
עליה ובגון שאין לו אחר למופק ביה כי אם זה והא ודאי שאין לך מטה
גדולה מזה שאם לא יתשיל תכתוב המטה לגמרי וידוע הוא דיכולים לעשות
התרה ביו"ט לזרז יו"ט וא"כ השתא איך מלי' הש"ס למנכט טעמא דמיכתב
שיעוריה דאי משום הא אכתי איכא תקנה בשאלה ואמאי קאמר התנא אחרון
תרומה טמאה פסול בסתמא דמשמע אפילו אין לו אחר ולכן הוכרח הש"ס
למנכט טעמא משום דאין בו היתר אכילה והיינו דאפילו אם יתשיל עליה
אז נעשה טבל למפרע ועדיין אין בו היתר אכילה דאין מנביהין תרומות
ומעשרות כו"ט דהא אחרון של טבל נמי פסול מהאי טעמא דבעיון היתר
אכילה ובמ"ש הרמב"ם ז"ל בפרק ח' מה' לולב דאין יולאין באחרון של טבל
ועיון ברש"י ז"ל כסוכה דף ל"ה ע"א בר"ה ומאן דבעי דין ממון וכו' ע"ש
וא"כ השתא שפיר נתרצה קו' הנו"ל בס"ד דלא אמרינן מיכתב שיעוריה משום
דמלי' למשאל על תרומתו ועיון למר"ן ז"ל בש"ע י"ד סי' שצ"א סעיף מ"ח שפסק
המפרש תרומות ומעשרות וניחם עליוס ה"ז נשאל לחכם ומתיר לו כדרך
שמתירין שאר נדרים ותחזור חולין כמו שהיתה ע"ש וכן הוא הלכה פסוקה
בהרמב"ם ז"ל פרק ד' מהלכות תרומות ע"ש :

והנה

ראיתי להרב שער אפרים ז"ל בקי' ל"ח דף י"ט שהביא תשוב'
הרשב"א ז"ל בקי' תשמ"ז שנשאל הוכא דאסר הוא על עלמו
נכסיו או לולבו אי יולא בזה גם כיום ראשון הואיל ואי בעי מתשיל עלים
והשיב דגם בזה אינו יולא דא"כ גם באחרון של תרומה טמאה שנטמא ביד
ישראל יולא בה דהא אי בעי מיתשיל עליה וכו' והקשה הרב ז"ל עליו מקובל
דנדרים הנו"ל דמסיק קונמות מטה לאתשולי וכו' אבל בתרומה מאי מטה
לאתשולי עליה וכו' ע"ש ושבו כתב הרב ז"ל וז"ל ויש שרואים ליושב הרשב"א
דגם גבי תרומה טמאה מטה למשאל עליה כשאין לו אחרון רק מתרומה
טמאה או מטה למשאל כדי לקיים מצות לולב ואחרון אבל זה אינו דבשלמא

רב ברכות

גבי קונס מטה למשאל כרי שלא לעבור עבודה דהנדר כלו כנה כמה .
והמקיימו כלו הקריב קרבן משא"כ גבי אחרונא מנ"ל דמטה הוא למשאל כרי
שיקיים מטה אחרת ודוק בזה עכ"ל ו"ל ע"ס :

ואנכי

הרואה כס"ד כי דחיית הרב שער אפרים ו"ל אינה דחייה
כלל וכל כהאי גוונא מטה למשאל כדי שיקיים מטה אחרת
אם לי להביא כס"ד ראיה חזקה וברורה לזה ממ"ס בנימין דף ל"ח מעשה
בר"א שבה לב"ה ולא מלא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה ע"ס והוא
הלכה פסוקה בהרמב"ם ו"ל וכש"ע י"ד סי' רס"ז ע"ט ו"ל המשחרר עבדו
עובר בעשה דלעולם בהם תעבדו . ומותר לשחררו לדבר מטה אפי' הוא
מדבריהם כגון שלא היו בכית הכנסת עשרה ה"ז משחרר עבדו ומשלים בו
מנץ עשרה וכן כל כיוצא בזה ע"ס : והשתא הדברים ק"ו כן בנו של ק"ו
ומה התם דעובר אעשה אפי' משחררו בעבור לקיים מטה אחרת שהיא
מדבריהם כ"ס וכ"ס הכא דמטה למשאל על זאת כדי לקיים מטה עשה
דאגרייתא . ואין לרחות ולומר מטה דרכים שאני כי הכא נמי גבי אחרונא
ג"כ הו' המטה דרכים וכגון שרכים נמי בעו למופק ביה ור"כ אף התנא
פסיק ונמי בסתם אחרונא של תרומה טמאה פסול ולכן השתא מוכרח לפרש
טעם התנא הוא משום דלית ביה היתר אכילה ודוק היטב כס"ד :

ודע

דלכאורה יש לי להביא עוד ראיה כס"ד הפך דברי הרב ש"א ו"ל
הנו"ל מנמ' דעירובין דף ל' ע"ב דפריך לקומכוס ואלו לנויר
בין לא פלוג מאי טעמא אפשר דמתשיל אנוורותיה אי הכי תרומה נמי אפשר
דמתשיל עילויה וכו' ולפי הרב שער אפרים ו"ל דמתלק בין קונס לתרומה
בחיובק הנו"ל מאי מדמה המקשן נויר לתרומה והו"ל לתרוני בשלמא נויר
מטה לאתשולי עליה משום דר"ן אכל תרומה מאי מטה איכא לאתשולי עליה
אמ"ס כנמ' דנדרים דף כ"ט ע"ש לא ודאי מוכרח אתה לומר כל כהאי
גוונא דבעי למיעבד מטה אחרת והוא מנות העירוב חשיב זה מטה לאתשולי
ולא הכי שפיר הכא מקשה הש"ס מנויר לתרומה ומיהו באמת שוב דחיתי
ראיה זו ואין מכאן הוכחה נמורה הפך דברי הרב שער אפרים ו"ל והוא
דאיכא למימר לעולם הוא מצי הקרן לשנויי ליה הכי לא שכלא"ה מצי לו
תירוצ

רב ברכות ס

תירוצ יות' מרווח וקיינו דהי מתשיל עליה הדרה לטבלא אבל הק' האיה הנו"ל
סהכאתי כס"ד מהא דר"א שבה לבית הכנסת וכו' הא ודאי ראיה חזקה
וברורה הוא בעומ' :

ואחרי

העיון כס"ד חזיתי ואמרתי שאפי' אם נניח במונח דהכה
באחרונא דתרומה ליכא מטה למשאל עליה אפי' ג"כ לא
מצינן למימר טעמא דמיכתת שיעוריה מאחר דאפשר בתקנא זו ואפשר
שזה ילך וישל עליה ח"כ אינו מוכרח שסורף כדי שתאמר כתותי מוכתת וראיה
לזה מנמ' דיבמות דף ק"ג ע"ב דקאמר רבא גבי סנדל של ע"ז לא תחלוץ
ואם חללה חללתה כשירה ופירש"י ו"ל משום דלהלכה עבד ומשמשו ע"ז לאו
לשריפה קיימי דאית להו תקנתא בביטול ע"ש ועיין לכמה מנדולי הפוסקים
ו"ל שהקיימו בפירוש רש"י ו"ל דלא בר"ת ו"ל שפי' בביטול איורי משמע דכל
דאפשר שיהיה להם תקנה ולא לתו לידו שריפה לא אמרינן מוכתת שיעורה
והתם מאי מטה איכא בביטול ויתר משריפה הלא הדריכא בשריפה יש מטה
יותר ואפי' קאמר לא אמרינן מוכתת משום דאפשר לבוא לידו ביטול והכה
נמי כיון דאפשר שילך זה וישאל על כדו ויתירו לו ה"כ לאו לשריפה קיימי
ולא מוכרח שסורף כדי שתאמר מוכתת שיעורה ועיין בסוכה דף ל"א ע"ב
דקאמר רבא לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר . וכן נמי בגמ' דר"ה דף
כ"ח גבי שופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יאף ע"ש ובבבליהו קיינו טעמא
משום דאפשר לבעלה וע"ס בדברי התוספות ו"ל ודוק :

ודע

עוד מילתא בדרך הגב דמ"ס התוספ' ו"ל בעירובין דף ל' ע"ב
בר"ה ולפרוש דלא אמרינן הואיל וכו' כי אם במידו דהו' השתא
לשום אדם כגון תרומה דחוייה לכהנים הו' להברות מדבריהם לו דס"ל גבי
סנדל של ע"ז וגבי שופר ולולב של ע"ז בסברת ר"ת ו"ל דלא שרי כי אם היכא
דביטול כבר וקיינו משום דהתם גבי סנדל ושופר ולולב של ע"ז לא חוי כלל
לשום אדם ואם בפירוש רש"י ו"ל הרי מצינו דאמרינן הואיל הע"ג דלא חוי השתא
לא ודאי דס"ל בר"ת ו"ל דלא שרי התם כי אם היכא שביטול כבר דזה הינו
וליכא הוכחה מזה כלל דהא ודאי איכא לחלק כס"ד בזה וסוף דהכה גבי
טבל הנה באשר הוא שם הוא טבל ולא חוי כלל לא שאתה כה' להכשירו
מכא

רב ברכות

מבט הוחל ועתיד הוא לתקנו והנה מן הסברה לזון עליו כאשר הוא שם
ומה לי אם הוא ראוי לתקנו כל עור שעתה אינו מתקן ולהכי כתבו החסידים
ז"ל דלא סמכין על היתר זה דהואיל לא אם יהיה כאשר הוא שם ג"כ חזי
לאחריו דאז חזי דלא חזי ליהיה סמכין על טעם זה דהואיל ואפשר לתקנו
משא"כ התם גבי ע"ז הנה כאשר הוא שם יש בה שיעור שלם ואינה שרופה
כי אם שלימה והסברה נותנת דבשירה לא שאתה בזה לפסול אותה מחמת
דשופה להיות כשרפת ומיכתת שיעורא ועל זה ודאי מניין למימר הוחל ואפשר
לבעלה בשירה מאחר דגם אתה כל כוחך שאתה בא לפסלה משום דזן אותה
על שם שופה דכפי מה שהיה כאשר הוא שם אין אתה יכול לפסלה ח"כ
השתא גם חכמי הכול חזי להשיב לך טענה להתיר ג"כ על הסוף ואמרינא לך
מה שאתה חושב שהיא עתידה להשרף זה אינו כי אפשר שעתידה להתבטל
ולא תשרף וחילוק זה הוא ברור ונכון בעינינו ועיין להרשב"א ז"ל בתשובה סי'
תר"ב דק"ל בהתקפות ז"ל דלא אמרינן הוחל לא היכה דחזי לאחריו ע"ש
ועיין להרב המגיד ז"ל בפרק ה' מהלכות שופר שהביא מדברי הרשב"א
ז"ל דמשמע להדיח דלא ק"ל בפירות ר"ת כי אם כרס"י ז"ל ודברי הרשב"א
או הם בחיוראיו על הש"ס דסוכה ע"ש ודוק היטב :

והנה

מעשה נמצא שגם קו' הא' שכתבנו שיש להקשות במתניתין
דטירות דקתני הא' והב' שבתרומה טמא ומטמא ולא
אמרינן מיכתת שיעוריה ג"כ נותרה שפיר בס"ד דגבי תרומה שאנו מאחר
דאפשר שישאל עליו ח"כ לאו מוכרח דלשריפה קיימא כדו שתאמר כתותי
מיכתת ובאמר בס"ד :

והשתא

נשאר לנו לת' בס"ד קו' הב' הנו"ל שיש להקשו' בברייתא
דערלה וכלאי הכרם וכו' דמשמע דמטמאים אחרים
ג"כ ובהכרח שכתב רס"י ז"ל בבכורות וכו' ל' ואמאי לא אמרינן מיכתת שיעוריה
וגרסה בס"ד לתרץ דלעולם כוונת התנא לומר גבי ערלה וכלאי הכרם וכו' ולא
בהם דקיימי לשריפה שהם לברס דווקא מתטמאין אבל אינם מטמאים אחרים
כי הנורסא הוא מטמאין המ'ים בחור'ק והטו'ת בדגש וכוונה שהם לברס וקבלו
טומא' ודקשייח לך קושיית רס"י ז"ל הא בלא"ה הם גופיהו אשירו בהנאה ומאי
נפקא

רב ברכות סא

נפקא מנה כזה אם הם יתטמאו לבדם ולא יטמאו אחרים הנה לזה יש לת'
בס"ד דשפיר כ"מ טובא בין למ"ד חזי שיעור אסור מן התורה בין למ"ד אסור
מדרכין אם הם יתטמאו וגם דלא מטמאי והוא כי ידוע מ"ש הרמב"ם ז"ל
בהלכות ביאת מקדש פרק ג' הלכה י"ו דאין להכניס דברים טמאים למקדש
והגם דאובלין לא הוו כי אם ראשון לטומאה ולא אב מ"מ כתב הרמב"ם
ז"ל שם דאם הכניס ראשון לטומאה איבא אסורא ומכין אותו מכת מרדות
ע"ש וא"כ השתא אי אמרינן דכל היסורי הנאה דקיימי לשריפה הם מקבלים
טומאה ח"כ השתא שפיר נפקא מנה ממילא דאסור להכניס אותם למקדש
דנתי דשיעור שלם לוכא בהו מ"מ חזי שיעור אסור ודוק היטב :

ודע

דאין לפקפק ולומר דמ"ל דחזי שיעור אסור גם במידי דרבנן הנה
דע כי ראיתי בס"ד להרב חק"ל ז"ל ח"ח סי' ק' דף רכ"ז שחקר
כזה במאי דק"ל בר"פ בתרא דיומא דחזי שיעור אסור מל"ת כמ"ש בטור
ח"ח סי' תרי"ב אם יש לאסור חזי שיעור גם במלי דרבנן והביא הרב ז"ל
שם מהריב"ם ז"ל סי' רפ"ז והרדב"ז ז"ל סי' ע"ח שכתבו בפשיטות דיש לאסור
חזי שיעור גם במילי דרבנן וכן הוכיח מדברי הרמב"ם ז"ל והרב רבינו
קלונימוס ז"ל ומקרי מנ"ץ ז"ל וכתב שם בקוף דבריו וז"ל אך מ"מ לעיקר
חקירותינו נראה ברור מכל מ"ש דחזי שיעור בדרכין אסור לכ"ע ועיין בפ"ע
ח"ח סי' רע"א ס"ד שכתב אסור לטעום כלום קודם שיקדש אע"ג דהוי מר"ס
וכו' עכ"ד ז"ל ע"ש הרי לך מבואר להדיח דחזי שיעור אסור גם בדרכין
וא"כ השתא שפיר כ"מ לענין מציאות שכתב בס"ד :

ואחרי

החיפוש ראיתי בס"ד לומר שמלבד הנפקותא במציאות הנו"ל
שעשינו בס"ד הנה בלא"ה נפקא מנה עוד טובא בדיון זה
אם הם עלמם יתטמאו ואפי' דמכתת שיעוריהו ואין בהם שיעור לטמא אחרים
והוא דמציאתי ראיתי בס"ד להרב חק"ל ז"ל בא"ח סי' מ"ד דף ע"ג שחקר
בדיון חזי שיעור שיש להסתפק בכחן וכו' נכנס למקדש ואוכל קדשים אם יש
לאסור שלא יגעו בטומאה אף בכ"ש מדיון תורה בדיון חזי שיעור דטומאתם
איתנהו בלאו . או"ד כיון דק"ל דפחות מבשיעור אינו מטמא כלל כמ"ש
הרמב"ם ז"ל בקוף פ"ג מה' טומאת מת וכיון דבעיקר הטומאה אין ח"ש
טמא

רב ברכות

מטמא כלל א"כ אף בכהן וכו' ומקדש אין בהם חצי שיעור והרב ז"ל
כתב תחילה דברי חוות יאיר ז"ל ושוב כתב דמורי פלוגתא לא נפיק שהרי
אמרו בטמא דף מ' מכאן שטומאת גויה מד"ת ודחו מדרכנו וקראו הסמכתא
הרי ראוי לפסול גופו וכ"כ רש"י ז"ל בחולין דף ל"ה דמוחה הוא לפסול
גופו דאמרינן כיומא ה"ל טמא כהם מכאן שטומאת גויה מד"ת וה"ל למ"ד
דרכנו איסור מיהא איכא הרי בפסול גויה במחלוקת שני חס וטנו בלאו וכו'
ומ"מ לשיטת רש"י ז"ל לפחות איסור מדבריהם לטמא גופו ע"י חובלים טמאים
ה"כ א"ט הו"ל באיסור גמור וגם חצי שיעור איסור שגם בדרכ' אסרו חצי שיעור
כמ"ס הריב"ש ז"ל בתשובה סי' רפ"ז וכו' ושוב הוכיח הרב ז"ל מכמה פוס' דס"ל
כרש"י ז"ל : ושוב הביא הרב ז"ל תשובת הרדב"ז ז"ל סי' ע"ח כענין נטילת ידים
בדבר שטיבולו במשקה שכתב דלשיטת התוספות ז"ל אפי' להוסיף אכבעו
לחוד המשקה למזן אכבעו איסור לו בלא נטילה אע"פ שלא נפסל גופו אלא
בשיעור רביעית מ"מ ראוי שטמא עצמו אפי' בפחות משיעור דרמי לכל
איסורין דחצי שיעור איסור מד"ת לרבי יוחנן לענין טומאה נמי אין ראוי לו
לפחות טמאים אפי' פחות ע"ס

ומדברי הרדב"ז ז"ל מזהיר דפשיטא ליה דבכהן וכו' איסור לו
לטמא עצמו בפחות משיעור והוא הפך פשטות הרב
שוות יאיר ז"ל כי נראה להרב חוות יאיר ז"ל לא ראה דברי הרדב"ז ז"ל ע"ס
ועוד האריך הרב חק"ל ז"ל שם להוכיח דאיכא חצי שיעור בטומאה מנמרה
דבריות דף י"ג ע"ס שהאריך בזה ע"ס :

א"כ שיהיה הנה שפיר מוכח מהרדב"ז ז"ל להדיח דאיסור לטמא
עצמו בפחות משיעור ע"ס והשתא שפיר כ"מ בהך איסורי הנאה
כערלה וכלאי הכרם וכיוצא חס הם עצמם טמאים לענין דאיסור לאכול מהם
ולכהנם למקדש או לאכול קודש וכן כ"מ גבי כהן וכו' שחזר שחזר בולמוס דמאכילין
אותם אפי' איסורי הנאה אלא דמאכילין אותם הקל הקל תחילה דחס
איכא שאר פירות ערלה וכלאי הכרם שאינם טמאים לא יאכילום מאלו
הטמאים ועיין כ"ע א"ח סי' תרי"ח ובהרמב"ם ז"ל בהלכות מאכלות
אסורות ע"ס והנה דע עוד דמלכך דברי הרדב"ז ז"ל הנה גם מדברי רש"י
ז"ל

רב ברכות סב

ז"ל וכל השוקקים ז"ל דעומיה דס"ל איסור לטמא עצמו ע"י מאכלים טמאים
הנה ג"כ שפיר כ"מ לדודו ככל האמור בס"ד דהא ידוע הוא דחצי שיעור
איסור גם בדרכנו איכא דכ"ע ובאמור לעיל ומה שדחה הרב חק"ל בזה ליישב
הקושיא על הרב חוות יאיר ז"ל וכתב דאיכא למימר דרכנו כעין תורה תקון
דלית מן התורה חצי שיעור בטומאה הנה כל זה כתב הרב הנו" ז"ל ליישב
הקו' על הרב חוות יאיר ז"ל שכתב בפשיטות דלכא איסור חצי שיעור בזה
הכל מ"מ אין טענה זו מספקת להוסיף דין מזה להקל והא דרמי לדין שאנחנו
באים לת' וליישב דברי התנא אין כאן טענה כזו דשפיר יתווספו דברי ההנא
בזה ודוק היטב :

ואמנם הנה חסם שבוה מתרלה קו' חב' הנו"ל בדברי התנא
דלא תיקשי מבריותא דערלה וכלאי הכרם הנו"ל על מתניתין
דלולב הנו"ל גבי אחרוב ולולב של ע"ז ועיר הנדחת כפי טעם הש"ס ה"ה
מ"מ עדיין יש קו' בדברי רש"י ז"ל שפירש להדיח בבכורות דף ט' ע"ב שאם
נגעו באוכלין אחרים מטמאים אותן ע"ס ולפ"ז ק' קו' הנו"ל מאי שנא מאחרוב
ולולב דאשריה ועיר הנדחת דפסילי משום דמכתת שיעוריהו וכן מאי שנא
מתלם בסנדל של תקרובת ע"ז ועיר הנדחת דג"כ אמרינן ביבמות דפסולה
משום דמכתת שיעוריהו ובאמור :

ונראה בס"ד לתרץ דהנה גבי טומאת סנדל המוחלט איכא קרא
להדיח דלא אמרינן מוכתת שיעוריה ובראיתא ביבמות
דף ק"ג ומה דלא יליף דבא מנה לענין חליות סנדל תקרובת ע"ז ועיר
הנדחת היינו משום דמסיק התם פש"ס איסור מטומאה לא ילפינן ואמנם
ראיתי להרב יד מלאכי ז"ל בכללי האלף אות מ"ח שכתב הנה דאמרינן איסור
מטומאה לא ילפינן מ"מ כל איכא דאיכא קברא ילפינן וזיין על זה להרב
בית שמואל ועוד פוסקי' ותוספות ז"ל ע"ס והשתא נימא חס בס"ד מילתא
דמוסתברא דכלל זה אינו אלא איכא דאותו הדבר הוא חומרה גבי טומאה
ואין ילפינן ליה גבי איסורא ג"כ לחומרה או איכא דאותו הדבר הוא קולא
גבי טומאה ואין ילפינן ליה גבי איסורא לחומרה או אפי' דאין ילפינן ליה
נמי לגבי איסורא לקולא אבל אם אותו הדבר הוא חומרה גבי טומאה לא
מלינן

רב ברכות

מזינן למילף ליה גבי חסורא להקל דאפשר כל

שעתה כח ללמוד חסור ממומחה ככמה מזינן לא מזה להקל בדין החסור הנלמד יותר מן דין הטומאה המלמד דהו לך שתלמוד מן הטומאה ולשפת באויה דין שתהיה במשקל אחד עם הטומאה ולבאורה סברה נכונה היה זו וא"כ השתא חתי שפיר דהנה הסברה מחייבת דלא אמרינן בכותיה מוכחת דמה לנו ולבסוף מאחר דעתה אינו שרוף והרי הוא שלם גם מזינן לרבנן דפליגי על ר"ש וא"ל דכל העומד לשרוף לאו כשרוף דמי וכל העומד לזרוק לא כזרוק דמי וא"כ הסברה מחייבת כמו שאמרנו רבנן לאו כשרוף דמי כן לגבי שיעור נמי לא אמרינן בכותיה מוכחת שיעוריה והגם שהתוספות ז"ל כסוטה דף כ"ה בד"ה לאו כגפוי וכו' כתבו דאפשר לומר דרבנן מורו דאיכא למימר בכותיה מוכחת מ"מ לענין הסברה נמזינן למודין שפיר שהסברה נוסה דאולוין בתי השתא והשתא בעל כרחך אתה נריך לומר דהסברה מחייבת דלא אמרינן בכותיה מוכחת וא"כ השתא מזינן למילף לענין חסור ממומחה בנר המוחלט דלא אמרינן בכותיה מוכחת מאחר דהסברה מסכמת לזה בלא"ה ומיהו מאחר דדין זה דלא אמרינן בכותיה מוכחת דגלי קרא בבבא המוחלט הוא חומרא גבי טומאה לכן ליכא למילף לענין חסור חליטה ממומחה להקל בחליטה ולומר דכשירה ובאמר וכן נמי גבי אחרון ולולב דע"ז ועיר הכרחת ג"כ פסול משום דכתותיה מוכחת דהתם נמי אי אמרינן ממומחה בנר המוחלט הוי היילפותא קולא גבי חסורא שנאמר דכשר ולהכי לא ילפינן להכשיר גבי אחרון ולולב דומיין דסנדל תקיפת ע"ז ועיר הכרחת דלא אמרינן אכל גבי ערלה וכלאי הכרס וכיוצא בהן דמטמאו שפיר מזינן למילף דהיילפותא הכא הוי לחמרא בדין טומאת בנר המוחלט כן יש לנו לומר בס"ד לדעת רש"י ז"ל שפירש להדיא גבי ערלה וכלאי הכרס וכו' דמטמאו אחרים וכוה ליכא שום קושיא כלל כי כתישבו הכל בעוק"ו

ואחרי

אשר הודיע להם אותנו את כל זאת השתא נריכוס אנחנו לתרץ הקו' שיש על הר"ן ז"ל והוא כי מזינן להר"ן ז"ל שכתב בפי' המשנה שם בסוכה טעמא דאחרון של תרומה טמאה דפסול משום דכתותיה מוכחת שיעוריה ולפי האומר בס"ד קשה דאין כתבו חזי טעמא בפשיטות

רב ברכות סג

בפשיטות והלא חזי טעמא לא שייך כלל גבי אחרון תרומה טמאה מאחר דשייך למשאל עליה גם מה יעני ז"ל לקו' הרב מהרחב"ד ז"ל שהקשה עליוס ממתינתין דפ"כ דטהרות דתנן הראשון והב' שבתרומה טמא ומטמא ונראה בס"ד לתרץ והוא דמלאתי ראיתי בס"ד להרב הט"ז ז"ל כי"ר סי' שכ"ג סע"ק ב' שהרבה להקשות במ"ס מור"ס ז"ל בהנהגה שם דאם לא אכל העוסק וסא לחכם עליו ויחזיר לו הנדר דנפאלין על ההקדשות ויחזור ויעול חלה אחרת וכו' והעלה הט"ז ז"ל דלא אמרו דמהני שאלה בתרומות ומעשרות כי אם דוקא ע"י פתח של חרטה על גוף החבר משא"כ כשאין לו חרטה על גוף הרב תחילה לא שהתעוררת גורם לו להתחרט זה אינו מועיל כלום ע"ש

והשתא

נימא דסבר הר"ן ז"ל כל כהאי גוונא שאינו מתחרט על גוף הדבר מחד עצמו כי אם המזה של לולב שבאם היום היא הגורמת לו להתחרט על עיקר ולולי זאת לא היה מתחרט כלל וכן נמי אם היה נמא אללו אחרונים אחרים באופן שאינו נריך לזה לא היה מתחרט כלל אין זה חשיב חרטה ואין יכולים להתיר לו כזה ולכן השתא מאחר שכל כהאי גוונא אינו מועיל התרה הנה אע"ג דאפשר שיהיה מתחרט ויגור לו חיוה עניין בדעתו שיהיה זה מתחרט על עיקר גוף הדבר באופן המועיל לפוס דנכא להתיר לו מ"מ שפיר מזינן להחמיר בזה לחשבו כאלו עומד לשריפה כודאיופסלינן ליה משום טעמא דמכתת מאחר דעל הרוב הוא שלא יהיה לו חרטה על גוף הדבר יען כי מאחר דער עתה לא נתחרט על גוף הדבר רחוק הוא שיתחרט לו בדעתו חיוה חרטה על גוף הדבר באופן המועיל לפו"ד ואמטו להכי שפיר חשבינן ליה דלשריפה עומד וממילא שייך בו טעמא דמכתת משא"כ גבי מתניתין דקתני הא' והב' שבתרומה טמא ומטמא שפיר קאמר הכי דהא התם אי חשבינן לה עומדת לשריפה כודאי דכתותיה מכתת שיעורא ילא קולא גדולה מזה שנאמר דלא תטמא וכדאי לחומרא אית לן למיחש לכמה ספיקות וספיקי ספיקות ואמרינן שמה יתחדש לזה חיוה חרטה על גוף הדבר ותחזור זו להיות חולין כמו שהיתה שאו תטמא כודאי ואין אמרינן עתה בכותיה מכתת ולא תטמא וגבי טומאה מזינן שחשבו לכמה ספיקות וספיקי ספיקות להחמיר וכטרע מדין טומאה בר"ה ואמנו

רב ברכות

ואמנו להכי חנן הראשון והב' שבתרומה טמא ומטמא כן יש לילכאורה ליושב
 בדעת הר"ן ז"ל בס"ד :

ומיהו

דעבי סברא זו של הרב הט"ז ז"ל תהי לן ליושב בה דעת
 הר"ן ז"ל כי הוי דלא תיקשי להו אכל חין כזה סיפוק ויכולת
 לסתור עיקר התירוצ שכתבו בס"ד לתרץ כזה ב' קושיות הט"ז מה שיש להקשות
 ממחמתין דטהרות על מחמתין דטובא ע"פ טעם הגמ' וגם מה שיש להקשות
 על הגמ' דטובא דשביק גבי אחרונ של תרומה טמאה טעמא דמיתכת
 ונקט טעמא דהיתר אכילה דב' קושיות אלו כבר נתרנו בס"ד כמין חומר
 וסברת הט"ז ז"ל הט"ז כבר דחו אותה כל הפוסקים ז"ל תחילה וראש הוא ה'
 הש"ך ז"ל בנקודות הכסף ועוד ראיתי להרב פתחי תשובה ז"ל שכתב שגם
 הרב בית יעקב ז"ל בס' ק"י השיב על הט"ז ז"ל והרבה להשיב עליו וכו'
 ע"ש גם עוד כתב הרב הט"ז ז"ל שהרב חוות יאיר ז"ל בס' ק"ל השיב על
 הט"ז ז"ל וגם הרב באר יעקב ז"ל דעתו להקל כנר הט"ז ז"ל במקום הפסד
 קטן או צורך שבת ע"ש גם ראיתי להרב הגאון חיד"א ז"ל בס' ברכ"י שכתב
 על דברי מור"ם ז"ל וז"ל כן יש לנהוג הלכה למעשה וכשגם הרב הט"ז ז"ל
 פליג בזה כבר הרב נקודות הכסף תבניה לגוויה וכן ס"ל למר"ן ז"ל בדרך
 הבית כאשר אחר הרואה בס' ברוך הבית עלמנו בעיניו וראה כי ברפוסים
 חדשים שהדפיסו ברוך הבית באמצע ביתה יוסף חסר לשון והלא למשמע
 אוזן באזנינו שמענו מפורמיהו דרבנן קשיאוי מעידין מן המכירים דהכי נהוג
 גדולי הדורות שלפנינו ומ"מ על דר הויתר טוב כשמפריש חלה שנית לא
 יבדק דברכות חיון מעכבות ויש לחוש קטל לדעת הרב ט"ז ז"ל עכ"ל ע"ש הרי
 לך כי התירוצ שתירצנו לב' קושיות הט"ז ככון הוא בעוה"ו : והש"ת ברחמינו
 יאיר עינינו במאור תורתו אכ"ר :

והנה

הרשב"א ז"ל בחידושי למס' סוכה פירש נמי טעמא דאחרונ
 תרומה טמאה פסול היינו משום דמכתת שיעוריה ופי' ז"ל
 שם כוונת הש"ס דקאמר מס' לפי שאין בה היתר אכילה הכוונה לומר שאין
 לו בה הנאה לעולם לא שיעוריה לשרפה ובתתי מכתת שיעוריה דאשכחן
 גמאי לישנא כריס פירק כל שעה מנין לחמץ כפסח שהוא חסור בהנאה
 שגאמר

רב ברכות סד

שגאמר לא יאכל חמץ לא יתיר אכילה ולפי שכל ההנאות מביאות
 לזיו מחבל קדמי לית היתר אכילה וכו' ע"ש ולפי דבריו ז"ל מתרצה שפיר קו'
 התוספות ז"ל שהקשו בסוכה דף ל"ה ע"א בר"ה לפי וכו' וליכא קושיא כלל
 הרי גמ' הרב ז"ל חז"ל בספרת הר"ן ז"ל דטעם האחרונ נמי משום דמכתת :
 ראיתי בס"ד להרב שער המלך ז"ל בהלכות חמץ ומצה
והנה בפ"ק ו' ס' א' ח' דף פ"ד ע"ד שהביא תחילה דברי הרב
 שער אפרים ז"ל בס' ל"ח מה שהקשה על תשובת הרשב"א ז"ל בס' תשמ"ו
 וכנ"ל ושוב הביא ז"ל דברי הרשב"א בס' הכתים כ"י שמלא שם תשובת הט"ז
 באורך כבית כ"ח ושם הרשב"א הוא עלמנו סתם כל זה וכתב שאין ראיה
 מכל אלו דאי נמי מתקיל עלה הו"ל טבל ואין מטלטלין אותו וכן אין יולאין
 באחרונ של טבל דהא לית ביה השתא היתר אכילה ואי בעי מתקיל עלה
 ולהפריש עליו ממקום אחר ליכא למימר דהא חין מגביסין תרומות ומעשרות
 ביו"ט וכו' ע"ש ועיין עוד שם בסוף דבריו שכתב דכל דהשתא לא מתקיל
 לא נהני מירי וכו' ע"ש וא"כ השתא ליכא ליושבו לדעת הרשב"א ז"ל
 כאשר ישכנו בס"ד לדעת הר"ן ז"ל אלא אפשר ליושב הקו' לדעתו כהני והוא
 דהרשב"א ז"ל ס"ל הכא גבי אחרונ תרומה טמאה כל דהשתא לא מתקיל
 לא נהני מירי ולחכי אמרינן ביה כתתי מיתכת כל עוד דלא מתקיל ובסברת
 ר"ת ז"ל גבי ע"ז של גוי דלא מכשר כי אם דווקא היכא שכבר ביטל וכל עוד
 שלא ביטל אמרינן כתתי מכתת ופסול ואע"ג דכתבו לעיל בס"ד שהרשב"א
 לא ס"ל בההיא דע"ז בר"ת ז"ל ולא בעי ביטול מ"מ אפשר לחלק בין הכא
 להתם והוא דהכא אי אמרת דמתקיל עליה הנה צריך אהה לומר שזה
 ישתנה דעתו ממנה שהיה ויאתר מה שבנה שאם לא יתחדש על מה שעשה
 איך יתירו לו ולכן כל היכא דלא נתחדש ועשה היתה כאמת לא אמרינן
 הואיל מה שהוא הפך דעתו שיעומד בו עתה דכל שלא נשאל עינין זה
 מורה שלא נתחדש ועודנו שיעומד לקיים מעשיו משא"כ התם גבי ע"ז
 הנה כאשר תאמר הואיל ואפשר היכא גוי ויבטלה חין זה הפך דעתו
 שיעומד בו עתה דאין סהדי דהא לית לשראל בביטולה בכל זמן ובכל
 עת ולמה לא יראה בזה מאחר שבביטולה הוא יוכל ליהנות בה ולכן הרשב"א

רב ברכות

ו"ל פלוג כזה על ר"ת ז"ל וס"ל דגם בלא כוונת עדיין כמו לא אמרין כותבי
מכתת משום דאפשר שיכטל ודוק :

ואחרי

זאת הלכה נא ואשובה עוד אל הישוב שיושבתו לעיל
בס"ד לרעת רש"י ז"ל דס"ל בערלה וכלאי הכרם מעמא
אחרים ג"כ וכתבתי דלדעתו שפיר מלין למילך זה מבגד המוחלט דלא
אמרין ביה מכתת שיעוריה והיינו משום דמסתבר טעמא וכאשר הרמב"ם
בס"ד הדיבור בזה לעיל והנה לכאורה י"ל על זה דאך ילפין מבגד המוחלט
והא שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין דאיכא תרי קראי על זה - חד
בטומאת הבתים וחד בטומאת בנדים ובדאיתא בס"ס ביבמות הנו"ל ויש לתרץ
בזה בס"ד דאין זה קו' דהא כבר זכרנו לעיל מ"ש בגמ' דמ"ק דף ו' ע"כ דלא
ילפין טומאת גופו מטומאת בתים משום דטומאת בתים חידוש הוא דאפי'
עצום ואכנים מטמו וא"כ השתא ממ"נ אס הוה גלי קרא גבי טומאת בתים
לא הוה ילפין מנה טומאת בנדים דהוה אמינא מחידוש לא ילפין וכמ"ס
בגמ' דמ"ק הנו"ל ואי הוה גלי קרא גבי טומאת בנדים לחור לא הוה
ילפין מניה טומאת בתים דהו"ל טומאת בתים חידוש הוא דבעלמא עצום
ואכנים לא מטמאו והבא מטמאו וכל חידוש אין לך בו אלא חידוש ומנין
לך לעשות בו גם חומרא זו דלא אמרין מכתת וכדאמרין בעלמא בכל
דבר חידוש אין לך בו אלא חידוש והבו דלא לוסיק עלה וא"כ השתא לא
הו"ב כתובין הבאים כאחד דתרווייהו לריבי ובהכיניחא הקו' שיש להקשות
בלא"ה על הגמ' דיבמות הנו"ל דמקשה ולילף מניה ומתרץ איסור מטומאת
לא ילפין ולמה לא א"ל כמי דהרי ס"ב כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין
גם המקשן איך ס"ד להקשות כן ואם זה הכלל דלא ילפין איסור מטומאת
נעלם ממנו הא ודאי דידע הוא דלא ילפין משני כתובים הבאים כאחד
ובמ"ס בס"ד נותרה שפיר קו' זו דהבא לוכא ב' כתובים הבאים כאחד ודוק :

והנה

גם כמד קו' הא' שכתבנו לעיל בתחילת דברינו שיש להקשות
במתניתין דטהרות דקתני הא' והב' שבתרומה טמא ומטמא
ולא אמרין כותבי מכתת הנה הגם שכבר תירצנו קו' זו בס"ד שפיר מ"מ
עדיין יש לי לתרץ תירוץ אחר בזה בס"ד והוא כי התוספות ז"ל ביבמות דף
ק"ד

רב ברכות סה

ק"ד ע"א בר"ה סנדל הקשו וז"ל וא"ת אי כע"ז של ישראל מאי קאמר דמכתת
שיעוריה ונא טעונה גמיה וכו' וז"ל כיון דטעונה גמיה אין כותבי שיעור
גדול מזה א"כ כע"ז של גוי שעברה לדעת ישראל שטעונה שריפה עכ"ל ע"ס :

והשתא

לפי שנוויא קמא דהתוספות ז"ל משמע להדיא דאפי'
בכבדים אמרין כותבי מכתת ועיין להרב שער אפרים
ז"ל בקוף קו' ל"ח ע"ס וא"כ השתא לפ"ז שפיר מלין למילך תרומה טמא'
מטמאת מת דישל דלא אמרין ביה כותבי מכתת שיעוריה ומטמא כוונת
ממנו לאחרים ואע"ג דהוא מן הכבדים ומטמו בקבורה ולא אפשר בלא"ה
אפ"ה מטמא אחרים ולא אמרין ביה מכתת שיעוריה משום דלדיק לקוברו .
ולחכי גם תרומה טמאה מטמאה אחרים ולא אמרין מכתת שיעוריה .
ואמנם קו' הב' הנו"ל שיש להקשות בהא דערלה וכלאי הכרם דפירש"י ז"ל
דמטמאין אחרים לוכא לתירוטו בהכי דילפין לה מטומאת מת דהא כבר
עשינו חילוק לעיל בס"ד שיש לחלק בין הא דערלה וכלאי הכרם שיכבלו
הטומאה בעודנה דהוה מכתת שיעוריהו ולא הוה בהו שיעור ובין הא
דתרומה טמאה שקיבלה כח הטומאה בעודנה שיהיה בה שיעור שלם ואחר
שקיבלה הטומאה הנה היא עומדת לשריפה ונמצא בה טעמא דמכתת
דלכאורה הוא חילוק נכון ומיהו לכאורה נראה דאכתי אפשר לתרץ כן בעד
רש"י ז"ל כי אינו מוכרח שרש"י ז"ל יסבור לחילוק זה שכתבנו ואפשר דס"ל
דאין לחלק בהכי ולכן שפיר איכא למימר דגם ערלה וכלאי הכרם כמו ילפין להו
מטומאת מת דלא מכתת שיעוריהו ונמצא כי בזה אפשר לתרץ ב' קו' הנו"ל
הא' והב' כחדא ודוק היטב :

והשתא

בזה נותרה כמי שפיר הקו' שיש להקשות על הגמרא
דיבמות דאין מלין למילך מטומאת נגעים והא הו'
ב' כתובים הבאים כאחד דאין מלמדין וכאמור ומיהו בזה אחי שפיר דמקשן
והתר' ירעי שיש למילך כמי מטומ' מת ואחר שתי' התר' דאיסור מטומ' לא ילפין
אז אין מקום להק' עוד לילך מטומ' מת שכבר תי' לו דלא ילפין מטומ' כלל ודוק
וראיתי בס"ד להרב שער המלך ז"ל בהלכות גירושין פרק ד'
הלכה ב' דף פ"ג שהקשה מגמרא דפסחים דף י"ד ע"א

דקאמר

רב ברכות

דקאמר אין שורפין התרומה תלויה עם הטמאה משום שמה יבא הליהו וכו' ונמלא שטמאנו תרומה בידים ואמאי תטמא והלא תרומה טמאה היא מן הנשרפין ולא מטמאה התלויה דמיכתת שיעורה וכן הקשה נמי מהתם דף כ' ע"ב ע"ש וס' ו"ל לא זכר שום להקשות כן ממנה ערובה דטמאות הנו"ל דקתני ראשון ושני שבתרומה טמא ומטמא ואיך שיהיה הנה לפי מה שתירצנו בין תי' סא' בין תי' סב' כל זה אתי שפיר בס' דולא נשאר שום קושיא בזה ודוק : **גם** ראיתי להרב ז"ל שם שהביא מן הרב פר"ח ז"ל שגם הוא יושב דברי הרמב"ם ז"ל כאשר יושבם הרב כמו של הרב שער הפרים ז"ל ועיין מ"ש הרב מרבת המסנה ז"ל ע"ש וזכרנו דבריו לעיל בתחילת דברינו בס' ד' ומ"ש עוד דכ"מ לענין זירוף שאם היה כביצה פחות כ"ש והשלמו לכביצה מער"ל וכלאי הכ"ס מטמאין ע"ש ולכאור' זריך להתיישב בזה ואין זה פשוט ודוק **ובגין** דא' זריך לאורענו כי ראיתי להרב שער המלך ז"ל שם שכתבו התוספות ז"ל בפרק כל שעה משם הרב יוסף ז"ל דאשילו לדעת רש"י דלקבל טומאה בכ"מ מ"מ לקבל הכשר בעיני כביצה ועל זה הקשה דלפ"ז איך ערלה וכלאי הכרס יטמאו טומאת הובלין והלא בתרתי מיכתת שיעוריהו ואין כאן שיעור כביצה ובין דאין כאן הכשר איך מקבלי טומאה ע"ש והנה להאי סברא דבעו לענין הכשר שיעור שלם הנה מוכרח ליושב קו' זו כאשר יושבנו לדעת רש"י ז"ל בתירוצו סא' ובתירוצו סב' והיינו דילפינן לה מטומאה ומיהו באמת הגם דהרב שער המלך ז"ל הבין שסברא זו היא הלכה פסוקה הליבא דכ"ע באין חולק הנה אין כדודן מלינו שהתם ז"ל בכריתות פרק אמרו לו דף ל"א ס"ל הכידס"ל דמקבלו הכשר גם בפחות מכשיעור ועיין להרב יעיר חזון ז"ל מ"ש במע' האלק חות קט"ו ע"ש גם דע כי מה שרצה הרב שער המלך ז"ל שם ליושב בדעת הרמב"ם ז"ל ע"פ חילוק מר"ן ז"ל בכ"מ בפ"ח מהלכות לולב הלכה א' דכל שאין לו שיעור קצוב לא אמרינן מיכתת שיעוריה וכו' עיין להרב מקראי קודש שהקשה קו' עצומה בדברי מר"ן ז"ל דלפ"ז למה מפסיל סנדל תקרובת ע"ז ועיר הנדחת ע"ש ואיך שיהיה הנה בכל האמור לעיל בס' ד שפיר ניתרצו כל הקושיות הנו"ל ונתווספו הדברים היטב כעוה"ו והש"י יתבררמו ואיר עינינו בתורתו אבי"ר :

טומאות

רב ברכות

סו

ב טומאות

דרכן כתב הרמב"ם ז"ל בידים הקדמתו לס' טהרות וז"ל חולס טומאת מת הנה נמלא בה י"א חב הטומאה מדרבנן וזה שעל כשעורה מטמא במגע ובמשא כמו שהתבאר בשני מהלכות : וכן ארץ העמים : ובית הפרס טמא במגע ובמשא ומרור הנוס כמו שהתבאר בסוף ההלכות טמא כמו ארץ העמים עד שיכרך כמו שיתבאר : דם תבוסה מטמא במגע ובמשא ובאזהל ובשני מהלכות יתבאר דם תבוסה מהו וכן יתבאר בית הפרס בסוף ההלכות ואלו כולן מדרבנן אמרו כ"ז מגזירות עלם כשעורה הלכה וכו' : דם תבוסה מדרבנן : ובגמרא שבת דף י"ד גזרו טומאה בארץ העמים : ובפסחים דף כ' בית הפרס מדרבנן הרי אלו ד' חבות : וכן האזהל אשר יטמא בדם תבוסה : והאדם אשר יטמא באחר מאלו הד' וכלים שנגעו בו וכן כלים שנטמאו בהן : ואדם שנגע בהם : וכלים שנגעו בהם : וכלים שנגעו בכלים שנטמאו בהם וכן כלים שנגעו בכלים שנטמאו בהן כל א' מהן חב מדברי סופרים עכ"ל ע"ש : והנה בזה לכאורה תמיהה לי טובא דאמאי לא חשב הרמב"ם ז"ל עם כל הנו"ל גולל ורופף ועובר במעו אשה שפסך בחיבורו שהם מדברי סופרים כאשר יראה הדואה בפרק ה' מהלכות טומאות מת הלכה י"א ובפרק כ"ה הלכה י"ב ע"ש : וכבר הרמב"ם ז"ל חשב לעצם כשעורה שהוא מדברי סופרים וז"ע :

ומדבר

לדבר באותו דבר הנבי רואה להרמב"ם ז"ל בהלכות ט"מ בפ"ב הלכה יו"ד שכתב על טומאת עלם כשעורה שהוא דין תורה ולא מדברי סופרים וכתב מר"ן ז"ל בכ"מ שם כלומר אפילו לפי שיטתו וכו' זה שהוא הלכה למשה מסיני נקרא דין תורה וכו' ע"ש והשתה לפ"ז תמיהה לי טובא דאמאי חשב עלם כשעורה עם חבות טומאות דרבנן והא' הבא קאמר דכל הל"מ היא נקראת דין תורה ולא מדברי סופרים וז"ע והן אמת כי בלא דברי מר"ן כ"מ ז"ל היינו יכולים לפרש דברי הרמב"ם ז"ל שאין כוונתו לומר שנקרא ד"ת ולא נקרא מד"ס ורק כוונתו הוא לומר שהדין שלו הוא כמו דין תורה ולא כמו דין ד"ס ולעולם הוא שפיר נקרא ד"ס וכמ"ס הרב המגיד ז"ל והרב כ"מ ז"ל בפ"א מהלכות אישות ע"ש ובר מן דין

רב ברכות

ד"ן עמדתו מרעיר ברכיו מר"ן כ"מ ז"ל שהיה בעלמו כתב ביום הלכות
אישות לדעת הרמב"ם ז"ל שהל"מ נקרא ד"ס ואך כאן כתב הפך דבריו ושוב
ראיתי שהגאון פר"ח ז"ל כו"ד הביא קושיא זו והביא הרב הגדול ר' חיד"א
ז"ל כיוצא חזון מערכת הר' אהרן ט"ו והרב ז"ל שם הביא מן החדש קו'
מכח דבריו הרמב"ם ז"ל בעלמו כפי' המשניות פרק י"ז דכלים משנה י"ב וכתב
על הרב פר"ח ז"ל שלא זכר דבריו הרמב"ם ז"ל בעלמו כפי' המשנה הנו' ע"ס :

ולכאורה

נראה לומר בס"ד כי אין מדבריו הרמב"ם ז"ל כפי'
המשנה הנו' קושיא על דבריו מר"ן כ"מ בהלכות
ט"מ דאפשר לומר ע"ד שכתב הרב מהר"י די לאון ז"ל בספרו הבקור מגילת
אסתר דף י"ח וז"ל ואל תשיבוני ממ"ש הרב בתשובתו שהבאתי לעיל שאפי'
בדבר שהוא הלכה ל"מ נקרא ד"ס ולא יבוא במנין כי זהו דווקא שאין פסוק
יורה עליו רק הכל הוא בקבלה ואמנם בבוא פי' באיזה פסוק בקבלה אללנו
הנה הוא נקרא ד"ת וכו' ע"ס ולפי' השתא לובא קושיא מפירוש המשניות
דהתם מיוירי דווקא כשאין הפסוק יורה עליו רק הכל הוא בקבלה אבל ע"ס
כשעורה שם פסוק מורה עליו ולא הכל בקבלה שפיר נקרא ד"ת ולא ד"ס :

ואמנם

מדבריו מר"ן כ"מ ז"ל בה' אישות יש מקום להקשות ועין
כי הוא ז"ל נקט בלשונו כיון שאינו מפורש בתורה משמע
שכא' לאפוקי נמו על הכתוב ונימנו בתורה אלא שאינו מפורש ודוק . ורע
כי מ"ס מר"ן כ"מ ז"ל בה' ט"מ על הרמב"ם ז"ל במ"ש בהקדמתו לסדר
זרעים וכו' הנה אנכי חפשי בכל הקדמת ס' זרעים להרמב"ם ז"ל ולא מצאתי
כלום וכאשר יראה הרואה שם ע"ס :

ועוד

מילתא אנב אורחין נהלך כר"ג ברכיו מר"ן כ"מ ז"ל ביום
הלכות אישות שכתב וז"ל ויש ראיה לדבר מדתן בפ"ו מה'
מקוואות ערוך מקוואות כשפותרת הנחד ספק וכו' פסולה מפני שהיא מן
התורה וכן כוית מן המתוכות מן הנכילה וכעדרה מן השרץ ושנו בתוספתא
כוית מן הנכילה וכעדרה מן השרץ ספק יש בהן כשעור וכו' ספיקו טמא
שכל דבר שעיקרו מן התורה ושעורו מר"ס ספיקו טמא ויקשה על זה מ"ס
ביום עירובין שיעורין הלכה ל"מ הלכך על כרחך לומר שד"ס נקרא כל

דבר

רב ברכות סז

דבר שאינו מפורש בתורה אע"פ שאותו פירוש מקובל מאינו והוא ד"ת וממילא
ועונשין עליו מיקרי ד"ס מהטעם שכתבתי עכ"ד ז"ל ע"ס ולכאורה ז"ל דבר
מר"ן כ"מ ז"ל הנו' ל' הלא הם כתובים ומפורשים ברכיו הרמב"ם ז"ל בפירושו
המשניות בפרק וק"ו דמקוואות משנה ז' ע"ס :
הש"ת יהיה בעזרתו תמיד אכיר :

מערכת היו"ד

א יום

טוב הנה העושים יין לימוקים דרכם הוא שיתנו הלימוק
בחבית ויתנו שם מים וכל יום יערבו הלימוקים במים קיטוב
שטורף ככח עד שיתערבו יפה יפה עד קרקעיות החבית כי דרך הלימוקים לזוף
על פני המים ואם יניחו ב' וד' ימים לפי' ע"פ המים בלתי שישקעם במים
יפסידו הלימוקים לגמרי והנה כאשר יודמן זה כיו"ט של ר"ה ושבעות מנהגם
לערבם בערב יום טוב ובמולאי יו"ט והגם שנאמרו ב' ימים בלא עירוב
לא חכמה ואינם נפסלים והנה אירע שקורס יו"ט של ר"ה שכתב מלערבם ב'
ימים ונאנס בזה ורואה לערבם כיו"ט כי רואה שאם לא ישקעם כיו"ט במים
שבחבית יפסידו הלימוקים לגמרי והנה לריק לדעת אם מותר לעשות כן או לאו :

והנה

נראה דדבר זה שהוא משקיע הלימוקים שהם לפי' ע"פ המים
בתוך המים שבחבית אין בזה איסור מלאכה דאורייתא ורק
איסורא דרבנן דזה חשיב מתקן שהוא מתקן הלימוקים שלא יפסידו ונראה
לכאורה דשפיר מצי לשקעם במים על ידי שינוי ובלינעה ויש ללמוד זה בס"ד
ממ"ס מר"ן ז"ל בה"ח סי' של"ז סעיף ט' ליגור המקלות מים מן הגב בעל
בו קשים ועשבים שסותמים ומעכבים קילוחו ומימיו יולאוס ומתפשטים בנג
ודולפים לבית ממעבן ברגליו בלינעה דכיון דמתקן ע"י שינוי הוא שאינו עושה
אלא ברגליו במקום פסידא לא גזרו רבנן עכ"ל ע"ס והבא נמי דהוי פסידא
שרי לתקן ע"י שינוי ובלינעה ואמנם לריק לומר שלא ישקעם ויערפם ככח

כי

רב ברכות

כי אם כנחת וכמ"ש מר"ן ז"ל בסי' שכ"א סעיף ט"ו וז"ל חרדל שלש מערב
שבת למחר יכול לערבו הן ביד הן בכלי ונתן לתוכו דבש ולא יערוף לערבו
בכח אלא מערבו מעט מעט ע"ש וגם הכא יזהר בזה לערבים כנחת ושירי :
גם דע הנה מצינו שהתירו במקום פסידא לעשות גרף של רעוי לכתחילה
וכמ"ש בסי' ש"ח סעיף ל"ז וסי' של"ח סעיף ז' ועיין בסי' ש"א ס' וא"ו
שהתירו לעבור במים בהליכה כדי לשמור פירותיו ע"ש :

גם מצינו שהקילו ב"ט במקום פסידא יותר משבת שהתירו בטרחה בדין
שלשול הפירות ממקום למקום וכמ"ש בסי' תקכ"א ועיין בסי' של"ח
סעיף ז' ע"ש ודע כי מ"ש בסי' ש"ז סעיף י"ט גבי סחורה הנפסדת בשבת
וכי' ע"ש היינו שיעשה הגוי איסור להדיא בלתי שינוי ולזה נר"ק גוי כ"ז כתבת
בס"ד לכאורה והש"ת ופילגו משגאות ויראו מתורתו כפלאות אכ"ר :

מערכת הב"ף

**א כל מידי דלא מצי עביר לא
מצי משוי שליח**

הנה חיים שאל באחד שהוא יושב בח"ל ומינה שליח
בארץ ישראל תוב"ב לקנות לו לאון
ועשה בעירו מטה עשה של ראשית הגז או מטה אחרת שהיא נקנת בא"י
דווקא אם נחשב באמת לזה היושב בח"ל כאלו קיים המטה בעצמו משום
שלוחו של אדם כמותו או אי אמרינן דלא קיים מדיון שלוחות משום דקי"ל כל
מידי דלא מצי עביר לא מצי משוי שליח וזה היושב בח"ל לא מצי עביר האי
מטה בח"ל ואיך משוי שליח :

והנה אנכי הרואה בס"ד להרב שדה הארץ ז"ל בסי' י"א שנשאל
בזה והשיב דאיתו זוכה המשלוח במה שעושה השליח משום
דכל

רב ברכות סח

דכל דאיתו לא מצי עביר לא מצי משוי שליח וכי' ע"ש והנה הגם שהרב ז"ל
פסק בן בסניףא חריפה מ"מ חובה עלינו לכא' בס"ד על אמתות הדברים
מפי קופרים ומפי ספרים בעוה"ז דהנה לכאורה יש מקום היתוי בס"ד להביא
ראיה לכ"ד הפך פסק הרב ז"ל דהא מעשים בכל יום שהאדם ממנה שליח
לקדש לו אשה פ' במקום פ' ואענ"כ דבעידנא דמשוי שליח הוא אינו יכול
לקדשה כיון שהיא בעיר אחרת ורב המרחק ביניהם ואפ"ה מהני השליחות
ומוכרח אז לומר דהקרון ההלכה מעיר זו לעיר זו לא חשיב חקרון וחשיבין
ליה כאלו היא בעירו או הוא בעירה שיכול לקדשה בעצמו וא"כ השתא ה"ה
כמי הכא בכ"ד דחשיבין ליה כאלו הוא פא"י תוב"ב שיכול לעשות אותה מזה
בעצמו ושפיר מצי עביר ומשוי שליח :

ואמנם מע' הוהבי וידיו' הרב מהר"ן קומק נח"ו דהא ראיה זו
דלא דמיא דגבי קידושין יכול נמי לקדש לו אשה בעירו
כמי אשה שמקדש לו השליח וכיון דשייך הוא במעשה השליח גם בשעת שעושה
השליח הוי להבי מצי משוי שליח אבל גבי כ"ד אע"ג דהוא יכול לילך לא"י
ולעשות המטה בעצמו מ"מ כיון שבשעה שעושה השליח הוא אינו יכול לקיים
מין מטה זו בח"ל באום הופן לכן לא מצי עביר שליח עב"ד נר"ו ואנא עבדא
הודיתו לסברה זו ומנא אתי ראיתי בס"ד ראיה מפורשת בסברא זו בקידושין
דף כ"ג ע"ב דמשני הש"ס התם גבי עבד וכו' הרי דאע"ג דעבד זה אינו
יכול לקבל גטו מ"מ כיון דבעידנא ההיא יכול לקבל גט חבירו מיד רבו של
חבירו שפיר משוי שליח ע"ש הרי לך להדיא בסברא הנ"ל דכל דאיתיה במין
אותו ענין שפיר משוי שליח ודוק :

ואחרי אשר הודיע להם הוהנו את כל זאת הנה בזה יתוישב היטב
דברי הרב החביב ז"ל בשו"ת בנ"ג ח"א סי' קמ"ז קנה ט'
אות כ' שכתב כראובן שקנה הולכת ס"ת ושלח לאהבה שיקח הוא המטה להוליך
ס"ת הגם שהוא אינו יכול להוליכו מפני כובד הש"ת והיינו שהמטה והרמונים הוי
כבדים יותר מדאי ממה שהוא הארגל ומחמת כובדו אינו יכול להוליכו ורואה
שיוליכנה אהובו או קרובו הוי כמו שאין לו סיבה מונעת ויכול ליתנו לאהובו
ואין לו לבעל התקרבות כלום ע"ש ולכאורה דין זה ז"ע דל מהבא הכעל
חקירות

רב ברכות

הסודות אבתי אף מני משוי שלוח והא כל מירי דלף מני עביר לה מני משוי שלוח וא"כ באוזה כח יבא אהובו וקדושו להולך הס"ת ורומה לזה הכינה הרב ז"ל בעצמו שם באותו דבור משם הרב מהר"י ברוכא ז"ל דאם הוא חולה כ"כ דאפי' הו' מיייתו ס"ת לנכיה לא הו' מני לעשות המנהג בשום דבר או אינו יכול לעשות שלוח ע"ש והא הכא גמ' אינו יכול זה להולך ס"ת הו' בשום דבר מחמת כובדו ואף משוי שלוח :

ואמנם

באמת כפי חילוק האמור שהוכחנו אותו נגמ' דקידושין אפי' שפיר דין הרב החביב ז"ל והיינו דאע"ג דאותה המנהג שממנה עליוה השלוח לא מני עביר מחמת הכבוד מ"מ כיון דמין אותה מנהג מני עביר דהא יכול הוא לישא ס"ת אחר קל שאינו כבד כ"כ ולהכי הוא שייך שפיר במנהג זו ומני עביר שלוח ומשא"כ דין הרב מהר"י ברוכא ז"ל דאיידי בגוונא שאינו יכול לעשות מין מנהג זה בשום דבר ואופן ובגון שהוא חולה כ"כ שאינו יכול לזוז ממקומו ולהכי קאמר מהר"י ברוכא ז"ל דלף מני עביר שלוח ודוק :

ומיהו

אמנם מלאתי ראיתי בס"ד להרב חק"ל דה"ע סי' כ"ד שהביא מן הרב אורח מישור ז"ל והרב משאת משה ז"ל שהקשו על האזי סוגיית דקידושין הנו"ל מההיא דאמרין בנזיר דף י"ב דאינו יכול לעשות שלוח לקדש לו אשה לאחר שתתגרש משום שבעידנא דמשוי שלוח הוא אינו יכול לקדשה כיון שהיא אשת איש וכל מירי דאיהו לא מני עביר לא משוי שלוח ע"ש ועוד ראיתי לכמה רבנים שהקשו קו' זו והרב חק"ל ז"ל תי' על זה מן הרב משאת משה ז"ל דסוגיית דקידושין לאו דקיימא היא דה"ש קא מיהדר אליבא דהרשב"א וכו' והרב ז"ל דחה תי' זה ושם האריך ליישב זה ויאלץ לחלק מחדש בין הובא דאובא דעת אחרת מקנה להובא דלובא דעת אחרת מקנה והכא גבי עביר חשבינן ליה כאלו נעשה שלוח מאת רבו להולך הנט ביד עבדו ומשא"כ גבי ההיא דסוגיית דנזיר וכו' ע"ש באורך וברוחב :

גם

הראה לי אהובי וירי' הנו"ל כר"י שהרב יד המלך ז"ל ג"כ הביא לקו' ותירץ לחלק וז"ל שאני עבד שאע"ג דאיהו לא מני מקבל גיטות מ"מ בעבד של אחרים דגם איהו לא מני מקבל גיטות אותו העבד וטל לקבלו

רב ברכות סט

לקבלו שייך קרינן ביה וגם כההיא דנזיר דאיהו לא מני מקדש השתא מפני שהיא ח"א אי הו' מני מקדש ח"א לאחרים אע"ג דלעצמו אינו יכול לקדשה שייך הו' קרינן ביה אבל השתא דאינו יכול לקדשה לא לעצמו ולא לאחרים אע"ג דמני' לקדש פנויה מ"מ עכ"ז לא שייך לקדשו שייך משום דבעינן דבאותו דבר יהיה שייך ואע"ג דלעצמו לא מני עביר אס' אותו דבר יכול לעשותו לאחרים שייך קרינן ביה עכ"ד ע"ש והוא כחידושי הרמב"ם ז"ל הלכות אשפות דף ע"ז ע"ש :

ואנא

עבדא אבתי עדיין לא נתושבו אלנו כל חילוקים אלו דאבתי עדיין ק' לי מהא דכתב הרמב"ם ז"ל פ"ט מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ט"ו והיא משנה ערוכה במנחות וז"ל שנים שהביאו שלמים בשתופות האחד מניף ברשות חבריו אפילו הן מאה וכו' היתה אשה בעלת הקרבן אינה מניפה אבל הכהן מניף שקרבנה טעון תנופה והיא פסולה לתנופה וכו' ע"ש :

והנה

משמע להדיא בדברי רש"י ז"ל במנחות דף ס"א ע"כ שהטותן מניף בשליחות האשה שכתב וז"ל שהתנופה בכוחנים ויכולים גוים וגוים לעשות כוהן שלוח ע"ש וכן מוכרח מדברי הש"ס דהתם יען דאם שתנופה דירה בטלה לגמרי וקבועו אינו מניף רק בעבור המוטל עליו ח"כ השתא מאי שניא מסמיכה ומה חילוק יש ביניהם דהלל גס הכא גבי תנופה ג"כ בטלה תנופה דירה לגמרי ומה שהכוהן מניף אינו כי תנופה המוטלת עליו וא"כ מוכרח לפרש כפי' רש"י ז"ל שתנופה דירה לא בטלה לגמרי אלא עושה הטותן שלוח להניף בעדה והשתא תנופה דכוהן הו' בעבור שניהם וחשיב כאלו הוא ג"כ הניפה עמו והשתא ק' מאחר דהתנופה נריכה שתהיה ברשות הבעלים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל האחד מניף ברשות חבריו וכן כתב כלשון הו' ממש הרב קרבן אהרן ז"ל וא"כ מאחר דבעינן שליחות אף מנייה האשה משום לכוהן שלוח להניף בעדה והלא היא פסולה לתנופה וכל מירי דאיהו לא מני עביר לא משוי שלוח והשתא תי' הרב משאת משה ז"ל לא שייך הכא דהא הכא הוא הלכה פסוקה לכ"ע שהיא משנה ערוכה במנחות וגם תי' הרב חק"ל ז"ל לא שייך הכא דהא הכא נמי לובא דעת אחרת מקנה וגם תי' הרב יד המלך ז"ל

רב ברכות

ו"ל נמי לא שייך הכא דהא חפ"י שמלכו תנופה באשה כגון מנחת קוטנה וכו' והיא שהאשה היא מנופה בעצמה מ"מ לא דמי הא להא כיון דעכ"פ בשאר קרבנות היא לא שייכא להניק כלל וזו דמי ממנו לעושה שליח שיקדש לו אשה לאחר שתתגרש דאע"ג דיכול הוא לקדש לו אשה פנויה חפ"ה לא מהני כיון דאיתו המין של אשת איש לא יכול לקדש :

ולסברת

הרב מהרימ"ט ו"ל בההיא דהעושה שליח לקדש לו אשה ח"א אחר שתתגרש ראש הוא מפרש לו בהדיא וא"ל שיקדשה לו לאחר שתתגרש דמצי עביר שליח חזי כולו אחי שפיר דכל היכא דהוא שייך ומפרש לו אשה דמהני השליחות אבל ההיא דמס' נזיר חפ"ג דשייך מ"מ אינו מפרש לו שיקדשה אחר שתתגרש ולכן לא מהני שליחות ומיהו אמנם לסברת התוספות ו"ל שם והרא"ש ו"ל והר"ר עזריא ו"ל ומהר"ר טורדיוס ו"ל והרב המרדכי ו"ל והרב מש"ל ו"ל דכולהו לא ס"ל כרבינו מהרימ"ט ו"ל השתא ק' מההיא דתנופה שהבאנו בס"ד :

והנה

שוב הראה לי אהובי וידו"ן הנו"ל נר"ו להרב באר משה ו"ל שיטה על מס' נזיר שהקשה לקו' הרב אורח מישור ו"ל ודעמיה מסוגיית קידושין אסוגיית נזיר ותי' דאע"ג דבמירוי דשייך ביה מצי למעבד שליח מ"מ בעינן נמי שבאותה שעה שעושה שליח מצי השליח למעבד שליחותו אבל היכא בשעה שממנה השליח לא מצי השליח למעבד שליחותו כמו ההיא דמס' נזיר שהאשה היא אותה שעה ח"א ולא מצי השליח לקדשה חזי חפ"ג דזה המשליח שייך בתורת קידושין לא מצי משוי שליח ואין להקשות מכאן קמא דף ק"ט ע"כ גבי זקן או חולה דאע"ג דהתם המשלח שייך בקרבנות וגם השליח מצי עביר שליחותו אותה שעה חפ"ה ומיר מ"מ אותה שעה שעושה השליח הנה המשליח הוא זקן או חולה דלא אפשר לעבד בשום אופן כלל ח"כ לא חשיב ההיא שעתא שייך כלל ועיקר עכ"ד ו"ל ע"ש ובוה ח"ל אהובי נר"ו הנו"ל דלפ"י שפיר מתווכח קו' זו דתנופה דאשה כיון דהאשה שייכא נמי בקוטנה וכו' והיא וגם הכהן השליח יכול לעשות שליחותו בשעת מנינו השליחות חפ"ה ומיר חזי מציא עבדא ליה שליח וגם בזה אין להקשות בב"ק הנו"ל דאפשר שתדיר עצמה כנויר ותעשה תנופה או שתהיה היא

היא

רב ברכות

ע

היא עצמה שליח לחברתה שהיא נזירה וקוטנה להניק בעדה ושפיר קרינן ביה שייכא בתנופה אבל משא"כ גבי זקן או חולה לאו כיון כלל עכ"ד נר"ו :

ומיהו

דע דאע"ג דבאמת מתווכח שפיר קו' זו דתנופה כפי חילוק ה' באר משה ו"ל אבל מ"מ עדין ק' לי ממנה שמצינו בעלמא גבי קרבן פסח דיכול אדם לומר לשלוחו לא ושקוט לנו את הפסח וכמבואר הדבר בהרמב"ם ו"ל הלכות קרבן פסח פ"ג ח"ב ע"ש והשתא חפ"ג דבעידכא דמצי שליח איתו עדיין לא בא זמן שחיטתו ואם שחטו קודם זמנו הוי שלמים וכמאן דלא מצי איתו עביר ואיך משוי שליח והשתא לכולהו חילוקים שכתבנו לעיל מן המפרשים ו"ל לא מצינן למימרנא הכא כלל וגם לחילוק הרב נשמת חיים ו"ל בחלק הדרושים דף כ"א ע"א שעשה חילוק אחר בהאי כלל דכל מידי דלא מצי עביר וכו' ג"כ נמי דלא שייך הכא דאפי' לפי חילוק ה' ו"ל לא מהני פ"א היכא דיכול לקדשה בשעת מנינו השליח שתתקדש לו אחר שתתגרש ואי לא לא מהני אותם הקידושין שנותן לה מקודם קידושין קרי חשיב לא מצי עביר והכא גבי קרבן פסח הוא אינו יכול לשחטו בשום אופן קודם זמנו כלל ודוק ועיין עוד להרב נשמת חיים ו"ל בעשין מ"ח דף כ"ז ע"ד שג"כ נכנס שם בזה הכלל דכל מידי דלא מצי עביר והאריך שם ע"ש :

וראיתי

להרב שיטה מקובלת ו"ל על מסכת נזיר שהביא מן הרב חפ"ה עזריא ו"ל ח"ל אמנם יכול אדם לעשות שליח לשחוט פסחו קודם ו"ד וכן להפריש חלתו קודם גילגול והיינו טעמא הואיל ויכול להקטו הפסח והקמח או המעוה ליקח בשזה דכל שבידו לאו מחוסר מעשה הוי עכ"ל . ולכאורה דבריו ו"ל סתומים הם דאם כוונתו לומר כיון דיכול לקנותם לשליח ואז דיכול השליח לעשות מה שרופה אין זה נגע ופגע להמשלח דמה שיכול לעשות אינו מדין שליחות ח"ל מכאן שהיא עושה בשלו ולא בשל אחרים דכבר יאמר מרשות הבעלים ואנחנו מה לנו פזם והשתא אינן קיימין בממון המשלח שזה השליח עושה בשליחותו וע"ז דריכים אכחשו לדון ואם באת לומר כן ח"כ לא ופרנס לי ההיא דכבא קמא דף ק"ט ע"כ גבי זקן וחולה דבשרה ועורק לאנשי משמר משום דלא מצי אכיל ואמאי וקא מצי ליקטת הקרבן לכוון שירצה ואם

נפשו

רב ברכות

כפסך לומר דהתם לא מצי להקנות הקרבן משום דכעני הוה למתכפר ביה
א"כ גם הכא לא מצי להקנות הפסח משום דכעני הוה למפך ביה ודי חוכה
ועוד מאי משמעות דבריו סב' ליקח בשום ודא עבדא הוה כר' לומר
דכוונת הרב ז"ל לומר הוה שמקנה לו חלק מן הפסח או הקמת או המעות
וכן משמע מדבריו שכתב ליקח בשום ודא והוה שניהם שותפים וס"ל להרב
ז"ל דכיון שהוה נעשה שותף בו או הוה יכול לשחוט ולהריס חלה מבח שותפות
שם לו כה ומיהו עדיון אינו מיושב אליו כי לא מצינו כסברא זאת בשום
מקום ובעת דבריו ז"ע ודוק : ודע שהגרסא הנמצאת הוה ליקחם בשוק אבל
הרב חק"ל ז"ל הכוה הגרסא ליקח בשום וכמ"ס :

ומיהו

המנס לא הכחד כי לכאורה כ"ל דאפשר לדמות זה לתרומה
וחלה דק"ל דהשותפים אין זריכים לגיטול רשות זה מזה
ובמבואר להדיא בש"ט י"ד קי' ש"ס סעיף ג' וסי' של"א סעיף ל"ה ע"ס
ומ"מ צריך להתיישב עוד בזה ובעת אין מקום להאריך ודוק :

ודע

דאם יש את כפסך להעמיד מאי דינא דאומר לשלחו לא ושחוט
לי את הפסח בכנון שאומר לו החר שנעשה זמן שחטתו דהיינו
שאומר לו החר חלות אבל ה"כ אם אמר לו יוס' קודם חלות לא מצי עבד
הנה הגם שכעת אין בדי ראיה ברורה לומר דאיידי בכל גוונא אבל עכ"ו
מסתמות הענין משמע דאיידי בכל גוונא ואם איתא לחאי דינא דקודם חלות
לא הוה משתמע חד מן הפוסקים הראשונים ז"ל להשמיענו דין זה להדיא
וכפרט רבינו הרמב"ם ז"ל לא הוה מסתם סתומי את דבריו ז"ל דמשמע
דאיידי בכל גוונא ומיהו המנס הגם דמאד חומר הנושא בע"כ אתה אומר
כן מ"מ יש לי להקשות מהא דאמרינן בפסחים דף ז' ע"א אמר ר"י אמר
רב שוחטין וזרקין על טבול יוס' ואין שוחטין וזרקין וכו' ומקשי הש"ס ט"ס נמו
חוי לאורתא ומשני דילמא פגע ולא טבל והשתא קשה איך שוחטין וזרקין על
טבול יוס' ומחוסר כפורים ועל טמא שרץ אי לא טעמא דילמא פגע ולא טבל
והא פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' ביאת מקדש ה"ו וז"ל עזרת הנשים משלחים
ממנו טבול יוס' וכו' מעזרת ישראל ולפנים אפילו מחוסר כפורים לא זכנס
לשם וכו' ע"ס רא"כ השתא איך שוחטין עליהם והא חייבה לא מצי עבדי להביא

קרבנס

רב ברכות

עא

קרבנס לשם ולשחטו ואיך מצי משוי שליח :
ומלבד זה אפשר לתרץ במ"ס הרב באר משה ז"ל דהא אמרינן
כל מויד דלא מצי עבד וכו' הווי דווקא במידי דלא
מצי עבד לבד מצינו שאין מעשיו כחשבים לבלום ולאוי משום דלא מצי
עבד מחמת איסורא ודוק :

ואמנם

דע עוד דלכאורה יש לדקדק ולהעיר בזה הכלל דכל
מידי דלא מצי עבד וכו' מהא דפסחים דף ז"ב ע"ב
היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו וכו' ואם איתא פלוגתא דר"ז ור"ס
ומביא סס ברייתא בר"ע ע"ס ועיין עוד בפירוש רש"י ז"ל סס ואין כאן מקום
להאריך עוד ודוק :

והנה

מעשה נלכה נא ונשובה אל נסעינו מקדס בחקירה שחקרנו
בתחלת דברינו בס"ד והנה מורי חופשי בפרי הפוסקים
ז"ל דהא ראיתי להרב כו"ק ז"ל בפלתי י"ד קי' ס"א שכתב כמה חנשי מעשה
מינתי שלוחים לחבתי א"י תוב"כ לקנות להם בשבילם בהמות ולהפריש מהם
מתנות כהונה וז"ל וראשית הגז והוא ז"ל נשתפק כיון דאיהו לא מצי עבד
כי רחוק ממנו הדרך איך מצי משוי שליח וכן בזה דייקו התוספות ז"ל כנזר
דף י"ב על הפרשת חלה וכו' ע"ס :

עוד

אחר התייפוש ראיה ראיתי בס"ד להרב חק"ל ז"ל בחלק אה"ע סי'
מ"ו שזכר לדברי כו"ק ז"ל הנו"ל והקשה עליו דלפי דבריו תיקשי
איך יתכן למנות שליח להוליד גט לאשתו שבמדינת הים ודבר זה פשוט הוה
בפ"ק דגיטין שיוכל לעשות שליח לאשתו שבמדינת הים ע"ס :

והנה

השתא לכאורה דגם ראיה זו דשליח הגט יש לרשות כמו שדחה
ההובי הרב כמה"ר זאלץ קומך כר"ו להדיא ראיה שכתבו
בס"ד משליח הקידושין והבאתי דבריו בתחלת דברינו בס"ד והנה בר דין יא
לחלק מורי הרב כר"ו חילוק קרוב לחילוק ההובי הנו"ל והוא דגבי קידושין
וגיטין אפשר להיות שאותה מעשה שעושה השליח הוה בעצמה וכל לעשותה
במקומו ולכן לא חשבינן לריחוק מקום בשעת המינוי לא מצי עבד כי אפשר
הוה להיות עבד בשעת השליחות אם היתה זאת האשה בכאן ומאחר דאפשר
להיות

רב ברכות

למנוח שחיה וזאת האשה ככאן ויקרנה או יגרנה בידו חסדין לזה כאלו
 הוא ככאן ומני משוי שלוח אכל משא"כ גבי מנות התלוים בארץ לא אפשר
 בעולם שיעשה זה המשלח בשעת מינוי השלוח אותה מנה במקומו כלל
 ועיקר כי אי אפשר שתקיים מנה זו כח"ל כ"א דווקא בא"י תוב"כ והמקום
 שהוא הנורס לזה לכן כל שכשעת המינוי הוא כח"ל שאז אינו יכול לעשות
 אותה מנה שם באותו מקום בשום אופן אי אפשר לומר בזה כל מירי דלא
 עביר וכו' ודוק היטב

והנה

דלכאורה יש לפשוט ספיקא דרין מהא דאיתא במנחות דף
 ס"ב ע"ב תנו רבנן חמשה שהביאו וכו' וכן השולח קרבנותיו
 ממדינת הים כוהן מניף על ידו ע"ש . הרי לך להריא דריחוק מקום לא
 לא חשיב כזה לא מני עביר ולא מני משוי שלוח דהא ה"ל אי אפשר לעשו' תנופה
 בח"ל ואפילו הכי הכהן מניף בשליחות דקתני כוהן מניף על ידו וזה דומה
 בדומה ממש לכ"ד ועיין ברי"י ז"ל שם דף ס"א ע"ב כד"ה שתנופה בכזהמס
 ע"ש ועיין בגיטין דף כ"ח גבי השולח חטאתו ממדינת הים וכו' דמקשה
 דה"ל וקא בעי סמיכה וכו' ועיין שם בתוספות ז"ל שכתבו דלכתחילה אין
 לעשות כלל סמיכה ע"ש ודוק היטב :

ודע

דאין להסתפק ולומר דכל זה אפשר לא בעי שליחות גמורה כי
 הכי דתאמר הא כלל דכל מירי וכו' וזה די לו בגילוי דעת
 בעלמא הנה מלאתי ראיתי בס"ד להרב חק"ל ז"ל שם דף כ"ז שכנס בהערה
 זו דגילוי דעת וכו' והאריך בזה לדקדק מדברי התוס' ז"ל והרב מש"ל ז"ל
 ושם הביא מ"ש בשו"ט מקובלת לנזיר ושכן נראה מן המרדכי ז"ל דגם
 באומר לשלוחו קדש לי אשה פ' ועד אחר שחתנה אינה מקודשת מטעם
 כל מירי דאיתו לא מני עביר לא משוי שלוח ע"ש וידוע הוא מה שפסק
 מר"ן ז"ל וכל הפוסקים ז"ל באומר קדש לי אשה פ' בגילוי דעת לבר קמי ואפ"ה
 בעינן מני עביר השתא ודוק היטב :

והנה

מירי לומר כי בס"ד כס' הכהן כס' פ"ד הנו"ל ראה ראיתי
 בס"ד שחקר חקירת חכם בני שאמר לשלוחו קדש לי אשה
 שניה פ' ולא הספיק השלוח עד שנתקדשה לאחר ונתגרשה ואח"כ קדשה
 השלוח

רב ברכות עב

השלוח למשלחו אם גם כהא גוונא אמרינן כל מירי דלא מני וכו' דהגם
 שהיה פטור בעת השליחות מ"מ כיון שנתקדשה לאחר פטל השליחות כיון
 דבאותה שעה אין ביד המשלח לקדשה או דילמא כיון דבשעה שמינהו לשלוח
 היתה פטורה והיה בידו לקדשה ושפיר מינהו לשלוח טוב לא נתבטלה השליחות
 גם אם נתקדשה לאחר ונתגרשה ופשיט הרב ז"ל לחקירה זו ממה ששנינו
 בגיטין דף כ"ג קבל הקטן והגדיל וכו' נכרי ונתנייר פסול אבל פקח ונתגרש
 וחזר ונתפסק כשר זה הכלל כל שתלתו וסופו בדעת כשר ופסקו הטור
 ז"ל ופ"ע באה"ע סי' קמ"א עכ"ד ע"ש ולדיו עבדא כ"ל בס"ד לחלק בין
 הא דניטין למירי חקירת הרב ז"ל דאפשר דווקא התם הוא דכשר משום
 דהתם מעשה השלוח התחילו ובאו מעת שקבל השלוח את הגט מירי הבעל
 וא"ל הבעל הילך גט זה לאשתו פ' ככל מקום שתמאנה ובטוח הנו' כשה"ט
 אה"ע סי' קמ"א למ"ד ע"ש ומכיון שקבל השלוח את הגט בטוח חלו הדברים
 איז אשה זו היא נקשרה להתגרש בעל כרחא דקי"ל אשה מתגרשת בעל
 כרחא וקרי מעשה היא מוכרחת או לקבל את הגט מירי השלוח להתגרש
 בו ונמצא שהענין ההוא שנשתלח עליו השלוח התחיל ובא ונעשה מאותו
 זמן ולכן שפיר חשיב תלתו וסופו בדעת וכשר דבאותו זמן שקבל השלוח את
 הגט מירי הבעל חשיבה התחלה גמורה אבל משא"כ הבא גבי קדושין הנה
 אעפ"י שזה המשלח נותן מעות לשלוח לקדש לו בהם אשה פ' הנה קבלת
 מעות חלו והמינוי שמינה לשלוח על קו התורה הוא עומד דאפשר שזו האשה
 לא תוכל להתקדש לו ומינוי זה שמינהו הוא ללא יועיל ונמצא בעת שמינהו
 לשלוח לא נעשה שום התחלה וקודמת לקדש לענין שנשתלח עליו השלוח
 ולא נעשה התחלה עוקרת וקיימת לענין זה כי אם בעת שנתריות זאת
 האשה ופשיטה ידיו לקבל הקדושין מירי השלוח ולכן מאחר שנתקדשה קודם
 זה לאחר אפשר להסתפק ולומר דפטל השליחות נעשה קודם זה בראשונה
 וצריך שליחות מחדש ודוק היטב :

ובאופן

אחר ופ"א לחלק אהובי וירי' הרב כמה"ר שלח סומך הי"ו
 דשאינו הא מהא משום דהתם השלוח הוא נתמנה
 לגרש אשה זו והגם שנתגרש השלוח בנתיים ולא היה יכול לגרשה אבל מ"מ
 דמעשה

רב ברכות

דמעשה שנתמנה עליהם השליח לא תבטלה ושפיר יכול הבעל לעשות שליח
אחר לגרסה או שהוא בעלמו וכו' ויגרסנה ולכן לא קפדין כל כך על מה
שנתקדש השליח בכתמים כיון שלא נעשה בזה הוי' לנזק המעשה הכל משה"כ
גבי חקירת הרב ו"ל שאלה זו נתקדשה לאחר בכתמים הנה על ידי קדושן
או תבטלה גם גוף המעשה שנתמנה עליהם השליח ואותו זמן לא היה יכול
לקדשה לא הבעל ולא שליחו ולכן אפשר הכא בהאי גוונא לא מהני השליחות
של קודם אותם קדושן שנתקדשה לאחר עכ"ל כד"ר ודוק היטב :

ואיד

שיהיה הנזק לעיקר חקירת הרב ו"ל יש לפשוט בס"ד ממה
שפסק מר"ן הקדוש ו"ל בשם"ט ח"ע סי' קכ"א ענין ב' מי
שהיה ברוב בשעה שזוהי לכתבו ואח"כ אחיו חולו חין כותבים אותו בעורו
בחליו וכו' אבל לאחר שנתפס וכו' ע"ש ועיין בטור ו"ל וכו' שם והוא סוגיא
ערוכה בנזקין ע"ש ובבר מודע דכתובת הנזק לרוב שליחות מהבעל ובראיתא
ברוש סי' ק"ד ע"ש והשתא ח"ע"ג דאם כתבוהו בחליו חינו גט וכמ"ס מר"ן
ו"ל ואם לאו חינו גט ע"ש ח"ע"ג אפ"ה אחר שנתפס הם כותבים ונותנים מבח
צווי הראשון וח"ע"ג דלא מצי עבדי אותה מעשה בכתמים בשעת חליו כלל לא
הבעל ולא שליחו שזה אותם מקורס וא"כ גם הכא נמי גבי חקירת הרב
ו"ל שפיר מהני צווי הבעל לשליח שזוהי קודם ודוק היטב :

ולעיקר

השפך דיון שפשוטו בס"ד מההוא דמנחות משולח
קרבנותיו ממדינת הים כהן מניף על ידו והווי' התנופה
ע"י שליח הנה מלבד התנופה שהיא נעשית על ידי שליח גם העמדת הבעלים
על הקרבן נמי היא נעשית בזה ע"י שליח דהא מן הדיון לרוב שיהיו
הבעלים עומדים על הקרבן והיא ברייתא ערוכה בסוטה דף ח' ע"א דתניא
אין קרבנו של אדם קרב אלא א"כ עומד על גביו ע"ש הרידמן הדיון לרוב
שהיו הבעלים עומדים על גביו והנה אף זה שליח קרבנותיו ממדינת הים
ואחרים עומדים על הקרבן לכתחלה אלא ודאי דריוחוק מקום לא חשיב לא
מצי עבדי ומצי משוי שליח ושפיר הוה שליח בעדו בשביל זה דשלוהו
של אדם כמותו ודוק היטב :

ודע

דמענין לענין עור יש להביא ראיה בס"ד מההוא דמעמדות
דחקן

רב ברכות

ענ

דחקן כמס' תענית דף כ"ו ע"ש ועיין ברכות עובדיה מברכות
ו"ל בפ"ב דתענית משנה ו' אגשי מעמד הם ישראלים הקבועים כירושלים
וכו' ועומדים הם בשעת עבודה שלוחים מכל ישראל והוא קרבנו של אדם
קרב והוא אינו עומד על גביו וכו' ועיין בפתח עינים להרב הגדול ר' חירא
ו"ל שם על דף כ"ו שהביא מלקוטי רבינו בללאל ו"ל שהקשה הרא"ש ו"ל
בתוספותיו דאומאי לא הוה לויים שלוחי ישראל וכו' והרב ו"ל שם תי' דמעמדות
ולפיכך מדכתיב תשמרו וא"כ ישראל מזה ע"ש ועיין להרב ו"ל עוד בספרו
הבהיר כסא רחמים על מס' סופרים דף מ"ה שהאריך עוד בזה ע"ש ורש"י
ו"ל ביומא דף ל"ז ע"כ כתב וו"ל אגשי מעמד ישראל העומדים בשליחות הכהן
על הקרבן וכו' ע"ש והרמב"ם ו"ל בפ"ו מה' בלי המקדש כתב וו"ל תקנו
נביאים הראשונים שיבררו משראלי כשרים ויראוי חטא ויהיו שלוחי כל ישראל
לעמוד על הקרבנות וכו' ע"ש :

הראת

לרעת מדברי הנאונים ו"ל רש"י ו"ל והרע"כ ו"ל והרמב"ם
ו"ל שאגשי מעמד הם מדין שליחות מכל ישראל והשתא
הי ריוחוק מקום חשיב לא מצי עבדי ולא משוי שליח הואך מהני שליחותיהו
דאגשי מעמד לכל ישראל והא יש כמה ישראל רחוקים מן המקדש בשעת
עבודה שנים ושלשה ימים ויותר ואף הוה להו שליחים לא ודאי ריוחוק מקום
לא חשיב לא מצי עבדי ומכאן יש להוכיח על בעלמא דהגס דאיכא ריוחוק
מקום שפיר משוי שליח ודוק :

ודע

דמדברי הרמב"ם ו"ל בפ"ו מהלכות בלי מקדש הכו"ל שכתב וו"ל
הי אפשר שיהיה קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו
וקרבנות הציבור הם קרבן של כל ישראל ואי אפשר שיהיו ישראל כולן עומדים
בעורה בשעת קרבן לפיכך תקנו נביאים הראשונים שיבררו משראלי כשרים
ויראוי חטא שלוחי כל ישראל לעמוד על הקרבנות והם הנקראים אגשי מעמד
עכ"ל ע"ש הנה מדבריו ו"ל שתלה הדבר בשביל שאי אפשר שיהיו כל ישראל
עומדים בעורה בשעת קרבן אפשר לכאורה ללמוד מזה חילוק חדש לענין
כל מידי דלא מצי עבדי לא מצי משוי שליח ולומר כל הוכא דלא אפשר מצי
משוי שליח אפי' במידי דלא מצי עבדי דהא הכא גבי אגשי מעמד הרי הם מדין
שלוחים

רב ברכות

שלוחים בעד כל ישרא והגם דלא מזו ישראל עבדו דלא אפשר שיעמדו כולם בעורה בשעת הקרבן :

והנה

אם כנים אנחנו בחילוק הזה אז אפשר ליושב שפיר כהאי חילוקא הקו' שהקצינו לעיל מתנופה ומטובל ויס רחא התם נמי לא אפשר הוא ואי לא עבדו שלוח תבטל המטה לגמרי ולכן הגם דאיתו לא מזו עבדו מזו משוי שלוח והנה סברא זו שיש לחלק בין היבא דאפשר להיבא דלא אפשר מנינו ראינו להתקופות ז"ל שחילקו בהכי גבי ערל וטמא דלא בעי סמיכה משום דלא אפשר וכנו' במנחות דף ס"ג ע"ב ד"ה וכן וכנוטין דף כ"ח ד"ה והא ע"ש לא שמדברי התוספות ז"ל לא משמע שגם לענין שלוחות ג"כ יש לחלק בהכי ולומר כל היבא דלא אפשר אע"ג דהוא לא מזו עבדו משוי שלוח אבל מדברי הרמב"ם ז"ל נראה לבארה דשפיר מנין לעשות חילוק גם לענין שלוחות דלא אמרו משום דלא אפשר אין צריך לעמוד על קרבנות הניכור כלל אלא אמרו שהיו אנשי מעמד עומדים בשלוחות כל ישראל ולפי' גם הראיה שכתבנו בס"ד מההיא דמעמדות לפשוט ספק דכ"ד דהגם דאיבא ריחוק מקום משוי שלוח יש לדחות דגבי מעמדות שאני משום דלא אפשר וכאמור ומיהו עדיין יש לגמגם בזה ואין הראיה שהוכחנו מדברי הרמב"ם ז"ל ברורה בידינו כי יש לחלק בזה :

ואיד

שהיה לא אכחד כי באשר נאמתנו ונכתתי בזה הראיה שהבאתי בס"ד לכ"ד מההיא דמעמדות יש מן החכמים הי"ו שדחו ראיה זו משום דאפשר לומר אע"ג דבעלמא כל מירי דלא מזו עבדו לא משוי שלוח ואע"ג דלא אפשר וריחוק מקום נמי חשיב לא מזו עבדו מ"מ תקנת נביאים שאני וכמ"ס הרמב"ם ז"ל תקנו נביאים הראשונים וכו' ע"ש ואין ללמוד מזה לשאר דברים בעלמא דהכא הוו שלוחים מזה התקנה ולא משורת הדין ואפשר כי יש כח ביד כ"ד ובפרט נביאים הראשונים לתקן כזאת עכ"ד ואנכי הרואה כי בדבריהם אלו יש מקום לדחות ראיה שכתבנו ומעתה אין ראיה ברורה לכ"ד מההיא דמעמדות :

ואחרי

אשר הודיע אלהים אותנו את כל זאת לריבין אנחנו למודעי כי אחרי כותבי את כל זאת בס"ד זה מקרוב בא ידועה שמועה

רב ברכות

עד

שמועה זו נאה מאת מעלת ידידנו הרב הקטור בוטנא דנהורא ליהו בחור הוא בשחקים נר"ו שאחרי אשר קבע דירתו בע"ה חכרון טוב"ב אנה ה' לירי קצר רוח שיה כ"על ר' טורים למע' הרב עיר וקדוש הקטור העצמי רבי חי כהן זל"ה ויעתק משם ברנר אחד השייך לעניינינו וזה תוארו על ש"ע י"ד סי' ס"א סע"ק כ"א כתב הפלתי אנשי מעשה מינו שלוחים להולכים לא"י ת"ו לקנות בשבילם בהמות לקיים מצות זל"ק ורחשית הנו דשלוחו של אדם במותו ואני מאופק כיון דאיתו לא מזו עבדו כי רחוק ממנו הדרך אי מזו משוי שלוח והכי דייק תוספות ז"ל דנזיר דף י"ב לענין חלה ע"כ עיין להמח"א ז"ל ה' שלוחין משאת משה ז"ל חי"ד ח"ב סי' י"ח ולע"ד אחמ"ר לא זכיתי להבין ריחוק מקום מה יתן ומה יוסיף לקרותו לא מזו עבדו דהיי שלוח קבלה והולכת הגט והרשאה לזון בעיר אחרת ומה הוכיח מתוספ' דנזיר דע"ב לא קפדי התוספות שם אלא דהקמת מחסר לטא ויבמה מחסרת כניסה אבל ריחוק הדרך לא מקרי לא מזו עבדו ונזון הש"ס שאסור בכל הנשים יוכיח גם מ"ס הרב ז"ל שם דכל שלא קנה ולא שחט לא אתחייב הוי לא מזו עבדו השתא גם זה לע"ד לא מברעה דשפיר עושהו שלוח מעבדיו לאחר שיקנה וישחוט דהיי דאמרינן ספ"ב דגיטין דף כ"ד ע"א דא"ל הוי שלוח הולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי שלוח קבלה ופי' רש"י ז"ל אף גופך הוי שלוח דידך וקבלו מידך וכו' נחא סוגיא דיבמות דף כ"ן ליכמתו מהו דדייק מינה התוספות הנו"ל דכיון דמחוסר מעשה לא מזו משוי שלוח דקשה דהיי אמרינן בגיטין דף ס"ג ע"ב איבא בינייהו דקדמה איהו ושויה שלוח ופי' רש"י ז"ל קודם שמתר הכעל ליר שלוחו ע"כ עוד שם בעא מינה רבא מר"ן כתבו ותנו לשלוח ופי' רש"י ז"ל שלוח שמינותי ע"כ והיי התם תרומתו מחוסרי מעשה למסור לשלוח ולכתוב הגט ואפי"ה מזו משוי שלוח קודם א"ו דע"כ לומר דכוונתו מעבדיו ולכשיעשה מעשה הנאך לאותו שלוחות הכי נמי גבי מתנות שפיר מזו משוי שלוח ואריך עכ"ל רבי חי זל"ה אשר יאף עתק האחד המיוחד הנו"ל נר"ו בכתובת ירו' :

והנה

ראיה אשר הביא הרב רח זל"ה מן שלוח הגט כבר הקשה זה הרב חק"ל ז"ל על הגאון הפלתי ז"ל ובאשר כתבנו דבריו ז"ל

רב ברכות

ו'ל לעיל כס"ד וכבר כתבנו מה שיש לחלק בזה ואמנם מה שרמז הרב ר"ח ולק"ה להביא ראיה משלוח הקדושין מלשון הש"ס ו'ל דקאמר אסור בכל הנשים שכתב הרב ו'ל ו'ל ונידון הש"ס שאסור בכל הנשים ויכח עכ"ל הנה חברייה רבי מרדכי אמרין דאין ראיה מלשון הש"ס דנקט אסור בכל הנשים שבעולם דלעולם השליח לא מצי לקדש לו אשה כ"א במקומו באופן דאיהו מצי עביר בשעת המיניו וליכא ריחוק מקום בינו לבניה אלא הא דאסור בכל הנשים שבעולם היינו דחיישינן שמא קידש לו אשה במקומו ואותה האשה יש לה אחות או אם או בת במקום אחר ולכן אסור בכל הנשים שמא יפגע בערוה אכל אח"כ אם יש אשה ידועה שאין לה לא אחות ולא בת ולא אם וכיוצא שפיר מצי לקדשה ובמו דאיתא להדיא זה בש"ס דהא דאסור בכל הנשים הוא לאו דווקא אבל באמת ממעשים בכל יום שממנים שלוחים לקדש להם אשה פ' בעיר פ' הא דאין יש להוכיח באמור ובמ"ס בתחלת דבריו בס"ד וגם על זה כבר כתבנו בס"ד מה שיש לחלק בזה ואין טורח לכתוב הדברים.

והנה

אודיע כאמנה שידעונו הנו"ל כר"י שלח את העתקתו הנו"ל מספר הרב ר"ח ולק"ה למע' הרב המופלא וכבוד ה' מלא מורי הרב כר"י לראות מה יסכים בזה והנה בראות מורי הרב כר"י את כל הכתוב הוא כר"י דחה את הראיה שלוח גיטין וקידושין באמור לעיל בס"ד גם מ"ס הרב ר"ח ולק"ה ו'ל ומ"ס דכל שלא קנה חול לא אחייב וכו' לא מכרעה דשפיר עושהו שליח מעכשיו וכו' דהכי אמרינן ספ"ב דגיטין דא"ל הוי שליח הולכה עד דמטית התם וכו' ע"ש הנה מורי הרב כר"י ושאר חברייה כולנו באחד תמקנו על זה תמוהא רבא דמה יוכיח הוכיח משם דהא התם כשתהיה שליח קבלה לאו מכוחו ושלוחותיו היא נעשית לא היא נעשית מבח עצמה דהא הבעל לא שייך לעשות שליח קבלה כ"א האשה דווקא ומה שאמר לה ובי מטית התם הוי שליח קבלה אינו עושה אותה שליח על זה לא סדר העניין הוא דקאמר לה דכן צריך להיות הסדר שהיה תהיה בשליחותו עד דמטית התם וכשתגיע לשם אזי היא עצמ' תעש' את עצמה שליח קבל' ותקבלנו מידה וכשתעשה שליח קבלה אין שליחות זה מן הבעל לא ממנה והוא פשוט מאד ואין צריך מעיקרא לבארו ולכתבו וכו' דהי שיהיה ולק"ה אגב חורפיה לא

רב ברכות עה

לא דק בזה וכשנגה היוצאת מלפני השליח ועמו הס"ד ורוק
גם מ"ס הרב ולק"ה ו'ל וכזה מנחא סוגייה דיבמות דף כ"ן ליבמתו מהו דדייקי מונה התוספות ו'ל דקשה דהרי אמרינן בגיטין דף ס"ג ע"ב איכא בינייהו דקדמה איהי ושוויא שליח וכו' עוד שם בעא מניה רבא מר"ן וכו' ע"ש הנה לעיקר קו' הרב ר"ח ולק"ה מההיא דגיטין דף ס"ג אההיא דיבמות דף כ"ן דייקי מונה התוספות ו'ל יושבו אותה מורי הרב כר"י ושאר חברייה כר"י בטוב טעם דהא ודאי יש לחלק בין הוכא דשייך וחל שם גירושין אלא שלו נכתב עדיין הגט או שלא נעשה עדיין השליח הולכה לבין הוכא דלא שייך ולא חל שם גירושין כלל ועיקר אבל משא"כ בההיא דגיטין דף ס"ג שייך התם שם גירושין ואתי שפיר והשתא ממילא ספק הרב ו'ל שם דכל שלא קנה ולא שחט לא אחייב לא אפשר ליה דהא התם נמי כל עוד שלא קנה ולא שחט ליכא שם מטה כלל כיון דלא אחייב עדיין דהוא חייבו תלוי באם יקנה וישחט וכלא"ה ליכא עליו חיוב כלל ורוק :

והנה

בעתה לא נשאר לספק דכ"ר כ"א מההיא דמנחות שזכרנו בס"ד דמשמע בריחוק מקום לא מעכב ומיהו אמנם כל זה לא יתנה לנו כ"א הוכא שכבר קנה שלוחו לאין בא"י תוב"כ ושוב אח"כ עושהו שליח לעשות לו ראשית הגז אבל אם שליחות זה של ראשית הגז הוא עושהו קודם שקנה לו עדיין אלא שהוא מליהו שיקנה לו לאן ויעשה מהם ראשית הגז וכן שהוא מליהו שיקנה לו בהמה וישחטנה ויעשה ממנה מתנות כהונה הנה השתא הגם בריחוק מקום לא מעכב אבל מ"מ אכתי באנו עתה לספק הרב ו'ל שזכר הרב ר"ח ולק"ה דכל שלא קנה ולא שחט לא אחייב ואין משוהו שליח ורוק :

ובן

הוא באמת סברת התוספות ו'ל כנזיר דף י"ב גבי חלה שכתבו ו'ל ואין נעשה שליח בדבר הזה הא בשעה שעושה אותה שליחות לא היתה יכולה בעצמה להפריש חלה מקמח עכ"ל ע"ש הרי לך להדיא דכל שעמם הוא משום שאינו בר חיובא ובסברת הרב ו'ל שהביא הרב ר"ח ולק"ה ורוק :

ועוד

דע דספק הרב ו'ל כל שלא קנה ולא שחט לא אחייב ים להסתפק

רב ברכות

להסתפק בזה גם בעושהו שליח לחבורו לעשות לו מצות פדיון
פטור חומר קודם שילדה בהמתו והוא מניחוהו שאם תלך בהמתו וזכר שיעשה
בערו פדיון דהשתא גם בזה יש לומר לא מהני השליחות כיון דבעידנא
דמשווא שליח עדיין לא ילדה בהמתו ולא אתחייב ואין לומר דהכא שאני
כיון שהוא מוכרח שתלך ומוכרח אז הוא להתחייב אם תלך וזכר ואין צורך
שום למעשה ידיה לגרום עליו החיוב כמו נידון הרב ז"ל שאינו מתחייב
כ"א ע"י מעשיו שיקנה וישחוט דזה אינו דהא גם הכא אינו מוכרח הוא
להתחייב אפי' אם סוף בהמה זו לילד זכר דהא הוא יכול למכרה קודם שתלך
וגמלא שאינו מתחייב בה כ"א היכא שתלך וכל עוד שלא תלך יכול להשמיט
מן החיוב אפי' אם ידע בכורו שתלך וזכר ואכתי באתי לספק הרב ז"ל ואין מני

משוי שליח ודוק היטב:

והנה

בעתה אחר העיון והחפוש מלפני ראיתי בכ"ד שיש לפשוט
ספק זה מדברי הסמ"ג ז"ל בעשן קל"ד והביאו ה' משנה
למלך ז"ל בריש פ"ד מה' תרומות שכתב דעושה אדם שליח לתרום מכל התבואה
שיחוי לו עד עולם מאחר שיכול ליתנם לשלוחו ולזכותם לו שיקנה לו גוף הקרקע
לפירותיו ע"כ ע"ש כך פי' ר"י בפ"ב דנויר ע"כ ע"ש והרב משנה למלך ז"ל
כתב עליו והדברים תמוהים בעיניו וז"ע ועיין במדרכ"י ר"פ כל הכשר עכ"ל
ע"ש והנה ראיתי להרב חק"ל באה"ע סי' מ"ו דף ע"ב שכתבנו מאור להבין
כוונת הרב מש"ל ז"ל שכתב על דברי הסמ"ג ז"ל והדברים תמוהים וז"ע ועיין
בדבריו ז"ל מה שהאריך בזה ולי הסדיוט בראש דתמוהות הרב מש"ל ז"ל בדברי
הסמ"ג ז"ל שהביא מפ' ר"י ז"ל הוא גלויה ומפרסמת וכמו שהערנו בזה
לעיל בס"ד בדברי הרב מהר"ר עזריאל ז"ל שהביא הרב ש"מ ז"ל דמאי מהני
בזה האי טעמא דיכול ליתנם לשלוחו ולזכותם לו דהא אם הוא מקנה אותם
לשליח דאז השליח יכול לעשות מה שרוצה אין זה פגע ונגע למשלח כלל
דמה שיכול השליח אז לעשות הוא מכח שהוא עושה בשלו אבל אינו מדין
שלוחות כי לא נשאר לו למשלח שום שייכות עוד בזה גם לדבריו ז"ל ח"כ
השתא לכאורה יש להקשות מההיא דמס' בבא קמא דף ק"ט ע"ב מההיא
דזקן וחולה דעורר ובשרה לאכסו משמר משום דלא מצי איהו אכיל ואכתי
אמאי

רב ברכות עו

אמאי נותנה לאכסו משמר והא אינו מצי להקנות הקדיש לכהן שורפה ומיהו
הגם דלקי' זו יש לתרץ דהכא לא שייך למימר הכי דמצי להקנות הקדיש
כיון דאיהו בעי למיפק ביה וזי חובה ולהכי לא מהני האי טעמא הכא
אבל משע"כ גבי תרומה ומעשר דליכא עליו חובת הגוף לקיים מצוה זו אם"כ
דמהני האי טעמא אבל מ"מ כבר מילתנו אמורה בס"ד דהסברא היא מזה
עלמה תמוה הרבה ובודאי שכן היא בכוונת הרב מש"ל ז"ל מה שתמה בזה ודוק:
והנה חיד שיחית יש ללמוד מדין הסמ"ג ז"ל שהביא מפ' ר"י ז"ל
לפשוט ספק הרב ז"ל שזכר הרב ר"ח זל"ה דכל שלא קנה ולא
שחט לא אתחייב דהא הכא בנידון הסמ"ג ז"ל כמו בעוד שהוא מניחו עדיין
הוא לא אתחייב וליכא שם חיוב כלל דהא הוא עושהו שליח לתרום מכל התבואות
שיחוי לו עד עולם והגם דבעידנא שהוא מניחוהו אכתי לא היה לו תבואות
עדיין ואפי' קאמר דמהני ושפיר משום שליח לזה וא"כ ה"ל נמי ככ"ד שפיר
מצי משוי שליח ואפילו שערין לא אתחייב והגם שהרב מש"ל ז"ל כתב על
זה והדברים תמוהים בעיני כל זה אינו כ"א על הטעם שכ' הסמ"ג ז"ל
אבל על עיקר הדין לא פלוג ודוק היטב:

וראיתי

בס"ד לרבינו המדרכ"י ז"ל בריש פרק כל הכשר שכ'
משם ספר התרומה ז"ל וז' להקלמדיס שהם כמו הורקוס
יכול לומר לבעל הבית להפריש מכל עוסות שיחוי לו ואפילו מאותם שיקנה
אח"כ ואין צורך לטעול רשות כל פעם ופעם עכ"ל ע"ש והנה בודאי הוא
דמה שכתב וקיים הרב מש"ל ז"ל בסוף דבריו ועיין במדרכ"י ריש פרק כל
הכשר היינו כוונתו לרמוז על עיקר הדין של רבינו הסמ"ג ז"ל שכן הוא
נמי סברת הרב בעל התרומה ז"ל שהביא רבינו המדרכ"י ז"ל והנה השתא
יבא לנו מזה דגם הרב בעל התרומה ז"ל והביאו רבינו המדרכ"י ז"ל לית
לית האי סברא דכל שלא קנה ולא שחט לא אתחייב שנסתפק בה הרב
ז"ל דהא גם הכא כתב להדיא ואפילו מאותם שיקנה אח"כ ואין צורך לטעול
רשות בכל פעם ודוק היטב

ואחרי

החפוש מלפני שדין זה של הרב בעל התרומה ז"ל הובא
ביתא יושף בי"ד סי' שכ"ז ז"ל וכתב עוד שתלמוד הוא
במו

רב ברכות

במו אורח יכול לומר לבעל הבית להפריש חלה מכל עיסות שיהיה לו אח"כ
אפילו מאותם שיקנה ואינה זריכה ליעול רשות בכל פעם עכ"ל ע"ש ור"ת
למר"ן ו"ל בשה"ט סי' שכ"ח שפסק להלכה לדון זה של הרב בעל התרומה
ו"ל שהביא בב"י סי' שכ"ז שכתב ו"ל והאורח יאמר לבעל"כ להפריש לו חלה
מכל עיסות שתעשה לו בעוד שיהיה בביתו כדי שלא תטרוך ליעול רשות
בכל פעם עכ"ל ובר"י שד"ן זה הנו"ב בש"ע הוא הדין של הרב בעל התרומה
ו"ל שהביא בב"י סי' שכ"ז והגם שבש"ע לא כתב להדיא מאותם שיקנה אח"כ
הא וראוי שכוונת הש"ע שכ' מכל עיסות שתעשה לו בעוד שיהיה בביתו
הכוונה הוא אפילו מאותם שיקנה אח"כ מאחר דזה נזכר להדיא בדברי הרב
בעל התרומה ו"ל ודין זה לאורח לא נזכר בשום פוסק כלל כ"א בדברי הרב
בעל התרומה ו"ל וזה פשוט ואין לתאריך עוד בזה ודוק היטב :

וזאת

תורת העולה מכל האמור בס"ד דכלהו רבן קמאי ו"ל שזכרנו
בס"ד ואחריתם החזיק מר"ן הקדוש ו"ל בב"י ובש"ע כולו
דיכן לית להו האי סברא דכל עור שלא קנה ולא שחט ולא אתחייב ולא
מני משוי שלוח וכאמור בס"ד ומעתה הלכה רווחת בידינו בס"ד ככ"ד
דמני משוי שלוח והגם דעדין לא אתחייב ודוק היטב :

וסיפא

דמילתא לא אכחד מה שעלה לבי לומר בנווני דכ"ד דאע"ג
דלא תשכח פתרי לספיקו של הרב ו"ל דכל שלא קנה ולא
שחט ולא אתחייב אפ"ה אין זה חשיב ספק ככ"ד דהא וראוי יש לרמות זה
לדין התרומה שפסק הרמב"ם ו"ל בהלכות תרומות פ"ד הלכה ב' התורם
שלא ברשות וכו' ובא בעה"כ וא"ל כולל אלל יפות וכו' דגילוי דעת דלכסוף
מהני והוי תרומתו תרומה כאלו תרם בשליחותו ממנו ועיין למר"ן ו"ל בכ"מ
שם דעשה טעם משום למתיר קאי ועוד דהוי מזה בגילוי דעת למפרע
סגי ע"ש וכן נמי כתב הרב מהר"י קרקוס ו"ל וכן כתב נמי להדיא הרב"ז
ו"ל בס' יקר תשארית דבין דהוי מזה בגילוי דעת דלכסוף סגי ע"ש והשתא
הבא נמי ככ"ד דהאזינו שא"ל קודם שקנה או שחט לא חשיב כלום משום דלא
אתחייב עדיין אבל מ"מ אכתי גילוי דעת דלכסוף של אחר שקנה ושחט שכבר
הו נתחייב זה במזה יהנה ליה למפרע וסגי בזה ומאי שנא מתרומה ואדרבא

עיקר

רב ברכות עז

עיקר השליחות בתרומה כתיבה והבא וראוי איבא גילוי דעת בזה אח"כ כשכתב
לו שלוחו שכן עשה וקיים שליחותו והוא נחא לי בזה ומחזיק לו טובה על
זה וכל זה הוא לרווחא דמילתא ולא כנראה אלא להעריפה אבל לעיקר
הדין כבר הוכחנו בס"ד דאין מקום להסתפק בזה כלל ודוק היטב :
והש"ת ברחמי יאיר עינינו בתורתו אבי"ר :

ב כתב ידו

כתב מר"ן ו"ל סי' ס"ט סעיף ב' בתקיים ככ"ד
שהוא כתב ידו אין לו אלא דין מלוה ע"פ
בעדים ואינו גובה לא מן הורשים ולא מן הלקוחות לא ממנו אם הורה
שלא פרע אבל אם טוען פרעתי נאמן ונשבע הוסת ונפטר ואינו יכול לומר
שטרך בדי מאי בעי שאינו חושש להניחו בידו כיון שאינו שטר גמור וכו'
ואם טוען ואומר אמת כי הוא חתמתי אבל מעולם לא חתמתי על הודאת
הלוואה אלא שכתתי וחתמתי שמי בסוף מגילה ואפשר שמגילה זו וכתב עליה
וכו' נאמן בהוסת כמנו שאם היה רוצה היה אומר פרעתי וכו' וכתב מור"ם ו"ל
כהנהגה ולא מהני טענה זו לא בטוען וראוי לא חתמתי שמי מעולם אבל אם
טוען טענת שמא לא מהני וכתב הגאון ו"ל בתומים סע"ק ח' על דברי
מור"ם ו"ל לו ו"ל זהו שכתב ליישב מה שהקשה בהא דאמרין דלא לכתוב
אלא אחספא דילמא משכח אינוס דלא מעלי וכתב מה דבעי דהא יכול לטעון
כן שכתתי וחתמתי שמי ואתה מלאתי ותירץ דאי לא יטעון כך אין דלא
טענין ליה והוא לא יטעון כן ובעין תי' זה תי' דהא"ש בקושיא למ"ד דנאמן
לומר פרעתי וטען פרעתי ותי' ג"כ דהוא לא יטעון פרעתי רק להד"מ ויחזיק
בפרן והקשה הדרכי טעם בחלק ח"מ סי' ל"א ויתר מחברים מה קושיא
דילמא יכתוב על גביו חוב שהוא תוך זמנו ולא מני לטעון פרעתי וגם
טענה הנו"ל של בעה"ת לא מני לטעון דעל הכל הוא רק נאמן במנו
דפרעתי ולק"מ דאכתי הוא דאמר הכי בכתובות ודוקא חספא ואכתי ורבא
תרווייהו ס"ל אדם פורע ת"ז ולק"מ אך הא קושיא דילמא יכתוב על גביו
נאמנות דיהא מלוה נאמן לומר שלא נפרע כדאמרין וכתב עליו מה דבעי
ותי

רב ברכות

ותו ל"ל פרעתי וכל איך טענות דיהא כאמן כמנו דפרעתי וכו' ע"ש בר"ק
ו"ל ע"ש. ונראה לתרץ קו' בס"ד והוא כי אפשר דהא דחשבינן לטענה זו
שטוען שזכר וחתם בסוף המנולה טענה גרועה דאינו כאמן בהיסת כי אם
כמנו דפרעתי היינו משום דהו"ל הוקירו שלא יחתום האדם שמו במנולה על
מנן משום דדילמא חוי לה אינוש דלא מעלי וכתב בה מה דבעי וא"כ
העולם מזהרים בזה ועל כן זה שטוען שזכר וחתם טענתו גרועה כי
דבריו רחוקים מן השכל ולא שכיח שישכח ולהכי בעי לטענה זו מנו דפרעתי
אבל אם באמת נתייב במונח שמו שרואה לקיים חתימתו כב"ד יכתוב שמו
על המנולה וב"ד מקיימים אותה ולא לריק שיכתוב החספה והיינו משום
דאפילו אם חוי לה אינוש וכתב בה מה דבעי מני הלא למטען טענה זו
דשם חתימתו שמו וכו' ה"כ הנה כמלא דבר זה הוא שכיח שחתום שמו
על המנולה כדי לקיים חתימתו כב"ד דאדם זה מלאה וכתב עלה מה שרואה
והשתא בזה לא חשיבה טענה זו טענה גרועה דלריק לה מנו דפרעתי הלא
היא בעצמה טענה חלומתא כמו טענת פרעתי ואין לריק לה סעד לתומכה
דכמו שהא וכול לטען פרעתי ואפילו ששטרו נשאר ביד המלוה ונאמן
בהיסת בלתי מנו כן נמייכול לטען שחתם שמו במנולה כדי לקיים חתימתו
כב"ד או לזרז אחר ואדם זה מלאה וכתב מה דבעי ודוק:
אל שרי יהיה בעזרתו וישמרינו ויעזרינו תמיד אכ"ר:

מערכת הלמוד

א לוי

דלא תחמוד ולא תתאזר דעובדים עליהם כמ"ש בס"ע ח"מ
סי' שצ"ט כל חומד עבדו או חמתו או ביתו או כליו של
חבירו או כל דבר שיקנהו ממנו והכבוד עליו רעים והפסידו בו עד שלקחו ממנו
ה"ו עובר בלא תחמוד כל המתאוו' ביתו או חמתו וכליו של חבירו וכל כיוצא בזה
כיון שחשב בלבו איך יקנה דבר זה ונשתה בלבו בדבר עבר על בלא תעשה
של לא תתאזר ואין תאזר לא בלב בלבד התאזר מבוא לורי חומד וחומד
מבוא

רב ברכות עה

מביא לזריגול וכו' ה' למדת שהמתאזר עובר בלאו אחד והקונה דבר שהתאזר
בהפסד שהפסד כבעלים עובר בשני לאוין לכך נאמר לא תחמוד ולא תתאזר
וכו' והנה ודאי דאם התאזר זה לדבר שהוא אינו שוה פרוטה ליכא בזה איסור
לאו יען דשיעור ממון הוא פרוטה לכל פחות משוה פרוטה לאו כלום הוא
ולאו חשיב ממון שיתחייב עליו לגבי גול ורבות וכיוצא ומאחר דליכא בזה
איסור לאו גול ה' ודאי דגם איסור דלא תתאזר ולא תחמוד נמי ליכא וזה
פשוט. אך חמס' הנה יש לחקור בס"ד בזה דאם התאזר דבר שאם פרוטה
והוא של שני בני אדם שהם שותפים בו או שאם תשעה פרוטות והוא של
עשרה בני אדם וכן כיוצא בזה באופן שאין חלק כל אחד שוה פרוטה אם
יש בזה איסור לאו או לא והיינו אם חולקין בתר דיהיב ויהיב הוא התאזר לדבר
ששוה פרוטה דחשיב ממון ואיכא בזה איסור לאו או"ד בתר בעל הממון
חולקין דתמנא חמר לא תתאזר בית דיעך וכן וכל אשר ליעך ולגבי כל
ח' וחד ליכא. לא חמי פרוטה דלא חשיב ממון כלל ולא חל עליו איסור לאו
והנה לדרי הספק של חקירתנו בס"ד הוא דומה ברומה ללדרי הספק דבעיית
רבי ירמיה בבבובות דף מ"ו ע"א דמיתי התם ברייתא דתניא רבי יוחנן
אומר אינו חייב עד שיסבור עדים מ"ט דרבי יוחנן ה"ר אבהו אהויא שומה
שימה וכו' מה להלן ממון אף כאן ממון וכו' בעירובי ירמיה שכן בקדקע
מהו בפחות מפרוטה מהו שניהם בפרוטה מהו ע"ש והתם הלדדן של בעיית
שניהם בפרוטה הכי הוא דא"ל שכן בפחות משוה פרוטה אינו חייב לר'
יהודה דאינו ממון מיהו או שכן שניהם בפרוטה דהא מיהא לגבי דיהיב
הוא פרוטה דממון הוא מהו מי חמרינן בתר דיהיב חולקין וכיון דהיה
אפיק ממנא חייב או"ד בתר דיהיב חולקין וכיון דלגבי כל חד מנייהו ליכא
הלא חמי פרוטה דלאו ממון הוא אינו חייב דרי לך דלדרי הבעיית של
רבי ירמיה היא בלדדים של חקירתנו בס"ד וכן נמי בלדרי הספק הנו' בנמ'
דמאצא דף ל"ו ע"א דבעי רמי בר חמא שאל שתי פרות לעשות בהם פרוטה
מי חמרינן זיל בתר שאל ומשאל ואיכא או"ד זיל בתר פרות וכל חדא וחדא
ליכא ממנא וכו' ע"ש וכן מצינו בלדרי הספק' דנמרא דקידושן דף ז' ע"ב
בעי רבא שתי כותשך לשני בני בפרוטה מהו בתר נותן ומקבל חולקין
ואיכא

רב ברכות

והאיכא ממוכא או"ד בתי דיריהו אולין והא לובא ע"ס והנה מלכד חקירה
הני' שחקרנו בס"ד בדלאו דלא תתאזה חנה וס' נמי לחקור בס"ד עור חקירה
אחרת בכיולא בזה בדלאו דשכר שכר והוא דירוע דאס' נתן כלי לאומן לתקט
ותחזירו לו ותבע השכר ממנו את שכרו והיה לו מעות ולא נתן לו עובר
משום כל תלין וכמבואר בס"ע ח"מ קי' של"ט והנה ודאי דגם הכא השיעור
הוא פרוטה שאס' תבע השכר מזכרו חצי פרוטה דווקא ודאי חצי עובר על
לאו יען החצי פרוטה לאו ממון ולא בר תביעה ולא בר השבעה דאין בו לא
שיעור תביעה ולא שיעור השבעה וא"כ השתא וס' לחקור דאס' הוא נתן כלי
לב' אומנים שיעסקו בו בשותפות וקאב להם שכרן עשרה פרוטות והביאו
לו הכלי ותבעו שניהם ממנו פרוטה מכלל שכרן כי לא היה צריך להם
חותם שעה כי אס' פרוטה דווקא ותבעו ממנו שיתן להם מכלל שכרן פרוטה
והוא היה לו ולא נתן להם מי איכא בזה איסור לאו דלא תלין או לא מי
אמרין בתי דיריהו אולין והרי הוא כבש שכר שכר שיעור פרוטה דחשיב
ממון או"ד בתי דיריהו אולין וכיון דלגבי כל חד וחד לובא שיעור פרוטה
לובא איסור לאו בזה גס' וס' לחקור עור בס"ד בכיולא בזה כמ"ס הרמב"ם
ז"ל בפ"א מהלכות כלי המקדש הלכה וא"ו הסך משמן המשחה כוית
כמוזר חייב ברת ובשוגג מביא חטאת וכו' אחד הסך את עצמו ואחד
הסך את אחרים וכו' ע"ס וא"כ השתא מאחר דשיעור סיבה הוא כוית ובכאור
מחבי לא חשיב סיבה שאס' סך חצי וית לאדם אחד אינו חייב משום לאו א"כ
יס' לחקור בס"ד אס' סך כוית לשני בני אדם סך כל אחד חצי וית אס' וס' בזה
איסור לאו או לא מאי מי אמרין החיוב הזה של הסיבה בתי דיריהו אולין וכל
שהוא סך כוית חייב והרי זה סך כוית וחייב או"ד מאחר דתלה רחמנא חיובו
דווקא שיהיה סך את בני אדם שאס' שסך מן השמן לארץ אינו חייב ורק דווקא
בעינן שיהיה סך בו את האדם א"כ דילמא בתי דיריהו אולין דבעינן שיעור
סיבה לכל חד וחד ולובא דשיעור סיבה הוא כוית דהרואה אס' לא סך כי אס'
חצי וית דווקא אינו חייב ומאחר דשיעור סיבה הוא כוית ולגבי כל חד וחד
לובא שיעור סיבה לאו מורי עביר ולא מחייב וכן נמיוס לחקור בס"ד עור כיולא
זה כמ"ס הרמב"ם ז"ל בה' קרבן פסח פרק ט' הלכה ו' המאכיל כוית מן
הפסח

רב ברכות עט

הפסח וכו' למומר ע"ז וכו' עובר בלא תעשה וכו' ע"ס והשתא וס' לחקור
בס"ד אס' זה האכיל כוית מן הפסח לשני מומרים או איכא בזה איסור לאו
או לא מי אמרין החיוב בתי דיריהו אולין והרי הוא האכיל כוית מן הפסח או"ד
בתי האוכלים אולין דבעינן שואכל נמי המומר שיעור אכילה שהוא בכיות
דהרואה אס' לא האכיל כי אס' חצי וית דווקא אינו חייב וקיינו משום דלא
אכל האוכל שיעור אכילה ובאילו לאו מורי אכיל א"כ השתא נמי דהאכיל לשני
מומרים כוית אחד דלא אכיל חד מניהו שיעור אכילה לאו מחייב דבעינן
שיעור לכל חד וחד ולא קני בשיעור אחד לכולם והנה לכאורה וס' לפשוט כל
הקד ספ"ד מהגמרא דשבת דל"ג ע"כ גבי זה יכול וזה יכול דר"מ מחייב
ואבעינן להו בס"ס אי בעינן שיעור לזה ושיעור לזה או"ד שיעור אחד לכולם
ופשיט ר"פ משמיה דרבא דקני בשיעור אחד לכולם ממתניתין דהיו יושב
ע"ג המטה וארבע שלות תחת ארבע רגלי המטה עומדות מפני שאינה יכולה
לעמוד על שלוש ואמאי לבעי שיעור ויבה לזה ושיעור ויבה לזה לאו משום
דאמרין שיעור אחד לכולם ורב נחמן ב"י פשיט נמי דקני שיעור אחד לכולם
מהא דתנן דבי שבעא לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול
אחד לנעלו ונעלו שנים חייבים ואמאי לבעי שיעור אדה לזה ושיעור אדה לזה
לאו משום דאמרין שיעור אחד לכולם ורבינא פשיט נמי דקני בשיעור אחד
לכולם מהא דתנן השותפים שגנבו וטבחו חייבים ואמאי לבעי שיעור טבחת
לזה ושיעור טבחת לזה לאו משום דאמרין שיעור אחד לכולם וכו' ע"ס וא"כ
השתא שפיר וס' להוכיח מהא דשבת ומכל הקד מתניתין להקד ספיקי דית
דאפי' אמרין בתי דיריהו אולין אס' קני בשיעור אחד לכולם ואיכא חיובא
דלא בעינן שיעור לזה ושיעור לזה דהא הכא גבי איסור שבת דשני בני אדם
הוטיאו גרונרות אחת שהיא שיעור הולאה מזמלם דחייבים שניהם ולא בעינן
שיוטיאו ב' גרונרות כדי שיהיה שיעור אחד לזה ושיעור אחד לזה אלא אמרין
שיעור אחד קני לשניהם וה"ה הכא בהיקך ספיקי דג"ד ראפי' אי אולין בתי
דיריהו ג"כ קני בשיעור אחד לכולם ושפיר איכא למולף כל הקד דכ"ד מהקד
דינא דשבת ומכל הקד דיני דמתניתין ואדרבא כ"ד הוי כ"ס דכ"ד אי אולין
לאר' הב' דאמר בתי דיריהו אולין הא איכא שיעור שלם לירידה בלתי

רב ברכות

מחוק כלל ותמנה כ"ד כ"ס הוא מכל הקדרכונויה לשבת ודוק היטב :
 גם עוד יש לפשוט מהך סוגייה לשבת עוד חקירה אחרת מה שיש לחקור כ"ד
 במ"ס הרמב"ם ז"ל כ"ה מהלכות קרבן פסח הלכה ה' השוחט את הפסח
 בזמנו והוא לו כזית חמץ ברשותו לוקה שג"ל לא תובח על חמץ דם זבחי שלח
 יובח הפסח והחמץ קיים אחד השוחט ואחד הוורק את הדם ואחד המקציע
 את האמרוין אם היה ברשות אחד מהם או ברשות אחד מבני חבורה שאוכלין
 פסח זה כזית חמץ הקרבתו ה' לוקה והפסח כשר ע"ס והנה ודאי
 דבעינן שיהיה החמץ שלו ומנוח ברשותו אבל אי הוה אכל אחד מבני חבורה
 חמץ של אחרים מונח ברשותו לוכה בזה היסודא וה"כ השתא יש לחקור
 כסויעתא דשמייה באם הוה לשנים מבני חבורה לכל אחד חצי וזית חמץ מונחים
 ביחד ברשות של שניהם מהו מי אמרוין בעינן שיהיה שיעור שלם לכל אחד
 ואחד וליכא ה"ד דכשיעור אחד לכולם קני והנה גם ספק זה שפיר היכא
 למפסטיהו מההיא דמסכת שבת דאמרוין שיעור אחד לכולם והכא נמי
 כיון דאיכא שיעור אחד לכולם איכא חיובא ודוק :

ודע

דאין לפקפק בהך ספיקא דחקירו כ"ד באיסור דלא תתאום
 ובאיסור שבר שבי וכו' הרמב"ם ז"ל גבי מאכל מן הפסח
 למומר משום דככלהו לוכה מלקות וה"כ מהו כ"מ מהאי ספיקא אם לענין
 היסודא הא בלא"ה ק"ל כמ"ד חטי שיעור אסור מן התורה ואיכא היסוד
 אפילו אם תחשוב לזה חטי שיעור דזה הינו דהא ודאי כ"מ טובא כעונש בין
 אם עבר על היסור לאו שאין לוקין עליו בין אם עבר על היסור חטי שיעור
 דאסור דעונש דלאו שאין לוקין עליו הוא כמו עונש דלאו דלוקין עליו ודק
 שיהי' הלאו שאין לוקין עליו הוא עונש כדרי שמים וכו' הרמב"ם ז"ל בפ'י
 המשנה בפרק ג' דמכות וז"ל וזה החלק יש ממנו אזהרות ותחייב עליהם
 מלקות ומהם אזהרות אין חייב העובר עליהם מלקות ואעפ"י שעבר ועשה
 מעשה שיש בו היסור אבל הש"ת יענישו על עוברה כמה שהוא יודע הש"ת
 וכו' עוד כתב והחלק השלישי לאו שאין בו מעשה כגון לא חלק רכול בעמך
 לא תקלל חרם ולא תונו איש את עמיתו שהוא חונאת דברים וכל כיוצא בהם
 כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וכו' הרי הלו באזהרה ועובר עליו
 כשיכיר

רב ברכות

פ

כעובר על גזרת מלך ע"ס והשתא לפ"ז ודאי איכא חרש גדול כעונש שבידי
 שמים בין אם יעבור על היסור לאו שאין לוקין עליו בין אם יעבור על חטי
 שיעור שהוא אסור ג"כ מן התורה וגדולה מזה מזהו להרש גופי הלכות
 ז"ל דכליל כלל בכלליו מכאן דברי התוספות ז"ל במכות דף י"ג ע"ב דלאוין
 שאין בהם מלקות הם חמורים יותר מלאוין שיש בהם מלקות ועונשם יותר
 והכיף דבריו ז"ל ג"כ הרב פתח יצחק ז"ל באות הלמ"ד וגם הרב יד מלאכי
 ז"ל הכיף דבריו אלא שהרב יד מלאכי ז"ל הק' על הכלל שלו וכו' דאין זה
 כוונת התוספות ז"ל והוכיח שהלאו שאין בו מלקות הוא ק"ל מלאו שיש בו
 מלקות ועוד שם הכיף הרב הנו' שהרב המנוח בש"פ משנה למלך ז"ל וכו'
 מנחת ביכורים ז"ל נמצאו אחר הכלל שכתב הרב גופי הלכות שהלאוין שאין
 בהם מלקות חמורי מלאוין שיש בהם מלקות ועוד דע דגם לענין דינא כ"מ
 טובא בהך ספ"ד שחקרנו באיסור דלא תתאום ובאיסור דשבר שבי וכו'
 דידוע דאיכא כמה פוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל דשביי הא דחטי שיעור
 אסור מן התורה היינו דווקא בשיעורים דאכלהו אבל בשאר שיעורים דלא
 חייבי באכלהו לוכה חטי שיעור אסור מן התורה וה"כ השתא שיעור פרט
 דנשתפקט בו באיסור דלא תתאום ובאיסור שבר שבי הינו באכלהו ואין חטי
 שיעור אסור מן התורה בזה לדעת הך פוסקים ז"ל שזכרנו ועיין על זה
 להרב חק"ל ז"ל בחלק ה"ח ע"ס וה"כ השתא שפיר איכא בזה נפקותא רבתא
 לענין דינא .

ועוד

נמי איכא נפקותא לענין דינא כשפק נשתפקטו גבי היסור
 שבר שבי וכו' ודא דאיתו הלאו דלא תלקי הוא לאו שניתק לעשה
 ולהכי אין לוקין עליו לדעת הרמב"ם ז"ל וה"כ השתא כ"מ לענין עריות דאם
 עבר על לאו זה הוא פסול לעדות מן התורה כי הנה שכתב מור"ם ז"ל
 בהגהה בח"מ סי' ל"ד עבר עברה שאין בה מלקות פסול מדרבנן מ"מ
 מצינו להרב אורים ותומים ז"ל בתומים סע"ק ה' שכתב דלאו ככל לאו שאין
 בו מלקות חייבי דאיכא לאו שאין בו מלקות ואש"ה פסול בו מן התורה
 וכגון לאו שניתק לעשה שאע"פ שאין בו מלקות אש"ה פסול מן התורה
 משום דהא דאין בו מלקות לאו משום דקיל הלאו אלא משום דניתק לעשה
 משא"כ

רב ברכות

משה"כ לאו שהין בו מעשה הא דאין בו מלקות הוא מחמת שהלאו קיל
 דאין בו מעשה ולהכי הוה פסול מן התורה ע"ש וכל זה הוא שהוראתו
 לכתוב הוא לדעת הרמב"ם ו"ל שפסק שאינו לוקה בלאו דשכר שכור משום
 דמתק לעשה אבל לדעת התוספות ו"ל אין אכילתו לוקה לזה דהתוספות ו"ל
 ביום שרק היה נשך דף ס"א ב"ה לעבור עליו כתבו להדיא לוקה על
 לאו של שכר שכור ע"ש ו"ל לדברי התוספות ו"ל שפיר מ"ל בספיקא דידן
 גם לענין מלקות ו"ל שפיר איכא נפקותא בזה ודוק היטב. אין שיהיה הנה
 שפיר נמאנו למדין דשפיר איכא למעשה כל הכך ספ"ד מן הכ סוגי' דשכ' בס"ד
 דגם אי חולוקין בחד דיהוה מ"מ קני כשיעור אחד לכולם ולא בעינן שיעור
 שלם לזה ושיעור שלם לזה ובמ"ש בספיקא דשמייה והנה לא אכחד דחשבתו
 דרבי לומר דאפשר לחלק בין היכא דשיעור יולא וכה בשעת החיוב ממנו
 מזורק יחד בנוף אחד בין היכא דשיעור בחלקות וזית למי בעינן חיובא
 ובעינן דנשיק חלקין הוא דנשיק ולפי חילוק זה יולא לנו דאין להוכיח
 הספיקות שנסתפקו כגון משמן המשה כות לב' בני אדם ומה שנסתפקו
 במאכל מן הפסח כות אחד לב' מומרים ומיהו אמנם הנה עדיין אין חילוק
 זה נכון אלולי ולא מתברר הוא על פי הסברה הישרה וצריך להתייבש בזה
 בעז"ה :

ברם

לירי הא קשיא דלכאורה איכא למידק טובא דאמאי לא פשיט
 הש"ס בכתובות דף מ"ו לכעיוה דר' ירמיה דבעי שניהם בפרוטת
 מהו מהך מתניתא דהשותפים שגנבו וטבחו חייבים דקני כשיעור אחד לכולם
 ולא בעינן שיעור שלם לזה ושיעור שלם לזה ובדפשיט מנה רבונא לאיסור שבת
 והבא במדון ר' ירמיה כ"ס הוא ובמ"ש לעיל בס"ד ובשלמא על הש"ס דמטיעא
 דף פ"ז ע"ה אין להקשות אמאי לא פשיט לה לבעיית רמי בר חמא דבעי
 בשא שתי פרות לעשות בהם שום פרוטה מהך דהשותפים שגנבו וטבחו וקיינו
 משום דירוע הוא בש"ס ממונה מקנא לא ולפינן אבל על סוגייה דכתובות
 לכאורה איכא למידק דהו"ל לפשוט לבעיית ר' ירמיה מהך דהשותפים דהבא
 במדון ר' ירמיה הוא קנא וכן הוה דהשותפים נמי הוא קנא וקו"ל למילק
 קנא מקנא ומיהו דע דאין להקשות בכיולא בזה נמי על הש"ס דקידושין

רב ברכות פא

דף ו' שהביאו לעיל דבעי רבא בשתי כמותין לשני בני כפרות דהא כבד
 הרב נחפה בכסף ו"ל תרין לקו' הרב מהר"י בן דוד ו"ל שהקשה מההיא
 דקידושין דף ו' על סברת הרב מהרי"ט ו"ל שכתב בטענת שתי כסף כרין
 השותפים דקני שיעור אחד לכולם והרב ו"ל יולא לחלק בין הכ דקידושין והבא
 נמי שייך דאין חילוקא וגם נמי בסוגייה דמטיעא דף כ"ו ע"ב שגפיל משלושה
 דאינו חייב להחזיר היכא דלוקא בה שום פרוטה לכל חד וחד דבעינן שיהיה
 שום פרוטה לכל אחד ואחד הכ סוגייה נמי וישבה הרב הגול לס' מהרי"ט
 ו"ל ובאשר הביא כל זה הרב ברפי יוסף ו"ל בח"מ סי' ו"ה סע"ק ו"ה
 דף כ' ע"ש גם עוד שם הביא טעם גבי אכילה מהרב הלבוש ו"ל סי' דס"ב
 דהטעם שאכילת השותפים שאין בה שום פרוטה לכל אחד דאינו חייב להחזיר
 הוינו משום דאע"ג דומלתה איכא אשר תאבד לכל אחד לוכא וכתב הרב חיד"א
 ו"ל על זה שם דלפי טעם זה אפשר ליישב הא דמטיעא איכא דמהרי"ט ו"ל
 דשאינו התם דכתב רחמנא אשר תאבד ממנו דיהא שום פרוטה לכל אחד
 ע"ש והנה הגם דהרב חיד"א ו"ל שם שפסק קלת בטעם הלבוש ו"ל הגול וגם
 על התירושים של הרב נחפה בכסף ו"ל כתב שדבריו דחוקים עכ"ו אינן כדיון
 אין לנו להקשות מכל הנו' מאחר דאפשר לחלק בחילוקים הגול ודוק היטב :

אמור

מעשה דלפי טעם הלבוש ו"ל הגול תו אין להקשות מדיון
 האכילה הגול דבעינן ביה ש"פ לכל חד על דין השבת הגול
 גבי הולאה דקני כשיעור אחד לכולם משום דשאינו גבי אכילה דגלי לן
 קרא וכתב אשר תאבד ממנו משמע דבעי ש"פ לכל אחד ואה"כ בעלמא
 היכא דלוקא גילוי בזה הדיון הוא דקני כשיעור אחד לכולם ומיהו מלכד
 זה הנה בלא"ה לוכא להקשות מדיון האכילה לדין השבת הגול משום דהבא
 בדיון השבת הוא לאיסורא והבא בדיון האכילה הוא ממונה ואין לרמות ממונה
 לאיסורא משום דממון קיל ואיסור חמיר ובמ"ש בגמרא ועיין פירש"י ו"ל
 ע"ש והגם דהבא גבי אכילה אית ביה לאיסורא ג"כ דאיכא עשה דהשבת תשיבס
 מ"מ הנה הוא לאיסורא דאית ביה ממונה ואין לרמותו לאיסורא גרידא
 ובאשר דארכתי בזה בס"ד במקום אחר ע"ש ובפי האמור נמי איכא למימר
 בס"ד דג"כ נמי לא תקשי לך אמאי לא פשיט הש"ס כעיוה דרבא בקידושין דף

רב ברכות

ז' כמו דפשיט לדין הולאח בשבת דף ז"ג הו"ל דסגני בשיעור ח' לכולן וא"ע ג'
 דין דקידושין הוא איסורא והו"ל למפשיט איסורא מאיסורא דגס בזה נומא
 ח' דקידושין נמי הוא איסורא דהית ביה ממונא דשפיר כ"מ נמי לענין ממון
 והיינו לענין מעות הקידושין עלמס וכן נמי כ"מ דאס כחמר חשיבי קידושין
 ח"כ השתא חס מת חביה אז הארוס חייב במונוות ארוסתו חס היתה בת
 הנווונת מן האחים וכנו' בש"ע ח"ה ע"י כ"ה סעיף ד' ע"ש וכן נמי כ"מ
 לענין כתובה לט' הרא"ש והר"ן והטור ז"ל דאס מת הארוס יט לה כתובה
 אע"ג דלא כתב לה וכנו' בש"ע ס"ה סעיף ו' בהגהה ע"ש וכן נמי
 כ"מ דאס הנוע הומן שנתנו לה' ולא נשאת דתחייב במונוותיה אע"פ שלא כנס
 וכנו' בש"ע ס"ה סעיף ג' ע"ש ונמלא דשפיר כ"מ טובא לענין ממונא
 וא"כ השתא בזה חשיב שפיר דין זה בקידושין איסורא דהית ביה ממונא וליכא
 לרמות זה לאיסורא גרידא ולחכי מסתפק בו הש"ס ולא פשיטה ליה ועיין להר'
 שטת מקובלת ז"ל שהרחיב הלשון של התוספות שכתבו איסורא דהית ביה
 ממונא לא ילפינן מאיסור גרידא שכתב וז"ל ותי' בתוספות דכיון דעל כרחק
 נפיק דינא דממונא מהאי איסורא דבעל כרחק איסורא שקיל כספא הולכך לא
 ילפינן דלא ילפינן מאיסורא גרידא איסורא דהית ביה ממונא עכ"ל ז"ל
 בש"ע נערה על דף מ"ו ע"ש

והנה

אחר שזכרנו פה דברי הרב חיד"א ז"ל הו"ל יט לנו להעיר
 קצת בדבריו ז"ל שם שכתב וז"ל אמנם בלא דברי מהרימ"ט
 יט לרקדק דרבא פשיטה ליה גבי מציאה דאי לית ש"פ לכל חר ואחר לא
 יחזיר וא"כ מאי אבעיית להו תו גבי שכירות עדים לר' יהודה ובשתי בנותק
 לשני בני ובשתי פרות הרי מההיא דמציאה מוכח דכל דלכא ש"פ לכל
 הדרין לא מטורף וכו' ולא ידעתו מאי קשיא ליה להרב ז"ל תו מהך דמציאה
 מאחר שהרב ז"ל הביא קודם זה טעם הרב הלבוש ז"ל וכתב לפי טעם זה
 אפשר ליישב הא דמציאה וכו' והנס שהרב ז"ל פקפק בזה וגם הקשה על
 זה מן הגמרא עכ"ל כתב ויט ליישב ולא דחה דברי הרב הלבוש ז"ל לגמרי
 ובאן מאי מקשה ולפחות היה לו לזכור דלפי טעם הלבוש לוכא קי' גס
 עוד יט להעיר בדברי הרב ז"ל מה שרצה לטב בדיובור הו"ל הסוגיאיות
 כולם

רב ברכות פב

כולם עם ההיא דמציאה ולפי חילוקן אכתו לא תתישב דף בעיית דנבי
 שכירות עדים לר' יהודה דהא התם נמי אי חולת בחר זר הכ' שהוא זר
 העדים הרי כל אחד נוטל חלקו ח"כ ואינם מתאחדים וז"ע בדברי הרב
 ז"ל. איך שיהיה הנכח עדיין קשיא לן לבאורה קושיותינו הנו"ל שהקשנו בבעיית
 רבי ירמיה גבי שכירות עדים לר' יהודה דמאי לא פשיט לה הש"ס מהך
 דהשותפים שגנבו וטבתו דפשיט מינה רבינא לאיסור שבת וזה הכא הוי
 היילפותא קנסא מקנסא דתרווייהו קנסא טיבה גס עוד נמי לדברי הרב
 עין יהוסף שזכר הרב חיד"א ז"ל בדברי יוסף שם שכתב דס"ל להרמב"ם ז"ל
 בההיא דשתי פרות דאיתא במציאה דף ז"ו דמקרי שאלה ולא אסתפק ליה
 הש"ס כי אם דווקא לענין שאלה בבעלים דהוי חידוש ע"ש וא"כ השתא
 לבאורה י"ל גס בזה דאומאי לא פשיט לה הש"ס מהך דשותפים שטבתו
 דהשתא בזה לוכא למימר ממונא מקנסא לא ילפינן דלפי האמור שכל הספק
 הוא לענין שאלה בבעלים דהוי חידוש אפשר דשפיר מצי למילף מהך דטבחי
 דהיינו טעמא דממונא מקנסא לא ילפינן משום דקנסא הוא חידוש ולא
 ילפינן מחידוש וכמ"ס רש"י ז"ל בקידושין דף ג' ע"כ ממונא מקנסא לא
 ילפינן שהקנס כולו חידוש ומחידוש לא גמדין ע"ש והשתא לפ"ז הוי היילפותא
 חידוש מחידוש ואפשר דשפיר גמדין ומוסר לזה אפשר לרדות ולומר דחידוש
 הקנסא הוי חידוש יותר מהך חידוש דשאלה בבעלים וחידוש בזה לא ילפינן
 מחידוש בזה שהוא חידוש טפי אך אמנם על בעיית דר' ירמיה בשכירות
 העדים עדיין קשיא לן ובאמור בס"ד ואחרי היישוב נראה לי בס"ד לתקן
 גס לזאת והוא דהנה מצינו במ"ס שבת ברפוס סלאוויטא שהגיה בגיליון
 על דף ילפותא דרבינא דילוף מהך דשותפים שגנבו וכו' וז"ל מזה ליישב בבא
 מציאה דף ח' ע"ש ועיין נמי מה שזיין בגיליון של מס' בב"ק דף ח' ע"כ
 ברפוס הנו"ל ע"ש והנה הא דרבי דהק' של בעל הגיליון ז"ל דקשיא ליה
 מבבא מציאה דף ח' הוא ממ"ס במציאה דף ח' ע"א לעולם אימא לך וכו'
 והכא היינו טעמא מנו דזכי לנפשיה וזכי נמי לחבריה דרע שאלו אמר לשלומו
 לא וגנב לי וגנב פטור ושותפים שגנבו חייבים מאי טעמא לאו משום
 דמנו דזכי לנפשיה וזכי נמי לחבריה ש"מ ע"כ :

רב ברכות

נמצא

לפי דין חילוק בין הק' מידון דשותפים למידון דהיה דשבת
 דהיה דשבת אם לא הויה זה הגרונת כי אם ה' מהם
 דווקא שהויה כשכילו ובשכיל חבירו ה' ודאי שחבירו פטור דאין בזה דין
 שלוחות ולא מחייב כי אם דווקא שהויה שניהם ואלו גבי שותפים שגנבו
 ועבדו הדין הוא אפילו שהאחד מהם גנב דווקא ועבד אלא שהוא גנב
 ושכר בשכילו ובשכיל חבירו דחייב בגניבה משום מנודו לכפשיה ובטביחה
 משום שלוחות דגמרינן מתחת וכו' כ"ק ונמצא דטביחה אפילו שחבירו
 לא עשה כלום אפ"ה מחייב ואלו בשבת אם לא הויה כלל אינו חייב וא"כ
 בעל ברחק הנה לרף לחלק ולומר דטביחה מאחר דשייך בה דין שלוחות
 חשבינן לשנים אלו כאלו הם גוף אחד וכאלו כל מעשה ראובן עבד לה
 שמעון כי כן הוא ענין דין השלוחות דחשיב כאלו זה ראובן השליח הוא עצמו
 שמעון המשלח ולא כפי מחייב שמעון במעשה ראובן אע"ג דלא עבד
 הוא שום מעשה כלל ועיקר ענין כי ראובן ושמעון אינם מוחלקים זה מזה
 ושייכים זה לזה משא"כ גבי מידון דהויה דשבת דלא שייך התם דין השלוחות
 כלל ועיקר והרי ראובן ושמעון מוחלקים זה מזה ואין מעשו של זה מועיל
 לזה כי הריאם הם האחד לכדו דווקא הויה כעבדו וכעבדו חבירו אין
 מחייב חבירו במעשו כלל וא"כ השתא כמו שאין מועיל למועיל לחייב
 חבירו היכא דלא הויה חבירו כלום כן נמי חצי השיעור שלו לא יטורף
 לחצי שיעור חבירו לחייב את חבירו קנאי למילין דהתם גבי טביחה כמו
 שמינינו שמעשה ראובן מועיל למועילים את שמעון ואפילו ששמעון לא
 עבד כלום כן נמי אפשר לזרף חצי שיעור של חלק ראובן לחלק שמעון ולומר
 כאלו חלק שמעון הוא חלק שלם וכן נמי להפך מאחר דגם מעשה שמעון
 אי הוה עבד איהו לכדו ג"כ היה מחייב את ראובן אבל משא"כ גבי הויה
 דשבת מאחר דאין מעשה ראובן מועיל למועיל את שמעון אם לא הוה
 שמעון מויה כלל השתא נמי דהויה שמעון ג"כ עמו לא מהני חצי שיעור
 של ראובן להטורף לחצי שיעור של חלק שמעון שיהיה נחשב חלקו שיעור
 שלם וכן נמי הוא להפך כן נראה לי לכאורה לפרש כוונת הק' של מהר"י
 ברלין ז"ל בעל הגליון שנתקשה מהך דמיעא דף ח' ואחר שפירשנו בס"ד

כוונת

רב ברכות פג

כוונת הקושיא של הרב הנו"ל בגליון הנה נראה לי לכאורה לתרץ בזה ק'
 הנו"ל שהקשינו בבעיית רבי ירמיה דלא פשיט לה הש"ס מהך דטביחה משום
 דאי חילוקא שיש לומר בטביחה ואם רכינא לא חייב להאי חילוקא אפשר
 דהש"ס חייב ליה ולמכיו לא פשיט לה לבעיית רבי ירמיה מזה אלא דאחר
 קיישוב קצת תבין חזרתי ואמרתי דאכתי עדיין אין לתרץ קושייתנו הנו"ל בזה
 יען דגם הכא במידון רבי ירמיה הוא דומה ממש להאי דטביחה בזה דגם
 הכא שייך דין השלוחות דאם נתן זו הפרוטה לאחר מן העדים כעבדו וכעבדו
 חבירו שחבירו עשאו שליח לקבל חלקו כערו ג"כ חשיב כאלו נתן אותה
 לשניהם ודוק היטב :

ושוב

ראה ראיתי בס"ד בגמרא דגוטיין דף כ"ג דאיכא פלוגתא בין
 רב ושמון דרב סבר ילפין קנסא מקנסא ושמון סבר קנסא
 מקנסא לא ילפין ע"ש וא"כ תו אין להקשות קושייתנו הנו"ל דאמאי לא פשיט
 לבעיית רבי ירמיה מהך דשותפים שגנבו וטבחו דהוי קנסא מקנסא מאחר
 דלסברת שמון דק"ל כוותיה בדיומא לא ילפין קנסא מקנסא והגם דשמון
 חייבי בקנסא דרבנן ומסתברא ככל גוונא ס"ל לשמואל לא ילפין קנסא מקנסא
 ודוק היטב . ועיין להחששות ז"ל כ"ק דף ז"ח ע"א בר"ה הא קמ"ל מ"ש
 לר' רבא ע"ש ודוק היטב ואמנם ראיתי בס"ד להרב יד מלאכי ז"ל בכללי הק"ק
 אות תתקנ"א שחילק בין קנסות דאורייתא לקנסות דרבנן והעלה דילפין קנסא
 מקנסא בקנסות דאורייתא היכא ששתי הקנסות מפורשות אלא שחדא מנייהו
 בעייה למילף מחברתה איהו פרט או חידוש ע"ש ולפי דבריו ז"ל הדרה קו'
 לדוכתא דהו"ל לפשט בעיית ר' ירמיה משותפים שטבחו דהא תרויהו קנסות
 דאורייתא ומפורשות ועיין להרב מלא דרועים ז"ל ח"כ דף ט"ל ע"כ שכתב
 דאין לחלק בהכי ע"ש ודוק היטב והנה מעתה נשוב ל תחלת דברינו בס"ד
 דהאי ודאי שפיר איכא למפשט הכך ספיקי דכ"ד מהך קוויא דשבת כי כל
 הכך ספיקי דכ"ד הוא איסורא גרידא כי גם הכך ספיקא דשכר שכר לאו איסורא
 דאחי לודי ממונא הוא כי לכן דקדקתי בס"ד ותפסתי המידון בגוונא דהשכרות
 היתה עשרה פרוטות והם תבעו ממנה פרוטה כדי שלא יהיה נחשב המידון
 איסורא דאחי לודי ממונא והיינו דאפילו אם כאמר שהוא פטור מאיסור לא

עכ"ל

רב ברכות

עכ"ז הוא מוכרח לשלם להם שכן משלם מאחר דשכרם הוא עשרה פרוטות
והם יתבעו אותו בשכרם משלם ורוך היטב :

ובר

מן דין נראה למפזר כס"ד להני ספיקי דכ"ד מהא דפסק
הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' בכורים דבהמת השותפים חייבת במתני'
אין פסק הטור ז"ל בר"ד סי' ס"א ב' ישראלים שהם שותפים בבמה אחת
ובר' ע"ש ועיין מ"ש הרב הכנה"ג ז"ל שם בהג"ה אות מ"ו דדקדק רבינו
הטור ז"ל בר"ד בלשוננו דלא מבעינן אס' הם שותפים בשני בהמות דחייבים
דכיון דיש להם ב' בהמות הרי כל אחת יש לו בהמה ופשוטה דחייבים לא אפי'
בשותפים בבמה א' דחייבים וכו' והנה הגם דה' ז"ל משיק לה מכח דבתיב קרא
אבחי הזבח דמשמע זבח אחד אל יקשה לך על זה דהרי מצינו שכתב וקיים
ואפי' למאן דיליף מתרומה יותר חידוש וכו' הרי דהגם דלגבי כל אחד ליכא
שיעור בהמה שלימה דבכל אבר ואבר יש לו בו חליו לשני מ"מ כיון דבין כולם
איכא שיעור בהמה שלימה דחייבא לכן חייבים וה"כ גם הכא נמי כיון דאיכא
בין כולם שיעור שלם קני : וכן נמי איכא להביא ראיה בס"ד מהא דפסק
מר"ן הקדוש ז"ל בש"ט י"ד סי' שכ"א בהמת השותפים חייבת בכבודה ע"ש
והנה אע"ג דלכל חד וחד ליכא שיעור שלם אפי' אמרין דקני בשיעור א'
לכולם והכא נמי ככ"ד לא שגא : וכן נמי יש להוכיח בס"ד ממה שפ' מר"ן ז"ל
סי' שכ"ז וס"ל גבי עיסקת השותפים דלא בעינן שיעור לכל א' ואחר לא קני
בשיעור א' לכולם והכא נמי לא שגא :

ברם

זו היא שנומדת לנדריו מ"ש מר"ן ז"ל סי' של"ג ס' יו"ד גבי
ראשית הגז השותפים חייבים והוא שיהיה בחלק כל אחת בשיעור
אבל חמשה זאן של ב' שותפים פטורים ע"כ והנה מקור דין שכתב מר"ן ז"ל
הוא מן הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' בכורים הלכה י"ד וראיתו שם למר"ן
ז"ל בכ"מ שכ' על דברי הרמב"ם ז"ל וז"ל נראה שהוא מדין נשים שנתנו וכו'
וה"ע עכ"ל ע"ש וראיתו להרב יצחק ירמ' ז"ל שהק' עליו וז"ל ואחרי נז"ק
דבריו תמוזים במאור מאור דהא דנשים שנתנו לנחתום היינו הט' משום
לא הנחתום הכל בכ"א שלא מדעת הנשים ע"ש במתניתין בפ"א דחלק וראיה
לזה

רב ברכות פר

לזה דקתם רבינו לעול בפ"ו ה"ז עיסקת השותפים חייבת בחלה דנראה דהגם
דליכא בכל אחד מהן בשיעור חייבת וודאי טעמו דשותפין נעשה כמי שהיה הכל
מאחד משא"ך בנשים שלא מדעתן נתערב וכן כה"ט כתב ב' היו שותפים
ישראל עם כברי אס' יש בשל ישראל בשיעור עיסקת החייבת חייב ואם לאו פטור
מכלל דבשני ישראלים אין צריך שיעור וכו' אלא די בשניהם שיעור עיסקת
החייבת וזה ברור וז"ע עכ"ל ע"ש וכן ראיתי לה' בני דור מפרש על הרמב"ם
ז"ל שהקשה הוא ז"ל נמי קושית הרב יצחק ירמ' ע"ש וכן ראיתי להגאון המפורס'
ר' איהו מוולוז' ז"ל בהגהותיו על ש"ע י"ד שכתב על דברי מר"ן ז"ל שש"ע
ז"ל ועיין כ"מ ודבריו תמוזים וז"ע עכ"ל ובודאי שקושית הגאון ז"ל על
מר"ן בכ"מ הוא תמוזה ר' יצחק ירמ' ז"ל והרב בני דור ז"ל ובאמת שלכאורה
נראה שאין קו' בדברי מר"ן ז"ל וליכא שום תמוזה בדבריו שהוא ז"ל כתב
הוא מדין נשים וכו' וכוונתו הוא כי כמו הנשים שיערב הנחתום עיסקתן
ועשאהן שותפי' וע"ז דבעי' שיעור לכל א' וא' כן נמי הכא גבי שותפים בראשית
הגז דבעי' שיעור לכל א' וא' ואמנם זו היא דקשיא ליה למר"ן ז"ל דהא
התם שאני דה"ט הוא מפני שמקצידים אכל אי ידעוין דלא מקפידון אה"כ
דלא בעי שיעור לכל א' וא' ולכן ב' מר"ן ז"ל בסוף דבריו וז"ע ר"ל אמת
דנראה שהוא מדין נשים וכו' מ"מ לא דמי הכא לתם וזה פשוט חללי
בס"ד שכן כוונת דבריו ז"ל וליכא שום תמוזה בדבריו ז"ל דאל"כ על מה ועל
מה ב' וז"ע ואם הוא מלא פתח פתוח לדברי רבינו ז"ל א"כ למה חזר וקטמו
לא מוכרח כמ"ש בס"ד :

והנה

על הדברים ז"ל ובשרט על הגאון ז"ל אס' כך היא כוונתו אפשר
להלץ ולומר דלא היה כהוב בקשריהם וז"ע בדברי מר"ן
ז"ל ולכן כתבו מה שכתבו והגם שהוא דחוק למאור כי בכל ספרי הרמב"ם
ז"ל לא מצינו שגמטת תיבת וז"ע מדברי מר"ן ז"ל בכ"מ מ"מ כל מאי
ראשית להלץ בדרך אפשר אמרי' וברוך היורע כן נראה לכאורה :
ושוב אחרי החיפוש ראה ראיתי להרב חק"ל ז"ל י"ד ח"ב סי' ע"ק
דף ל"א ע"כ שהבין דברי מר"ן ז"ל כמ"ש בס"ד שכ' וז"ל והכ"מ
אע"ג שכתב שלמד מחלה דנשים שנתנו לנחתום שפסקו בפ"ו מה' בכורים
ה"ע

רב ברכות

כל ע' משום ש'ס להק' דהתם שהיו דמקפידות ועוד דהרי חייב בשותפות גוי
בשם בחלק ישראל כשיעור וכו' עכ"ד ע"ש הרי לך בהדיא שהבין הוא ו'ל כוונת
מר"ן ו'ל כמ"ס בס"ד . גם מדברי הרב מרכבת המענה ו'ל נראה שהבין
דברי מר"ן ו'ל כמ"ס בס"ד בפשיטות ע"ש אך חמס ראיתי לה' ו'ל שחירץ
ו'ל ולק"מ דדברי רבינו פשוטין בטעמן דאין מלות ראשית הגז הלא בדאיכא
לאן מחימאות שיהיה כדי כתיבה ובשפתין ודאי בעי שיהיה בחלק כל אחד
מהם כדי כתיבה עכ"ל ע"ש והרב ו'ל קוטר מעט בלשוננו ופי' כוונתו כן הוא
דהכא גבי ראשית הגז שיעור קטוב כתיבה ופ"כ אי אמרו' שיעור ח'
לכולם ח' כ' כל ח' ואחר ח' וכו' שיעור כתיבה הקטוב כ"ח ח' ופ"כ נמצא
דליכא שיעור כתיבה שלם מכל ח' כלל אבל משא"כ גבי חלה דאין לה שיעור
וישיעורה היינו בכל שהוא ח' כ' השתא להכי לא בעי' שיהיה כעוסה שיעור
לכל אחד ואחד וסגי כשיעור אחד לכולן כיון דגבי כתיבה שפיר איכא
שיעור שלם לכל ח' ופ"כ כיון דשיעורה במשהו והו' נראה כוונת דבריו בס"ד
ושאנו :

ואמנם

לכאורה דבריו אי אפשר ליישב בהם הא דמתנות כהונה
ובכור דלא בעי' בהמה שלימה לכל אחד ואחד וסגי
לחריטתו באחת ולמה גבי ראשית הגז בעי' שיעור לכל ח' ופ"כ ולא סגי בהמשה
לאן לשניהם ודוק :

והנה

לדיוחיו לי בס"ד לחלק לכאורה ולומר דדווקא היכא דמלינו
שחייב הכתיבה לכהן תלה רחמנא כשיעור אז שפיר בעי' שיעור
לכל ח' ופ"כ כיון דקפיד רחמנא כשיעור גם אין קפידון שיהיה שיעור לכל ח' ופ"כ
אבל אם החייב הכתיבה לא תלה רחמנא כשיעור לא גזירה כללית הוא דגזר
רחמנא לתת כו"ד לכהן אז לא בעי' שיעור לכל ח' ופ"כ השת' בשלמ' הכא גבי
ראשית הגז כיון דמלינו שהחייב הוא תלוי כשיעור דאינו חייב כ"ח כשי' לו חמשה
לאן וגם שיהיה כתיבה שלה' אין פחות ממשקל ששים קלע וגם שתהיה גיזת כל ח'
מחמשתן אין פחות מו"כ קלע אבל אם חסר אחת מכל ח' התנאים פטורה
לאן כיון דקפיד רחמנא וכלה דבר כשיעור אמטו להכי קפידון ובעי' שיעור
לכל

רב ברכות פה

לכל ח' ופ"כ אבל משא"כ גבי בכור וגבי מתנות כהונה דלא תלה רחמנא החייב
כשיעור שלא אמר דווקא אם יש לו כד וכך כשר או כד וכך כהמות שחוטין שא
חייב ליתן לכהן המתנות וכן לא אמר דווקא אם יולדו לו כ"כ לאן אז חייב
ליתן הכבור לכהן או לא אמר אם יש לו חמשה כהמות וילדו אז חייבים בכורה
הכל אם לא יש לו כ"ח אחת וילדה אינה חייבת בכורה וכן ע"ז הדרך באופן
שיהיה הדבר תלוי באיזה שיעור שיהיה הלא גזר רחמנא גזירה כללית ולא
תלה אותה ע"י שיעור שיהיה כו"כ ולכן אכחשו מה לנו ולשיעור שנאמר
ונקפיד עד שיהיה שיעור לכל אחד ואחד :

אי

כמו נראה לתרץ בס"ד דשאני גבי מתנות כהונה ובכור דהכא כיון
דאם נאכחו המתנות והכבור קודם שלקחם הכהן אין הבעלים חייבים
באחריותו וגם דק"ל לרעת הרמב"ם ו'ל אם מכרו אותם הבעלים קודם
שחטו הבהמה וקודם שגולד הכבור אינם מבורים הלא הם של הכהן נמצא
דהם מן הרחם חשיבו ממונו של כהן וגם דאין אכחשו לריבוי לשם מעשה
דבעלים כזה וכמו שפסק מר"ן ו'ל בשא"ט סי' ש"ו ומלות לקפידו ולומר
הרי זה קודם וכו' ואם לא הקדישו הרי זה מתקדש מחלו מרחם ע"ש ונמצא
דהם לא נכנסו ברשות הבעלים ולא נחשבו בכלל ממונם אפי' רגע אחד
הלא רחמנא הוא דזכה אותם לכהן מתחלת הווייתו ויורתם בבטן ולכן אמטו
להכי לא שייך הכא למימר דבעי' שיעור לכל אחד ואחד דמה לנו ולבעלים
כיון דלאו ממונם הוא ואין אכחשו לריבוי למעשה דירקו כלל אבל משא"כ
גבי ראשית הגז דק"ל המפרים ראשית הגז ואבר חייב באחריותו עד שיתגט
לכהן וכמו שפ' מר"ן ו'ל בשא"ט סי' של"ג קע"ף ח' ע"ש וגם דק"ל אם
קודם שגזר המזבח מבר אותו לאחר ופירש לו בהדיא בפירוש שהוא מוכר לו
הכל דק"ל שניהם פטורין המוכר והלוקח וכמו שפ' מור"ם ו'ל בהנחה סי'
של"ג ועיין שם בהגהות הש"ך סע"ק ח' ע"ש נמצא דכל עוד דלא מטי ליר
כהן הוא כקדש ממון של בעלים דהראיות הם חייבים באחריותו ופ"כ כיון
דממניה הוא אין אכחשו יכולים לאפקועיה מניה ממניה דכל אחד ואחד
כ"ח עד שיהיה שיעור לכל אחד ואחד ודוק היטב כזה כן נראה בס"ד
העולה מכל האמור ללכאורה נראה בס"ד דיש לחלק בין מתנות כהונה ובכור
לארשות

רב ברכות

לראשית הנו ולכח להקשו מהם להא כלל אמנם נשאר עלינו חובת הכיבוד
 לבאר ולחלק בין ראשית הנו לחלה דלא בעי' בה שיעור לכל א' וא' והנה
 הגם דבאמת כבר עמד על זה מר"ן הקדוש זלה"ה בכ"מ והניח כל"ע וא"כ
 מויערב לבו לבא אחר המלך ולפשוט ספיקא דירידתו כ"ע מבח סברא ואמנם
 מאחר שהראשית נתונה לכל איש מבני ישראל קטן וגדול להיות שוה' ומשיב
 להבין ולהתלמד בתורת ה' תמימה על כן גם אנכי מקטני ארץ אבא לומר
 בדרך אפשר אם יוכשר בעיני ה' דיש לחלק ולומר כס"ד דחלה שאני כיון
 דהחייב שלה שריק להשריש הוא רבוק ונשרך בנוף העוסק עממה דאשור
 לאכול העוסק עד שפירוש ממנה חלה ואינו מוטל על גוף הבעלים דהא
 אם לש העוסק שיש בה שיעור שלם ע"מ לאפותא כדי לתננה לכלבים או
 להשליכה כנהר דפטורה מן החלה ואע"ג דהיה בה שיעור שלם ויותר נמצא
 דהיו החייב מוטל על גוף הבעלים אלא רבוק ונשרך בנוף העוסק דהיו לאכלה
 בלא הרמת חלה ולכן אמנו להבי' אמרי' אם נתעברה העוסק מרעת בעלים
 בלישה ואפי"ה ונעשה בה שיעור שלם חייבת בחלה כיון דהחייב על גופה
 מוטל והיא גופה יש בה שיעור ואינו עומדת לחלק כ"א עד אחר הפייה
 ונמצא דבעידן חייבה היא מחוברת מרעת בעליה וא"כ השתא מה לנו ולבעלים
 אם היו לכל א"א שיעור שלם אבל משא"כ גבי ראשית הנו דהיו החייב חל
 על גוף הגוה כ"א על גוף בעליה דהא אם בעל הגוה לא השריש לכהן
 ראשית הנו וגו' הממר כולו ומכרו לאחר ופירש לו אינו מוכר לך הכל דק"ל
 הלוקח פטור וממוכר חייב ועיון ש"ך סע' ק"ח ואם זה המוכר לא זיית ולא
 נתן כלום הא ודאי דלא חסרין לו את הממר או את דמיו שלקח בעדו בהנאה
 בשביל שלא הורס ממנו לכהן כ"א דווקא הוא שגול הוא כידו ואיסקורא הוא
 דעכר שלא קיים מצות ה' והנה הפך זה גבי עוסק אם מכר העוסק שיש
 בה שיעור שלם לאחר וא"ל בפירוש שהוא מוכר לו הכל דהא ודאי דלא מהני
 ביה מידי וחייב הלוקח להשריש ונמצא דראשית הנו שאני שהחייב חל ומוטל
 על גופה של הבעלים ולכן אמנו להבי' מסתברא למימר דאינו חייב כ"א
 עד שיהיה לו לגופו לבדו שיעור שלם ומה לנו ולגוה אם היא שלימה כן
 נראה לחלק לכאורה כס"ד :

ועתה

רב ברכות פו

ועתה

אמרתי חלבה כח ואזובה אל עיקר כ"ד שהתחלנו בו והנה
 חזי הוית להר' הגדול וי"ט ראשון דאורייתא ז"ל כס' הבהיר
 שמחת וי"ט קי' כ"ט דף ר"ח ע"א שהביא ראיה להקיא דשבת מכרייתא דת"כ
 גבי שחטוי חוץ וז"ל דס' יחשב לאיש ההוא אחד שחטו חייב שנים ששחטו
 פטורין והלא דין הוא ומה במקום שהמעלה להדיוט פטור שנים שהעלו חייבין
 מקום שהשחט להדיוט חייב אינו דין שנחייב שנים ששחטו ת"ל דס' שפך
 אחד ולא שנים ע"כ ואי היתא לק"ו פריכא הוא דאיכא למימר מה להעלה
 שכן היתא שיעור כוית לכל א"א דהא למ"ד בעי' שיעור לזקולא הכא דהיו
 סברא לחייבם כ"א דאיכא כוית לכל א"א דהא תאמר בשנים ששחטו דליכא
 שיעור שחטת לזה ושיעור שחטת לזה חלה ודאי דהסברא הוא בעלמא
 דשיעור א' לכולן קני ולכן שפיר יליף כק"ו :

גם

עוד הוכיח הרב ז"ל מכרייתא דזבחים דף ק"ח ע"ב דקתני ר"ש דאגטריק
 איש איש לרבות שנים שהעלו כי הכי דלא נשאר להו מק"ו דשחטוי
 חוץ ומה שחטוי חוץ דאף דהשחט להדיוט חייב אפ"ה שנים ששחטו פטורין
 המעלה דק"ל המעלה להדיוט פטור אינו דין שנים שהביאו פטורין והי
 היתא מאי ק"ו הוא הא איכא למפדך דאיכא למימר מה לשנים ששחטו דין
 הוא שפטורין כיון דליכא למימר שיעור שחטת לכל אחד ואחד דבכהמה
 קי"ל רוב שנים קני ובעוף קי"ל רוב אחד בעוף קני והשתא אפי' אם יודמן
 ששחט כל א' סימן אחד עכ"ו לא חשיב כס"ג שיעור לכל אחד ואחד כיון
 דאינו מעלה ומוריד שחטת ב' הסימנים להכשר שחטת דבכהמה קני ברוב
 שנים ואין צריך כל הב' סימנים כולם ובעוף ק"א קני ונמצא שהב' כחוקת
 כשר בעלמא וא"כ ככולהו גוונא גבי השחט כי הין שיעור לכל אחד ואחד
 חשיב ומש"ה ב' ששחטו פטורים תאמר בקעלאה לפטור אפילו בשנים שהעלו
 אבר שיש בו כוית לכל אחד ואחד דאדרבה מסתברא שיהיו חייבים כיון
 דיש שיעור לכל אחד ואחד וא"כ מאי ק"ו הוא חלה ודאי דהסברא בעלמא
 הוא דלא צריך שיעור לכל אחד ואחד ושיעור אחד לכולן חשיב כשיעור שלם
 לכל אחד ואחד להבי' שפיר הוה עבדין ק"ו לפטור בקעלאה אי לאו קדא
 דאיש איש עכ"ד ע"ס :

ק"ו

רב ברכות

הרי לך הני תרתי ראיות במורות שהבוא ו"ל לפשוט בעיין דשבת
 שמפשוטותיה דמור גם חן נפשוט לספק הרבנים ו"ל וספיקא
 דידן מהני ברייתות והנה בודאי שאין להקשות אמאי באמת לא פשוט לה
 לבעיין דשבת כש"ס מהנך ברייתות שהביא הרב ו"ל דהנה על זה יש לומר
 דהקד אמוראי דשבת מנינו שכל אחד בחדר להביא ראיה ממקום אחר ולא
 יותר דהא רבא פשיט לה מב' ואע"ג דלא בעלמא מרבא שאר הבריות
 ובפרט שרבא כב"ק שקיל וטרי בהא דשותפין דטבחין וא"כ אמאי לא הביא
 גם הקד ברייתות וכן רב נחמן למה לא הביא גם הא דשותפין דהא ודאי
 ידעין לא אלא מוכרח לומר כיון דמלאו מקום להביא הביאו ולא חשו לפשוט
 עוד וכל אחד הביא מה ששייר קודם ממנו וא"כ השתא גם על סתמא דש"ס
 שפיר נוכל לומר כיון דהביאו הקד אמוראי מב' ומנ' ברייתות לא חשו
 להביא עוד הקד מקומות שזכר הרב הנו"ל למפשט בעיין מהם ופשוט .

והנה בר מן דין לא אבחר מלהעלות על אר"ס מה שראיתו לה'
 ו"ל שס בדף ר"ח ע"ב שהקשה על ההיא דזבחים דף קי"ב
 ע"כ דמנה בכלל אם שחט בחוץ אותו ואת בנו ומחוסר זמן דפטור והקשה
 הא מחוסר זמן דאותו ואת בנו היינו שנשחט א' מהם היום דפטור על הב'
 משום דאינו ראוי לבא לפני משכן ה' עד למחר הא מדאורייתא היום נמי
 דפטור ראוי לבא לפני ה' דהא יכולים להקריבו ע"י שישחטו אותו ב' שני
 בהניס יאחזו בסבין וישחטו ובה"ג זה יכול וזה יכול מותר מן התורה ואינם
 עובדים על לאו דאותו ואת בנו וכו' ע"ס דבריו באורך :

אך לעיקר קושיית הרב הנו"ל יש לתרץ בס"ד דברייתא זו ס"ל
 כמ"ד ו"י ו"י אסור מן התורה והא דמיתתי מינא סייעתא
 לר"ל ואע"ג דודאי ר"ל ס"ל כמ"ד מותר מן התורה כיון דמתניתין כותיה
 קיימא מ"מ שפיר בא להוכיח מהאי ברייתא לענין פרט זה דווקא דאסור
 לשכר עולם שיש בו מוח ולא אמרינן דאחי עשה ודחי ל"ת וכו' ודפי' רש"י
 ו"ל ובה"ג מתרשים המפרשים ו"ל בעלמא דודק :

ויקלט

רב ברכות פי

ויקלט את הערלה וימולו ו"י ו"י מותר מן התורה ו"ע :
ודע דמלבד זה ג"כ אפשר להקשות אמילא בשבת דלמה לא עבדינן וס'
 ע"י ב' מוחלין שיאחזו שניהם בסבין ויקטו לא דעל זה אפשר
 לתרץ דשבת הותרה אלל מילא ולא דחויא וכיון שהותרה א"כ הרי היא כחול
 לכל דבר ואפי' היכא דאפשר בלא חילול לא עבדינן אבל משא"כ גבי מילא
 בלרעת אי אפשר לומר כן דהרי בהדיא אמרו בשבת דף קל"ג ע"א ואי איכא
 אחר לעבד דאמר רשב"ל כל מקום שאתה מולא מולא עשה ול"ת וכו' ע"ש ודוק :
והנה ראיתי בש"ט י"ד סי' רס"ז שכ' מר"ן ו"ל יש לומר שלא ימולו
 ב' מוקלים מילא אחת בשבת וזה ימול וזה יפרע וכו' וכתב
 עליו מור"ס ו"ל בהנהגה ו"ל ולא מלאתי ראיה לדבריו ואדרבא נראה לי דשרי
 דהא מילא דחיה שבת כמו עבודת המקדש שכמה כוהנים היו עובדים ומחללים
 שבת דמאחר דשבת ניתן לירדות הרי הוא כחול לכל דבר וכו' ע"ש הנה המורס
 מזה שמור"ס ו"ל סבר ששבת דחויא הוא אלל עבודה ולא הותרה דהראיה ב'
 כלשוננו דמאחר דשבת ניתן לדחו' וכו' ולא ב' הותר' וכו' ואפי' ב' הרי הוא כחול
 ועבדי כמה חילולין והנה לפי האמור דמטומאה ולפי לה לכאורה יש להקשו' הא
 טומאה דחויא ולא מחללינן היכא דאפשר ושמה יש לירחק בדבריו דהא דכ' ניתן
 לדחו' הוא לאו דווקא ואשגרת לשון הוא ולעולם שבת הותרה אלל עבודה ולא
 דחויא וממילא שמעינן מזה דגם גבי מילא שבת הותרה ולא דחויא דאי לא
 תימא הכי מאי מרמי הא להא גם מדבריו מר"ן ו"ל נמי משמע דשבת הותרה
 לגבי מילא ולא דחויא דאל"כ אמאי קאמר מר"ן ו"ל יש לומר ולא כתב אסור
 לב' מוקלים למול מילא א' דכיון שהיא דחויא כל היכא דממעטין בחילול עדיף
 יותר וא"כ אמאי נקט יש לומר ולא נקט אסורה לא ודאי דשבת הותרה אלל
 מילא ולא נקט ב' א' יש לומר דהא אפי' שהתורה מ"מ עכ"פ מהיות טוב יש
 לומר :

ודע דמזה שכתב מר"ן ו"ל בס' רס"ז הנה יש מקום לבע"ר לטעון
 חידוש הרב נחמה בכסף בא"ח סי' ה' גבי כן ח"ל שגורמנה לו
 מילא בא"י ת"ו יום אסור חג שהוא לדירה יו"ט ויש מוחלין מבני א"י שלא
 ימול הוא כיון דאפי' בלא חילול על ידי בני א"י ת"ו ע"ש דנראה מכאן זה
 דבנידון

רב ברכות

וכנודון הרב ז"ל איסורא ליכא כ"א ים לזוהר הוא דאיכא ומיזו דאפשר לומר
וגם איסורא ליכא דשאני נידון הרב ז"ל מנידון שכתב עליו מר"ן ז"ל וים לזוהר
ודוק היטב

גם ראיתי להרב ז"ל שהביא ראיה לנידון דידים מההיא דחזקוני ובלת
כמקדש ע"י שינוי וכו' הגם גם בזה ים לבד"ר לטעון ולומר דשאני
החכמת ובלת דלאו כגוף המזוהר כ"א מכשורי מזוהר וכמו שגרס הרב ז"ל בעצמו
על זה ומה שמוחק בזה הוא בלתי ראוי ע"ש ודוק :

גם ראיתי לה' ז"ל שהביא ראיה מההיא דמס' יומא דף וז"ל וממה שפסק
הרמב"ם ז"ל ע"ש הנה גם על זה ים לבד"ר לטעון דאפי' אי כרכיו
ז"ל דהרמב"ם ז"ל פסק בלשונא קמא מ"מ בנידון דידים חשיבי שאר מוקלים
כמו בית אב אחר דפליגי בזה רב נחמן ורב ששת אפילו ללשונא קמא דהא
בין דהאבי הכן זימן את מוהל דח"ל למול את בנו הנה הוא זכה בזה ושא
מוקלים חשיבי בבית אב אחר דהא חס לא הוה זה החשש ודאי לא הוה שאר
מוקלים וכולם למול מאחר דזכה זה ואם הוה נידון שאלת הרב ז"ל בזה האופן
שהאבי הכן עדיין לא זימן לשום מוהל והשגה הוא חס האבי הכן צריך לזמן
מוהל מס' ל' אי דאי אפשר לפשוט מבאן וכן חס הוה נידון הרב ז"ל בקטן הנימוק
שאין לו אב דהשתא יד הכל שוים בו אי הוה אפשר לפשוט ממקום זה שהביא
הרב ז"ל ודוק :

עוד ראיתי לה' ז"ל שהביא ראיה ממסכת יומא דף פ"ג מ"ט גבי
חולה דמאכילין אותו הקל הקל וכו' ע"ש והנה גם על זה ים
לבד"ר לטעון דאם באמת השבת הותרה לגבי מילה ולא דחויא ח"כ ודאי
שאני ושאני מהא דחולה דגבי חולה פסק להדיא הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה'
שבת דדחויא שבת אלא חולה ולא הותרה ע"ש ועיין מ"ס מר"ן ז"ל בפ"ב מה'
והן הן הדברים שזכרנו לעיל בס"ד משם הגאון מהריט"א ז"ל בשמחת
י"ט ע"ש וא"כ מאחר דלא כוירר לנו הרב ז"ל בראיה גמורה דשבת דחויא
היא אלא מילה ח"כ לכאורה ים לטעון בזה וכפי הנראה מן מר"ן ז"ל בס'
דס' שזכרנו בס"ד ובפרט מדברי מור"ם ז"ל שם לכאורה משמע דשבת הותרה
אלא מילה ולא דחויא היא וכמ"ס בפ"ד גם הראיות שהביא בתחלת תשובתו
ז"ל

רב ברכות פה

ז"ל מההיא דכלאים ונרעת וכו' גם על זה ים לבד"ר לטעון אי אמרי' דשבת
הותרה לגבי מילה דשאני כלאים ונרעת דדחויא היא ולא הותרה וכמנ"ל דהכל תלוי
בזה ועיין לה' הגאון חיד"א ז"ל בספר הכהיר מחזיק ברכה ח"א סי' שכ"ח
מ"ט שם באורך ובדומה ע"ש ודוק :

ומידי חופשי ראיתי עוד לה' הגאון מוהר"ר לוב אשכנזי בס' הכהיר
שאנת אריה בדיני שבת סי' כ"ט דף מ"ז שנאלץ בנידון
הכתוב בשם"ט סי' רס"ו ממנו והאריך לשלול ולהוכיח מהא דמנחות דף ס"ג
דתן רבי חנינא סנן הכהנים אומר בשבת הא' נקטר ביחוד ובמנל אחר
ובקופה אחת וכו' ורבנן פליגי עליה וסברי דאחר שבת ואחר חול בשלושה
וכו' ע"ש ובתמנ"ה דבריו בדף מ"ח ריש ע"ג כ' וז"ל ומתשתא איכא למימר
דאפילו לרבנן דפליגי עליה דר"א ואמרי דשבת נמי הוה נקטר בג' כ"א
היינו דווקא גבי קטירת העומר משום פרסומי מילתא אבל גבי מילה אפי'
רבנן מודים כיון דאפשר בחילול ח' וכו' ע"ש והנה באמת הכא נמי גבי
קטירת העומר בשבת לרבנן ים להקשות כמו שהקשה הגאון מהריט"א ז"ל
דהכא נמי אפשר שיעשו זה ע"י ג' כחות משום פרסומי מילתא ואמנם כל
כת יסיו ב' כל"א אוחזים במנל וקולרים דז"י וז"י מותר מן התורה והשתא
הו פרסומי מילתא יותר כי חנ' כחות יסיו ששה כל"א לא כן חס יקטור
אדם ח' לא יסיו כי חס ג' כל"א אלא ודאי מוכרח לומר דטעמיהו דרבנן
לאו משום פרסומי מילתא הוא גם על מ"ס עור ה' ז"ל ולא עוד אלא
שם לדון דאפי' איסור תורה ים לעשות ע"י שני חילולין היכא דאפשר לעשות
ע"י חילול ח' כגון גבי מילה וקא דשרו רבנן ע"י ג' גבי עומר איכא למימר
דה"ט משום דאפילו חס נקטר ע"י אדם אחר כל מלא כפו שחזור וקטור
לפיר"ש וחזור דמי ואפי' ע"י אדם אחר ים כאן חילולין הרבה ואין ריבוי
חילולין ע"י ג' מעל ודיאחד וכיון דאין ריבוי חילולין בזה מבזה חס נקטר
בג' לית לן בה וכו' אבל גבי מילה דאיכא תוספת חילול בשני מוהלן יותר
ממוהל אחד ים לומר דאקור מן התורה וכו' ע"ש והנה גם על זה ים לטעון
באמור דאם יעשו זה ע"י ב' איז ליכא חילול כלל וגם כן איכא נמי פרסומי
מילתא יותר ודוק :

רב ברכות

והנה

מראה רבכל דבריו הרב ז"ל כמו איבא למעטן טענה זו על עיקר הסוגיא דממה כשך או ס"ל לרבין שבת דחווה לגבי קטרת העומר ולא הותרה ח"כ אמאי סברי כק"ר בנ' דאי משום פרסומי מילתא הא אפשר שיעשו ג' ברות וכל כתיביו שנים הוחזים במנל וקולרים ובאמור ואי ס"ל לרבין דשבת הותרה הוא חלל קטרת העומר ולא דחווה ח"כ השתא משמע מהבא דאי הותרה ח"כ דאפשר לא עבדין וא"כ השתא אמאי כתב מר"ן ז"ל גבי מילה יש לומר שלא ימולו ב' מוהלים הא מדינא לבתלה עבדין הכי וכדמצינו גבי העומר ודוק :

הן

חמת דבריה לומר בס"ד דאפשר דסברי רבין דאי הוה עבדין הכי שמי בלא יקטרו ביחד אבתי לא יאמינו הדוקים בזה ויאמרו דלעולם קטרת העומר היא כמ"ס והא דעושין זה ביום שבת הוא כדי לקטור הדוקים שאומרים כן ולעולם הם עושין עיקר הקטירה כמ"ס וזה שקולרים בשבת הוא אינו מעיקר הקטירה והראיה שקולרים בנונא דאין מחלוקת השבת ואע"ג דהעומר דוחה שבת לסדרתה והם אינם מאמינים בהא דכיון דאפשר לא מחלוקת ולכן כדי להוסיף מלכין של דוקים עבדין על ידי חילול כדי שאו יתפרסם הדבר ששקר ענה פיהם והנה גם ר"ח מני"ס ל' הא טעמא כדי להוסיף מלכין של דוקים עבדין על ידי חילול כדי שאו יתפרסם הדבר ששקר ענה פיהם ורבין סברי דלדק לפרסם הדבר יותר ולדק לעשות בשלשה והשתא לפ"ז גם הוכחות הרב שחגת אריות ז"ל אין לטעון עליו מירי כמ"ס דבזה אתי שפיר :

אין

שהיה הנה עור מילתא רמייה עלן לברורי אי הא דאמר רשב"ל כל מקום שאתה מולא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו אתי עשה ודחי ל"ת אם דין זה הוא מוסכם דהא מצינו בשבת קל"ג דפריך מניה גם מוכח כן מיומא דף וא"י בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת והרמב"ם ז"ל פסק כרב ששת באוסורי גס מצינו דאינו להרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' ל"טית שפסק כן להדיא ע"ש וכן משמע ממי מוכמה מקומות מן הגמ' ומן התוספות ז"ל באשר חכמים הגדוה בספריהם הקדושים ואמנם לבאורה יש להרגיש על זה מנמ' דיבמות דף כ' ע"ב דאמר רבא לאו מילתא

הוא

רב ברכות

פט

הוא הא דאמרי דאמר ר"ל כל מקום וכו' מתיבואס בעלו קנו תיובתא ופי' רש"י ז"ל תיובתא דרבא ודרוש לקים דאמרי לעיל אם אתה יכול לקיים את שניהם לא עקרנא ליה ללאו עב"ד ע"ש וא"כ השתא אם דין זה דרשב"ל הוא מוסכם לכולי עלמא איך קתמא דהש"ס קעביר ליה תיובתא כי אם לרבא אבל לרש"י לקים לא עביר תיובתא דרבא בנידון הכריתתא שאמי ואמי הוא דכיון דהתורה אמרה מות עשה ליבם אם כן אם כאמר דיעשה חלילה אין זה מיקרי אפשר וכמו שכתבנו לעיל בס"ד מדבריו מר"ן ז"ל בכ"מ פ"ג מה' ל"טית ע"ש ואמנם אדבריו רש"י ז"ל הנה יש לתמוה מזה והנה ראיתי שם בגיליון שכתב נ"ח רב אשי במקום ריש לקיש ע"ש והשתא לפ"ז המוסחא מילא שפיר דגם לרש"י ז"ל לובא תיובתא ארישב"ל כ"א על רבא ורב אשי ודוק :

והנה

מעתה נלכה נא ונשובה אל תחילת דברינו בס"ד דמאחר דשפיר נפשו ספיקות חקירותיו מכל האמור בס"ד הנה זאת תדע כי עדין יש לחקור בס"ד עור חקירות כבולא בחקירות הנו"ל אלא שהם באיסורא דאית ביה ממנוא והוא שאם גול פרוטה של שני שותפים וכן אם לקח פרוטה בריבית קטנה מב' שותפים שלוו ממנו כאחד לטורח השותפות אם יש בזה איסור לאו או לא דהא גם הבא יש להסתפק אי בתי דיריה חוליקן ואיבא שיעור פרוטה חו"ד בתי דיריה חוליקן וליכא שיעור פרוטה מכל חד וחד ואע"ג דהבא מקופקים אכתו ורנים לענין איסורא לירע אם יש בזה איסור או לא עכ"ז הוא איסורא דאתי לירי ממנוא דאם נאמר יש בזה איסור לאו בעל כרחך צריך אתה לרין לענין ממון נמי הכי ולומר דחייב להחזיר להם הפרוטה ואם נאמר דאין בזה איסור לאו ג"כ אתה דן לענין ממון דאינו חייב להחזיר להם הפרוטה וא"כ הכך ספיקי לא אפשר למילף להו מהך איסורא דשבת דהוי איסורא גרידא גם לאו מהך דשותפים שטכחו דהוי קנסא אבל שייך למפשטניהו מהך דאיות דמתנות וכטור וחלה שהבאנו בס"ד לעיל דבכלהו סגי בשיעור אחד לכולם ועין כל הנו' הם חשיבי איסורא דאתי לירי ממנוא כי אלו הם ממנו של כהן ובעל כרחך אתה צריך לרין כן גם לענין ממון כשיחבב הכהן בס"ד ואע"ג דכל זה הוא ממון שאין לו תיובתא

רב ברכות

יבכעו מ"מ נ"מ היכא דתפס הכהן ונמלא דעכ"פ אפשר לבא הדבר לגוי
ממון ג"כ וא"כ לבארה שפיר מלין למילף הק ספקי דגול ורביית מהק
דאית דמתנות ובכורה וחלה דהוי הילפותא חיסורא דאית ביה ממנא מאיסור
דלית ביה ממנא דמלין למילף הכי ודוק :

ואמנם

אחר הישוב כס"ד ראיתי שאין ללמוד זה מזה כלל
והיינו משום דמלאתי ראיתי להתקשות ז"ל בבינה דק
ל"ח ע"כ בד"ה הרי שחילקו בין היכא דהאיסור בא מחמת הממון להיכא
דאין האיסור בא מחמת הממון ע"ש וכן ראיתי להרב פחד יצחק באות כ'
דף ס"ו שהביא פסק ה' מהרב מהר"י באסקאן ז"ל ושם הוכיח הרב ז"ל כלל
זה מן התקשות ז"ל הנו"ל שכתב ועוד דכאן איסור החרס הוא מחמת
הממון וכי האי גוונא מיקרי ממנא גרידא דפרק משילין המתנות דתנן
וכו' וכתבו התקשות וא"ת וכו' הרי דבשהאיסור בא בשביל הממון מיקרי
ממון גרידא עכ"ד ז"ל ע"ש

וא"כ

השתא הכא גבי גול ורביית האיסור בא מחמת הממון שהם לא
תאמר ממון של ראובן אלל שמעון ליכא איסורא משא"כ גבי
המתנות ובכורה וחלה אין האיסור בא מחמת הממון דהאיסור הוא שחל עליו
עשה להפריש החלה ואם הוא הפריש החלה וזרקא לים ולא נתנה לכוהן פלג
מן האיסור לא שהוא הוסיף לכהן בזה וכן הוא במתנות ובכורה ונמלא לש"ז
דכל כהאי גוונא אין האיסור בא מחמת הממון וא"כ השתא לפ"ז דברי התוס'
הנו"ל אין ללמוד ספקי דגול ורביית מתנות ובכורה וחלה הנו"ל גם עוד
דע דאין להקשות נמי על בעיית רבא בקידושין בשתי כותיק לב' בני כפרוטה
הנו"ל אמאי לא פשיט לה מהבך דבכורה ומתנות וחלה דתרייהו הם איסורא
דאית ביה ממנא וגם אין האיסור בא מחמת הממון דעל זה אפשר לישב בתי'
הרב נחפה בכסף ז"ל שהביאו הרב ברכי יוסף ז"ל מה שתירץ סוגיא זו ליכא
דמהרומ"ט ז"ל וכאשר זכרנו לעיל בקייעתא דשמייתא והש"ת ברקמיו ואור
עיינו בתורתו אכ"ר :

לא

רב ברכות
ב לא תתאוה ולא תחמוד

הנה ידוע שיש בזה פלוגתא דהרמב"ם ז"ל והסמ"ג ז"ל דלדעת הרמב"ם ז"ל
כלאו ולא תחמוד אינו עובר כי אם עד שיגעה מעשה חבל לאו ולא תתאוה
אפילו במתאוה בלב לחוד בלא מעשה נמי עובר בלאו . אך הרב הסמ"ג ז"ל
בלאוין קנ"ח ס"ל דגם במתאוה אינו עובר כי אם עד שיגעה מעשה ועיין
כ"ח ז"ל ס' ש"ט ע"ש ורבינו הטור ז"ל ומר"ן ז"ל פסקו כהרמב"ם ז"ל וכ"כ ס'
החנוק ז"ל בפר' ואתחנן ע"ש וכתב עוד שם בס' החינוך ז"ל והל תתמה
לומר ואף יהיה בידו של אדם למנוע מתאוה אומר כל כלי חמדה שיראה ברשות
חבירו וקורא ריק וריקון ואף תביא התורה מניעה כמה שא"ל לאדם לעבור
עליו שזה הדבר אינו כן ולא יאמרו אותו רק העששים הרעים והחטאים
בנפשותם כי האמנם ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ותאוותיו מכל מה
שיראה וברשותו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים כרצונו ולבו מקור בידו
כל אשר יחפץ וטו :

והנה

בנמ' הקידושין דף מ' ע"א איתא מחשבה רעה אין הקב"ה
מזרפה למעשה שנאמר הן אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'
ואלא מה אני מקיים הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם מחשבה
שעושה פרי הקב"ה מזרפה למעשה . מחשבה שאין בה פרי אין הקב"ה מזרפה
למעשה ואלא היא דכתיב למען תפוש את ישראל בלבם אר"ה ב"י ההוא בע"ז
כתיב וכו' עולה אמר בדרב הונא דאר"ה כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה
הותרה לו וכו' ופירש"י מחשבה שעושה פירות שקיים מחשבתו ועשה מזרפה
למעשה ונפריעים ממנו אף על המחשבה עולה אמר ה' דכתיב פרי מחשבותם
בעובר ושנה כתיב כי חדר מהרהר לעשות מזמרה למעשה ואפילו לא
עבר לה וכו' ע"ש :

והנה

אין להקשות על הרמב"ם ז"ל אמאי לא חוקים כס"ס לקרא
דפרי מחשבותם ראויי בעון ולא תתאוה דאיסור גס מחשבת
הלב גרידא בלתי מעשה דו"א דהש"ס רוצה לחוקים שפזוק בכל מלוות התורה
דהכי משמע פשטיה דקרא דכתי' כי דברי לא הקשיבו ותורתו וימאסו בה
דמשמע

רב ברכות

ומשמע על כל מלות התורה קאמר ולא על לאו דלא תתאוו לבדו ולהכי
נמי לא חוקים הפ' במחשבת ע"ו ואע"ג דירע מחשבת ע"ו גרידא מלטרפה
למעשה דפתיב למען תפוש את ישראל בלכס לא דרוזים לאוקים קרא בכל
מלות התורה כפי פשוטו לאקומתא דירחו התי שפיר

ומיהו

כחמת לש' הרמב"ם ו"ל דק"ל גבי מתאוו דעובר גם בלתי
מעשה נמלא דלין זה פדון ע"ו דעובר על המחשבה גם בלתי
מעשה . ולכאורה הדבר תמוה שיהיה נחשב זה שהוא דבר ממון באיסור
ע"ו לענוש על מחשבת הלב דבכל היסוריו תורה חין המחשבה כלום וכלו
אינה ואפי' על ע"ו אינטרוק דש"ס למיהב טעמא והוא דאמר מר חמורה
ע"ו שכל הכפר בה כמורה בכל התורה כולה וכד דייקת שפיר תמלא כאן
דכותא יותר דגבי ע"ו לא נמלא בתורה לאו משום על המחשבה ובאין איבה
לאו על המחשבה ודוק . חיד' שיהיה הנה בלאו דלא תתאוו איבה פלוגתא
בין הפוסקים ו"ל לדעת הרמב"ם ו"ל וכל גדולי הפוס' דעמיה סברי מרן
אע"ג דלא עביר מעשה איבה איסור לאו הנו' ולדעת הסמ"ג ו"ל גם בלא
תתאוו לוכא איסורא דלאו כי אם היבא דעביר מעשה אח"כ ובאמור וראיתו
להרב המגיד ו"ל שכתב שרעת הר"א ו"ל שחויב תאוה זו הוא שיתאוה לקנות
ברמים שלא ברטון הפעלים ע"ש והביא דבריו ו"ל בב"י סי' שג"ט ע"ש ולפ"ז
אם האדם יתאוה לקנות ברמים ברטון הפעלים לוכא בזה איסורא ולפי סברה
זו הנו' ארווח לן טובא כי בנקל אפשר לאדם לשמור עצמו בזה בלתי יתאוה
בלבו לקנות ברמים שלא ברטון הפעלים אבל אם לריך לשמור עצמו בלתי יתאוה
בלבו לקנות חפץ או בית של חבירו ברטון הפעלים הנה בזה לריך מלחמה
גדולה כנגד היל"ה לשמור מחשבת לבו בזה ומי יאמר זכותי לכבי בזה .
ומיהו בחמת הנה בכל דבר ודבר מדבריו האל יתברך ודבריו סופרים אשר
פריכים הנחנו לשמור חין לנו לקמוק ולהשען מי אם על אבינו שבשמים המזלנו
מוט"ה ד ועוד אותנו על דבר כבוד שמו וכמ"ש רז"ל יארו של אדם מתנבך
עליו בכל ויס ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו שנאמר זופה וכו' ה' לא
יעזבנו כבוד וכו' הוא ית' ברחמיו ויס בלפניו אהבתו ויראתו לעשות דגונו
ולעבדו בלבב שלם ויזון לבו לעבדו ויראתו תמיד וכמ"ש דוד הע"ה

לב

רב ברכות צא

לב עקור ברא לי חלוקים ורוח נכון חרש בקרבי אבי"ר :

והנה

מדבריו הרב המגיד ו"ל שכתב וז"ל וכל שרעת הר"א ו"ל שחייב
התאוה זו הוא שיתאוה לקנות ברמים שלא ברטון הפעלים
ע"כ הנה נראה מדבריו שו דהרמב"ם ו"ל לא ס"ל הכי דהא יחס ס' זו להראב"ר
ו"ל דוקא אם נראה מדבריו דהוא ו"ל ס"ל כהראב"ר כי כתב בסוף דיבור
הקורס וז"ל ומ"מ שיעת הר"א ו"ל נכונה יותר ע"ש :

והנה

דע דאם נניח כמנח שיש פלוגתא בזה הנה לכאורה הכא
אפשר לעשות ס"ס בזה והוא ספק אם הלכה כהרמב"ם ו"ל
דבתאוות הלב בלתי מעשה נמי חייב ס' אם הלכה כסמ"ג ו"ל דגם בזה
בעינן נמי מעשה ואת"ל הלכה כהרמב"ם ו"ל דילמא ההלכה כמ"ש הרב
המגיד ו"ל לרעת הר"א ו"ל שחייב התאוה הוא שיתאוה לקנות שלא ברטון
הפעלים וס"ס זה הוא מתהפך גם לוכא בזה ס"ס להחמיר חיד' באמת נראה
דחין זה חשיב ס"ס יען כי לכאורה דהסמ"ג ו"ל יחיד הוא בסברתו כי לא
מאחזי עדיין לא חבר בסברה זו וכל גדולי הפוסקים ו"ל פסקו להדיא כהרמב"ם
ו"ל ובאמור ועיין להרב חק"ל ו"ל ביד"ח ח"א סי' קכ"ו מה שהביא לדבריו
הרב משאת משה ו"ל חיד' סי' וד"ו דף מ"א ע"כ שכתב המיעוט נגד
הרוב חשיב ס' ספיקא ואפילו סברת יחיד ותמה עליו הרב חק"ל ו"ל שם באורך
כיד ה' הטובה עליו ע"ש ועיין עוד בחק"ל מ"ב חיד' דף כ"ח מ"ש הרב
מר בריה דרבינא נר"ו דביחיד לגבי רבים חין לעשות מזה ספק וכתב שם
אפי' לבי מודינא דמיעוט נגד רוב חשיב ספק וכדעת הרוקח והאגור ודקמ"ע
היינו דווקא במיעוט וכו' אבל בהיות החולק אחד וכנגדו נלכו כמו נד רבים
ונכבדים מאין ולאין להיות אותו יחיד מכונה בשם מיעוט דלאו מיעוט קרינן
לוי אלא בתואר יחיד עם רבים וכו' ושם הביא שם דבריו ה' בעי חייז"ל סי' ק"ו
דף ס"ג שכתב כן בפירוש דביחיד ממש לגבי רבים לא עבדינן ספק בסברתו
להתיר או לאסור וכו' ע"ש :

ואמנם

כל זה שכתבנו בס"ד הוא לפי מה שנראה לכאורה מדבריו
הרב המגיד ו"ל אשר יחס ס' זו לרעת הראב"ר ו"ל דווקא
אבל האמת אחר העיון נראה כי הגם דהרמב"ם ו"ל והראב"ר ו"ל לא
פליגי

רב ברכות

פלגנו כאשר אנחנו מבינים עתה בהשקפה הראשונה והוא כי אחר העין
 דואה אנכי בס"ד ויכולים אנחנו לומר שגם הרמב"ם ז"ל מודה שם זה ראה
 חפץ אלל חבירו אשר אין ברעתו למכרו אך הוא מתאזהר בלבו שזה בעל
 החפץ יהיה לו רטון מעצמו למכור זה החפץ והוא אחר שיהיה לו רטון למכרו
 הנבי אקנה אותו ממנו אין בכך כלום ואין איסור כי אם היבא דהוא מתאזהר
 החפץ וחושב בלבו לעשות אופנים והמלאות חיד ויכל לרעות את חבירו ולקנות
 ממנו החפץ וזכה התאזהר הוא כמו ענין החמדה באין הפרש אלל שהתאזהר הוא
 בלבד והחמדה הוא בפועל וגם בלא תחמוד האיסור ההשתדלות וההפירה שעשה
 כדי לרעות את חבירו . ודכוותא גבי לאו דלא תתאזהר שיחשוב בלבו ההשתדלות
 ואופני ההפירה שיעשה לרעות את חבירו וענין להרב המגיד ז"ל בעצמו שכ'
 בדעת הרמב"ם ז"ל וז"ל אלל ההשתדלות אשר השתדל כדי לרעותו הוא האיסור
 וגומר בשעת המקח וההשתדלות לא היה מעשה וכו' ע"ש הרי כל האיסור
 דלא תחמוד הוא ההשתדלות וההפירות שעשה כדי לרעותו וכן המה מדוקדקים
 דברי הרמב"ם ז"ל בהלכה ט' בדיון דלא תחמוד שכתב והכביר עליו ברעים
 והפסיד בו עד שלקחו ממנו ע"ש וכן תמצא דבריו ז"ל מדוקדקים בהלכה יו"ד
 בדיון לאו דלא תתאזהר שכתב כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפחה
 בלבו בדבר וכו' וק' הו"ל להרמב"ם ז"ל לכתוב כך כיון שחשב בלבו לקנות דבר
 זה עבר בלא תעשה ולמה כ' היאך יקנה דבר זה הרי מוכח מדבריו לו דכוותא
 לומר דהאיסור הוא כמה שהוא חושב לקנות ע"י הכבדה והפירות ועל זה
 אמר כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ר"ל שחושב בלבו לעשות אופנים
 שיוכל לרעותו בהם למכור לו וכהאי גוונא הוא דאזכיר אלל אם הוא ראה חפץ
 אלל חבירו שאין בוונתו למכור וחשב בלבו ששם זה האדם יהיה לו רטון
 מעצמו למכור זה החפץ אזי אחר כך אטובי אקנה אותו ממנו לית לן
 בה מאחר דאינו חושב בלבו לעשות השתדלות ואופן להפסיד בחבירו כדי
 לרעותו לא מתאזהר שיהיה זה חבירו מרוצה מעצמו ואחר שיהיה לו רטון
 מעצמו למכור כאשר מוכרים דעלמא אזי אנכי אקנה ממנו כמו שלוקח
 חפץ העומד להמכר מרטון בעליו וכו' כ"ע מורים דשרי אך מחלוקת
 הרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל הוא בזה ששם הוא בקש מחבירו למכור לו

חפץ

רב ברכות צב

חפץ ח' שאינו עומד למכירה וחבירו לא רצה למכור לו וזה השתדל והכביר
 עליו ברעיוס והפסיד בו עד מאד עד שנתרצה למכור ומכר לו . הנה
 להרמב"ם ז"ל אע"ג דסוף כל סוף מכר ברטון שאמר רוצה אני ולא לקחו
 בחוקת חיד ג"כ עבר על לאו דלא תחמוד מפני ההשתדלות שעשה מקורם
 לרעותו וכמ"ש הרב המגיד ז"ל בן להדיא אלל להראב"ד ז"ל מאחר שסוף
 כל סוף נתרצה זה ואמר רוצה אני אע"ג דהיה זה ע"י השתדלות והפירות
 שעשה והכביר עליו אין כאן איסור לאו וליבא איסורא כי אם היבא שגם
 לבסוף לא אמר רוצה אלל מכר בעל כרחו וכן ה"ה והוא הענין בלאו
 דלא תתאזהר כי אלל אחר אלל שזה כשועל וזה במחשבת אלל להרמב"ם
 ז"ל כל שחושב בלבו לעשות השתדלות והפירות כדי לרעות את חבירו למכור
 לו החפץ הנם שהוא חושב שלא יקח החפץ מחבירו כי אם ברטון ג"כ אסור
 מאחר שהוא חושב לעשות אופנים חיד יכריח את חבירו להיות לו רטון
 במכר ולהראב"ד ז"ל אינו עובר כי אם היבא שיחשוב בלבו שהוא רוצה
 ליקח החפץ בעל כרחו של חבירו בלתי רטון כלל אלל אם חושב ליקח אותו
 ברטונו אלל שחושב לעשות אופנים חיד יפתח את חבירו ויפסיד בו למכור
 באופן שיאמר רוצה אני אינו עובר על לאו דלא תתאזהר וזו היא בוונת ה'
 המגיד ז"ל שכתב כ"ל שדעת הר"א ז"ל שחייב התאזהר לקנות ברעים
 שלא ברטון הכעלים ע"ש ולא חש ה' המגיד ז"ל לפרש ולבאר דבריו יותר
 מזה כי דבריו מפורשים ומבארים הם כאשר כתבנו ואין טורח לברר דבריו
 עוד יען כי הוא קאי על דברי הרמב"ם ז"ל והרמב"ם ז"ל איירי בכגון
 שחושב לעשות אופנים והמלאות שיוכל לרעות בהם את חבירו למכור וכאשר
 דקדקנו מדברי הרמב"ם ז"ל מתחילה ועד סוף וכאשר הרב המגיד ז"ל בעצמו
 כתב בן בדיבור הקודם על לאו דלא תחמוד שעיקר האיסור הוא ההשתדלות
 אשר השתדל לרעותו וכן הוא בלאו דלא תתאזהר כי אין הפרש בין זה לזה
 כי אם רק שזה בפועל וזה במחשבה בן כ"ל ברור בס"ד :

המורה

מכל האמור דגם להרמב"ם ז"ל עיקר האיסור הוא
 ההשתדלות אשר השתדל להפסיד בו ולהכביר עליו ברעיוס
 כדי שיתרצה והשתא אפשר לנו לומר בס"ד דאם הוא אדם גדול ומכובד
 מאד

רב ברכות

מאור בעיני הבריות אשר יבשו להשיבו ריקס הנה גם בלתי השתדלות
וכלתי הפירה וכבודות כי אם באמורה בעלמא שיבוא לבית חבירו ויבקש
למכור לו החפץ ה' כאלו עשה השתדלות והכביר עליו ברעוים וען כי זה
לרוב גדלו וחשיבותו מה שצריך לאחרים להשתדל ולהפצור מאד הנה הוא יספיק
לו ביאתו לבית חבירו ועקימת שפתיו אשר מבקש בפיו לקנות החפץ ויש
לי ללמוד סברא זו מהא דאיתא בכתובות דף כ"ב ע"א דה"ל ר"פ ליהודה
בר מרימר אטו מי קאמינא לך דעול ועשייה עול ולא עשייה קאמינא ה"ל
מעילאוי דודי היינו עשייה ע"ש ולכן כ"ל לעשות סברא כיוצא בזה בכ"ד שם
הפרש בזה בין אדם גדול לאדם פשוט והכל לפי מה שהוא :

ורע

ולבאורה יש לחקור בס"ד בהנך לאוין דלא תתאזה ולא תחמוד
דאם הוא מתאזה וחומד בית ראובן לקנותו בעבור שמעון מממון
שמעון אי איכא בזה איסור לאוין הנו' ועיין בש"ע י"ד סי' ק"ס באומר
לחבירו הילך זו ואלוה עשרה דינרין לשלומי דמותר ע"ש והנה בכ"ד יש צורך
לכאן ולכאן והת"ל דגם בחומד ומתאזה בעבור חבירו נמי איסור הנה יש
להשתפק אס זה דאם שר אחד אלל חבירו והתאזה וחמד אותו לקנותו
בעבור ללמוד ה"א בזה איסור לאוין הנו' והת"ל דגם זה איסור משום דאע"פ
שהתאזה וחמד אותו בעבור ללמוד בו עכ"פ הוא בכלל ממון שלו ויוכל
למכרו ולכן אין לחלק בזה לשאר חפצים הנה אבתי ויש להשתפק אס זה
מתאזה וחומד ביתו של ראובן לקנותו בעבור להקדישו לעשותו בית הכנסת
אי איכא בזה איסור לאוין הנו' אי לאו :

והנה

לבאורה נראה בנדרון זה דמותר דהגע עצמך אס זה בא
אלל ראובן ומדבר על לבו שיקדים את ביתו לבית הכנסת מה
כך הלא כרוך יהיה שמעשיו לעשות מטוה וגדול שברו וגדול המעשה וכו'
וא"כ למה יגרע אס הוא מעשיאו ומפצור בו בראובן לקנות ממנו בדמים
שלו לטורח מטוה ועל כן לבאורה נראה בס"ד דהסברא נותנת כל שהוא
מתאזה וחומד בית או חפץ של חבירו לקנותו מממנו לטורח ההקדש ומטוה
ואינו רוצה אותו לזכרו כלל ה' מותר בלתי שום פקפוק כן כ"ל בס"ד ואם
יעזור ה' עוד בדבר בזה והש"ת ברחמי יאיר עינינו בתורתו אכ"ר :

והנה

רב ברכות צג

והנה

אחרי כותבי בס"ד ראיתי להרב כ"ח ז"ל כסוף ספיק שצ"א שכ'
ז"ל והא דכתב רבינו ז"ל לעיל בס' שג"ט דעובר בשני לאוין
בלא תחמוד ולא תתאזה ולא קאמר שקייב משום דבור נראה דאע"ג דעבירה
איכא נמי בדבור מ"מ לאו לא אשכחן בדבור לא במתעבה כתיב לא תתאזה
ובמעשה כתיב לא תחמוד ואמתעבה גרידא נמי אינו קייב לא א"כ קנה
החפץ והואילא מתעבתו לטועל התם הוא דעובר משום לא תתאזה ומשום לא
תחמוד משום דהתאזה היא היתה גורמת שעשה מעשה עכ"ל ז"ל ע"ש הרי
מצינו חבר לס' הסמ"ג ז"ל ואין יחיד הוא בדבר ועיין להרב קלבה למשה
ז"ל בש"א מה' גזילה ע"ש

גם

עוד למורעו אני צריך כי עוד אחרי כותבי ראה ראיתי בס"ד
להרמב"ם ז"ל בקשר המצות שלו שכתב בלאוין רס"ו וז"ל וביאור
זה שאם ראה דבר יפה אלל אחד אס גברה מתעבתו עליו והתאזה בו עבר
על לא תתאזה ואם תתעסק להבית הדבר מהוא ער שישתדל להגיעו אללו ולא
יסור מחלות פניו ולהכביר עליו שימכרנו לו או יחליף אותו לו כמה שהוא
יותר טוב ממנו הנה כבר עבר על לא תחמוד ג"כ אחר שקנה הדבר שהיה
לחבירו ולא היה רצונו למכרו אבל הכביר עליו והערים עד שלקחו ויהיה
שלו כבר עבר ב' לאוין לא תתאזה ולא תחמוד ואם נמנע האיש ההוא מלמכרו
או לתחלוטו באהבתו בדבר ההוא הנה הוא יקחיו באונס ודבריות בחוץ
אהבתו בדבר ההוא כנפשו עובר על לא תגזול וכו' עכ"ל ע"ש :

והנה

מפשטות דברי הרמב"ם ז"ל לו נראה גם לאו דלא
תתאזה אין צריך שיתאזה לקנות ע"י השתדלות לא כל שהתאזה
בלבו החפץ ההוא אפ"ה שהתאזה שיהיה רצון לבעלים למכרו מאליהם בלתי
שקוה יבקש מהם וידבר להם כלום אפ"ה עובר על לאו דלא תתאזה וזה
הפך ממש בס"ד לעיל אבל באמת נראה שאין כאן הברית לזה ושפיר יכולים
אנחנו לפרש דברי הרמב"ם ז"ל הנו"ל דתפס לשון קצרה וגם כן כוונתו שיתאזה
בו לקחת אותו ע"י השתדלות שישתדל לבקש מן הבעלים למכרו לו אבל אס
הוא מתאזה שיהיה רצון לבעלים למכרו מאליהם בלתי שום דיבור ובקשה מאתו
ומעולם לא חשב שילך הוא ויבקש מהם כלל אין כאן לאו דלא תתאזה כלל

יען

רב ברכות

ענין כי מפשטות ודקדוק דברי הרמב"ם ז"ל בספר היר כה' גזילה הנו"ל מוכח
להדיח דבריו בס"ד שכתב וחשב כלבו לקטת דבר זה והרי דבר זה מורה
באכע דבריו בס"ד ועוד כי דבריו אלה בס"ד הם מוכרחים מדברי הרב
המגיד ז"ל שכתב לדעת הר"א ז"ל חייב התאווה זו היא שיתאוו לקטת דברים
שלא ברטון הכעלים ומנין לו להרב המגיד ז"ל לומר דבר זה ברעת הר"א ז"ל
גרילמא שאני עובא בין לא תתאוו ללא תחמוד ודבר זה לא נזכר בדברי
הראב"ד ז"ל כי אם גבי לא תחמוד לא ודאי דסבר הרב המגיד ז"ל בפשטות
דאין לנו לחלק בין לא תתאוו ללא תחמוד בשום חילוקי דינים כלל כי אם
הפרש הוא זה שזה כמתעבה וזה בפועל והאופן האסור בלא תחמוד הוא
האופן האסור בלא תתאוו כמתעבת הלב ולהכי כתב שלרעת הר"א ז"ל וכו'
ע"ש . וא"כ השתא להכי גם אין נימא הכי לדעת הרמב"ם ז"ל והא דלא
חש הרב המגיד ז"ל לברר דבר זה כי אם לדעת הר"א ז"ל ולא חש לברר נמי
דעת הרמב"ם ז"ל כזה היינו כי הרמב"ם ז"ל דעתו מבורר בדבריו להדיח
שכתב וחשב כלבו האין יקנה דבר זה וכאשר הוכחנו בס"ד כי דברים אלו הם
מבוררים ומפורשים כאשר כתבנו ולא אילטריך הרב המגיד ז"ל להשמיענו דבר
זה כי אם לדעת הר"א ז"ל אשר לא דיבר כלום בדין התאווה ודוק.

ודע

כיום לבאורה להסתפק ראש ראה חפץ אלל תבירו והתאווה לו לקחת
אותו ממנו בתורת מתנה ואח"כ השתדל וביקש ממנו החפץ ההוא
במתנה והרבה עליו רועים עד שלקחו ממנו במתנה אי איכא כזה לא תתאווה
ולא תחמוד או"ד לאוין אלו לא נאמרו כי אם במתאווה וחומר לקטת החפץ
ההוא או לתחליפו בחפץ שהוא ג"כ דרך קנייה שכן תפס הרמב"ם ז"ל כלשונו
הטהור וכן תפסו כל הפוסקים ז"ל והנה באם בקש מחבורו שיתן לו בגד
א' ולא ייחד בבקשתו בגד פ' לבקש אותו דווקא כ"א שראה ממנו סתם
שיתן לו חיות בגד או חיות חפץ ולא כיון לבקש על חפץ פרטי לבקשו ממנו
בזה קמבעינא לן דודאי אין זה נכנס בלאוין אלו דלאוין אלו לא נאמרו לא
במתאווה וחומר חפץ פרטי שראהו ונכנס יופיו כלבו ורואה אותו ועל זה האופן
דווקא באנו לבית השפך והנה אח"ל ראש התאווה וחומר חפץ פרטי לקחת
אותו במתנה דג"כ עובר כזה על לאוין הנו' דמאי שנא ממתאווה וחומר
לקטת

רב ברכות צד

לקטת ומה שזכרו הרמב"ם ז"ל ושאר פוסקים לשון קנייה לרכותה הוא ראשי
אם זה רואה בדמים אפ"ס עובר וכ"ש אם רואה בחנם בלא דמים רשע
וגם שכן נראה משפר החינוך ז"ל בס' ואחזקן שכתב ז"ל שלא דלא תחמוד
ימנענו מלקחת באם לו בין בדמים בין שלא בדמים וכו' ע"ש וכן נראה
ממ"ש עוד בס' יתרו ז"ל שאין לאו דלא תחמוד כחזקן בנתנת דמים כל זמן
שדרך הכרח לקחו ממנו וכו' ע"ש אך הנה אכתו עדין יש להסתפק במעשה
שהיה בראובן שיש לו קרוב שמעון בעיר אחרת ויש לוה הקרוב חזר ה' בעיר
זו של ראובן וזה ראובן כתב לקרובו הנו' כמה מכתבים בתחומה ובקשה שיתן
לו החזר שלו במתנה והרבה עליו רועים שחילה פני אנשי עיר קרובו לרבר
עם קרובו ולרבותו לרבר הזה והנה זה ראובן הגם שביקש ממנו חזר
פרטי הנו' לאו מאוס שחמר יופי החזר ההוא כלבו אלא הוא כל כוונתו
שיתן לו חזר לדור בוואם זה קרובו יקנה לו חזר אחרת הנה מה טוב ולא
איכפת לו כזה והשתא נמא כי יש בעירן זה צדיק לבאן ולבאן והוא מי
אמרין כיון שזה ראובן מבקש על בית פרטי שאומר תן לי בית זה שלך במתנה
ה"ו בכלל לא תחמוד בית ריעך או"ד הכא שאני דאין זה חומר הבית ההוא
דווקא אלא הוא רואה מקרובו בית אף מפני שיש לקרובו בית זה דווקא
מבקש אותו ממנו ואח"כ אם זה קרובו ושיב לו לא אתן לך בית זה כי אם
אקנה לך בית אחר לא איכפת לו ולא הוה מבקש ממנו על זה דווקא ומה
שהוא שואל בפיו בית זה ולא שאל מקרובו סתם שיתן לו בית לדור בו היינו
שורע כי ודאי קרובו לא יווא ממנו מבקש לקטת בית בשבילו אלא מאחר
שכבר יש לו בית מעוקד והוא חיוו דה כי יש לו תקוה שיתרצה לתת לו
במתנה מחמת קרובה והשגרת האהובים שיבקשו ממנו על זאת פן נראה
לצדד לבאן ולבאן וס' ית ודאי עינינו בתורתו לברר האמת לאמתו לאסוקי
שמעתיך אליכא דהלכתא תורה לשמה אכ"י :

רב ברכות

ג לפני עויר

לא תתן מכשול - הנה ישראל מומר שהיה
רופא הא ורפוי אס ילך אללו חולה שהין בו סבל
ביום ש"ק עובר על לפני עויר לא תתן מכשול שזה הרופא הוא כותב בשבת
הסמנים שהדין ליתן לזה החולה כמנהג כל הרופאים שכותבים הסמנים ומשקלים
בפיתקא ורוב הפוסקים ס"ל דכתב שלהם ג"כ אסור מן התורה וכמ"ס לקמן
בס"ד אך הנה לבאורה היה נראה לומר דבזה לכתב אסור לאו דלפני עויר
וראיה לדבר מדברי הרמב"ם ז"ל בחידושי למעשה דף כ"ב ע"א שכתב וז"ל
ואע"ג דהיבא דאית ליה בהמות מדירות דכלא דירן מני עביר אסורא לית
בזה משום לפני עויר כמ"ס פ"ק דע"ז מ"מ אין לנו לגרוס אסורא דמשייעי וי
עוברי עפירה איבא וכו' ע"ש וכן פתב בחידושי לע"ז וז"ל ה"מ לענין לפני
וכו' דכל היבא דתבעי לה סתמא דומיא דגזיר ואבר מן החי שהו חוששין
לתקלה כל היבא דמני עביר אסור שלא על ידינו ליתא משום לפני ואף
שאפשר שהוא מרבה באיסור על ידינו לא חוששין הכל מ"מ אי תבע ליה
בפירוש לאסורא נהי דמשום לפני לכתב אסורא במילתא איבא משום
משייעי וי עוברי עברה כל שהו גורמין לו לעשות אסור ולהרבות באיסור וכו'
ע"ש והשתא גס הכא נמי איבא למומר דאס זה החולה שהין בו סבל
בא לבית הרופא ורואה שזה הרופא הוא כותב פיתקאות בעבור אחרים השתא
אס יבוא אללו לראות הדפן שלו הגם שזה הרופא יכתוב פיתקא בעבורו הנה
זה מרבה באיסור וליכא בזה איסור לאו דלפני עויר וכמ"ס הרמב"ם ז"ל ומהו
באמת לפי חילוק הנהגות חיד"א ז"ל ככר"י ח"מ סי' ט' אות ג' יש לחלק
בין מידון הנו' למידון הרמב"ם ז"ל והוא כי הרב ז"ל הביא דברי הרמב"ם ז"ל
הנו' ועשה חילוק בין מידון הרמב"ם ז"ל הנו' למידון הרבות משום דברבות
פנים חדשות באו לכאן והיא הלואה ודמים אחרים חלוקים דלית בהון סדוק
עם הקד דהלואה כבר ולא דמי לדועק דשקיל בהמת ישראל לרעות דשרי לנשרט
זה למיחב ולא עבר אלפני עויר משום דאינו ענין חלוק ונפרד רק שהוא
מרכה באיסור וככה"ג הוא דשרי הרמב"ם ז"ל ולא באופן אחר עכ"ד ז"ל
ע"ש והשתא גס הכא במידון הנו' נמי יש לחלק בהכי דזו הפיתקא של זה
היא פנים חדשות ולית בה סדוק עם הקד אחרים דכתב ויס בזה איסור לאו

הנו'

רב ברכות צה

הנו' והגם דלכאורה נראה דאין חילוק הנו' שכתב הרב ז"ל הוא כרוז
עפ"י הסברה הישרה והיונו מאחר שהוא מוסקף איסור ע"י בהמות ישראל
דלפי אוכלס יוסיפו קרה מה יועיל ומה יזיל בזה הדבר קום שהוא משום
דאינו ענין חלוק ונפרד מ"מ נברא רבא הוא מאריה דהאי חילוקא מי לנו
גדול מיוסף סיני ועורך הרים זל"ה :

והנה

כל זה כתבנו בס"ד דווקא בפרט זה דאיסור לפני עויר אך
בעיקר הדין הנו' יש עוד לדבר בס"ד בפרטים אחרים אך
מאחר שלא באנו עתה בזה לענין פסק הלכה לא הארכנו בזה ועיין להנחת
הדבר ז"ל בתשובותיו ללשונות הרמב"ם סי' ק"ק שכתב הגם שהגוי עושה
מעמלו בפני ישראל כיון דעומד ורואה הוי כאלו אמר לו לעשות ע"ש וס'
כר"י ז"ל כי"ר סי' רל"ז אות ו' וכו' לדברי הרב ז"ל הנו' ע"ש ועיין בדין
המבשל בשבת בא"ח סי' ש"ח גס עוד עיין בס"ד י"ד סי' קכ"א סע"ק ו' ו'
ועיין להרב גדול מרבה ז"ל שס ועיין במשנה דמאי פרק ג' משנה ה' גבי
פונדקית פלוגתא דרבנן ור' יוסי ועיין תו"ט בשם הרב והר"ם ז"ל ע"ש ועיין
להרב פתחי תשובה ז"ל שס שכתב שיש ראייה לדברי הש"ך ז"ל מפ"ג דרמא
ועל זה כיון והנה מה שדימה הרב תו"ט ז"ל שס הקד דינא דמסכת דמאי
להקד דינא דרשב"ג בפרק ה' ממעשר שני אין דבריו ז"ל מוכנים וכאשר יראה
הרואה ופשוט ועיין עוד להרב שוירי ברכה ז"ל בס' קכ"א ועיין להרב מנ"א
ז"ל בא"ח סי' קס"ג סע"ק ב' ועיין להרב אליה רבא שס ולהרב אשל אברהם
ז"ל שס ולהרב ערך השלחן ז"ל שס ואין כאן מקום להאריך
בכל זה והש"ת ברחמי יאיר עינינו בתורתו אכ"ר :

מערכת המ"ס

א ממונא

מקנשא לא ילפינן כן איתא בגמרא דקידושין דף ג'
ע"ש ופירש"י ז"ל הטעם משום דקנס חידוש הוא
ולא גמרינן מחידוש ע"ש והנה לפ"ז ה"ה נמי דאיסורא מקנשא נמי לא ילפינן
דמאחר

רב ברכות

דמאחר דהטעם הוא משום חידוש לא שנה ממנו ולא שנה איסורה דהא בעלמא לא גמרינן מחידוש גם לענין איסורה ובריתא בשם ר' מ' ר' ע"ב דהיב טעמא לרבנן דלא ילפי מבשר בחלב משום דמחידוש לא גמרינן ואמר התם דר' עקיבא נמי לא פליג על זה אלא דהוא גמיר מניעולי גברים ע"ש והתם הילפותא הוא לענין איסורה ואפ"ה לא גמרינן מחידוש וכן נמי מצינו דלא גמרינן איסור מחידוש ממ"ש בגמרא דיבמות דף ק"ג איסור מטומאה לא ילפינן ופירש"י ו'ל הטעם משום דהלכות טומאה הם חידוש ולא גמרינן מחידוש ע"ש ועיין גמרא דמ"ק דף ו' ע"ב דלא יליף מטומאת נגעים משום דהיא חידוש יותר משאר טומאה ע"ש והנה ראיתי להרב מלא הרועים ו'ל ח"ב אות מ' דל"ז ע"ג סע"ק ה' שכתב איסורא מקנסא ילפינן זה מזה ולא כתב מהיכן ולא לו כלל זה ומן סתמות דבריו משמע דמסבירא דנפשיה כתב כן והיינו משום דבגמרא לא נזכר רק ממונא מקנסא לא ילפינן ולא ראוי שאמרו גם איסורא מקנסא לא ילפינן והנה כפי האמור בס"ד מוכח להדיא דלא שנה איסורה מממונא דמאחר דהקנס הוא חידוש בכל גוונא לא ילפינן מזה ובמ"ש להדיא דמחידוש לא גמרינן אפי' איסורא וא"כ מהיבא פשיטא להרב ו'ל דאיסורא מקנסא ילפינן :

והנה

אנכי ראה ראיתי בס"ד הגמרא דשבת דף ל"ג דיליף איסורא דשבת מקנסא דיליף דסגוי בשיעור אחד לכולם משותפים שגנבו וטבחו ע"ש והך דטבחה הוא קנסא ויליף חומרא דירה לאיסור שבת ולפי מ"ש בס"ד דמחידוש לא ילפינן חומרא לאיסורא הך יליף התם ריבוא מקנסא דהוא חידוש וז"ע גם עוד אחר חיפוש מחיפוש מלאהי ראיתי בגמרא דחולין דף י"א ע"ב דיליף דחולין בחד רובא מעדים וזמנים ע"ש וגם הא ז"ע דאף יליף מקנסא לכל נידוני דעלמא דאיסורא והלא עדים וזמנים הם חידוש ומחידוש לא גמרינן גם לאיסורא ובמ"ש בסיעתא דשמייה :

ונראה

לי בס"ד לתרץ דהנה מצינו בגמרא דיבמות דף ק"ג דאמרו איסור מטומאה לא ילפינן ופירש"י ו'ל משום דהלכות טומאה הם חידוש ולא גמרינן מחידוש ע"ש וכתב הרב בית שמואל ו'ל באה"ע סי' ו' ע"ק ל"ד ואע"ג דלא ילפינן איסור מטומאה מכל מקום

רב ברכות

צו

מקום בכחאי גוונא דאיבא סברא ילפינן איסור מטומאה ע"ש ועיין להרב יד מלאכי ו'ל בכללי הא' אות מ"ח שהביא כלל זה משם הרב הנו"ל ו'ל דכל היבא דאיבא סברא ילפינן איסור מטומאה ע"ש ועיין מה שז"ל עוד על זה על דברי התוספות בחולין דף ס"ד בד"ה שחם הקמהוכי ומה שז"ל עוד על שאר פוסקים ו'ל ע"ש ועיין עוד להרב פחד יצחק ו'ל במע' האלק דף י"ז ע"ג מ"ש משם הרב מים חיים ו'ל ע"ש וא"כ השתא כמו שכתבו הפוסקים ו'ל האי חילוקא בההיא דאיסור מטומאה לא ילפינן כן נמי נוכל לומר האי חילוקא בהא דממונא מקנסא לא ילפינן מאחר דחד טעמא הוא דהתם גבי טומאה הטעם הוא משום דמחידוש לא גמרינן וגבי קנסא נמי מהאי טעמא הוא והשתא כמו שחילקו ו'ל גבי טומאה דכל היבא דאיבא סברא ילפינן כן נמי יש לומר הכא גבי קנסא דכל דאיבא סברא ילפינן וא"כ תו חין להקשות מן הש"ס דשבת דף ל"ג הנו"ל ומחולין דף י"א הנו"ל דאפשר דהתם סברת הש"ס דיש סברא למילף מקנסא אבל בההיא דקידושן דף ג' לא קום ס"ל להש"ס שיש סברא למילף ולהכי קאמר ממנוא מקנסא לא ילפינן ואפי' שפיר ודוק היטב :

ב ממונא

מאיסורא לא ילפינן כן אמרו בגמרא דכתובות דף מ' ע"ב ודף מ"ז ע"ב ובקידושין דף ל' ע"ב וכתבו התוספות ו'ל בכתובות דף מ"ז ע"ב דאיסורא דאית ביה ממונא מאיסורא דאית ביה ממונא לא ילפינן ע"ש והרב יבין שמועה ו'ל בכלליו כלל שם"ב כתב כלל זה של התוספות ו'ל ע"ש . וראיתי בשיטה מקובלת כתובות שהרחיב דברי התוספות ו'ל בהרחבת לשון יותר שכתב ו'ל ותירט בתוספות כיון דעל כרחיק נפיק דינא דממונא מהאי איסורא דבע"כ איהו שקיל כספא הילכך לא ילפינן מאיסור גמירתא איסורא דאית ביה ממונא עכ"ל ע"ש ונראה לי בס"ד להביא ראיה לדברי התוספות ו'ל מן הגמרא דברכות דף י"ט ע"ב דפריך הש"ס התם דיליף לענין כלאים דאמרינן ביה פושטו

רב ברכות

פושטו חפילו בשוק מרין סאכורה דאס הוא זקן ואינו לפי כבודו או כהן
והוא חייב להשיב ומשני הש"ס איסורא ממנונא לא ילפינן ע"ס
והשתא אי אמרינן איסורא דאית ביה ממנונא חשיב באיסורא גרידא אף
קארי ליה הש"ס לדין האכירה ממנונא ולא יליף מניה לאיסורא גרידא והלא
דין האכירה איסורא דאית ביה ממנונא הוא דאיכא איסור לאו דלא תוכל
להתעלם אלא ודאי כל איסורא דאית ביה ממנונא חשיב כממנון גרידא ולא
ילפינן מניה לאיסורא גרידא א"כ השתא שפיר כתבו התוספות ו"ל בכחוכות
דאיסורא דאית ביה ממנונא לא ילפינן מאיסורא גרידא ודוק היטב :

נמצינו

למודין דאיסורא דאית ביה ממנונא לא ילפינן מאיסורא
גרידא וכמ"ס התוספות ו"ל וכמו שהוכחנו בס"ד מן
הש"ס ומיהו דע דאע"ג דלא ילפינן ליה מאיסורא גרידא עכ"ל לא ילפינן
מניה ממנונא גרידא משום דעכ"פ אית ביה איסורא ואף ילפינן מניה
ממנונא גרידא דלית ביה איסורא :

ונראה

לי להביא ראיה בס"ד לזה מן הגמרא דקידושין דכ"ו ע"ב
דקאמר הש"ס אשכחן סוטה דאיסורא ממנונא מנ"ל תנא
דבי ר"י ק"ו ומה סוטה שלא נתנה להתבטע בעד אחר מגבלין ממנו שנתן
להתבטע בעד אחר אינו דין שמגבלין וכו' ע"ס והנה ידוע דסוטה חשיב
איסורא דאית ביה ממנונא וכמ"ס להדיא בגמ' דשבוועות דל"ז ע"ב שאני סוטה
דאיסורא דאית ביה ממנונא הוא ופירש"י ו"ל איסורא דאית ביה ממנונא גבוית
כתובתה וכו' ע"ס וא"כ השתא אי אמרינן דאיסורא דאית ביה ממנונא חשיב
כממנון גרידא למה קאמר הש"ס אשכחן סוטה דאיסורא ממנונא מנ"ל והוצרך
למילף בכ"ז והלא סוטה נמי חשיב כממנונא גרידא מאחר דאית ביה ממנונא
אלא ודאי כל איסורא דאית ביה ממנונא חשיב לגבי ממנונא גרידא כאיסור
גרידא ולא ילפינן מיניה ממנונא גרידא וה"ה נמי דלא ילפינן ליה ממנונא
גרידא דאחר טעמא הוא והיינו משום דאיסורא חמיר וממנונא קיל ודוק :
גם עור נראה לי שיש להוכיח נ"כ בס"ד בראיה ברורה דלא ילפינן איסורא דאית
ביה ממנונא מממנונא גרידא מן הגמרא דמניעא דף כ' ע"ב דקאמר התם
איסורא ממנונא לא ילפינן והתם האיסור גבי גט ג"כ אף לידי ממנונא

וחשיב

רב ברכות צז

וחשיב איסורא דאית ביה ממנונא ואפ"ה קאמר דלא ילפינן ממנונא גרידא
וכן יש להוכיח נמי בס"ד מגמ' דבכמות דף קט"ו כפי פ"י רש"י ו"ל דהתם ופ"י
התם ו"ל ד"ה והא ע"ס וכן יש הוכחה קלת מגמ' דגיטין דף ל"ד דמיתת
מרב נחמן דס"ל גבי יתומים שחלקו והגדילו אינם יכולים למנות משום דא"כ
מה כח כ"ד יפה וכו' ע"ס ועיין להרב פחד יצחק ו"ל במע' האף דף פ"ו
ע"ג ע"ס

המורס

מכל האמור הוא דאיסורא דאית ביה ממנונא לא מצינן
למילף ליה לאו מאיסורא גרידא ולא ממנונא גרידא ודק
חס יש לנו לאותו מידון תרי ילפותא חד מאיסורא גרידא וחד ממנונא גרידא
שפיר מצינן למילף ליה מתדווייהו דהשתא ליכא למדחי כלל ופשוט :

ומעתה

לפ"ו השתא שפיר נפשט בס"ד הספק שהביא הרב
מהר"א ששון ו"ל סי' קס"ב דף ק"ף ע"א ו"ל וכן ג"כ
אי דמי להדיא ספיף דאמרינן בעלמא גבי מאי דאמרינן ממנונא מאיסורא
לא ילפינן היכא דאיכא ממנונא ואיסורא ברבר אחר אי ילפינן מאיסור אי
ממנון וכו' ע"ס דלפי האמור מוכח שפיר בס"ד מן הש"ס דלא ילפינן איסורא
דאית ביה ממנונא לאו מאיסור גרידא ולא ממנון גרידא ודוק היטב וראית
להרב פחד יצחק ו"ל באות המ"ס דף תל"ב ע"א שכתב ו"ל ועיין הרי"ף ונ"י
דב"מ פ"ג דף ז"א ע"א דממנון התלוי באיסור איסור קרינן ליה ולפעמים
ילפינן משנה ה' דקידושין תי"ט ע"ב ע"ס והנה נראה שזה הפך כלל שכתב
התוספות ו"ל ולפ"ו תקשי להו הוכחתו שהוכחנו בס"ד מן הגמרא דברכות
להפך וכנ"ל אלא שכתב אין מקור דברים שכתב הרב הנו' ברור אללי
וען כי חפשתי בהרי"ף ונ"י בפ"ג דב"מ ולא מצאתי דבר זה כלל גם כפי הנראה
שהתו"ט ו"ל כ"כ הביא דבר זה וחפשתי בתו"ט דמסכת קידושין ולא מצאתי
כי חס בפרק א' דקידושין מ"ס ה' הביא התו"ט הך ילפותא דילפינן מסוטה
בכ"ז לענין גלגול שבועה ע"ס וא"כ השתא מאחר שלא מצינו מקור דברים
הנו' לא נתייב עליהו ולא נתייב מנייהו ואפשר כי תיבות ועיין הרי"ף
וכו' קאי על למעלה ותיבות דממנון התלוי וכו' הוא מילתא אחריית וקאי
על זה מ"ס משנה ה' דקידושין תי"ט וכוננו בזה שהסוטה היא ממנון התלוי
באיסור

רב ברכות

באוקור ומ"ש ולפעמים ולפיכך הכונה הוא דלפיון כק"ו ועל זה פיון משנה
ה' דקידושין תי"ט והכונה על תי"ט דקידושין פ' ה' משנה ה' שהביא הטעם
שם מן הגמ' דלפיון כק"ו ונריך להיות חזקה ט"ס קטת בדבריו כן נראה
לכאורה :

ורע

דכמו דאמרינן בגמ' ממונא מאוקורא לא ילפיון כן נמי אמרינן
אוקורא מממונא לא ילפיון וכן איתא להדיא בגמ' דברכות דף י"ט
ע"ב ובגמ' דמאיעא דף כ' ע"ב ובגמרא דיבמות דף קט"ו ע"ב ע"ש ואמנם
התוספות ז"ל במאיעא דף כ' ע"ב בד"ה אוקורא כתבו ואל"ת טפי אינן מחמירין
בממונא דהא אין אכחשו הולכים בממון אחר הרוב ובאוקורא חולין בחד
רובא אפי' היבא דאיבא חזקה דאוקורא נגד הרוב ולא חיישינן שמא במקום
נקב קא שחיט ותו' דמ"מ באשת איש החמירו דמיס שחין להם סוף לא
תנשא לכתחילה אע"פ שרובם מתים ועוד י"ל דמדאורייתא לא חיישינן וכו'
עכ"ד ז"ל ע"ש משמע לכאורה מדבריהם דווקא אוקורא אשת איש לא ילפיון
מממון הכל שאר אוקורי' שפיר ילפיון מממון וכן נקט כלל זה בפשיטתו' ה' ליכות
לי משם התוס' ז"ל בכלל ס"ד ע"ש וכן הבין מדבריהם הרב ירמלאבי ז"ל
בכללי הקלף אות מ"ד ע"ש ורחוקי להרב ירמלאבי ז"ל שם שהקשה על דבריו
התוספות ז"ל הנו"ל מן הגמ' דברכות דף י"ט ע"ב דמשני גבי כלאים אוקורא
מממונא לא ילפיון משמע לאו דווקא אוקורא ה"ל לא אפי' שאר אוקורים
לא ילפיון ונרחק הרב ז"ל לתו' קו' ווגם הביא שם עוד מכמה רבנים מגדולי
הפוסקים ז"ל שג"כ נרחקו ליישב קו' זו כוונתם והנה לדירי לכאורה נראה כס"ד
דאין כאן מקום לקו' זו כלל ואין צורך להרחק כלל והיינו דהתם גבי כלאים
ג"כ הינא הוא לענין רובא דלא חולין בחד הרוב והוא דאיתא בש"ע י"ד סי'
ה"ט שאחר שנעשו חומים דהו' מן התורה הו' אין לכלאים שיעור אפילו
חוט כל שהוא של זמר בכבוד גדול של פשתן הו' של פשתן כלומר אוקורא אפי'
נאכר החוט ולא ירענו מקומו לא שייך ביה כטעול ואסור ע"ש ועיין ש"ך
ז"ל שם ע"ש וא"כ השתא מאחר דגם בכלאים איבא חומרא זו דלא חולין
בחד הרוב ואין לו כטעול לכן שפיר קאמר הש"ס דלא ילפיון אוקורא מממונא
אבל אה"כ שאר אוקורים ילפיון וכמ"ס התוס' ז"ל ואחרי היישוב ראינו כס"ד

שזה

רב ברכות צה

שזה התי' שכתבו לא ניתן ליאמר דהין כטעול שאני כי דין זה כטעול ללא
כטל הכלאים ברוב חזקו בודאי כלאים דהיינו שדעוין כדירור שם חוט
כלאים בכבוד זה ולכן מאחר דאיבא ודאי כלאים אינו כטל ברוב כשאר
אוקורים דאוקוריה חבי הוא אבל איבא דיש ספק אש יס כלאים ואית לן
רובא נגד הספק הא ודאי דחולין בחד רובא כשאר אוקורים משא"כ בממון
איבא דיש ספק ואית לן רובא לא חולין בחד הרוב ומבטלינן לספק והיינו
כההוא דהמוכר שור לחבירו וכמא' גבזן דס"ל לשמוט אין זה מקח טעות
משום דיוכל לוומר לשמוט מברתיו לך ואע"ג דאיבא למימר ויל בחד רובא
ורובא לדירא זכני והו' מקח טעות אפי' ה' סחיל ונקיט מוכר דמי הו' אורך
המטותא מחבירו עליו דהיא ואלא חולין בחד רובא וברא' בייז פ' ה' רב"ק
ע"ש וכמא' לפ' דבממון כל איבא דאית לן ספק בחד לא חולין בחד
רובא ומבטלינן לספק אבל גבי כלאים כהאי גוונא איבא דאית לן ספק אש
יש שם חוט כלאים ואיבא רוב לכטל הספק חולין בחד רובא לכטל הספק
והשתא לפ' דאכתי עדיין תקשי בההיא דברכות קו' התוספות דמאיעא ואל"ת
טפי אין מחמירין בממונא וכו' ועיין הוטב בדבריו התוספות ז"ל שתפסו
המציאות באוקורא ככהאי גוונא שכתבו ולא חיישינן במקום נקב קא שחיט
אבל לא אמרו החומרא של הממון באופן זה והיינו שהממון לא כטל
ברובא דהיינו אש נתערב קב של רחובן כשני קבין של שמעון אינו רובא
שמעון את של רחובן וחדו ובאוקורא אית לן חד בחדו כטל דאש הו' תופסים
התוספות ז"ל החומרא של הממון והקולא של האוקור ככהאי גוונא אה"כ
הוא אתו שפיר התי' שכתבו אבל השתא לפום מה דנקטי התוספות ז"ל אין
תי' שכתבו ניתן ליאמר דגם בכלאים נמי לא חולין בחד רובא וקשה

ואמנם

איבא עדיפות ברוב גם לגבי כלאים ודוק הוטב :
וזאת הנזר כי שמעתי ממע' הח' הש' וסב' ח'ר הכרה
משה הלל נר' כי הוא נר' תי' לקו' הרב ירמלאבי
ז"ל הנו"ל דשאני ממון דאבירה מממון דעלמא דבממון דאבירה מנינו
הולכים בו אחר הרוב ועיין בתוספות ז"ל דברכות דף ט"ו ע"ב בד"ה
להחזיר לו אבירה ע"ש וא"כ השתא האי ממונא דמי לאוקורא דחולין ביה

אחר

רב ברכות

אחרי הדין ופיר קאמר הש"ס בברכות איסורא ממנונה לא ילפינן מאחר
דאיסור חמור ממנון ודוק הטוב :

ומעתה

כאב אל עיקר הכלל אשר משמע מדברי התוספות ז"ל
הנ"ל דדוקא איסור ח"א לא ילפינן ממנונה אבל
אשר איסורים ילפינן ובאשר הבינו כן מדבריהם הרב מהר"ם אלגאזי ז"ל
והרב יד מלאכי ז"ל ועוד כל אותם הדברים וז"ל שזכר הרב יד מלאכי ז"ל
שהקשו על דברי התוספות ז"ל מההוא דבריות המשמע כולם הבינו כן מדברי
התוספות ז"ל ח"א השתא לבאורה הדבר ופלא דאמאי קאמר הש"ס כסוגיית
דכתובות דף מ' ע"ב ודף מ"ו ע"ב ובסוגיית דקידושין דף ג' ממנונה מאיסור
לא ילפינן והא שפיר איבא למילף ממנונה מאיסורא משום דהממון חמור
יותר דהא בעלמא ילפינן איסורא ממנונה משום דאיסור קיל וממון חמור
וא"כ כ"ס הוא דילפינן ממנון מאיסור ואמאי לא יליף התם ודאייתו להרב
בתי כהונה ח"א בבית אבות דף ל"א שהחייך בדברי התוספות ז"ל הנ"ל וגם
הוא ז"ל הקשה על דבריהם מההוא דבריות וישבה שם ומדבריו למדנו דלגא
תו להקשות מכל הנך סוגיית דנקטו לא ילפינן ממנונה מאיסורא דמה קאמר
התם הש"ס הכי הוא אליבא דרב ורב אית ליה הולבין בממון אחר הרוב
ופלגי על שמואל בזה וא"כ לדרייה שפיר אמר בש"ס לא ילפינן ממנונה
מאיסורא דבאמת האיסור חמור יותר :

ומיהו

הדושה יראה שם בדברי הרב בתי כהונה ז"ל שלא רצה
להבין דברי התוספות ז"ל כאשר הבין הרב מהר"ם
אלגאזי ז"ל שכתב ז"ל דמעולם לא עלתה על דעתם של רבותינו
בעלי התוספות ז"ל לומר דלעולם בכל מידי איסורא קילא ומנונה חמורא
דליתא דהא בכל מקום מצינו איסור חמור ממנון ואף כאמר כן לא דכוותם
הוא לומר דבכל חופן ומציאות של ממנון שיש בו כדנד ספק הנה זה חמור
מחופן ומציאות של איסור שיש בו כדנד ספק והיינו משום דבממון אין
אנחנו דוחים את הספק שיש לנו בו מחמת הרוב ולא אולין בתי כהונה אבל
באיסור אנחנו דוחים את הספק שנפל לנו בו מחמת הרוב משום דאולין
בתי כהונה כי אנחנו דוחים את הספק שיש לנו להסתפק שמה במקום נקב

שחט

רב ברכות

צט

שחט מכה דאולין בתי כהונה נמלל היבא דיש כדנד ספק בממון הוא חמור
מהיבא דיש כדנד ספק באיסור ועל זה הוא שכתבו התוספות ז"ל ילפינן איסור
ממנונה והיינו דילפינן בוונא דאיסור דיש בה כדנד ספק מנוונא דממון
שיש בה כדנד ספק כי במציאות זה חמור ממנון מן האיסור ושפיר מצינו
למילף אבל ח"א היבא דיש חופן איסור שהוא איסור ודאי בפני עצמו ליבא
למילף לאיסור זה מן חופן של ממנון שהוא ממנון ודאי בפני עצמו ועל זה
אמרו בגמרא איסורא ממנונה לא ילפינן והיינו משום דאיסור ודאי הנה
הוא חמור ממנון ודוקא לענין מילתא דספק הממון חשוב יותר דספיקו
טוראיו אבל לענין מילתא דדאי הנה היבא דיש ודאי איסור קא פשוטא
דהאיסור חמור יותר כי זה ידוע שהאיסור חמור והממון קל עכ"ל ז"ל ע"ש
נמצינו למדן שהרב ז"ל יש לו שיטה אחרת בכלל התוספות ז"ל הנ"ל דלא
באר מהר"ם אלגאזי ז"ל ודעמיה דהיינו דכלל התוספות ז"ל איירי בכל גוונא
ודוק :

והנה

לבאורה מכה דברי התוספות ז"ל הנ"ל שכתבו שהממון חמור
יותר דלא אולין בתי כהונה משא"כ באיסור הנה יש לי להק'
בזה בדברי הגמ' דב"ק דף ס"ט ע"ב דמקשה התם לרבי יוחנן דאית ליה
ברירה בהא דכל המתלקט מרבי יוחנן גופיה דס"ל האחין שחלקו לקוחות
הן וכו' דמשמע דלית ליה ברירה והנה לבאורה י"ל מאי מדמי הש"ס איסורא
למנונה דהאיסור שהקלנו בו דאולין ביה בתי כהונה להכי הקלנו בו גם
בזה ואמרין יש ברירה אבל הממון שהחמירו בו דלא אולין ביה בתי כהונה
להכי גם בזה אמרין אין ברירה והבא אין לתרץ כמו שתירצו הרב יד מלאכי
ז"ל ודעמיה בההוא קושיא שהקשו מגמ' דברכות גבי כלאים לומר דכל זה
הוא אליבא דרב דס"ל הולבין בו אחר הרוב דהבא ח"א לומר כן דמנ"ל
להש"ס לומר שר' יוחנן ס"ל כרב דהולבין בממון אחר הרוב ומקשה מדריה
דדריה הלא אדרבא יותר נראה לאוקים רבי יוחנן כשמואל דכוותיה קי"ל דריני
וא"כ הבא ח"א לתרץ בהכי - ונראה בס"ד לתרץ בפשיטות דבאמת הא דאמרי'
אין הולבין בממון אחר הרוב היינו כרי שלא נוטא מיד המוחזק אמרין הכי
והבא גבי אחין שחלקו אם כאמר אין ברירה הרי אנחנו מוטיאין מיד המוחזק
וא"כ

רב ברכות

וא"כ השתא נאמר להפך כמו שמצינו גבי ממון בעלמא דכרי שלא נושא מיד המוחזק עשנו בו חומרא ואמרין אין הולכין בו אחר הרוב כן הכא נמי זריזים אכחנו לעשות בו חומרא זו ולומר דיש ברירה כדי שלא נושא מיד המוחזק וא"כ שפיר מקשה הש"ס מדירות אדירות מאחר דבעלמא אשכחן גבי איסורא דס"ל יש ברירה ה"כ דין הוא שגם גבי ממון נימא הכי כדי שלא נושא מיד המוחזק ודוק היטב : והש"ת יאיר עינינו בתורתו אבי"ר :

נ מציאה

כתב מר"ן ו"ל בשם"ט ח"מ סי' ס"ה סעיף י"א מלא ג' שטרות יחד על לזה אחד שלוה משלשה אנשים והם מקויימים וחזירם ללווה אף בלא סימן ולא יתנם למלוה אף אם יתן בהם סי' . והם אינם מקויימים לא יתנם לא למי שנותן בהם סי' והם מלא ג' ביחד משלשה לוין שלו ממלוה אחד והם כתיבת יד ג' שושים יתנם למלוה אף בלא סימן והם הם כתיבת יד סופר אחד יתנם למי שיתן בהם סימן ע"ש וכתב הרב אורוס ותומים ז"ל בתומים סע"ק ט"ז וז"ל ויש לי מקום לספק בשטרות שכתוב ג"כ לכל המוציאם דק"ל לקמן בסי' ס"ו דנקיט במסירה לחור אין צריך כו"מ"ס איי בהא יחזירם ללווה דהא יש לחוש דהמלוה מכרו שטרותם לאחר ומיד לוקח נפל והם חששו בגמרה לחששא רחוקה דילמא מיד סופר נפל וכדומה למה לא נחוש לזו דהוא דבר מצוי שמוכרים שטרותם זו לזו והמחבר והפוסקים דכתבו דאין צריך סימן איירי בסתם שטרות דבעי כו"מ"ס וא"כ הלוקח שטר דרי ויש לו שטר מכירה על שטרות הללו וכשכא לכ"ד ומראה שטר מכירה אין לך סי' גדול מזה דיש לו הוא דאלו פרען הלווה היה מחזיר לו גם השטר ואף דשטרות ביד הלווה גובה הוא בשטר מכירה שלו ועל הלווה לברר דפרעו משא"כ בשטרות דאין צריך כו"מ"ס ק"ל דאך לא נחוש דילמא מכרן וכו' ע"ש

והנה

מה שהעמיר הרב ז"ל דברי מר"ן ז"ל והפוסקים ז"ל דאיידי בשטרות דבעי כו"מ"ס וניחא ליה כזה משום דהלוקח יוצא מצד מכירה בכ"ד ויגבה בה דעל הלווה לברר שפרעו הנה כזה לכאורה תמוהא

ק

רב ברכות

ונראה לתרץ בס"ד לקי' זו והוא ראשון שח"ל לא חשו כ"כ לזה יען שאם היה קעמין שאלו השטרות נמכרו בכומ"ס ומיד הלוקח נפלו מסתמא גם שטר המכירה של שטרות אלו היה נמלא קשור ומנוח עמהם ולמה הצניעו הלוקח במקום אחר ומאחר שלא נמלא עמהם שטר הכומ"ס מסתמא אלו השטרות לא נמכרו בכומ"ס ומיד הלוקח נפלו וכל זה תירצתי מזה הדוחק כי עדיין יש לגמגם מאחר שמצינו לר"ל שחששו כמה חששות רחוקות כגפילה עד שכתשבתם גזרו שלא יתן לא לזה ולא לזה והגם שאפשר שיא מזה הפקר לאחר מהם הנה הכא ככה"ג למא לא חשו לחששא הני' והיו גוזרים שלא יתן אותם בלתי סימן שמה לא יאז הפקר לשום אדם כי ודאי מי שגבל ממנו יודע בהם סימן ויפק לו והשתא אפילו זו החששא היא רחוקה וכמו שכתבנו עכ"ז מה הו"ק היה יוצא מתקנה זו שהיו גוזרים שלא יתן בלא סימן וצריך להתיישב בזה בס"ד :

והנה

בעיקר הדין שכתב הרב ז"ל דהלוקח כשכא לכ"ד ומראה שטר מכירה שיש לו על שטרות הללו הגם דהשטרות ביד הלווה גובה הוא בשטר מכירה שלו ועל הלווה לברר דפרעו הנה אין דבריו ז"ל מובנים דמאחר שאמרו רז"ל שיחזרם ללווה בלא סימן ה"כ השתא זה המוציא אינו מכריז ואינו צריך לגלות לשום אדם על דבר זה ולא לכ"ד אלא אם הוא יודע דהין של חו"ל שאמרו להחזיר ללווה בלא סימן הוא הולך ומחזיר ללווה תכף ומיד וא"כ השתא זה הלוקח מי יודע אימתו ירגיש וידע שגפלו השטרות ממנו ואפילו אם נתייח במנוח שירגיש תכף אחר הגפילה מהיכן יודע מי זה שמצאם והחזירם ללווה וא"כ השתא אם יבוא לכ"ד ויוציא שטר המכירה שיש לו על שטרות אלו ויטעון שהשטרות נפלו ממנו ומצאם אדם אחר והחזירם ללווה הנה ודאי הלווה יטעון שפקר הוא ולא נפלו מן הלוקח השטרות אלא הוא פרע לו את הדמים וקבל השטרות מיד הלוקח עצמו והשתא מה ודונו דייני על זאת אם יאמרו שהלוקח צריך בטענתו שאומר ממנו נפלו ומצאם אדם אחר והחזיר אותם ללווה כי הראיה שטר המכירה של השטרות עורנו ביד הלוקח ויגזרו על הלווה לפרעו או יברר בדבריו שפרעו הנה השתא מזה יאז תקלה וילקו כמה לוין בלא משפט והוא שאם יש לראובן שטר

רב ברכות

שטר מלוה על שמעון ילך ראובן וימכרו ללוו ככח"ס ויכתוב לו שטר מכירה עליו ואח"כ יעשה קטניא ראובן עם לווי ויחזור ויקח השטר מיד לוי ויתבע את שמעון ויגבה בו משמעון כינו לביתו ויקח שמעון השטר מיד ראובן כנהוג ואח"כ יחזור לוי ויזיל ככ"ד את שטר המכירה שיש לו על אותו השטר ויתבע את שמעון לר"ת ויטעון שהשטר העיקרי נפל ממנו ומלאו ארס אחד והחזירו לשמעון והראיה ששטר המכר של השטר עוררו בידו ויחייבו הכ"ד את שמעון לברר ומה יוכל שמעון לברר בזה ונמצא שהוא נלקח בלא משפט :

והנה

חס נכוח להדחך בדברי הרב ז"ל ולומר שכוונתו הוא לומר שזה הלוקח כאשר יבוא לכ"ד ויזיל שטר המכר שלו ויטעון הנ"ל או הכ"ד יבררו בבית הכנסת שכל מי שמלא ג' שטרות ביחד על ארס פ' והחזירו ללוו יבוא ויגלה לכ"ד ואז ממולא ויתברר הדבר של הנפילה כי זה המולא ישמע ההכרזה ויבוא לכ"ד ויגלה להם הדבר ויזכו את הלוקח מאחר שמראה שטר המכירה של השטרות ואין לך סימן גדול מזה הנה ודאי זה דוחק עזים חזק דלא הוזכר דבר זה בדברי הרב ז"ל ועוד דמי יאמר שתברר הדבר בהכרזה זו דשמה המולא ילא מן העיר ולא שמע ההכרזה . גם עוד אפשר דזה הלוקח מעיקרא לא הרגיש בנפילת השטרות עד אחר זמן רב ועוד דאפי' אם נניח במונח שזה הרגיש תבך והכריזו הכ"ד תבך וזה המולא שמע ההכרזה ובא והגיד לכ"ד שהוא מלא ויחזירו ללוו כדן חכמים עכ"ל הנה זה הלוח יכחיש אותו ולא יהיה זה המולא רק עד א' בזה ואין ויכל הלוקח להטיל ממון מן הלוח על פיו של זה לברר והנס שרגלים לדבר מבח שטר המכירה שבו הלוקח עכ"ל אין נוכח להטיל ממון וסוף כל סוף אין ללוקח על הלוח כ"א שבועה ואין שיהיה עכ"פ ופסק הלוקח ודע דכל מה שאתה רוצה לדחוק בזה עכ"ל קושא הראשונה שהקשנו לא אפשר לישכח בהני דוחקי יען שאם זה הלוקח הוא אחד מג' מלוין הנה אפילו שיש רגלים לדבר לכ' השטרות שיש עליהם שטר מכר מ"מ על השטר ההלואה העיקרי שלו עצמו ליכא רגלים לדבר כלל וא"כ השתא אפי' אם יבוא זה המולא ויעיר בכ"ד על שלשתן אפילו אם טייל ממנו ע"פ

רב ברכות קא

ע"פ בשביל כ' השטרות בעבור שיש רגלים לדבר עכ"ל בעבור השטר השלישי שהוא שלו עצמו אין להטיל ממון כלל ע"פ עד אחד וא"כ בהכרזה שיהיה נלקח הלוקח הוא וכבר מלתינו אמורה דאפילו בעבור כ' השטרות שיש עליהם שטר מכירה ג"כ אין יכולים להטיל ממון כן נראה לכאורה ודוק :

גם

עוד נראה לכאורה שיש לחוש בזה חששא אחרת והוא דילמא לוח הלוח היה ארס אחר ערב או קבלן בעד כל הלוחות שלוח והשלש מלוין אלו נפרעו מן הערב או הקבלן כי לא היה ללוו לפרוע להם והוכרח הערב או הקבלן לפרוע להם ולקח השטרות מידם וממנו נפלו והשתא אם יחזיר ללוו בלא סימן יש לחוש לקטניא שיחזיר הלוח השטרות למלוין שלו או לאחד מהם ויחזרו ויתבעו הערב או הקבלן פעם שנית ואיירי נמי כגון שאין הערבות והקבלנות מפורש בשטרות אלא יש עדים בע"פ על זאת הערבות והקבלנות והשתא נמצא שזה הערב נלקח פעמים בלא משפט אבל אם היו אומרים שלא יחזיר כי אם בסימן השתא אין לחוש לזה ואין לומר דא"כ ודאי הערבים לו עדים שפרע את המלווים כי אין יפרע להם בלא עדים מאחר שצריך לתבוע את הלוח אח"כ כאשר יתעשר וכמ"ס מר"ן ז"ל בקי' ק"ל סעיף ג' אין הערב גובה מהלוח עד שיבוא עדים שפרע בשבילו וכו' ע"ש הנה זה אינו דחידא אפשר שהערב ראה שהלוח הוא עני מרור ונתייאש מן הדבר ולא חש להעמיד עדים או אפשר שהאמין בלוח שלא יעני כנגדו לומר לא פירעת ועוד אפי' אם נניח במונח שיש לו עדים שפרעו עכ"ל וטעמו המלווים שלו שטרות אחרים שיש להם על הלוח ומה שפרע להם היה מאל שטרות אחרים ולקח השטרות מידם והעדים מה יעשו לו בזה כי אין יכולים להעיד בזה לבטל דבריהם ואז בעל כרחו יחזרו ויגבו ממנו והנה חששא זו איכא למיחש גם בחלוקה הב' שכתב מר"ן ז"ל באם מלא ג' ביחד מג' לוין שלו ממלוה אחד דיתנס למלוה בלא סימן והא אכתי איכא למיחש שמה נפלו מן הערב או מן הקבלן והמלוה יגבה בהם פעם שנית ומיהו לוח יש לתרץ דחששא רחוקה היא שנוזמן הדבר כך שיאל ארס אחד ערב לג' לוין אלו וגם עוד שכולם לא היה לפרוע והוכרח הערב לפרוע

רב ברכות

לפרוע בערס ולקח השטרות ונפלו ממנו וכו' ודאי חששא רחוקה זו מאד
והגם שמור"ס ז"ל בהגהה כתב שה"ה בשני שטרות בשני לון או כ' מלון
ע"ס וא"כ מה שתפס מר"ן ז"ל שלשה הוא לאו דווקא הכה עכ"ז ג"כ חששא
רחוקה שזדמן אדם אחד ערב לב' לון והשנים לא היה לפרוע והולך הערב
לפרוע בערס כן נראה בס"ד והש"ת ברחמי
יאר עינינו בתורתו אכ"ר :

מערכת הנ"ן

א נחלות

הנה אע"פ שער ה' מהני להקור ענונה מ"מ לענין
נחלה לא מהני דאין יורדין לנחלה עפ"י עד אחד
ובאשר כתב בעט"ר הגאון מו"ז מהר"ס חיים זלה"ה והביא דברי הרב חוקי
חיים ז"ל ס' כ"ה דף מ' ע"ג שכתב וז"ל ועוד שהרי מה שהתירו את אשתו
הוא ע"א שהעיר בתורת עדות גמורה שמת בכננאלה וכבר ידוע פלוגתא
דהריב"ש והרשב"ץ דאין יורדין לנחלה ע"פ עד אחד וכן הסכימו האחרונים
מוהר"ם ב"קונטרס ענונה ומור"ס בח"מ ס' ל' והפ"ר והש"ך שם גם הכנה"ג
שם כתב דשמ"ע מרבו מוהרי"ט ז"ל דברי הריב"ש בזה הם סולת נקיה
וגם הפ"ן כתב מי מו"א ממון נגד הריב"ש והגם דבספר עזרת נשים עשה
ביניהם פשרה בין הובא דאמר מת פ' במדבר או נהרג למת על מעתה
ונאמן גם להריב"ש ז"ל וכבר קיים וכתב שרבי האחרונים שעמדו על פלוגתא
א קברו את הדלת וכתבו בסתם דאין יורדין לנחלה ע"פ עד ה' ועוד
דבכ"ד שגא ושגא דאין השויות מלוות כדי שתהא מילתא דעבירה לאגלווי
דאין מי שיכחש אותו וכנן דאפשר דגם הרשב"ץ יורה וד"ר זלה"ה שהביא
הרב חוקי חיים ז"ל הנו' ע"ס ועיין עוד להרב חק"ל ח"מ ס' קי"ג דף
ז' ע"ג ע"ס :

והנה

אנא עכרא אין לי חפץ להעלות על ספר מה שיש להקשות
ברבי האחרונים ז"ל אך בעבור שיש כאן דבר נוגע להרב
עט"ר

רב ברכות קב

עט"ר מו"ז זלה"ה לכן אמרתי אבוא להעיר כאן על דברי הרב חוקי חיים
ז"ל כמה שהעיר הוא ז"ל ברבי הגאון מו"ז זלה"ה שבאמת דברי הרב חוקי
חיים ז"ל בזה הם תמוהים מאד תקילה וראש הרב ח"ח ז"ל הנו' כ' וז"ל
אחד היראה בספר בית אפרים שם יראה כמה עריות היה על ענין זה
כאשר יראה המעיין וא"כ לא שייך כאן טעם אין יורדין לנחלה ע"פ ע"א
דהריב"ש כן שנים שהן ד' עכ"ד ודבריו לו הם תמוהים דהלא נוסח השאלה
אשר כתב הרב ז"ל בעצמו בספר ח"ח הנו' כתובה בלשון הוה מעשה ביעקב
היה הכהן שאל מעירו זה כמה שנים ואחר עבור זמן מה בא ע"א והעיר
בתורת ענ' שהאיש הנו' כלב"ע בעיר כננלי וע"א והתירו אשתו וכו' ע"ס ולפ"ד
הו"ל לכתוב בשאלה שאלו כמה עדים והעירו בתורת ענ' ולמה נקט בשאלה
ע"א והנה ספר בית אפרים אינו מניין אלו לרשות העדות אשר נזכרו
אבל באמת מבין ריסי עיני השואל נראה כי לא היה עדות גמורה כי אם
מפי עד ה' ושאר העדות לא היה בהם תורת ענ' וקאן לסתמים ואם כך
היה ה' ודאי אין עדות אלו מועלים לענין ממון ואין כאן ענ' כי אם מע"א
ואין יורדין לנחלה ע"פ עד ה' ואיכא נמי חומדנא דמזכא כי נראה משלה
הנו' שזה המורשה הוא היום ח"ח וא"כ באשר שרעט וכתב הרב מו"ז ז"ל דברי
קדשו הנו' ומסרם ביד המורשה למת לא אמר המורשה לא כן אדוני כי
הרבה עדים היה בדבר הו' דאחר העדות לא היה בהם תורת ענ' שתועיל
לענין נחלה ואין שיהיה הנה כודאי הנמנה שהרב עט"ר מו"ז זלה"ה הוא
ראה דבר זה של ע"א כתוב בהרשאה עצמה שהביא המורשה לתפוע הממון
שכתוב שאין יעקב הירש הכהן יאלא מעירו זה כמה שנים ואח"ך בא עד ה'
והעיר בתורת ענ' שהאיש הזה כלב"ע בעיר כננלי וע"א והתירו את אשתו
וכמו נוסח הכתוב בשלה הנו' ומה ידע עט"ר הרב מו"ז זלה"ה שמת אשתו
את אשתו היה ע"פ ע"א דבלא"ה מהוכן ידע ז"ל דבר זה שהיה ע"פ ע"א
וזה ברור ופשוט שראה דבר זה כתוב בתוך ההרשאה בפירוט ובנוסף השלה
הכתובה בספר ח"ח הנו' והוא ז"ל השיב להם ע"פ מה שראה כתוב בהרשאה
עצמה שאל המורשה לחבוץ בכחה את הממון

רב ברכות

גם כתב הרב ח"ח ז"ל שם וז"ל ועוד דלפי הלך דקאי מר דאזני ארס
 אחר ח"כ הרי איכא ערות גמורה דקאמר בלשוננו כנודע לנו נראה
 דהיינו בערות כדורה ואפי' אם נאמר דבנודע היינו ע"פ ע"א אפ"ה הרי כאן
 שנים דהבא ודחתם וכו' ע"פ גס בזה דברי הרב ח"ח ז"ל תמוהים מאוד
 דהא ודאי מ"ש הר' עט"ר מו"ז זל"ה טעם ב' ועוד שהרי מה שהתירו את
 אשתו הוא ע"ה וכו' כוונתו לומר דאפי' אם נניח במונח כאשר חשבתם שזה
 הממון שאתם מבקשים הוא של אותו יעקב הירש שגפטר בעיר כנגלה
 אינו של אותו הגפטר במשכנת עכ"ז מאחר שאין מעיד על זה הגפטר בעיר
 כנגלה כי אם ע"ה אין יורדין לנחלה ע"פ ע"ה וכונתו זאת היא ברורה
 ופשוטה אפי' לילדי דברי רב טעם הב' כתבו לפירענות ומחשבתם שחשבו
 שזה הממון הוא של יעקב הירש הבן הגפטר בעיר כנגלה וכתבו הרשאה
 על זה וה"כ מאי קאמר הרב ח"ח ז"ל כל דבריו בזה דברי תימה הן ומה
 שערער עוד הרב ח"ח ז"ל בטעם הב' דאין יורדין לנחלה ע"פ ע"ה משום
 דמי לנו גדול ממנה"ך ז"ל שכתב בח"ב סי' ס"ה שפקק הדיו בסכונא חריפא
 שאם בהמשך זמן אופן המאורע וכו' ע"ה הנה גס בזה דברי הרב ח"ח ז"ל
 תמוהים מאוד כי הלא מהרש"ך ז"ל אמר כן באופן שאין לספק במיתתו
 כגון דאיכא אומדנא רבה וחזקה ומיכתא מילתא טובא ע"פ השערת השכל
 שבוראי מת בלי ספק ועל זה קאמר מהרש"ך ז"ל שראוי ליתן הממון לירש
 מלך הטוב והישר ואין ראוי לומר יקוב הדיו את ההר וכאשר הוא בעלמו
 העתיק לשונו שכתב וז"ל אם בהמשך זמן אופן המאורע מורה שאין לספק
 במיתתו וכו' ע"ה משא"כ כנודע השאלה של יעקב הירש שבלעדי העדות ליכא
 שום אומדנא לומר שוראי מתויתכן שהלך עוד למרחקים במדינות הים או
 או שמעם נסע לערי תימן או לערי חונא או לערי אמריקה וכיוצא אשר לא
 היה בזמן ההוא שירות מלוות ואפשר עד אחר עשרים שנה ויותר יחזור
 ויבוא וה"כ הבא לא שייכי דברי מהרש"ך ז"ל ואם נאמר מאחר דאיכא ע"ה שהעיר
 בתורת ענ' איכא בזה אומדנא שוראי כך הוא ח"כ אך כתבו הפוסקים ז"ל
 דאין יורדין לנחלה ע"פ ע"ה וגם מהרש"ך ז"ל אינו חולק בזה ועוד דגם
 מהרש"ך ז"ל על נידון שלו לאו דינא קאמר כי אם מלך הטוב והישר וה"כ
 השתא

רב ברכות

קג

השתא מי שהיה מוראו הסוראס ואינו רוצה להוסיף ממנו עפ"י בחוקים מן
 הנכתב אשר דינא קא תבע האמת אינו כי מהרש"ך ז"ל עלה טובה קמ"ל
 לנכתב שכן ראוי לו לעשות מלך הטוב והישר אבל לא כתב שנוכל להכריח
 את הנכתב על זה חס כי לא להזכיר המורס מכל האמור שכל דבריו הרב
 עט"ר מו"ז זל"ה בזה מתחילה ועד סוף המה ברורים ונקיים וככוני' ובאז בקימור
 נמרץ כי משנתו היא קב וקיי וע"ה והש"ת ברחמינו
 יאיר עינינו בתורתו תמוד חב"ד

מערכת הסמ"ך

**א ספק ספיקא היכא דאתחזק
 איסורא הנה בענין זה יש מקום
 לשאול על**

מה עירנו בנדראד וע"ה שם להם אנשים שומעים מיוחדים לשחיטת התרנגולים
 והם אחד שוחט ואחר בורק והמנהג היה מקרוב שאחר ששחט השוחט
 כמו קרוב לעשרה תרנגולים אזי יקח הבורק את הסבין מידו ויבדקנה ואם
 יראה כשרה אזי יאמר לאותם הכת הבעלי בתים ששחטו בה שילכו לדרבס
 וימסור את הסבין ביד השוחט לשחוט בה עוד ואם ימצא בה פגומה אזי
 ג"כ יאמר לאותם הכת שהסבין פגומה ומטריף להם התרנגולים שלהם
 אך עתה לרבס הוא שכל כת וכת הבאים לשחוט הם נשמתים והולכים קודם
 שיבדוק הבורק את הסבין ויגיד להם מה משפטם והנה אירע לפעמים
 שהבורק מצא את הסבין פגומה ויבדקו את אותם הכת הבעלי בתים ששחטו
 להם בה וימצא שמקצת מהם כבר נשמתו והלכו להם עם התרנגולים שברס
 קודם שביק הבורק את הסבין כי כן מנהגם לפעמים והשומעים אינם
 מכירים

רב ברכות

אכזרים לאותם שנשמתו מי הם לא בשמים ולא בטרתם . ועתה לשאול
הנניעו לדעת מה יעשה ישראל על פתגמא דנא יען כי בן פורת יוסף העיר
הוא גדולה לשמים . ולפעמים בחוק שעה אחת ישחטו יותר ממאה תרנגולים
ואלו המאה הם נשחטים בעשרה כותות ויותר . והסבין היא נבדקת אחר
שחית כל בת וכת ונמלאת כשרה ובאלו הכותות הכשרים ג"כ ימלא בהם
בני אדם שנשמתו והלכו קורס שבדק הבדק את הסבין . גם ימלא בהם
שהבאים לשחוט הם בניס או בנות קטנים שאם ישאלו אותם מה אמר
הבדק על הסבין אם היא כשרה או לאו . גם אם ישאלת קורס הבדיקה
או אחר הם אינם יודעים מה להשיב על זה כי אינם מרגישים ומבינים
בכל אלו העניינים כלל ולכן הנה בעתה יש להסתפק בכמה תרנגולים של
בעלי בניס יען שיש מהם שנשמתו והלכו להם קורס הבדיקה גם יש שנשמתו
תרנגולים שלהם ע"י בניס או בנות קטנים אשר לא יוכלו לברר הדבר מפייהם
ובאמור ובכל אחד מאלו איכא למתלי שמה הוא היה מאותם הנשמות
של אותה הכת שנמלאת סבין שלהם פגומה על בן זרע לדעת אם זרע
להטריף כל אותם התרנגולים שאנחנו מסתפקים בהם שמה נשמתו עם אותה
הכת שנמלא סבין שלהם פגומה או לאו :

והנה

בראשית מאמר מתניתא דמר מתניתא ר' הגדול רב"ה רב יוסף
מני"ר מר"ן הקדוש ולה"ה וזיע"ה בש"ט יוד קי"ב סעיף
ג' וז"ל נשחטה כראוי ובא זאב ונטל מעיה והחזיר כשהם נקובים כשרה ולא
חיישין במקום נקב נקב עכ"ל וכמבואר הטעם בש"ס ובפוסקים וז"ל הוא
דכיון דנשחטה הרי היא בחוקת היתר עד שיודע לך כמה נטרפה ע"ש הרי
נמצינו למדין מזה שאחר שנשחטה כראוי ובדקו הסבין שלה ונמלאת כשרה
אולא לה חוקת איסור שהיה לה בחייה ואדרבה נעשה לה חוקת היתר .
וקנה הכא בכ"ד הנזכר בשאלת הגם דאפשר לנו לעשות כס"ד כמה ספיקות
בתרנגולים אלו וגם עוד נמי שיהיו מתהפכים ג"כ אבל מ"מ לריבוי אנחנו
לשמור עצמינו מהכלל שמסר לנו מר"ן הקדוש ולה"ה בש"ט קי"ב סעיף
ט' שספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת לא מקרי ס"ס ובענין שיהיו הב'
ספיקות בגוף אחד והשתא מוכרחים אנחנו לתפוס הס"ס באופן שיהיה
בגוף

רב ברכות

קד

בגוף וענין אחד כדי שיהיה ס"ס גמור והוא שכל תרנגולת ותרנגולת
שאנחנו דמי עליה אולי נשחטה עם אותה הכת יש לעשות כה ס"ס ולומר
ספק אם זו נשחטה בפעם בסבין שנבדקה אחר השחיטה ונמלאת כשרה
ספק אם נשחטה בסבין בפעם שנבדקה אחר השחיטה ונמלאת פגומה .
ואת"ל שנשחטה בסבין בפעם שנמלאת חס"כ פגומה שמה היא נשחטה
בסבין קורס שנפגמה וזה הס"ס הוא בגוף אחד שג"כ ספיקות הם ביו
התרנגולת וגם הם מענין אחד שאנחנו מסתפקים על שחית התרנגולת
כמה נשחטה הם ביו ואם ביו ואת"ל ביו אם קורס הפגומה או אחר הפגומה
זה הס"ס הוא בדומה ממש לס' תחתיו ס' באונס שהב' ספיקות הם בגוף
אחד וענין אחד שמסתפקים ביו האשה על הזנות שלה אך הנה חס' תחתיו
אם אינו תחתיו אם באונס אם ברצון והרי הוא דומה בדומה ממשהו כי
יש ספק אחד להחריג כל דוהא ביו ס' דגירון דירן עריך מזה ס"ס דעלמא
שום להם חוקת איסור בודאי יען כי הבא איתרע חוקת איסור שום להחריג
בחייה מאחר דשחטה לפיכך והינה חוקת הלימא וציון פס"ס מ"ש אלוה'
דר"ת ודוק היטב :

והנה

הן אמר שיש באנו לתפוס הס"ס בבחייה גמור שיהיה בגוף
אחד וענין אחד הרי דלא חפשי להיות מתהפך ג"כ
באופן זה שיהיה נמי בגוף אחד וענין אחד הרי כשתאמר ספק אם זו נשחטה
קורס שנפגמה . ה"ב או כשתאמר ואת"ל נשחטה אחר שנפגמה הרי הנה
נכתב הספק והרי הוא אסוריה גמור מאחר שאשה עושה הס"ס בגוף ה'
וענין אחד אבל מזה"כ אם נעשה הס"ס ב"י גופים ונמי עמינים שתאמר
ספק אם זו נשחטה בסבין שנבדקה חס"כ ונמלאת כשרה . ספק אם נשחטה
בסבין שנבדקה ונמלאת פגומה ואת"ל בסבין שנמלאת פגומה שמה אותה
הסבין נפגמה בעלם המפיקת של תרנגולת האחרונה . וכן תוכל להפך
זה ולומר ספק אם הסבין נפגמה בעלם המפיקת של האחרונה ספק אם
נפגמה בעור הראשונה שמה זו התרנגולת לא נשחטה באותה סבין אלא נשחטה
סבין שנבדקה חס"כ ונמלאת כשרה ואם באנו לתפוס הס"ס באופן זה הנה
אנחנו יכולים עוד להרבות עוד בספק שלישי וגם אנחנו יכולים כס"ד לעשות
איפן

רב ברכות

אופן אשר בחפזתה'ס ושיחיה נמי מתהפך חלה דכל זה לא מהני מירי
האין בעינין שיהיה הס'ס כגוף אחד וענין אחד ואי אפשר לעשות זה כי אם
באופן שכתבו וזה אינו מתהפך כלל וכאמור :

והנה

הנני הודעה כס'ד בדיוני הס'ס להנאות הש"ך ו'ל חות טו'
שהחידק הרחיק בדיון הס'ס אי בעינין מתהפך או לאו והרב
ו'ל חולק בין היכא שהשני ספיקות הם בשום ח"כ מה ראוי להתחיל בזה
התחיל בזה אבל היכא דאין הספיקות שוים ובמס' נכנס ס' לא נכנס ס'
ירם ספק לא דרש וצריך וז' אינו מן הארי שאי חתה יכול לומר צורך
זה מיר הארי הוא חת"כ ידוע הוא שנכנס וא"כ מתחילה צריך חתה לדון
הס' נכנס כלל הס' לאו וכו' ע"ש וה"כ השתא כס'ס ריץ נמי אי חתה יכול
לומר שנשחטה אחר הפנימה חל"כ ידוע שנשחטה בסבין וז' שנמלאת
פגומה ואז תוכל להשתפק אם נשחטה קודם או אחר הפנימה וא"כ מתחילה
צריך חתה לדון אם וז' נשחטה בסבין שנמלאת פגומה אם לאו ואז אחר
שהדע שנשחטה בסבין וז' תוכל להסתפק אם נשחטה קודם הפנימה וכמו
היה דארי וצולע וגנינה שתפס הנאות הש"ך ו'ל ורע דהנס דהסבין היא
מתחילה ועד סוף אבל מ"מ הנה הספק שליט הוא אם נשחטה באותה סבין
באותם פעמים שנבדקה אחר השחיטה ונמלאת כשרה או אם נשחטה באותה
הסבין באותה הפעם שנבדקה ונמלאת פגומה דאין הנחנו יורעים עם חיות
בת נשחטה תרנגולת וז' וכן השתא אין חתה יכול לומר ספק אם נשחטה קודם
הפנימה ספק אם נשחטה אחר הפנימה חל"כ אם כן ידוע הוא שנשחטה
בסבין וז' באותה הפעם דהיינו עם אותה הכת שנמלאת אחר שחיטתה הסבין
פגומה וא"כ השתא מוכרח לתפוס הספק בסדר הזה דווקא ולא להפך וכשכרת
הנאות הש"ך ו'ל :

וראיתי

בס'ד להרב הגדול פר"ח ו'ל בכללי הס'ס שדחה סברה
ז' שחידש הרב הש"ך ו'ל וס'ל דכלל גוונא לא בעינין
מתהפך והביא דארי לרבריו ו'ל ע"ש והנס הדאיה שהביא מדבריו מר"ן ו'ל בזה ט'
סי' פ"א גבי ס'ס דגבינה שאינו מתהפך ע"ש הנה אין מזה סתירה לס' ה' הש"ך
ו'ל ואך שיהיה הנס רבשברא וז' פלוגי הרב הש"ך ו'ל והרב פר"ח ו'ל מ"מ
אין

רב ברכות קה

אין בדיון נשיב אמרנו דאם האמת כשכרת הרב פר"ח ו'ל וליתא לקברא
ז' של הרב הש"ך ו'ל ח"כ השתא מלכד הראיות הנזכרים בדבריו הרב פר"ח
ז'ל מדבריו מר"ן ו'ל וזולתו הנה מלכד זה רבו גם רבו חללינו הראיות מדבריו
מר"ן ו'ל מכמה מקומות שזכר הרב הש"ך ו'ל בעלמו ג"כ דכולם לא מתהפכי
ואם האמת בדבריו הרב הש"ך ו'ל וחילוקי שעה כדכא דמתהפך הנה גם דיון
מדילוג הוא והכל עולה בקנה אחד דגם הכא כנ"ד מוכרח לתפוס הס'ס
בכחאי גוונא דוקא וכבר ידוע שקבלנו סברת מר"ן ו'ל ובאשר דיון קבלנו
הוראותיו בין לקולא בין לחומרא ע"כ האורחיו דכן צריך להורות וגם דאיכא
פוסקים ו'ל דבעו כס'ס שיהיה מתהפך דוקא אין לו לא דבריו מר"ן
הקדוש ו'ל :

והרב

הנאות כו"ק ו'ל בקונטרס בית הספק דף קס"ב ע"א וזכר
לדבריו הש"ך ו'ל וכתב וז'ל לא שהרב מהר"ט ו'ל והרב
פר"ח ו'ל כבוד מלאת ידם בראיות ושרו בהך ס"ס מתהפך נגדא וא"כ הדבר
ספק ומכונה בין מורי הוראה וכשאי לעלמי מה אני להכריע ומה כוחי כי
אצרוך מלחמת מלחם חלל כך אני מורה ובא במקום וכו' ע"ש בדבריו שעה
הכרעה וחילוק בין היכא דאיתחזק איסורא ללא איתחזק דבאיתחזק בעי מתהפך
מכל זר ע"ש והנה לכאורה היותר פשוט ונראה בדבריו הרב ו'ל הוא שהכרעה
ז' שעה חונה כ"א במקום דלא שייכא סברת הרב הש"ך ו'ל וכגון היכא
ששני הספיקות שוין הם ומה ראיה להתחיל בזה התחיל בזה שעל זה הוא
דאיכא פלוגתא בין הרב הש"ך ו'ל וה' פר"ח ו'ל דהרב הש"ך ו'ל בעי מתהפך
והרב פר"ח ו'ל לא בעי מתהפך ועל זה הוא שעה הרב הכרעה וחילוק בין
היכא דאיתחזק להיכא דלא איתחזק אבל היכא דאין הספיקות שוים וכמו ההוא
דארי ותולע וגבינה דזכר הרב הש"ך ו'ל דבזה גם הרב הש"ך ו'ל יורה דלא בעי'
מההפך משום שאתה מוכרח להתחיל בן הנה על זה לא עשה הר' כו"ק
ו'ל שום הכרעה וחילוק וכלל גוונא הוא לא בעינין מתהפך בן נראה פשוט
ומוכרח בדבריו הרב כו"ק ו'ל וכל קורא ושר באמת ובתומים בן יפוטו בדרך
כפשיטות בלתי שום פקפוק . ומיהו אמנם אפי' אם נניח כמונח שהרב ו'ל
עשה הכרעה ז' בכל גוונא הנה גם כן אפשר לומר הרב ו'ל יורה כנ"ד והנס
ס' ה'א

רב ברכות

שהוא במיני דחיתחוק חסורא דכ"ד איכא כמי ספיקא חסריכה שתהמר ואת"ל
שנשחטה אחר שנשחטה הסכין שמה לא נשחטה כנגד הפנימה והגם שה'
הש"ך ו"ל ברינו הס"ס הות כ"ז זכר לספק זה וכתב דאין זה חשיב ספק דמשתמא
וכו' וגם דהתוס' ו"ל בעלמס לא כתבו חלף דהוי כעין ס"ס ע"ש הכה מ"מ
זה הינו כי אם היכא שבחנו להתיר הותר גמור מכח ס"ס חבל ספק שלישי
אפשר שוכל לעשות ספק זה לענין דלא כענין בזה מתהפך דידוע הוא
מה שהכריע הרב משאת משה ו"ל הכרעה גדולה בזה דכל דאיכא תלת
ספיקי לכ"ע לא כענין מתהפך וכן דאיתו בס"ד להרב חק"ל ו"ל בחלק
י"ד ס"א דף י"ז ע"ד בר"ה אף הותר זה וכו' שכתב בפשיטות דבתלתא
ספיקי לכ"ע לא כענין מתהפך ע"ש ומה גם דהרב כו"ק ו"ל בעלמו דבעי
מתהפך הס"ס באתחוק חסורא הוא מכח ספיקא דמלא פלוגתא דהפוס'
ו"ל בזה וענה הרב ו"ל הכרעה זו ביניהם ומיהו דע דכל זה שכתבו בס"ד
הוא לרווחא דמילתא חבל העיקר חללינו דכוונת הרב ו"ל מבוארת דהכרעה
אינה חלף במקום דלא שייך סברת הרב הש"ך ו"ל חבל במקום הגם הרב
הש"ך ו"ל וידע דלא כענין מתהפך על זה לא פקפק הרב כו"ק ו"ל כלל דרוק :
וואת תדע עוד דחוק מן האמור איכא עדיפותא בכ"ד כענין
המתהפך והוא סברת הרב פני משה ו"ל והביאו הרב חק"ל
ו"ל כי"ד ס"א ס' קב"ו דף קל"ט שעשה ס"ס בבמה שנמלא חללה מלא
מים עכורים וכו' והס"ס שעשה הוא הינו מתהפך וכתב הרב ו"ל ו"ל ואעפ"י
שאנו ס"ס המתהפך ואיכא מ"ד דלא חשיב ס"ס מ"מ כנ"ד שש סנפים
עוד להתיר שרי את"ר הרב פני משה ו"ל בח"כ ס' קב"ו שהביאו הרב
חק"ל ו"ל ע"ש והשתא גם הכא איכא לעומר הכי דהא גם הכא מלבד הס"ס
איכא כמי עוד סנפים להתיר והוא האחר דהכא איכא רוב כשרים דהא רוב
התרנגולים שאנחנו משתפקים בהם רובם נשחטו כדן שנבדקה הסכין אחר
שחיתתם ונמלאת כשרה גם עוד איכא סניף אחר כנ"ד והוא דגם הכא
כנ"ד אפשר לעשות ס"ס אחר שיהיה מתהפך שתהמר ספק אם נשחטו
הסימנים בסכין זו כנגד מקום הפנימה ספק אם לא נשחטו כנגד מקום
הפנימה כלל ואת"ל נשחטו כנגד מקום הפנימה שמה נשחטו קודם שנשחטת

הפנימה

רב ברכות קו

הפנימה במקום ההוא וכן יש נמי להשנו ולומר ספק אם נשחטו הס'
בסכין ההוא קודם שנשחטת הפנימה ספק אחר שנשחטת הפנימה . ואת"ל
נשחטו אחר שנשחטת הפנימה שמה לא נשחטו כנגד מקום הפנימה ודע
דראיתו להרב הגדול מהר"ח ו"ל עט"ר ו"ל בשפרו הכהיר ראשון למיין בכללי
הס"ס דף קי"ז ע"ד סעיף י"ג שכתב ו"ל וק"ל למה לא נתחיל הס"ס בכחאי
גזונא ספק הפותח נגע או לא נגע כשמלאה יין ואין כאן מיוחד כלל לומר
לי עליו שמה נגע האוסר ואת"ל ששנה לנגיעה שמה הפותח ושראל הוא
וכו' ע"ש . והו' אין לפקפק בס"ס זה שעשינו עתה כס"ד דרוק כי קראתי
ועוד דע דאע"כ דהרב הש"ך ו"ל כתב דאין זה חשיב ספק לומר שמה לא
נשחטו כנגד מקום הפנימה דגם התוספות ו"ל לא כתבו חלף דהוי כעין ס"ס
ובמ"ש זה לעיל בס"ד מ"מ זה הינו חלף אם כל כוחנו להתיר הוא מכח הס"ס
הזה חבל אם יש לנו לעשות ס"ס גמור באופן אחר ואין אנחנו עושים ס"ס
זה חלף בשביל חשאת סברת הפוסקים ו"ל דבעי מתהפך הא דאיתו דיהנה לן
ס"ס זה שהוא מתהפך במידות איתו הס"ס שעשינו כס"ד למעלה וכו' נלא
ידי חובת כל הפוסקים זל"ה ונכון דרוק היטב :

ואחרי כותבי הראו לי ספר בעי חיי להרב החב"ב ו"ל בחי"ד ס'
ו' דף ד' ע"ב ד"ה ואף שיהיה וכו' שעשה ס"ס זה דהתוספות
ו"ל וכתב ו"ל גם מ"ש הרב מהר"ר עזריא ו"ל ועוד שהתוספות גופיהו לא
אמרו חלף דהוי כס"ס לא ס"ס ממש הינו רואה בזה טעם דמה לנו אם
התוספות יאמרו ס"ס או כס"ס כיון שאנחנו רואים דאיכא ס"ס וכן מתבאר
מדברי מהר"י אדרבי ו"ל בס' הנו' וכו' ע"ש שהרב ו"ל חשיב לזה ס"ס גמור
והגם שהרב ו"ל חזר וכתב ו"ל ועוד אפילו נורה להרב ו"ל דליכא כאן
ס"ס הינו ענין למדון שלו וכו' הכה מבין ריסי דבריו ניכר שלא חזר וכתב
כן כ"ה לרווחא דמילתא חבל עיקר דעתו נועה דזה חשיב ס"ס גמור ואינו
כעין ספק ספיקא חלף מה שכתב הרב ו"ל שכן מתבאר מדברי מהר"י אדרבי
ו"ל בס' הנו' הכה אנכי לא מלאתי שום גילוי בזה בדברי מהר"י אדרבי ו"ל
ולא יש שום הוכחה מדבריו שזה הס"ס חשיב כס"ס גמור כי מהר"י אדרבי
ו"ל לא נכנס בענין זה אי חשיב ס"ס או כעין ס"ס ורק כתב שזה הס"ס הוא
מתהפך

רב ברכות

מתהפך ראין ראיה מרכיבית ו"ל דס"ל לא בעינן מתהפך ולעולם
איהו מורה שזה לא חשיב כ"א בעין ס"ס ולא ס"ס ממש ומה שקרה
הרב ו"ל בדבריו לס"ס זה בלשון ס"ס ולא אמר בעין ס"ס הין מכאן ראיה
והכרח לזה ופשוט אך שיהיה הנה הרב החביב ו"ל בעלמו דמוכח שנוטה
דעתו הרמה לחשוב ס"ס זה לס"ס ממש שפיר תהני לן לכ"ד ודוק :

ואחר

שעלה בדינו בס"ד דס"ס רכ"ד הוא ס"ס גמור ולא בעינן
בין מתהפך מחמת כמה אדרים וטעמים שכתבנו בס"ד הנה
מענה נריבין אגחנו למודעי מילתא אגב אורחין כי היא נוגעת לעיקר הס"ס
דמרון דירן גלריבוס אגחנו לכרר דעת מר"ן ו"ל בזה והוא דלכאורה יש
מקום להסתפק בדבריו מר"ן ו"ל סי' ק"י סעיף ט' הנו"ל שכתב שכיון שהספק
הא' בגופו לא מהני ס"ס שאפשר לומר דהטעם הוא דווקא משום דהוי
חד בגופו וחד בתערובת ואיכנס בגוף ה' וענין ה' ולהכי לא מהני הס"ס
או אפשר לומר דעיקר טעמא הוא משום דבעינן שיהיה באופן שאי אפשר
לומר הס"ס כי אם בפעם אחת ואי אפשר להפריד בין שני הספיקות וכמו
ספק תחתיו ספק באונס דהשנים נולדו בפעם אחת ולא חל שום איסור
תחילת קודם שנוצר הספק הב' ועיין בזה להגאון הט"ז ו"ל סעיף י"ג וי"ד
ע"ש :

והזי

היות להרב משכנות זהב ו"ל שכתב שכפי מה שהבין הט"ז ו"ל
בהרשב"א ו"ל משמע ראין חילוק בין ספק אחד בגופו ובין
ספק ספיקא מענין ה' רק שזה אפשר להוודע וזה אי אפשר וכו' ע"ש .
עוד כתב הרב ו"ל הנו"ל ו"ל אלא דקשה מפסחים ט' ונדה ט"ו וע"ז מ"א
שחס הב' ספיקות באיסור תורה ויש להפריד ביניהם אפ"ה שרי כיון דשני
הספיקות הם מענין ה' ועמ"י כלל מ"ג אות כ"ו הרגיש בזה מאותן המקומות
שכתבנו עכ"ל ע"ש ועוד תראה להרב הנו"ל בסוף סעיף י"ד שכתב וו"ל
ומ"מ קשה ודאי משכחת לה כההיא דפסחים ונדה ט"ו וע"ז מ"א להפריד
הספיקות וחס בגוף אחד וכו' ע"ש :

והנה

הס"ס דפסחים הוא זה ספק הוה ספק לא היה ואת"ל הוה
שמה אכלתיה ע"ש ורין זה הוא הלכה פסוקה בהרמב"ם ו"ל
ע"ש

רב ברכות קז

ע"ש והנה בזה ודאי הוא שאפשר להפריד הספיקות וכגון שהוא מדור מקודם
לא היה אפשר לחולתה וחזיר להלך בו ולבסוף היו יכולים להשתא חל איסור
מקודם במדור זה קודם שנוצר הספק הב' כי מקודם לא היה כ"א ס"ס א' וכן
היה דגה דף ט"ו דס"ס הוא זה ס' ראתה ס' לא ראתה ואת"ל ראתה שמה
טבלה והיא הלכה פסוקה בש"ט י"ד סי' קפד סעיף י"א ע"ש והנה הכא
נמי הספיקות הם נפרדים מאלוהם בלא"ה דהא קודם שנשלמו הימים שיכולה
ליטטר חל איסור שמה ראתה משנהגיע וסתה ואחר שעמדה בימים שיכולה
ליטטר אז נוצר הספק הב' שמה טבלה ונמצא ששני הספיקות הם נפרדים
מאלוהם ומוכרח שיחול האיסור קודם שיווצר הספק הב' וכן היה דע"ז דף
מ"א הס"ס הוא זה ספק עבדום ספק לא עבדום ואת"ל עבדום שמה ביטלוס
וזה הוא הלכה פסוקה בש"ט י"ד סי' תמ"א ס"ב ע"ש והכא נמי הספיקות
הם מפורדים מאלוהם דמקודם בהיותה שלימה חל עליה איסור שמה נעברה
ואת"כ כשנעברה חל עליה הספק הב' שמה ביטלוס הנה העולה מכל זה
דאיכא דס"ס הוא בגוף אחד לא בעינן שיהיו הספיקות אי אפשר להפריד
זה מזה נמצאו למידין מכל האמור לדעת הרמב"ם ו"ל ולדעת מר"ן ו"ל שקבלו
הוראותיו דאפי' איכא דאפשר להפריד הספיקות אפ"ה חשיב ס"ס ורק לריק
שיהיה בגוף אחד וא"כ השתא ס"ס דכ"ד הגם דאפשר להפריד הספיקות
עכ"ז מאחר שהוא בגוף אחד וענין אחד שפיר חשיב ס"ס גמור ואין לפקפק
בזה כלל :

ועוד

נראה להביא ראיה בס"ד מרכיבית הרשב"א ו"ל והבי' מרן ו"ל כב"י וי"ד
סי' פ"ד אם עבר וכישר תוך יב"ח פירות בלתי בדוקה דמותר משום
דהוי ס"ס ספק היה תולע ספק לא היה ואת"ל היה שמה נימוח ע"ש והגם
שהרשב"א ו"ל נתן טעם קודם ה' למה הדבר דומה לבא זאב וכו' מ"מ
באמרו אח"כ ועוד דהרי יש כאן ס"ס הנה כוונתו פשוטה היינו לומר אפי'
אי ליכא טעמא דאוקמה בחוקת היתר ופשוט ורין זה דהרשב"א ו"ל פסק
מר"ן ו"ל בש"ט ג"כ ע"ש והשתא גם הכא הב' ספיקות הם מפורדים דקודם
שנתכשל זה הפרי עליו חל איסור שמה יש תולע ושוכ אחד שנתכשל נולד לו
הספק הב' שמה נימוח ונמצא שאין באים כא' ודוק ומדבר לדבר לך כא' ראש
לה

רב ברכות

לה' הט' ו'ל כס' פ'ר סע' ק ט'ו כמעשה דחג השבועות שהתיר לאותם שלקחו
קודם שטרע המלווין משום ס' ע'ט ועיין עוד להט' ו'ל שם כסע' ק' י'ט שם' מה
שהאר מותר הוא מטעם ס' ע'ט והנה ככל הנו' אפשר להפריך הב'
ספיקות וגם הכא הוא כגוף א' כס' תחתיו וכו' וא"כ לכאורה ז"ע בדברי
הט' ו'ל כס' ק' י' סע' ק' י'ד מה שהקשה על הגהות הו"ל וז"ל ויכיו
תמלא שיהיה נודע בין ס' ה' וכו' ע"ש והלא יש מציאות כו' וכמ"ס ג"כ
עליו הרב מש"ו ו'ל שם מס"ס ופסחים ונדה וע"ז ע"ש גם עוד בעיקר
הדין דס' פ'ר הוא ז"ע לרעתו ו'ל שכתב כל שאפשר להפריך לא חשיב ס'ס
ועיין להרב ו'ל כס' ק' י' סע' ק' י'ד בר"ה כלל העולה וכו' שכתב וז"ל
ונודע בנתיים לא מעלה ולא מוריד בשום דבר מהס"ס ור' משמע דכן
הסכים לזכור ע"ש והשתא לפי סברתו שכתב כס' פ'ר סע' ק' ט'ו שוראי
פירשו בשעת עריכה ולשה וקארי לה איסור תורה א"כ הרי הספק הא'
נאסר בשעת עריכה ולשה ואין תיור בספק הב' רימוח הכא בשעת הפייה
לכאורה ז"ע ושם הראו לי מ"ש הרב מש"ו ו'ל כס' פ'ר סע' ק' ט'ו מה
שנחתק לפרש דברי הט' ו'ל שכתב שהוא ספיקא דאורייתא ע"ש גם הראו לי
מ"ש הרב מש"ו ו'ל כס' ק' י' סע' ק' י'ג מ"ש לחלק בענין שא"ל להפריך
הספיקות בין איסור תורה לבין איסור דרבנן ע"ש ואפשר כי בזה נתיישב כל
האמור בס"ד ודוק היטב . ואין שיהיה הנה בעזרתו יתברך לעד הלכה רווחת
בדיני דכל דהב' ספיקות הם כגוף תו לא משגיחין אם הם באים כאחד או
אם אפשר להיות נודע בנתיים דבין שהם כגוף אחד וענין א' חשיב ס'ס
גמור :

ומעתה

כלכה נא ונאכזה בעזרת האל וישועתו יתברך שמו לעד
להיות דנ"ד דהא ודאי מאחר דאיכא ס'ס גמור כגוף
באמור הנה יש להתיר מבין זה כל תרגול ותרגול שנושא עליו והנה בעתה
חל עליו חובת הכיור לבאר עיקר הספק שיש להס"ס כנידון דיון והוא כי
אפשר דהגם דאיכא הכא ככ"ד ס'ס גמור וקו"ל דיש להתיר מבין ס'ס גם
איסור דאורייתא מ"מ הכא ככ"ד דאיכא חזקת איסור שאני דהא קו"ל בהמה
בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך כמה נשחטה וכדאיתא בס"ס
דחולין

רב ברכות קח

ובפוסקים ו'ל ולכן השתא אפשר להסתפק ולומר דלא מהני הכא הס"ס
כיון שהוא במקום חזקה דאיכא חזקת חזקה שהיה לה מחיים ולא תתירנה
מבין ס'ס :

והנה

ואת תרע' כי קודם שנבוא להביא ראיות בס"ד להתיר ככ"ד
הס"ס גם דאיכא חזקת חזקה איסור הנה מתחילה לריבוי אנוחנו לבאר
קצת המקומות כשהט' השייכים לזה כיו' שלא יהיה נראה מהם ראיה להספק
ובפרט לדין דאין איתא דמין ו'ל סמכין והנה ראיות כל אנוס לפיכך בס"ד
הא שפסק מין ו'ל כשהט' סי' י"ח סעיף י"ג שחט בסכין ברוך ונאסר קודם
שיברקנו אחר שחיטה ואח"כ נמלא שהוא פגום שחיטתו כשירה הואיל ונאסר
בהיתר וזה שילא פגום אימור שיבר עצמות ולא ארעיות דאין סכין
אחזקתיה עכ"ל ע"ש והנה שורש דין זה מתשובת הרא"ש ו'ל כלל כ' סי' י"ד
ו'ל השאלה אם נאסר סכין אחר השחיטה קודם הכריקה כתב הראב"ן ו'ל דאפי'
אם נמלא פגומה אח"כ כשירה הואיל ונאסר להתיר ולא ואפי' דנמלא
פגומה אימור שיבר בה עצמות ולא ארעיות אכל רבינו שב"ט כתב לאיסור
וקיבו עבדין והשיב הרא"ש ו'ל וז"ל אם ברוך הסכין קודם השחיטה ונאסר
הסכין הרי נתברר יפה ששחט בסכין שאין בו פגם דאיכא חזקה לסכין
אחזקתיה ואימא לא אפגום וזה היה ענינו של הראב"ן ו'ל דחומרא יתירה
לתלות בעור אפגם הלכך הוכח דידע בוודאי שלא שיבר עצמות ואין דרך
לדחוק הסכין על עגם המפרקת תלויין לחומרא ואימא בעור אפגום אכל
הוכח דנאסר הסכין ומספקא לן אם שיבר בה עצמות וניתוסף עוד ספיקא אחרת
שריין לה עכ"ל . וכתב הרב פר"ח ו'ל שמתשובת הרא"ש ו'ל מוכח להדיא שטעם
ראב"ן ו'ל להתיר אם נמלא פגומה אחר שנאכזה היינו משום שחששא שמא
בעור אפגם הוויא חששא רחוקה וחומרא יתירה ואין להחמיר בה אלא א"כ
נרע בוודאי שלא שיבר בה עצמות אכל הוכח דאיכא לספקי אם שיבר בה
עצמות אם לאו כהא לא מחמירין וכו' ע"ש ומ"ש בסיום דברי הרא"ש ו'ל
ונתוסף עוד ספיקא אחרת מלבד הספק הא' ר"ל דבין דמספקא לן אם שיבר
בה עצמות הרי ניתוסף עוד ספיקא אחרת מלבד הספק הראשון וכו' והו"ל
בעין ס'ס והלכך שריין ליה עכ"ל ע"ש :

והנה

רב ברכות

והנה מפשט דברי מר"ן ו"ל כשה"ט ובכ"י משמע להדיא דהטעם
דכשיהיה הוא משום דלא כהיתר ולא כמי שכתב הר"ם ו"ל
הואיל דאיכא ספיקא אחרינהו וכו' דהר"ם לא וכו' מר"ן ו"ל כלל מדברי הר"ם
ו"ל ולא תפס כי אם טעמא דלא כהיתר וכן הבין בדעת מר"ן ו"ל הרב
הט"ו ו"ל סע"ק ו"ד וגם הרב בעל תבואות שור ושמלה חדשה העלה כן דעיקר
הטעם הוא משום דלא כהיתר ע"ש והרב הש"ך ו"ל עשה ב' חלוקים בין ה'ה
דשע' ו"ג לבין נפלה על חורב דשע' ט"ו ולפי חילוקי הכ' טעם מר"ן ו"ל
הוא משום דלא כהיתר ע"ש :

ואמנם דע לך בודאי דגם לדברי הרב הט"ו ו"ל והרב ת"ם ו"ל
וחילוקי ב' של הרב הש"ך ו"ל ליכא למילף מהבא לענין
בעלמא להפק ולומר לא מהני ס"ס במקום חוקת איסור דבהמה בחיה
דהא ודאי הוה דשע"ף ט"ו ליכא ביה ס"ס גמור דהא אם ידעין בודאי
שנפלה על חורב הו' מבשרין ואע"כ דאיכא ספק שמא לא נפגמה דהא
ודאי אפילו נפלה על חורב אפשר שלא תפגם ולכן הוכח דלא ידעין בבידור
שנפלה על חורב ליכא הו' ס"ס גמור יען כי כאשר תאמר והא"ל נפלה על
חורב הרי אתה אומר בודאי נפלה על חורב ואיך תאמר עוד ס' נפגמה
ס' לא נפגמה דאם ודאי הוא שנפלה על חורב הו' חין להסתפק בספק זה
דשמא לא נפגמה ועיין להרב הש"ך ו"ל סע"ק כ"ה שכל' להדיא דאם נפלה
על חורב חייב ודאי פוגם וכן כתב להדיא הרב ת"ש ו"ל בשע"ף כ"ט ע"ש
וה"כ השתא ודאי דמההיא דשע"ף ט"ו ליכא למילף להפק לענין בעלמא
כלל וגם מההיא דשע"ף י"ג ליכא למילף ולומר מדנקט מר"ן ו"ל טעמא
דלא כהיתר ולא נקט טעמא משום דאיכא בזה ספיקא אחרינהו כדכתב
הר"ם ו"ל משמע דס"ל לא מהני תרי ספיקי ככתב"נ דאיכא חוקת דבהמה
בחיה וכו' דזה חייב דהא ודאי דאיכא לדחות זה ולומר דס"ל למר"ן ו"ל דגם
בשיכר כה עלמות כבידור ג"ב חין הוא ודאי שנפגמת וכמ"ס הרב פר"ח ו"ל
והביא זה מהרשב"א ו"ל במשמרת הבית כתב הסולמדיא ה' ודאי קרוב לדאי
הנמנר לומר דמר"ן ו"ל משום לא תפס כ"ה חייב טעמא דס"ל כהרשב"א ו"ל
השתא ה' איכא בזה תרי ספיקי לאיסור ומה גס דכלת"ה עוד איכא למימר
דאפילו

רב ברכות קט

דאפילו אי לא ס"ל כהרשב"א ו"ל ואיך ליה דודאי נפגם בשכור עלמות מ"מ
חין הוכחה כלל בדברי מר"ן ו"ל לומר דודאי לא ס"ל כהאי טעמא דהר"ם
ו"ל דמה שלא זכר כ"ה טעם דלא כהיתר חין זה ראי' דאפשר דמשום
שהוא טעם יותר מספיק נקט ליה והשתא הנס דהרב ת"ם ו"ל הביא מן
הר"ם ו"ל דאם שיכר כה תשיב ודאי נפגם מ"מ הא ודאי דאיכא לעשות
בזה ס"ס ספק אם מר"ן ו"ל ס"ל כהרשב"א ו"ל דאינו ודאי נפגם ספק אי
ס"ל כהר"ם ו"ל והא"ל דס"ל כהר"ם ו"ל שמא הוא ס"ל דאפילו איכא למימר
זה מחמת תרי ספיקי שיש בזה ומה שתפס טעמא דלא כהיתר חיינו
משום דהוא טעמא דיותר מסתבר להכי נקטוה ולעולם מורה הוא ו"ל
כמי לטעם תרי ספיקי דהר"ם ו"ל וגם זה הוא מהתפק ספק אם הוא ו"ל
מורה לטעם תרי ספיקי דהר"ם ו"ל ספק דלא מורה והא"ל דאינו מורה
שמא הא דלא מורה הוא משום דס"ל כהרשב"א ו"ל דהשתא איכא תרי ספיקי
לאיסור ולהכי ס"ל דלא מהני תרי ספיקי שהם להיתר ולכן כתב טעמא
דלא כהיתר :

ועוד אפשר לומר בס"ד דהבא דהרב ברור הוא שספק הראשון
שנפלה בזה הוא ספק בעור נפגמה ספק בעלם ואחר שנאברה
הו' נפל הספק הכ' דשמא שיכר כה עלמות וא"כ השתא מוכרח הו' להתחיל
בספק הראשון הכי ספק בעור ספק בעלם כיון דספק זה הוא שגור ונעשה
תחילה קודם הספק הכ' דהילמא שיכר כה עלמות וא"כ השתא אם באת
להתחיל בספק זה תחילה שוב חין אתה יכול לומר הספק הכ' והא"ל בעור
שמא שיכר כה עלמות דאם ודאי נפגמה בעור שבור עלמות דא"כ מאי
מעלה ומוריד וא"כ זה לא שייך לתפסו כשאר ס"ס ועיין להרב פר"ח ו"ל שכל'
בביאורו לדברי הר"ם ו"ל ו"ל והו"ל כעין ס"ס ע"ש ודוק בדבריו שלא כ'
ס"ס סתם הלא כעין ס"ס ומעיקרא המעיין ישר יחזו פנימו שזה נרגש מעלמו
שכתב וניתוסף עוד ספיקא אחרת שריק ליה ע"ש ולא קיים ביה דאז הו' ס"ס
כיון שזה הוא עיקר היתר שנעשה ס"ס ואז מותר וכווראי שפשוט שכוונת
הר"ם ו"ל לומר דגם דלא הו' ס"ס גמור מכל מקום שרי מאחר שספק
הראשון שתולס בעור הוא חומרה ודוק היטב ועיין להרב הגדול פר"ח ו"ל
והרב

רב ברכות

והרב כ"ק ו"ל והרב פרי מגדים ו"ל כיוצא פסקי מר"ן ו"ל והכל קרובים
למשמעות אחר באופן דמיוני למדן מזה דלכא שום ילפתא מהכא לומר
דלא מהני בעלמא ס"ס כיוצא בזה משום חזקת כהמה דכחיה וכו' ואדרבא
מחילוק הא' של הרב הש"ך ו"ל יצא לכאורה ראיה לענין בעלמא דאמרינן
ס"ס כהאי גוונא אפי' דאחזוק איסורא דכהמה כחיה וכו' ודוק היטב כי
קצתני :

ואחרי

אשר בררנו זה בס"ד נליע עוד תחילה מ"ש הנאון מור"ם
ו"ל בהגהה בסי' א' סעיף א' אם נטל פעם אחת קבלה
אין מטרפין למפריע מה ששחט דאמרינן השתא הוא דאיתרע חידושי הגורם
עכ"ל ע"ש ועיין להרב הט"ז ו"ל סע"ק וא"י מ"ש בזה ואין צורך להעתיקו
וראיתי בס"ד להרב ת"ש ו"ל סע"ק כ' שכתב וו"ל ונראה לע"ד האגודה סמך
על תי' הנ' שכתוספות כמ"ש הט"ז ו"ל בעלמא שהאגודה לא הכיח כי אם תי'
זה והוא דבני פנימה איכא ס"ס ספק בעור ספק במפרקת ואת"ל בעור
שמא לא שחט כנגד הפנימה ובחר האגודה בתירוצו זה משום דבו מתרשס
התוספות ו"ל מה שהקשו וכו' ואפילו את"ל דלא סגי להו להתוס' ו"ל כהאי
תירוצא ותו דלא פסקי בר"ח כהאי ס"ס כי אם כדירוק שובר בה עלמות וכו'
היינו לומר כמ"ש בנה"ך דהאי ספק דשמא לא שחט במקום הפנימה
לא נחשב לספק דרגיל הוא להולך הסבין בכל מקום דמ"ט אסרינן בסי'
וא"י וי"ח לשחוט בפגום אע"ג שודע וכו' ומכוון וכו' וס"ל להאגודה דמ"מ
הדין דין אמת דיש בס"ס גמור אפי' להוסיף מחזקת איסור כדעת הפר"ח
ו"ל בדיני הספיקות ובהאי שוחט איכא ס"ס גמור וכו' ע"ש באורח והרב
כו"ק ו"ל כתב ו"ל ומה שיש להמליץ בעד האגודה ו"ל וכו' דסמך אהך שינויא
דהתוספות ו"ל וכו' וע"ש מה שהמליץ בעדו כעוב טעם ועיין נמי להרב
הש"ך ו"ל סע"ק ח' מ"ש שם ועיין להרב שפתי דעת ו"ל שם וכתב וו"ל
ולפי שיש כאן דינים אמרתי אכתוב כעו"ה וכו' וע"ש מה שפרט דינים בזה
ועיין בדיון א' ונ' והעולה מדבריו לעניינו דאפי' דאיכא חזקה דכהמה כחיה
וכו' ג"כ נוכל להתיר מבח ס"ס גמורים לדעת הרב הש"ך ו"ל ועיין עוד
להרב הנז' בחלק מש"ז מ"ש לדעת הט"ז ע"ש ודוק היטב :

והנה

רב ברכות קי

והנה

מורי חופשי ראיה ראיתי בס"ד להרב חק"ל ו"ל ביר' סי' ט'
שחקר בדיון זה והאריך מאוד בענין הס"ס שיש לומר בזה וזכר
לרבי הרב הט"ז ו"ל והרב פר"ח ו"ל וכמה מן השו"קיס ו"ל ראשונים ואחרונים
ע"ש באורך וברוחב וכתב הרב ו"ל שם בס' ט' דף ט"ו ע"ב בר"ה אך מה
נדבר שהרי וכו' ואי ק"ל היא גופה תקצי כיון דק"ל ס"ס להקל בכל התורה
מה מקום לאסור בשוחט ששכח דאיכא ס"ס גמור וגם לרבות הסוכרים
ס"ס שאינו מתהפך הוי ס"ס א"כ איך ק"ל לאסור בשוחט ונמצא הסבין פגום
מאחר שיש בו הס"ס המתיר גם בע"ז החמורה הא' נמי ל"ק דהרי הרשב"א
ו"ל כתובה הכיח ראיה מענין זה דס"ס באחזוק לא מהני וכן נראה מדבריו
איסור והיתר הארוך הביאו הרב דרכי משה ו"ל ביר' סוף סי' כ"ז וכן
הכריח בתשובת הרב משאת בנימין ו"ל סי' ל"ח מתשובת הרשב"א ו"ל הלוי
ומשאר דוכתי ודחה דבריו מור"ם ו"ל החולק על זה גם הש"ך ו"ל והט"ז
ו"ל עם שדחו ראיות המשאת בנימין ו"ל העלו עיקר כן דס"ס במקום חזקה
אינו בלום וא"כ הבא בענין שחיטה דאיכא חזקה דכהמה כחיה בחזקת
איסור עומדת על כן ק"ל לאסור בשוחט ונמצא סבין פגום אע"ג דאיכא
ס"ס ומנה בשוחט ששכח דיני שחיטה אע"ג דאיכא ס"ס אינו כלום והנה
אמת שהרב פר"ח ו"ל ביר' סי' ק"י האריך להוכיח דס"ס גם באחזוק שרי
וכן נראה דעת רוב רבותינו הספרדים בתשובה שהעלו להתיר בס"ס גם
במקום חזקה ולא גרגשו כלל מזה וגם הרב פלתי ביר' סי' ק"י העלה
עיקר כן מ"מ הנה ראיתי גדול אחרוני ומנינו הרב פ"י בקו"א פ"ק דכתובות
הראני ידו הנפלאה והכריח בראיות דאין מקום להתיר בס"ס דאחזוק וגם
אני בעמיתי עמדתי על דבר זה באורך וסוף דעתי נוטה דאין להתיר ס"ס
במקום חזקה ומינה למה שאנחנו דיני בשוחט ששכח גם דהוי ס"ס אסור
שחיטתו למפריע כיון דהוי במקום חזקה וכו' ושוב האריך עוד הרב ו"ל בזה
ברוחב מבינתו וכתב שם בדף י"ז ע"ד וו"ל אך היתר זה ראוי להעלימו מכמה
אנפי חדא שכבר גלית דעתי שאחר שעמדתי על כירור ענין זה דס"ס באחזוק
אי חשיב ס"ס ונראין עיקר דבריו האחרונים ו"ל רבני אשכנז ו"ל שתפסו
עיקר דלא חשיב ס"ס וכ"ש שדעת רבני אשכנז להחמיר בשל תורה ותו דגם
לרבותינו

רב ברכות

לברכותיו ו"ל המתירים כיון שהם תפסו עיקר דגם ס"ס שאינו מתהפך הו
ס"ס וכיון דקי"ל בשותט ונמלא סבינו פגום לאסור אע"ג דאיכא ס"ס גמור
גם דלא ידענו טעם הדבר מ"מ אין ספק בדבר והרי שותט שהוחזק ושכח
להא דמי ונקטינן לאסור וכו' ושוכ האריך עוד בזה וכתב שם בדף י"ח ע"ג
ו"ל הכלל העולה הנה שדעת האגודה ז"ל להתיר בשותט ששכח דיני שחיטה
ונטל קבלה למפריע ונמשכו אחריו מור"ם ז"ל וב"ח ז"ל וש"ך ז"ל ול"ח ז"ל
ודמשק חליעור ז"ל וכן דעת הרב הפלתי ז"ל והרב פני יהושע ז"ל רבני
אשכנז מ"מ למה שכתבאר אין מקום להתיר ונראה דברי הרב הט"ז ז"ל וכו'
יחנה בעתה בין כתיבה למקרה האיר וזרח שו"ת אבן עזר ורמב"ם לו שם
בשאלה ר"ח שהביא תשובה לאחר קדוש וכו' והסכים על דיו מר"ן כ"י ז"ל
מאור ישראל אשר כל ישראל קבלו הוראותיו וממלא דבר יראה הרואה שהסכימו
לאסור גם באינו בקי בהנהגה וכו' ושמה לבו ויגב שכוונתי לרעת קדוש עכ"ל
ע"ס :

והנה

מקדם לאר"ם לריכוס אנתנו למודעי דהא ודאי שהכרית שעשה
הרב ז"ל מהאי דשחט כמה עופות ונמלא הסבין פגום דקי"ל
לאסור הכל והנה דאיכא ס"ס וכל הפוסקים ז"ל דס"ל ס"ס במקום חוקה שרי
ס"ל נמי דלא בעינן ס"ס מתהפך וכתב דלא מלא טעם על זה ע"ס בד"ק
ולכאורה דבריו תמוהים דהא הרב הש"ך ז"ל בסי' ק"י ועוד שאר פוסקים
ז"ל פקפקו בספיקות אלו דהילמא לא שחט כנגד הסומנים ובספק דשחט
במישעו כהראי אופנים וגם הקוס' ז"ל בעלמס לא כתבו אלא דהוי כעין ס"ס
ודבר זה שנוי ומשולש בדברי הפוס' ז"ל וגם בהקדא דשחט כמה עופות דקי"ל
לאסור גם קמיתא אע"ג דאיכא ס"ס כבר נתעורר הרב פר"ח ז"ל בסי' ק"י
וכתב טעם מספיק על זה דזה לא חשיב ס"ס ע"ש ועיין עוד בשאר פוסקים
ז"ל ור"כ השתא ליכא ראייה מזה כלל ודע נמי דמלכד דרוב הפוסקים ז"ל
לא בעו מתהפך הנה גם לסברת הפוסקים ז"ל רבעו מתהפך הנה לגבי הראשון
ודאי איכא מתהפך ס' בעלמס ס' בעור ואת"ל בעור שחט בעור בתרייתא
וכן הוא להפך ס' בראשונה ס' באחרונה ואת"ל בראשונה שחט בעלמס ומוכרח
הדבר לומר דאין זה חשיב ס"ס ואין כאן מקום להאריך בזה.

אין

רב ברכות קיא

אין

שיחיה הנה נמצינו למדין מזה הדין האגודה ז"ל בשותט וכו' .
שגם במקום חוקה שרינן בס"ס דהא קחוינן לכמה פוסקים ז"ל
שהתירו הכא מבח ס"ס והנה שחט במקום חוקה רבהמה בחייה בחוקה
איסור עומדת והנה דיש מן הפוס' ז"ל דפלוגי על האגודה ז"ל לאו משום דס"ל
לא מהני ס"ס במקום חוקה הוא דפלוגי אלא מבח טעמא אחרונה הוא
דפלוגי וראשון הראשון הוא הרב פר"ח ז"ל דפלוגי על האגודה ז"ל בזה והוא
ז"ל פקיק ותיי דמהני ס"ס במקום חוקה וכמבאר באורך בסי' ק"י ע"ש וגם הר'
מהר"ר עזרי' יהושע ז"ל וה' מהר"ח ז"ל לא מצינו שסתרו כאן הס"ס משום דהר'
במקו' חוק' ולא זכרו מזה כלום כאשר יראה הדין' במהר"ם ז"ל ח"כ סי' י"ב ע"ש
ודברי מהרע"י ז"ל שהביאם ה' הכנה"ג ז"ל כי"ד סי' א' הנהב' יאות מ' ע"ש וגם ה'
הכנה"ג ז"ל שהאריך שם בזה ב' לא נכנס בזה הטעם דהוי ס"ס במקום חוקה
כלל ואדרבה השופט אמת ישפט בדרך מכל דברי הרבנים ז"ל הנו' דלית להו האי
סב' דלא מהני ס"ס מבח חוקה כלל ומן תשובה אשר הובאה בס' בהקדא אבן
רוכל והסכים עליו מר"ן ז"ל ע"ש אדרבה נראה נמי להפך ושפיר מהני ס"ס גם
במקום חוקה דהא ה' ז"ל שם בתחילת בנין תשו' זכר להא דהתו' ז"ל שכת' בס"ס
וכו' ונשמר מזה בעניינו ע"ש ומה שהביא להקדא דרב חונא ופי' רב שפאסי
ז"ל לאו משום למימר דאפי' אי איכא ס"ס לא מהני במקום חוקה דזה לא
נוכר בדבריו כלל דוכי מאן דס"ל מהני ספק ספיקא במקום חוקה הא דרב
חונא דבעינן שיתברר ויתוודע כמה נשחט אלא דס"ל דהספק ספיקא
הוא נחשב כדאורי וכלאלי נכתבר לנו כמה נשחט וכמו שאר דינים דבעלמא
דמהני בהו ס"ס וא"כ כדאורי שאין זה במשמעות דבריו וכוונת דבריו ז"ל
הוא מבוארת למעיין ואין צורך להאריך ודוק היטב . וגם מדברי הרשב"א
ז"ל שהביא מר"ן ז"ל בכ"י שכתב איני רואה שום הכשר למה ששחט ולא
לכלום שאין כאן אלא חרא ספיקא וכו' ומשמע דאם איכא תרי ספיקי מהמי
והנה דהכא הוא מקום חוקה מוכרח נמי דס"ל מהני ס"ס במקום חוקה
וגם שהרב הט"ז ז"ל דחה זה וכתב שאין ראיה מדברי הרשב"א ז"ל וסחויין
אחריו בדבריו הרב חק"ל ז"ל שם בסי' ט' דף י"ז ע"ד הנה יש כמה מן
הפוסקים ז"ל דפלוגי על הט"ז ז"ל בזה ואין שיחיה העולה מכל האמור
דמצינו

רב ברכות

דמלכו ראונו לבמה וכמה מן הפוסקים ז"ל שהתירו למפרע מכת ס"ס והגם שהוא במקום חזקה ועוד למדנו דגם הפוסקים ז"ל דפלגי על זה לא פלגנו משום האי טעמא דלא מהני ס"ס במקום חזקה גם עוד כמו דמתעוררת חזקת רובל ז"ל נמי איכא לכאורה קצת ראיה דמהני ס"ס גם במקום חזקה וגם מתעוררת הרשכ"ה ז"ל הבאה מר"ן ז"ל ככ"י איכא נמי ראיה לדעת הפוסקים ז"ל אלא שהרב הט"ז ז"ל ואחריו החזיק הרב חק"ל ס"ל דאין ראיה מזה ודוק ועיין להרב חק"ל ז"ל ר"ד ע"א ד"ה והיה נראה לי וכו' :

מעשה

נלכה גא' ונשוכה לפשוט ספיקא דידן ככ"ד ראיכא ס"ס ואיתחזק איסורא והלא מראש נביע אומר דיש לזה ראיה ברורה ממנו שפסק מר"ן הקדוש ז"ל כס"י ק"י סעיף ד' רוב חמיות מוכרות כשר שחיטה ומיעוט כשר נכילה לקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ונתערבה באחרות ואינה נוכרת בטילה ברוב משום ס"ס ע"ס . וא"כ השתא כמו שתאמר התם ספק אם חתיכה זו מהכשירה ספק אם מהטרופה בן אתה אומר כדמיון הזה ככ"ד ספק אם זו נשחטה בסכין שנבדקה אחר השחיטה ונמלאת כשרה ספק אם נשחטה בסכין בפעם שנבדקה אחר השחיטה ונמלאת פנומה וכמו שתאמר התם ואת"ל שזו מן הנכילה שמה לא זו היא הנכילה אלא האחרת בן נמי כאן אתה אומר בן ואת"ל שנשחטה בסכין שנבדקה אחר השחיטה ונמלאת פנומה שמה אותה התרנגולת הפעם נשחטה קודם הפגימה כי אחר שנשחטה זו נפגמה ולא זו היא הנכילה אלא כשרה היא ודוק :

והנה

הרב פר"ח ז"ל הביא ראיה מהא דמר"ן ז"ל דשרי ס"ס גם באיתחזק איסורא דהא הכא נמי חשיב איתחזק איסורא דהא איכא ודאי נכילה בחנות וכו' ע"ש וראיתי להרב הגדול חק"ל ז"ל בח"א מ"ד ס"י ק"ל דף ר"ג ע"ג שהקשה עליו והאמר הא נמי ל"מ דבאקבע אף דאיסור מר"ת לכ"ע אינו אלא מכח ספק וכי נתערב דהו"ל ס"ס שרי דכל ס"ס שרי אבל משא"כ באיתחזק דספק הא' הוי כוראי איסור ואינו באשם תלוי כי אם בחטאת בכו האי מהיכא תיתי להתיר איסור תורה בס' גרורה והרב משה

רב ברכות קיב

משום איתחזק איסור לאיקבע איסור ובכה עורה ביטוייהו שזה אסור ודאי חזק ספק עכ"ל

והנה

לכאורה לדין לעמוד בדברי הרב ז"ל שכתב משא"כ באיתחזק דספק הא' הוי כוראי איסור ואינו באשם תלוי כי אם בחטאת ע"ס . והשתא לדין להבין באיזה ענין קאמר הרב ז"ל דהא בנוכח דידן שהסבין נמלאת פנומה לאחר שחיטה הנה הפילו על התרנגולת האחרונה שנשחטה כתב להדיא הרמב"ם ז"ל שהוא ספק נכילה וכמבואר להדיא בפ"א מה' שחיטה הלכה כ"ד וכן פסק מר"ן ז"ל להדיא בס"י י"ח סעיף י"ח ובס"י כ"ח סעיף כ' ע"ש ועיין בש"ך ופר"ח ז"ל ס"י י"ח סעיף א' וא"כ איך שייך שיתחייב חטאת על הספק וגם בשאר גווני דאיתחזק איסורא כגון ספק מנורשת דאיתחזק איסורא דאשת איש ג"כ פסק הרמב"ם ז"ל דהכי עלה מביא אשם תלוי וכדאיתא כל זה בפ"ח מה' שנגות הלכה ג' שכתב וז"ל וכן כל הבא על אשת איש שער אחד אומר מת בעלה ועד אחד אומר לא מת חייב באשם תלוי והוא הדין לספק מנורשת שהרי נקבע האיסור אבל ספק מקורשת לא נקבע האיסור ע"כ ע"ש והרמב"ם ז"ל השוה זה דאיתחזק לאיקבע דהא באיקבע איסורא כגון שהיתה לפניו חתיכת חלב וחתיכת שומן ואין יודע איזה הכל אשתו ואחותו עמו בבית ואינו יודע איזה מהן בעל דג"כ חייב אשם תלוי וכל זה הוא הסך דברי הרב חק"ל ז"ל דקא מתמה על הרב פר"ח ז"ל ואם באנו לומר דהרב חק"ל ז"ל דקאמר באיתחזק מביא חטאת הוא איירי בכגון ששחט ולא בדק הקומטים שפסק על זה הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' שחיטה הלכה י"ב כל השוחט לדין לכוין וכו' ואם לא בדק ובחזק הראש קודם שיבדק הרי זו נכילה וסמך הטעם לדין זה משום כל בהמה בחייה בחזקת איסור וכו' וע"ש בב"מ ז"ל והגם דרב"ז לא נזכר בפ"ח ז"ל אבל מ"מ מאחר דהרב פר"ח ז"ל קא פסיק ותני ככל מירי דאיתחזק מהני ס"ס וקא' יליף לה מהכא דאיקבע איסורא להכי קא מקשה עליו הכי אבל אין זה ניתן לומר בדברי הרב חק"ל ז"ל דמרבירי הרב ז"ל משמע דעל כל גוונא דאיתחזק קאמר שהוא בחטאת וגם נמי אם בן כוונתו אין זה כ"כ קו' על הרב פר"ח ז"ל שפיר וכו' על שאר גווני דאיתחזק באופן

רב ברכות

באופן כי דברי הרב ז"ל ע"ה ודוק :

ידע דאס יקשה לכך על מה ועל מה שניח דין זה דסקין מהא דלא
ברך דיו ודאיו וו ספק הנה לך נא ראה למר' ז"ל בכ"מ שם
כפ"א מהלכות שחיטה הלכה כ"ר שכתב טעם לזה משום דסקין אתרעאי
בהמה לא אתרעאי ולכן אין איסור כי אם מספק ומשפ"ך בההיא שכתב
הראש ולא ברך דהרעיותא בבהמה דקה חזינן שכתב כל ראשה והוא לא
נבדקה מקודם על כן הוי ודאי נכילה והשתא לפ"ז ממילא תדע דמה שכתב
הרב הכנה"ג ז"ל סי' י"ח בהנה"ט אות ג' משם הגהות הר"ף ז"ל ע"ע בדברי
הרמב"ם ז"ל שספק גבי סכין שנמלאת פנומה ה"ז ספק נכילה ע"ש הנה
לפ"ז לוכא שום ז"ע בדברי הרמב"ם ז"ל וטעמו ונימוקו עמו ודוק וג"כ ה'

ואחרי חק"ל י"ד ח"א דף קס"ה ע"א עי"ש :
החיפוש מלאתי ראיתי בס"ד להרב חק"ל ז"ל כפי' קי"ד רף
קס"ד וקס"ה וקס"ו שזכרנו מדברי הרמב"ם ז"ל מכמה
מקומות מהלכות שחיטה ומשאר מקומות דעל הספק אינו חייב עונש
גם במקום חזקה וזאת השם תלוי וס"ל בין באיתחזק בין באיקבע חייבו
השם תלוי ע"ש בדיובור המתקול וזכר ראיתי להרב דברי אמת ז"ל וכו'
ע"ש והשתא יש להתפלגא בדברי הרב חק"ל ז"ל הפלגא ופלא דאף לא זכר
דברי עצמו שהוא ז"ל פסיק ותני הכי מדברי הרמב"ם ז"ל מכמה מקומות
וא"כ מאי קא מתמה על הרב פר"ח ז"ל דמרמה איקבע איסור לאיתחזק
איסור וכתב דהוכח ראיתחזק הוי בחטאת ולא באשם תלוי הפך דברי עצמו
שזכרנו בהאיות ברורות וז"ע ודוק :

וגם זאת לא אמנע מלהודיע דלכאורה יש לרקדק בעיקר דבריהם
של הרב פר"ח ז"ל והרב חק"ל ז"ל שכתבו דאם אכלה הוי איקבע
איסור דחייב אשם תלוי הנה הדבר יפלא דאשם תלוי מאי שיאטיה הכא והא
הכא האיסור הוא איסור נכילה ובאיסור נכילה קי"ל כרבנן דלוכא אשם תלוי
לא חטאת כלל וכדאיתא להדיא בהרמב"ם ז"ל הלכות שגגות פ"א כל עבירה
שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת קבועה ומנה שם כל
חייבי כרת ובנכילה ובאבר מן החי לוכא כרת כלל וגם חטאת נמי לוכא וכן
אשם

רב ברכות קינ

אשם תלוי נמי לוכא דהא כתב הרמב"ם ז"ל שם כפ"ח כל שחייבין על שגגתו
חטאת חייבין על לא הודיע שלו אשם תלוי וכו' ע"ש והשתא גבי איסור
נכילה וטריפה בין באיסור קבוע בין באיתחזק לא שייך כזה לא אשם תלוי
ולא חטאת כלל ואף אמרי רבנן אשם אכלה חייב עליה אשם תלוי או חטאת
ומהו מוכרח להרחק ולפרש מרובת דבריהם ז"ל שרמב"ם וכוונתם לומר דהו"ל
איקבע איסור דמכא עילו בעלמא אשם תלוי אשם הוא בדבר ששגגתו חטאת
וזדונו כרת ולאוי דהאי דינא דאיסור נכילה וטריפה קאמרי רבנן דמכא אשם
תלוי או חטאת ודוק :

אין שיהיה הנה גזונא דכ"ר הא ודאי שפיר לוכא למפשטה לרעת
הפר"ח ז"ל מההיא דמרן ז"ל בשם"ט סי' ק' סעיף ד' גבי רוב
חיות וכו' ע"ש וגם זאת תדע דעריפה עוד גזונא דמרן דין דהא הכא אין
אנחנו חוששים ומסתפקין כי אם על אותם התרנגולים ששחטנו בסכין זו עתה
שנמלאת פנומה ואין אנחנו מכירים מי הם ולא שאנחנו חוששים כשכילם
אין איסורם ודאי כי אם מלך הספק ומכא חזקה אבל משפ"כ כההיא דרוב
חיות דמרן ז"ל השאשא היא על ודאי נכילה וכוונתו דהפרש גדול יש כן
אשם תלוי מודאי איסור לבין אשם תלוי מספק איסור :

ומילתא אנב אורחין נמא דמה שיש לכאורה לרקדק דהא שפ"ס
מר' ז"ל בסעיף ד' ברוב חיות וכו' דמותר משום
ס"ס אהא שפסק בסעיף ח' בהרמב"ם ז"ל דבעי ג' תערוכות כבר עמדו על
זה כמה מן הפוסקים ז"ל והרב הגדול אחרון חביב הרב פר"ח ז"ל סעיף ק'
י"ז העמוק הרחיק בזה והלכה זו העלה דדוקא בדברים החשובים הוא דבעי
ג' תערוכות . אבל בדברים שאינם חשובים כההיא דסי' ד' ללא הוי חת"ל
לא בעינן תלת תערוכות וה' עמו שהלכה כמותו וטעמו ונימוקו עמו . וכן
הוא דעת הגאון רבני אחרוני האשכנזים הרב ט"ף ז"ל ועיין להרב ז"ל
בפלותי סעיף כ"ט ע"ש ועוד עיין לשאר פוסקים ז"ל ואין טורח לתזכיר עוד
לדברי הפוס' ז"ל לך אתה וראה בעיניך עיני דריק תקוונה משימים .

ידע דהטור ז"ל ח"א כפי' תל"ט פסק גבי תשעה כפורין של חטא
וא' של חמץ ולא ידע אי מנה שקיל או חמץ שקיל והכבר קמ'
דאיכא

רב ברכות

דאיכא ס"ס דאין פריק בדוקא גס הא לא כוטל ע"ס ורין זה הוא דומה
 בדומה ממש לדין רוב חמיות דס"י ק"י סעיף ד' הנו"ל שפסקו הטור ז"ל ומר"ן
 ז"ל דמותר משום ס"ס ולפי הוכחת הרב פר"ח ז"ל מרוב חמיות גס מהכא איכא
 הוכח' לא שראיתי למר"ן ז"ל כש"ע שס' בס"י תל"ט שהשמיט חלוקה זו דאם הככר
 קטן דאינו פריק בדוקא משום ס"ס ואמנם פריק אחת לדעת דהא ודאי מה
 שהשמיט מר"ן ז"ל חלוקה זו ולא פסקה כש"ע לאו משום דס"ל לא מהני ס"ס
 באיתחוק לא היינו טעמא התם הוא משום דאיתחוק הספק דדילמא אכלו כולו
 הוא ספק גרוע ולא חשיב ספק חשוב שילטרף עם הספק הא' להיות ס"ס
 ועיין למר"ן ז"ל בכ"י גבי דין עבור אחר של חמץ וב' בתים בדוקים דחשיב
 לס' הנו"ל ספק גרוע ולכן איכא למימר הגם שהטור ז"ל החשיבו לספק כרין
 ט' זיכורים והגם שהוא גרוע הנה מרן ז"ל כש"ע אפי' בהא דתשעה זיכורים
 לא רצה לחשבו לספק ולגרפו לספק הא' שיהיה ס"ס ועיין להרב עולת שבת
 ז"ל שהבין בדעת מר"ן ז"ל דלא פליג וכן נראה מדברי מור"ם ז"ל ועיין
 להרב חק יעקב ז"ל

ואחרי החיפוש ראיתי להרב משנה למלך ז"ל בה' חמץ פ"ב הלכה
 י"ג שחילק בין ההוא דתשעה זיכורים של מזה לבין ההוא
 דעכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יולא וכבר בפיו משום דתשעה זיכורים לא
 איתחוק איסורא אבל בעכבר נכנס בפיו איתחוק איסורא ע"ס. והנה
 לבאורה משמע דפליג על הרב פר"ח ז"ל בהא דאיכבע דהרב פר"ח ז"ל
 חשיב לאיכבע איתחוק איסורא והרב מש"ל ז"ל לא חשיב ליה איתחוק.
 ומינה לנ"ד ממילא לפי דעת הרב משנה למלך ז"ל ליכא הוכחה מדברי מרן
 ז"ל מהא דרוב חמיות דמהני ס"ס היכא דאיתחוק איסורא אלא שמדברי הר'
 משנה למלך ז"ל הנו"ל אכחנו למדין לדעת הטור ז"ל דס"ל מהני ס"ס אפי'
 היכא דאיתחוק דהא הרב מש"ל ז"ל חילק שם לדעת הטור ז"ל בין ט' זיכורים
 לבין עכבר נכנס וכבר בפיו בין איתחוק ללא איתחוק וכתב מאחר דספק
 דאכלו לא חשיב ספק כ"כ לא מהני לגרפו לספק הא' ולעשותו ס"ס ומשמע
 להדיא דאם הוא ס"ס גמור בהא דעכבר נכנס הוא מהני ס"ס והגם
 דאיתחוק הרי מוכח להדיא שהרב מש"ל ז"ל הבין בדעת הטור ז"ל דס"ל

מהני

רב ברכות קיד

מהני ס"ס גס באיתחוק :

ואחרי אשר חודיע לסיס אותנו את כל זאת וכתברר אללנו לדעת
 הרב פר"ח ז"ל ראוי לנ"ד ממה שפסק מרן ז"ל בש"ט גבי
 רוב חמיות וכו' וכן דעת הטור לפי דברי הרב משנה למלך כנו' גס עוד
 מלבד זה כ"ל בס"ד להוכיח לדעת הרמב"ם ז"ל דהאי חששא דאיתחוק איסור'
 ליתא כנ"ד דאיכא ס"ס והוא ממ"ס רבינו הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' טמ' וז"ל
 כל הספיקות בין בטומאות בין במאכלות אסורות בין בעריות אין להם לא
 מדברי סופרים וכו' ע"ש ועיין להראב"ד ז"ל בהשגותיו שם ועיין למרן ז"ל בכ"מ
 שם שכתב וז"ל ואחר מן הטענות שכתב שם שטענו על רבינו הוא מדקייב
 רחמנא אשם תלוי ודבר זה יש בו רבינו שמתאחי כתוב בספר יצן בספר זה
 בלשון הזה ואעפ"כ דבר שחייבין על זדונו כרת ספיקו אסור מן התורה שהרי
 עושה אותו חייב אשם תלוי עכ"ל ע"ש נמאנו למדין מכאן שסברת מר"ן
 ז"ל בדעת רבינו הרמב"ם ז"ל דהכל תלוי בחיוב כרת וכל היכא דאינו חייב על
 זדונו כרת אעפ"י דאיתחוק איסורא נמי ספיקו אסור מדרבנן אבל מדאורייתא
 מותר ועיין עוד לרבינו הרמב"ם ז"ל ורבינו הכסף משנה ז"ל בסוף הלכות
 כלאים ע"ש.

וראיתי בס"ד להרב מהרימ"ט ז"ל בח"ב פענין הספיקות בתחילת
 הספר שפילל בדעת הרמב"ם ז"ל אי ס"ל הספיקות הם
 מדרבנן גס אי איתחוק איסורא או איכבע איסורא או אם דוקא בלא איתחוק
 ולא איכבע הוא דהוי מדרבנן אבל אי איתחוק הוי דאורייתא והאריך בזה
 והביא דברי הרב מהרש"ח ז"ל ע"ש ועיין להרב פר"ח ז"ל י"ד בקונטרס
 הספיקות אשר בס"י סע"ף ה' מה שהאריך בזה והעלה לדעת הרמב"ם
 ז"ל דכל היכא דאיתחוק הוי מדאורייתא ע"ש וראיתי בס"ד להרב דברי חמת
 ז"ל בקונטרס תשיעי דף פ"ה ודף פ"ו שזכר לדבריהם ז"ל והעלה לדעת
 הרמב"ם ז"ל דס"ל כל הספיקות הם מדרבנן ואפי' היכא דאיתחוק איסור'
 או איכבע וזאת בחיובי כריתות דגלי קרא דחייב אשם תלוי דהוי ספיקו מן
 התורה ע"ש מה שהאריך מאד בזה והביא ראיות וגם קושיא שהקשה הרב
 מהרימ"ט ז"ל ומהרש"ח ז"ל על הגירסא שהביא מרן ז"ל בכ"מ הנו"ל מכח
 דברי

רב ברכות

דברי הרמב"ם ז"ל בענינו שכתב בין בעריות וכו' ע"ש הנה כבר יושבה הרב
דברי אמת ז"ל במרוצת לשוט בעוב טעם דבעריות ושבתות נמי הגם דאינהו
חיוכי כריתות משכחת להו ספיקא מדרבנן וכגון ללא איתחזק איסורא והוא
פשוט. גם ראיתי להרב חק"ל ז"ל שם ב"ד סי' קי"ח שהביא מן הרב שמואל
בארץ שאישר וקיים הגירסא זו של מר"ן ז"ל בכ"מ ע"ש גם הרב מהרש"ל
ז"ל סי' י"א אישר וקיים גירסא זו של מרן ז"ל וכאשר זכר הרב חק"ל ז"ל
והאריך מאוד בזה שם בסי' קי"ח. ועיין שם להרב ז"ל סוף סימן הנו"ל בדף
קל"ה ע"א וע"ב ע"ש והנה הגם שהרב חק"ל ז"ל לא סמך בסוף דבריו
על גירסא זו של מרן ז"ל וכתב דיש לדון בדעת הרמב"ם ז"ל דכל היכא
דאיתחזק איסורא הוי ספיקו מן התורה ואע"ג דליכא אשם תלוי מ"מ הא
מרן ז"ל בכ"מ הבין בדעת הרמב"ם ז"ל דכל היכא דליכא אשם תלוי הוי
ספיקו מדרבנן ואע"ג דאיתחזק ורכים המה אריותא דקיימי עמיה בזה
לדעת הרמב"ם ז"ל והם הרב מהרש"ל ז"ל והרב מהר"ם ז"ל חביב ז"ל והרב
דברי אמת ז"ל גם ראיתי עוד להרב חק"ל ז"ל ב"ד ס"ס קי"ד דף קס"ו ע"א
שהביא מתשובת מהרש"ל ז"ל ח"א סי' כ"ב שכתב בספק אם נתגרשה דיש
להתיר כיון דעיקר הספיקות אסור מד"ס להרמב"ם ז"ל ורעמיה וכו' ע"ש
וידוע הוא דבספק אם נתגרשה איכא חזקת איסור דא"ל. גם ראיתי בס"ד
להרב חק"ל ז"ל בסי' קי"ח דף ק"ז בד"ה וראיתי בתשובת יד איהו ז"ל וכו'
שהביא מן הרב יד איהו ז"ל שקיים הגירסא שהביא מרן בכ"מ ע"ש. וראית
שוב להרש"ב ז"ל שזיין לתשובת מרן אה"ע דפ"ו ע"א ע"ש והרואה שם ימצא
שאלמלא הוי רואים הרב מהר"ם ז"ל ומהרש"ל ז"ל תשובת מרן אה"ע הנו'
לא הוי מקשים על דברי הרמב"ם ז"ל מדוידה אדוידה כפי הגירסא שהביא
מרן בכ"מ דשם בתשובה יישוב להדיא מרן ז"ל זאת הקושיא והוא כמו הישוב
שכתבנו לעיל בס"ד מן הרב דברי אמת :

ודע

דהשתא שפיר איכא למומר בהא שפסק מרן ז"ל בשם"ט י"ד סי'
ק"י סעיף ט' שכתב וז"ל כיון שספק הא' היה בגופו אין להתירו
מכח ס"ס ע"כ ע"ש דאפשר דבכוונה מכוונת כתב כיון שספק הא' היה
בגופו ולא כתב כיון שספק הא' היה מן התורה וכמו שכתב מור"ם ז"ל בהגהה
ע"ש

רב ברכות קיה

ע"ש דהא הכא ליכא חיוכי כריתות וא"כ גם שפך ראשון אינו מן התורה
כי אם מדבריהם לדעת הרמב"ם ז"ל ומרן ז"ל ס"ל בדעת הרמב"ם ז"ל ולכן
כתב משום דהוי בגופו ועיין להרב פר"ת ז"ל שם סע"ק י"ט מ"ש שם ע"ש :
ועוד דע דלכאורה בעת לא נמצא מקום גולוי בדעת מרן ז"ל מה
סברתו בזה היכא דאיתחזק איסורא אי הוה ספיקו דאורייתא
או דרבנן אם הוא בדבר דאינו באשם תלוי ורבינו הטור ז"ל ב"ד סי' ז' ו'
משמע דס"ל דהוי מן התורה אבל מדברי רבינו מרן הכ"י ז"ל לא משמע
לאו הכי ולא הכי ולא נודע לנו איך מסכמת דעתו בזה וגם ממה שפסק
מרן בשם"ט סי' קי' וסי' ק"מ אין ראיה דס"ל דהוי דאורייתא ועיין להרב פר"ת
ז"ל בסי' קי' סע"ק י"ז וסע"ק ח' ע"ש ואין פנאי עתה להאריך בזה ולתור
ולחקור ולדרוש על סברת מרן ז"ל והסכמתו לדין בזה ואיך שיהיה זאת ולא
לנו מזה לדעת הרמב"ם ז"ל דכל היכא דליכא אשם תלוי הוי ספיקו מדרבנן
ואפ"י באיתחזק איסורא הא ודאי שפיר איכא למשרי בכ"ד משום ס"ס לדעת
הרמב"ם ז"ל דהכא בכ"ד ליכא אשם תלוי וממילא ליכא נמי איסור תורה כלל
גם בספק הא'.

ועוד

נראה לכאורה להביא בס"ד ראיה לכ"ד מפסקי מרן ז"ל בשם"ט
ח"א סי' תפ"ט סעיף ח' אם שכח לבדך באחד הימים וכו'
אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר יספור בשאר הימים כבכרה
עכ"ל ע"ש וכתב הרב פר"ת ז"ל הטעם הוא משום דאיכא ס"ס ס' אם
דלג או לא ואת"ל דלג שמה הלכה כר"י שלא הפסיד הספירה ולפיכך יספור
כבכרה ע"ש וכן הסכימו בטעם זה דס"ס שכתב הרב הפר"ת ז"ל הרב מהרש"ל
ז"ל בס' מקראי קודש והרב מהר"י עיי"ש ז"ל במטה יהודה והרב מאמר
מרדכי ז"ל והרב בית דוד ז"ל סימן רס"ח ועוד עיין לשאר פוסקים ז"ל

והנה

בענין איסור ברכה שאינה לריבא אי הוי דאורייתא או דרבנן
אכא פלוגתא דרבנותא ז"ל דהתוספות ז"ל סוף דל"ג ע"א ר"ה
והרא"ש ז"ל פ"ק דקידושין ס"ל דרבנן אבל הרב מנחם אברהם ז"ל סי' רט"ז
סע"ק וא"ו כתב שדעת הרמב"ם ז"ל מדאורייתא וכן הוא פשוט דתלמודא
בתמורה דף ר' ע"ש והרב מחמת השקל ז"ל סי' תפ"ט סע"ק י"ג כתב וז"ל
ומ"ש

רב ברכות

ומ"ס כענין ח' אם הוא מסופק וכו' יספור שאר הימים בברכה הם דברי הר' תרומת הדשן סי' ל"ז וכתב טעם דלמ"ד ספירה ב"הו דאורייתא וכו' מ"מ בספק ל"ע יש לספור וגם לברך דהא איסור ברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן עכ"ל אם כן לפי מ"ס הרב מנחם אברהם ז"ל בסי' רט"ו סק"ו בשם הרמב"ם ז"ל דברכה לבטלה הוי דאורייתא הו"ל למומר שלא יברך חבן הפ"ח ז"ל כתב בשם תרומת הדשן הטעם דהוי כעין ס"ס אחר דלא ספר ואת"ל ספר שמה ק"ל כהקדמות ז"ל וכו' עכ"ל ע"ש ואם כן השתא מדברי הרב ז"ל משמע דליכא ראיה מהבא דס"ל למרן ז"ל ברכה לבטלה מדרבנן וכמ"ס הר' ת"ה ז"ל דהא הבא טעמא דס"ס כמ"ס הרב פר"ח ז"ל ובספק ספקא לוכא למיתא אפילו באיסור תורה והשתא ממילא נמלינו למרן דמ"ס הרב ערך השולחן ז"ל סי' תפ"ט סע"ק ו' והוכיח מהבא בדעת מרן ז"ל והרמב"ם ז"ל דלא כהרב מ"א ז"ל בסומן רט"ו כלל דיש לומר באומר ובדברי הרב מחמת השקל ז"ל ועיין להרב ברכי יוסף ז"ל ח"א סימן מ"ו שהעלה העיקר הוא שדעת הרמב"ם ז"ל בשא"ץ דאורייתא והוא ז"ל ישב תשובות הרמב"ם ז"ל אהרדי ע"ש ועיין להרב קול אליהו ז"ל סימן יו"ד שהעלה כן בדעת הרמב"ם ז"ל וגם הוא ז"ל ישב תשובותיו אהרדי ע"ש ומיהו אין להקשות על הרב ערך השולחן ז"ל שהעלה בדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל שהוא מדרבנן דאפשר שהרב ערך השולחן ז"ל יתרץ תשובות הרמב"ם ז"ל כמו שישבם הרב זרע אמת ז"ל סימן א' והעלה בדעת הרמב"ם ז"ל דלעולם ס"ל שהוא מדרבנן ע"ש לא שכל קורא ישר ויפוט בלדק שהוא דוחק בדברי הרמב"ם ז"ל והעיקר הוא כמ"ס הרב חיד"א ז"ל בברכי יוסף הרמב"ם ז"ל הוא מדאורייתא :

ואגב

נמי תמצא שם שהבין בדעת מרן ז"ל בשק"ט שהוא פוסק בהרמב"ם ז"ל דס"ל ברכה שא"ל מדאורייתא ע"ש וכן תמצא עוד להרב ז"ל שם בסי' רנ"ה סע"ק ה' דף ס"ט ע"ד בר"ה חמנ"ס וכו' שכתב ח"ל האמת שמדברי מרן ז"ל הללו דאיסור ברכה שא"ל מדאורייתא בדעת הרמב"ם ז"ל כאשר כתבנו לעיל סימן מ"ז וכך מטין דברי הרב ז"ל הנזכר בתשובה זו וכו' עכ"ל ע"ש ועיין עוד בדיוור שאתר זה בר"ה ומזה ק' לי על הרב ז"ל וכו' ע"ש ועיין עוד להרב ז"ל סימן רט"ו באופן שהרב חיד"א ז"ל

רב ברכות קיו

ז"ל הבין בפשיטות בדעת מרן ז"ל שס"ל נמי שאיסור ברכה שאינה טרופה דאורייתא וכן ראיתי עוד להרב מהר"א זרחל ז"ל בקול שוה ובספר ארעא דישאל שהביא מן הרב מקראי קודש ז"ל הלכות תפלה והרב בני דור ז"ל ריש הלכות ברכות שהביא ג"כ בדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל איסור ברכה שא"ץ הוא דאורייתא ובהכנת הרב מ"א ז"ל בסומן רט"ו ע"ש ועיין להרב מהר"י אגאוי ז"ל בספר ארעא דרבנן אות ת"ז ומה שזיין עליו הרב מהר"י עייאש ז"ל בעפרא דארעא ע"ש ועיין עוד להרב חיד"א ז"ל כעין זכר מע' הבית אות ח' ע"ש :

ומדי

דברי בזה עוד רגע אדבר מילתא אנב אורחין טוריע בקלורא האומר והוא דסברת הרב עזריה יהושע ז"ל שזכר רבינו חיד"א ז"ל בברכי יוסף ח"א סימן שמ"ג ובעין זכר מע' הס' אות ט"ו ובשו"ר ברכה י"ד סימן פ"ד סעיף קטן ג' דס"ל הגם דשרי מבח ספק ספקא אפילו הכי יש לוזהר לבתחילה עיין שם הגה און להוכיח מדברי מרן ז"ל דהבא בסומן תפ"ט דלא ס"ל כן מדרשי לבתחילה לספור בברכה משום ספק ספקא דיש לומר הבא שאני משום דאיכא מילא רבה בברכה לכן תהני לן מילא זו דברכה לעשות גם לבתחילה אבל משא"כ בההיא דקאזי עלה הרב עזריה יהושע ז"ל דליכא שום מילא לוכנס המעוברת לשם לכן מהיות טוב יש לוזהר לבתחילה ופשוט ודוק :

והשתא

לפ"ז דדעת מרן ז"ל הוא שאיסור ברכה שא"ץ הוא מדאורייתא ואפ"ה פסק בסי' תפ"ט סעיף ח' אבל אם הוא מסופק אם דלג יוס' ח' וכו' דישפור בברכה מטעם ס"ס וכמ"ס השו"ס ז"ל וא"כ השתא שפיר יש להוכיח לכאורה דמהני ס"ס בדאורייתא גם היבא דיתחזק איסורא דהא הבא חשיב איתחזק דהא בתחילת הלילה של אותו היום שמסופק בו הגם הוא כרי לו שלא בירך הלא הוא מסופק אם אס"כ בירך בתוך הלילה ההוא ואפ"ה פסק דישפור בשאר הימים בברכה וא"כ השתא נמצא דהגם שבתחילת הלילה הוא בחזקת שלא בירך עדיין אפ"ה כיון שהוא מתפקד אם בירך אס"כ מתברר אז בשאר הימים בברכה ולפ"ז נמלינו למרן דמהני ס"ס בדאורייתא גם במקום חזקה ומינה לכו"ר דשפיר מהני ס"ס והגם שהוא במקום חזקה ודע דהבא החזקה אין מגברת לשני הספקות

רב ברכות

כי אם לספק אחר של אם בירך או לאו לכל לספק הכ' של אם הלכה
בר' אין החזקה מנדרתו עכ"ל אפשר להוכיח מזה הפילו במקום שהחזקה
מנדרת לב' הספיקות נמי דיוא הכי דאין לחלק בין הוכא חזקה מנדרת
לב' ספיקות לבין הוכא דמנדרת לחד ספק יען כי הפילו במקום שהחזקה
מנדרת לספק ה' הוכא למימר סוף סוף אבתי אי חולת בחד חזקה לא נשאר
בי אם ספק אחד ואין תמיד בספק אחד ועיין להרב הט"ז בסי' ק"י סע"ק
ט"ו דמשמע להדיא בדבריו ע"ש וכל זה הוא לענין שאר נדרים דעלמא אבל
לענין נדרין דיון הנה בלא"ה הוא מסוג זה יען כי נדרין דיון נמי אין החזקה
מנדרת כי אם לספק אחד דווקא דכ"ד דמי לענין זה כנדרין האו"ה בשוחט
בסבין כדוק ולאחר שחיטה נמלא פגום ונתערב אח"כ בין בהמות אחרות
דכתב להדיא שם שאין החזקה מנדרת כי אם לספק אחד וכו' וכאשר הביא
כל זה הט"ז ו"ל בסע"ק ט"ו ע"ש ועמ"ש הרב משכיל וזה ו"ל סע"ק ט"ו
ו"ל גם מוכח מכאן אף דספק הכ' אין סותר החזקה כמו מלא פנימה
ונתערבה כל ספק אחד נגד החזקה תו לא הוי ס"ס וכו' ע"ש :

אמור

מעשה נלכה נא ונשובה אל דברי הפוסקים האחרונים ו"ל
אשר דברו בזה והנה הרב הש"ך ו"ל סי' ק"י סע"ק ס"ד
האריך בזה והעלה דכל ס"ס במקום חזקת איסור לא חשיב ס"ס אבל הוכא
דהוי ג' ספיקות הפילו היה לו חזקת איסור מותר ועיין עוד להרב ו"ל
בכללי ס"ס שבסוף הסי' מלות ו"ך עד אות ל"ג ע"ש והנה באמת הגם
דמצינו להרב הש"ך ו"ל הכא דפסיק ותני לדיוא דלא מהני ס"ס במקום חזקה
מיוה אמנם מצינו ראיונו להרב הש"ך ו"ל בעלמו להפך במקום אחר והוא
דמצינו להרב הש"ך ו"ל בסי' ה' סע"ק ח' בדיון כדוק שנמלא אינו יודע וכו'
שחילק בין דין זה דאגורה ו"ל לדין דסי' ר"ה הוא משום דהכא הוי ס"ס
ע"ש ועיין להרב שפתי דעת ו"ל שם שכתב להדיא לדעת הרב הש"ך ו"ל דמהני
שם ס"ס ע"ש וכאשר כתבנו זה לעיל בס"ד ועיין עוד להרב הש"ך ו"ל בנקודות
הכסף שהתיר להדיא בדבריו האגורה ו"ל מטעם ס"ס ע"ש ואענ"כ דהכא
בדין האגורה ו"ל הוי ס"ס בשחיטה עלמא דהוכא חזקת איסור אפ"ה הסכים
הרב הש"ך ו"ל להתיר מבח ס"ס הפך סברתו שבסי' ק"י הנו"ל שסובר דלא
מהני

רב ברכות

ק"י

מהני ס"ס במקום חזקה ועיין להרב חק"ל ו"ל בי"ד סי' ט' דף י"ו ע"ד
בר"ה אף היתר זה וכו' שהקשה זה על הרב הש"ך ו"ל מדידה אדוידה
והניח בקושיא ע"ש והנה העולה מכל האמור הוא דוראי אין ללרף סברת
הרב הש"ך ו"ל שבסי' ק"י הנו"ל עם סברת הפוסקים דס"ל לא מהני ס"ס
במקום חזקה מאחר דמצינו בדבריו ו"ל עצמו להפך במקום אחר כדמי
השחיטה עלמא :

והרב

הט"ז ו"ל שם בסי' ק"י סע"ק ט"ו גס הוא ו"ל פסיק ותני
דכל הוכא דהוכא חזקת איסור לא מהני אפי' כמה ס"ס
אם סותרין החזקה ע"ש באורך והנה גם סברא זו הנו"ל אינה כדורה אללנו
דבעת הט"ז ו"ל דגם בדבריו הט"ז ו"ל מצינו להפך במקום אחר ותחלה וראש
מצינו ראיונו בס"ד להרב הט"ז ו"ל בסי' ב' סע"ק ט' שתירץ לקו' הגאון
הפרישה ו"ל וו"ל ונראה דהתם חמירין שמה וכו' והוא ס"ס אס נתן לאחר
לשחוט ואח"ל הוא שחט שמה בדין הסבין ופה וכו' ע"ש והשתא לפי סברתו
הנו"ל דלא מהני ס"ס במקום חזקה אף מהני ס"ס זה לדעת הרמב"ם ו"ל
ומיהו על זה יש לתרץ ולומר דס"ל להרב הט"ז ו"ל דמעיקרא חשבת הרמב"ם
ו"ל אינה חלה מבח חומרא ולכן כל הוכא דהוכא ס"ס הגם שהוא במקום
חזקה כולי האי לא החמיר וכן ראיתי שנגש בזה הרב פרי מגדים ו"ל בחלק
מש"ז שם וישב בדבריו בהכי ע"ש :

ואמנם

מלאתי בס"ד בסי' שי"ו סע"ק ה' הפך סברתו הנו"ל דהא
בסתפק הרב הט"ז ו"ל שם בילדה שנים אחד וכו' נקיבה
דאמאי לא נתיר מבח ס"ס ושוכ כתב דז"ע למעשה ולפי סברתו הנו"ל מא
קא מסתפק בזה והא הכא הוי ס"ס במקום חזקה דאוקמה חזקת שלא
ילדה וכדאמרינן בס"ס דכתובות דאוקמה חזקת בתולה וכן נמי הכא דאוקמה
חזקה דלא ילדה ואין מהני בזה ס"ס וגם בילדה שני זכרים שנתן טעם לזה דלא
מהני ס"ס היינו משום שהם של אדם ה' והוא כשני שבולין ע"ש ואמאי הולך לטע'
זה הא בלא"ה לא מהני כאן הס"ס כיון דהוכא חזקה דלא ילדה ואחרי
כותבי הראו לי בדבריו הרב הט"ז ו"ל בסי' כ"ד סע"ק י"ז דמוכח נמי להדיא
מדבריו דמהני ס"ס גם באותחוק הפך סברתו הנו"ל שכתב בדמי ס"ס וראיתי
שנגש

רב ברכות

שנגש בזה הרב יד אהרן ו"ל באה"ע סי' ס"ח הגה"ט אות כ"א לא שיש
ט"ס בדבריו שז"ל לסי' י"ד ע"ש וא"י שיהיה הגה כעת גם סברת הרב הט"ו
ו"ל דסי' ק"י סבור לא מהני ס"ס במקום חזקה אין להרפה עם סברת
הפוסקים ו"ל סבורים כן דהא מצינו בדבריו ו"ל עצמו להפך מזה ומנין
לך לסמוך על זה :

והרב

פני יהושע ו"ל בקונטרס אחרון למס' כתובות דף ג' ע"ב
האריך בענין הס"ס במקום חזקה ובתחילת דבריו חלק כבוד
גדול לרבנותיו הספרדים ו"ל סבורים דמהני ס"ס גם במקום חזקה ושם
אחר שהביא ראיות דלא מהני הס"ס במקום חזקה כתב ו"ל ועל המקל עליו
לסתור הראיות שכתבו ולהביא ראיות כנגדם עכ"ל ע"ש והנה לבאורה
נראה שעינין הראיות של הרב ו"ל הוא מבין דאין נידוק איפכא מד"ג
דקי"ל כוונתו דלא מהני ס"ס במקום חזקה ע"ש והנה עינא דשפיר חיי
לסרב אורים ותומים ו"ל במחברת שעשה על תקפו כהן והוא לו נדפסה
בחיבור אורים ותומים על ח"מ סוף סי' כ"ה וע"ש להרב ו"ל במחברת הנו'
סי' ק"ך שנגש בפלוגתא דר"י ור"ג והאריך מאוד בזה וכתב שם הרב ו"ל
ו"ל והוא ביקש לומר דכי דעת התוספות ו"ל דבס"ס מולאין מיד המוחזק
היינו לרבי יהושע דאליס ליה ס"ס ודבר זה ליתא וכו' דהא גם לדיון ברעב
בשאלת עיסה מהני להבשירו ולדבריו מאי פריך התוספות ו"ל מהא דליתא
ליה כתובה דהוי ס"ס הא ודאי מתניתין בתולה נשאת ליום הרביעי ר"ג הוא
דהלכתא כוונתו וכו' ס"ד דהך תקנתא ליתא לר"ג נשתקע דהרב ולא נאמר וכו'
ע"ש באורך וברוחב ועוד לבאורה יתבאר משם כמה ישובים לסתור בראיות
שהביא הרב פני יהושע ו"ל ועיין נמי להרב חק"ל סי' ק"ל דף ר"ה ודף ר"ו
שהביא ראיות של הרב פנ"י ו"ל וסתר אותם שם ע"ש באורך והנה הרואה
ידהא להרב חק"ל ו"ל שם בס' ק"ל שהאריך הרחיב בפרט זה דס"ס במקום
חזקה ועם שהוא סתם ראיות הרב פני יהושע ו"ל עכ"ל לענין דינא לא מלאו
לכו להחזיר והסכימה דעתו כדעת הפוסקים ו"ל דס"ל לא מהני ס"ס במקום
חזקה ע"ש וכן ראיתי בס"ד עוד להרב ו"ל בחק"ל אה"ע סי' כ"ט דף קמ"ג
ע"ד שדחה לדבריו משאת משה ו"ל שהחזיר במקום חזקה איסור מעשם ס"ס

וכתב

רב ברכות ק"ח

וכתב הרב ו"ל שם ו"ל ואהמ"ר אי מהא לא אורייתא שאני סבור דס"ס באיתחזק
איסור אסור' שלא בדבריו הרב כמו שהארכתי בקונטרס הספיקות ע"ש

ואולם

זאת תדע שגם בדבריו הרב חק"ל ו"ל ראיתי בס"ד במקום
אחר לבאורה נראה מדבריו דלא חש לסברא זו דלא
מהני ס"ס במקום חזקה והוא דראיתי בס"ד להרב ו"ל שם בחלק אה"ע
סי' פ"ב שנסתפק באשה שנתקדשה ספק קידושין או שנתגרשה ספק גירושין
או שנתקדשה או נתגרשה על תנאי וזינתה אח"כ אם נאשרה על הבעל
ועל הבעל וכתב הרב ו"ל שם בדף קע"ה ע"ד דיש להחזיר מבין ס"ס
וכו' ע"ש ושם לא מלאו לכו להחזיר לענין מעשה משום דהספק סב' שהוא
אם הלכה כר"י ו"ל או אם הלכה כהתוספות ו"ל הוא חייב ברור יען
שמחלוקת רש"י ו"ל ותוס' ו"ל לאו בפירושא איתמר על ההוא גוונא שנסתפק
בה הרב חק"ל ו"ל כי אם לענין מילתא אחריתי והרב ו"ל הוא שדמה מילתא
למילתא ומבין זה הבנין נידון דידהא כמחלוקת רש"י ו"ל ותוס' ו"ל וע"כ
נעשה בזה ס"ס ולכן לא מלאו לכו להחזיר בס"ס זה ולסמוך על כך הדמיון
שלו ובמ"ש הרב ו"ל כן להדיא ו"ל ומ"מ לא מפני שאנחנו מדמין נעשה
מעשה להחזיר כי ע"כ דהרב חזק חזק תלמוד לדיון עכ"ל ע"ש והשתא לפי
סברת הרב דסובר ס"ס לא מהני במקום חזקה ח"כ חזק מהני ס"ס זה
שעשה הרב ו"ל לנתגרשה ספק גירושין והא איתחזק איסורא דאשת איש והנה
מפשט דבריו הרב ו"ל נראה דהוא רוצה לפשוט גם נתגרשה ספק גירושין
דאכולהו קאי ואם כוונתו על השאר כל כהאי גוונא ודאי היה מפרש ומבאר
דבריו בזה ולא הוה מסתם סתומי ואדרבא משמעות לשוני נראה דאכולהו
קאי ודוחק הוא לומר כיון דאח"כ לא סמך להחזיר בזה על כן לא חש לפרש
דבריו בזה דהא מצינו להרב ו"ל שם בד"ה וכבר הארכתי בעניינים שו' וכו'
דנגש בדבריו על פרט זה וכתבו ו"ל ואף לגירושין ספק דקי"ל לכ"ע דמד"ה
אסורה לכל כיון דבחזקת ח"א קיימא וכו' ע"ש ואע"ג דהדמיון ההוא לאו
דקיימא הוא להלכתא ודוק היטב ומיחו דע באמת כי הגם שזמן הנראה פשוט
לבאורה דהרב ו"ל אכולהו קאי מיחו אמנם אין בדינו כח להכריח בזה
ואפשר לנו לישב ולומר דכוונת הרב ו"ל בס"ס זה להחזיר נתקדשה ספק
קידושין

רב ברכות

קירושין וקא' אבל לא לתגרשה ספק גירושין וכפרט כי הוכי דלא תקשי מדיוה
אדיוה אפי' אם יהיה דוחק גמור מוכרח אתה לסכלו ואין צורך להחריק
עוד כזה דוחק :

ואחר

החיפוש ראה ראיתי בס"ד להרב חק"ל ז"ל בח"ב מחלק י"ד
בתחילת הספר בהשמות ושוריו חלק ה"ח דף א' שנאל
בסופר שכתב תפילין על קלף שמכר לו חבירו וחבירו אינו זוכר אם זה מעובר
לשמה או לאו והתיר הרב ז"ל שם אח"ך מבח כל הקלפים והגוילים שביד
ישראל אין עושים מהם לא ס"ת תפילין ומוזוות ומגילה וקלף כתובות
והרי רוב הכתיבה היא ס"ת תפילין ומוזוות והא' כתיב אחרי רבים להטות
אפי' ברובא דליתא קמן וכו' ע"ש

והשתא

לפידבריו ז"ל שהתיר שם מבח רוב הא' ודאי דגם מידון
ידון נהי דאין להתירו לדעת הרב ז"ל מבח ס"ס משום
דאיתו ז"ל ס"ל לא מהני ס"ס במקום חזקה אבל מבח רוב מיהא שפיר
נוכל להתירו דהא רוב תרגומים שאנחנו מסתפקים בהם נשטנו בכשרות
גמורה שנבדקה הסבין אחר שחיטתם ונמלאת כשרה וכמו שהתיר הרב ז"ל
שם מבח רוב ואפילו ברוב דליתא קמן ומאי שנא מהכא דלכאורה הנה
כ"ד הוא דומה בדומה ממש לנידון הרב ז"ל דהא כמו שתרגומות בחייה
בחזקת אבר מן החי עומדת כן העור נמי מתחילת הפשטו בחזקת שאינו
מעובר עומד וכמו דהכא אינה ניתנת התרגומות כי אם על ידי ששטנו אותה
בסבין כשרה כן נמי הכא גבי הקלף אין נותר כ"א על ידי שיעבדו אותו
עיבוד לשמה וכמו הכא בתרגומות שהיא שחוטה לפנינו ואפילו הכי אנחנו
מסתפקים בה אם השחיטה הזאת היתה בכשרות בסבין כשרה או לאו כן
נמי הכא גבי הקלף שהוא מעובר לפנינו ואפ"ה אנחנו מסתפקים בו אם
זה העיבוד היה בכשרות שעיבדוהו לשמה או לאו ולכן השתא ודאי כמו
שהתיר הרב ז"ל הכא גבי קלף מבח רוב כן נמי יש להתיר הכא גבי כ"ד
מבח רוב ואין לחלק ולומר דלא התיר הרב ז"ל שם מבח רוב אלא משום
רוב הקלפים של אותו ישראל עמנו בעל זה הקלף הנידון הם מעובדים
לצורך סתם ולכן מהני טעמא דרובא אבל משא"כ הכא דאין לכל בעה"כ
ובעה"כ

רב ברכות קיט

ובעה"כ רוב היתר כי הוכי דנתלי ברוב דזה אינו ולא ניתן ליאמר דבעיקר
היתר הרוב לא מנינו כזה ואדרבא נראה מכל גווני דהיתר הרוב דאמרין
בעלמא דאין לחלק בהכי ועוד יש מה לדבר כזה ואין להחריק דוחק :

והנה

בעתה הכוא כבוא לאסוף בס"ד סברות האחרונים ז"ל כזה
דס"ל כל ס"ס שרי במקום חזקת איסור והנה ראשון לכל בית
יוסף הוא ניהו הרב הגדול הרב פר"ח ז"ל בס' ק"י העלה להלכה דכל
ס"ס שרי גם במקום חזקה גם הרב הגדול מהר"ם ז"ל חביב ז"ל בספרו
גט פשוט תפס כן בפשיטות וכמ"ש זה הרב פני יהושע ז"ל בעמנו בקונטרס
אחרון למס' כתובות שכתב וז"ל וכדרך זה של הרב פר"ח ז"ל מלאו שהלכו
כל גדולי חקרי לב ואנשי חיל מגדולי הספרדים האחרונים בתשובותיהם
המתירים בס"ס אפילו בחזקת איסור דא"א בין בענייני ענוה וכו' כמו
שמלאנו הרבה לרוב וכן דיני גירושין לא ולמד מה שכתב גדול האחרונים
מהר"ם ז"ל חביב בספרו גט פשוט בהלכות גיטין סי' קכ"ט סע"ב י"ג שכתב
כזה"ל אמנם המעיין יראה דסוגיא דעלמא להתיר בס"ס בשלונתא דרבותא
גם באיסורא דאורייתא וגם באיסור א"א להתירה לעלמא וכמו שיראה המעיין
בתשובות האחרונים ז"ל וכו' עכ"ל והדבר ידוע כיון דאפילו בשלונתא דרבותא
כתב כן כ"ס באר ס"ס ממש כנודע מתשובת האחרונים ז"ל הנו"ל וכו' .
ע"ש עכ"ל הרב פני יהושע ז"ל השייך לזה ע"ש :

ומדי

חופשי באמתחות האחרונים ראה ראיתי להרב לחס משנה ז"ל
בפ"ג מהלכות שחיטה הלכה יו"ד שגם הוא ז"ל מכת הסוכרים
דס"ס מהני גם במקום חזקת איסור דהא הרב ז"ל שם הקשה לפסק הרמב"ם
ז"ל שפסק במטלית ולמד ספק נבילה הא' הוי ס"ס ספק אי הוי כתחת העור
וכו' והניח זה כז"ע ע"ש והשתא אם הרב ז"ל הוא מכת הסוכרים דס"ס
לא מהני במקום חזקת איסור מאי מקשה ברברי הרמב"ם והא' זה הוי ס"ס
בשחיטה דאיכא חזקת איסור ואיך מהני ס"ס לא ודאי מוכרח הוא לומר
דהרב ז"ל ס"ל בפשיטות בדעת הרמב"ם ז"ל דכל ס"ס מהני ולהכי הקשה
קי על הרמב"ם ז"ל והניח כז"ע ועיין להרב פרי תואר ז"ל בס' כ"ד סע"ק
יו"ד שגם הוא ז"ל הביא קו' הרב לחס משנה ז"ל ע"ש
ושב

רב ברכות

וישוב

חמיו רחמי אור להרב פרי תואר ו'ל בספרו ראשון לציון
דף ק"ו ע"ד סי' ע"ז שהביא האו רינא דס"ס במקום חוקה
וזכר לרכי הרשב"א ו'ל בתשובה סי' ת"א והאריך מאור בזה ושוב העלה
מסקנת דבריו ו'ל שם בדף קי"ח ע"ד ו'ל מסקנא דמילתא דהגם דאיתחזק
איסורא ולא איתחזק היתורא חזקתא דאיתחזק דהגם דאיתחזק
ספיקו או ברוב ודוקא היבא דאיתרע חוקת איסור כהא דבהמה בחוקת
איסור הרי שחוטא לפניו וכן גריו ותרנגוליו ומאחם שחוטא חזקא לה חוקת
אבר מן החי וכו' ע"ש והשתא גם לפי דבריו ו'ל דבעי דווקא היבא דאיתרע
חוקת איסור הנה כ"ד ודאי כמו מורה ביה הרב ו'ל דשפיר מהני ס"ס דהא
הבא כמו איתרע חוקת איסור דאבר מן החי דשחוטא היא לפניו וכו' ע"ש
הרב ו'ל והנה אע"ג דשוב כתב הרב ו'ל ו'ל אכל אי איתרע לה חוקת
סבין דנמלאת פגומה גם בהמה בחוקת איסור קיימא ולא מהני ס"ס להעמיד
הסבין בחוקת בחוקה ולקולא מכאן זה בהמה מחוקת איסורא וכו' ע"ש
הנה כל זק אינו לא לשחט בסבין ונמלאת פגומה שאתה בא להתיר את
התרנגולים שנשחטו בבירור באותה סבין מכאן ס"ס על ידי שתעשה ס"ס
להעמיד הסבין בחוקת בחוקה ולקולא מכאן זה בהמה מחוקת איסורא ועל
זה קאמר הרב דלא מהני ס"ס ככהאי גוונא אבל הא ודאי הוא דבגוונא
דנ"ד דהספק הוא שלא נשחט אותה התרנגולת בסבין הפגומה כלל לא
בסבין אחר הא ודאי כיון דאיתרעא לה חוקת איסור דבהמה כיון דשחוטא
היא לפניו שפיר עבדינן ס"ס להתיר ואע"ג דהסבין היא פגומה כיון דאין
ידוע שזו נשחטת בסבין הפגומה ואפשר דנשחטת בסבין הכשירה ואין אכחזי
מוכרחים להעמיד בס"ס את הסבין בחוקת בחוקה כדו שטויא בכח זה את
הבהמה מחוקת איסורא משא"כ בהיבא דידוע הוא שנשחטו בסבין זו דאין אתה
יכול לקולא התרנגולת מחוקת איסורא כ"א בכח שתעמיד הסבין בחוקת
בדוקה ודוק היטב ופשוט

וגם

בסברת הרבנים ו'ל הנו' מלאנו ראינו בס"ד שכן היא סברת ה'
הגדול המוסמך הרב הכנה"ג ו'ל בשו"ת בעי חיי חיד' סי' ס"ג
דס"ל להדיא להלכה דמהני ס"ס גם היבא דאיתחזק איסורא ע"ש ועיין לה
ו'ל

רב ברכות קב

ו'ל עוד בספר כנה"ג חלק אה"ע סי' ס"ח הנה"ט אות כ"א שכתב ו'ל נכתב
בלרו דס"ס מותר אפילו באיתחזק איסורא דס"ס חזקתא דאיתחזק אפילו
בדאורייתא גמרא ערוכה הוא בפ"ק דכתובות דפרכין בפשיטות ואמאי ס"ס
הוא וכתב הרשב"א בתשובה סי' ת"א דס"ס מהני אפילו באיתחזק איסור
ואפילו בע"ז ועיין בתורת חטאת וכו' ובתשובה למורי הרב ו'ל ח"ב חיד'
סי' י"א ובהרמ"ע מפאנו ו'ל סי' תכ"ז ואפילו באיסור ערוה חזקתא דאיתחזק
לחזקא וכו' ע"ש הרב מהר"ם מטראני ו'ל ח"א סי' י"ד ורש"ס ו'ל בחלק אה"ע
סי' י"א י"ג מה' נו"ן מורי הרב ו'ל בתשובה ח"ב מאה"ע סי' מ"ג הרי"ה לו'י
ו'ל בתשובה סי' י"ב בשמו ובשם מהר"ל קראל ו'ל הרמ"ש ו'ל בתשובה סי'
ל"א והוא מבואר מכמה מקומות מתלמוד ומפ"ק דכתובות וכו' ע"ש באורך
ועיין עוד להרב ו'ל בכנה"ג י"ד סי' קי' הנה"ט אות כ"ה מ"ש בזה ע"ש ג"ס
ראיתי בס"ד להרב יד אהרן ו'ל באה"ע סי' ס"ח הנה"ט אות כ"א שזכר דין זה
וציון שם על כמה פוסקים ו'ל ועיין עוד שם באות ל"א ע"ש. וראיתי בס"ד
להרב ערות ביעקב ו'ל סי' י"ב דף כ"ב ע"ג בד"ה ואפילו את"ל וכו' שס"ל
בפשיטות דשרינן בס"ס גם במקום חוקה שכתב ו'ל וכבר אפילו היבא דאיתחזק
איסורא דאורייתא מישרא שרינן ליה לכתחילה מטעם ס"ס כמו שהוכיח הרשב"א
ו'ל בתשובה ח"א סי' ת"א וכו' ע"ש ועיין עוד להרב ו'ל בס' י"ח דמשמע
דלא מהני וראיתי להרב חק"ל ו'ל בס' ק"ל דף ר"ו ע"ד בד"ה גם ראיתי
וכו' שתירץ לתשובת הרב ו'ל מה שסותר מדבריו בס' י"ב לדבריו דסי' י"ח
ובתב ו'ל ורואה אני דגם מן הגדולים ל"ק שהרי הרב קא וליף לה דלא
גרע חוקת כשרות מחוקת ממון והרי בחוקת ממון עדיף חוקת מס"ס מנה
לחוקת כשרות ומנה דכי קי"ל דס"ס באיתחזק שרי היינו בשאר חוקי עכ"ד
ו'ל ע"ש.

גם

ראיתי לה' חק"ל ו'ל באה"ע סי' כ"ט דף קמ"ג ע"ד שהביא מן
הרב משאת משה ו'ל דס"ל להדיא להלכה רווחת דשרינן בס"ס
גם באיתחזק איסורא ע"ש גם עוד ראיתי להרב חק"ל ו'ל ב"ד סי' ק"ל דף
ר"ו ע"ד בד"ה אלא וכו' שכתב ו'ל ועיין בתשובת כ"מ ח"א סי' נ"ד וח"ב
סימן ט' וסימן כ"א שהתיר בספק ספיקא ולא נהגש דהוי ספק ספיקא באיתחזק
דגם

רב ברכות

דגס או ס"ל להתיר היה לו לבאר וכו' ע"ש :

וראיתי

בס"ד להרב חק"ל י"ד ח"א סימן ק"ל דף ר"ב שכתב שהרב פר"ח ו"ל והרב מהרימ"ט ו"ל ח"א סימן קל"ח והרב עבדות הגרשוני ו"ל סימן קי"ב ומהרש"ס ו"ל חלק אה"ע סימן מ"ה והרב ערות כיעקב ו"ל סי' י"ב והרב משאת משה ו"ל באה"ע סי' ב' כולו רבנן ס"ל דשפור שרינן לכתחילה בס"ס גם היבא דאיתחזק איסורא ע"ש ואין צורך להעתיק לשון הוהב של כל אחד ואחד לך אתה וראיה בעיניך וכולהו רבנן נקטו בפשיטות וס"ל להלכה רווחת הכי ע"ש :

ועוד

ראיתי בס"ד להרב תורת משה ו"ל בן הגאון מהרש"ס ו"ל בספרו הגו' בתשובת אה"ע סימן ט' שנשאל בענין גט"מ שמקשר פתחו וכו' וכאז עדים ואמרו שהיה תנאי שלא תנשא לראובן והתיר הרב את האשה לראובן מבח"ס ס"ס וכו' ע"ש והנה התם הוי ס"ס במקום חזקה דהא אשה זו היתה מקורס בשותה א"ה גמורה בחזקת איסור לזה ראובן ואין התיר לו הרב ו"ל מבח"ס ס"ס אלא ודאי מוכרח לומר דס"ל להרב ו"ל דשרי ס"ס גם במקום חזקת איסור אע"ג דלויכא עיגון הקלו ואדרבא הוי ס"ס במקום ערוה דחמירא יותר ויותר . ומחפוש לחפוש עוד מלאתי ראיתי בס"ד לגדולי אחרוני האחרונים הרב הגדול המפורסם המופלא בדורו מהרי"ט אלגאזי ו"ל בספרו הבכיר הלכות יו"ט דף ל"א ע"כ שהביא חקירה אחת מהרב בני יעקב ו"ל שהביא מן הרב מהר"י ו' פורנא ו"ל דלמה לא התירו בדינא דבכור בנתינת המעות לבד מטעם ס"ס וכו' ע"ש והרב מהריט"א ו"ל טהרן שם הרבה לויכא קו' זו ע"ש באורך וברוחב גם שם עוד בדף ל"ד ע"כ עשה הרב מהריט"א ו"ל ס"ס אחר בדינא דבכור להתיר במעות לבד ושיב דחה תשובת מהר"י ו"ל גם מבח"ס זה תמה על הרב אמת לדין והניח דבריו כל"ע ע"ש והשתא אס"ס לא מהני במקום חזקה א"כ השתא איך שייך להתיר בנתינת המעות לבד מטעם ס"ס והא אובא חזקה דהעמר הבחמה בחזקת מרה קמא ולא קנה הגוי בנתינת המעות אלו ומאי מהני ס"ס כזה לאעמור הבחמה בחזקת הגוי אלא ודאי להרב מהריט"א ו"ל ס"ל בפשיטות דס"ס מהני גם במקום חזקה ולהכי הוצרך לכל זאת

רב ברכות קבא

זאת להאריך בזה ודע עוד דהא ודאי נמצינו למדן מזה דגם הרב בני יעקב ו"ל והרב מהר"י ו' פורנא ו"ל ס"ל כסברת הפוסקים ו"ל דס"ל שפור מהני ס"ס גם במקום חזקה ובמו שהוכחנו בס"ד לדעת הרב מהריט"א ו"ל ודוק :

ועוד

גם זאת מלאתי ראיתי בס"ד להרב מהריט"א ו"ל בספרו הבכיר שמחת יו"ט דס"ל הכי דהא הרב ו"ל שם בס' י"א נשאל באשה שנפל בה ספק אם היא זקוקה ליבם ורטו רבני עה"ק טכריה תוב"כ להתירה בלא חליצה והרב ו"ל שם בס' י"א דזה ג"כ להתירה מבח"ס ס"ס ומיהו אמנם מבח"ס דאין קבלנו ס' מרן ו"ל ואין לעשות שום ספק למה שפסק מר"ן ו"ל על כן נמנע הרב ו"ל מהותיר זה והלויכה חליצה וע"ש באורך מה שזכר והאריך הרחוב בזה ע"ש והשתא אי באמת ס"ל להרב ו"ל דלא מהני ס"ס היבא דאיתחזק איסורא השתא מאי מהני ס"ס שעשה ה' מהריט"א ו"ל ולמה האריך הרחוב בזה ללא צורך והא כגונא דידיה הוא איתחזק איסורא וכמ"ס ה' מהריט"א ו"ל בעלמו שם בס' י"ב דף מ"ח ע"ג כר"ה דאפי' אס נאמר וכו' ראשה וזו לא חזקת איסור וכו' ע"ש כרוחב וגם עוד נראה למו להריוא בדברי הרב ו"ל דנודון דידיה לא חשיב ליה מקורס עיגון כמ"ס הרב ו"ל ו"ל מאחר דהיכס הוא כבר שית כבר שבע ויכולה להמתין ולא מצינו בדבריו חו"ל שחשבו לזה עיגון ע"ש כר"ה באורך וגם מרכרי רבני עה"ק טכריה תוב"כ מוכח נמי להריוא דס"ל מהני ס"ס במקום חזקה דהא רבני עה"ק טכריה תוב"כ התירו האשה בלא חליצה מטעם ס"ס וכדמוכח להריוא מרכרי הרב מהריט"א ו"ל שזכר דבריהם ו"ל בזה שם בס' י"ב דף מ"ט ע"ג כר"ה עוד כתבו וכמה גדולים דברי חכמים להתירה מטעם ס"ס וכו' ע"ש ואע"ג שהוא במקום חזקת איסור דסתם אשה בחזקת איסור עומדת או דיוקת יבום או דאיסורא קמייתא ראשית איש וכמ"ס כן מהריט"א ו"ל ועל זה אין לחלוק כלל וכ"ע מורו בזה ודוק קיטוב :

ודע

דלסברא זאת של הפוסקים ו"ל דס"ל מהני ס"ס גם היבא דאיתחזק איסורא זאת תמנא ג"כ להרב מגדולי רבני אחרוני האשכנזים ו"ל הוא ניהו הרב הגאון מהר"ר יואנתן ו"ל בספרו הבכיר כו"ף ו"ל בקונטרסים בית הספק דגם איש סמך שתי ידיו בזה ואזיל ומורה כסברא זו וכתב ו"ל וכן

רב ברכות

ובן עמא דבר וביחוד חכמי ספרדים בתשובות אשר תמצו יסודם בהתרת
ענוה וגירושין לשמש בס"ס גם דאיתחזק איסור דא"ל וברוך שכתב בהם
וכמשנתם עכ"ל ע"ש ועיין עוד לגדולי הפוסקים ו"ל ספרדים ואשכנזים ו"ל
בדין האגודה ו"ל גבי שוחט וכו' שרמזנו לעיל בס"ד ע"ש

וזאת

תורת העולה מכל האמור בס"ד דרכים המה הסוכרים בס"ס
דארי גם במקום חזקת איסור ורב גובריהו ורב חיליהו ברוכ
מנין ורוכ בנין ראשונים ואחרונים ו"ל אשר בית ישראל נכון עליהם ומה גם
דגברא רבא קרישא קאים כוותיהו בסברא זאת הוא ניהו מאור עיני ישראל
רבינו הגדול מרן הקדוש ו"ל בשה"ט אשר נמשך להדיא אחרי סברא זאת -
ובאשר הוכיח זה הרב הגדול המפורסם פרי קורש הילולים הרב פר"ח ו"ל
זמ"ש לעיל בזה באורך בס"ד ע"ש ובאשר גם אנחנו הוכחנו לעיל עוד בס"ד
ועל כן הנה כפי הנראה מכל האמור בס"ד דהא ודאי יש להתיר בס"ד
מירון הנזכר בשאלה מטעם ס"ס ובאמור והיינו רבכל תרגומות שתתפק
בה יש בה להתיר מבח ס"ס ספק אם זו תרגומות נשחטה בסכין שנבדקה
אחר שחיטתה ונמצאת כשורה ספק שנשחטה בסכין שנבדקה אחר שחיטתה
ונמצאת פגומה ואת"ל נשחטה בסכין שנמצאת פגומה שמה נשחטה בסכין
וזי קודם שנעשית הפגימה וס"ס זה הוא ס"ס גמור מענין אחר וגוף א' באמור
לעיל בס"ד והנה אע"ג דס"ס זה אינו מתהפך מ"מ הנה מלכד דיש כמה
וכמה אחרונים מפארי הזמן רבית ישראל נכון עליהם דפקיע שמייהו אשר
מהם נזכרו בס"ד בקונטרס זה ורכים מהם לא נזכרו בקונטרס זה וכולהו
ס"ל דלא בעינן הס"ס שיהיה מתהפך הנה מלכד זה כבר מילתינו אומרה
בס"ד דיש כמה הוכחות מדברי מרן ו"ל בשה"ט דלא בעינן מתהפך כלל ואכן
בדין קבלנו סברת מרן ו"ל וממנה אין לזוז לכאן ולכאן ובאשר מבואר לעיל בס"ד :

ועם

כל זאת לריבין אנחנו למודעי דהא ודאי דאין שייך לעשות ספק
ספיקא כנ"ל להחמיר ולומר ספק אם הלכה כמ"ד בעינן מתהפך
ואת"ל כמ"ד לא בעינן מתהפך דילמא הלכה כמ"ד לא מהני הספק ספיקא
אפילו שיהיה מתהפך במקום חזקת איסור וכן יש נמי להפך ספק ספיקא
זה ולומר ספק כמ"ד לא מהני ספק ספיקא במקום חזקה ואת"ל כמ"ד

מהני

רב ברכות קרב

מהני שמה הלכה כמ"ד בעינן מתהפך והשתא הוי ספק ספיקא להחמיר
וידוע הוא דכל דאגב למעבר ספק ספיקא לחומרא לא מתירין בספק
ספיקא דעבדין לקולא דזה אינו דהא ידוע הוא מ"ש הרב הגדול הכנה"ג
ו"ל בתשובת הנקראים בעי חיי חלק י"ד סימן ק"ז דף ס"ג ע"ג דאין לעשות ספק
בדבר שפסקו מרן הקדוש ולה"ה דאנחנו קבלנו הוראותיו ע"ש גם עוד
תמצא להרב בעי חיי ו"ל בסימן ק"ס דף פ"ו ע"ד שג"כ כתב בן להדיא
דכיון דהרב ו"ל בכ"י ובס' הקטר פסק כמהר"ם ו"ל וכו' שב המנהג לדון
תורה ואין לספק עוד וכו' ע"ש ואם כן השתא הו"ל שייך למעבר ספק
ספיקא הנו"ל לחומרא שהוא הפך סברת מרן ו"ל גם עוד מנאחי בס"ד
להרב פאר הזמן הגאון מהרי"ט אלגאזי ו"ל בספרו הבקור שמחת יום טוב
סימן י"א דף מ"ב ע"ד ומ"ג ע"ה דפסק בן בפשיטות גמורה דאין לעשות
שום ספק במילתא דפסקה מרן ולה"ה מאחר דקבלנו הוראותיו וכו' ע"ש :

והין

אמת שמנאחי ראיתי בס"ד להגאון רבינו חיד"א זל"ה בספרו הבקור
מחזיק ברכה י"ד סימן מ"ב אות נו"ן שדעתו ו"ל הוא דמצי למעבר
ספק גם בדבר שפסקו מרן ו"ל וכתב ו"ל וכו' פשטה הוראה לעשות ספק
כל דאיכא פלוגתא דרבנותא בזגס מרן ו"ל ומור"ס ו"ל פסקו כסברא האחרת
וכו' ע"ש גם ראיתי בס"ד להרב הגדול חק"ל ו"ל בחיד"א ח"א סימן קכ"ז
דף ר"א ע"ה שדיבר בענין זה והביא פוסקים ו"ל דסברי הכי ופוסקים ו"ל
דסברי הכי וע"ש מה שהכריע הוא ו"ל ע"ש ועיין עוד להרב חק"ל ו"ל
בחלק י"ד ח"ב בתחילת הספר דף א' בדין התפילין שנכתבו על קלף שהוא
ספק מעובר לשמה וכו' שכתב ו"ל וכו' מן דין דבספק שפסק הש"ע לאיסור
אינו בכלל ספק שקבלנו הוראותיו וכ"ש להחמיר כמ"ש בספרי חק"ל כו"ד סי'
קכ"ז בשם תשובת כנה"ג ו"ל אף שכתבו שם שיש חולקים על זה עכ"ל ע"ש
וא"כ השתא איך שיהיה לפי סברת הפוסקים ו"ל הנו"ל הא ודאי לכאורה
שפיר מצינן למעבר ס"ס להחמיר כנ"ל הנזכר בשאלה והגם שהוא בדבר
שפסקו מר"ן ולה"ה - ומיהו אמנם כד דייקין שפיר הא ודאי איכא לחלק בין
הבא להתם דהבא הב' ספיקות הם נגד דעת מר"ן ו"ל דהא כבר כתבנו בס"ד
דסברת מר"ן ו"ל הוא דלא בעינן מתהפך וגם סברת מר"ן ו"ל הוא דשפיר

מהני

רב ברכות

מהני ה"ס גס במקום חוקה ובחמור לעיל כס"ד וא"כ השתא נמצא שהב' ספיקות הם פזקים לדעת מר"ן ז"ל והא' ודאי ראשון רבנן ז"ל מורו בזה ולא עבדין ס"ס בזה ואחרי החיפוש ראיתי בס"ד שחילוק זה הו' אפשר לאומרו כי אם לדעת שאר הפוסקים ז"ל דסבדי הכי אכל לדעת רבינו חיר"א ז"ל בעלמו הו' אפשר לחלק כהכי דהא מלאתי ראיתי בס"ד להרב רבינו חיר"א ז"ל עלמו במחויק ברכה י"ד סי' כ"ן סע"ק ה' דף כ"ח ע"ג כד"ה ולכל שעשה ס"ס והב' ספיקות הם נגד מר"ן ז"ל ומוכרח דס"ל דאין לחלק כהכי ודוק :

ושוב

חמותי ראיתי חור להרב הגדול מהר"י חון זלה"ה בספרו הבהיר הגדפס מחדש חק"ל מהדורה בתרא בתשו' השו"מ לא"ה ע"כ סי' כ' דף ע"ד ע"ד שכתבו ז"ל ובר מן דין מה מקום לספק זה שהרי בא"י תוכ"כ ובערי המערב ומגרים ואנפיה קבלו הוראת הרמב"ם ז"ל והורא' הש"ע והרי הרמב"ם בפרק ע"ז מה' א"ב והש"ע סי' ד' כפ"י פסקו הפך סברת ריא"ז ואף שס' בחק"ל סי' קכ"ז הבאתי מחלוקת רבני האחרונים ז"ל הו' נגד פסק הש"ע חשיב ספק אם נלטרף שס' ספק אחר אין דבריהם כי אם למקומות שלא קבלו הוראות מרן להקל ולהחמיר וגם כד"מ אומרים ק"ל לא להחמיר קבלו ככל המקומות הוראת הש"ע אבל במקום שקבלו לנהוג כמרן ז"ל יורו כ"ע ולא חשיב ספק עכ"ל ז"ל ועיין עוד להרב ז"ל בתשוב' הגו"ל סי' ד' דף ע"ז ע"ד כד"ה ושוב נתווכחתי בדבר וכו' דנקט הרב ז"ל סברא דיריה בפשיטות דאין יכולים לעשות ספק כמה שפסק מרן ז"ל בש"ע ע"ש והנה בעתה אתה הראת לדעת מחילוק הרב חק"ל ז"ל דכל מחלוקת האחרונים ז"ל הו' על מקומות שלא קבלו הוראת הש"ע ז"ל כי אם להחמיר אבל לא להקל גם כן אבל על מקומות שקבלו כן להקל בין להחמיר בזה כ"ע מורו ולא חשיב והנה הכא באתרא דירן עיר תהלה בנדה"ד יע"א קבלנו הורא' מרן ז"ל בין להקל בין להחמיר כמו קבלת תושבי א"י תוכ"כ בזה מסתעפים להם שקבלו הוראות מרן בין להקל בין להחמיר ובה רוחא לן שמעתתין דכ"ר מבלתי לפנות פה ולפנך ולמיחש כלל ועיקר

וכל

רב ברכות קבג

וכל

זה כתבו בס"ד לרווחא דמילתא אבל אם באת לדין העיקר הו' אצלנו דגם ככ"ד נמי חיוב ס"ס המתהפך מלכד הס"ס הנו"ל שעשוי בס"ד ככ"ד והו' דיש לעשות ס"ס הכי ספק אם סימנים של תרנוולת נשטו בספק זו קורס שנפגמה ספק אם נשטו אחר שנפגמה ואת"ל אחר שנפגמה שמה לא נשטתה כנגד הפנימה וכן נמי יש להפך ספק אם נשטתה כנגד הפנימה ספק לא נשטתה כנגד מקום הפנימה ואת"ל נשטתה כנגד מקום הפנימה שמה בעת שנשטתה לא הו' באותו מקום פנימה שעדיין לא נפגמה וכמ"ס בס"ד לעיל וגם כבר מילתנו אמורה בס"ד דהגם דהרב הש"ך ז"ל כתב דאין ספק זה דשמה לא נשטתה כנגד הפנימה חשיב ספק דגם התוספות ז"ל לא כתבו כי אם דהו' כעין ס"ס הנה כל זה אינו לא אם כל מטרין להחיר הו' מכח ס"ס אבל אם יש לנו לעשות ס"ס אחר והו' הס"ס שעשוי בס"ד ואין אנו עושים ס"ס זה אלא בשביל חששת סברת המ"ד דבעינן מתהפך ועוד גם זאת סברא זו דבעינן מתהפך הו' הפך ס' מר"ן ה' ודאי דכ"ע מורו דשפיר מהני הס"ס הזה לענין זה מה גם יש לנו סיוע גדול בזה מדברי הרב החביב ז"ל בכעני חיי וכו' לעיל בס"ד ולא מניין תו למעבר ס"ס להחמיר הנו"ל ככ"ד כלל ומה גם דהרב הש"ך ז"ל שכתב על ספק זה דוילמא לא נשטתה כנגד מקום הפנימה אינו ספק הו' סובר בס"ס שעשוי ככ"ד חשיב ס"ס גמור ואין לריק שיהיה מתהפך וכמ"ס לעיל בס"ד ודוק :

ודע

נמי דגם בזה אפשר נמי לעשות ס"ס והו' שתאמר ספק אם הלכה כהרב הכנה"ג ז"ל והרב מהרש"א ז"ל ודעמייהו דלא עבדינן ספק כפסק מרן ז"ל ספק כהרב רבינו חיר"א ז"ל ודעמייהו ואת"ל כרבינו חיר"א ודעמייהו שמה ככ"ד דאיכא למיעבר ס"ס אחר מתהפך הנו"ל יהנה לן לענין זה ולא מניין למעבר ס"ס להחמיר הנו"ל וגם זה הו' מתהפך ספק אם ככ"ד דאיכא למיעבר ס"ס המתהפך הנו"ל כ"ע מורו דלא מניין תו למעבר ס"ס להחמיר שכתבו לעיל בס"ד ספק אם גם בזה הו' מחלוקת ואת"ל גם בזה מחלוקת שמה הלכה ככ"ד דלא מניין למעבר ספק כפסק

מרן ז"ל

והנה

רב ברכות

והנה

דרכ אגב מורע לכונה כי בהיות דפ"פ שיש להסתפק ס' באונס ספק ברטון ספק גדולה ספק קטנה שכתבו התוספות שאין להסתפק בזה משום דשם אונס חד הוא הנה ראיתי להרב כ"ף ז"ל בבית הספק שפסק בזה מספיקות שעל הרוב יקולו בהם הך שם אונס חד הוא דרך משל סתם כלים של גויס אינם כ"י והיינו משום דל"ל ס' כ"י ספק אינו כ"י ואת"ל כ"י שמא נשתמשו בו בדבר הפוגם והבא עקר הספק הוא אם הקדירה פוגם התבטל או לאו וכן ספק מחט בכלל הנוף שמתירין מבח ס' ס' ספק בא לחלל הנוף ספק לא בא ואת"ל בא שמא לא ניקבו האיברים הפנימיים והא הכא אין אונסו דניס כי אם על איברים הפנימיים אם פגע בהם מחט ונקב אותם או לא וכן גבי חדש כתבו דהשכר מותר דש"ס ס' משנה א ספק משל אשתקד ואת"ל משנה זו דילמא השרים קודם לעומר והא הכא כל הספק הוא מהשרשה קודם לעומר ואם שבוע קודם לעומר או שנה הכל אחד וכן בריאה הסמוכה לדופן למכשך ר"ן מבח ס' ס' אם הריעותא נחמת דופן ספק מן הריאה ואת"ל מן הריאה דילמא לא הנקב הריאה והא הכא כל השורש בזה הוא אי הנקב הריאה או לא

וכן

ההיא שכתב הרשב"א ז"ל בארי שנכנס בין השוורים והיו ס' ס' ס' דרים ספק לא דרים ואת"ל דרים שמא לא דרים כנגד חלל הנוף והא הכא שם דריסה חד הוא דמאי כ"מ אי דרים אי לא כיון דלא דרים כנגד חלל הנוף ע"ש ובאמת מלבד המקומות שהביא הרב ז"ל הנה עוד זכרו הפוסקים ז"ל מקומות אחרים בדיני ס' ס' הדומים לכל הנו"ל וכמו ההיא דפרק כל הללוים המולא שבירי ללמים מותרים מס' ס' ספק עבדום ספק לא עבדום ואת"ל עבדום דילמא ביטלוס והנפקותא בשני הספיקות היו אי מותרים או אקורים וכן ההיא דפ"ק דפסחים ס' נכנס ס' לא נכנס ואת"ל נכנס שמא לא נגע וכן לגבי יין נסך ס' גוי ס' ישראל ואת"ל גוי שמא לא נגע וכן מ"ש בגיטין דף מ"ה גוי שהביא ס"ת קורין בו ופירשו הטעם משום ס' ס' כתבו ישראל ס' כתבו גוי ואת"ל כתבו גוי ספק למוכרו לישראל ס' לשם ע"ז והא הכא אין כאן שום תוספת בשום אחד מן הס' לא דהיתר ולא דמציאות דאם כתבו ישראל היינו שלא לשם ע"ז ואם כתבו גוי למוכרו לישראל

היינו

רב ברכות קבר

היינו שלא לשם ע"ז וכן ההיא דפ"ק דברכות ס' באונס ס' ברטון ואת"ל ברטון ספק תחתיו ס' אינו תחתיו והא החס ליכא תוספת היתר דאם הוא באונס הוא מותרת ואם היא שלא תחתיו גם כן מותרת ואין שום תוספת היתר וכן ההיא דכ"ה דף כ"ט באים ואשה שעשו לרביהן לתוך הספל ונמלא דם דמטהר רבי יוסי משום ספק ספיקא ספק מן האיש ספק מן האשה ואת"ל מן האשה ספק מן המקור ספק אינו מן המקור וגם הכא ליכא תוספת היתר באחד מן הספיקות דאם הדם מן האיש הוא טהור ואם מן האשה שלא מן המקור גם כן טהור ומה הפוסקים ז"ל יושבו כל הנך קוגיות וגו' דס"ס לדעת התוספות ז"ל שכתבו שם אונס חד הוא והיינו כל היכא דהספק הכ' הוא ספק אחר אעפ"י שהנפקותא אחת היא שפיר הוי ספק ספיקא ומ"ש התוספות שם אונס חד הוא היינו משום דהספק הכ' היינו הוא הספק הא' יען כי הדר של הספק הראשון דספק באונס הוא איירי בכל מין אונס המתירם לבעלה כביאה זו והוא כולל בין אונס גדולה שהוא אונס גמור בין רטון דקטנה שהוא ג"כ חשיב אונס וא"כ כאשר תאמר ואת"ל ברטון היינו הכוונה ברטון גדולה ואך תאמר דילמא קטנה היא ועיין להרב הש"ך ז"ל בדיני ס' ס' סעיף י"א וי"ב והרב פר"ח ז"ל שם בסעיף י"ב מה דשקלו וטארו בענין זה ועיין בספר הפה"י חק"ל מ"ב בחי' ד' ס' א' מה שהאריך בענין זה הרב בנו של הרב המחבר ז"ל ושם זכר לכמה פוסקים דשקלו וטארו בזה והאריך הרחיב מאוד בזה כיד ה' הטובה עליו ע"ש :

והשתא

לפ"ז אמר מעתה דאותו הס"ס המתהפך שעשיתו והוא ס' אם נשחטו הסימנים של תרנגולת זו בשבין זו קודם שנפגמה ס' אחר שנפגמה ואת"ל אחר שנפגמה שמא לא נשחטה כנגד הפגימה דהא ודאי אין לפקפק על ספק ספיקא זה מדברי התוספות ז"ל שאמרו שם אונס חד כי איכא לחלק גם כזה בחילוק הנו" שחילקו הפוסקים ז"ל בין ספק ספיקא דהתוספות ז"ל לבין שאר ספק ספיקא דעלמא וס"ס הוא דומה לאותם הס"ס שכתבו רמב"ם מנייהו שאפילו בלא תוספת היתר

כי

רב ברכות

כי אם תוספת מציאות לכר סני ודוק

הראת

לדעת מכל האמור בס"ד דהא ודאי שפיר איכא להחזיר
בכ"ד מבח ספק ספיקא והגם שהוא במקום חזקה ובפרט
לדיון שקבלנו הוראת מר"ן הקדוש זלה"ה בין באיסור והיתר בין בדיני ממונות
בין לקולא בין לחומרא ועוד גם זאת שמענה ודע לך דגם אם לא היה מכורר
בידיו דעת מר"ן ז"ל ורבני האחרונים פארי הזמן בדיון הזה דס"ס במקום
חזקה אכתיו ג"כ יש מקום איתנו להתיר בכ"ד משום ס"ס והוא דהרב הגדול
פרי תואר ז"ל בספרו הבהיר ראשון לציון דף קי"ח ע"ד עשה הכרעה בדיון
זה לכל היכא דאיתרע חזקת איסור כהא דבהמה בחזקת איסור הרי הוא
שמועה לפניך הרי זה שפיר מהני בה ס"ס ע"ס והשתא מתחר דבכ"ד הא
איכא ריעותא בחזקת איסור כיון דהוא שמועה לפניך השתא שפיר איכא
למעבד בזה ס"ס ספק אם הלכה כמ"ד מהני ס"ס במקום חזקה ואת"ל
כמ"ד לא מהני שמה הלכה כהרב ראשון לציון ז"ל דס"ל כל היכא דאיתרע
חזקת איסור מהני בזה ס"ס והגם שהוא במקום חזקה ולבאורה נראה
שאין להפך ס"ס זה כי יש לגמגם בהפוכו ועל כן עמד קנ"ה במקומו
והנה ראיתי להרב חק"ל ז"ל בשי' קט"ו שחקר במאי דק"ל כל ספק אוקי
אחזקתיה להקל ולהחמיר אם היינו דווקא בלא איתרע החזקה בוראי אבל
באיתרע לא הו' דילמא לא שכת והאריך הרב ז"ל למאור בזה והביא כמה
דעות מן הפוסקים דסברי דחזקה דאיתרע אינה כלום ולא חשיבה וגם
הביא כמה דעות להפך והגם שהרב ז"ל הוביח בראיות דחשיבה חזקה
ואזלינן בתרה עכ"ו כתב שם בסוף דבריו וז"ל באופן דאף שהיה נראה
מכל מה שביארתי דחזקה דאיתרע אזלינן בתרה אכתיו רפויא בדיון מבח
הך קוגיית דב"ב ודברי הראשונים שהבאתי והדבר טריק לימוד עוד עכ"ל
ע"ס ואת"ל השתא לפ"ו שפיר נוכל לעשות ס"ס מתהפך באופן זה ספק אם
הלכה כמ"ד מהני ס"ס במקום חזקה ואת"ל כמ"ד לא מהני שמה הלכה
כמ"ד חזקה דאיתרע אינה כלום ולא אזלינן בתרה וכן יש להפך ס"ס זה ולומר
ס' אם הלכה כמ"ד חזקה דאיתרע לא אזלינן בתרה ואת"ל דאזלינן בתרה
שמה הלכה כמ"ד מהני ס"ס גם במקום חזקה :

ואמנם

רב ברכות קבה

ואמנם

הנה לבאורה יש לעשות בס"ד ס"ס אחר והוא מתהפך
בעוב דכבר כתבנו לעיל בס"ד דיש כמה מן הפוסקים
ז"ל דס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל דכל ספק דין תורה דלובא ביה אשם תלוי הו'
ספיקו איסור מדרבנן אבל בדאורייתא מותר ע"ס בדברינו למעלה בס"ד
והשתא שפיר איכא למעבד ס"ס בכ"ד והוא שתאמר ספק אם הדין הוא דמהני
ס"ס גם במקום חזקה ספק דלא מהני ואת"ל דלא מהני שמה הדין הוא
דכל ספק דין תורה דלובא ביה אשם תלוי הו' ספיקו מדרבנן והשתא בכ"ד
איכא איסור תורה גם בספק הראשון לבדו ואז מהני שפיר ס"ס לכ"ע וכן
נמי יש להפך ס"ס זה ולומר ספק אם הדין הוא דבכל ספק איסור תורה
דלובא אשם תלוי ספיקו הו' מדרבנן ואת"ל הדין הוא דגם זה מדאורייתא
שמה הדין הוא דמהני ס"ס באיסור תורה גם באיתחזק איסורא ודוק היטב :
וכן נמי יש לחבר שלשה ספיקות בחדא מתתא ולומר ספק אם הדין
הוא דמהני ס"ס במקום חזקה ואת"ל הדין הוא דלא מהני שמה
הדין הוא דכל היכא דאיתרע חזקת איסור לא משגיחין בחזקה ואת"ל דגם
בזה משגיחין בחזקה וחיישין לה שמה הדין הוא דכל איסור תורה דלובא ביה
אשם תלוי הו' איסורו מדרבנן ואז כ"ד לכ"ע מהני ביה ס"ס והגם שהוא
במקום חזקה וכן נמי יש לעשות ספק רביעי ג"כ ולומר עוד ואת"ל דהדין
הוא דגם היכא דלובא אשם תלוי הו' איסורו מן התורה שמה הכא בכ"ד
דאיכא רוב היתר ואיכא למתלי ברוב כ"ע מודו דמהני ס"ס להתיר ודוק
היטב כי נעשה בזה ארבעה ספיקות מקושרים ביחד ואפשר נמי בס"ד להפך
את הארבעה ספיקות לו ולומר הכי ספק אם הדין הוא דכל היכא דאיכא
רוב היתר תלינן להתיר ולא משגיחין באיסור ואת"ל דחיישין לאיסור ולא
תלינן בהיתר שמה הלכה הוא דכל איסור תורה דלובא ביה אשם תלוי
הו' ספיקו מדרבנן ואת"ל דהו' ספיקו מן התורה שמה הלכה הוא דכל היכא
דאיתרע חזקת איסור תו לא משגיחין בחזקה ואת"ל דגם בזה חיישין לחזקת
איסור שמה הלכה הוא דכל היכא דאיכא ס"ס מהני גם בחזקה ואפי' שהוא
חזקה אלימתא ודוק היטב :

וסיפא

רב ברכות

וסיפא

דמילתא זאת תדע דכל האמור הכל הוא אם באנו להתיר
מכאן ס"ק לחוד אבל באמת לכאורה נראה דשפיר יש להתיר
בשופי בהא דכ"ד הנוכח בשלש מטעם רוב כיון דרוב התרנגולים שמסתפקים
ברור הוא שנשטפו בכשרות גמורה שנבדקה הסבין אחר שחיתתם ונמלאת
כשירה ואזרח מנייהו חוקת איסור שיהיה להם ונעשה להם חוקת היתר מחדש
ועל כן לכאורה יש להתיר זה מכאן רוב וכמו שהתיר הרב חפ"ל ז"ל ו"ר
ח"ב דף א' גבי תפילין שנכתבו על קלף שהוא ספק מעובר לשמה מטעם
רוב ואפי' ברוב דליתיה קמן ע"ש באורח וכמ"ש לעיל דבריו ז"ל בס"ד והנה
מן הראוי נדק להאריך בטעם זה של הרוב ולבאר הענין בכל האורך אבל
מאחר שאין אנה עבדא קומך על דבריו לא להלכה ולא למעשה ועיקר סמכינו
הוא על רבנן בעלי ההוראה השם עליוס ויחיו שהם ברוחב מבינתם וידינו
האי דינא להוויא דבר לאשורו מפי סופרים ומפי ספרים כאשר ה' אתם
על כן לא ביארתי בזה ככל האורך וגם בענין היתר טעם הס"ס שדברנו בו
בס"ד גם בזה יש ועוד כמה וכמה להאריך בזה ועל רבנן בעלי ההוראה
נשאר הדבר להבין ולהורות בפרטים ופרטי פרטים בס"ד

ומעתה

סמוך לחתימה הנה מלתא אמורה פעם ושתיים כי כל
דברי אלו אשר באו בקונטרס זה בס"ד הם בדרך
שקלא וטריא אבל לענין הלכה וכ"ש לענין מעשה אנוכי מלפני לתשובת
הרבנים היושבים על כסא ההוראה דדיוני דינא רבא ודינא זוטא והמה בחכמתם
יבוי דבר מתוך דבר לברר ההלכה ולהוויא דבר לאורה בעז"ו ואל שרי אמת
יבחנו בדרך אמת ויאור עינינו בתורתו וישים בלבינו להבנתו ויראתו לעבדו
בלב שלם וכנפש חפוצה ותחזיקה עינינו בכנין לזון וירושלים ויקיים בנו מקרא
שכתוב וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך ומלאה הארץ דיעה

אח"ה יראו עינינו וישמח לבינו בביאת משיח

נרקיטו בגאולת שכינת עוזינו

במהרה בימינו אבי"ר :

מערכת

רב ברכות קבו

מערכת העי"ן

א עדות

כתב מרן ז"ל בשם"ט ח"מ סי' ל"ז ס' יו"ד כל הוכח דהשת
אינו מונע בעדות אע"פ שהם יתעשר והנה בעדותו
כשר להעיד והנה בגמ' דב"ב פריך אי אית ליה ארעא היכי מעמיד בשני
בע"ח הא על דיריה דרר ואי לית ליה מאי כ"מ וסוף' התוס' ז"ל הא כ"מ
שיתעשר ויבא בע"ח עליו משא"כ כשיגבה מהך קרקע שמכר שלא באחריות
מי יחזור עליו ותי' התוספות ז"ל דבשכיל כך לא נחמד לשקר בעדותו כיון
דהשתא לאו כ"מ ביה וזה הוא הדין הנו' שכתב מר"ן ז"ל וסוף' הגאון הסמ"ע
ז"ל דלפי דמשתא לית דלא ליהוי ליה דשע וכו' אין כ"מ בדין זה ותי'
דכ"מ אם ידעוין דאינו מקפיד היותו נקרא בשם דשע ע"ש והרב הש"ך ז"ל
השיגו בזה ותי' באופן אחר וכתב הרב אוריס ותומים ז"ל דגם תי' הרב הש"ך
ז"ל הוא יותר דחוק ועשה הרב ז"ל כמה נפקותא בזה לענין דינא ע"ש
וגראה בס"ד לומר דשפיר כ"מ מדין זה כגון שהיה על ראובן בע"ח במאה
מנה ולא היה לו כ"א קרקע במאה מנה ומכר אותה לשמעון בא' כניסן
בסך הנו' בפני עדים והתנה עמו שהם יביא לו המעות תוך י"ב חודש
אז המכירה בטילה ויחזור לו הקרקע או שהתנה עמו שהם ימכרנה שמעון
לא ימכרנה אלא לו והנה באותו יום עצמו חזר ראובן ומכר הקרקע והיה
בסך הנו' ללוי לפני עדים אחרים ולא עשה שום תנאי עמו והנה אחר כך
שמעון טוען שהוא קנה קודם לוי והקרקע שלו היה ולוי טוען ששלו היה
קודם והקרקע שלו היה והעדים אינם זוכרים מזה כלום כי לא כווננו השעיה
ולא ידעו באיזה שעה מן היום תשס קנין לפניהם כי הוא מכר לשמעון
בשעה חמישית מן היום ומכר לפני כ' עדים ואחר שעה או חצי שעה הלך
אלל לוי ומכר לו לפני עדים אחרים ושני כתות העדים לא נקטו דעתם
על השעיה בשעת המכירה ואינם יכולים להעיד על זה ואמנם בא ראובן
עצמו להעיד על זה לשמעון שהקנין שלו היה קודם לוי הנה הוא יכול
להעיד ואע"פ שלאחר זמן אם יתעשר יהנה בעדותו וזיען שהוא עשה
תנאי במכירתו לשמעון שהם יביא לו הדמים תוך י"ב חודש או יותר יחזור לו

הקרקע

רב ברכות

הקרקע עכ"ז מאחר שעתה הוא עני ואין לו מעות ולא אפשר שיביא לו המעות לא חשיב נוגע בעדות ויכול להעיד לשמעון ודוק:

א אפשר לעשות נפקותא אחר בס"ד והוא דכ"מ לערב והוא מה שפסק מר"ן ז"ל בפי' ל"ז סעיף י"ג לזה שכתב לערער עליו להוסיף קרקע שלו מידו אם לא יסאף בידו קרקע אחר כנגד החוב שיש למלוה עליו אין המלוה והערב יכולים להעיד לו להעמידה בידו וכו' ע"ש והנה השתא בכחאי גוונא שהערב הוא עני ואין לו כלום לא חשיב נוגע בעדות והנה דלא ומאן המלוה מה לגבות מן הלוה והדר לערב הנה גם ממנו לא יגבה כלום כי הוא עני ואין לו והנה דכ"מ אם יתעשר עכ"ז לא חשיב נוגע בעדות והנה הכא ליכא משום לוח רשע ולא יסלם כי הוא רק ערב ואינו נכנס בכלל לוח רשע ולא יסלם או אפשר לעשות בס"ד נפקותא אחריתי והוא כגון שראובן נתן קרקע לשמעון בניסן במתנה וכתב לו אחריות וגם נתן קרקע אחרת ללוי בניסן בלא אחריות ובשטרות שלהם כתוב הזמן בניסן שנה פ' ולא כתוב באיזה יום בחודש ואחר כך בא בע"מ של ראובן לערוך קרקע אחת משני קרקעות הנו' כי ראובן נעשה עמו ואין לו כלום ושמעון טוען ששטר זה קודם שטר לוי ואין לו זריק לערוך מלוי ולוי טוען ששלו קודם והעדים מתו ואינם כדי לשאול אותם באיזה יום מן החודש נעשה או שהם לפנינו אלא שכתבו ואינם זוכרים וכו' ראובן להעיד לשמעון ששטר זה קודם כדי שיטרוף הבע"מ מיד לוי והנה אע"פ שראובן אם יתעשר יש לו הנאה בעדות זו דרוסה שתאמר הקרקע ביד שמעון כדי שלא יתבע שמעון דמי הקרקע ממנו כי מתנתו היתה באחריות משא"כ מתנת לוי לא היתה בה אחריות מ"מ מאחר שעתה הוא עני ואין לו הנאה בין אם יטרוף משמעון בין אם יטרוף מלוי לא חשיב בזה נוגע בעדות והשתא הכא בכח"ג ליכא משום לוח רשע ולא יסלם דהוא לא לוח כלום משמעון אלא אדרבה הוא מתנה יחיד לוח אלא שקבל עליו אחריות לטובת שמעון ודוק.

וקש"ת ברחמי ואיר עינינו בתורתו אכ"ר

ערב

רב ברכות קבו

ב ערב כתב מר"ן ז"ל בשה"ט סי' קל"א סעיף ט' וז"ל יש שכתבו שאם ראובן מכר לשמעון שדה וכו' לוי וקיבל אחריות עליו לא נשתעבד לוי ואם קנו מידו שדה ערב לשלם דמי מכר זה בכל עת שיתבענו שמעון הרי זה חייב וכו' ע"ש וכו' איתא טעם לזה דלכך הוי אסמכתא ולא הוי כשאר ערב בעד הלוואה דבשלמא מלוה להוואה ניתנה ואדעתא דהכי נחית לפרוע אבל ערב דשדה כיון שרוצה שאין ערעור על שדה בעת מכירה סמכה דעתיה שלא יוסיףנה מתחת יד הלוקח וכו' והוי אסמכתא ע"ש והנאון ז"ל בתומים ס"ב ק"ו הביא ק' הרב גי' ת"ל דהקש' מאי שנא הלא גם בערב דעלמא אדעתא דהכי נתערב כי חושב הלוה עשיר ויפרע משלו וכו' ז"ל תי' דביי שדה איכא ס"ס ע"ש ובאמת לכאורה אין לזכור אכחשו לתלות הטעם משום ס"ס כי הוי דחיקשי לן מערב דכתובה וכמ"ס ה' ז"ל שם אלא החילוק הוא פשוט דבשלמא גבי שדה החששא הוא שזריק הערב לחוש הוא על מה שעבר דהיינו פן זאת השדה היא גזולה או פן יש על בעל השדה שט"ח והנה בזה אפשר שהערב תסמוך דעתו על חקירה ודרישה שידרוש ויחקור כפי יכולתו וידע שאין קרקע זו גזולה ואין על בעלה שום שט"ח ואפשר שעשה כן וסמכה דעתיה וקיבל עליו האחריות ולא כפי שפיר חשיב כאסמכתא אבל משא"כ גבי הלוואה דהחששא שזריק הערב לחוש היא על להבא ולא אפשר שתסמוך דעתו על דרישה וחקירה שאפי' אם דרש וחקר שיש לו ממון קודם עכ"ז אין דעתו סומכת סמך קיים על זה כי לא תדע מה ילד יום ואפשר שאחר איזה ימים יקח זה איזה סחורה ויפקיד בה כל עשרו או אפשר שיבואו לסטים עליו ויקחו כל ממונו ודבר זה שכיח בעולם כי גלגל הוא שחוזר בעולם וא"כ לא אפשר לומר דסמכה דעתיה על עשרו כי מי יודע יום זה מה שיהיה נולד ביום שאחריו וא"כ בוודאי זה הערב

מעיקרא אדעתא דהכי נחית לפרוע מכיון ולא

חשיב אסמכתא וזה פשוט כדעת מרן ב"י ז"ל

ודוק: אל שדי יהיה בעזרתו ושמרינו

ויעזרונו תמיד אכ"ר:

מערכת

רב ברכות מערכת הפ"ה

א פדיון

הנה יש ששאו בקטן יתום שלא פדאו אביו ורואה לפדות
עצמו קודם שהגיע לי"ג שנה ויום ח' אם מהני הפדיון
הזה גם אחר שנעשה בר חיובא מן התורה או"ד דמיתייב לעשות אחר שגדיל
פדיון פעם שנית והמורה ראה להביא ראיה לנדרון זה דלא מהני הפדיון
אחר שגדיל מן התורה ממ"ש מר"כ מ"ז"ל בפרק ה' מה' קרבן פסח הלכה
ז' שכתב הרמב"ם ז"ל קטן שהגדיל בין פסח ראשון לשני חייב בפסח שני ואם
שחטו עליו בראשון פטור ונרגש מר"ז"ל ככ"מ דבעורו קטן חן בו כי אם
חיטך דרבנן והכי אתי חיטך דרבנן ומציא חיוב תורה דחיוב כרת ויטב בשם
הרי קורקוס ז"ל דכיון דרחמנא רבייה לקטן שישחטו עליו פטור בכך מן
השני ע"ש ועיין ע"ז להרב חק"ל ז"ל כי"ד ח"ג דף ק"ע ע"א והרב קהלת
יעקב ז"ל כמע' הש"ן בענין שה לכות אבות דאורייתא שהביא לרבנו מרן
ז"ל הנו' ודעת כולו רבנן הנו' דלא מהני כיוצא בזה עכ"ד המורה
ואמנם אכא עכ"ל אמרתי כס"ד שאין מבאין ראיה לנדרון הפדיון הנו' יען
כי נדרון הפדיון הוא ממנוא דפתק בהדי איסורא אבל נדרון דקרבן פסח הוא
איסור' גרידא ואין למדין זה מזה וכנו' כלל זה בקהלת יעקב ז"ל מע' הלף בענין
איסור וממנו ע"ש והגם דגבי קר"פ נמי איכא ממנו דקרבן לא חשיב זה איסורא
דזית ביה ממוכ' דאין מוציאין ממנו ממנו לזולתו כי הקרבן הוא אוכלו כולו ואין
לזרים איתו ואפי' העור שלו ואין לכוהנים בו כלום כי דוקא עורות קדשים קדשים
הם לכוהנים אבל של קדשים קלים הם לבעלים וכנו' בהרמב"ם ז"ל בהל'
מעשה הקרבנות ע"ש ועיין מ"ש לעיל כמע' המ"מ בהא דממוכא מאיסורא
לא ילפיק ע"ש :

והנה

הייתי רואה להביא ראיה כס"ד לנדרון הפדיון הנו' דמהני
ממנהג העולם דמקדשין כליל ש"ק מבעור יום והנה למ"ד
קידוש שבת דאורייתא ותוספת מחול על הקודש דרבנן איך מהני קידוש
מבעור יום לזמן שהוא שבת מן התורה אך מדברי הרמב"ם ז"ל בה' שבת כדן
הקידוש שכתב שמן התורה אין לזרז שיהיה הקידוש בשבת השבת ממנו לא
אפילו

רב ברכות קכה

אפילו אם קידש קודם לשעת כניסת שבת במעט גם כן מהני מן התורה
וכן הוא בהכרח ע"ש ועיין מ"ש הרב מנור משנה ז"ל שס"ע"ה הנה מדבריו
אלו נראה שאין מבאין ראיה לכ"ד אך שוב הראו לי דבריו המדרכ' ז"ל
כפ"כ דמגילה שכתב ז"ל ונשאל להר' טוביה מווינא איך סגנו נהור פטור
בניו ובני ביתו מקידוש והא' לר"י דאמר קומא פטור מן המזות פרק החובל
ח"כ לא מוסייב אלא מדרבנן והכי אתי דרבנן ומפיך דאורייתא והשיב
דאשכחן דכוותה גבי קידוש גופיה דאמרינן פרק תפלת השחר מתפלל אדם
של שבת כע"ש ואומר קדושה על הכוס והתם מוכח דהיינו שעה ורביע
קודם הלילה שערין לא קידש היום דאין לומר דשאיני התם דתוספת שבת
דאורייתא וכו' ואיך לרבי עקיבא דאמרינן הלכתא לא הוי תוספת שבת מן
התורה ואפ"ה נפיך כהוא קידוש דמקדש מבע"י דאינו אלא מדרבנן על
ידי קידוש דאורייתא שיתחייב אחר שתתקן גם כנדרון זה האו סגנו נהורא וס
לומר שמוציא אחרים מדאורייתא אעפ"י שאינו מתחייב אלא מדרבנן וכו'
ע"ש והרב מג"א ז"ל סי' רס"ז הביא לרבנו המדרכ' ז"ל הנו' ועיין בחייושי
הנאון רע"ב אג"ר ז"ל שכתב דמדבריו סכ"מ פ"ה ה"ז מהלכות קרבן פסח
מבואר דלא כהמדרכ' ז"ל הנו' ע"ש ואיך שיהיה הנה מן המדרכ' ז"ל הנו' ז"ל
ספיר יש ראיה לנדרון הפדיון הנו' דמהני גם לזמן שנעשה בר חיובא מן
התורה :

והיה

נראה לי כס"ד להביא ראיה לנדרון הפדיון הנו' דלא מהני
הפדיון לזמן חיוב תורה מהא דכתב מרן ז"ל כס"ע"ד סי'
שכ"ז סעיף ה' המפרשים חלה מעיסה שאין בה שיעור אינה חלה לפיכך
שתי עיסות שאין באום אחת מהן כשיעור והפריש מכל אחת חלה ואח"כ
עירב העיסות ועשאן עיסה אח' חייבת בחלה ע"ש והיא משנה ערוכה
פלוגת' דרע"ק וחכמי' ע"ש הרי דלא מהני מעש' שעש' בזמן הפיטור בעבור זמן
החיוב וכן הכא ככ"ד לא מהני הפדיון שעושה בזמן שהוא פטור מן התורה לזמן
שהוא חייב מן התורה וגם ממלא יוצא מזה קו' לדבריו המדרכ' ז"ל הנו' ומהו
נראה כס"ד דיש לחלק דהתם גפי חלה כשהפריש בזמן שלא היה בה שיעור
הנה היא היתה פטורה לגמרי גם מדרבנן ולא היה עליה שם חיוב כלל
לא

רב ברכות

לא מן התורה ולא מדרכי ולא מן מהני השרשה וזמן שכתבתי מן
התורה מש"כ הכא במדיון הפדיון ובמדיון המדרכי ו"ל הנה עכ"פ הוא חייב
מדרכי ואפשר דמהני מעשיו גם לזמן שבה לכלל חוב מן התורה ופשוט
ז"ל הנה נראה לי כס"ד להבוא ראיה למדיון הנה דמהני הפדיון ממ"ש מר"ן
ז"ל בהלכות מוזה סימן רל"א סעיף ג' דמחנכין הקטנים לעשות מוזה
לפתחיהן ע"ש והנה תחלה לריק אני להקדים חקירה אחת שחקרתי בס"ד
והוא דאם אחר לא קבע מוזה בידו כפתח רק ישב בבית א' שהיה קבוע
בו מוזה והוא קבאו או שכרו וישב שם אס זה קיים מלות עשה בזה שהוא
ישב בבית שיש בו מוזה הור המדין עיקר מלות מוזה הוא לכתוב מוזה
לשמו ולקבוע המוזה הוא בעצמו וכל דלא כתב מוזה לשמו וקבעה בעצמו
לא קיים בזה מ"ע כי אס רק שהוא נמלט בזה מן האיסור מאחר דאנו
יושב בבית שאין בו מוזה אבל שכן מ"ע לכתב בידו :

והנה

האיתי בס"ד להגאון מהר"י חון ז"ל בספר מערכי לב ח"א דף
ל"ב שזכר לסוגיא דסנהדרין דף כ"א דאמר רבא אעפ"י
שהניחו לו אבותיו לארס ס"ת מלות לכתוב משלו דכתוב ועתה כתבו לכם את
השיר וכתב הרב ז"ל וז"ל ויש לחקור מ"ש ממ"ש בכ"ב דף קל"א ח"א בר"ה
האחין שקנו אתרוג בתפיסת הבית נטלו א' מהן וילא בו אס יכול לאכלו
ילא ואס לאו לא ילא ודווקא דאיכא אתרוג לכל חד וחד ופירש רשב"ס
שקנו אתרוג מאביהם או לקחו במעות ירושת אביהם וילא דקרינן ביה לכם
שהרי בולו שלו הוא ובו הרי דכירש הבן יחיד אתרוג אחד אין ספק דיולא
בו י"ח דקרינן ולקחתם לכם וא"כ ה"כ בס"ת אס הניח ס"ת לשני בנים דינא
הוא דלא מקיימי ביה מלות ס"ת דכתוב כתבו לכם דבעינן כולו שלו אבל אס
הניח ספר תורה לכן יחיד או שני ס"ת לשני בנים שפיר מקיים ביה מלות ס"ת
וגי"א לי דשאי ס"ת דדיוק מדכתוב כתבו לכם ובי לא קנו בלא כתיבה הרי
אפשר שיקנה ס"ת מאחר ולכתוב ועתה תקחו לכם דאז הוה אפשר לקיים בכתוב
או בלקיחה ומדכתוב כתבו לכם משמע דבעינן כתיבה לשמו ולא דמי
לאתרוג אלא דלפ"ז שמעינן דגם אי קנה ס"ת מאחר לא ילא י"ח כיון
דחלה בכתובם ולא בלקיחה ואי הכי ק' למה נקוט רבא דאס הניח לו
בירושא

רב ברכות קבט

בירושא דלא ילא י"ח לשימעינן רבותא דאף דקנה דערה והו"א מעות משל
דלא ילא וכן בסוגיין דמנחות דף ל' ח"א גרל ח"א הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף
מזה מן השוק לא הו"ל למתלו כחוטף מזה מן השוק אלא הו"ל ח"א פי
שלח ס"ת מן השוק מזה לכתוב משלו כדנקיט רבא אכן נראה דדווקא בירוש'
דלא ערה הוא דפשיט לן דלא ילא י"ח אבל בקנה ס"ת דערה וארצי וזו
לא בריר לן ומדי ספק לא נפיק דאי משום דכתוב כתבו לכם ולא כתוב תקחו
לכם י"ל דלא מיעט אלא ירושה דלא עשה מעשה כלל בקיום המלות אבל
בקנה ס"ת דנתן מעות ולקח ס"ת לשמו שפיר אף שלא כתבו לשמו דתפסת
מועט תפסת חו"ד מאחר דכתוב כתבו לכם בעינן קרא דכתוב דווקא
בכתיבה דבעינן נמי כתיבה לשמו ועל כן רבא לא נקיט כי אס ירושה דלא
יולא י"ח ולהכי קמ"ל ר"ג ח"א הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מזה מן השוק
דלא ירעינן אס מאי דכתוב כתבו לכם למעט ירושה או מיעט גם לקיחה
ואס בא לימלך אורווי מורוין לזאת ירי ספק שיכתוב לשמו אבל זה שכבר לקח
ס"ת ובתר דעבדין מתמלכין הרי זה כחוטף מזה מן השוק דאין בירוש' לומר
שקיים העשה או לאו והיינו כההיא דבן לוי דהוה חטוף מתנות דמספ"ל
אי אקרו עם ואעפ"כ אין מוילאין מורו עכ"ל ז"ל ע"ש והשתא הכא גבי
מוזה נמי כתיב ובתבתם דתלו לה דחמנא בכתובה כמו דין הס"ת ולפידברי
הרב ז"ל שפיר נמלינו למדין גבי מוזה נמי דלא קיים מ"ע עד שיכתוב לשמו
ויקבענה בעצמו אבל אס ישב בבית שיש בו מוזה שעשו אחרים ה"ו רומה
להניח לו אביו ס"ת וכנו"ל כן נראה לומר לכאורה בס"ד

וא"כ

השתא אס בנים אנחנו בזה דעיקר קיום העשה הוא שיכתוב
מוזה לשמו ויקבענה - הנה השתא יש להעיר דין הנה שכתב
מרן ז"ל דמחנכין הקטנים לעשות מוזה לפתחיהן והא ויתר טוב להמתין עד
שיגדלו ויכתבו לשמם מוזה ויקבעו אותה בפתחיהן דאז יקיימו המ"ע כחקנה
מן התורה אבל בזמן שכותבים וקובעים אותה להם בעורם קטנים עדיין לא
מחייבי מן התורה ונמצא שאחר שגדלו לא קיימו מ"ע זו מן התורה לא
וראי דמהני בזמן פטור דידהו גם לזמן החיוב וגם אח"כ חשיב שקיימו מ"ע
ז' מן התורה ומהו נראה לי בס"ד לחלק בזה דלעולם לא מהני גבי מוזה

רב ברכות

שאני שיקיימו אחר שיגדלו מזה וזו עור הפעם או שתפסל מוזה הא' ויכתבו
אחרת כי מוזה נכדקת פעמים כשכובע או שקיבעו בפתח אחר חודש
סאל"ב הפדיון שהוא מזה א' ולא יבואו לעשות ב"פ ולכן צריך לעשותו בזמן
חיובו מן התורה :

ועוד

ראיתי לכאורה להביא ראיה לנידון הנו' מפלוגתא דפוסקים ז"ל
עמ"ס מרן ז"ל ס"ס רפ"ו רב"ל פטור מן המוזה שלשים יום ע"ס
ונתחבטו הפוסקים ז"ל כאם רוצה לעשות מוזה חכך ומיר אס ויכל לברך
עליה או לאו ועיין להבאין חיד"א זלה"ה בספרו הכהיר יוסף אומץ סי' ל'
מה שהצריך הרחיב בזה וס' זכר לכל דברי הפוסקים ז"ל בזה ע"ס :

והנה

הפוסקים ז"ל לא נחלקו כי אס בענין הכרעה אבל בעיקר
המזה משמע דשפיר מצי עביר ואי דבר הנעשה בזמן
הפטור לא מהני לזמן החיוב אך יהנו מעשיו כאשר קובעה קודם שלשים
לזמן שאחר שלשים והלא קודם שלשים הוא פטור לגמרי ואין עליו חיוב
כלל לא מן התורה ולא מדרבנן וא"כ כ"ס כנ"ר דעכ"פ יש עליו חיוב חיטוך
דרבנן דמהני הפדיון והגם דגם הכא יש לחלק כדרך שחילקנו בס"ד בההיא
דסי' רנ"א הנה נראה דיש לחלק בזה בס"ד חילוק אחר והוא דהכא שאני
דטעמא הוא דפטור תוך שלשים יום הוא מפני שכל עור שלא ישב שלשים
יום לא הוכרר הדבר שזו דירת קבע שחייב עליה מן הדין אבל אחר שישב
ל' יום הוכרר הדבר שזו דירת קבע וא"כ השתא אס קבעה תוך ל' יום שפיר מהני
לאחר ל' דאחר שישב שלשים יום הוכרר הדבר למפריע דבאותו זמן שקבעה
היתה דירתו דירת קבע שחייב עליה מן הדין ולהכי מהני משא"כ הכא בנידון
הפדיון דליכא למימר הכי ודוק :

ואחרי

החיפוש בס"ד ראיתי להרב מהר"י חזן ז"ל בספר חק"ל
י"ד ח"ג סי' קכ"ח ששאל כמו ששכר בית מיוחד ב"ח
אלול דקי"ל כל שלשים יום פטור ממוזה וקניע יום ל"א ביום ר"ה אס
ימחנה מערב ר"ה ויכרך או ימחנה אחר ר"ה וכו' והאריך הרחיב חרב ז"ל
בדבר הזה והביא דברי הרב תורת חסד סי' כ"ג שעמד על ספק זה והעלה
ראין לברך וכתב הרב חק"ל ז"ל על דבריו וז"ל ויפה כיון בכל דבריו ומ"מ

גם

רב ברכות

קל

גם הרב מורה דיוכל לקבוע המוזה בתוך שלשים וכי פליגי היינו לענין
ברכה אי יכרך או לאו וכשאני לעלמי היא גופא לריבה רבה שהיו עיקר
מלות מוזה בקביעות דמוזה בבית וקוס עשה שבה ובשקבעה נמלא
מקיים העשה כל ימיו כמעשה שעשה וא"כ איך ימחנה בזמן הפטור
דכמאן דליתיה דמי כיון שפטור מן הדבר וכי קניע יום שלשים נתי דעשה
לא ביטל שהרי זה כמו שהניח אחר מוזה בפתחו של זה דנפטור בכך אבל
עכ"פ הוא לא קיים העשה כמ"ס העמ"ס סימן שפ"ב להשוחט חיה ועוף
ובא אחר וכסה שלא מדעת השוחט חייב ליתן לו עשרה זקובים שמענו
לעשות מזה והדיון בן בכל מ"ע וא"כ ה"כ זה שקבע המוזה בזמן הפטור
ה"ז כמבטל העשה בידים שביבוא זמן החיוב נפטור מהעשה מאלו בלי שום
מעשה ואין נתיב לו שיקבע בתוך שלשים יום כדי שיבטל וימנע ממנו
העשה בידים ואין נראה לומר לכל שקבעה הוא בעלמא אף דהוי בזמן
הפטור כשיגיע זמן החיוב מקובל ומרובה באלו עשה המזה עכשיו בזמן
החיוב דכל כי האי לריבה רבה ואין הפה יכולה לדבר בלי ראיה עכ"ל
ז"ל . ושוב הרב ז"ל שם הביא ראיה דלא מהני הקביעות בתוך שלשים
לזמן שאחר שלשים מדיון נר חנוכה דהוכיח מרבני התוספות ז"ל אס הדליק
נר חנוכה שלא בזמן החיוב הוי כהדליקה חש"ו ולמאי דקי"ל הדליקה עושה
מזה אף אס הדליקה לשם חנוכה מכבה ומדליקה בפירש"י שם ומנה לקבע
שוכר בתוך שלשים המוזה הנה כשיגיע זמן החיוב צריך להסירה ולחזור
ולקבעה דבלא"ה לא קיים העשה כל ימיו ע"ס . והנה הרב ז"ל לא נרגש
בחילוק הנו"ל שכתבתי בס"ד דגבי מוזה שאני דלמפריע הוכרר הדבר שהיתה
מתחילתה דירת קבע ולפ"ז אין ראיה מהא דנר חנוכה :

ועוד

הביא ה' ז"ל שם ראיה דלא מהני הקביעות בזמן הפטור מהא דהאמ'
במנחת' דל"ג חתך ולבסוף העמיד פסול' משו' תעש' ולא מן העשוי
וה"כ אמרו שם לעיל מזה דיש גלותא בנא ביתא א' ל' ל' קבע לי מוזה א' ל' תלי
רשא בביתא ופירש"י ז"ל דבלא"ה אי קבע תחלה המוזה בסופא והדר הסיפא
בכנין ה"ל עשוי המוזה קודם שתבוא לידי חיוב מזה ע"ס ועיין בתשובת הר"א
שאן ז"ל סי' רל"ב בדיון זה וכיון שכן זה שקבע המוזה בזמן הפטור שערין
לא

רב ברכות

לא בא לגי חייב מזה קרינן ביה תעשה ולא מן העשוי ואין לו תקנה כי
אם לשמוע זמן החייב יסירנה ויחזור ויקבענה עכ"ל ו"ל ושוב דחה הרב ז"ל
זה דברא דבי ק"ל תעשה ולא מן העשוי אינו אלא במחוסר מעשה אבל
במחוסר זמן אינו כלום דזמן ממילא קאזי ע"ש . והנה הרב ז"ל במדון
דירידה הנו' לא זכר על שפציו הא' רב"מ דקרבן פסח אשר הוא ז"ל דיבר
בזה בדף ק"ע ע"א גם לא זכר הא' דהמרדכי ז"ל כ"כ דמנולה הנו' . ואיך
שיהיה הנה במדון הפדיון הנו' נראה שערין נשאר בענין זה מקום רחב
לישא וליתן בזה על דבר חמת מפי סופרים ומפי ספרים ואם יעזור ה'
יעזר בדבר בזה ועיין מ"ש בס"ד לעיל במע' הבית בקטן שנעשה בר מזה
מן התורה כ"ל שבת קודש והש"ת ואיר
עינינו במאור תורתו אכ"ר :

מערכת הצד"י

א צורת אדם

הנה חלו שעושים צורת אדם ע"י מאכילה
שקירין פית נראפיים שורה זו לוקחים
אותה על הנייר ואינה בולטת כלל ודאי הוא דמותה לעשותן וכמ"ש מר"ן
הקדוש ז"ל כי' ד' ס' קמ"א סעיף ד' בר"א בכולטת אבל בשוקעת באותם
שאורגים בכנר ושמיירים ככותל בסמנין מותר לעשותם ע"ש אך מה שיש
להסתפק הוא שהנה לפעמים מניחים את הנייר שעליו מציירת הטורה בתוך
הדרב"ן ורואין מתוך הזכוכית שברב"ן את צורת האדם בולט מכל צדדיו
כשאר האדם אשר על פני האדמה בשלימות כל איבריו מכל ד' פנותיו בלתי
שום הפרש והנה בזה יש להסתפק אם מותר להניח הטורה הנו' בתוך הדרב"ן
הנו' כי יש לצדד ולומר מאחר כי כאשר מניחין את הטורה הנו' בתוך הדרב"ן
נראית בולטת מכל צדדיה כאדם ממ"ש בלתי שום הפרש אסור להניחה שם
יען שכל זמן שהיא מונחת שם נראית בולטת וכל צורת אדם בולטת אסור להשחיתה
אצלו אפילו זמן מועט או"ד מה שנראה ע"י הזכוכית אינו כלום ולא חשיב

מירי

רב ברכות קלא

מירי וכן כמי יש להסתפק בדבר כיוצא בזה והוא שמיירים צורים על הזכוכית
בחקיקה שהטורה חקיקה כנוף הזכוכית מזה אחר של הזכוכית ואח"כ עושים
את הזכוכית הנו' מראה שקירין בערבי עיינא שמיניים ויבך ע"י סממנים
באר ה' ורואים בזכוכית בלר הב' והם מניחים הזיבך בלר חקיקת הטורה ואז
כאשר רואים בה בלר הב' נראית אותה הטורה בולטת אבל היא באמת אינה
בולטת ממנו כי בחוש המישוש ליכא שום בליטה בלר הב' אלא שכן נראית
לעיני האדם מבח מראה הזיבך שעליו שג"כ יש להסתפק בזה ע"ד האמור
אם יש עליה צורת אדם אם מותר לקיימה ולהשחיתה :

והנה

לכאורה יש להביא ראיה לאיסור מתשובת הרב הלכות קטנות
ז"ל ח"א סי' ז"ט לענין ראיית הס"ת שנשאל אם מותר לקרות
בס"ד בבתי עינים והשיב דמותר דראייה גמורה היא ע"י זכוכית כהיא דערוה
בעשיות ראסור לקרות ק"ש כנדרה משום לא יראה ע"ש וא"כ השתא מאחר
שמצינו דהראייה ע"י עשיות שמה ראייה ה"ה הבא מה שנראית בולטת על ידי
הזכוכית חשיבה בולטת ממנו ואסור להניחה שם ומיהו באמת נראה דאין זו
ראיה כלל דהתם גבי ס"ת בלא הזכוכית ג"כ מאותיות נראים כמו שסמ' נראים
עתה ע"י הזכוכית באין הפרש ולא נשתנה מראה גופם וטרתם ע"י הזכוכית
כלל אך הרב ז"ל נסתפק פן תהיה הזכוכית חלולה בין עיניו לס"ת ולא
חשיב קורא בס"ת עצמו לכן פשט לה מהא דערוה בעשיות אסור לקרוא ק"ש
כנדרה משום לא יראה וגו' דמוכח מכאן דאין הזכוכית חשיבה חלולה והפסק
לענין זה והוי כאלו רואה בערוה עצמה וכאלו ליכא זכוכית כלל וכן הבא גבי
ס"ת חשיב זה קורא בס"ת עצמו והזכוכית כאלו אינה אבל הבא הנה הטורה
הנו' כאשר היא בתוך הדרב"ן משתנית ממנה שהיתה קודם שנראית בולטת
מכל פונותיה וזאת מראה הבליטה באה מבח הזכוכית ולא מנופה של הטורה
שאם תסיר הזכוכית מן הדרב"ן לא תמצא בה שום בליטה כלל ונמצא שזה
המראה של הבליטה הוא חזות שוא הבא מבח הזכוכית ואין זה כלום דמרה
שוא שוא הוא ואין בו ממנו ועיין להרב דבר שמואל ז"ל סי' רמ"ב מה
שנשאל ברואה הלכנה מתוך מראה של זכוכית אם מברך עליה ועיין להרב
שבות יעקב ז"ל ח"א סי' קכ"ו מ"ש בזה ואשר הביא שם דברי הרב הלכות
קטנות

קטנות

רב ברכות

קטנות ז"ל הנו' וראין לחלק בין היבא ליכול לקרות בס"ת בלא בתי עינים
בין היבא דאינו יכול ע"ש ועיין להרב ברכי יוסף ז"ל ח"מ סי' ל"ה אות וק"ו
ע"ש ועיין עוד להרב ברכי יוסף ז"ל בא"ח סי' רכ"ד אות א' שכתב יש
להסתפק אם הוא דבר שמברכין על ראיתו בעד החלון והוא מכוסה
בזכוכית לבנה הנקרא גאס אך מן הזכוכית ראה יראה הדבר והוא ראוי
טובה מן ימא ליכול לברך דהא קחוי אור בעיני ראוייה בלי הפסק ומן
הזכוכית לא שמה ראיה והעלה הדבר ברור שזה הוראה דרך חלון הסתום
בזכוכית לבנה וכול לברך ברכת הראיה ומילתא דפשיטא טובא היא עכ"ד
ז"ל ע"ש והנה הגם שכתבו בס"ד דלכאורה נראה שזה המראה הוא חזות
שוא ואין בו ממש לענין ספק הנו' אבל וראי דלענין איסור הסתכלות
בנשים אסור הוא ובגון שזאת הטורח היא טורח אשה וסור ממנו אותה
בתוך הדרכין ורואה אשה לקראתו עומדת בשלימות כל איבריה מארבע
פינותיה ובמלבושיה ובתכשיטיה אין דבר חסר ממנה הנה וראי שאסור
ראותה בבחי' גנובה ולהסתכל בה כי גם בראיה זו יסוה לו ההורים רעים
ובמו הוראה אשה בח'ומו אשר לפעמים נקרה ב"מ כי לענין זה חשיב
ראיה ואיסורא קא עבד וסור פשוט :

והנה

וראוי כי האשה הלוקחת טורתה על ידי המאכילה כנו' לעושים
ולוקחים טורתה על כמה ניירות ומחלקים אותם לכמה בני
אדם הנה הם מכשילים הרבים כי הטורח הזאת הולכת ממקום למקום
מעיר לעיר וממדינה למדינה ועיני הכל שולטת בה בין אותם שהם בני ברית
ובין שאינם בני ברית וגם כל טמא לפשוט והכל מסתכלים בה ובאים להרהורים
לא טובים כי הוטר מכשילן להביט ולחשב בתוהו ויופיה וזאת הטורח תשאר
קיימת לדורי דורות כי האשה לקבוצת תובל והיא בתוך העפר ועכ"ז המכשילה
הזאת תעשה פעולתה ולכן וראי ראוי שימנעו הנשים מזה המכשול לבלתי
יקחו טורתן על ידי המאכילה ואם הוא לוקחת ומתנת לחבורתה מן יודע
כיד מי תפול אח"כ טורתה ובפרט לאותם הלוקחים על כמה ניירות ומחלקים
אותם ולפעמים האשה במערכ ראיה בלועל וראנה במזרח מרחק שנה ויותר
וחוטא במראיתו ואין זה ראוי והגון לזרע אברהם ויחזק ויעקב זע"א אשר

רב ברכות קרב

שס ה' נקרא עליהן וזהו דרכן של גוים הפדונים אך לא כאלה חלק ועקב
זרע ישראל ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים הוא יתברך
ברחמינו ועזרנו על דבר כבוד שמו תמיד אכיר :

מערכת הק"ף

א קבלת

הוראת מרן הקדוש ז"ל שקבלו עליהם בא"י תוב"כ בואר"ץ
ופה עירנו בנדאד יע"א ובשאר מקומות הנה יש
להסתפק בזה אם קבלו דווקא הוראת מרן ז"ל הכתובה בש"ע או אם קבלו
גם הוראתו שפסק בתשובותיו וראיתו להגאון ר' חיד"א ז"ל בברכ"י ח"מ סי'
כ"ה בכללי הקי"ל אות כ"ח שכתב משם הרב משאת משה ח"ב בח"מ סי' י"ב
ומשם רבו ה' מהר"י נבון ז"ל בתשובה שכתבו שקבלו גם מה שפסק מרן ז"ל
בתשובה וכתב על זה הרב חיד"א ז"ל ואינו מוכרח ע"ש והגם שהרב ז"ל
זכר כל זה על א"י תוב"כ ומארים מ"מ הדברים שייכים גם לאר"ץ ופה עירנו
בנדאד ושאר מקומות שיש להם קבלה זו ראין הפרש בקבלתם בין זה לזה
וקבלה אחת לכולם באין הפרש וא"כ כל מה שתאמר על ארץ ישראל הוא
שיק גם לאר"ץ ובנדאד יע"א ושאר מקומות שהם בעלי קבלה זו ופשוט והרב
שער המים ז"ל בתשובה סוף סי' ט' כתב דמה שקבלו הוראת מרן ז"ל
הוא דווקא מ"ש בש"ע אבל לא מה שפסק בתשובה ע"ש והרב הגדול מתר"ם
סוין ז"ל בתשובתו אשר הובאה בס' חוקי חיים בס' ט"ל דף פ' ע"א הסכים
לדברי הרב שער המים ז"ל שכתב ואנו אין לנו אלא מ"ש הרב שער המים
מפי השמועה וכתב על זה הרב מתר"א באגן ז"ל שם וז"ל ועל זה שסיים
וכתב דאנו אין לנו אלא מ"ש הרב שער המים מפי השמועה אכני הפעוט
הגם שטורה לו דמהני שמועתו לדיון דיתבין בירושלים תוב"כ אבל במקום
השאלה הוא במתא רודים יע"א אשר קבלו הוראת הרב משאת משה ותזין
דעתו של הרב משאת משה בח"מ ח"ב סי' י"ב דפסקין כמרן גם במ"ש
בתשובותיו וכמ"ש הרב ברכ"י וכו' ע"ש .

רב ברכות

הרי נמצינו למדן דרבר זה הוא שני במחלוקת בין הפוסקים האחרונים
ו'ל והנה אנכי דרשתי על זאת מן מע' מנ"ר הרב הגדול
מהר"ח פלאנ"י נר"ו מאריות דאחרת דע"ת אומור יע"א לגלות לי דעתו בזה
הענין ואף עביר לענין מעשה זה' הנו' נר"ו האריך בתשובתו שהשיב לי על
זאת והביא דברי הרב חיד"א ו'ל ככר"י הנו"ל ודברי הרב שער המים ו'ל
והרב מהר"ם סווין ו'ל בחוקי חיים הנו"ל גם הביא מ"ס הרב ר' חיד"א ו'ל
בחיים שאל ח"א סי' ע"ד אות י"א ואות כ"ג שכתב שקבלנו גם הוראותיו
בתשובה ומ"ס הרב מ"מ והרב מהר"י כהן ו'ל הם דברי טעם משום דבריו
בתשובה הם הלכה למעשה בפרטות ועדיפי מהש"ע ע"ש גם הביא נר"
מתשובת הרב קריית מלך רב ח"א סיף סי' ד' דס"ל שקבלנו גם הוראותיו
בתשובה גם הביא נר"ו ספרת הרב חק"ל מ"ב ו'ל בח"מ סי' ד' דף קע"ד
ע"ד שזכר לדברי הרב משאת משה ו'ל ודעמיה שקבלנו הוראת מר"ן ו'ל
גם מ"ס בתשובה ע"ש וסוף דבר גלה הרב הנו' נר"ו דעתו שהוא מסכים
והולך אחר הפוסקים ו'ל דסברי שקבלנו הוראת מרן ו'ל גם בתשובה ובדאי
שהרב הנו' נר"ו וכתב תשובתו הנו' בתוך תשובתו ועל כן אין צורך להעתיק
לשונו ורק זאת אגיד שהשכתי להרב הנו' נר"ו שאין לצרף להרב הגדול ר'
חיד"א ו'ל עם הרב משאת משה ו'ל ודעמיה מכא מ"ס הוא ו'ל בחיים שאל
ח"א סי' ע"ד אות י"א כנו"ל דהא מלאתי ראיתי בס"ד להרב חיד"א ו'ל
בענינו בס' חיים שאל הנו' בדף קי"ט בתיקונים והשמונת אשר בסוף הספר
שכתב ו'ל ולא אבחר דיש ללמד דרוקא דינו בש"ע קבלו עכ"ל ע"ש ונמלא
לפ"ו שאחר שחיוב הרב ר' חיד"א ו'ל את ספרת הרב משאת משה ו'ל ודעמיה
זכתב עליהם שהם דברי טעם הדר ביה וכתב שיש ללמד דרוקא דינו
כש"ע קבלו והנה דברי הרב חיד"א ו'ל אלו שהבאתי בס"ד נעלמו מעיני
הרב חק"ל ו'ל והרב מהר"ם סווין ו'ל אשר הובאו דבריו בס' חק"ל מ"ב
הנו"ל :

ואחרי הדברים האלה הנה נראה בס"ד לומר עכ"פ דאין להוסיף
ממון מיד המוחזק מכא פסק מרן ו'ל בתשובה דיכול
המוחזק לומר קי"ל כמ"ד שלא קבלנו הוראת מרן ו'ל כי אם מ"ס בש"ע ולא
מ"ס

רב ברכות קלג

מ"ס בתשובה דמאי שנייא האי דינא משאר פלוגתא דבין הפוסקים דהמוחזק
אומר קי"ל וכן הכא כמי וכול לומר קי"ל ובאומר דהא הרב שער המים הביא
מן השמועה דלא קבלנו הוראותיו בתשובה והא דרבי דהרב ו'ל שמע זה
מרביתו שהם אנשים גדולים וידועים דפקיע שמייהו וגם הוא ו'ל גריר
בתרייהו להחזיק בזה וגם מהר"ם סווין אולי ומורה כותיה בזה וגם הרב
מהר"א גאנן ו'ל נראה דאולי ומורה בזה וא"כ איכא רבים דס"ל הכי ומאי
המוחזק לומר קי"ל ומה גם עוד השתא לפי המליצה הנו' שמלאתי בסוף
ספר חיים שאל שחזר וכתב הרב רבי חיד"א ו'ל דיש ללמד וכו' והא דרבי מכח
דבריו אלו כמי ג"כ אין להוסיף ממון מיד המוחזק מאחר דאלו דרבר בספק
ואין דברי הרב מ"מ ו'ל ומהר"י כהן ו'ל מוכרחים איך נושא מיד המוחזק
ועיין להרב זכור לאברהם ו'ל ח"ג בכללי הקי"ל שהביא מן הרב תורת חסד
ו'ל שאפילו אם פוסק אחר מספקא ליה ופוסק אחר ברירא ליה מילתא אפ"ה
ס"ל דמאי לומר קי"ל ע"ש באופן הגם שרבים ועלומים בתורה המה אוחס
הפוסקים שהסכימו שקבלנו הוראת מרן ו'ל בתשובה מ"מ אין לו לדון לא
מה שעיניו רואות ומאחר שאנחנו רואים שיש חולקים על זה הא דרבי
מצינו לזכות את המוחזק מטעם קי"ל דלמה יגרע דין קי"ל זה משאר דיני
הקי"ל דעלמא וכמ"ס בס"ד :

ודע דכל זה שכתבנו הוא למ"ס מרן ו'ל בתשובתו אבל מ"ס מר"ן
ו'ל ככ"י הוא שנייא ושנייא מהא דתשובה והסברא נותנת כי מ"ס
בתשובתו הם יותר עיקר ממנו ככ"י ועיין להרב חק"ל ו'ל בא"ח סי' כ"ד
דף ז' ע"כ שכתב ו'ל דאי משום דברי הש"ע הלא כלל גדול שמענו שעיקר
חיבור של מרן ו'ל על כ"י יש לסמוך ולא על ס' הקלר עכ"ד ע"ש והגאון
רבי חיד"א ו'ל בשיורי ברכה בא"ח סי' דצ"ח דף י"ד ע"ג השיג עליו וכתב
דהעיקר כמ"ס בש"ע ע"ש והנה הרב מהר"ם סווין ו'ל בתשו' הובאה בס'
חק"ל מ"ב חלק ח"מ סי' ד' דף קע"ד ע"כ כתבו"ל עוד זאת דאני הש"ע
אשר הסכימו בו מאתן רבנן וא"כ להוסיף מן המוחזק אין בו כח להוסיף מפסקי
מרן בתשובה ומכ"ס ע"פ מ"ס ככ"י דרך שקלא וערייא וכו' ע"ש ועל זה
כתב הרב חק"ל ו'ל שם דקבלנו הוראת מרן ו'ל בכל החיבורים ע"ש וא"כ
השתא

רב ברכות

השתא מ"ש מרן בכ"י לפי סברת הרב חק"ל גם זה הוא בכלל הקבלה והנה
בפרט זה ג"כ היה לי משא ומתן עם הרב הגדול מהר"ח פלאני נר"ו והרב
הנ"י נר"ו האריך בזה ובודאי שדבריו יהיו נרפסים כתשובותיו ולכן לא העתקתי
כאן דברים שביני לבין בזה והנה לכל הפוסקים דס"ל דלא קבלנו כי אם
הוראת מרן ז"ל בש"ע אבל לא מ"ש כתשובה הא ודאי דס"ל גם מ"ש בכ"י
ג"כ לא קבלנו דהסברא נותנת דכ"ש הוא וכמ"ש הרב מהר"ם סווי"ן ז"ל
וא"כ השתא ודאי ראוי להוסיף ממנו מיד המוחזק ע"פ מ"ש מר"ן ז"ל בכ"י
היבא דאיכא פלוגתא בזה דיכול המוחזק לומר קי"ל כמ"ד דלא קבלנו כי אם
מ"ש בש"ע דחוקא וכמ"ש בסויעתא דשמיא :

מערכת הרי"ש

א רבית הנה שאל ממני אחד אהוב ונעים בראובן ושמעון
שהם שותפים וכל אחד דר בעיר אחת וכל העסק
של השותפות הוא ביד ראובן ולפעמים ראובן צריך לו מעות לעסק השותפות
והוא לוקח מעות ברכות מן הגוים וחושב ברכות על חבירו ג"כ גם לפעמים
יהיה ריוח מן אותם המעות שלהם ולפעמים לא יהיה על כן צריך לדעת אם
מוותר לעשות כן או לאו :

והנה ראיתי בס"ד להגאון הט"ז ז"ל בס' ק"ע שהביא מעשה בזה
והתיר ליקח ברכות מן האמלע השותפות ומשמע מדבריו שאפי'
אם לא הריחו אותם המעות שלקח ברכות כלום אפ"ה ג"כ מותר ליקח
דמי ברכות מן האמלע ואמנם לא התיר הרב ז"ל בזה כי אם באופן שהותק
הלוה מן הגוי הוא מתעסק במעות לו ע"ש והשתא לפ"ז כנ"ד שהותק מתעסק
במעות אלו מבוחר בדברי הגאון הט"ז ז"ל דשרי ליקח דמי ברכות מן האמלע
ואע"ג דלא הוה ריוח מזה כלל ברם ראיתי להרב בית דוד ז"ל בס' פ"ז
שנשאל בזה והשיב שאם השותף לברו טרח במעות שלהם ברכות אז יכול ליקח
דמי ברכות מן הריוח דוקא ואם כל השותפים הם מתעסקים עמו אז אסור
ליקח

רב ברכות קלד

ליקח דמי ברכות אפי' מן הריוח ועשה הרב ז"ל לזה תיקון אחד להתיר זה
ע"ש הרי שהרב ז"ל פלוג על הגאון הט"ז ז"ל ובעי שיהיה דוקא מן הריוח
אבל בלא"ה אסור וראיתי להרב המבי"ט ז"ל בח"ג ס' ע"ב שנשאל בראובן
שהוא פאט"ר ומהגוים הסוחרים שכותבים לו שיקח מעות מן הגוים ברכות
כדי להשלים אותה סחורה ואח"כ הם פורעים הריוח לגוים ושמעון קשתתק
עם ראובן זה ולא היה לו כל שבס המעות שמשים ראובן בשותפות וכתב
לו שיקח מה שחשד משבס שלו מהגוים ברכות וכן עשה ונשתתפו והריוח מלכד
מה שפרעו לגוים הקרן וברכות ואח"כ תבע שמעון מה שנתן לגוי ברכות
ואמר כי אינו חייב לפרוע ברכות וראובן משיב כי כך מנהג הסוחרים שלוקחים
מן הגוים על ידו ברכות ופורעים ושהוא פרע בראובן ועל כל מה שפרע
הריוח והשיב הרב ז"ל שמנהג זה של הסוחרים מטעם ההלכה מה שאינו כדון
כיון שהישראל ליקח המעות ומתחייב לתת ברכות לגוי אפילו שיאמר לגוי
כי לצורך ישראל פלוני לוקח אותם הוא הרי הם מלוה עליו ובשנותנם
לישראל ברכות אפי' שיהיו המעות של גוי בעצמם ושיאמר בשבילך לקחתם
מן הגוי והברכות שתתן לתן אותם לגוי אפי' אסור כיון שהמעות הם כבר
מלוה עליו ומלוה להוסיף ניתנה והרי הם כשלו והוא חייב לפורעם לגוי
ונמצא שהוא מלוה אותם לישראל ובשנותנם לישראל ברכות הוא הבית קטלוג ושוכ
כתב וז"ל ואפ"ה כ"ל דבכ"ד ליכא רבית קטלוג כיון שראובן לקח המעות ברכות מן
הגוי והוא פרע לו ברכות ממנו שהריוח במעות שלקח מן הגוי לא בא שום רבית
מור שמעון ליד ראובן ואפילו יהיה רבית דרבנן כיון שהיו כבר ביד ראובן וגם
נתנו כבר לגוי אינו יולד בדיוקו ואינו חייב ראובן להחזיר לשמעון מה שפרע לגוי
ואפי' היה בידו עדיין לתת לגוי נאום המבי"ט עכ"ל ז"ל ע"ש :

והנה נראה ממ"ש הרב המבי"ט ז"ל על מנהג הנ"י של הסוחרים
שכותבים לפאט"ר שיקח מעות ברכות להשלים הסחורה וכו'
שהוא הפך הדין הנה אין מזה הוכחה הפך ס' הט"ז ז"ל דהא הקם שאני
שזה הפאט"ר הוא לוקח המעות ברכות להשלים הסחורה והוא שולח הסחורה
ליר אותם הסוחרים ואינו מתעסק במעות בידו וא"כ קוי כמלוה להם ממש
ואמנם ממ"ש על ד"ד שהיו בין ראובן ושמעון שעב"פ הוא רבית דרבנן ואע"ג
שהיק

רב ברכות

שהיה להם ריוח וכבר לקח ראובן הרבות מאמלע העסק ופרע לגוים הנה זה נראה שהוא הפך סברת הט"ז ו"ל דס"ל דאם היה ריוח בעסק הנו' הנה הוא ממעט חלק בריוח ומותר ואפילו אם לא היה ריוח מותר דהרבות חשוב ככלל ההפסד ע"ש וגם הכא דהיה ריוח וכבר פרע ראובן מן האמלע הנה לדעת הרב הט"ז ו"ל מותר גמור הוא וגם נראה לפיכך שהוא הפך סברת הרב ב"ד ו"ל גם כן והוא דלפי סברת הרב בית דור ו"ל כל היכא דאיכא ריוח לית לן בה וכאן בנידון הרב המבי"ט ו"ל הוה ריוח ומיהו זה אפשר שנדחק ולומר דבנידון הרב המבי"ט ו"ל איירי שגם שמעון מתעסק עם ראובן דהיינו שזה ראובן קונה סחורה במעות אלו ושולח ליד שמעון והוא מוכר אותם וקונה כנגדם סחורה באופן שגם שמעון הוא מתעסק בזה העסק והמו"מ כמו ראובן ובהא מורה הרב ב"ד ו"ל דאסור ליקח הרבות גם מן הריוח :

וראיתי

בס"ד להרב מהר"א ישראל בספר קול שאיו סי' כ"ט דמ"ב שנשאל בנידון זה שהשוקף לקח מעות מן הגוי ברכות ללורך השותפות ואח"ך לקח מחבירו חלק המגיע לו ברכות ההוא והעלה הרב ו"ל דמותר גמור הוא ואין בזה שום איסור ולפי דבריו וטעמו ו"ל משמע להדיא דס"ל אע"ג דלא הוה ריוח באותם המעות כ"כ ויכל ליקח הרבות מן האמלע דהא עיקר הטעם של הרב ו"ל הוא משום דשותפים שלוח א' מהם ללורך הב' משתעבד אע"פ שיש לו עמו בקנין ונמלא שותף שכותב לחבירו תקח כ"כ מעות ברכות כדי להשלים כ"כ סחורה פ' הנזכרת מהר' לשלחה א' מקום פ' כיון דמדינא נשתעבד גם חבירו שלא היה עמו לפרעון הקרן הנה כמלא הוא הלוה ממנו לפיכך פוריע הרבות בלי ספק ע"ש הרי לך להדיא לפי טעם הנו' לא שגא בין אם היה ריוח בין אם לא היה והנה הרב ו"ל שם נדגש מתשובת הרב המבי"ט ו"ל הנו"ל וכתב וז"ל אשר מזה אני תמיה על הרב המבי"ט ו"ל ח"ג סי' ע"ב שנשא וכו' ואחר נשי' הרעפה אין הדבר כן דכיון דמדינא חייב המשלח בפרעון הקרן משום דאיתו ניהו הלוה גם הרבות יתן ומה בכך ואולי יסבור הרב ו"ל דכיון דעדיין לא היו שותפים לא באותו ממון שלקח חר מניהו התחילו להשתתף איכתי אין עליו שום שותף עכ"ל ע"ש והנה

רב ברכות קלה

והנה לא אבחר כי טעם הרב קול אלוהו ו"ל הנו"ל שכתב להחזיר אינו מוכן אצלו דאפילו שהאמת גם השותף הב' משתעבד ואע"פ שלא היה בקנין מה והנה זה מאחר שהגוים אינם מכירים את השותף הב' ואינם יודעים כי אם אותו השותף שלהם וקבל המעות מידם דהא אם אמר ישראל לחבירו לזה לי מעות מהגוי ברכות ונתן לו משכון ללוות עליו אפ"ה בעינן שיהיה כל סמך המלוה אחריותו על המשכון דווקא ואין לו סמך על השלוח כלל וכו' בטור וש"ע סימן קס"ט סעיף י"ז ע"ש וא"כ השתא כ"ש הכא דמעיקרא אין הגוי יודע את השותף הב' כי לא היה עמו בקנין גם עור הא וראי שסברת הרב ו"ל היא הפך סברת הגאון הט"ז ו"ל דהא הרב הגאון הט"ז ו"ל שם אפר בהיכא דאיתו שאינו מתעסק לזה ברכות ללורך השותפות ע"ש ולפי טעם הרב מהר"א ישראל הנה גם בזה מותר רכל שלהם ללורך השותפות הנה השותף הב' ג"כ נשתעבד וכאלו הוא לזה בעצמו ומה לו אם הלוה מתעסק או אינו מתעסק דלפי דברי הרב ו"ל עיקר הטעם הוא משום דהב' משתעבד מאליו ותמיה שלא זכר הרב מהר"א ישראל ו"ל לדברי הט"ז ו"ל הנו"ל בדבריו ולא דבר בהם כלום איך שיהיה הנה נמנעו למדון לכ"ד דלדעת הט"ז ו"ל הוא מותר ואע"ג דאיכא ריוח ולדעת הרב מהר"א ישראל ו"ל ג"כ מותר בכל גוונא אלא דלא שוי תרי אשלי דברכי הנו' בטעמיהו ולדעת הרב המבי"ט ו"ל נראה דאסור ולדעת הרב ב"ד ו"ל מותר היכא דאיכא ריוח .

והנה

מלכר האמור בס"ד כתתי אל לבי לדרוש ולחקור עור בס"ד על דרך כמה בני אדם אנשים קוחרים דנהגו לעשות ע"י הפאטור"ר שלהם כענין שכתבו לעיל ואמנם יש בזה דרכים שונים ואבוא לפרוט אותם אחת לאחת והדרך האחד הוא ד"מ ראובן תושב בכל יום לו מעות אצל שמעון תושב לנחן ששלחם לידו לעשות לו בהם משא ומתן דהיינו שיקנה סחורה מלנחן לשלחה לאר"ץ על ידי מי שיוכשר בעיני שמעון למוכרה שם ואחר שימכור אותה זה הפאטור"ר מורשה של שמעון יחזיר דמיה לשמעון ויחזור שמעון וילבש המעות בסחורה אחרת לשלחה לאר"ץ וכעו"ה באופן שראובן תושב בכל אין מגיע לידו שום סחורה מן המו"מ הזה שעושה שמעון

רב ברכות

שמעון בעבורי זרק שמעון הוא הנושא ומתן ושולח ממקום למקום ולוקח
קמחי' מכל סחורות שיקנה לו והנה לפעמים ירצה ראובן משמעון שיעשה
לו מו"מ הנו' יותר מכדי מעותיו דהיינו שאם יש לראובן קרן אלל שמעון
אלל לירא"ס כותב לשמעון שיקנה לו סחורות כשנים ושלשה אלפים לירא"ס
על ידי שיקח לו מעות מן באק גוים ברכית להשלים הסך הנו' ויעסק
בהם שמעון על דרך הנו' ויפרע הרכית מן העסק הנו' והנה לפעמים יהיה
ריוח בעסק המו"מ הנו' וישאר ריוח לראובן גם אחר ניכוי פרעון הרכית
ולפעמים לא יהיה ריוח כי אם הפסד ויטעך לפרוע הרכית מן הקרן
העיקרי שיש לראובן אללו והדרך הכ' הוא שראובן הנו' לא יש לו אלל
שמעון שום פ"ק ורק שמעון הוא אהובו ומאמין בו והוא כותב לשמעון
שיעסק לו במו"מ הנו' לשלוח סחורות על כוסו ממקום למקום ויקח
קמחי' הנהוג ומעות הסחורה יקחם מבאק גוים ברכית ואחר
שימכרו הסחורות ויחזרו להיות מעות ביד שמעון יפרע שמעון
לגוים הקרן והרכית ואם יהיה ריוח הנה מה טוב ואם לא היה ריוח אז
שהפסיד אז מחוייב ראובן לשלם לשמעון ההפסד והרכית שנתן לגוים והדרך
הג' הוא שראובן כותב לשמעון הנו' ליקח לו סחורה פ' והמעות יקחם
ברכית מן הגוים וישלח הסחורה ההיא לידו עצמו לבכל וכל מה שיעלה דמי
הסחורה עם הרכית אז אחר חיות חודשים כאשר יודמן מעות אלל ראובן ישלח
אותם לשמעון לפרוע לגוים הקרן והרכית והנה בכל הדרכים הנו' הענין
הוא שאותם הגוים אינם יודעים את ראובן ואינם מאמינים בו והנם שהם
יודעים ששמעון הוא אינו לוקח המעות אלו לזרכו כי אם לצורך ראובן וזולתו
וכן אומר להם שמעון בפירוש עכ"ז הנה הם אינם קומכים כי אם על שמעון
ואין להם ספק על ראובן אפילו בפ"ק כי אינם מכירים אותו וכיה שמעון
הם נותנים וממנו לבדו תובעים הפרעון.

והנה

תחילה נדבר בדרך הא' הנו' והוא כי הנה לכאורה נראה
דזה דומה למ"ש מרן הקדוש ז"ל בסי' קכ"ט סעיף י"ז וז"ל
ישראל שאמר לחבירו לזה לי מעות מגוי ברכית אם נתן לו משכון ללות עליו
אם אחריות הגוי על המשכון בלבד ולא על השליח כלל מותר לשליח ליקח
הרכית

רב ברכות קלו

הרכית ולתנו לגוי ואם לא נתן לו משכון אסור אלל א"כ אמר לו לזה לי
מעות ברכית מהגוי על שמי והאמינו הגוי והוא קומך על הלוה ולא על
השליח ע"ש ועיין בסי' ק"ע סעיף א' בדיון ישראל שלוח מגוי שאסור לישראל
אחר לקוית לו ערב ע"ש וא"כ השתא הכא בנ"ל אע"ג דזה שמעון אומר
לגוי שהוא דו"ס המעות בעבור ראובן ויודע הגוי מעצמו זה הענין כי הוא
דבר נהוג ויודע ביניהם שכל הפאטאר"ש הם לוקחים ברכית בעבור קוחרים
אחרים שבמקומות אחרים עכ"ז מאחר שהגוי אינו קומך כ"א על שמעון
ולו דווקא מאמין כי אינו מכיר את ראובן אז מחוייב אללו זה שמעון לזה
מן הגוי ברכית והוא חוזר ומלוה אותם לראובן ברכית ואסור ומיהו נראה
דאכתי יש לחלק בין כ"ד למדון שכתב מרן ז"ל והוא דמדון מרן ז"ל הוא שזה
השליח הוא לוקח המעות ומסר אותם ליד ישראל ולהכי כל הוכא שהגוי
קומך עליו דווקא לחשיב הוא הלוה אז נמצא ממילא שהוא מלוה אותם
לישראל כי באמת הוא מוסר ביד ישראל מזה ולוקח ממנו את"כ מזה ועברה
בעבור הקרן והרכית ולהכי אסור אלל מזה"כ כנ"ד רשמעון הנו' הוא אינו
שולח ליד ראובן כלום לא סחורה ולא מעות והמעות שלוקח ברכית מן
הגוים הם נשארים בידו ותחת רשותו שיעשה בהם מו"מ על כוס ראובן ורק
סוף העסק אז סוף כל שנה ושנה כאשר יעשה שמעון החשבון של המו"מ
אז יראה אם נשאר ריוח אחרי פרעון הרכית הנה הריוח ההוא יהיה נוסף
על הקרן שיש לראובן אללו ואם היה הפסד הנה הוא נחסר מן הקרן הנו'
שיש אללו :

והרואה

יראה להגאון מוהרש"ל ז"ל שנשאל בפירוש כיוצא
בזה והסכים לחלק בין נידון דידיה לתא דמדון מרן
ז"ל הנו' והוא כי הרב ז"ל נשאל באגני הקהל שמינו פ' אנשים על בתי
קדשי הקהל לבנות ולהשגיח על בנינם והולך אחר מהם לקחת לו מעות
ברכית מן הגוי לצורך הבנין אם חייבים הקהל לפרוע ברכית וכתב הרב
ז"ל וז"ל תשובה תחילה יש לדון אפילו אם היו הקהל אומרים לפקידים כפי'
שילוו מעות ברכית לצורך הבנין והלכו הפקידים ולוו ברכית אם יגבי רבות
מהקהל מטעם אסור רכית כיון שאחריות המלוה לא היה אלל על הפקידים

רב ברכות

בדין ישראל האומר לחבירו לזה לי מעות מגוי ברכות שפילו נותן לידו משכון ולזה עליו אם אחריות המלוה גם על הלוה אסור כ"ש כשאין שם משכון כלל אבל נראה שאין כאן דין רבית כלל ולא דמו אחרדי דשאני התם שהשורא נטל מעות מהגוי ונותנם לישראל וכו' ל כמלוא הוא לישראל אבל בנידון זה אע"ג שהפקידים פזרו המעות לטורח הקהל אין אלו כמלוה להם כיון שהם היו פקידים על הבנין והם התנו עמם שיקבלו להם הבנין ככל מה שיעלו להם ואין זה אגב נטר אלא כנושא ונותן באמונה שהוא מעלה על הפירות שבר חמרים וכתפס וזה דבר מבואר בעלמנו עכ"ל ו"ל ע"ש :

והן

אמת שדברי הגאון ז"ל שסיים וכתב שזה כנושא ונותן באמונה שהוא מעלה וכו' הן סתומים וחסומים מבלתי הכנה ועיין מה שנגש בהם הרב קול שיהו ז"ל כפי' כ"ט דף מ"ב ע"ב ע"ש מ"מ הראית לדעת מדברי הגאון ז"ל שהוא מחלק נידון דיריה מנידון מרן ז"ל משום דשאני התם שהשורא נטל המעות מהגוי ונותנם לישראל וכו' וא"כ השתא נידון דירן דדמי לנידון הגאון ז"ל ב"כ הוא מותר לדעת הגאון ז"ל דהא ודאי אם לא זכינו להבין דברי קדשו מה דמסיים כנו"ל אין זה מעלה ומוריד לעיקר דין הפסק שלו כי הרב ז"ל איהו ידע מאי דקאמר כי לאו קטיל קני באגמא ח"ו ורק אכחמו הוא דלא ידענו כוונתו ומי יודע מה היה חסר הלשון הנו'

והנה

לכאורה נראה דכוונתו הוא מדבר על הפאטור שעוסק בממון אחרים ולוקח קמסין הנקרא אלליו חק שאע"י לזה קרא הגאון ז"ל נושא ונותן באמונה שאינו שותף בממון ורק הוא נושא ונותן באמונה בשל אחרים בדרך קמסין בן נראה לכאורה מדבריו ז"ל דמלתיה על ענין כזה רמזא אבל עדיין לא נתבאר אללי מה כוונתו בזה בנידון דיריה ועדיין דבריו סתומים וכאמור אין שיהיה הכה לכאורה נראה שהגאון מהרא"כ ז"ל מתיר בכ"ד דדמי לנידון דיריה שאין השורא נטל המעות מהגוי ונותנם לישראל ולא חשיב כמלוה אותם לישראל גם נראה כפי' שגם הגאון הט"ז ז"ל בסומן ק"ע סע"ק ג' שהבאנו בס"ד דבריו ז"ל לעיל גם כן נראה דמתיר בכ"ד דהא טעמא דיריה דהתיר גבי שותפים שהאחר המתעסק לברו הוא לקח מעות ברכות דמותר שפירע תחילה ברכות לגוי והמותר

רב ברכות קרו

והמותר יחלוקו ואע"ג דלא ריוח משום דאין כאן הלוואה מעולם ורק הריוח ההפך מניעו לאותו סך ממון של ההלוואה והרכות שנותן לגוי הוא בכלל ההפך עיין שם והנה הדין טעמא נמי שייך כאן דגם כאן לא נתן שמעון המעות לו לראובן כדי שיהיה נחשב הלוואה אלא הוא עסק בהם בסחורה והריוח וההפך מניע לאותו סך ממון שלקח מהגוי והרכות שנותן לגוי הוא בכלל ההפך ומאי שנא מנידון הרב ז"ל לפי הטעם הנו"ל גם נראה שגם הרב ב"ד ז"ל שהבאנו דבריו ז"ל לעיל בס"ד ג"כ מתיר כאן בכ"ד דטעמא דיריה שכתב בדיון השותפים שהאחר המתעסק לברו הוא לקח המעות ברכות דמותר ליקח הרכות מן הריוח משום דמן הדיון כל הריוח הוא לעצמו ומתנה הוא דיהיב לחבירו חלק בריוח מעות ואדעתא דהכי יהיב ליה שיקח תחילה מעות הרכות והשאר יחלוקו וכאן נמי איכא למימר הכי ולא שנא לא דלקרב ב"ד ז"ל דלא התיר כי אם היכא דאיכא ריוח מאותם אבל אי ליכא ריוח מאותם המעות לא מצי ליקח הרכות מחבירו הכא נמי לדיריה הוי דינא הכי ולא שנא :

וראית

לחבר מטה שמעון ז"ל בח"מ סי' קע"ו הגהב"י אות רכ"ז שהביא דברי הגאון הט"ז ז"ל ודברי הרב ב"ד ז"ל וכתב דלפי דברי הרב ב"ד ז"ל אם יהיה הפסק הוי שלו אבל לפי דברי הרב הט"ז ז"ל גם אם הפקידו משתלם הרכות מן האמנע ורמה לזה נידון הגאון מהרא"כ ז"ל סי' ג' הנו"ל ע"ש ושם כתב שם וז"ל ועיין במהר"י קלבי ז"ל ס"ק י"ט דכתב דאינו נפרע הרכות משותפו דיכול לומר לטורח עצמך לוית וכו' . משמע דאי לא הכי יכול לגבות חלק חבירו התם נמי איירי דהוא לברו מתעסק ובכה"ג גובה מן האמנע כמ"ש הט"ז ז"ל עכ"ל ע"ש הרי דכתב הרב ז"ל שגם הרב מהר"י קלבי ז"ל אינו כסברת הגאון הט"ז ז"ל ואין ספר מהר"י קלבי ז"ל מצינו אלליו כדי לראותו נמצא לכאורה לענין כ"ד דכפי' ס' הגאון מהרא"כ ז"ל והגאון הט"ז ז"ל והרב מהר"י קלבי ז"ל כמו שהביא ממנו הרב מ"ש ז"ל הכה מותר בכ"ד לעשות וליקח הרכות אחר כך מן הקרן של ראובן שבידו בין אם היה ריוח בין לא היה ריוח וכפי' סברת הרב ב"ד ז"ל אינו מותר ליקח הרכות כי אם מן הריוח דווקא ואמנם כפי

רב ברכות

סברת הרב המבי"ט ז"ל כח"ג קי' ע"כ שהבאנו לעיל בס"ד נראה דאסור
בכ"ד והנה נידון הרב פני משה ז"ל ח"א סימן כ"א אינו דומה לנידון דידן
דאפשר דהתם איירי שהפטורי' שלוקחים דמי הסחורות ברכות מנויים הם
שולחים הסחורות ההם ליד סוחריו סאראי והמה עושים בהם כחפזם ואח"כ
גובים מהם הקרן והרכות ונותנים לגוים וכן מוכח יותר מדבריו שם בדף
קי"ט ע"א ע"כ ומאחר דשולחים להם הסחורות שפיר חשיב כמלווים להם
וכמו חילוק שכתבנו לעיל בס"ד :

ובספר

אשלי רבכרי דפוס חדש של אשכנז נדפס בו ספר חוות דעת
להרב דת"ק ליסא ז"ל ושם בחלק הביאורים הביא דברי
הט"ז ז"ל וזק' עליו ושוב פירש דבריו שיש הפרש בין היכא דהודיעו ללא הודיעו
ע"ש ולכאורה דבריו תמוהים וכוונתו הגמור שאין זו כוונת הט"ז ז"ל דא"כ
למה לו להט"ז ז"ל לחלק בין נותן למקבל הוה ליה לחלק בין הודיעו ללא
הודיעו כי זה הוא עיקר החילוק והוא פשוט והשתא נמצינו למדן מכל האמור
דנידון השותפים הט"ז שכתבנו בס"ד בתחילת דבריו הנה הוא מותר לדעת
הגאון הט"ז ז"ל ולדעת הגאון מהרא"ח ז"ל ולדעת הרב מו"ל מאש ז"ל כפי
מ"ש הרב משה שמעון ז"ל וגם הוא מותר ג"כ לדעת הרב מהר"א ישראל
ז"ל ולפי טעמו ז"ל אפשר לומר דגם הרב המבי"ט ז"ל לא פליג בזה ומורה
דמותר וכמ"ש הוא עלמו ז"ל וא"כ לכאורה אפשר דטובל לקמח על כל הקד
אשלי רבכרי ולהתיר בנידון השותפים הט"ז ואע"ג דלא הוה ריוח ובפרט
בי רבים נהגו לעשות כן וכן עמא דבר ועיין למדן ז"ל בדף הבית קי' קע"ג
ז"ל ולענין הלכה פשוט המנהג להתיר בטרש"א דר"ן והלך אחר המנהג כ"ש
שהוא להקל בדרכן ע"כ ע"ש :

וגם

הדרך הא' שכתבנו לעיל מ"ש שדרך העולם לעשות על ידי
הפאטור"ר גם כן הוא מותר לדעת הרב הט"ז ז"ל וה' מהרא"ח
ז"ל והרב מו"ל מאש ז"ל ואמנם בנידון זה מוכרח אתה לומר דאוסר הרב
המבי"ט ז"ל בזה והשתא אפשר אם אנחנו רואים שרבים עושים כן בכל
המקומות נאמר שנהגו בזה כהגאון הט"ז ז"ל ומהרא"ח ז"ל ודעמיהו דמתירי'
בכהאי גוונא ואמנם הדרך הב' שכתבנו לעיל הנה לכאורה אין להתיר

רב ברכות קלח

כי אם מדברי מהרא"ח ז"ל הנו"ל אבל אין לדרך בזה עמו גם הגאון הט"ז
ז"ל מאחר דזה ראובן אין לו קרן ביד שמעון בעסק ההוא אפילו פ"ק ולא
אכזר דגם מדברי מהרא"ח ז"ל אין הסותר ברור בדרך הב' כי בנידון
מהרא"ח ז"ל מסרו בידם בתום להו"א עליהם הסחורות ולכן יש לבגס בזה :

והדרך

הג' שכתבנו לעיל הנה הוא ודאי אסור גם לדעת הרב
מהרא"ח ז"ל מאחר דהסחורה שקנה שמעון במעות
שלקח ברכות מן הגוים הנה הוא שולח אותם ליד ראובן וז"ל חשיב שפיר
כאלו מלווהו ומה לי אם מסר בידו המעות עצמם שלקחם ברכות ומה לי
אם הלכיש המעות באסורה ומסרה לו הכל דבר אחד הוא וגם ה' מהרא"ח
ז"ל יורה בזה דאסור כן נראה לי ודע שכל מה שכתבתי בכל האופנים הנו"ל
הוא בדרך לימוד אבל לא לענין מעשה ואמנם נראה דבכל האופנים
והנידונות הנו"ל שכתבנו העולה היעולה היא לעשות כמ"ש הרב ספר
הזכרונות ז"ל שהשותף ישלם תכף ומיד מעות הרכות לגוי כמוזמן ממעות
השותפות וכן שמעון הפאטור"ר ישלם גם כן הרכות תכף כמוזמן ממעות
ראובן שבידו ואם אין לראובן ביד שמעון מעות אפשר לראובן לשלוח תחלה
מעות מעט כדי הרכות דווקא לשמעון וישלם מהם הרכות לגוי תכף
ובמוזמן ונמצא שהגוי אינו קומץ על שמעון כי אם בעד הקרן דווקא
והשתא אפילו אם זה שמעון שולח הסחורה ליד ראובן ג"כ מותר ורק
תחילה יראה כמה חודשים לריק לו עד שיפרע המעות ויפרע כל הרכות
לגוי באופן שלא יהיה הגוי קומץ על שמעון מתחילה ועד סוף כי אם בעד
הקרן ולא בעד הרכות והוא כי ראיתי להרב הכנה"ג ז"ל בס' קס"ח הנה"ט
אות ב' שהביא מן הרב ס' הזכרונות שכתב ששמעון תיקן פה להשותפים
הכולך אחד מהם ליטול מן הגוי ברכות לחשבון השותפות כדי שלא יבואו
ליכשל באיסור שישלם לגוי מיד ממעות השותפים את רכות המעות שלקח
ממנו ומעתה נמצא שלא נשאר אלו לחוב כ"א הקרן לכד ולזמן הפרעון
אינו נוטל מהשותפים כי אם חלקו של כל אחד ואחד מן הקרן ואין כאן
רכות ולא צד אסור וכן יש לכתוב בנאמני הקהל ומנהיגי הקהל כשיטרכו
ללוות ברכות מגוי בעד כל הקהל עכ"ל ז"ל והא ודאי כל היכא דאפשר
לעשות

רב ברכות

לעשות באופן זה כן צריך לעשות בכל המדות הנ"ל ללכת י"ח כל השם
ו"ל כן נראה לכאורה וס"ת יאיר עינינו
במאור תורתו חכ"ר :

ב רבית

הנה שאלו ממני בראובן שרונה להשתתף עם שמעון
בשפחות דעלמא שכל אחד נותן קרן ומתנים ביניהם
שראובן לא יקח כי אם רביע בריוח ואינו נותן בהפסד כלום ושמעון הוא
לכדו יהיה מתעסק במעות לו אם יש בזה חשש רבית או לאו מאחר שראובן
אינו מקבל על עצמו אחריות כלל ועיקר וכל האחריות היא על שמעון :

והנה

בראשית מאמר זאת אודיע דאם חלוקת הריוח שלהם הוא
כפי המעות דהיינו שראובן הניח קרן מאה ושמעון הניח
שלוש מאות והתנאי הוא שראובן יקח רביע בריוח ושמעון שלשה רבעים
באופן שחלוקת הריוח הוא לפי המעות שהביאו ורק הוא שנתרם ביניהם שלא
ישלם ראובן בהפסד כלום אלא כל האחריות תהיה על שמעון המתעסק
הנה לכאורה נראה דשפיר מצי למיעבד הכי ואע"ג דהרמב"ם ו"ל בפ' וא"ו
מה' שלוחין הלכה ה' ס"ל שאם היה האחד בלבד הוא שנושא ונותן בממון השיתוף
אע"פ שהממון משל שניהם הרי זו השותפות נקראת עסק וזה הנושא ונותן
נקרא מתעסק שהרי הוא לבדו מתעסק במשא ומתן ושותפו שאינו נושא ונותן
נקרא בעל המעות ע"ש וא"כ השתא כנ"ד דשמעון לבדו מתעסק הו"ל דין
עיסקא ואין יוכל שמעון לקבל עליו כל האחריות הנה ודאי דהכא כנ"ד
שאני מאחר דזה ראובן לוקח הריוח כפי חשבון המעות שנתן בשלימות שהניח
קרן רביע ונוטל בריוח ג"כ רביע ונמצא דזה שמעון אין לו יתרון בריוח יותר
מכדי מעותיו ולכן השתא ודאי דיוכל שמעון לקבל עליו כל האחריות דזה
דמי למ"ש הגאון מור"ם ו"ל בהגהה ס' קע"ז סעיף ה' וו"ל וכל זה לא מיויר
לא כשם למקבל ריוח אבל אם אין לו ריוח כלל במה שמקבל אין כאן הלוואה
כלל ואפי' קבל עליו כל האחריות שרי דהא מותר לש"ח לקבל עליו להיות
בשואל ע"ש וה"ה הבא כנ"ד מאחר דאינו לוקח שמעון בריוח אפי' פ"ק יותר
מכפי

רב ברכות קלט

מכפי חשבון מעותיו מותר לקבל עליו האחריות והנה דין זה שכתב מור"ם
ו"ל הביאו מר"ן ו"ל בב"י מן הרכ בעל התרומות ו"ל בשם חכמי לונדל ו"ל
וכתב שכל זה כתב הר"ן ו"ל בתשובה ע"ש וכפי הנראה אין על זה שום חולק
והגם דהרכ בעה"ת הביא בשם הראב"ד ו"ל דאוסר בזה הנה הוא ו"ל בעלמנו
הביא הפך זה משם הראב"ד ו"ל וכתב שיכול להיות שחזר בו ע"ש והרכ
גד"ת ו"ל דף רב"ט כתב וו"ל וכעיקר הדין שנחלקו בו אם מותר לקבל כל
האחריות ולתת כל הריוח גם הר"ן ו"ל בתשובה ס' ע"ג כתבו' וכפי הנראה
מסקנת דבריהם להקל כ"ש בהיות שגם הראב"ד ו"ל או הרשב"א ו"ל חזרו
בהם ע"כ ע"ש וגם הרכ מהריב"ל ו"ל ח"ג ס' ס"ד פסק להלכה דמותר בלי
שום חשש ע"ש והרכ מהרימ"ט ו"ל י"ד ס' מ"א נשא בראובן ושמעון שכל
אחד הניח קרן ושמעון לבדו מתעסק ובריוח יקח ראובן שלש וכל האחריות
על שמעון דוקא ומפורש שם בדבריו ו"ל דאם אין המתעסק נוטל חלק
יותר בריוח ה"ז מותר וכמו שפסקו חכמי לונדל ו"ל ע"ש ועיין להרכ מכנה"ג
ו"ל ס' קע"ז הנהב"י אות ה' ע"ש :

והשתא

דע ממילא דמ"ש מרן ו"ל בב"י י"ד ס' קע"ז וו"ל
ולענין שנים שנשתתפו כלומר שכל אחד הביא מעותיו
ונשתתפו והאחד לבדו מתעסק בהם להרמב"ם בפ"ו מה' שלוחין דינו שזה
להיבא שכל המעות של האחד והאחר מתעסק בהם וזה לגבי המעות ששם
אותו שאינו מתעסק שדינם פלגא מלוה ופלגא פקדון ולדיכוס לחלק ריוח
והפסד המעות הם עפ"י הדרכים שנתבארו וכו' ע"ש הנה גם כאן לא
איידי כי אם דווקא כשאין חלוקת הריוח כפי המעות אבל היבא לחלוקת
הריוח כפי המעות שהניחו הדבר פשוט הוא שאין צריך לזה לא דרך ולא
תיקון והרי זה מותר מעלמנו בלתי פקפוק וכמ"ש בס"ד בדברי הרמב"ם ו"ל
וכן ראיתי בס"ד להרכ מרכבת המשנה ו"ל בה' שלוחין דף ס' ע"ד שכתב
וו"ל והנכון לדרך רבנו דודאי לפמ"ש אם למשל המתעסק יש לו בעסק חצי
הממון ויש פלגא באגר ובהפסד אין כאן משום לתא דאבך רבית כלום דהא
אין כאן מלוה כלום דחצי העסק של חבירו לאגר ולהפסד וזה ראוי להשתתף
בחלק חבירו בהנס ע"כ ע"ש גם הגאון מהרלב"ח ו"ל ס' ט"ל דף ס"ז ע"ד
כתב

רב ברכות

כתב ו"ל אמנם אם אלו השנים הסכימו והתנו ביניהם בפירוש שאחריות כל המצות שנתן וכו' וכן הגע עצמך וכו' וכן אם הסכים שמעון לקחת חצי מנה מראובן וחצי מנה משלו ולהתעסק באותו המנה ולתת לראובן כל ריוח שיוגיע לחצי המנה שלו והתנו בפירוש ביניהם שכל אחריות של חצי המנה של ראובן שיהיה לראובן כמו שזכרנו בכל הדיווח ודאי שהיה מותר אליבא דכ"ע ובנידון דיון הכי הוא וכו' ובתנאי כזה לא דיבר הרב רבי משה צבי מיימון זכרנו לברכה וכו' ע"כ ע"ש נמצא שהדבר ברור הוא שאם הם חולקים הדיווח כפי חשבון המצות שנתנו אז יוכל שמעון לקבל עליו כל האחריות ואין בזה חשש דמתנה ש"ח להיות כשואל.

ואחרי

אשר הודיע להם אותנו את כל זאת עתה ח"ל חובת הביטוי לבאר באם היה שראובן ג"כ נתן מנה באופן שהקדן שזה בשוה והתנאי שלהם הוא שראובן יטול רביע בריוח ושמעון שלש רבעים וכל האחריות הוא על שמעון ושמעון הוא לבדו מתעסק אך הוא דרין בזה והנה מלאנו ראיונו להבינו כ"י ו"ל סי' קע"ז שכתב ולענין שנים שנשתתפו כלומר שכל אחד הביא מעותיו ונשתתפו והאחד לבדו מתעסק בהם להרמב"ם בפ"ו מה' שלוחין דינו שזה להיבא שכל המצות של האחד והאחר מתעסק בהם וכו' אבל לסמ"ג במ"ע סי' פ"ב ולהר"ק בשערים כיון שכל אחד הביא חלק מעותיו ח"ע"פ שהאחד לבדו מתעסק בהן אין זה קרוי עסק אלא שיתוף וחולקין הדיווח וההפסד באיזה ענין שירצו ואין חוששין משום רבות וכו' ע"ש הרי נמצא דספק הנו"ל הוא פלוגתא דרבנן דלהרמב"ם ו"ל חשיב זה כדיון עסקא וא"כ ממילא חסור לשמעון לקבל עליו כל האחריות ולהר"ק ו"ל והסמ"ג ו"ל חשיב זה כשותפות דעלמא ובאלו שניהם מתעסקים מאחד שכל אחד הניח קרן ומאחר שכן הוא ממילא נמי דשפיר מצי האחד לקבל עליו האחריות גם בעד חלק חבירו והגם שבעבור זה הוא לוקח יותר בריוח מה בכך הא אפי' אם יתן לו סך קטוב בענין כדי שיקבל עליו האחריות מותר וכמ"ש מרן ו"ל בסי' קע"ג סעיף י"ט ע"ש וא"כ השתא שהוא מותר לו בריוח שנתן לו יותר בעבור שמקבל עליו כל האחריות אין בזה כלום דהשותפים יכולים להתנות כל מה שירצו דכל תנאי שבממון קיים וגמלא לפ"ז

רב ברכות קמ

לפ"ז דרין זה הוא פלוגתא בין הר"ק ו"ל והסמ"ג ו"ל לבין הרמב"ם ו"ל והנה סברת הסמ"ג והר"ק ו"ל הכ"ז הביאה הגאון מור"ם ו"ל בהגהה סי' קע"ז סעיף ג' ע"ש ועיין מ"ש הרב הש"ך ו"ל שם בסע"ק י"ג ע"ש :

והנה

הראו לי בס' משפטים ישרים סי' ל"א דף כ"ב ע"ג שנשאל בראובן ושמעון שנשתתפו יחד וראובן הניח מאה אלק ושמעון הניח ארבעים אלק והתנו שהריוח יחלקו שוה בשוה וכל האחריות הוא על שמעון גם שמעון לבדו הוא מתעסק בשותפות הנו' והרב הנו' ו"ל שם כ' שאף על פי שגם שמעון נתן מ' אלק מ"מ לא בשביל זה נקרא שותפות אלא עיסקא ואסור כיון דהוי קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד וטעמו כמ"ס הרמב"ם ו"ל בפ"ו מה' שלוחין ע"ש ושם כתב וו"ל ואעפ"י שמהר"ק ו"ל בסי' קע"ז כתב דהר"ק ו"ל והסמ"ג ו"ל פלגיו על הרמב"ם ו"ל מ"מ ככ"ד דהיה קרוב לשכר ורחוק מהפסד מודה דאיכא טפי משכר הטורח דהיינו שמקבל עליו כל ההפסד וכו' ע"ש וגם הראו לי להרב כ"ד של שלמה ו"ל ביד סי' ח' דף ס"ג ע"ג שזכר לדברי הר"ק ו"ל והסמ"ג ו"ל הנו"ל וכתב וו"ל ואכתיוס לחלק דלא קרו ליה הר"ק ו"ל והסמ"ג ו"ל שיתוף אלא לענין שכר טורח דלא בעי דאידי דטרח במעותיו טרח ברכבניה וחד טרחא הוי אבל לענין זה דכ"ד דהמקבל מקבל עליו כל האחריות הו"ל מלוג גביה וכו' ע"ש והא דראי דגם הרב משפטים ישרים ו"ל ג"כ הוא מחלק מהאי טעמא שכתב להר"י הרב כ"ד ש"ס ו"ל ותרוייהו רבנן חדא סברא אית להו בזה . ולבאורה הנה חכמי הרוואה בס"ד שדבריהם תמוהים דהא אם לא זכינו לספר הערים של הר"ק ו"ל שאינו מלוי חללינו לראות הדברים במקורם ככתבם וכלשונם הנה שלי"ת זכינו לספר הסמ"ג ו"ל ואחד הרוואה שם בענין פ"ב בה' שותפים דף קס"ז ע"ד שכתב וו"ל שיתוף ממון בממון הוא קרוי שותפות בין שיתעסקו שניהם בממון בין שיתעסק האחד לבדו ואם פיתחו או הותירו השכר לאמנע ויש להם לתנות בשכר ובהפסד בכל מה שירצה כאשר ביארנו ע"כ ע"ש . ואחר שסיים הרב הסמ"ג ו"ל דיני השותפין כתב אח"כ וו"ל ויש שיתוף שני שכל הממון משל א' וניתנו לחבירו להתעסק בו להיות הדיווח לשניהם ה"ו השותפות נקרא עסקא וכו' ע"ש :

רב ברכות

הרי מרכים אלו מוכח להדיא דכל דהוי שיתוף ממון בממון בין אם שניהם מתעסקים בין אם אחד מתעסק לבדו הכל אחד ואין הפרש ביניהם כלל דהא הרב הסמ"ג ז"ל בחדא מחתא מחתינהו ולתרוניהו קרי להו שיתוף וכללם יחד והבא לא איירי הסמ"ג ז"ל לענין שבר טורח וענין רבות כלל כי אם משמיענו דין כללי של השותפין וכלל את שניהם ביחד בסקירה אחת ואחר שביאר לנו הגוונות הנקראים שיתוף שוב חזר וביאר הגוונא הנקראת עיסקא וקרי לה שיתוף שני והבא מה שייך לומר לא קרי ליה הסמ"ג ז"ל שיתוף כי אם לענין דלא בעי שבר טורחו דשבר טורחו מאן דבר שניה הבא :

וישוב ראיתי בס"ד להרב משפט דרך ז"ל ס' ט"ז דף כ"ט ע"א שהעתיק לשון הר"ק ז"ל בשערים שכן כתוב וז"ל הא' שהוא חיבור ממון בממון הוא שמתקיים דבריהם בחיבור הממונות ובתנאי שניהם ביניהם כשעת החיבור שאם התנו ביניהם על הדין וההפסד שיהיו שניהם שוים או יותר זה על זה ראוי להם שישלמו תנאם לפי מה שהתנו בין שהטילו ממון לכיס זה מאה וזה ק' בין שהטילו זה מנה וזה ק"ק בין שיתעסקו שניהם בממון בין שיתעסק האחד לבדו על הכל יעשו זה לזה כפי התנאי חוץ ממה שאסרה תורה שאין מתקיים בה שום תנאי וכו' ע"ש הרי לך להדיא שגם הר"ק ז"ל בשערים בחדא מחתא מחתינהו וכללם יחד כה' הסמ"ג ז"ל באשר יראה הרואה באופן דאחד הרואה ואחר השומיע ושפטו בדרך דלא ראו הרב משפטים ושרים ז"ל והרב ב"ד של שלמה ז"ל את דברי הר"ק ז"ל והסמ"ג ז"ל במקומן הנו' כי ראו מ"ש בב"י ולכן כתבו מה שכתבו אבל אם היו רואים הדברים במקומן לא היו מחלקי בהבי ודוק :

והנה באמת כי מלבד שהדברים הנו' במקומן ושורשן המה מעידים ומגידים ככל האמור הנה גם מדברים הנזכרים בשמם בב"י ז"ל נמי כל קורא ושר ושפט בדרך דהרי"ק ז"ל והסמ"ג ז"ל אפיקו לדון זה מדין עיסקא לבדו בכל פרטיו ומדמו זה לשותפות דעלמא בכל הפרטים השייכים לזה דאם בדבריהם הוא דדווקא לענין שבר טורח הוא דקאמרי כן ח"כ אמאי כתב מרן ז"ל בבית יוסף וז"ל כיון דכל אחד הביא חלק מעות אע"פ

רב ברכות קמא

אע"פ שהאחד לבדו מתעסק אין זה קרוי עסק אלא שיתוף וחולקין וכו' באיזה ענין שיראו ואין חוששין משום רבות ע"כ ע"כ מור"ס ז"ל בהגהה ע"ש ולפי חילוק הרב ז"ל הכי הו"ל למינקט כיון שגם זה המתעסק הטיל ממון לא בעי שבר טורחו דאיירי דטרח וכו' טרח בדבריהם ומה מקום לדברים הנו' ל' אלא ודאי דטעמא הוא משום דזו יאל מכלל עיסקא ונכנס בכלל דין שותפות דעלמא בכל פרטיו ופרטיו ופשוט :

ועוד יש לי להזכיר בחילוק הדברים ז"ל הנו' והוא דאי' בגמרה דמטיבא דף ס"ט ע"א תניא אידך רשס בהמה לחבירו עד מתו חייב לטפל כוולדות בדיקה שלשים יום ובגסה נ"ן יום וכו' מכאן ואילך נוטל מחלה שלו וחתי מחלה של חבירו ופירש"י ז"ל וז"ל ושבר עמל ומזון ליכא ואע"ג דחתי אחריות של מחלות חבירו עליו כיון דבעי למטרח משום מחלה שלו שהוא קרן גמור ואינו מלוה וכו' טרח משום דידים קא טרח ולא מחוי בדבריהם עכ"ל ע"ש וגם הר"ן ז"ל כתב כן בפירושו שעל הר"ק ז"ל ע"ש ודין זה נזכר נמי בדברי הטור ז"ל והביאו מרן ז"ל בש"ע ס' קצ"ז סעיף כ"ג דפסק כן להלכה דאין צריך ליתן לו שבר טורחו ועמלו ע"ש והשתא נחוי אכן דלפי דברי הרב מ"י ז"ל והרב ב"ד ש"ס ז"ל שכתבו דגם להרי"ק ז"ל והסמ"ג ז"ל לא נפיק דין זה מדין עיסקא ולא אמרו הם כי אם לענין שבר טורח הוא דוקא דלא בעי משום איירי דטרח וכו' ח"כ השתא לפ"ז נמצא שכתב הר"ק והסמ"ג ז"ל הוא שכתב רש"י ז"ל והר"ן ז"ל הנו' וא"כ למת החליט מרן ז"ל שברא וזו להרי"ק והסמ"ג דוקא הו"ל לדרך עמדה גם רש"י והר"ן ז"ל דס"ל הכי גם עוד מלאט שמור"ס ז"ל בהגהה הביא דין זה בשם ב"י בשם הר"ק והסמ"ג ז"ל ולפי דברי הרבנים ז"ל הלא גם רש"י והר"ן ז"ל והטור ז"ל ס"ל הכי והלא היא פסוקה להלכה בדברי מרן ז"ל בש"ע סעיף כ"ג ואופן זה שהביא בשם הר"ק והסמ"ג ז"ל הוא כ"ש מאופן דסעיף כ"ג הנו' דרש"י והר"ן ז"ל אלא ודאי בעל כרחך צריך אהא לומר דהרי"ק ז"ל והסמ"ג ז"ל הם מדמים זה לשותפות דעלמא בכל הפרטים השייכים להם ולאז לענין שבר טורח דוקא איירי והשתא אחי שפיר דאין לדמות דין רש"י ז"ל והר"ן ז"ל הנו' לזה דהתם תחילת העסק היה בתורת עסקא לבדו וזה המחלה הוא מן העיסקא ואין לזה דמות לשני שהטילו

רב ברכות

שהטילו ממנו בשותפות כל אחד ואחד ורק שאחר מהם הוא מתעסק לבדו
אזנו שמלאתי באמת להרב משפט זרק ו"ל ח"ב סימן ט"ז דף כ"ט ע"ב
כד"ה אכן אין לומר וכו' שחילק בן והוא פשוט ודע דעל כל הדברות אלו
צריך להתייבב היטב בדברי מהרלב"ח ו"ל סימן ל"ח דף ס"ו ע"א והנמשך
ע"ס :

גם

עור יש להרגיש בטעם זה שכתב הרב כ"ד ש"ס להדיא דהיינו טעמא
דהר"ף והסמ"ג ו"ל דלא קרו ליה שיתוף כי אם לענין שכן טורח
דלא בעי היינו משום דהיינו דטרח במעשותיו טרח בדרכיה וחד טרח
הוי ע"ש וכו' ואי מקטמא שכן הוא דעת הרב משפטים ושרים ו"ל הנה לכאורה
יש להעיר על זה דהא בדקביל עוסקא מחבריה והוא אית ליה עוסקא
לכ"ע בעי לפחות מותר שלש אלא דהסמ"ג ו"ל ס"ל צריך שיהיה העסק שהוא
שלו ועסק זה שיקבל שניהם ממנו אחד וכמו גוונא שתפס הטור ו"ל והוא
שיש לו בהמות לעצמו ולוקח אחרים בעוסקא דהוי שניהם ממנו אחד ע"ש
דס"ל דהווקא בהיכא דשניהם ממנו אחד הוא דקני במותר שלש ואין צריך
יותר משום דאמרי אינשי גביל לתורא גביל לתורי אבל הר"ף ו"ל והר"ם ו"ל
ס"ל דאפילו שאינם מין א' נמי קני בהכי ובאשר זכר דבריהם מין ו"ל בכ"ע ע"ש
וא"כ השתא לפי הטעם המבואר בדברי הרב כ"ד ש"ס ו"ל דכל טעמיהו דהר"ף
והסמ"ג ו"ל משום דהיינו דטרח בדרכיה וחד טירחא הוא ח"ב
אמאי בעי התם מותר שלש והיה צריך שיהיה בחנם לגמרי ולא ליקח מידו
כדכבא דמאי שגא הא מהא והלא לפי דעת הרבנים ו"ל תרומתו אית להו
דין עוסקא ואפשר ליישב זה בס"ד ולומר כי אפשר שיש לחלק בין הממון
שקונה בו סחורה לבין הבהמות שצריך לרעות אותם ולהתטפל בהם ואע"ג דאין
אנו רואה חילוק מרווח בזה עכ"ל אפשר להדחק ולחלק קצת בזה :

ומיהו

אמנם אם יש להדחק ולחלק בזה הנה לא נוכל ליישב בזה
דברי הטור ו"ל לדעת הרבנים ו"ל דהא הטור ו"ל ברין
הנותן בהמה לחבירו בעוסקא וכו' דמשם ואילך נוטל חצי השבח והחצי
מחלק הב' פסק בזה כרש"י ו"ל דאין צריך ליתן לו ש"ט מחלק הב' וכבר כ'
לעיל טעמא דרש"י ו"ל הוא משום כיון דבעי למיטרח בה משום מחלה שלו
שהוא

רב ברכות קמב

שהוא קרן גמור וכו' וא"כ השתא ק' מאי שגא דין מהך דינא ואפשר ליישב
בס"ד בזה חילוק נכון וברור כי ודאי יש הפרש גדול בין היכא דהוא יש לו
מחלה בנוף כל בהמה ובהמה דהשתא מוכרח להיטפל בכולם משום מחלה
שיש לו בכל אחת ואחת מהן וא"כ להיטפל ולרעות חצי הבהמה דווקא
לבין היכא דהוא יש לו עשר בהמות שלו לרעותם ולוקח עשר בהמות אחרים
מחבירו בעוסקא דכאשר יטפל באותם הבהמות שהם שלו לגמרי אינו מוכרח
שיטפל ג"כ גם באותם הבהמות שלקח מחבירו ולא אתייבא ממילא דגופים
מוחלקים הם ועיין להרב מהרלב"ח ו"ל דף ס"ו ע"ג שרצה לחלק על הרמב"ם
ו"ל ע"ש והוא פשוט בעזה"ו :

העולה

מכל האמור הנה נראה דספק זה הוי פלוגתא דרבנותא
להר"ף והסמ"ג ו"ל ס"ל דדין זה הוי בשותפו' דעלמא והגם
דהאחר מתעסק לבדו ולא הניחו קרן בשום אופן בזה הפרש משאר שותפות
דעלמא דכל אחד הניח קרן יאז זה מתורת עוסקא בכל פרטיו ולהרמב"ם
ו"ל כל שאין הקרן שלהם שום חשיב דין עוסקא והנה אעיקרא דדינא היכא
דהניחו קרן בשום והאחר לבדו מתעסק לא מלאתי הדבר מפורש להדיא
דיוכל לקבל הלא כל האחריות ורק דנתי זה מכח הסברה שכן הוא באמת
וכמ"ס בתחילת דברי בס"ד ומיהו ודאי דמדברי הרב משפטים ושרים ו"ל
והרב בות דור ש"ס ו"ל מוכח להדיא דכל דהיכא שהקדן שזה יוכל הלא לקבל
עליו כל האחריות ובאמת שדבר זה מוכרח ואין בזה ספק והיה ברצוני לחפש
עור בדברי הפוסקים ו"ל ברין השותפים במקומו בח"מ ואין פנאי כעת
לדרוש על זאת :

והנה

בעתה אם כנים הנחנו בכל האמור בס"ד הנה נמצא שספק
זה הב' הוא פלוגתא דרבנותא ובאמור והשתא צריך לדעת
לענין פסק הלכה איך יורה המורה בזה והנה מדברי מין ו"ל לא יש הוכחה
על זאת איך מסכמת דעתו בזה ואמנם מור"ם ו"ל בהגהה מצינו שנמשך
אחרי סברת הר"ף ו"ל והסמ"ג ו"ל גם הפוסקים המפורסמים והם הרב הש"ך
ו"ל והרב הט"ז ו"ל גם הרב חיי אדם ו"ל לא מצינו שערערו בזה כלום וגם
הרב הגדול חיד"א ו"ל בשו"ת ברכה לא כתב כי אם ויש לזהר בשטר בזה לכתוב
עליו

רב ברכות

עליו ש"ט וכו' ע"ש ובלשון הזה מורה דלכתחילה מנריך הרב ז"ל כן לאפקי
נפשו מפלוגתא דרבנותא והנה הכא פה עירנו בנרדף אין המנהג לכתוב
שברטרסו בשטר שותפות שלא הניחו קרן בשום ואחר לבדו מתעסק ומיהו
מן המנהג הזה ליכא ראיה לומר דנמשכו אחרי סברת רי"ף ז"ל והסמ"ג
ז"ל דהא ודאי איכא למימר לא ברע זה ממ"ס מרן ז"ל בשה"ט סעיף כ"ג גבי
ולדות דאין לרדף להעלות לו שבר עמלו ומזנו והוא סברת רש"י ז"ל ודעמיה
ובמ"ס לעיל בס"ד וסיכא שהאחד מהם קבל עליו כל האחריות זה לא שכיחא
הרבה כדי שנאמר בזה נהנו כנו"ל ומיהו אני אומר על הרוב המורה יורה
בזה לקולא מאחר דהוא מירי דרבנן ומי לנו גדול מהרי"ף ז"ל והסמ"ג ז"ל
ואחריהם החי"ף הגאון מור"ס ז"ל בהגהה ומיהו ודאי לכתחילה ודאי נכון
ל' הזהר ולכתוב בשטר בזה שברטרסו ללכת י"ח ס' הרמב"ם ז"ל אשר מרן
ז"ל שקבלו הוראותיו נמשך אחרי ברוב דבריו ומחבב סברותיו
תמיד כל זה כתבתי בדרך לומר אבל לא לענין
מעשה . והשי"ת יאיר עינינו במאור
תורתו תמיד אכ"ר :

ג' שאלה

הנה שאלו ממני בראובן ושמעון שהם שותפים
שכל אחד הניח קרן סך מה ונשתתפו יחד וראובן
הוא מתעסק לבדו בעסק השותפות הנו' והנה לפעמים ילטרך ראובן מעות
סך מה לקנות בהם סחורה במוזמן לזורך השותפות והוא הולך אלל שמעון
וכותב לו שמעון שט"ח עליו שהוא מורה שמתחייב לראובן חנו"ס כתחו"ל
סך כ"ז לזמן ג' חודשים או יותר ולוקח ראובן שט"ח זה ומוכרו ללו
בפחות המעות מדורים במוזמן ועל זה לרדף לדעת אם מותר לעשות כן
דהלא ראובן לוקח מחלק שמעון דמי הניכוי המגיע לחלק שמעון במעות
הנו' כי הוא מכר שט"ח הנו' ולקח המעות לאורכו וללורך שמעון כי מעות
אלו נכנסו לזורך השותפות ממש :

והנה

רב ברכות קמג

והנה

אנכי הרה"ה בס"ד כי דין זה דמי למ"ס הגאון הסמ"ע ז"ל
בדמי הרכות הכתובים בספר מוכח אדמה ז"ל שכתב שם
בדף כ"ה וז"ל וע"ד זה יכולים לעשות הקהל שיקחו ש"ח שיש ביד יחודי הקהל
או שיתמנו העדים עתה על סך מה שחייבים הם זמן פרעון אחר שנה
וימכרו בפחות לאחרים אך ורק שבוה שחייבים הם לרדף שיקלעו היחודים
מאותו החוב במוזמנים וכו' ע"ש הרי לך להדיא דהנריך הרב ז"ל שיקלעו
היחודים מאותו החוב דהיינו שיתנו וכו' אבל בלא"ה אסור מפני שאת"כ הם
פורעים בניכוי כפי חלקם והכא נמי בנ"ד אסור לעשות כן וליקח משמעון
דמי הניכוי המגיע על חלקו :

ואמנם

אפשר לעשות בס"ד תקנה לזה והוא שבתחילת השותפות
יכתבו בשטר השותפות תנאי שכל מה שיקח ראובן מעות
בניכוי יהיה לראובן יתרון בריוח של אותם המעות כשעור מה שרדף ליתן
ניכוי על אותם המעות ואח"כ מה שנשאר בריוח יחלקוהו כפי תנאים בשותפותם
ותקנה זו למדתו אותה בס"ד מדברי הרב ב"ד ז"ל ח"א דף נ"ן ע"ג שעשה
בנידון יודיה תקנה כזאת ממש והנה בס"ד דכמו שהרב ז"ל עשה תקנה
כוו בנידון יודיה כן נמי אנחנו יכולים לעשות תקנה בנידון דין באין הפרש
כי אין לחלק בין זה לזה כלל

ומיהו

אמנם אבתי עדיין לריכין אנחנו להבין דברי הגאון הסמ"ע
ז"ל הנו"ל כי לכאורה נראה דיש להרגיש בדבריו אמאי לא
עשה תקנה באופן אחר והיינו דלעולם אינו לרדף שיתנו היחודים את חלקם
המגיע להם מאותו החוב במוזמן אלא שרדף שהקהל יפרעו כל הניכוי
שיקיה על אותם המעות מכיסם ולא יתשכו מדמי הניכוי על אותם היחודים
ג"כ דאז בזה לכאורה נראה דליכא חשש כלל דזה דומה לכאורה למ"ס בגמ'
דמנ"י דס"ט ע"ב אמ' רבא שרי ליה לאוניס למימר ליה לחברי' הולך ד' וזוואופיה
לפלגיוא וזווא דלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מיד לזה למלוה והוא הלכה
פסוקה בש"ע סי' ק"ס סעיף י"ג ע"ש וא"כ השחא הכא אם היחודים לא יתנו
מן הניכוי כלום וכל הניכוי יהיה על יחודי הקהל ולא יסלמו החודים רק
חלקם המגיע להם מעיקר הקרן שהוואוהו ללורך העיר אבל לא מה שפסידו

בניכוי

רב ברכות

בניכוי שרי ואין בזה חשש וא"כ השתא אמאי לא עשה הרב ז"ל תקנה זו
ג"כ ומיקו אפשר לומר דה"ל אם יתירו הקהל לשלם כל בניכוי לבלתי
יחשבו ממנו על היחידים כלום שפיר דמי והרב עשה דהא תקנתא דה"ה
להא והשתא ממילא ב"ד נמי הא ודאי דפשיטא שאם זה ראובן רוצה
לשלם כל בניכוי מכיסו ומממונו שפיר דמי ואין כאן מקום שאלה דמותר -
ודע דמ"ס ראיה לזה מהא דמנעא דף ס"ט הנו"ל כל זה כתבתי לרווחא
דמילתא אבל באמת אין הנחנו זריזים לכל זה דהא קי"ל האדם מתחייב
אפילו בדבר שאינו חייב וא"כ מכיון שכתב שמעון שט"ח לראובן כפי הדין
נתחייב שמעון באותם המעות ואחר שהלך ראובן ומכר השט"ח הנו"ל ללוי
בניכוי וקיבל מעות במוזמן הנה המעות הנו"ל כולם הם שלו לגמרי והשתא
אם ירצה זה ראובן לפרוע מאותם המעות על שמעון ולעשות לו כל זרכו
ואינו לוקח משמעון שום ריוח בעבור זה מה בכך וא"כ השתא ודאי כל
היכא דשמעון אינו משלם בניכוי כלום וכל בניכוי יולא מכיס ראובן לגמרי
אין כאן מקום שאלה וכו' ודאי הוא דשרי ופשוט :

ונושבה

אל תחילת דברינו שכתבנו תקנה לזה היכא דאין רוצה
ראובן לשלם בניכוי מכיסו ומממונו שיעשו באופן זה
דהיינו שיתנו בתחילת השותפות שיקח ראובן מן הריוח שיהיה מן המעות
הנו"ל כנגד כל דמי בניכוי שנתן בעבור המעות הנו"ל ואח"כ יחלקו הנשאר
כפי תנאי שותפותם הנה דע כי הגם שהרב ב"ד לא הצריך שיתנו בתחילת
שותפותם כי אם דוקא היכא דשניהם מתעסקים אבל אם היה האחד לברו
מתעסק אין צורך להתנות בתחילת שותפותם וכדווייב טעמא דהתם - הנה
הבא ב"ד נ"ל דלדריך גם לטעם הרב ז"ל יען כי תבא לא היה יכול ראובן
הנו"ל להמליא אלו המעות בלתי השט"ח שלקח משמעון והנה שמעון לא כתב
על עלמו שט"ח כ"א ארעתא דהכי כדו שילך ראובן וימכור השט"ח בניכוי
ויקח המעות ויקנה בהם סחורה בשותפות עמו וא"כ השתא הגם דהאחר
לברו מתעסק ליכא הכא טעמא דהרב ב"ד ז"ל ואיכא למוחש טובא ועל
זה כתבתי בס"ד דלדריך שיתנו בתחילת שיקח בניכוי מן הריוח תחילה ודוק
היטב - איכא דהגם דתקנה זו לכאורה היא נכונה וברורה הנה אכתי איננה

שזה

רב ברכות קמד

זה בכל שבו לא אפשר שמעון ליקח בניכוי כי אם מן הריוח ואם לא
היה ריוח לא יקח כלום ועל הרוב לא יקבלו לעשות בזה והנה דבר זה
הוא שכיח הרכה כי ימלא לפעמים גם בלתי שהם שותפים יעשו בזה ויהיו
שימלא שמעון חוזה סחורה טובה לקנות ואין בידו מעות והולך אלל ראובן
חכירו ומכירו וא"ל תכתוב לי שט"ח כסף כ"כ לזמן כ"כ ואמכרנו במעות
מדורים במוזמן והקנה במעות ההם סחורה פ' בשותפות עמך וא"כ השתא
מאחר דדבר זה שכיח צריך לחמלא תקנה לזה באופן שהיא שזה בכל כד
שיהיה להם דרך היתר לעשותו ולא יפתס יפרס לעבור במזיד ולהכשל באוסר
מרוב חמדת הממון אבל אם ימלאו דרך היתר לעשות ודאי לא שכיח
היתורא ואכלי איסורא ח"ו והנה הגם דכל זה הוא לדעת הרב ב"ד ז"ל דבעי
שיקח הרבית מן הריוח דדוקא אבל לדעת הט"ז ז"ל בס"י ק"ע סע"ק ג'
דס"ל אפילו אם לא היה ריוח יוכל ליטול מאמלע העסק ודק שימלא תחילה
הפרעון מה שצריך לתת רבית לגוי והמותר יח' וקי"ל ע"ש והבא נמי דמותה
ועיין להרב מטה שמעון ז"ל בח"מ סי' קע"ו הגה"כ אות רכ"ו שזכר לדברי
הרב הט"ז ז"ל והרב ב"ד ז"ל ומ"ס עליהם ע"ש ובאשר כתבנו כל זה בעזה"ו
במ"ה הנה מ"מ צריך לעשות תקנה לזה כה י"ח סברת הרב ב"ד ז"ל
ג"כ בלתי שום פקצוף כלל והנה לכאורה יש לעשות בס"ד תקנה אחרת לזה
שיעשו באופן זה והוא שתחילת הכל יכתוב ראובן חייב גו"ס עליו לשמעון
בסך חלק גרוש ר"מ לזמן ב' חודשים ואח"כ חוזר שמעון וכותב עליו שטר
חבו"ס לראובן בסך חמש מאות לזמן ג' חודשים וכל א' לוקח שטרו בידו
ושמעון מולק את שט"ח שיש לו על ראובן אלל לו ומכירו לו ר"מ כתת"ק
גרוש במעות מדורים ומקבל המעות ואח"כ הולך אלל ראובן וא"ל מכור לי את
שט"ח של ת"ק גרוש שיש לך עליו לזמן ג' חודשים בפחות חמשים וקבל
המעות במוזמן וימכור לו את שטרו ויקבל ראובן המעות מידו וימלא בעתה
שנעשה אלל ראובן ת"ן גרוש ונשאר אלל שמעון ג"כ ת"ן גרוש ואז מעתה
יערכו מעותיהם יחד ויקנו בהם הסחורה שיוזים ליקח ועיין בס"ע י"ד סי'
קע"ג סע"ף ד' דמי שיש לו שט"ח או מלוה על פה על חכירו וכול למכרם
לאחר בפחות ואפילו לא הגיע זמן הפרעון ואין בו משום רבית וכו' וכשם
שיכול

רב ברכות

שיכול למוכרו לאחר בפחות כך ויכל למוכרו ללוא בעצמו ע"כ ע"ס
ורע רהנס דהרב מהריק"ש ז"ל קרא תגר על אותם העושים היתר
 לרבות על ידי שמוכר לחבירו חפצי זהב או מטלטלין אחרים
 כסתם ואחר זמן חוזר המוכר ולוקח אותם ביותר וכו' וכתב הרב ז"ל שזה
 הוא הערמה רבית ואיסור גמור כיון דירוע הוא דאינו עושה כן אלא בשביל
 להקטיר הרבית וכו' ע"ס ולפי דבריו ז"ל א"כ גם הכא נמי שכתב ח' חייב
 עליו לחבירו והולך חבירו ומוכר שטר החייב יש לפקפק על זה ג"כ כיון
 דירוע שאינו עושה כן אלא להקטיר הרבית הנק' שמענה ורע לך כי הנה כבר
 עמד על אופן כזה הרב כ"ד ז"ל בהלכות רבית סי' פ"ט שנשאל על אותם
 שטחנים להלות מעות ותימנים והק"ש על חפצם שלוקחים אותם בתורת מכר
 וכן על בתים שעושים שטר מכירה ואח"כ שטר הטובה וכו' וכתב שם הרב
 ז"ל בדף כ"ב ע"ד שאין כאן ערמה דהא זה גמר ומקנה קנין באמת ובאמונה
 שלא לעבור על דעת קומו וכו' והביא ראיות גמורות לדבריו ז"ל ע"ס באורך
 ועוד יש פוסקים אחרים שהאריכו בזה ואין כאן מקום להאריך בזה גם
 עוד עיין להרב חק"ל ז"ל י"ד ח"ב סי' כ"ב ועוד עיין בהנ"ל בסוף סי' כ"ג דף
 כ' ע"ב ע"ס ועוד עיין להרב שו"ת ברכה ז"ל בסי' קס"א אות ו' מ"ש בשם
 הרב מהריק"ש ז"ל בהנהגותיו בס' ערך לחם ומ"ס הרב ז"ל דבריו שם ע"ס
 וא"כ השתא הכא באופן זה שראובן כותב שטר חוב גו"ש עליו לשמעון ושמעון
 מוכר השטר הרי זה כבן דהא מכיון שכתב ראובן החייב על עצמו ה"ו
 נתחייב כפי הדין ויכול לתובעו כדין ואפילו שירוע לנו שאינו חייב לו וכמבואר
 בשם ט"ח מ"סי' מ' המחייב עצמו בממון לאחר בלא תנאי אעפ"י שאינו חייב
 לו כלום הרי זה חייב כיצד האומר לעדים וכו' או שכתב לו בשטר הריני חייב
 לך מנה וכו' חייב לשלם אעפ"י ששניהם מודים והעדים יודעים שלא היה לו
 אצלו כלום שהרי חייב עצמו כמו שישתעבד הערב וכו' ע"כ ע"ס גם כבר
 הלא נודע שנהגו היתר גמור בזה ומעשים ככל יום הם ואין פלה פה
 ומלפפף ופוף חיי מאי עמא דבר גם הגאון הקמ"ע ז"ל כבר התיר זה
 להרי"א וכמ"ס דבריו ז"ל כתחילת דבריו בס"ד ועיין להרב שו"ת ברכה ז"ל
 בסי' קס"א אות ח' ע"ס :

רב ברכות קמה

נס דע כי מה שחזר שמעון וקנה השט"ח שעליו שנתחייב בו לראובן
 לזמן ג' חודשים אין זה חשיב ערמה כלל דהא כתב הרב כ"ד ז"ל
 סי' פ"ז דף נ"ו ע"ג דלא שיק לומר הערמה לא בשעיקר הכוונה הוא לתועלת
 המלוא בשביל מעותיו שבעלים ומן הדין אסור הוא משום רבית ועושים בדרך
 אחר כדי להתיר הענין אבל היכא שאינו בשביל תועלת המלוא לא עיקר
 הכוונה בשביל ריוח השותפות וכו' שפיר דמי ע"ס וא"כ השתא בכ"ד נמי לא
 חשיב זה הערמה דמה שכותב שמעון על עצמו חייב לראובן וחוזר וקונה אותו
 ממנו בפחות אין בוונתו לתועלת עצמו כי הוא אינו מרוויח בזה כלום דמה שלקח
 הפחת מראובן כבר נתן אותו ללוי ואם לא היה ראובן לריק ג"כ למעשה הנכח
 מעיקרא לא היה לוקח שמעון מראובן שט"ח בסך אף ומוכרו ללוי כי אם היה
 לוקח סך ת"ק דוקא ומוכרו ואפי' אם היה בידו שט"ח באלף לא היה מוכר
 את כולו ללוי ורק היה מוכר החצי כי הוא אינו נדרך לעצמו כי אם ת"ק דוקא
 והוא לא מכר חוב האלף כולו ללוי כי אם בעבור טובת ראובן ג"כ כד
 שבוה וכול להיות גם לראובן מעות בעין משא"כ אם היה לראובן מעות בעין
 בלא"ה לקנות הסחורה או אם לא היה ראובן רוצה לקנות עתה סחורה
 לא היה עושה זאת שמעון לקנות השט"ח הנו' שיש עליו מראובן בפחות
 והשתא נמצא ממילא כי תקנה זו שעשינו היא נכונה מאוד כי מה שכתב
 ראובן שט"ח לשמעון בסך אף והוא הולך ומוכרו ללוי בפחות הנה כבר זה
 התירו הגאון הקמ"ע ז"ל ובאשר כתבנו דבריו כמיוצא בזה בשם ה' כ"ד ז"ל שהתיר
 לאותם שמלוים על בתים שעושי' ש"מ ואח"כ שטר הטוב' דאין כאן בזה חשש וכבר
 נהגו עתה העולם היתר גמור בענין מכירת הבתים ושיכתבו אח"כ שטר
 הטובה גם עוד כי גם ענין זה בעצמו נמי נהגו בו היתר ובאמור בס"ד וגם
 מה שכתב אח"כ שמעון שט"ח לראובן לזמן ג' חודשים וחוזר וקונה אותו
 בפחות הנה לכאורה נראה דלא שגא מהך ומשום יפוי כח יותר ולריוחא
 דמילתא כתבנו חילוק חדש מהרב כ"ד ז"ל דכל שאינו
 עושה לתועלת המלוא בשביל מעותיו שבעלים
 לא שיק בזה הערמה ובאמור בס"ד ודוק :

רב ברכות

ד רבית

הנה שאלו ממני כראובן ושמעון שהניחו קרן לעסק
 כי בשותפות וראובן הוא מתעסק לבדו בזה והנה
 לפעמים יורמן סחורה טובה ולא אפשר לקנותה כ"א במעות מדורים
 כמוזמן ובאותה העת לא היה מעות מוזמנים בעסק השותפות ואמנם יש
 לראובן מעות אחרים שהם שלו לגמרי שעוסק בהם לאורכו דווקא הנה אם
 יכול ראובן לקנות הסחורה ההיא כמוזמן מכיסו ובעת החשבון יחשוב דמי
 הסחורה ההיא על אמצע השותפות כפי ערך שנמכרת הסחורה ההיא בהקפה
 והנה לכאורה נראה דהא ודאי בכת"ג איסור גמור הוא ומיהו יש תקנה לזה בדרך
 היתר גמור והיינו שיקנה תחילה ראובן הסחורה לעצמו דווקא ויכין לזכות בה
 לעצמו דוקא ושוב אח"כ יעברנה לאמצע השותפו' בערך שיראה ויותר טוב שיקרא
 לשמעון עצמו ויזכה בה לאמצע בסך שיראה והגם דהדברים פשוטים הם מ"מ יש
 להוכיח כן להדיא מ"ש הרב שיורי ברכה ז"ל סי' קס"א סע"ק ט' מקונטרס
 א' קדוש ז"ל בכ"ו וז"ל ואם קונה הסחור' במעותיו בניכוי שלשה למאה כמנהג

ארוזה הפאטור' לזכות בזה איכא תרי איסורי רבית וגזל

והתיקון לזה שאם אין אצלו מעות המשלח יבטל

שליחותו ויקנה לעצמו ואח"כ יעברם לו ויהיה

הניכוי לעצמו ע"כ ע"ש והכא נמי בכ"ד

הוי רשותה ופשוט הוא בעזה"ו :

מערכת השי"ן

א שאלה

כמי שכתב לו כתב גראף ביום ש"ק שהמנהג
 הוא שיביא לו התל גראף ויביא עמו עוד פתקא
 שכתוב בה הודאה מאל קבלת כתב התל גראף שהגיע ליד בעליו שריק
 לחתום בה האיש ההוא אשר בא לו כתב התל גראף לשמו ותשאר פיתקא
 זו אצל בעל התל גראף לראיה ואין צריך האיש ההוא לכתוב בפיתקא שום
 דבר כי אם שיחתום בה שמו בכתובת יד או שיחתום בה חותם טבעתו שכתוב

שמו

רב ברכות קמו

שמו עליו ודי בזה ואם לא יחתום בפיתקא ההוא באחד מב' דרכים
 לא יתנו לו את הכתב הכא לו כתל גראף בשום אופן שבעולם וכאן הכן
 שאל אם מותר הישרא למסור חותם הטבעת שלו בשבת ביד הגוי כדי לחתום
 בה הגוי בפיתקא ההוא ויקח את מכתבו גם אם מותר לומר לגוי שהוא
 יכתוב שמו בכתב שלהם על הפיתקא כי בלעדי שיעשה אחד משני דרכים
 אלו לא יתנו לו הכתב הכא לו בשום אופן שבעולם .

תשובה

בראשית מאמר צריך אתה לדעת מנהג ישראל קדושים
 מה שנהגו היתר לפתוח אגרות החתומות על ידי גוי

בשבת והגם שיש מן הפוסקים והם הרב פר"ח ז"ל ודעמיה שאסרו דבר
 זה מ"מ כבר מצינו לפוסקים אחרים שקיימו מנהג זה ועיין להרב טל
 אורות דף ע"ה ע"ב וע"ד ודף ע"ו ע"א וע"כ שהמלא סמך וזכות למנהג
 זה בין קריעת הגיור על ידי קלקול החותם שכתבנו בין בקריעת הגיור
 על ידי קלקול החותם שבאגרות שכל זה אינו איסור תורה כמ"ש הרב פר"ח
 ז"ל אלא הוא איסור דרבנן והוי שבות דשבות שיש להתיר בכהאי גוונא מפני
 שלפעמים יש בהם דבר של פיקוח נפש או שמא יש בהם צורך גדול ע"ש
 ועיין להרב זרע אמת ז"ל סי' נו"ן שג"כ קיים מנהג ישראל בפתיחת האגרות
 ועיין לחכם לבי סי' ע"ל ומחבר סי' ש"ס סע"ק ה' והרב באר מים חיים
 ז"ל סי' דה"ו הראת לדעת בענין האגרות כבר נהגו להתיר באיסור דרבנן
 וקיימו הפוסקים ז"ל מנהגן ואין אנו צריכין להאריך בזה ופוק חזי מאי
 עמא דבר וא"כ השתא ה"ה בנידון השאלה אם חתימת החותם או הכתיבת
 יד חשבינן לה איסור דרבנן הא ודאי דיש להתיר גם בזה ממילא דמאי שנא
 מאחר דגם הכא לא אפשר ליקח האגרות ולראות מה כתובה בלעדי שיעשה
 אחד משני דרכים אלו או בחותם או בכ"י ועל כן צריך השתא לברר ולירע
 אם חתימת הטבעת או הכתיבה של גוי יש בהם איסור תורה או אם הם
 רק איסור דרבנן .

והנה

נבאר תחילה בענין חתימת הטבעת דהנה לכאורה היה
 נראה לומר שאין בזה איסור תורה כי אין זה חשיב כתיבה
 מאחר שהוא חק תוכות וכאשר מצינו גבי גט דמפסל בחק תוכות וכמ"ש מר"א

ז"ל

רב ברכות

ו'ל באה"ע סי' קכ"ה סעיף ד' ע"ש ובתב הרב מהר"ם בן חביב ו'ל בנט
פשוט סע"ק יו' ו'ל וכן נמי אס חקק הגט בחיתם כענין החותם והטבעות
שלנו שחיתמים בהם השדים בדיו והאותיות כשאריות לבנות לא מיקרי כתיבה
דחק תוכות הוא ואינו גט עכ"ל ע"ש וא"כ השתא הבא לכאורה ה"ה נמי
גבי שבת דלא מוקרי כתיבה ואין כאן איסור תורה כי אס איסור דרבנן :

ואמנם

באמת ראיתי כי דבר זה גבי שבת הוא מחלוקת בין
הפוסקים ו'ל ובאשר האריך בזה הרב טל אורות ו'ל דף פ"א
והוא כי המדרב"י ו'ל והסמ"ג והרמב"ם ו'ל ובעה"ת והריטב"א והר"ן ו'ל
ועוד קצת אחרונים ו'ל ס"ל גבי שבת דיש איסור תורה גם בחק תוכות כי
לדעתם יש לחלק בין גט לאיסור שבת וכנ"ל בר"ק ע"ש ומיהו יש קצת מן
הפוס' דלית להו לחלק בין גט לשבת וס"ל גם גבי שבת לא חשיב חק תוכות
כתיבה מן התורה ופטור עליה והוא הרב רבינו שמעון ו'ל והביאו המדרב"י
ו'ל וכמו שהוכיח בן על זאת הרב טל אורות ו'ל שם ע"ש גם עוד הביא שם
דברי הרב רבי דוד עראמה דס"ל בן וזכן הבין בדעת הרמב"ם ו'ל וגם
האשל הנדול הרשב"א ו'ל משמע דס"ל הכי ממ"ש בהיה דפרק הבונה מהבא
שמעיון דכנה"ג לא מוקרי חק תוכות וכו' ע"ש וכמ"ס דבריו הרב טל אורות
ו'ל ע"ש והגם שהרב טל אורות ו'ל כתב משם הרלב"ח ו'ל דהרשב"א ו'ל חור
בו הנה הרב טל אורות ו'ל לא זכר כי אס דברי הרלב"ח ו'ל בס' ל"ח דוקא
אבל הרואה יראה להרב"ח ו'ל בס' א' דף ר' ע"ב שכתב שחומרא זו שב'
הרשב"א כתובתו זאת היא כפי המנהג שנהגו כדורו לא מן הדין וכו' ע"ש
ועל דברי הרשב"א דפרק הבונה כתב שם ו'ל וכבר תפסו עליו כל המפרשים
בזה עכ"ל נלמוד מכאן דעת הרשב"א וסברתו ע"כ ע"ש :

הראת

לדעת כי דעת הרלב"ח ו'ל הוא שעיקר דעת הרשב"א ו'ל
וסברתו לענין דינא הוא כמ"ס בפ' הבונה ואמנם מה
שכתב כתובתו היפך להחמיר הוא כפי המנהג שנהגו כדורו לא מן הדין ודבר
זה הוא מפורש היטב בדברי הרלב"ח ו'ל הכתובים בס' א' דף ד' ע"ב והשתא
לפ' מאחר שיש ליישב דברי הרשב"א ו'ל באשר הבין הרלב"ח ו'ל עלמו בס'
א' מי יכריחנו לומר על הרשב"א ו'ל שחור בו ועוד הנה באמת שגס דברי
הרלב"ח

רב ברכות קמו

הרלב"ח ו'ל שבס' ל"ח אינס ענין לנידון שלט כי הרשב"א ו'ל לא חור בו
כי אס לענין אותיות ס"ת שהצריך לגרור כל רגל הקוף שלא רצה להקל לענין
מעשה היבא דאפשר לתקן וכמ"ס הרלב"ח ו'ל בזה"ל והלכה למעשה לא
רצה להקל ע"ש אבל מעיקר סברתו דס"ל חק תוכות לא חשיב כתיבה גבי
שבת אשר מזה בא להכריח ולהוליד דין גבי אותיות ס"ת לא אמר הרלב"ח
שחור בו הרשב"א ו'ל מזה ואפשר דגם כתובה זו דסי' ל"ח יורה הרלב"ח דהרשב"א
ו'ל עורנו מחויק כסברתו וה"כ דיש להוכיח מכאן זה לענין דינא לגבי ס"ת
דשפיר יוכל להעמיד אלא שהרשב"א ו'ל שוב נטה דעתו להחמיר לענין מעשה
גבי ס"ת משום דאפשר לתקן איך שיהיה הנה אין אני רואה שום הכרח בדבר
הרשב"א ו'ל לומר שחור בו :

והשתא

לפ' איבא סרכין תלתא דס"ל לא חשיבה חק תוכות
כתיבה מן התורה גם לענין איסור שבת והס רבינו שמעון
ו'ל כפי הוכחת הרב טל אורות ו'ל ורבינו הרשב"א ו'ל כפי מה שהוכחו
בס"ד והרב רבי עראמה ו'ל כמ"ס בטל אורות ו'ל והנה עוד מלאתי ראיתי
להרב פחד יצחק ו'ל אות א' בערך אמרה לגוי דף פ' שהביא פסק מן רב א'
דגם ו'ל דעתו דלא חשיב חק תוכות כתיבה לענין איסור שבת כי שם
כתובתו על הרב מג"א ו'ל לא נחה שקטה דעתו בדבריו לפי שהאותיות האלו
נעשות ע"י דחיקת החותם והו"ל חק תוכות שאין שמה כתיבה כמו שהורונו
בגמ' דפ"ב דגיטין דרשומא מיתרץ חרין וכיון שכתובה אין כאן מחיקה אין כאן
ע"כ ע"ש הרי דעתו הוא דחק תוכות לא חשיב כתיבה גם לגבי איסור שבת
לא שמסתמיות דבריו ו'ל נראה דנעלמו ממנו סברת הפוסקים ו'ל דאשרי מן
התורה חק תוכות בשבת :

ואמנם עכ"ל אין אכחשו יכולים לקמוץ על סברא זו יען כי רבו הפוסקים דס"ל
גבי חק תוכות דחשיבה כתיבה מן התורה לענין שבת ואיך נתיב כנ"ל לחתום
בטבעת ומיהו איך שיהיה עלה בדינו דענין זה הוא מחלוקת בין הפוס' ו'ל
נשוב לבאר על כתיבת הגוים אי אסורא מדרבנן או
מדרבנן והוא כי סברת הרב אור זרוע ו'ל והובא בהג"מ
ה' ס"ת דאינו אסור כתב שלהם כי אס מדרבנן והסכים לזה מורס ו'ל וכמ"ס
בהגהה

ומעתה

רב ברכות

הנחה כפי' ש' סעיף י"א והגם שהרב אליה רבא ז"ל רצה לפרש דעת
מורם ז"ל באופן אחר כבר דחו דבריו הרב חיד"א ז"ל בשו"ת ברכה הנדפס
בסוף ברכ' והרב מאמר מדרב"ו ז"ל ע"ש והנה מלבד תרי רביותא הנו"ל
הנה גם עוד יש קצת מן הפוסקים ז"ל דס"ל הכי ועיין להרב מחב"ד ז"ל
בפי' ש' סעיף ו"א וסעיף ו' מ"ש משם הרב זרע אמת ז"ל והרב שאלת
יעבץ ז"ל ע"ש גם עיין להרב מנ"א ז"ל בפי' תקמ"ה סעיף כ"א ע"ש
ועיין באגודה ע"ש ועיין להרב נודע ביהודה ז"ל סי' כ"ט שכתב דאין על
הרמ"א סמכין דקובר וכו' ועיין עוד להרב הנו"ל שכתב להפך מזה בפי' ל"ג
שכתב שא"ז הוא יחיד בדבר וכו' ע"ש ואמנם גם בזה רבו הפוסקים ז"ל
דס"ל הגם כתיבה של גויס אסורה מן התורה וכמ"ס הרב חיד"א ז"ל בשו"ת
ברכה שבכר"י סי' ס' והרב ערך השלחן ז"ל סי' ש"ו הרי נמצאו למדין דגם
זה הוא פלוגתא דרביותא והא ודאי דאין לנו לסמוך ולהקל נגד כל הפוסקים
ז"ל דס"ל דאסורה כתיבה מן התורה וא"כ השתא לענין נידון השאלה לא
נוכל להתיר לומר לגוי שיכתוב שם האיש בכתב שלהם ולסמוך על דבריו הפוס'
דס"ל שאין כתיבה שלהם אסורה כי אם מדרבנן והוי שבות דשבות וגם ענין
חתימת הטבעת אין להתיר וכמו שביארנו בס"ד :

ואמנם

באמת לריבין אכחנו לעשות חזקה תקנה לזה הענין כדי
שלא יבואו הכני אדם להכשל ולעבור במזיד כי קשה להם
להתחפץ לבלתי יקח את מכתבו עד אחר שבת ועל כן בחרתי בס"ד לעשות
תיקון זה והוא שיחקוק האיש הישראלי את שמו על הטבעת בכתב שלהם דוקא ולא
יחקוק בה כתב אשורית כלל כי אם הכל תהיה בכתב שלהם וכאשר יבוא לו
בשבת כתב בתל גראף יתן לגוי חותם טבעת זאת הכתיבה כולה בכתב שלהם
ויחתום בה על הפיתקא הרי נעשה בזה תרתי לטובותא הא' שהוא כתב שלהם
הב' שהוא חק תוכות והשתא אפשר לומר בזה ס"ס ספק אם הדין הוא
כפי' הפוס' דס"ל כתב שלהם מדרבנן ואת"ל כפי' הפוסקים דס"ל מדאורייתא
שמה הדין הוא כבכרת הפוסקים דס"ל חק תוכות הוי דרבנן גם באיסור שבת
וס"ס זה הוא מתהפך שפיר גם מצינו להפוסקים ז"ל במקומות אחרים שעשו
ס"ס כזה בדיועות הפוסקים ז"ל כזה ואין צורך להאריך בזה והנה אמרתי בס"ד
שעל

רב ברכות קמה

שעל תקנה זו אפשר לסמוך ולהתיר להם שיעשו ככהאי גוונא וכל קוחר
יר"ש יעשה לו חותם פרטי בטבעת שחקוקה כולה בכתב של גויס וכאשר
יצטרך לזה בשבת יתן לגוי שיחתום בה גם עוד העלה היעוזה לזה הוא שלא
יאמר בפיו לגוי שיחתום רק ושלך החותם לפניו ואם לא יבין הגוי בזה
יאמר לפניו אין אכחנו יכולים לחתום ביום זה שהוא שבת ואז הגוי יבין
מאלו הדברים ממילא ויקח החותם ויחתום מאליו ודבר זה הוא צריך הרבה
כמש הרב טל אורות ז"ל בהיתר פתיחת האיגרות על ידי גוי וז"ל ומיהו
לדעת האוסרים שאין דוחין שבות דשבות דהיינו אמירה לגוי ואפילו במקום
מטה וכן לדעת הרמבם ז"ל שלא התיר שבות דשבות אלא במקום מטה וקי"ל
כוותיה וברפסקי מר"ן ז"ל מי שרופא לחוש לדבריהם נראה שאין להם תקנה
לפתוח האיגרת על ידי גוי אלא ח"כ שיקראו לגוי הו לעבד ושפחה וטמנין
האיגרת חתומה וסגורה לפניו והוא מעצמו יפתח אותה דכיון שאין הישראל
מצינו שיפתח אותה מותר כמ"ס מרן בש"ט סי' של"ד סעיף כ"ז ע"ש וכן
ראיתי אני בכמה מקומות שטמנין בן שנותנין האיגרת לפניו והוא מעצמו
פותח אותה וכו' וספר אגודה הביא דברי ראב"ה ז"ל אך מחמיר על עצמו
היה שכתב ואני כהנתי וכו' ואם היה חתום או קשור אני רגיל לומר לגוי
אין אני יכול לקרותו כל זמן שאינו פתוח וכו' נראה שאין האיסור אלא לומר
לגוי תפתח לי איגרת זאת אבל מותר לומר לגוי אינני יכול לקרותה כל זמן
שאינה פתוחה וכל כהאי גוונא לדברי הכל שרי והוא פשוט עכ"ל הרב טל
אורות ז"ל ע"ש וא"כ גם בזה צריך למעבד הכי כדי לזאת אליבא דכ"ע :

ודע

דאין להתיר בכל ד בחותם שכתוב אשורית באופן זה והוא שלא
יאמר הישראל לגוי שום אמירה ורק ימסור בידו החותם בשתיקה
והגוי יבין מעצמו ויחתום דזה אינו כי אמירה לגוי שבות לאו דוקא אמירה
לא אפילו רמזיה ואין להתיר ברמזיה כי אם באיסור דרבנן ולא באיסור דאוריית'
ועיין מנ"א ז"ל סי' ש"ז סעיף ל"א ועיין מ"ש עליו הר' אשל אברהם ז"ל
שם ע"ש ועיין יד אהרן ז"ל שם ע"ש והנה ראיתי להר' בית יהודה ז"ל כי"ד
סי' כ"ה דף מ"א שכתב וז"ל וא"כ כל"ד שהישראל נותן הסוס לגוי וחורש בו
עם השור אע"פ שאינו אומר לו בפירוש לחרוש עם השור כיון שידע

רב ברכות

שוראי חורם בשתיקת הויא אמירה לגוי שבות וכו' ע"ש והנה הכא בכ"ד כאשר
נותן החותם לגוי הנה הוא יודע בודאי שהגוי יתחום בו וכ"ש הוא ממירון
הרב ו"ל ורוק והנה הסברה שכתב הרב בית יהודה ו"ל שאע"פ שאינו אומר
לו בפירוש לחרוש עם השור כיון שידע שוראי חורם הויא אמירה לגוי שבות
דבר זה אמתי הוא וכן הוא הלכה פסוקה בדברי מרן ו"ל בהלכות שבת סי'
שכ"ה שאין ליתן לגוי חפצים שדרך להוציא מפילו אם עוד בפנים ומבואר
הטעם בכ"י משום דמחזי כמותן לו ע"מ להוציא ע"ש והגם שכתב מרן ו"ל
כש"ע בסעיף ב' היבא דאיבא משום דרכי השלום או בגוי אלס מותר לתת
לו או לשלוח לו על ידי גוי וכתב נמי מורס ו"ל בהגהה וס"ה לטורח מזה
כגון להוציא חמץ מביתו בפסח ע"ש הנה מפורש דבר זה היטב בכ"י שם
דלא התירו בזה כי אם לדירן דלית לן ר"ה דאורייתא ואפי' לדירן אינו מותר
כי אם לטורח מזה או מפני דרכי השלום אבל היבא דליבא מזה ולא דרכי
שלום אפי' לדירן אסור ע"ש

הרי

הדבר מפורש להדיא דהגם שאינו אומר לו בפירוש להוציא
אפ"ה מאחר שהם חפצים שדרך להוציא בודאי היינו אוסרים אפי'
במקום מזה אם היה בזה איסור תורה וס"כ השתא בזה נידון הרב בית
יהודה הוי כ"ש וגם לנידון דירן נמי שפיר יש לנו ללמוד מן האמור לאסור
אע"פ שאינו אומר לו בפירוש מאחר כי ברור הדבר שבו שהוא נותן לו
החותם הוא חותם בודאי ולדעת הסוברים שיש בזה החותם איסור תורה הגם
דחשבינן לענין זה כמו טורח מזה עכ"ז יש לאסור דמאי שנא מדין מרן
ו"ל הנו"ל ועיין בס' פחד יצחק ו"ל דף פ"א ע"ש כמצינו למדין מכל האמור
כי יש לאסור בזה האופן שימסור הישרא חותם שכתוב בו אשורית ביד הגוי
ואע"פ שאינו אומר לו לחתום בו מאחר שהוא יודע שוראי יתחום ולדעת
רוב מנין ורוב בני גדולי הראשונים דסברי מרן שהוא איסור תורה הא ודאי
יש לאסור וכאשר הוכחנו מדברי מרן ו"ל בס"ד :

ואמנם

נשאר לנו לברר בהיבא שישראל מניח החותם שיש בו
כתב אשורית לפני הגוי ואינו מוסרו בידו כי אם מניחו
לפניו דווקא והגוי יבין ויקח מעצמו את החותם ויחחום בו דהנה לכאורה
נראה

רב ברכות קמט

נראה שזה מותר לעשות ולא דמיא להאיא כי ודאי יש הפרש גדול בין אם
מוסר החותם בידו להיבא שנתנו לפניו והגוי לוקח אותו מעצמו וראיה
לזה מדברי רא"ז ו"ל שהביאו המרדכי ו"ל והביאו רבינו ב"י ו"ל בקי' שכ"ה
וה"ל כתב הא"ז כשי"ד בניסן חל להיות בשבת י"מ שאסור ליתן לגוי מותר
החמץ שילכנו לחוץ וי"מ דלהשים לפניו והוא יקח מותר ונראה דלדירן
דלית לן ר"ה דאורייתא מותר ליתן להם מפילו ביד ואפילו שידע שילך חוץ
וכו' ע"ש ועיין להרב מנ"א ו"ל סע"ק וא"ו מ"ש בזה ע"ש :

והנה

הראו לי דברי המרדכי ו"ל בפרק כמה טומנין בהגהות
שכתב וו"ל ועוד תנן כ"ש אומרים אין מוכרין לנכרי ולא טוענין
עמו ולא מנביחין עליו אלא כדי שיוע למקום קרוב וכ"ה מתירין ומסיק
בגמ' כדי שיבא מפתח ביתו לאו משום אמירה אך מאחר שמיידו ולא נראה
הדבר מכושר דתמיא נותנין מוונות לגוי בחצר בטלן וילא אין מוקדין לו
דווקא בפני הגוי אבל ביד הגוי אסור מאחר שמיר ישראל ילא וכו' ע"ש .
ואמרתיו שאין מכאן ראיה ברורה לכ"ד דהמרדכי ו"ל לא אמר חילוק זה בין
היבא דהניחה לפני הגוי לבין שמסרם ביד הגוי כי אם על עיקר דברי המשנה
דאירי בנתינת מוונות בחצר שבו אינו מוכרח שיטלם וילא אלא אפשר
שיאכלם בחצר שבו פסק הטור ומרן ו"ל להתיר והמרדכי ו"ל בא להחמיר
יותר בהאי חילוקא שאפילו בכהאי גוונא שהגוי אפשר שיאכלם בחצר אפ"ה
לא יתן וישראל בידו לגוי כי אם יניחם לפניו דווקא אבל אין הכי נמי בגוונא
דהדבר ברור שיוציאם הגוי וכגון שנותן לגוי והוא עומד בחוץ או שנותן
חפצים בחצר דודאי יוציאם אפשר דס"ל להמרדכי ו"ל דאפילו אם יניחם
לפניו אסור וא"כ אין ראיה ברורה מדברי המרדכי ו"ל לכ"ד ורק משמע מדבריו
כי יש לחלק בכה"ג ואמנם שוב הראו לי תשובת דבר משק א"ח סי' ל"ו
שעשה חילוק בזה לנידון דמיה וכתב וו"ל ועוד נראה דהעיקר דהיבא בכ"ד
לא אמרנו שום דבר לגוי כלל דהרי גופא דעובדא הכי הוה דהגוי בא
אלינו כי"ט והביא הכתב וכו' . ולקחנו אתרוג אחר ושמינו אותו
בתוך והכחנו הקט"י במקום שהניחו הגוי מתחילה ובא הגוי ולקח הקט"י
משם והלך לו ע"ש משמע מדבריו לענין נידון דירן דאם אינו אומר לגוי כלום

רב ברכות

וגם אינו מוקד החותם בידו כי אם מניחו לפניו והגוי נוטלו מעצמו ומותר
 והנה הגם שהרב ז"ל עשה כמה סתופים להתיר ואפשר לומר דעל סניף זה
 לבד לא סמך להתיר כי אם כלידוף שאר סתופים מ"מ הנה תמצא שגם
 הסניף הראשון שכתב שם להתיר בנידון דידה שייך הוא ג"כ לנידון דידן
 שכתב וז"ל ולענין דינא נראה דראוי לדון במאן דמוקל דא"ג דמחלוקתם
 הו"א חו"א דאורייתא או מדרבנן מ"מ לענין אמירה לגוי כ"ע מורו שהוא
 מילתא דרבנן נמצא השתא דבנ"ד דמחלוקתם הוא במילתא דרבנן וכו'.
 ובין שכן ה"א קי"ל ספיקא דרבנן לקולא וכו' ע"ש והנה סניף היתר זה
 שייך נמי בכ"ד ג"כ דג"כ הענין הוא כך :

ורע

ראין להתיר בנידון זה מכאן ס"ס כזה האופן ספק אם הלכה כמ"ד
 שהחזקתם הו"א מלאכה דאורייתא ספק אם הלכה כמ"ד דהו"א מדרבנן
 ואת"ל כמ"ד שהוא דאורייתא שמה הלכה כמ"ד דאפי' במלאכה דאורייתא
 מותר לומר לגוי לעשות במקום מטוה יען כי רבים איבדו דס"ל הכי דזה אינו
 חדא דידן זה כבר פסקו מרן בשה"ט דבמלאכה דאורייתא אפי' במקום מטוה
 לא התירו אמירה לגוי ולא התירו כי אם במלאכה דרבנן ובמקום מטוה וא"כ
 מאחר שאנחנו קבלנו הוראת מרן ז"ל בשה"ט לא אפשר למיעבר ס"ס כזה
 וכמ"ש הרב חק"ל ז"ל במהדורא בתרא בתשובות השו"כ לכה"ע סי' ב' דף
 ע"ד ע"ד וז"ל ובר מן דין מה מקום לספק זה שהרי בא"י תוכ"כ ובערי המערב
 ומארים ואגפיה קבלו הוראת הרמב"ם ז"ל והוראת הש"ע והרי הרמב"ם ז"ל
 בשרק ט"ז מה' ח"ב והש"ע סי' ד' בפירוש פסקו הפך סברת רי"ז ואף ששם
 בחק"ל סי' קכ"ז הבאתי מחלוקת רבני האחרונים ז"ל אי נגר פסק הש"ע חשיב
 ספק אם נאדף שם ספק אחר אין דבריהם כי אם למקומות שלא קבלו
 הוראות מרן להקל ולהחמיר וגם בד"מ אומרים קיימא לן אלא דלהחמיר
 קבלו בכל המקומות הוראת הש"ע אבל במקום שקבלו לנהוג כמרן ז"ל
 יורו כ"ע דלא חשיב ספק עכ"ד ז"ל ועיין עוד להרב ז"ל בתשובה הנו"ל סי' ר'
 דף ע"ז ע"ד בר"ה ושוב נתיישבתי בדבר דנקט הרב ז"ל סברא דידה בפשיטות
 ראין יכולים לעשות ספק כמה שפסק מרן ז"ל בשה"ט ע"ש והנה הכא באתרא
 דידן עי"ה בנראד וע"א קבלנו הוראת מרן ז"ל כמו קבלת תוספי ח"י תוכ"כ
 והמסתעפים

רב ברכות קנ

והמסתעפים להם שקבלו הוראת מרן ז"ל בין להקל בין להחמיר ועיין להרב
 הכנה"ג בתשובת בעי חיי חלק י"ד סי' ק"ח דף ס"ג ע"ג שכתב ראין לעשות
 ספק בדבר שפסקו מרן ז"ל דקבלנו הוראותיו וגם ראיתי להרב מהרי"ט
 שגאו"ז לה"ה בשמחת יום טוב סי' י"א דף מ"ב ע"ד ומ"ג ע"א דפסק כן
 בפשיטות ראין לעשות שום ספק במילתא דפסקה מרן זלה"ה מאחר שקבלנו
 הוראותיו וכו' ע"ש והנה הגם שהרב חיר"א זלה"ה במחזיק ברכה י"ד סי'
 מ"ב אות נו"ן ס"ל דמטין למעבר ספק גם בדבר שפסקו מרן ז"ל וכתב
 והכי פשטה הוראה לעשות ספק כל דאיבא פלוגתא דרבנן בשם מרן ז"ל
 ומורס ז"ל פסקו בסברא האחרת וכו' ע"ש מ"מ מאחר שכל הרבנים ז"ל הנו'
 כתבו להפך מי יכניס ראשו ביניהם לעשות ספק בדבר שפסקו מרן ז"ל ומה
 גם דהכא כנ"ל השפך האחר אינו כ"כ ספק גמור יען כי רוב רבנות קמאי
 ס"ל דתחיתת החותם חשיב מלאכה דאורייתא ועוד הנה הכא אם באנו לעשות
 ס"ס גם בדבר שפסקו מרן ז"ל הנה השתא יש לנו לעשות ספק ספיקא
 להחמיר דהנה ידוע כי התוספות ז"ל ס"ל דלא התירו אמירה לגוי אפילו
 במקום מטוה ואפילו במידי דרבנן כלל ולא התירו כי אם לנודך מולה שהיא
 גופה דוחה שבת וכמ"ש רבינו הטור ז"ל בס' ש"ז וכן הוא דעת הטור ז"ל
 וכמבואר להדיא בדבריו בס' של"ח וכן הוא דעת הרשב"א ז"ל וכמ"ש מרן
 ז"ל בב"י סי' ש"ז ועיין דרכי משה ז"ל שם ע"ש הריד"ש כמה מן הפוסקים
 דס"ל גם גבי מטוה ובמידי דרבנן לא התירו אמירה לגוי כלל וא"כ השתא
 יש לעשות ס"ס להחמיר ספק אם הלכה כמ"ד חתומת החותם דאורייתא
 ואת"ל הלכה כמ"ד דרבנן שמה הלכה כמ"ד דגם בדרבנן ובמקום מטוה לא
 התירו אמירה לגוי כלל וס"ס זה הוא מתהפך ג"כ והגם שבאמת מרן ז"ל בש"ע
 פסק דמותר אמירה לגוי בדרבנן ובמקום מטוה הנה כמו שאתה בא לעשות
 ס"ס להקל בדבר שפסקו מרן ז"ל גם אנחנו נעשה ס"ס להחמיר בדבר שפסקו
 מרן ז"ל ומכלל דברינו אלה שמענה ורע לקדמה שרטינו להתיר לעיל באופן
 שיעשה חותם בכתובת הגוים בלא אשורית ויהיה כזה ס"ס להקל הנה הגם
 שהס"ס להחמיר שייך לעשותו גם באופן הנו' עכ"ז שניא ה"א מתא דאורייתא
 הס"ס להקל שכתבנו באופן הנו' הוא אינו בדבר שפסקו מרן ז"ל בשה"ט אבל
 הס"ס

רב ברכות

הס"ס להחמיר הוא בדבר שפסקו מרן ז"ל בש"ט והגם דמין ז"ל כב"י סי' רמ"ד משמע דס"ל כתיבת עכו"ס ג"כ דאורייתא עכ"ל לא מצינו שפסקה בש"ע כי אם כב"י ומצינו סוכרים דלא קבלנו דוראת מרן ז"ל כב"י כי אם דווקא בש"ע ובאשר כתבנו בזה במקום אחר ועוד דהאי דנכ"י שאני כי כב"י לא חמרה מרן ז"ל למילתיה כי אם דרך תירוק ולא לענין פסק הלכה וא"כ השתא לא חשיב ס"ס הנו' שכתבנו באופן הנו"ל ס"ס כמה שפסק מרן ז"ל ודוק:

והנה ראיתי להגאון הרדב"ז ז"ל ס"כ בתשובותיו ללשונות הרמב"ם ז"ל סי' ר' שכתב הגם שהגוי עושה מעלמו בפני ישראל כיון דעומד ורואה הוי כאלו אומר לו לעשות ע"ש והרב ברכ"י ז"ל כו"ד סי' רנ"ז אית וז"ל הביא להא דהרדב"ז ז"ל ע"ש הרי דהגאון הרדב"ז ז"ל חשיב להוכיח דהישראל עומד ורואה מדברים הרומים להמירה דהוי כזה גילוי דעת וא"כ השתא לפ"ז לכ"ד ודאי כל היכא דהישראל עומד ורואה אע"פ שלא רמו לו כלום ולא מסר בידו החותם כלל נמי חסור דראייתו שהוא רואה שלוקח הגוי החותם וחותם בו והוא שותק הנה זו כלכד חשיבה גילוי דעת וכאלו אמר לו ובסברת הרדב"ז ז"ל הנו' כן מוכח קלת מדברי רבינו העור ז"ל בח"מ סי' של"ח בגוי הדש כהממת ישראל מעלמו שתלה הענין בפניו ושלא בפניו ע"ש ועיין הגאון פרישה ז"ל שם ע"ש ודוק היטב:

וחזרתי ואמרתי כי אפשר לעשות היתר בכ"ד באופן זה והוא שישראל יאמר לגוי אחר שיאמר לגוי חבירו שיחתום שמו על הפיתקא בכתובה שלהם כי הנה ראיתי להרב פחד יצחק ז"ל דף פ' ע"ג שכו' וז"ל עיין חוות יאיר תשו' מ"ו ודד להחמיר לאמר לגוי שיאמר לגוי אחר לעשו' לו מלאכה בשבת וגאון אחר מורה לאיסור בקי' מ"ט עכ"ל ע"ש הרי דדבר זה שיאמר ישראל לגוי שיאמר לגוי אחר לעשות מלאכה בשבת הוא פלוגתא בין ה' חוות יאיר ז"ל ובין הגאון בר פלוגתיה וכבר כתבנו דכתיבת הגוי' ג"כ הוי פלגות' דרבנותא וא"כ השתא אם בכ"ד ואמר הישראל לגוי שיאמר לגוי אחר לחתום הוי כזה ס"ס ואמנם באמת לא נוכל להחמיר בזה כל עוד שלא ראינו ס' חוות יאיר ז"ל כי אינו מצינו אצלנו ושמא הנדון שלו הוא שהחמיר במלאכה דרכין דוקא גם עוד לא ידענו מה הם צדי ההיתר ובפרט כי דין זה הוא חידוש גדול

רב ברכות קנא

גדול כי כל הדברים שהחמירו בהם חמירה לגוי במקום מזה וכיוצא איך החמירו אותם מאחר כיום תקנה שעל כל דבר יאמר הישראל לגוי שיאמר לגוי אחר לעשו' אותו וזו התקנה בנכ"ל גם אפי' שלא במקום מזה נמי אפשר לעשות כן ולכן כל עוד שלא ראינו ס' חוות יאיר אין לסמך על דבר זה לענין כ"ד ולהחמיר באופן האמור: איך שיהיה הנה החמיר שכתבנו בסויעתא דשמיא באופן זה והוא שיעשה הישראל חותם שכתוב כולו בכתובת גויים ואין בו כתיבה אשורית הנה לכאורה נראה שאין בו פקפוק כי שפיר איכא בזה ס"ס ובאמור והגם דלכאורה הספק האחר הוא ספק גרוע קלת מאחר דרוב הפוסקים ז"ל ס"ל דלענין שבת מקרי חק תוכות כתיבה ויש בה איסור תורה ועיין מ"ש הרב שביתת יו"ט ז"ל בחלק ה"ח סי' ו' דף ח" ע"ב ע"ש מ"מ הנה הכא בכ"ד כבר מילתיה אמורה בס"ד שיקרא הישראל לבלתי יאמר בפירוש שום דבר לגוי ואם גם החותם לא ימסרנו בידו אלא יניחנו לפניו הנה מה טוב ומה נעים ועליו תבא ברכת טוב כל זה כתבתי בדרך לימוד אבל לא

לענין מעשה והס' את יהיה בעזרתו ויאיר

עיינו במאמר תורתו אבי"ר:

ב שאלה

הנה שאל אחר אהוב ממני על עיר אחת אשר הרשות הרבים שלה הוא רחב י"ו אמה ואינם מקורים ואין להם חומה וכיוס ש"ק יטרכו הרבה לשלוח חפצים מבית לבית דרך רשות הרבים על ידי משרת גוי שיש להם בביתם אם יש בהם איסור תורה או לאו והנה אנכי רציתי לברר דין זה לענין לימוד הלכה אבל לא לענין מעשה והנה מצינו ראיו למרן ז"ל בש"ט א"ח סי' שמ"ה סעיף ו' איתקו דה"ר רחובות ושוקים הרחבים י"ו אמה ואינם מקורים ואין להם חומה ואפילו יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער וכו' הוי דה"ר ויש אומרים שכל שאין ששים רבוא עובדים בו בכל יום אינו דה"ר והנה סתם מרן ז"ל שאפילו שאין ששים רבוא עובדים בו בכל יום ג"כ יש לו דין דה"ר והגם שבסי' ש"ג סעיף י"ח כתב והשתא דלית לן דה"ר וכו' הא כבר עמד על

רב ברכות

על זה הנאמן ר' חיה"ל ז"ל בברכ"י סי' שמ"ה וכתב שאין זה מקתם מרן ז"ל כי אם דברי ה"א וכו' אבל באמת מרן ז"ל ח"ו גופיה סבר דהאירנה יס לו דין רה"ר וכו' ע"ש וכ"כ נמי הרב החבי"ב ז"ל בשיורי כנה"ג דמרן ז"ל דעתו כהרמב"ם ז"ל וסיעתו וגם הרב תוספת שבת ז"ל הכי ס"ל בדעת מרן ז"ל והביאו הרב חיה"ל ז"ל במחזיק ברכה סי' ש"ג ע"ש :

וראיתי

להרב ערך השלחן ז"ל בסי' שמ"ה שהביא מדברי מרן ז"ל בכ"י בסי' שכתב להדיח דהאירנה לית לן רה"ר וכו' וכתב דלא כהרב ברכ"י וכו' ע"ש גם עוד תמלא מהאחרונים ז"ל דס"ל בדעת מרן ז"ל דס"ל האירנה ליכא רה"ר ונמלא לפ' דהאירנה פלוגתא בין הפוס' האחרונים ז"ל בדעת מרן ז"ל .

והנה

אנוכי הרואה בס"ד כי מדברי מרן ז"ל בתשובה משמע להדיח בדעת מרן ז"ל כמ"ס הרב שיורי כנה"ג ז"ל והרב ברכ"י ז"ל והרב תוספת שבת ז"ל דהאירנה נמי איכא דין רה"ר והוא כי מלאחי ראיתי בס"ד למרן ז"ל בשו"ת אבקת רובל סי' כ"ט שנשאל במי שמלטך להביא פת או שאר דברים הסעודה בשבת ביד גוי דרך רה"ר וכתב הוא ז"ל בשותבתו וז"ל ולענין הדין פשוט הוא דאסור דרך רה"ר וז"ל הרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' שבת אסור לומר לגוי לעשו' לו מלאכ' אעפ"י שאינו מטו' על השב' ואע"פ שח"ל מקור' השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת וכו' ע"כ אין להקל בדבר כלל ואם כוונת השאלה הוא להביא מחל' לחזר שאין עירוב ביניהם שהוא איסורא דרבנן הדין הוא שגם זה אינו מותר לגוי אלא ח"כ יש קצת חולי או יהיה צריך לדבר לדרך הרבה או מפני מטו' וכן כתב הרמב"ם ז"ל וכו' נאום הענין יוסף קארו ע"ש הרי לך בהדיח שמרן ז"ל דעתו לפסוק בהרמב"ם ז"ל וכמ"ס הרב השיורי כנה"ג והרב תוספת שבת ז"ל שהביאו במחזיק ברכה

ומיהו

דע דהגם דמתשובת מרן ז"ל הנו"ל מוכח להדיח בדעת מרן ז"ל כהסכמת סריכין תלתא הרבנים ז"ל הנו"ל הנה מ"מ דברי מרן ז"ל בכ"י בריש סי' שכתב דמשמע דס"ל ליכא רה"ר האירנה הנה הם עומדים לנדריו ולא דווקא דבריו ז"ל בכ"י אלא גם סתם דבריו שסתם

כשה"ט

רב ברכות קנב

כשה"ט שם בסי' שכתב סעיף ב' בהובא דאיכא משום דרכי השלום או בנוי אלס דמותר לתת לו או לשלוח לו על ידי גוי וכו' ע"ש אנה הם עומדים לנדריו יען שדבריו ז"ל הם אלו דברי הקהמ"י ז"ל שהביא בכ"י ושם בדברי הקהמ"י כתוב להדיח הטעם משום דהאירנה ליכא רה"ר כאשר יראה הרואה שם בכ"י ע"ש וענין להרב השלחן בסי' ש"ג סעיף ד' ע"ש וענין להרב כנסת ישראל ז"ל פסימן ב' דף ה' ע"ג שהביא דברי הרב מנ"א ז"ל בדיון התל וכו' שכתב אפשר דלא מוקרי רבים פחות מס"ר וכתב עליו הרב ז"ל תמהני פה קדוש יאמר זאת הלא לשון הש"ע גבי התל הוא לשון הרמב"ם והוא סבר פחות מס"ר נמי מוקרי רבים וכמ"ס הוא הדין פו"ד דשבת וכו' סימן שמ"ה עכ"ל ז"ל ע"ש ולפי האמור ליכא קושיא דהרב מנן אברהם ז"ל קאמר בן על דעת מרן ז"ל דלא ס"ל כהרמב"ם וכמ"ס הרב ערך השלחן ז"ל ומ"מ דע דהגם דעדיין לא זכינו לעמוד על כורור דעת מרן ז"ל וסברתו בזה משום דאיכא מקומות שגורא מהם לבאורה דסתרי אהדרי דאם הרב ערך השלחן ז"ל יושב להא דסי' ש"ג וסי' שמ"ה על פמ"ס הרב בר ז"ל הא אבתי דברי מרן ז"ל בתשובה לא אפשר ליושבם בזה ובעל כרחך אהה ז"ל שהם סותרים דבריו ז"ל שבסי' שכתב הנו"ל וכו' דאין שחור בו ואמנם אין איתנו יודע מי הם הדברים אשר השכים בהם באחרונה דאפשר לומר שדבריו בתשובה הנו"ל הם היו אחר דבריו ז"ל אשר בכ"י וש"ע דסי' שכתב הנו"ל ובתשובה הוא דחזר בו ולכן נראה דעל כל פנים הא ודאי דיש לחוש לסכנת סריכין תלתא הרבנים ז"ל הנו"ל דפקיע שמיהו וענין להרב שבת יום טוב ז"ל סוף סי' וד' דף ו' ע"ד שכתב שדעת מרן ז"ל נשאר בספק ע"ש ואשר על כן הא ודאי לענין נידון דיון איכא למיחש לאסור תורה לשלוח חפץ על ידי גוי דרך רשות הרבים גם לדעת מרן ז"ל שהסכימו בו סריכין תלתא הנו"ל כי הגוי מוליך החפץ ארבע אמות ברשות הרבים והא ודאי העושים כן צריך למחות בידם ולבטל מנהגם לבלתי עשות כדבר הזה ומיהו נראה בסיועתא דשמייה לומר דאם ימלא זה הבעה"כ הרואה לשלוח החפץ לבית חבירו איוה גוי אשר הוא בלאו הכי רואה לולך לבית חבירו ורואה הבעל הבית שהגוי נושא עמו בלא"ה איוה כיון של מעות או כלי

של

רב ברכות

של טוטי'ן וכיוצא בחפצים כאלו הנה אז יוכל הכעל הבית לומר לגוי מאחר
שאתה הולך לבית פ' קח גם זה החפץ עמך ותולך אותו לשם וכזה האופן
נראה שם היתר גמור יען כי זה הגוי הוא בלא"ה הולך לשם מדעתו וגם
כי בלא"ה הוא מולך החפץ שלו ככוס של מעות וכיוצא ומעבירו ר' אמות
ברה"ר ויש לו ללמוד זה בס"ד ממ"ש מרן ז"ל בס' רמ"ז סעיף ה' וז"ל
אם הגוי הולך מעצמו למקום אחר וישראל נותן לו איגרת מותר בכל גוונא
ע"כ ע"ש והקשה על זה הרב מנ"א ז"ל דעכ"פ הגוי עושה מלאכה בשביל
וישראל שמוציא הכתב מרשות לרשות ומעבירו ארבע אמות ברה"ר ע"ש :
וראיתי בס"ד להרב הלכה ברורה ז"ל שכתב ואנכי לא ידעתי
מאי קשיא ליה כיון שהגוי בלא זה נושא כתבים וכו'
דמה לי כתב אחר או כ' כתבים הבאים באחד נושאים וכו' ע"ש גם הרב
מאמר מרדכי ז"ל כתב כן בדרכי הרב הכ' ז"ל משום דבלא"ה הגוי נושא
חפציו עמו ואין כאן תוספת מלאכה מפני הישראל ע"ש וכן ראיתי עוד בס"ד
להרב נהר שלום ז"ל שכתב האי טעמא להדיא וז"ל אבל הכא כיון שהגוי
יש לו דרך לשם מביא עמו כמה חפצים אחרים ואנכן מביא כתב זה ג"כ
ונמצא שאין מעביר החפץ ארבע אמות ברה"ר בשביל ישראל וכו' ע"ש וא"כ
השתא מאחר שמרן ז"ל פסק בשה"ט אם הגוי הולך מעצמו למקום אחר
וישראל נותן לו איגרת מותר בכל גוונא והיינו טעמא כמ"ש הרבנים ז"ל
הנז"ל לכן השתא גם כנ"ד נמו הוי דיונא הכי שאם ימצא זה
הכעל הבית איזה גוי אשר הוא הולך לבית חבירו בלא"ה
וגם שהוא נושא חפציו בלא"ה אז יוכל ליתן לו
החפץ שלו להוליכו עמו :

ג שבת

הנה שאל ממני אחד אהוב יקיר ונעים שמנהג הממונים
של המלך המוכרים האפיון ביום הנוער ככל חורג
שנותנים זמן להקונים מהם חמשה ימים דקייטו שער חמשה ימים ויכל הקונים
להביא

רב ברכות קנג

להביא המעות ואם עברו חמשה ימים ולא הביא המעות אזי הם ימכרו
האפיון שלו כמזל"ד תבך ומיר וגם קונסים אותו שלא ימכרו לו אפיון עוד
מכאן ולהבא אפי' אם יביא מעות מוזמן בידו והנה לפעמים יום החמישי
שהוא סוף הזמן ביום ש"ק והיקודים הקונים מהם שלא יוכלו להמציא המעות
כי אם עד אחר שעה עשירית בערב ש"ק שאז אינם יכולים למקור המעות
אזתה שעה לממונים של המלך כי אם עד יום ש"ק כי דרכם שלא לקבל המעות
ביום כי אם עד שעה תשיעית ואז מוכרחים הקונים למקור המעות ליר הגוי
שילך ביום ש"ק וימסרם להממונים של המלך ויקח מהם תבך כתבו לו בעד
קבלת המעות כנהוג והנה הקונים כאשר ימסרו המעות לגוי בערב שבת
אינם מפרשים לו ואומרים לו בפירוש שימסור המעות בשבת כי אם הם
נותנים לו המעות בקתם להוליכם להממונים של המלך והוא יודע מעצמו
שמוכרח להוליכם בשבת כי מכיר ויודע הענין על מתכונתו דלא אפשר שלא
יוליכם בשבת כי הוא היום סוף הזמן של חמשה ימים הנה נריך לרעת אם
יש בזה איסור או לאו גם עוד שאל השואל כי לפעמים יהיה להם איזה סיבה
גדולה שלא אפשר להוליך האפיון שלהם לספינה כדי לשלוח אותו לעיר אחרת
כי אם ביום ש"ק ואע"פ שהספינה אינה הולכת ביום ש"ק כי אם עד יום
ראשון אפ"ה הקפיעאין לא אפשר בעולם שיקבל ליקח מידם כי אם ביום ש"ק
וגם קודם שבת קודש לא היה אפשר להוליך הסחורה מחמת איזה סיבה גדולה
שיהיה להם ועל כן מאחר שמוכרח להוליך הסחורה ביום ש"ק דווקא אז מוכרח
הישראל למסור כתב שיש לו מיד הממונים של המלך בעד האפיון ביד גוי
והגוי הולך ביום ש"ק ולוקח האפיון מיד הממונים בכח כתב שבירו ומוליכו
לספינה וכותב לו הקפיעאין ביום ש"ק כתב ידו הנקרא סתמ' ואם לא יעשה
כן שילך האפיון ביום שבת קודש לספינה אז לא אפשר שיקבל ממנו ביום
ראשון אע"פ שנתן לו השכירות מקודם יען כי הספינה קולכת ביום ראשון
בבוקר ואם לא יביא לו האפיון ביום ש"ק אז כל השכירות שנתן לו מקודם ש"ק
יאכל הקפיעאין ומדי והסחורה תתעכב אצלו ויגיע לו היום מזה . גם עוד שאל
השואל שלפעמים בא ליהודים מעות מדודים מעיר אחרת בספינה והספינה
באה ביום ש"ק ולפעמים ימצא שאם לא יקחו המעות מיד הקפיעאין ביום ש"ק אז
לא

רב ברכות

לא יוכלו ליקח אותם מיד הקפיטאן כי אם עד יום רביעי ועין כי ביום ה' יש להם
בבאר ואין נותנים כלל ולפעמים יורמן שיהיה להם חוד ביום ב' וב' שג' עושים
בבאר ואין נושאים ונותנים כלל הרי מוכרח שיתעבכו המעות שלשה ימים
נזפים והנה לפעמים כי זה הישראל שבה לו מעות בספינה הוא מוכרח
למעות אלו ולריך להם הרכה ביום ה' או ביום ב' ולא אפשר לו להמתין עד יום
ד' ולכן כאשר יורמן כך אז הולך גוי משרת שלו ביום ש"ק ולוקח המעות משם
ומניח אותם אלו ולריך לדעת גם כזה אם יש היסור או לאו :

והנה

נכוח בס"ד לברר זה לענין הלכה דווקא אבל לא לענין
מעשה ותקולה נבאר שאלה הא' והב' ואח"כ נבאר ממילא
שאלה הנ' והנה תחילה וראש נריך שתדע כי בשני שאלות אלו הא' והב'
יש בהם היסורים שהם מדאורייתא ואיסורים אשר הם מדרבנן והוא כי טעול
המעות והולכתם אצל הממונים של המלך וגם הולכת המשאות לספינה הוא
נכנס באיסור מקח וממכר ומוקלה שהם מדרבנן ואמנם יש בהם איסור תורה
והוא ההולאה והטעול אם יש לאותה העיר דין רה"ר וגם מה שכותבים
הממונים והקפיטאן את הפתקאות בכתב ידם ונותנים לגוי וידוע שהכתובה
היא מלאכה דאורייתא והגם שהוא כתב יד עכו"ם וכמבואר להדיא בב'י
סי' רמ"ד וז"ל וי"ל דסתם מקבלי מכס זריכים לכתוב והא' היכא מלאכה
דאורייתא ע"ש ועיין בס' ש"ו כשה"ט והנהה ואחרונים ז"ל ועיין להרב ערך
השלחן ז"ל בס' ש"ו שם ע"ש ואך שיהיה הנה לכאורה נראה שדעת מרן ז"ל
שכתוב העכו"ם היא דאורייתא והשתא נמצא כי בשני שאלות אלו יש איסור
דרבנן ואיסור דאורייתא ולריך לבררם בעזה"ו :

וראיתי

למרן ז"ל בא"ח סי' ש"ז סעיף ד' שכתב וז"ל מותר
לתת מעות לגוי מערב שבת לקנות לו בשבת ובלבד שלא
יאמר לו קנה בשבת וכתב עור מור"ם ז"ל וכן מותר לתת לו בגדים למכור
וכו' ע"ש והשתא הכא כנ"ד שאינו אומר לו שיעשה זה בשבת וככו' בשאלה
שאינו מוכיר לו שבת כלל נראה דמותר והנה הגם דהרב מג"א ז"ל והע"ז
ז"ל ועוד אחרונים ז"ל הביאו דברי הגמ"י ז"ל שאסר ליתן לגוי מעות מע"ש
שיקנה לו למחר ביום השוק וכתבו כיון דא"ל לקנות כי אם בשבת לכן
אפילו

רב ברכות קנר

אפילו שאינו אומר לקנות בשבת אסור מאחר דידוע הוא שאינו עושה זה כ"א
בשבת ע"ש בדבריהם ז"ל מ"מ מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו ואתכא דידוק סמכין
לא ס"ל כן בב"י והוא ז"ל ס"ל דכל שאינו אומר לו שיעשה זה בשבת הרי
זה מותר והגם דלא אפשר לעשות זה כי אם בשבת וכ"כ להדיא הרב אליה
רבא ז"ל שמרן ז"ל הבי' ס"ל ע"ש וגם הרב מנחת כהן ז"ל ס"ל כן שכל שאינו
מוכיר לו שבת שרי וגם הוא ז"ל כתב להדיא שכן הוא דעת מרן ז"ל וכאשר
העתיק לשונו הרב זרע אמת ז"ל בס' ל"ה דף מ"ב ע"ש :

והנה

הגם דהרב זרע אמת ז"ל שם לא סמך על סברא זו להחזיר
בנידון דידוק וכתב שאין מכל זה פנים להחזיר הנה הורה
יראה בטעמי הרב ז"ל שאין מהם פקפוק לכ"ד יען כי טעם א' שכתב הוא
מפני שהאחרונים ז"ל סתרו דברי הב"י ז"ל בהחלט וק"ל בכתרי ונהג טעם
זה לא שייך לגבי דיון דאכן אתכא דמרן ז"ל סמכין בין לקולה בין לתומרה
והגם שכתבתי לעיל במע' הקו"ף בס"ד דיש חילוקים וס"ל דלא קבלו כי אם
מ"ש בש"ע הנה מ"מ מרן ז"ל אינו יחיד בדבר הזה דהא גם הרב מנחת
כהן ז"ל הבי' ס' לוטעם הב' שכתב משום דגם הרב ב"י ז"ל גופיה מודה היכא
שאין מציאות לקנות וכו' הנה הרב ז"ל יחיד הוא בהכנת כוונת מרן ז"ל וזו
דלא כבר כתבנו שהרב מנחת כהן ז"ל והרב אליה רבא ז"ל הבינו בדעת
מרן ז"ל בפשיטות דס"ל אע"ג דלא אפשר לקנות כי אם בשבת מ"מ כל שאינו
מוכיר לו שבת מותר וגם הרב מחזית השקל ז"ל סע"ק ב' כתב כן להדיא
וז"ל וללא כהב"י שכתב וכו' ע"ש ועיין בדקדוק לשון רבינו הטור ז"ל ודוק
ועוד מלאתי ראיתי בס"ד לאחרון חביב הרב מהר"י עיינאש ז"ל בשו"ת בית
יהודה חלק ה"ח סי' מ"ד שכתב בפשיטות בדעת מרן ז"ל דעיקר האיסור
תלוי באמירה דווקא שא"ל בפירוש לעשות או לקנות בשבת אבל אם אינו
אומר לו בפירוש אע"פ שאי אפשר לגוי לעשות אותו דבר כי אם בשבת אין
בו איסור ע"ש וגם הוא ז"ל הסכים כסברת מרן ז"ל וסמך עליה בשתי ידיו
וכתב בסוף תשובתו וז"ל ואמנם במה שמפרשים דברי הגהמ"י דלא כהב"י
ואוסרים אפילו בסתם אם הוא דבר שא"ל לעשותו כי אם בשבת כזה אין
אכזרי מורים להם והעיקר בדעת מרן ב"י ז"ל דאין לאסור כי אם אמירה
ולא

רב ברכות

ולא יוחר ובפירט דבשל סופרים נלק אחר המיקל וכמו שהעלה להלכה בס' מ"ד הנו' יע"ש עכ"ל הרב הנו' ז"ל ע"ש .

גם

עור אחרי הסופוס ראיתי בס"ד להרב חסד לאברהם ז"ל ח"ח סי' ט' שכתב להדיח שדעת מרן ז"ל כמ"ש הרב מנחת כהן ז"ל ורעמיה ז"ל והנס שהרב ז"ל שם לא מלאו לבו לתקור מ"מ חסד לאברהם דמרן ז"ל סמכין נתיר ונתיר בשויעתא דשמייא ואפילו לס' הפוסקים ז"ל דס"ל שלא קבלנו הוראת מרן ז"ל כי אם מ"ש בש"ע מ"מ כל כהא יס לסמוך ולהתיר כזה וכמו שהסכים כן אחרון חביב הרב מהר"י עייאש ז"ל וכמ"ש בס"ד . וא"כ השתא חתאן לכ"ד והיא שאלה הא' והב' שבוודאי יס להם היתר גמור לעשות כן מאחר שהוא אינו מוכיר לו שבת כלל כי אם מע"ש אומר לו תעשה כ"כ בסתם ואינו אומר לו תעשה בשבת ולכן השתא אפי' שזה מוכרח לעשות בשבת ואי אפשר בלא"ה כי זה הגוי הוא יודע ומכיר הענין בטוב ויודע שמוכרח לעשות זה בשבת אפי' מותר מאחר שאינו מוכיר לו שבת ובאומר ומיהו בעיני נמי ג"כ שיקטן עמו וכמ"ש הרב מהר"י עייאש ז"ל שם ע"ש והבא בכ"ד לריק שיתן לו מע"ש סך מה אפי' פרוטה וא"ל תעשה כ"כ ותקח זה בשכר גס עור אפי' אינו נתן לו מעות בעין בעבור שכרו ורק שמבטוחו לתת לו שכרו עבור טרחתו בזה סך כ"כ ג"כ מותר ואח"כ יתן לו :

ואין

להסתפק ולומר שהפער שמרן ז"ל לית ליה סברא זו כי אם באיסור דרבנן כגון לקנות ביום השוק שהוא איסור מפקח וממכר דרבנן אבל במלאכה דאורייתא לית ליה האי חילוקא ואפילו שאינו אומר לו בפ' שתעשה זה בשבת כי אם בסתם נמי אסור כל שאי אפשר לעשות דבר זה כי אם בשבת והנה מדברי הרב מהר"י עייאש ז"ל משמע להדיח דהאי דינא ככל גוונא חיורי והוא שכתב הרב ז"ל שם בר"ה והנראה וכו' וז"ל וכיון שכן כי היכי דהתם בשליחות האגרות משמע אפילו בא"ה להתאחר עד יום אחר דהא דעת המשלוח למחר לשלח ואעפ"כ שריון בקצץ בסתם ה"כ בנותן מעות לגוי לקנות לו דבר ביום השוק דשרי ולא שני לן בין יום השוק לשאר ימים בדברי מרן כ"י ועל כרחק לומר דהך דמוכר מדבריו דאם לא אמר בפירוש לקנות בשבת דמותר אפילו אם הוא יום השוק דיוקא בקצץ ולא

הולך

רב ברכות קנה

הולך מרן כ"י ז"ל לבארו דכל הדין נלמדא זה מזה וכדמוכא מלמא הנהמ"י דמרמה לה להך דשרו ב"ה עם השמש דאוקמה התם כל הפוס' ז"ל במיורי בקצץ וזה פשוט ולא נחית התם בס' ש"י אלא על איסור דאמירה לגוי וכיון דהאיסור הנו' בדברי הנהמ"י על כרחק מיורי בקצץ לזה הווקא מרן כ"י ז"ל לרחוק הפירוש כלשונם דרבו לומר דמיורי באומר בפירוש לקנות יום השוק ואורחא דמילתא נקטו דאין דרך לתת מעות לגוי לקנות לו אלא אם היה יום השוק בשבת דאם לא יאמר בפירוש אין לאסור אפילו בדבר שח"א דכיון דמיורי בקצץ לא מיחזי כשליחו ומה שקיימו וז"ל דבכולהו אי בעי עביר מחר אי בעי ימתין רובה לומר כיון שלא נאסר בפירוש לעשות בשבת בדעתו הכל תלוי עכ"ל ז"ל ע"ש והשתקף כל לשונו הנו' כי לריק הוא לכ"ד הרי בהדיח כתב בשליחות האגרות חסדי ח"א להתאחר עד יום אחר ומרמה לה למוכר מעות לקנות לו ביום השוק שחל ליהיות בשבת וקאמר כי הוכי דברין האגרות שריין בסתם וקצץ הבא נמי גבי יום השוק דינא הכי וכנו' בדבריו ז"ל והנה ידוע הוא דברין האגרות איבא איסור תורה דאפשר דמוציא הגוי הכתב מרשות לרשות ומעבירו ד"א בר"ה דגם האידנא איבא דין דה"ר וכמ"ש ה' שיירי כהנא ז"ל והרב ברכ"י ז"ל סי' שמ"ה והרב תוספת שבת ז"ל והביאו הרב מחבר ז"ל בס' ש"ג שדעת מרן ז"ל להלכה דאיבא דה"ר האידנא ע"ש וכמ"ש עור בזה בס"ד במ"א ע"ש ונמצא לפ"ז דגם בהיבא דאיבא איסור תורה שרי בסתם וקצץ אע"ג דמוכרח שיעשה בשבת . ודע דהנה בלא דברי ה' מהר"י עייאש ז"ל ג"כ מוכרח אתה לחשוב שליחות האגרות כמיוס השוק משום דא"ה להתאחר דהא אם קצץ פסק מרן סי' רמ"ז דמותר אפי' בדליבא שהות ביום ואם לא קצץ בעינן דאיבא שהות ביום והנה ודאי הוא דכלא קצץ אפי' בנותן לו בסתם ואינו אומר לו שילך בשבת ג"כ נמי בעינן שיהיה שהות ביום והשתא אם באמת תחלק בין הא דיום השוק לשליחות האגרות שתאמר שזה אפשר שלא ילך בשבת כי אם למחורתו שיכול זה השליח לעשות כרצונו לילך בשבת או לאחר השבת ח"כ אמאי בעינן שיהיה שהות ביום לילך הא אפי' אי ליבא שהות ביום נמי ג"כ יהיה מותר מאחר שהמשלח לא ח"ל שילך בשבת והוא יכול להמתין כרצונו עד מוצאי שבת וילך אלא ודאי מוכרח אתה לומר כיון

דמראת

רב ברכות

ומאחר דרעת המשלח לשלוח מהרה חשבוני ליה כיום השוק דהו אפטר לקנות כי אם בשבת כן זה כמי ח"א לילך כי אם בשבת דעסק המשלח לא יעלה כרעונו כי אם שילך זה בשבת להגיע ופשה"ק כי לכן רוצה המשלח לשלוח מהרה ולכן אי ליכא שעות כיום אסור מאחר דלא קאן אכל אי ליכא שעות כיום אע"ג דלא קאן מותר מאחר דליכא שעות כיום וכמ"ס האחרונים ז"ל ועיין למדן ז"ל בפי' רמ"ב גבי נותן עורות לעבדן וכלים לכובס וכו' דמותר בסתם וקאן אע"ג דליכא שעות כיום וכדון האונות ועיין להרב מש"ז ז"ל בפי' רמ"ז ושאר אחרונים ז"ל

ומאחר

עלות כל האמור בס"ד השתא יש להשיב על שאלה הג' ממילא והוא דאם הספינה באה בע"ש ולא יש זמן להביא המעות ממנה כי אם בשבת הנה בזה ג"כ ויכל הישראל לומר לגוי שילך ויביא המעות מן הספינה וכלכד שלא יזכיר לו שבת כלל כי אם יאמר לו כן בסתם וגם יקאן עמו בעבור טרחתו בזה ואז מותר ואם הספינה באה ביום שבת אז אסור לומר לו כלום כיום שבת כלל ועיקר ולכן התקנה לזה הוא שיאמר הישראל לגוי בחול קודם שבת שכל עת שתבוא הספינה תלקחתי לי המעות ותקח בשכרך כ"כ ואז אם נזדמן שבאה הספינה בשבת והלך הגוי מעצמו והביא אותם שפיר דמי מאחר שהוא לא הזכיר לו שבת כלל :

והנה

אכתי עדיין צריך לנו לברר הדין בשאלה הג' הנז' כי באמת כמשך ויולא מזה עוד פרטי דינים והוא דידוע שכל דבר הבא בספינה הן סחורה הן מעות כעין יש עליו כתב יד הכתוב סתמי שלוח המשלח מן הקפטאן של הספינה ושולח את הסתמי תוך המכתב לחבירו הושב בעיר שתגיע שם הספינה כדי שיביא הסתמי הנז' להקפטאן ויקבל ממנו הסחורה או המעות המושלחים אליו בספינה ואם לא יראה הקפטאן את הסתמי שלו לא יקבל למסור כלום וא"כ השתא אם זה הספינה באה בשבת והסתמי ג"כ הגיע ליד הישרא בעל המעות ג"כ ביום שבת כחוק המכתבים שבאו לו באותה הספינה עלמה ח"כ השתא מוכרח שיבוא זה הגוי ביום שבת אלל הישרא ויבקש ממנו שיתן לו הסתמי כיום הגוי ח"א

רב ברכות קנו

ח"א לו ליקח המעות מן הספינה בלתי שיביא הסתמי עמו והנה ודאי אם יבוא הגוי אלל הישראלי ויאמר לו בפירוש תן לי הסתמי כדי שאלך ואביא המעות עתה מן הספינה ח"א אסור דהרי אומר לו בפירוש שהוא רוצה להביא לו בזה היום והוי כשלוחו ואין לומר דרעתא דנפשיה קעביר כדי שיקח שברו דזה אינו דהא אפשר שימתין עד למחר ויביא לו וג"כ יקח שברו ממנו ומה יש הפרש לגוי בין אם יביא היום או למחר ואם נאמר שהגוי מתיירא אם לא יתן לו הסתמי היום ויביא לו אז למחר ילך הישרא בעצמו לספינה ויביא לו המעות ויפקיד הגוי שברו שלא יתן לו כלום הנה זה אינו דממה כפדך אם הישראל התנה עם הגוי שבכל יום שתבוא הספינה הוא ילך ויביא לו המעות ויקח שברו כ"כ הנה נמצא שח"א לו לישראל לעשות כן לילך הוא בעצמו להביא המעות כדי להפקיד הגוי שברו ואם גם בזה האופן ג"כ ויכל הישראל לעשות כן ואין לגוי עליו שום טו"ת ח"כ השתא מאחר שהישראל יכול לחזור מדבריו שדיבר עם הגוי וקאן לו שברו השתא מה שייך לומר על הגוי דרעתא דנפשיה קעביר דמי מכריח לישראל לשמוע לגוי ח"כ יחזור מדבריו ולא יתן לו . ואמנם אם אין הגוי אומר בפירוש חלף רק ביקש מן הישראל שיתן לו הסתמי ולא דיבר לו עוד שום דיבור ולא ח"ל שרוצה להביא לו המעות היום כלל הנה בזה נראה לכאורה דמותר מאחר דהישראל אינו אומר לגוי שום דיבור ביום שבת והגוי לוקח את הסתמי ממנו בשתיקה והולך לו ואין כאן שום אמירה לגוי בשבת כדי שנאמר אמירה לגוי בשבת שבות :

והנה

עדיין יש לי לפקפק בזה בס"ד ולומר אע"פ שאין מדברים זה לזה כלום ורק זה הגוי מבקש ממנו הסתמי בסתם ולוקחו והולך מ"מ מאחר שזה מבקש הסתמי ונותן לו אע"ג דליכא שום אמירה בשבת מ"מ אכתי ליכא רמיוה בשבת וידוע הוא דמ"ס אמורה לגוי שבות לאו דווקא אמירה חלף הפילו רמיוה וכמ"ס מור"ס ז"ל בהנחה בפי' ש"ז סעיף כ"ב וז"ל כל דבר שאסור לומר לגוי לעשותו בשבת אסור לרמוז לעשותו ע"ש ועיין להרב מנחם אברהם ז"ל סי' ש"ז סעיף ד' וסעיף ל"א ועיין לה' אשל אברהם ז"ל וסדר מחצית השקל ז"ל בשני המקומות הנז' ועיין להרב יד

רב ברכות

יד אהרן ז"ל בסי' ט"ז ועיין להרב על אורות ז"ל דף ע"ו ע"כ בד"ה המורס
וכו' ע"ס. והנה חנא עבדא כבר כתבתי בענין זה באורך והבאתי בס"ד
דברי הרב בית יהודה ז"ל כי"ד סי' כ"ה דף מ"א שכתב כיון שהישרש נותן
הסוק לגוי וחורש בו עם השור חע"פ שאינו חומר לו בפירוש לחרוש
עם השור כיון שידע שוראוי חורש בשתיקה הוי אמורה לגוי שבות וכו'.
והבאתי בס"ד ראיה לסברת הרב בית יהודה ז"ל הנו"ל מדברי מרן הקדוש
ז"ל בשה"ט סי' סכ"ה דמפורש להדיח כל שידע הישראל שוראוי הגוי יעשה
המלאכה אסור ואע"ג שאינו חומר לו כלום ורק נותן לו החפץ ומסר כידו
ושב נסתפקתי בהיכא דאין הישראל מוסר החפץ ביד הגוי ורק מניחו
לפניו והגוי נוטלו מעצמו מעל הארץ ע"ס מה שכתבתי בס"ד בזה. והנה
הבא בס"ד אם הישראל מוסר ביד הגוי הסתמי נראה מכל האמור בס"ד
דאסור דהוי כהמירה לגוי דאסור מאחר שידע שוראוי זה הגוי רוצה לילך
לספינה ולהביא בו המעות וגם עור בלא"ה אף וכל הישראל לטלטל
הסתמי בידו והלא מוקלה הוא ועל כן הא ודאי דלא אפשר להתיר באופן
זה כלל ורק אם הסתמי בא ליד הישראל מע"ס אז יתן אותו לגוי מע"ס
ויקטן לו כאמור בס"ד אבל אם בא ליד הישראל ביום שבת אין תקנה לזה
להתיר :

ומיהו

אם אפשר להיות באופן זה שהישראל בשפתח הכתב ומלא
הסתמי בתוכו ויליכנו על שולחנו וכשזכא הגוי יבין מעצמו
שהו הסתמי ויטלו בשתיקה וילך לו הנה זה נכנס בספק הנו"ל שנסתפקתי
בו שם בס"ד ע"ס ומ"מ דע שאם זה הענין הוא במקום דליכא דין רה"ר
כי אם ברמלית הנה נמצא דליכא במעשה הגוי כי אם איסור דרבנן דהיינו
איסור מוקלה ועל טול והולאה מברמלית לר"ה והשתא אפשר להתיר בזה
ועיין יד אהרן ז"ל בסי' ט"ז :

אבל

אם הוא במקום ראית להו דין רה"ר דהיינו שהרשות הרבים
שלהם הוא רחב י"ו חמה ואינם מקורים ואין להם חומה
הנה נמצא שיש בזה איסור תורה שהגוי מוציא מרשות לרשות ומעביר ד"ה
ברה"ר

רב ברכות קנז

ברה"ר וכבר כתבנו בשם סרבין תלתא הרכ השיירי כנה"ג ז"ל והרב ברה"ר
ז"ל והרב תוספת שבת ז"ל דבולחו ס"ל כדעת מרן ז"ל דאית לן ר"ה גס
כו"הו דלא בעינן. שיהיה ששים רבוא בוקעים בו בכל יום והגם דיש חולקים
בזה עכ"ז איכא למוחש טובא
לדברי הרבנים ז"ל וכמ"ס
בזה במ"א בסויעתא
דשמיא :

ד שבועה

ראובן מאר"ץ יש לו אלא שמעון מבצרה מלוח
בשטר ושלא שמעון מכתב ידו לראובן אף רוצה
להמחותו מן הסך שיש לו עליו בסך כ"ז אלא קומר פ' מאר"ץ שיש לו
אלו סחורה ששלח לו על ידי אחרים ולמאי דבינו ובינו הלך ראובן לבצרה
וראה לשמעון שנשכר וחבש בבית הסוחר וכתב ראובן להמורשה שלו שבאר"ץ
שיעשה עיכוב בעד אותה הסחורה שכתב עליה שמעון אף הנה זה לא
ששלח הוא בעצמו הסחורה הנו"ל מאר"ץ טוען כי הסחורה שייכה לו דווקא
ואין לשמעון שייכות בה כלל ואם כתב שמעון תחילה שהסחורה היא שלו
ששלח ע"י אחרים הנה זה שקר וכזב והנה גם שמעון מודה עתה שהוא אין לו
שייכות בסחורה הקיף כלל ואין לו בה כלום והדברים שכתב בתחילה הם
בשקר והנה צריך לדעת אם זה ראובן יוכל לשביע את לוי שבועת הסת מכת
דברי שמעון שכתב לו במכתבו תחילה שהסחורה היא שלו או"ד אין לו עליו
כי אם חר"ס אם אינו מאמינו והנה כיוצא בדבר הזה ממש הובא מעשה
בספר כנסת ישראל הנדפס מחדש בדף כ"א ע"ג וכתב שם שהגאון עט"ר מו"ז
הרב משה חיים זל"ה פסק הדין שכיון שהסחורה הקיף יכאף מיד אחרים
לאותו הסוחר שבאר"ץ מעתה אין לעכבה משום טענתו שהסחורה הנו"
היא מממון הלוח שלו דכיון דהלוח לא שלח מידו אלא על ידי אחרים
מעתה אם האחרים אומרים דאין הסחורה הקיף לשמעון הלוח לא
להם ח"כ הוא בחוקתם וצריך להחזירה היא או דמיה ליד מי ששלח וראובן
הנו"

רב ברכות

הנו' אם מאמין למשל שהיה שלו הנה מה טוב ואם לאו יקבל זה המשלח
ח"ס שאין לשמעון חלק בסחורה שהיא וכו' עכ"ל וזה"ל שהביא הרב כנסת
ישראל ז"ל

והנה

ראיתי להר' המחבר ז"ל הנו' שפסק במילתא כדנא שיוכל
ראובן להשביע את לוי המשלח שבועת הסת ופשיט לה
מהא דאיתא בש"ע ח"מ סי' ע"ה סעיף כ"א האומר לקביו אומר לי אבא שיש
לו כורד מנה והלא אומר אין לו כורד אלא חמשים ו"א שפטור אף משבועת
הסת וי"א שחייב לשבע שבועת הסת והאריך הרב המחבר ז"ל שם שצריך
לפסוק כי"א בתרא וחייב שבועת הסת וה"ה כנדרון כיוצא בנדרון הנו' ויכול
להשביעו הסת והנה וראוי דברי הרב המחבר ז"ל הם תמוהים מאוד כי אין
הנדרון דומה לראיה ורב המרחק ביניהם דא וראוי באומר שא"ל אביו מנה
לי כורד מאחר שאמר לו אביו בתורת כרי שיש לו מנה אלא לכן גם זה
הכן ויכל לטעון בתורת כרי ולהשביעו הסת כי נאמר וראוי אבא לא שיטה בכנו
כי מה לו להשטות בכנו ולשקר עליו וכו' וראוי הנמור אי הוה קיים הוה טוען
כרי ומשביעו הסת ולכן הנה בעתה גם בני האב מכוחו וראוי הוא במקומו ויכול
להשביעו הסת בטענה זו ששמע מאביו אבא נדרון הנו' שפ' בו הגאון מו"ז וזה"ל
שאין יכול להשביעו כי אם חר"ס שהני טובא כי דברי שמעון שכתב תחילה
לראובן שבאר"ץ שרואה להמחותו בסך כו"כ אלא קוחר פ' שיש לו אלא סחורה
ששלחה ע"י אחרים הנה דבריו לא לא מעלין ולא מורידין כי יש אומרים
רבא לומר שהכניחו בדברי שקר להשקיעו ולשקר דעתו כרי שלא ושלח לגוש
אותו בעבור חובו ע"י מורשים או לעשות המלאות אחרים לפרעון חובו
כי אמר אבטוחו בעת ביכרים אלו להשקיע לבו לפי שעה כי אין זה מכיר
בשקרו וכ"א השתא איך יהיה לראובן טענת כרי מכא דברי שמעון הלוה
שלו אשר היה מכניחו בדברים לו דא וראוי הדעת נותן שדרך הלוה להשביע
עצמו לפני בעל חובו ולומר שיש לו כמה נכסים וסחורות אלא זה וזה לפרוע
חובו מהם כרי להשקיע ולחזק את לב המלוה כרי שלא יחוש לכו על מעותיו
ויבא לגוש אותו לפרוע ויס' אחר קודם וכו' וראוי הנמור שאם היה יודע שאמינו
אותו בדבריו אם היה אומר על ארמון המלך ורכישו שהוא שלו היה אומר
לפי

רב ברכות קנה

לפי שעה ולא כוס כי וראוי הוא ויביע עצמו לפני בע"ח בכל מה דאפשר
לו וכ"ס ארס זה הבא בשאלה של הרב המחבר ז"ל שסופו נשבר כ"מ וא"כ
וראוי כאשר ראה עצמו קרוב להשבר ראה להעמיד עצמו כיו שעה לפני העולם
ובא להתהלל בדבריו שקר להעביר השעה ואין נדרון זה נכנס בהך דסעיף
כ"א הנו' כלל ועיקר.

גם

עוד ראיתי להרב המחבר ז"ל שם שהביא ראיה לנדרון השאלה
ממש בסעיף כ"ב באם אמר שמלא כתוב בפנקס אביו שאתה חייב
לו מנה וברור לי שהוא כתב ידו יש מי שאומר שמשביעין אותו והאריך בזה
וכתב מכללן של דברים אתה למד דאם יודע הכן בפנקס האב שהוא
מדוקדק הא וראוי הו"ל כרגלים לדבר ויכול להשביע הנכתב לכ"ע ודון מנה
דאם ראובן זה דכ"ר ידע במלוה שלו שהוא מדקדק בכתביו ואינו כותב מולי
דברי דברים שאין בהם ממש יכול להשביע הנכתב ככה"ל מדין מלאות
כתוב בפנקסו של אבא וכו' וגם סברה הוא כל קוחר שעדיין לא נשבר
והוא אמר מדקדק בכתביו לכל יתברר ויחזו ח"כ הדברים מוכיחין דמה
שכתב שמעון לראובן שיש לו אלא אחיו של ראובן ששלחה לו על ידי פ'
שברקדוק כתב כן ויכול ראובן להשביע למשלח בטענה זו והמשלח הא וראוי
אריא דשבועה רמי עליה מכל הטעמים הנו' ולא קני ליה בחר"ס וכו' ע"ס
והנה גם דבריו אלו הם תמוהים יותר ויותר כי איך מרמה נדרון זה של
השאלה שזה מתהולל בדבריו שקר לפני בע"ח לפי שעה להשקיעו ולהשקיעו
לסא דסעיף כ"ב שהאב כתב החוב בפנקסו כינו לכן עצמו שוראוי לא וכתוב
שקר בפנקסו כי מה תועלת יש לו בזה וכי שועה הוא שכותב בפנקסו
פ' חייב לי כ"כ ופ' חייב לי כ"כ והוא שקר גמור ומה הנאה יש לו בזה
משאכ זה שמעון הבא בשאלה כי אפשר שבע"כ הוא שיקר בזה לפני בע"ח
כרי להשקיעו ולהשקיעו לפי שעה עד אשר יוכל לפרוע לו וכפרט שזה סופו
נשבר איבא רגלים לדבר יותר באופן שכל ראיות הנו' אין בהם ממש לנדרון
השאלה וכאשר יראה הרואה והדברים פשוטים הם גם מה שכתב בשאלה
הנו' שאמר ראובן לכ"ר של אר"ץ איך היה הענין שבלכתו לבכרה וראה
לשמעון שהוא שבור או עמד על המשלח הסחורה והפטר בו לעשות
עובד

רב ברכות

ענין ודומה ראובן דאלו היו דברים בפשוטן שהסחורה היא ממון המשלח
היאך הורה לי ונתן לי רשות לעכבה ועוד דיבר דברים ראובן הנו' לפני הכ"ד
להצדיק דבריו וכו' בשאלה והנה ודאי כי כל דברים אלו שדיבר ראובן
לפני כ"ד שבארץ אין לשמוע עליהם כלל ואדרבה צריך להכזיבם כי הלא
ראובן הנו' עמד לדון לפני הרב מו"ז ולה"ה עם אחיו של המשלח ובודאי
הגמור שלא טען ראובן טענות אלו לפני הרב מו"ז כלל ועיקר דלפי טענה
זו שאומר ראובן כי המשלח הרשעו לעכב ואחיו הורה לו בחצי הממון ח"כ
הרי יש לו טענת כרי מכת הודאת המשלח שהרשעו לעכב ודל מקבא
כתב שמעון שכתב לראובן שהסחורה שלו הנה המשלח בעצמו הורה לפניו
ולמה פסק הרב מו"ז שיקבל חר"ס אלא ודאי שלא טען ראובן שום טענה
מזה לפני הרב מו"ז ולה"ה ורק הוא בא בטענה זו ששמעון כתב לו תחילה
שרוצה להמתין על סחורה שיש לו אצל פ' בארץ ועל זה שפיר פסק עט"ר
מו"ז ולה"ה שאין לו עליו כ"א חר"ס וא"כ איך הרב המחבר ז"ל עשה סנפים
בדבריו מכת טענות הנו' שכתב וז"ל ומכ"ש ומק"ו דלפי דבריו המשלח הרשעו
לעכב ואחיו הורה לו בחצי הממון שהוא של המלוה וכדכתיבא וכו' ע"ש
כי אדרבה צריך לומר שאין בדבריו אלו ממש מאחר שהדברים מוכיחים
שבדאי הגמור לא טען טענות אלו לפני הרב מו"ז ולה"ה כי אם כל כוחו
היה במכתב שכתב לו שמעון ואם באמר דלעולם טען טענה זו לפני
הרב מו"ז ולה"ה שהמשלח הרשעו לעכב אלא שבע"ד השיב לו תשובה נכחת
ונכונה לסתור דבריו אלו וכגון שטען כי מה שהורה לו ונתן לו רשות לעכב
היה מזה האונס ובירר אונסו לפני הרב מו"ז ולה"ה באופן שיצא זכאי
בטענתו ונתברר הדבר לפני הרב מו"ז ולה"ה באופן שלא יצא נזק להמשלח
בזה והיה איך שיהיה הנה מ"מ נמצא ש"ל שטענה זו שאומר שהמשלח הורה
לו ונתן לו רשות לעכב נפלה ונסתרה ואין בה ממש ואיך יעשה ממנה
סנפים לענין פסק הדין וממ"כ אם אמר טענה זו לפני הרב מו"ז ולה"ה
ודאי סתר אותה בע"ד בתשובה נכחת ונכונה ואם לא אמר כלל ח"כ אין
לך רגלים לדבר גדולה מזו שהוא משקר בזה ואומר נא גדולה היא ואיך נעשה
סנפים מדברים אלו :

רב ברכות קנט

גס עוד מה שרצה הרב המחבר ז"ל שם בריף ל' ע"א לברר אם חייב
להחזיר ראובן זה המעכב ואח"כ ישבע או"ד ויכול לעכבו עד
ששבע ואח"כ יחזירו וכו' ופשוט תחילה מדבריו הגאון מהרש"ך ז"ל דאיו
יכול לתפוס ולעכב הנכסים ואח"כ דחה ראיה זו ולמד להפך מדבריו הרב בעי
חיי ז"ל ע"ש הנה גם בזה הראיה שהביא מהרב בעי חיי ז"ל דבריו תמוהים
כי אין דומה זה לזה וכאשר יראה הדין והדברים פשוטים ואין צורך לכתוב
והנה בשאר דברים פרטים הבאים בתשובה הנו' לא שמתו לב לעמוד עליהם
כי אין כוונתי לאסוף קושיות ודחיות בדבריו ח"ו כי אם רק באתי לברר עיקר
הענין מה שרצה הרב המחבר ז"ל לחלוק על הרב מו"ז ולה"ה בדיון הנו' אחר
המחילה מכבוד תורתו אין האמת איתו בזה וזה פשוט וברור לכל מבין
והש"ת ברחמי יאיר עינינו בתורתו אב"ר :

המורה מכל האמור שעל נידון הנו' יש הלכה פסוקה מעט"ר
הרב מו"ז ולה"ה שאין יכול ראובן להשביע את לו
המשלח שבועת הסת מכת המכתב של שמעון הלוה שכתב לו בתחילה ואין
לו עליו כי אם חר"ס והראיות אשר הביא הרב מהר"ש ז"ל אין מהם הוכחה
כלל לזה והנה הגם שדבריו הרב מו"ז ולה"ה אינם צריכים חיזוק מ"מ מפני
שחכמים עלי דבריו ולה"ה מאמר אמרתי להביא בס"ד ראיה לדבריו ז"ל מהגאון
תרומת הרשן ז"ל סי' ש"ח והוא שנשאל בראובן ששלח עשרים זהובים ביד
שמעון להלוותם ללוו לעיר אחרת שיקנה בהם איזה דבר לאח"כ בא ראובן
אצל לוי ותבע ממנו החפץ שבקשו לקנותו או להחזיר לו הזהובים שלו
והשיב לוי במעמד שמעון שלא נתן להם כלום מכתב ראובן ושמעון אומר שבדאי
נתן לו כ' זהובים ולוי מכחישו היאך יתחלק זה לענין חייב עסק שבועות
שביניהם . תשובה יראה דיש לברר וכו' אבל בכ"ד אע"ג דקיימו תרומתו
ומכחישו אהרדי אין ראובן יכול להשביע את לוי דמצי למימר מה יש לך
עלי לית לך גבאי ולא מירי שהרי איך יודע אם שמעון נתן לו כלום משלך לא
היה לי עסק כך בדבר הזה וא"ת דלעולם ישביע ראובן את לוי בטענת
שלא ומוכח העדאת שמעון שמעיר שנתן לו הזהובים ונהי נמי דפסול הוא
לעדות משום גוגע בדבר וכו' מ"מ תהי עדותו לענין שבועת הסת וכו' ח"ל

רב ברכות

דדקא פסול מחמת קורבה וזקק לשבועת הסת וכו' אבל פסול למכח נוגע
ברבין אין להאמינו כל עיקר דהתם הוא כבעל דין עצמו ואין לסמוך על
עדותו. אמנם נראה דודאי וכול שמעון להשביע את לוי שלא קבל ממנו
הזקוקים שהרי הוא טוען כרי כנגדו וכו' עתכ"ד ז"ל ע"ש. והשתא לפ"ז
ה"ה והוא הטעם כמיון הנו' בשאלה דאין ראובן וכול להשביע את המשלח
שבועת הסת מכח שכתב לו שמעון שהסחורה היא שלו והרי הם משועבדים
לו בחובו שהרי אפי' אם זה שמעון עדין עומד בדבריו הראשונים לטעון
שהסחורה היא שלו והרי הם של ראובן מכח חובו גם כן לא יוכל ראובן
בעצמו להשביע את המשלח שבועת הסת מכח דברי שמעון כי שמעון הוא
נוגע בדבר ועל כן אין דבריו ועדותו יועילו לראובן להשביע הסת למשלח
תנן שהוא טוען כרי כנגדו והנה כמיון השאלה ששמעון אומר עתה שדבריו
הראשונים שהבטיח לראובן הוא בשקר ושהאמת אין לו שייכות בסחורה
הנו' א"כ הרי לא נשאר על המשלח כי אם חר"ס מראובן אם לא יאמין
לדבריו ותמהני על הרב מהר"ש ז"ל איך לא נרגש מתשובת הגאון תרומת
הדשן ז"ל הנו' שהיה הוכחה בש"ע באותו סימן ע"ה בעלמו בסעיף כ"ג בהגהה
ועיין להרב הגאון ש"ך ז"ל ושאר פוס' ז"ל שכתבו שזה הוא אליבא דכ"ע ע"ש :

המורס

מכל האמור השתא נראה כי דבר זה הוא פשוט מאד
שאין על המשלח מכח המכתב הזה כי אם חר"ס
ולכא שבועת הסת כלל ואם נחפש עוד בדבריו מרן ז"ל וספרי הפוסקים
ז"ל ודאי נמצא כמה ראיות אך כמ"ס לכר יספיק לזה :

והש"ת ברחמיו יאיר עינינו בתורתו
תמיד אכיר :

מערכת

רב ברכות קס

ה שטר

כתב מרן ז"ל סי' מ"א מי שכלה שטר חובו והרי
הוא הולך להמחק מעמור עליו עדים ובא לב"ד
ואם עושים לו קיום אבל עירי השטר עצמם אין ניתנים לו שטר אחר חעפ"י
שנמחק בפניהם אבל באים לב"ד וב"ד עושים לו קיום כולל מקיימים שטר
זה בכתבים שטר אחר ואומרים אנחנו כ"ד פ' ופ' הוליא פ' כ"פ בפנינו
שטר נמחק וזמנו כיום פ' ופ"פ עירי ואם כתבו לו והוזקקו לעדותם של
עדים ונמצאת מכוונת גובה בשטר זה שכתבו לו ואין צריך קיום אחר ואם
לא כתבו כן צריך להביא ראיה על העדים הראשונים עד שתקיים עדותם
ויש מי שאומר שצריך לכתוב בקיום שקרעו השטר הראשון דאל"כ פסול
הוא דחיישינן שמא ילך לב"ד אחר ויעשו לו קיום אחר ויגבה ויגבה
והק' הגאון כ"ח ז"ל לפי דק"ל בכתבין שובר א"כ גם אם לא נקרא כב"ד
כשר כשיבוא פעם ראשונה לגבות יקח הלוא שובר ות' כל הוכח ראשון
לתקן לכתחילה לא סמכין אשובר דיטעך זה לשמור שוברו ואם יאברטו
יפסיד ע"ש ונראה כס"ד לתרץ קו' ראשון דלא ניחא להו לרז"ל בתקנה זו
שיכתוב שובר ראשון לפעמים שיש לראובן על שמעון ב' שטרות כל אחד
במאה וזמן שניהם כתוב כחודש ניסן סתם והעדים שחתמו על הא' הם
עלמם חתמו על הב' ונמחק שטר אחד מב' שטרות אלו ובא ראובן לב"ד
ועשו לו קיום כמ"ס מרן ז"ל ולא כתבו בקיום שקרעו השטר על סמך
שהלוא יקח שובר והנה מרמז שאל"כ בלה גם השטר הב' שיש לו והולך
להביאו לב"ד לעשות לו קיום כדן שטר הנמחק הנה זה ראובן ודאי לוקח
כלא משפט כי השתא בין אם יכתבו בשטר הב' שקרעוהו בין אם לא יכתבו
שקרעוהו אינו יכול לגבות כי אם באחד דוקא כי הלוא יטעון שלא היה
לו עליו כי אם שטר אחד וזה השטר קיימו כ"פ כב"ד מאחר שהשטרות
הזמן והסך והעדים שלהם שוים בזה וזוה והנה זה חמלה מה כירו לעשות
כי לא חשקו ארבעתים בקיום שטר הראשון שנס שטר הב' ימחק ויטעך לעשות
לקיום כדי שיהיה נוהר לקרוע שטר הא' לפני כ"ד ויכתבו לו שקרעוהו
להכי שפיר תקנו חז"ל שצריך לכתוב בקיום שקרעו השטר הא' ואם לאו
פסול ולא סמכו על הא' תקנתא דשובר כי מזה ולא לפעמים ריעותא למלוא
והאי

רב ברכות

והאיתקנתא עדיפא ודוק אל שדי יתוס בעזרתיו ושמרני ויעזרני תמיד אכ"ר :

ו שינוי

שטרות כתב מרן ז"ל בס' נ"ב מי שיש לו שטר על חבירו במנה ואמר עשו לי שנים מנ"ן ט"ן או שיש לו ב' של ט"ן ונ"ן ואמר שיעשו לו אחד של ק' אין שומעין לו ואפילו יש לו א' של מאה ואומר שיקרעוהו ויעשו לו אחד של חמשים אין שומעין לו שמא פרע לו אותו של מאה וכתב עליו שובר ויזילא זה של חמשים ואמר זה שטר אחד יבכה בו וכתב מורס ז"ל בהנהגה ואפילו ידעוין שאין השטר הראשון פרוע אסור לשנות אלא מרצון הלוה וכתב הגאון באורים וז"ל הא מרעת שניהם כותבים ואפילו זמן ראשון בשמחתך שט"ח חתכ"ד עושים קיום עיין תומים מ"ג ולא חיושין דילמא מכר שטרו לאחר אגב קרקע ועבשו כשיהיה משתנה שטרו יטעון לא מברתי זה דאיהו אפסידא אנפשיה דהניח שטרו כידוע עכ"ל ע"ג והנה ברין הראשון שהמלוה רוצה שיעשו לו ב' שטרות של ט"ן מכוואר הטעם בש"ס ופוסקים דרובה כן משום שלא יהיה שטרו פגום כאשר יפרע לו החצי והנה לבאורה אין טעם זה מספיק כ"כ דהא אפשר לכתוב הפרעון ע"ג השטר וליכא פוגם וכאשר נרגש בזה הסמ"ע ז"ל והרב ז"ל באורים ע"ג גם עור בשטר שיש בו כאמנות ליכא פוגם ואמנם הנה אפשר למטא טעם אחר לזה והוא דאפשר כי ראובן המלוה רוצה למכור חצי החוב לאדם אחר א"ק והלוקח לא יאמין להניח השטר ביד ראובן המוכר ורוצה שישאר בידו וגם ראובן לא יאמין להניח השטר ביד הלוקח בעבור החצי הנשאר לו בו ולכן בעל כרחו הוא רוצה לעשות ב' שטרות של חמשים כדי למכור אחד וישאר אצלו הכ' וגם אפשר למטא עור טעמים אחרים ודי בזה ואמנם במ"ס מרצון שניהם כותבים ואפילו מומן ראשון וכאמור הנה בזה יש לדקדק כי הנה בשט"ח המוקדמים אפילו שהם מרצון שניהם חשו רבנן לפסידא דלקוחות ופסלוהו וז"ל השתא הכא אמאי התירו לשנות השטר מרצון שניהם ולא חשו לפסידא דלקוחות דאפשר שזה ראובן המלוה יש לו על שמעון הלוה עור שטרי חוב של חמשים ושבעים ושמונים ויש לו ב' שטר

שטר

רב ברכות קסא

שטר של חלק ושמעון מכר שדה ללוי ואמנם לו לא קבל לקנות משמעון ער שהביא לו שמעון שטר קילוק שעבוד מראובן בעבור שטר של חלק ולשאר שטרות הקטנים של ראובן לא חש להם לו או שיתכן שמלא אצל שמעון שדה בעל חוב כנגדם או שהענין היה שראובן לא רצה לסלק שעבודו גם משאר שטרותיו ולוי היה צריך לשדה מאד ובחר ברע כמיעוטו וקיבל לקנות השדה בקילוק שעבוד של שטר הגדול של חלק דווקא אך שהיה הריטוי היה כימהם כך שכתב לו ראובן קילוק שעבוד מן שטר חלק דווקא וקנה לו השדה ולקח שטר קילוק שעבוד הנו' והנה בעתה שרוצה ראובן לשנות השטר של חלק ולעשותו מת"ק ת"ק הנה בזה נמלא הוא מציא מיד לוי הלוקח שלא כדון כי שטר של קילוק שעבוד שביד לוי לא יועיל לו כלום כי בשטר מכוואר שראובן קילוק שעבודו מן שטר חוב של חלק דווקא ושטרות אלו שתיכע בהם ראובן הם של ת"ק ויאמר ראובן שהם שטרות אחרים שהיה לו על שמעון וכאן לא אפשר לומר על זה הלוקח איהו דאפסידא אנפשיה דהבא מה הוא ליה למעבד כי א"א לו ליקח שטר קילוק שעבוד סתם על כל חוב שהיה לראובן על שמעון מאחר כי היה לו לראובן עור שטרות על שמעון והריטוי היה כימהם שילקח ראובן שעבודו משטר זה של חלק דווקא וא"כ בהכרח שזכרו בפירוש בשטר הקילוק של שטר חלק וזה כאשר הביא לו שמעון שטר קילוק זה מראובן הוא ותרצה בו כי חשב שזה השטר נוטל משעבוד חלק ומוי יבא לרעתו תחבולה כזו הרי נמלא שום לוי כלקה בלא משפט ואמתי התירו רבנן לשנות השטר מרצון שניהם ולא חשו לפסידא דלוקח כאשר חשו בשט"ח המקדמים אע"ג דהווי מרעת שניהם ומלבד זאת תשגא הנה איכא עור חשא כיוצא בזה והוא דאפשר שזה ראובן הלוה לשמעון ת"ק לשנה וחשב עליו רבית מאה וכלל הקרן עם הרבית וכתב עליו שט"ח כת"ר ויש עדים אחרים על זה שזרעיס שהשטר של ת"ק שנכתב ביום פלוני על איש פ' שנתחייב לאיש פ' ופ' עדידי הנה הוא כלול הקרן עם הרבית והנה בעתה אין לשמעון כלום לשלם לראובן ורוצה ראובן לטרוף מלקוחות ואמנם ידע ראובן שהלקוחות יש להם ידיעה בזה השטר שהוא כלול הקרן והרבית ויכולים לברר הדבר ע"י עדים על כן

הוא

רב ברכות

הוא עושה תחבולה זו כדלוי שמעון שיטנה לו השטר לעשותו אחר מת"ק וא'
ממאה או לעשות שנים כל אחר מש"ן ויוסף שטרותיו ויגבה בהם מלקוחות
שלא כדן כי הלקוחות יש להם עדים וברור על שטר הת"ר והוא ואמר כי זה
שטר אחר ואותו השטר של ת"ר כבר פרעו לו והעדים של השטר הזה אינם
נפלים לדעת רוב הפוסקים ז"ל משום דלא תשימון לא משמע להו בעדים
ובמ"ש כס' נ"ב וא"כ לא אפשר לפסול העדים לו של שטר זה שבירו מבח
עדות העדים האחרים שמעדים על שטר הת"ר ונמצא כי הלקוחות משלמים
בעל כרחם שלא כדן ואיך לא חשו להי רבן כאשר חשו בשט"ח המוקדמים
וכאן בזה מה הו"ל ללקוחות למועבר ואפשר ליישב זאת בס"ד והוא כי שנייה
גוונא זו מההיא דשט"ח המוקדמים דחשו להי רבן והוא כי הבא בעת שרואה
זה לשנות השטר יש לו מענה בפיו ומלה וטעם בלשונו לומר איזה סיבה
וזרזר שיש לו בזה השינוי שרואה לשנות או כמו שכתבנו בס"ד בעבור שרואה
למכור חצי חובו לאחר או במ"ש הפוסקים ז"ל או בעבור איזה סיבות שאפשר
למטא בזה באופן כי קרוב הדבר לומר דאין לו איזה ערמה ותחבולה בזה
ומתהלך הוא למושרים ולהכי מאחר דאיכא למיתליה דבהיתרא קא עביר כל
זה למה נחזיק אותו לרשע ולחוש חששות כאלו שהם רחוקות יותר מאותם
הסיבות דהיתרא שיש לתלות בזה ואמנם בההיא דשטר חוב המוקדמים הנה
זה שרואה להקדים זמן השטר מבין ריסי עיניו ניכר שכל כוונתו הוא כדי לטרוף
מלקוחות שלא כדן שאם יש לזה בני חרי כדי לפרוע כל חובותיו הנה הוא
מחוייב לפרוע כל השטרות חדשים גם ישנים וכל ההפרש של הזמן אין זה
נוגע כי אם ללקוחות ולמלוים לענין קדימה וא"כ זה המלוה שרואה להקדים
הזמן אין כוונתו בזה כי אם להזיק לשאר המלוים שיש להם חוב על זה
הלוה או ללקוחות של זה הלוה ואין לו קרוב למתלי בזה לזון את זה לכך
זכות ולהכי אמרו רבנן שהמוקדמים פסולים ואפי' מראון
שניהם והוא ברור ודוק : אל שדי יהיה בעזרתו

ועזרנו תמיד אכ"ר :

שכר

רב ברכות קסב

ז' שובר

כתב מר"ן ז"ל בשם"ט ח"מ סי' מ"ט ס"ב דרך שיכירו
העדים ששם הלוה פלוני בר פלוני ובשטר המכר שם
המוכר ובשכר שם הלוה והמלוה ואם השטר המלוה הוא בלא קנין זריכים
להכיר אף שם המלוה ואם אינם מכירים אותם אפילו אשה או קרוב כשר
לומר שכך הוא שמש וכו' ע"ש והנה במ"ש שדרך להכיר בשובר שם הלוה
והמלוה כתב הרב אורחם ותומים ז"ל בתומים סע"ק ח' וז"ל דרך קצת להבין
דדון זה למדו הפוסקים מהא דאמרין בב"ב דף קס"ז ע"ב דבשובר שכתבה
אשה לבעלה על כתובה דרך שיכירו שם הבעל וכו' ומזו למדו דלכל שוכרים
דעלמא דרך שיכירו שם המלוה והלוה ולכאורה אינו דומה כלל דשם בבוא
רחל לכתוב לבעלה יעקב שובר על כתובתה אף דעדים מכירים האשה
ששמה רחל מ"מ חוששין אולי אין בעלה יעקב רץ רחל אחרת נשאת ליעקב
והיא תתן שובר הלוה ותתן אותו ליעקב ותפסיד לרחל אחרת ולכך זריכים
העדים לידע שבעלה יעקב ולשני יעקב ונשיהם רחל לא חוששין אבל בשטר
הלוואה כשכר ראובן המלוה לכתוב שובר לשמעון הלוה שלו והמה יכתבו
שראובן נתון שובר לשמעון מה זריכים להכיר שמעון דודאי יש לשמעון בעולם
דא"כ מה טובו של שובר הנכתב על שמעון לפוטרו ואם כי חוששין דילמא
שמעון חייב לראובן אחר עדין אין מועיל מה שמכירין לשמעון אולי שמעון
הלוה חייב לראובן ויקח שובר זה ויראהו נגד ראובן האחר ומה מועיל
דמכירין אותו ולא דמיא לאשה דלכי תרי לא חוייא אבל בהלוואה שמעון זה
יכול להיות חייב לראובן זה ולראובן הב' וע"י שובר יפסיד שמעון וכו' עכ"ל
ע"ש והנה לכאורה נראה בס"ד לומר דמה שהזריכו הפוסקים ומרן ז"ל
בשובר שיכירו העדים שם הלוה ג"כ היינו משום שזרמן הרבה פעמים
שיבואו המלוה והלוה לפני עדים וימסור הלוה המעות למלוה בפניהם
ויבקש מהם שיכתבו לו שובר שפניהם מסר פ' לפ' כך כ"כ בעבור חוב
שטר פ' והנה בזה אם לא יכירו העדים שם הלוה או אפשר דנשיק חורבא
שהמלוה יעשה קטניא גדולה בזה והוא ידוע מ"ש מרן ז"ל בס' מ"ג סעיף
כ"ה וז"ל מי שהוציאו עליו שטר חוב בניסן סתם והוציא מחילה שזמנה
כי"ח בניסן יש כח כמחילה זו להטל החוב עכ"ל ע"ש והשתא לפי"ז אם לא
יכירו

רב ברכות

ויכירו שם הלוה חיובא למיחא שמא זה ראובן המלוה הלוה לשמעון עשרה אלפים באחר בניסן ונכתב בשטר ניסן קתם והוא נתן לו שטר מחילה על כל שטרותיו כי"ח בניסן דאז מן הדין הוא שנכתב שטר החוב שלו שנכתב בו ניסן קתם ונמחל כי המחילה היא אחריו ואמנם אחר שעבר חזת ימים מן שטר המחילה חזר המלוה והפך לבו על הלוה ורצה להערים עליו ולכתוב אותו באותו השטר שהלוה לו בא' בניסן וכתוב בו ניסן קתם והנה אם יוציא אותו בב"ד אז יוציא הלוה שטר המחילה הכתוב כי"ח בניסן ויבטלנו ולכן מערים זה ראובן המלוה ומביא את לוי עמו לפני עדים וישנה את שמו בשם שמעון הנו"ל ויכתב לוי אלף גרוש ויתן לראובן המלוה בפני עדים כעבור פרעון שטר חוב שיש לו עליו כעשרה אלפים ויבקש לוי מן העדים שיכתבו לו את השובר ע"ג השטר עצמו שכיר המלוה כדי לחזק הענין יותר שאם יכתבו לו שובר בפני עצמו אז לרף לשמריו מפני העכברים אז פן יאבד ממנו משא"כ אם יכתבו אותו בשטר עצמו מאחריו לא יש חשש שאם יאכלוהו העכברים גם השטר נכתב ועל כן הוא מבקש מן העדים שיכתבו השובר ע"ג השטר עצמו ויכתבו שבפנינו ח"מ בא שמעון בן יהודה ביום פ' ומסר לראובן בן יעקב אלף גרוש כעבור פרעון חוב עשרה אלפים הכתוב אחרי הדף וכותבים זמן וחתימים בו וזה הזמן אחר י"ח בניסן והשתא ח"כ מוציא ראובן הנו"ל את השטר ותובע את שמעון בדין שיפרע לו חובו והשתא לא מהני שטר המחילה שכיר שמעון הכתוב כי"ח ניסן כי ראובן יאמר לב"ד ראו השובר הכתוב מאחרי השטר שפרע לי אלף אחר י"ח בניסן ואם זה השטר היה קודם המחילה איך קיבל לפרוע לי ממנו אחר זמן המחילה וא"כ שמעון בעל כרחו ישלם לו תשעה אלפים ונמצא שנלקח בלא משפט ולכן הצריכו חז"ל להכיר העדים שם הלוה ג"כ כדי שלא יהיה ערמה כזו שאם יכירו שם הלוה חו לכתב למיחא לזה ודוק ודע כי כאשר יבקש הלוה מן העדים לכתוב לו השובר על גבו של שטר לא יוכל לומר לו למה לרף אתה לחתימתי הלא בב"ד המלוה די לך מאחר שהפרעון כתוב על גביו כי הא ודאי ואמר להם נפקא לי טובא בזה והוא שמא יענינו זה המלוה ויקחו בעלי חובותיו את שטר לנכותו כעבור חובם ואם לא חתימו

עדים

רב ברכות קסג

עדים על הפרעון אז לא יאמינו בעלי חובות של ראובן לפרעון וזה כי יאמרו שראובן עשה קנייניא עם שמעון וכתב לו פרעון על גבו והנה זה שמעון לא יבאר מלבוא לידי שבועה ודינא ודינא משא"כ אם יראו עדים חתומים על הפרעון שבפניהם מסר שמעון המעות וידעו שאמת הדבר ולא ידעו עם שמעון גם אפשר להיות עוד שיאמר להם זה ראובן עשה תנאי עמי בפני עדים שלא אפרענו אלא בעדים וכל פרעון שיהיה בלתי עדים אפי' אם כתוב ע"ג של שטר לא חשיב כלום והוא בטל ומבוטל וידוע שכל תנאי במתן קניין ויכול אדם לבעות תנאי בזה וכמ"ש מרן ז"ל וא"כ השתא יוכל זה להמציא להם כמה המלואות מה שצריך הוא להחתיים עדים באובר ואעפ"י שכתוב ע"ג של שטר ודוק

ובאופן אחר

אפשר לומר כס"ד שאם לא יכירו העדים באובר גם שם הלוה אפשר לפעמי' למיפק חורבא והיזק ללוה באופן אחר והוא דידוע מ"ש מרן ז"ל בקי' פ"ה סעיף ג' וז"ל ראובן הוציא שטר על שמעון ושמעון על ראובן מאוחר לשטר של ראובן והגיע זמן הפרעון של ראובן קודם שהלוה משמעון יכול שמעון לומר לראובן הלו הייתי חייב לך לא היה לך ללוות ממני לא היה לך להפרע מחובך וכו' ואם זמן השטר שמוציא שמעון על ראובן היה קודם שהגיע זמנו של שטר של ראובן אז ככל ענין יעמוד כל אחד בשלו שאין יכול לומר היה לך להפרע מחובך שהרי עדין לא הגיע זמנו אפי' היה ביום אחרון כגון שראובן הלוה לשמעון בשטר לחמש שנים וכיום שנשלמו החמש שנים בא ראובן ולוה משמעון לעשר שנים אין שמעון יכול לומר לראובן לו הייתי חייב לך למה שעברת עצמך בשביל יום אחד וגובה זה שלו לקוף חמש שנים וזה לקוף עשר שנים וכתב מור"ס ז"ל בהגהה שם וז"ל ראובן שתובע משמעון לשלם לו והשיב לו שמעון הלא אתה פרעת לי בזה השבוע ולמה לא עכבת בחובך וראובן אומר האמתך נאמן במנו דיוכל לומר לא פרעתך אז עדין לא הגיע זמנו אז שתפרעני עכ"ל ע"ש וא"כ השתא יש לחוש שמא זה ראובן יש לו על שמעון שטר כעשרה אלפים שגיעו זמן פרעונו כעשרה בניסן ושמעון הנו"ל יש לו שטר אחר על ראובן הנו"ל בסך עשרים אלף שגיעו זמן פרעונו בא'

בניסן

רב ברכות

בניסן והנה כשהגיע אחר בניסן לא היה לראובן לשלם לשמעון בעד השטר שהיה בסך עשרים אלף ופייס את שמעון שימתין לו כ' וג' חודשים עד שיהיה לו מעות ויפרע לו גם כלה"ה אחר עשרה ימים יהיה חייב לו שמעון עשרה לפנים ויעבכס בעבור חוב זה וחצי הנשאר ישאר עליו חוב עד שיהיה לו ויפרע ממנו ושמעון אפשר שיתראה בזה או מחמת ההבה או בעבור שרונה שאין לו לפרוע ואפשר שיתראה להמתין עליו עוד שנה ויותר שלא יתבענו בדיון והנה זה ראובן אחר שפייס את שמעון אז יביא את לוי בט"ו בניסן או באייר לפני עדים ויחליף שמו בשם שמעון וימסור לו לפניהם סך חמשה לפנים בעבור פרעון חוב השטר שיש לראובן עליו בסך עשרה לפנים שהגיע זמנו כיו"ד בניסן ויבקש הלוה מן העדים שיכתבו לו השובר על גבו של שטר ובאומר לעיל ויכתבו שבפניהם מסר שמעון כיום פ' סך חמשה אלפים לפרעון מחוב עשרה לפנים שיש לראובן עליו מאחרי הדף וכו' ויכתבו זמן ויחתמו על זה ואז אחר כמה ימים כאשר יבוא לתבוע כב"ד את ראובן בשטר העשרים אלף שיש לו עליו ויבא ראובן את שטר של עשרה לפנים שיש לו על שמעון ויראה לב"ד השובר הכתוב על גבו של שטר בחתימת עדים ששמעון מסר לו בפניהם סך חמשה לפנים לפרעון העשרה האלפים ויטעון ששטר זה הוא פרוע או אמנה או כתב ללוות ולא לזה וכיוצא בזה שאם באמת שטר זה אינו פרוע או אינו אמנה וכיוצא למה פרעת לי בניסן או באייר הלא זמן שטרך זה הוא באחד בניסן ולמה לא עכבת החמשה לפנים בחובך וכמ"ס מור"ס ז"ל והשתא תבא ליכא מנו דלא פרעתך כי העדים מעידים שבפניהם מסר בידו המעות גם ליכא מנו דלא הגיע זמנו דהא הכא המלוה היא בשטר וכתוב שהגיע זמנו באחד בניסן וא"כ השתא יהיה שמעון נלקח בלא משפט ולכן הריכו רז"ל שידעו שם הלוה כדי שלא יבא תקלה כזו כלל ודוק :

ובאופן אחר

אפשר לומר כס"ד והוא כי אפשר שיביא ראובן את לוי וישנה שמו בשם שמעון כן יעקב כי יעשו קטנויאל כיניהם ויביא לו סך אלף גרוש וימסור לשמעון בפני עדים ויאמר להם שזה פורע לו בפניהם בעבור שטר חוב שיש

רב ברכות קסר

שיש לו עליו בסך עשרה אלפים והעדים וכתבו ללוי שובר על זה ויכתבו שבפניהם מסר שמעון כן יעקב לראובן סך כ"ז לפרעון מחוב עשרה אלפים שיש לו עליו ואז ראובן יתבע אחר ימים את שמעון כן יעקב העיקרי ויאמר לו יש לי חוב עליך עשרה אלפים ופרעת לי ממנו אלף והשטר נאבד והנה זה שמעון הוא לפי תומנו ודאי יטעון להד"מ ושקר אתה אומר ומעולם לא לויתי ממך יען שכן הוא באמת שלא לזה ממנו מעולם ואחר שיעטון כך כב"ד אז יביא ראובן השובר שכתוב בו מפני עדים ששמעון פרע לראובן אלף גרוש מחוב עשרה אלפים ויטעון ראובן שזה השובר נפל מן הלוח ומלאו הוא והנה בזה השובר יהיה שמעון מוחזק כפרן וכל האומר לא לויתי באלו אומר לא פרעתי דמי ואז יתחייב לפרוע לראובן בדיון מי שהוחזק כפרן כב"ד וכמלא שאלה שמעון בלא משפט ועיין להגאון אורחם ותומים ז"ל בתומים סי' ק"ט סע"ק ח' מה שחש בזה ויליף לה מדברי הר"ש ז"ל וקיינו שזה הנתבע לא יטעון פרעתי אלא יטעון להד"מ ויחזק כפרן ע"ש וא"כ השתא גם הבא יש לחוש פן לפי תומנו יטעון להד"מ ויחזק כפרן ויחייב לשלם ולכן כאשר הריכו רז"ל לידע שם הלוה תו ליכא למיחש להבי כלל ודוק הש"ת יתן בעזרתו חכ"ר :

ח שטר מאוחר

כתב מרן ז"ל כשה"ט סי' מ"ג קע"ף י"ד שטר שזמנו כתוב בשבת או כיו"ד בתשרי (פי' כיו"ד לחודש וחשבון ונמצא שמכוון ליום השבת וכ"כ כיו"ד לתשרי דכתב לחודש נוים ועולה החשבון מכיון לז"כ) שטר מאוחר הוא וכשר ואין חוששין שמה הוא מוקדם ובאחר בשבת או ב"א בתשרי נכתב לא מעמידין השטר על חוקתו שהדבר ידוע שאין כותבין בשבת ולא ב"ה ולפיכך אחרתו ויש מי שאומר דאי אמר איש תבע לי חייב לישבע וכו' ע"ש והקשה הגאון חס"ד ז"ל הא אם הוא מוקדם מ"מ לרעת המחבר גובה מב"ח אפי' אם

רב ברכות

אם הוא מוקדם והוא לגבי לקוחות הא כלל"ה לריק לשכב ואין גופן
מלקוחות אלא בשבועה וכו' ע"ס . ואפשר לתקן בס"ד דגם כדא לנכות
מבני חרי שפיר נפקא מנה בזה אי חשבונו ליה מוקדם והוא דכ"מ אם כתב
לו המלוה שטר מחילה ללווה על כל מלוה שהוא ממנו מ"א תשרי ואילך
אבל מה שזה ממנו קודם זה אינו בכלל המחילה והשתא בשטר בזה שמכוון
לז"ד תשרי או ליום השבת הנה המלוה אומר שהוא מאוחר ואין הלוואה
זו בכלל המחילה והלוה אומר שהוא מוקדם והלוואה זו בכלל המחילה ועל
זה אמר אע"ג דהדין עם המלוה דמעמידן השטר והעדים בחזקת כשרות
ואמרין שהוא מאוחר אפ"ה אם אמר איש שכב לי חייב לשכב ודוק :

או אפשר לומר בס"ד דכ"מ אם בשטר חוב זה שיעבר לו חזר מיוחד
וכתב לו שאם לא יפרענו מוזמן יום ההלוואה עד משך ששים יום
אזי מפור לו מעתה ומעכשיו אותו החזר וכאשר עושין כן העולם לפעמים
באופן המועיל ומספיק לפז"ד וא"כ השתא אם הלוה הביא לו המעות ביום
ששים מ"א תשרי וטוען שהשטר הוא מוקדם וההלוואה היתה בי"א תשרי
ועדיין יום זה הוא בתוך הזמן ולא זכה המלוה בחטירו והמלוה טוען שהשטר
הוא מאוחר וההלוואה היתה בתשעה בתשרי ותקנאי היה שנתשוב הששים
מיום ההלוואה וקרי כבר עבר הזמן וזכה בחזר ודוק :

או אפשר לעשות בס"ד נפקותא אחרת והוא כגון שיש על זה הלוה
כע"ה אחר שזמן שטריו בי"א תשרי ואין ללוה נכסים שמספיק לכל
והמלוה שזמן שטריו י"ד תשרי טוען שהוא מאוחר וההלוואה והקנין היה
בתשעה בתשרי וא"כ הוא מוקדם לכע"ה הב' של י"א תשרי ואמנם כע"ה
זה הב' של י"א תשרי טוען שהשטר הוא מוקדם וההלוואה והקנין לא היה
כי אם בי"א תשרי וקרי הוא שזה עמו בגביית החוב ואין לו דין קדימה
עליו ואע"ג דהדין עם המלוה מ"מ זה הכע"ה הב' אם

דו"ה מן המלוה שישכב לו לריק לשכב ודוק :

אל שרי יהיה בעורתי ושמרנו ויעזרנו

תמיד אבי"ד :

תענית

רב ברכות קסה

מערכת התי"ו

א תענית הנה חקרתי בס"ד אם האר' יקבל עליו תענית כלילת

לכדו שיקבל עליו מתחילת הלילה או חצי שעה קודם
עד הכן החמה אם נחשב זה לתענית ויועיל לו לכפרת חטאיו בתעניות על
הימים לברם או לאו ומפני שלא ראיתי ענין זה מפורש יוצא בשום ספר
לכן כתבתי חקירה זו לידריו הרב הקדור ח"ר ליקו מני נר"ו ר"מ ור"מ בעה"ק
חברון תוב"כ לראות מה ישיב על זה והרב הנו' השיב לי וז"ל ומה שפלטת
בכחמה לחשוב הלילה לכדו לתענית וכו' השיבך על קינ"ך דלפקד"כ הרבר
פשוט שאין מועיל ועל זה נאמר עושה חדשות בעל מלחמות ואם באנו ליתן
טעם לרבר פשוט לפקד"כ שנכא לכלל טעות דאם רבי לא שנאה רבי חייה
מנ"ל ומ"מ אפשר ליתן קצת טעם הוא שהתורה אומרה בשבך ובקומך
ודרשו רז"ל זמן שכיבה בלאת הכוכבים ובקומך עמוד השחר ח"כ נמצא
למדין שהלילה לא ניתן אלא לשינה ואפשר שהאמת כך הוא לפי הסוד שבתחיל
הלילה יש התלקות המוחין שהוא סוד השינה כידוע וכן אבא עקירה נלח
באומרו דל כ"ה של לילה וא"כ כיון שהוא זמן שינה לא שייך בו אכילה כד
שמי שמונע עצמו בקרא לו תענית ואל תשיבנו מאמר רז"ל לא אכרי לילה
אלא לגירסא דר"ל פשוט עכ"ל נר"ו והנה ידירנו הרב נר"ו לא הרווח למאונס
בזה יען כי ספיקא דירן יפול גם על אדם אשר בזמן תעניתו כלילה משום
לילות כימים להיות יושב וניעור כל הלילה ואינו יושן והוא מרגיש לער בתעניתו
כלילה בתענית של יום שמתמעט חלבו ודמו ברעבון וזמאון ועל זה אנחנו
באים לדון אם נחשב זה לתענית גמור לכפרה בתענית של יום והנה מאחר
שלא נזכר דבר זה בשום ספר ראשון ואחרון לכאורה נראה דאינו מועיל
ומאחר שכן צריכין אנחנו ליתן טעם מספיק על זה והנה אמרתי בס"ד טעם
לזה והוא כי ידוע שהתענית הוא במקום הקרבן שמקריב חלבו ודמו וכמ'
כוה"ק והנה ידוע דאין מקריבים קרבנות כי אם ביום כי אין שום עצורה
של קרבנות כלילה כי אם הכל ביום ומאחר שכן השתא בס"ד מלאנו טעם
מספיק לזה דגם התענית שהוא דמיון הקרבן לריק להיות ביום דוקא ועצמא

רב ברכות

אז לאי אף אכתי עדיון ים להרגיש ממ"ש רבינו זל"ה בענין התעניות של
קיקוני עונות שאם יום ב' ימים עם לילותיהן רטופים נחשב לו כו"ב תעניות
ואם שלשה נחשב לו בארבעים הרי משמע מכאן דגם עינוי הלילה נחשב לתענית
כי ההטעמות הלילה עם הימים נחשב לכ"ז ומ' ומיהו נראה בק"ד דאין מכאן
שום פקפוק דלעולם מספר הו"ך והארבעים המה באים מכח שעות התענית
של היום דוקא אף שעות הלילות ע"י ההטעמות עם היום אינהו להגדיל
איכות של שעות היום שיהיו הו"ב שעות נחשבים לקך ימים הרבה והיו
דך משל אם התענה לילה ח' ויום ח' ולול ב' ויום ב' רטופים הנה היום
הב' לבדו תגדל איכותו להיות נחשב לכ"ז ויום מחמת שהתענה לפניו ל"ו שעות
של ב' לילות ויום אחד בהטעמות אחד ונמלא שהלילות הועילו להגדיל
איכות יום השני שאף על פי שהוא יום אחד בכמותו יהיה נחשב
כ"ז ויום באיכותו ולפי זה ממואל דבר אהה תבין דאם עשה התענית
באופן זה דהיינו שקבל עליו התענית מעמוד השחר של יום ראשון
עד עמוד השחר של יום שלישי שגם כן יש פנה מ"ח שעות דלא מהני מפני
ששעות האחרונים המה שעות של הלילה ואין בידינו כי אם תענית של ב' ימי' ולא
כ"ז ויום והנה מלאותי הדבר מפורש ואלא בדברי רבינו האר"י זיע"א שכתב רבינו
מהרצ"ו זיע"א כשער רוח"ק שקודר מהרש"ו זל"ה דף ז' ע"ב וז"ל כוונת
התענית ותחלה נבאר טעם למה המתענה ג' ימים רטופים לילה ויום הם
חשובים כמו מ' יום רטופים בלתי לילותיהם והענין הוא כי ענין ג' תעניות
אלו נמשכים מקור מלח הרמון העליון דה"א אשר יש שם שם הו"ה דע"ב
כמלוי ד' יודין אשר הם כנו' מ' ואלו הם ענין מ' תעניות אבל לפי שכל
הו"ה הזאת היא כנו' ע"ב והנה בשלשה תעניות רטופים לילה ויום יש ע"ב
שעות לכן הם חשובים כמו מ' ימים בלי לילותיהם והנה ז"ס מ' יום ומ'
לילה שהתענה מרע"ה כהר קיני בקבלת התורה והם כנגד מ' יום דת"ת
ומ' יום דמלכות ולכן היו מ' יום ומ' לילה אבל אנחנו אין בנו כח לתקן
את המלכות הנקראת לילה לפי שהיא למטה ורגלים יורדות מות כנודע
לכן את אנחנו מתענין רק מ' ימים לתקן את הת"ת בלבד ואין אנחנו מתענים
עם הלילות שהם כנגד המלכות והמתענה ב' ימים רטופים עם לילותיהם

חשובים

רב ברכות קסו

חשובים כאלו התענה כ"ז יום והמתענה יום אחד ולילו עמו כמו יום הכפורים
וע"כ אינו חשוב כי אם תענית יום אחד בלבד ובהתקבר עמו יום השני
נחשבים לכ"ז שהם ב' שלמים מ' יום ובהתקבר עמהם יום השלישי שהוא
י"ג ימים שלש מ' אז נשלמים למספר מ' יום בלתי רטופים ואמנם ענין
התענית הוא כי בחי' כוונת האכילה היא מלמעלה למטה להמשיך מזון
לתחתונים אבל התענית הוא עולה מלמטה למעלה כי הוא מעלה כח חלב
ורם של האברים למעלה לפרנס ולזון הלב והמוח ביום התענית כנו' פ'
פינחס והנה החלב והרם נקרא קרבן בהמה לפרנס את החיות אבל
מחשבת האדם ביום התענית נקרא קרבן האדם ועולה וכו' עכ"ל זל"ה
ע"ש הרי להראות דרכי הימים נעשה ביום הב' וביום הג' וכמ"ש גם מדברי
רבינו זיע"א הנו"ל בין תבין טעם מספיק עוד הא דלא נמלא תענית
בלילות לבדם מפני שהלילה הוא בחי' המלכות הנקראת לילה ואין בנו
כח לתקן תיקון הנריך להיות על ידי התענית כתענית של הלילות לבדם
דוקא כי אם רק יהיו נטפלים לתעניות של הימים שלהם אבל בהם לברס
אין בנו כח לתקן שלימות התיקון הנריך להיות על ידי התענית

ודוק היטב הש"ת ברחמיו יעזרנו על דבר

כבוד שמו ויאיר עינינו בקורתו

אכ"ר :

ב תפלה

הנה בנוסח הקליחות שאומרים מיוחד באהיה
אשר אהיה הוא היה הוא היה והוא יהיה ושכן
כתוב בכל הסידורים הנה מלאותי לרבינו מהרצ"ו זל"ה בספר עולת תמיד
דף נו' ע"ב שכתב וז"ל ולכן ז"ל כמיוחד באהיה וכו' הוא הוא והוא היה
והוא יהיה לרמזו על ג' שמות שזכרנו ולא באותם האומרים הוא היה
קודם הוא הוא עכ"ל זל"ה ע"ש וזה הפך הכתוב בסידורים והפך מנהג
העולם ותמתינו על הדבר הזה מאד כי רבינו מהרצ"ו עשה כוונה לזה
דווקא

רב ברכות

ורוצה לדימות זה למ"ה ה' מלך ה' מלך ה' ימלך ואף לא נחוש לדבריו
 ולה"ה אשר כל דבריו הנאמרים בסתם הנה מסתמא קבלם מפי האר"י הקו
 ויע"א ובתבתי דבר זה לירידתו הרב החסיד ח"ר אליהו מני נר"ו ר"מור"מ
 בעה"ק חברון הוב"ב להוריעני אף הוא הנוסחה בסודור רבינו הרש"ש
 ולה"ה ואף נוסחים כק"ק חסידים בית אל יכב"ץ והשיב לי וז"ל על מש"כ
 בס' ע"ת דף נו' ע"ב דע דכסודור רבינו הרש"ש ויע"א אינו כן לא הגירסה
 ולא הכוונה וזה הנוסחה מיוחדת (הוי"ה) באהיה אשר אהיה (ליורף הוי"ה
 אהיה) הוא היה (ליורף הוי"ה אהיה מתגלה במלחא דעתיק וגם בכתר
 דז"א) הוא הוא (ליורף הוי"ה אהיה במלחא דז"א וגם ברעת דז"א) הוא
 יהיה ליורף הוי"ה אהיה במלחא דז"א וגם בחזה דת"ת דז"א) ובזה"ך
 הכוונה כך מיוחד באהיה (בינה דעתיק) אשר אהיה (עם אימא)
 הוא היה (בעולם הנקודים) והוא הוא והוא יהיה (בעולם הבא) וכן
 נוסחים כק"ק חסידים ובעה"ק חברון ת"ו ולא נשמע שיש מקום שנוסחים
 כמו ע"ת עכ"ל נר"ו ואנא עברא תמיהא לי מילתא טובא דאף לא חש רבינו
 הרש"ש ולה"ה לדברי מהרש"ו ולה"ה בעולת תמיד הנו"ל ומי יתן והיינו
 יודעים טעמו של דבר והנה ברעיוא מהומנא פ' פינחס דף רנ"ו ע"ב איתא
 וז"ל אף הכי הוי"ה מניה תליין כל הויין ואיהו וכל הויין דיליה סהדין על
 מארי עלמא דאיהו הוא קודם כל הויין ואיהו בתוך כל הוייה ואיהו לאחר
 כל הוייה ודא רוא דסהדין הויין עליה הוה הוה ויהיה עכ"ל ע"ש ועיין
 בעץ חיים שער היכלות ענף א' דף יו"ד ע"א ע"ש ועיין בריש שער
 ההקדמות שסודר מהרש"ו ולה"ה הנדפס בדף ה' ע"ג בהקדמה ג' ע"ש
 ועיין באדרת פ' נשא דף קמ"א ע"א כלל רכל מילין עתיקא דעתיקון
 וזעיר אנפין בלא חד בלא הוא בלא הוי בלא יהא לא ישתני ולא משתני
 ולא שנא ע"ש והנה לפי הנראה לכאורה אין ביריבו כח לבטל מנהג העולם
 בזה להנהיגם לומר כמ"ש עולת תמיד ושכ ואל תעשה עדיף דאם הלכה
 רופפת בידך פוק חזי מאי עמא דבר
 והש"ת ברחמי ויחיר עינינו
 במאור תורתו אבי"ר:

תפילין

רב ברכות קסו

ג תפילין

מעשה שהכתיבה של התפילין היתה יולאת חוץ לבית
 ולא היה הבית מחויב אותה שהיה קלר והביא הסופר
 עור א' ונקב בו נקב כמדת הכתיבה והמים העור הנו' בין התפילין והמעברתא
 והכנים בו מה שנשאר מן הכתיבה ותפר אותו עם התפילין והעור מורי
 הרב נר"ו שבא מעשה זה לפני עט"ר מוה"ר הגאון מורי זקוני רבינו משה
 חיים ולה"ה ופסל זה מסבא דידיה הושרה ואמר לריך שתהיה כל הפרשה
 בתוך הבית לו דבריו ולה"ה ואמר מורי הרב נר"ו שאח"ז מלא הוא נר"ו הדבר
 הזה מפורש בספר הגאון של"ה ז"ל במסכת חולין שכתב וז"ל כל שיש למחות
 באלו העושים פרשיות גדולות במאד באופן שהפרשיות אינם מונחים כולם
 בכתיב רק מקצת הפרשיות הם תוך התפילין שעושים התפילין גבות מאד
 רק יושרו שהפרשיות יהיו כולם בתוך הבית עכ"ל עכ"ד נר"ו והריב' נביאוס
 כתבאפו בסגנון אחד וסבא א' היא להם בזה:

והנה

עדיין לריבין אכחשו לדון בדבר הזה והוא הא למלכיה הגאונים
 ז"ל הנו"ל שיהיו כל הפרשיות בתוך הבית אם הוא לכתחילה
 דווקא אבל בדיעבר אם הניח כבר תפילין זה או אם אין לו תפילין אחר ללבוש
 ה"ז מקיים בזה מצות תפילין או"ד גם בדיעבר פוסלין לגמרי והנה כדי לברר
 זה בראשית מאמר אודיע נאמנה כי מפני שחכבין עליו מאד דברי עט"ר
 הרב מו"ו ולה"ה נכתו את לבי לחקור ולדרוש בזה והנה אמרתי ללכאורה
 יש פה לומר מאחר דק"ל בכל התורה רובו ככולו א"כ השתא אם נשאר קצת
 מן הפרשיות חוץ היה נראה לתת מאחר דרוכס הם בתוך הבית חשיב כאלו
 כולם בתוך הבית והנה עזרני השי"ת בחסדו הגדול ומלאתי לכאורה ראיה
 לחזק דבריהם ולה"ה מהגמרא דזכחים דף כ"ו ע"א דאיתא התם בבבוייתא
 גבי קדשי קדשים דאם עמד בדרום והכנים ראשו ורובו כאלו ככנס כולו וגבי
 קדשים קלים אם עמד בחוץ והכנים ראשו ורובו ככנס כאלו לא ככנס
 ופירש"י ז"ל דחולפינן לקמיה בשמעתינן בבואם א אהל מועד עד שיכנס כולו
 וגבי עזרה דכתיב יעמוד לפני ה' בעי כמי כולו וכו' אבל גבי הכנה לפון
 לא בעינן כולו דהא בעזרה הוא ע"ש ועוד איתא התם בעא אבהו דשמואל
 ששמואל הוא כפנים ורגליו מבחוץ מהו א"ל כתיב והביאום לה' עד שתהיה
 חלה

חלה

רב ברכות

גולה לפניו ועוד איתא בעא מניה רבי ירמיה מרבי זורא הוא בפנים וליטתו
בחזק מהו ה"ל לאו אמרת והביאום לפני ה' עד שתבוא כולה לפניו הכא
נמי כבואם אל אהל עד שיבוא כולו לאהל מועד ע"ש

והנה

לכאורה י"ל מהא דסוכה דף כ"ח באם היה ראשו ורובו
תוך הסוכה ושלחנו בכית דב"ש פוסקין וב"ה מכשירין ולכ"ע
אם שולחנו בסוכה שרי וק' איך סגי בראשו ורובו והלא כתיב בסוכות תשבו
וכמו דרשו הכא כבואם אל אהל מועד עד שיבוא כולו כן נדרוש הכא
בסוכות תשבו עד שיבא כולו בסוכה ולא סגי ברובו דזה אינו דהנה פי'
תשבו הוא תדורו כמו וישב העם בקדש ובמ"ש הרב הלבוש ז"ל סי' תרל"ג
סעיף א' ואיתא בגמרא דסוכה דף ג' ע"כ לא קאמרי רבנן התם אלא לענין
סוכה דדירת עראי הוא וכו' ע"ש והשתא מאחר דק"ל לחז"ל דרבי סוכה
לא כעי רחמנא כי אם דירת עראי ה"כ להכי שפיר סגי בראשו ורובו
דזה הוא דירת עראי ולא בעינן דירת קבע שיבא כולו ועיין שם בסוכה דף
א' ע"א בדברי רבא ע"ש ודוק. איך שיהיה הנה מהא דזבחים שפיר יש
לחזק דברי הגאונים הרב השל"ס זל"ה והרב מר"ז זל"ה והוא דאחר שמצינו
בדיון זה דהוא בפנים וליטתו בחזק וכן בהבנים ראשו ורובו בקדשים קלים
וכהוא בפנים ורגליה בחזק דלא סמכינן אהא דרובו ככולו דעלמא ובעינן
כולו ממזא א"כ השתא ה"כ בדיון התפילין דהל"מ הוא שיניח הפרשיות בביתם כל
עור שלא תתפרש בהל"מ דקגי ברוב אין לנו לסמוך אהא דרובו ככולו דבעלמ' כי
יש לנו לחוש אוליגם הכא קפיד רחמנ' על הכל כמו דקפיד בהקד דזבחים הנו"ל
גם דע דאין ללמוד לכ"ר מהא דזבחים דף ל"ג ע"א דקאמר רב יוסף כל
הסומך ראשו ורובו מבנים דמשמע להדייא דיוקא ביאה במקלת לא שמה
ביאה אבל ביאת רובו שמה ביאה דהתם הוא שמה ביאה לחומרא אבל כ"ד דהוי
לקולא כל עור שמלאנו במקום אחר דקפיד קרא גם על המקלת הנה יש
לנו לחוש ככ"ר אולי גם הכא איבא קפידא בזה מאחר דלא פורש לנו דהל"מ
כש"ס איך היא ואיך נסמוך מדעתנו אהא דרובו ככולו :

והשתא

נשוכה לספיקא דיון בין לכתחילה ודיעבד והוא כי
הנה כתבו התוספות ז"ל שם זבחים דף כ"ו כד"ה

חזק

רב ברכות קסח

חזק וז"ל ובסמוך דקאמר והביאום כתיב שתהא כולה לפניו לכתחילה
ע"ש וכתב הרב פנים מאורות ז"ל כשיעקו לזבחים על דברי התוספות ז"ל
הנו' וז"ל ולפי זה הא דמבעינא ליה הוא בפנים וליטתו מהו מיירי נמי
לכתחילה דהא נפשוט מהא לאו אמרת והביאום לה' וכו' הכא נמי כבואם
אל אהל מועד עד שיבוא כולו לאהל מועד ואם כן כמו דדרשינן
מזהבואם לה' שיהא כולו לפניו לכתחילה אם כן הכא נמי הא
דרשינן כבואם אל אהל מועד עד שיבוא וכו' היינו לכתחילה וא"כ הא דאמרינן
לעיל הכנים ראשו ורובו כאלו לא נכנס ופירש"י כילפינן לקמן בשמעון
כבואם אל אהל מועד ע"כ מיירי שלא שחט ולכתחילה נמי דמחוייב לזכר
כולו לקבל דם אבל בקדשי קדשים אם הכנים ראשו ורובו לפניו מתיר לכתחילה
לקבל ובקדשים קלים אסור לכתחילה אבל בדיעבד אם קבל כך כשר עכ"ל
ז"ל ע"ש :

והשתא

לדעת התוספות ז"ל בהקד דזבחים דלא בעינן כולו כי
אם לכתחילה ה"כ כ"ש הכא ככ"ר דלא הובררר ההלכה
דלא קפדינן בזה כי אם לכתחילה וכל זה הוא לדעת התוספות ז"ל אבל
הרמב"ם ז"ל חולק על התוספות ז"ל בזה וס"ל דפסול ג"כ בדיעבד וכו'
כפ"א מה' פיקולי המוקדשין ע"ש וא"כ לדעת הרמב"ם ז"ל דפסול בדיעבד
בהקד דזבחים גם הכא ככ"ר יש להסתפק ולפסול בדיעבד וכן לדעת התוס'
ז"ל הוברר אוליגם הכא ככ"ר דליכא למוחש בזה כ"א לכתחילה אבל בדיעבד
ודאי הוא דכשר ולשון הגאון של"ה ז"ל משמע יותר לכתחילה קאמר וזה
ברור .

כל

זה כתבנו לכאורה לפום ריהטא אך אמנם אחרי ההתבוננות
בס"ד ראיתי כי עדיין לא יצאנו ידי חובתנו בזה וצריכין אנו
להתייבש היטב בהקד סוגיית דזבחים והנה צריכין אנו תחילה להבין דעת
התוספות ז"ל כמ"ש דהוה לכתחילה מה דעתם בזה אם הבינו הא דקאמר
עד שתהא כולה לפניו מפיך לה מנפיה דקרא והיינו לומר דפ' והביאום
כא לאשמעינן עד שתהא כולה לפניו א"כ מכלל להתוספות ז"ל לומר דהיינו
לכתחילה דיוקא הלא מסתמא קרא איתא לעיכובא גם בדיעבד ומכלל לחדש

זה

רב ברכות

זה ואם רעה התוספת ו"ל דאין הש"ס מפיק מנפוח דקרא כלום כי אתו
לפרושי על השקוק ואז חשף זו מדעתם בזה ו"ל למה הכא חשו רבין
טעמיהם קמכו על רוב ככל דאיתא בעלמא וכדאמרין בהוריות דף ג' ע"ב
גם מלמד זאת לריבין אנתנו להבין למה בעמד בדרום והכניס ראשו ורובו
לפון בקדשי קדשים קאמר כאלו נכנס כולו וגבי קדשים קלים בעומד בחוץ
והכניס ראשו ורובו לפנים קאמר כאלו לא נכנס ומה שהביא בגליון נוספה
נוספת בפירוש רש"י ו"ל לחלק בזה משום דבעורה הוא חוץ זה מהפיק
ראש נסמך על כלל רוב ככל בעמד בדרום למה לא נסמך בעמד בחוץ
ג"כ רמאי שנה הלא כמו שקבלתו בחוץ פסולה כן קבלתו בדרום בקדשי
קדשים פסולה וא"כ צריך שיעיל כמו הכנסת רובו בזה כמו שיעיל בזה
ומאי הולמא הא מהא :

ואמנם

כדי להבין זה לריבין אנתנו להבין תחלה מהיכא מפיק
לה שמואל עד שתהא כולה לפנים ואין משמע זה מנפוח
דקרא דלשון והביאום אינו מוכרח לזה הו' אמרין רוב ככל וברחם כס"ד
לפרש דשמואל מפיק לה מיתורא דקרא דכתיב למען אשר יביאו בני ישראל
את זבחים אשר הם זוכים על פני השדה והביאום לה' אל פתח אוהל
מועד וק' מאחר דאמר תחילה אשר יביאו בני ישראל למה כפל ואמר והביאום
פעם שנית והו' לל למען אשר יביאו בני ישראל לה' את זבחים אשר הם
זוכים על פני השדה אל פתח אוהל מועד ולכן דרש מיתורא דקרא דהוצרך
קרא יתורא לאשמעין דלא נסמך על הרוב כשאר דיני דעלמא אלא הכא
צריך להיות הכל ממש והוא עד שתהיה כולה לפנים ולפ"ו שמואל מפיק לה
מיתורא קרא :

והנה

מנחתו כס"ד כהאי ולפיה מ"ש ב"ש דכור דף מ"ב ע"א
א"ר אחא ברבי דרב איקא זאת אומרת רובו ככולו מדאורייתא
ממאי מדגלי רחמנא גבי נזיר כיום השביעי ונלחנו הכא הוא דער דאיכא
טלו הא בעלמא רובו ככולו ופירש"י ו"ל דמדכתב הכא ונלח את ראשו
כיום השביעי ולא מטריך למיכתב כיום השביעי ונלחנו לומר דלא חשבו
גלוי עד דאיכא כולו שער מנולח מכלל מדאטריך ליה קרא לאשמעין
דלגלח

רב ברכות קסט

דלגלח כולו ראוי לאו האו קרא הוה אמינא דכרובו קני ליה דרובו כיום
דאורייתא ע"ש וכן כתבו התוספות ו"ל וו"ל מדגלי רחמנא גבי נזיר כיום
השביעי ונלחנו דלא אטריך דכר כתיב ונלח אלא לאשמעין דכעין
תגלחת מטה שלמה שלא שירה כלום וכו' ע"ש וא"כ גם הכא מאחר דכתיב
למען אשר יביאו ואשמעין דם הוא דכעין הובאה לפנים למאי אטריך
למיכתב והביאום פעם שנית אלא לאשמעין שתהא ביאה שלמה ולא קני
כרוב והשתא מאחר דגלי קרא דכר הכא מחוץ לפנים דכעין שיכור כולו
לפנים ולא יסאף אפי' מקצתו בחוץ להכי אע"ג דכר זה דגלי קרא הוא
בקרוב יס' לנו ללמוד דין זה לכל מי שצריך לכא מחוץ לפנים שיהיה כא
כולו לגמרי ולא יסאף אפי' מקצת ממנו בחוץ ולהכי גבי המקבל דם קדשים
קלים אע"ג דליכא התם יתורא דקרא עכ"ל אמרין מאחר דגלי קרא כדרא
גלי ככולו וגם הכא כעין שיהיה נכנס כולו ולא יסאף מקצתו בחוץ וכן פירש"י
ו"ל להר"ח בר"ה הכניס ראשו ורובו ולהכי שפיר מחלק כנסת הגליון גבי
הכשר לפון משום דהוא בעורה והכוונה הוא דליכא למימר הכא מאחר דגלי
קרא כדרא גלי ככולו דקרא לא גלי כי אם כהכא מחוץ לפנים דכעין
שלא יסאף מקצתו בחוץ אבל בהכא בפנים עממו ממקום למקו' לית לן גלוי בקר'
דקפיד על הכל ומאחר שכן זה יהיה נשאר כשאר דינים דעלמא רוב ככל
ולכן אם עומד בדרום והכניס ראשו ורובו לפון וקיבל דם קדשי קדשים
אמרין שפיר רובו ככולו והשתא בזה ממילא מוכן שפיר דברי ר"ז שהשיב לר'
ירמיה לאו אמרת והביאום לה' עד שתכור כולה לפנים הכא כמו כבואם
ל אוהל מועד עד שיכור כולו לאוהל מועד וק' למאי אטריך אריכות זה
לומר לאו אמרת והביאום לה' וכו' הול"ל בקצרה כתיב כבואם ל אוהל מועד
עד שיכור כולו לאוהל מועד ולמה תלה הא כהא רמאי רבותיה דהאי מהא
זכום אתי שפיר דעיקר הילפותא מיתורא דהביאום אכל מנוף משמעות
והביאום ליכא למשמע כלום וכוונת ר"ז הוא כמ"ש רש"י ו"ל מדגלי כדרא
גלי ככולו דכעין רבי ירמיה גמי איורי כהכא מחוץ לפנים וזה ברור בעזה"ל
דע דגלוי הוה דנזיר דף מ"ב הוה יוצא קו' עומה כהא דזכרים הנו'
דאמאי לא נילף מהא דשמואי חוץ דהביאום לענין בעלמא נמי דרוב לא

רב ברכות

בכל וגם ממילא נילף מנה גם בהיות דעומד בדרום וכנס ראשו ורובו
לשפן דבעינן כולו אך בהיות דנויר נתרצה הקו' שפיר והוא כי בנויר שם
נרגש רש"י ו"ל בקו' כו' בד"ה דמכרי נויר ו"ל וא"ת לגמר מניה הא לא אפ'
משום דהו' להו נויר ומטורע ב' כתובים הבאים באחד ואין מלמדין וא"כ
ממילא נתרצה להשתתף הו"ל נויר ומטורע ושחוטבי בחזן ב' כתובים הבאים
באחד ואין מלמדין וברור בעזק"ו ודוק : והנה בגמרא דובחים דף ק"ו
ובע"ז דף כ"א איתא והביאום לה' זו מ"ע וכו' וכן הוא בספרא פ' אחרי
ע"ש וראיתי להרב הקורה והמזנה נר"ו בפ' הספרא פרק ט' דף קס"ח שם
למה כפל פעם שנית פעל והביאום ועל כן פי' חז"ל שכל הפעל והביאום
לה' למ"ע ע"ש וזה אינו ראש הים כותב למען אשר יביאו וכו' דוקא ב"כ
הוא שמעינן מנה מלות עשה ואכתיו קרא דהביאום יתר דהא כל מלות עשה
הכתובים בתורה אין בהם לשון כפול וכפי מ"ש בס"ד אתי שפיר ודוק :

והשתא

נשובה לדברי התוספות ז"ל מנין להם לומר דהיינו
לכתחילה והנה מהך דנויר תגדל התימה בדבריהם
דהלא בהך דנויר משמע דגם בדיעבד אינו כלום דהכי מוכח לשון לא
עשו ולא כלום וכן מוכח מדברי הגמרא דקאמר מלות גילוח אין כאן ולבאורה
ז"ל דבהך דנויר ודאי מורו התוספות ז"ל דלא מהני אפילו בדיעבד ועיין
בתוספות ז"ל בכ"ק דף ק"ה ע"א בר"ה מלות גילוח וא"כ מנין להו לפרש
כאן בובחים דהיינו לכתחילה דמאי שנא הא מהא ועיין רש"י ז"ל שם בנויר
שכתב ומיהו בדיעבד שפיר דמי ע"ש ודבריו ז"ל לריבין הכנה ודוק ואחרי
כותבי הראו לי בלח"מ שכתב דגם התוספות ז"ל מורו דלפי המסקנא פסולה
גם בדיעבד גם עור הביא דברי רש"י ז"ל הנו' בה' נוירות פ"ח ע"ש

א"כ

שיקיה הנה קאמר להדיא בגמרא דנויר הנו' זאת אומרת רובו
ככולו מדאורייתא ממאי מדגלי רחמנא גבי נויר וכו' ע"ש דמוכח
מכאן כל הוכח דלויכא גילוי אמרינן רובו ככולו ועיין עוד בגמרא דהוריות
דף ג' ע"ב ועיין להרב שער יוסף ז"ל שם דף כ"א ע"ג שכתב בסוף דבריו
ז"ל ומכללן של דברים אלה הוראת לדעת דהא דכלל התורה כולה רובו
ככולו כל וענין כל יסע יתירותיו לגלח אי לאו דגלי קרא ובנויר דף מ"ב
אמרינן

רב ברכות קע

אמרינן דרובו ככולו מדאורייתא עכ"ל ז"ל ע"ש ועיין להרב הגאון הנו"ל בספר
הבהיר מחזיק ברכה סי' תקפ"ב סע"ק וא"ו ע"ש והשתא מאחר שזכינו בעזק"ו
לכוונת הגמרא דובחים הנו' וכתבנו התם כמי הוא גלי קרא וליכא למילף
מנה והראיה דלא ולפינן מנה הכשר לשון ח"כ השתא הכא גבי תפילין
הגם דההלכתא סתמא איתמר ולא פורש לענין זה כלום אמרינן מסתמא זה
דומיין דעלמא דרובו ככולו דאי הכא בעינן כולו ממש הו"ל לפרש דהלכתא
להדיא שיהיו כולם בבתיס ואפי' המקלף וא"כ השתא לריק להבין למה חששו
הרב השל"ה ז"ל והרב עט"ר מו"ז ז"ל הנו"ל בהיות דתפילין ולמה לא נאמר
כזה רובו ככולו כמו דקי"ל הכי בעלמא והיינו חשן לומר דס"ל להרבנים
זלח"ה הנו"ל דהגם דאמרינן בעלמא רובו ככולו עכ"ז כל הוכח דאפשר לן
לכתחילה לעשות כולו ממש שפיר דמי והם ז"ל לא הקפידו על דבר זה
דתפילין הנו' כי אם לכתחילה אבל בדיעבד אם נעשה בכך ג"ז קיים מלות
שלימה גם אם לו עתה תפילין אחרים וסמוך על זה ויכרך עליו : והנה
נראה בס"ד להביא ראיה לזה מהא דאיתא בריש פ"ב דחולין דף כ"ו השוחט
א' בעוף וב' בבהמה וכו' השוחט דיעבד אין לכתחילה לא אב"ה אף' בעוף
ואב"ה ארובו של אחד כמוהו וכו' ע"ש וכתב הר"ן ז"ל והנה לישני תרומיהו
איתנהו בין בעוף בין בבהמה דלכתחילה שנים שלימים בעינן וכו' ומדרכנן
בעלמא הוא דאלו מדאורייתא בכל מקום רובו ככולו ולא שאני לן בין בכתחילה
לדיעבד וכו' ע"ש והשתא לפ"ז כמו דחששו בשחיטה והצריכו לכתחילה להיות
אחד שלם בעוף וב' שלימים בבהמה ורק בדיעבד הוא דסמכין ארובו ככולו
כן נמי איכא למימר הכא דלכתחילה יש לחוש ולא סמכין ארובו ככולו ודוק :

ומיהו

שוב אמרתי שיש לעשות בס"ד חילוק אחר והוא כי יש לחלק
ולומר בס"ד דלא אמרינן בעלמא רובו ככולו אלא הוכח
דזה המיעוט הנשאר אפשר להיות כרוב ודאי לבינה הוא ובהיות דעומד
בדרום ובכנים ראשו ורובו לשפן וקיבל כי הגם דמקלף ממנו נשאר בדרום
עכ"ז מאחר שזה המקלף נשאר בדרום יכול הוא בשעת קבלת הראש לכנס
הוא ג"כ כלפון חשבינן ליה כאלו נכנס והוי כולו כלפון וכן כל כיוצא בזה
משא"כ הכא גבי תפילין להפשיטות גדולים מן הבתיס ואותו המקלף שנשאר

בחזן

רב ברכות

בקיץ אין לו שום מקום ליכנס לפניו לא חמיון רובו ככולו והיו כלו נכנס
גם זה המקל בבתים דאין חמרת כאלו נכנס והוא באמת א"ל לו ליכנס כלל
ולא הכי שפיר חששו הרבנים ו"ל בהא דתפילין חנו' ולא
סמכו על הרוב וחילוק זה הוא ברור בעצה ו'
והשו"ת ברחמי ויחיר עינינו בחור' אכ"ר

ר תפילין

הנה דוחב הרצועה של תפילין צריך להיות השיעור
שלה באורך שיעורו וכו' בש"ע א"ח סי' כ"ו וכתב
מין ו"ל שם כב"י בשם המרדכי ו"ל דמחוק סע"ק משמע דאם פותח
משיעור זה פתח וכתב עוד מין ו"ל שם דגם מדברי הרמב"ם ו"ל נראה
שאם פתח פתח וכו' רבינו הטור ו"ל דאם פתח הו' הוסיף אותו מעכב
הם דברי הרמב"ם ו"ל וכתב עוד מין ו"ל שם ו"ל וכתבתי שהרמב"ם
ו"ל פוסק בשפחת משיעור בין באורך בין ברוחב וכן הלכה הובא דאפשר
למנוח הקרת בתקנה עכ"ל וזה"ל ע"ש והנה מעשה שהיה ברצועה של
תפילין שנלמדה ברחבה מלמעלה סמוך לבית אף מאחז שהיתה רחבה
הרבה הע"פ שנלמדה נשאר בה שיעור אורך שיעורו ואמרתיו בס"ד לדרך
להחליפה ופסולה היא לדעת יש מפרשים שהבוא מין ו"ל בש"ע סי' תקפ"ו
סעיף ח' דאם נסדך השופר לארבע פסול לפילו בכל שהוא ואע"פ שנסתייר
שיעור תקיעה והיינו משום דס"ל שמחמת רוח וחוזק התקיעה הסדך הולך
ומוסיף עד שסדך כולו והואיל ועומד להסדך כסדך כולו דמי ועיין
בלבוש ו"ל ע"ש וזו היא סברת י"מ שהבוא הרמב"ם ו"ל והסכים עמם וא"כ
השתא לפ"ו גם הכא גבי רצועה הנה על ידי שמועד אותה בכל יום בחוזק
לכורכה על ידו הו' חזי הרימה הולכת ומוספת עד שתגמר לגמרי וכפסקה
כולה דמי ונראה הבית בלא רצועה כלל וזה אפילו להפוסקים ו"ל דלא
פסלי בפחות משיעור שיעור מ"מ מודו הכא דפסול מאחד לחשוב כפסקה
לגמרי והנה ענין השפיר חזי דאם יראה בעין שכלו כי קרוב יותר שמוסיף
הרימה

רב ברכות קעא

הרימה בכל יום עד שתפסק לגמרי יותר ממה שמוסיף סדך השופר ועל
כן נראה בס"ד דרצועה זו צריך להחליפה לכ"ע
והשו"ת יחיר עינינו בחור' אכ"ר :

ה תפילין

הנה מלאתי לרבינו מהרח"ו וזה"ל בספר עולת
תמור דף מ"ד ע"א שכתב וז"ל ובעת הנחת התפילין
שליך צריך להיות הנחתם בחלצה ולכסותם בטלית ויקשור התפילין בקיבור' הזרוע
בעין ש"ג' כריכות ואח"כ יכריך בפרק האמצעי של הזרוע ו' כריכות והם
כנגד שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך כמו שידעת עכ"ל וזה"ל
והנה מ"ש רבינו וזה"ל שיקשור התפילין בקיבור' הזרוע בעין ש"ג' כריכות
הנה זה אללי חידוש גדול כי לא שמעתיו עדיון וגם בס' הכוונות לא זכר
משלש כריכות אלו ואנחנו לא נהגנו כן ושאילתי במכתבי לורדנו הרב החקיר
ח"ר אליהו מני נר"ו להודיעני מנהגן של חסידים בבית א יכב"ץ והשיב לי וז"ל
על ענין הכריכות מודע לכונה כשזכה אותי הש"ת בחסדו הפשוט לבא בע"ס ק'
ירושלים תוב"ב שמעתי שכבית אל יכב"ץ יש נוהגין לכריך ג' כריכות כנ"י
בע"ת והלכתי אל הרב חמ"ו חק"ל כמוסר"ר רפאל ירדיוה אבן אלעזר פייא נר"ו
ושאלתי את פיו מי עשה מנהג זה והשיב שהוא עשה אותו לפי שראה מכ"י
רבינו הרש"ש זיע"א שכתוב שיעשה ג' כריכות ותלית פניו שיראה לי הפתקא
ולפי דק"ל אהבה מקלקלת את השורה הו"א הפתקא וראיתי שהוא כתוב
וסגור בחצי לבנה ואמרתיו לו הרי חור ומחך אותה ואמר לי שזה אינו
מחך כ"א לפי שלא נזכר בשער הכוונות עושה אותה בחצי לבנה ואני
לא ערב לי לפי שראיתי שהסגר דחוק ואם היה כדבריו שמתחילה נכתב
הסגר צריך להיות מרווח ואף חת"ל שהוא ספק מ"מ לא שבקיין וראו
של הרב חור"א ו"ל בספרו ברכ"י א"ח סי' כ"ה סע"ק ט' ועיין בהשמטות
גולל אור תשובת מהר"י למח ז"ל ומחבר סי' כ"ה סע"ק ח' עכ"ד נר"ו
ויפה כתב ירדיוה הרב אליהו בחור נר"ו כי הא וראוי כל כהאי גוונא שג
יאל

רב ברכות

ואל תעשה ערוך ועל זה נאמר חכמות ככתה ביתה חכמה עמודיה שבעה
אמרות ה' אמרות טהורות כסף ארוך בעליל לארץ מווקף שבעתים הש"ת
ברחמיו ועזרנו על דבר כבוד שמו ויוכנו ללמוד תורה לשמה ולאסקי שמעתתא
אליבא דהלכתא ויחננו חכמה בינה ורעת להבין להשכיל לשמוע ללמוד
וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתו באהבה תורת חיים
מחיים חיים יאריך ימינו בטוב ושנותינו

בנעמים אורך ימים ושנות

חיים אכ"ר

ה' יגמור בערי ה' חסדך לעולם מעשה ידך אל תרף **ה'** כני ה'
כי שוך אקרא כל היום :

ואחרי חתימת האו ספרא - אשירה את השירה - לכבודה של
תורה - ובטחתי אשר כפי כל ישראל תקום שגורה - לשיר
אותה כיומא טבא דמתן תורה - וביום שמחתה של תורה - וביומא טבא
דרבנן בסיום הגמרה - הש"ת ברחמיו ועמידנו בקרן אורה - ותחזיקה עינינו
בנין הבירה - בעגלא וכזמן
קרוב אכ"ר

סימן

תהלת אל ידבר פי ואזכרה ואשר שיר ברוב חדוה ונהלה - ביום שמחה ביום טובה ביום
גילה - בשמחת עם סגולה אל בדת תורה :
וה' חזרה להתעלה בחוקות אל - ואשיבה בטוב טעם לכל שואל - ואתחזק לדבר בס' בעוז ואל - ואזכרה
בס' לכל דורש נתיב אורה :
דרשות ולא ידעו מקום בינה - ואין מבין דברים והגיונה - נתנה אל לנחלה לעם קנה - ולהם סס
יסוד ואמין במסתרה :
כלילת טוב שתולה היא מען חיים - רחבה היא מאד מים וכל אים - תמימת כל כבודה רב בכל גוים -
ובתר היא להוזה בה ושוקרה :

סימן

רב ברכות קעב סימן אליהו ח"י חז"ק

בואי כלה - בואי כלה - בואי כלה הכלולה :

אשת חיל מה טוב סחרה - לא יכבה כלילה נירה - רחוק מפנינים
מכרה - נורע בשערים בעלה :

לחם עללות לא תאכלנה - תורת חסד על לשונה - גם אורך ימים כימינה -
עושר וכבוד בשמאלה :

ימינה מאד רוממה - ופיה פתחה בחכמה - גם ממרחק תביא לחמה -
מאד בטח בה לב בעלה :

הללוה בשערים - הוקנים עם גברים - למלכים ולשרים - תהן מלכות
וממשלה :

ותשחק ליום אחרון - היא חכללת השרון - קורא בה ישמח וירון -
על לומדיה חן מעלה :

חמדה גבוהה במרומים - קנויה ראשית עולמים - הנחילה אל לעם
תמים - כבודו על סיני נגלה :

ירד באש ועננים - לדבר עים עם נבונים - ישראל כאחד חונים - לקבל
דת אל בנילה :

חבמי לבב גיבוריה - המה תמוד שוחריה - להם נגלו סתירות - ניתנה
להם נחלה :

זכה כרה וטהורה - מכל פניני יקרה - היא בראש הומיות תקרא - וברחובות
תהן קולה :

קול מבשר חיש כשמעה - וכשר שלום וישועה - אז בטוב כתיך נשבעה -
בעוז חדוה ונהלה :

בואי כלה - בואי כלה - בואי כלה הכלולה

אמר

רב ברכות

אמר

המחבר י"ו הנה חוותה כפשו להדפוס פה תרי פסקי דהלכתא
רבותא לקחור ענוכא אשר פעל ועשה מנ"ר עט"ר מור
זקיני הגאון רבינו משה חיים זלה"ה זיע"ה והמה שארית הפלטה הנמצאים איתנו
כדי לעשות כ"ר לאותו דרוק וקראתי את הקנטרים הזה בשם קנטרים **דבר**
משה ובטחתי כי גיל יגיל אבי דרוק במחנה דרוקים לחזות בטעם ה' יה"ר
זכות תורתו ומעשיו הטובים יגיני בערני ובעד כל ישראל איתנו ויראו עינינו
וישמח לבנו כביאת הגוש משיח דרוקי
בעגלה ובזמן קריב אבי"ר :

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל

שאלה

במותב תלתא כחדא הוינא אכן כ"ד דח"ל כד אתא קורמנא
ח' זכריה רחמים י"ו ואחר האיום והגיוס עמד לפנינו
והעיר בתורת עדות גמורה פעם א' היה מהלך לדרכו בשוק וגוי אחמד
בן שך מחסן שמו הוא היה מתושבי כנרת ועקר דירתו מבכרם וקבע
דירתו עם הערביים במקום שקורים אותו לא קויב והוא יודע באנשי כנרת
ובחיותו מהלך בשוק לעק מעלם ה' עמך וכשנסתכלתי בו ידעתי אותו וא"ל
שלום בואך היכן היית היום כמה שנים לא ראיתי פניך והשיב לו אני טורח
אחר פרנסתי כי לא יש לי יכולת לפרנס אנשי ביתי בעיר כנרת כי לא יש לי עסק
ומזונתי של אדם קשים והתחיל לספר מאשר עבר על ראשו על המחיה ועל
הכלכל' ומענין לענין אמר לי מעלם אני רוטה ממך שתוכיח את האורדים שיוצאים
לערביים ומוכרים כהרב ומרגאן שלא יקללו לערביים הרשעים האלו ולא
יבעטו

רב ברכות קעג

יבעטו בהם ושלח ילכו אללם איש יחיד לבדו וען כי הערביים מערדאן אנשי
רשע אין פחד להם לנכר עינם ואין להם לא דין ולא אמונה ורובם ככולם
הורגו נפשות על פחות משה פרטת אס ימלא איתם איש יחיד ועמו
דבר השוה מתמרדי הורגים אותו ולוקחים ממנו ומלבושו כמו שעשו ליאורי
אברהים משרת כוגא עבר אלה היום מכמה שנים היה אללם לבדו
יחיד וקרגו אותו ולקחו מלבושו והלכו להם השם יודע ועד כשראיתי
או הערביים האחרים מתלחשים עליו הרגשתי בדבר ואח"כ ראתי אחרים
לחזל אותו ולא ראיתי אותם אבל ראיתי המסכן היאורי שחוט וכשלך חלל
לארץ וכמותו רבים עושים עם כל עובר ושכ הגוים המערהן האחרים האלו
אשר ע"כ אני מזה אותך שתוכיחם ותטה אותם שלא ילך א' יחיד אללם
כדי שלא יגיע להם כמו שהגיע להמסכן אברהים ע"כ שמעתי מפי הגוי
מסל"ת ואח"כ נטלתי ממנו רשות והלכתי לדרכי ע"כ אכתוב ח"מ שמענו
מפי ח' זכריה הנו' אלו הדברים ולמען תהיה זאת לעדה היום ר"ח אב יה"ל
שנת תק"ס לזירה פה עיר כנרת יע"א ושלוס :

העיר משה יעקב אברהם נתן דין העיר אברהם טווג

תשובה

מאי דאיכא לאיסתפוקי בשריותא דהאי איתתא הוא
זה ספק הראשון דשמא זה הגוי משום איהא אמתלא
אמר הכי למצוא חן או לבזות את הערביים או משום איהא דבר אמר הכי
וכדי לאחזוקי שקרא אמר כמו שעשו ליאורי אברהים הנה כדי למיפוט
ספק זה מצינו למרן זלה"ה בב"י שהביא משם תשובת הרמב"ם ז"ל בגויה
אחת שאמרה ליאורים אנה אתם הולכים א"ל לכפר פ' אמרה להם לא תוואו מכאן
לבו חזרו לבתיכם שמה יאירע לכם כמו שאירע ליאורי א' והתיר הרמב"ם ז"ל ע"ש
הרי מצינו שאעפ"י שהגוי' היתה מזהר' שלא ילכו וא"ל שלא יאירע לה' כמו שאירע
לפ' עכ"ו לא חש רבינו הרמב"ם ז"ל דרילמא משקרת משום איהא אמתלא
כיון דלא מוכח מדברים שכן כוונתה - וכמו שמצינו למחר"ס ז"ל בתשובת
המיימוניות

רב ברכות

המנימויות דשויכי לס' נשים שכתב דלא תלין למירמי אימתא או משום
 אמתלא להחמיר הלא ח"כ מוכח מילתא טובא מתוך דבריו דמשקר עיי"ש
 הביאה הרב מהר"י ישראל בכתביו סי' רכ"ג עיי"ש חנן בדירן נמי נמא דמה
 שהיה הנני מלוא לח' זכריה וז"ל שזכור ליאורדים וכנ"ו בשאלה אינו משום
 חזוה אמתלא אמר הכי הלא אמרינן אמת יהנה חכו גם מנינו להרב דרכי
 ניעס סי' ל' שהביא ממש הרש"ס בס' ג"ן שב' על יאורי אחר שלן בכפרים
 בבית תוגר ח' וקס בחזות הלילה לשוכ לעיר וה"ל התוגר חנה תלך אינו
 מניח אותך להלך הלא ידעת אך הרגו שם בהנדיק היאורי ווס טוב ופ'
 הרב להתיר והביא ראיה מתשובת הר"מ ז"ל חנו"ל וגם הביא לשון מהר"ס
 ז"ל והותרה אותה אשה בהסכמתו ובהסכמת רבני קוש"ט עיי"ש גם הרב
 מהר"ס בן חביב ז"ל בס' עזרת נשים ס"ק ק"ח הביאה להא דמהרש"ס
 ז"ל עיי"ש הא קמן דהגם דאיכא לאיסתפקו דמאי דקאמר הכי משום שלא
 יגיע לו חזוה נזק אם ילך היאורי לבדו כלילה ויעלילו עליו לפי שהיה בביתו
 ובחומותיו עכ"ז לא חש הרש"ס ז"ל ורבנן דעימות כיון דלא מוכחא מילתא
 טובא ח"כ חנן נמי נמא הכי והגם דחזינן למחר"ל כל בח"א סי' נ"ח גם
 בח"ב סי' ט"ו שנסתפק בנדון הרש"ס ז"ל חנו"ל וכ' שלא סמך לעשות
 מעשה עיי"ש מ"מ חנן בדירן נמא כיון דמהרש"ס ז"ל ורבני קוש"ט הורו
 להתיר ועשו מעשה חנן להניח ודאס של הרבנים מפני ספקיו של מהר"ל כל
 ועוד איכא למומר דשאיני נודון דירן מנדון מהר"ל כל דהתם שאני כיון
 דנחאכסן בבית הנני אית לן טעם כמעט ברור דמעכב הליכתו שלא יגיע
 לו נזק ולבני הכפר כי כן דרכם של הגוים שמעלילים עליהם כשבאים
 האורחים והולכי דרכים ללון בבתיהם ואח"כ הרוג יתרגו אותם וכמו שב'
 הר"ל כל ז"ל שם ח"כ קרוב הדבר לומר דכדי שלא יגיע לו נזק קאמר הכי
 משא"כ בנד"ן דליכא האי טעמא ואין לנו לברות דברים מלבינו ונד"ן כל
 הושר בעינינו יראה דרמי ממש לנדון הרמב"ם ז"ל ועדיף מנדון הר"ל כל ז"ל
 והרש"ס ז"ל וכמו שיש חילוק בין נדון הרמב"ם ז"ל לנדון הרש"ס והר"ל כל
 ז"ל וכמו שב' הרב ע"ן דהחילוק דבנדון הר"מ לא נתפרש בשאלה דיאורדים
 נחאכסן בבית הנני וכו' אבל בנדון הרש"ס והר"ל כל דנחאכסן בבית
 הנני

רב ברכות קער

הנני יש לחוש דמעכב הליכתו שלא יגיע לו שום נזק כיון שנתאכסן בביתו
 ע"כ ה"ה נמי נמא חילוק זה בין נדון דירן לנדון הרש"ס והר"ל כל ובאמר
 ועיין להרב דרכי נועם ז"ל בס' חנו' שב' שנדון הרש"ס והר"ל כל גריעו
 מנדון הרמב"ם ז"ל דהתם שאני שום קלת הוכחה דקאמר אינו מניח אותך וכו'
 שנראה שהוא דבר שנוגע אליו שלא יגיע לו שום נזק אם יתרגו אותו היאורי
 ע"ש גם עיין להרב בני דוד רב"ע ח"ע"ר שחילק עוד דבנדון הר"ל כל הפלוג
 בו הנני דמשמע דנפ"ל מוכח מירי ואפ' דכדי שיקיים דבריו משקר עיי"ש
 והני תרי חילוקי דגריעו לא שויכי נמי בנד"ן הנראה למעין וא"כ בנד"ן
 ח"ק הר"ל כל מודה ולא מספ"ל בית מילתא :

הספק

הב' דלא הזכיר לא שם חביו ולא שם עירו והרבה מנדולי
 הפוסקים ז"ל סוברים דבע"י תלתא כחדא שריין שמו וש"א
 וש"ע והגם דבנד"ן המגיד הנוד בעיר הנחרג וגם באו דבריו המדבר על
 איש ידוע כיניהם ואיכא תרתי לטיבותא ועיין למחר"ל ש"ז ז"ל בקונט' עינוכא
 דלא ע"ג שהסכים שאם היה ידוע ונזכר אללם דיש לסמוך על זה על פי
 סברת מהר"י טייטלבוך ומרן מהר"ק בס' ג' וגם הרבה מהפוסקים ז"ל
 ס"ל דיש לסמוך על זה כנראה למעין בדברי הפוסקים מ"מ חסיד הר"ח ש
 ז"ל שם וז"ל ומ"מ חב' שלא כתבו הנאונים הלא דווקא שהזכיר שמו ושם
 חביו ולומר דאף מאן דאמר דבעינן ג"כ שזכיר שם עירו כאן מספיק בשם
 חביו עיי"ש וא"כ בנד"ן דליכא הלא שמו לבדו חנן כדי להתיר בהני תרתי
 לטיבותא דכתובתא ומה גם דהר"ל כל ומהרש"ס מחמירים ח"ק במוכר שמו
 ושם חביו וכמו שכתב הר"ח ש"ז ז"ל עיי"ש . אמנם ראם ראיתי למחר"ל
 בס' מטה יוסף סי' י"א שיפ"א לידון בדבר חדש דהוכח דממרוט לשון המגיד
 נראה כמדבר על איש ידוע ויש ג"כ ענין אחר דהאיש הזה אשר הנחנו
 מבקשים להתיר אשתו הוא איש הביניים שהוא ידוע לשניהם גם יחד דהיינו
 שהוא ניכר וידוע לבני המגיד והנני יודעו ומכירו שהוא ניכר ואהוב וידוע
 לזה האיש היאורי שהוא מדבר עמו עתה וגם היאורי השומע דכדי הנני
 המסל"ת יודע ומכיר לזה היאורי וידוע ג"כ שהוא ניכר וידוע לזה הנני
 המסל"ת וכו' יש לסמוך ולהתיר על פי הלשון המורה על הידיעה דאין לו
 להניח

רב ברכות

להניח את הוראוי ולתפוס את הספק עיי"ש וכ' שבו אף מהרש"ם ומהרי"ב כל
אולי ומורו ואין מי שחלוק בזה עיי"ש גם הרב דרכי טועם סי' ד"ן כ' וז"ל
וה"כ ע"כ לר"ק למה שהחמירו מהרש"ם וכו' היינו משום דלא ידעו
בכורור שהגוי מקפד עם היאורי על איש הידוע כיניהם שקדמה לו ידיעה
לגוי שאותו יאורי שמספר עליו היה ידוע וניכר לזה שמספר עמו וגם דבריו
אינם מוכיחים בהדיא ע"ז עיי"ש גם הרב וזכ"י הובאו דבריו בס' זרע
אברהם סי' ד' כ' וז"ל ובכן וכו' ולר"ק קע"ד לתומכו וכו' והיכי דמי כגון
שהיה בעלה של זו ניכר למל"ת ולשומע הא ודאי אית לן למימר שעל בעלה
של זו קאמר וכו' והיכי דמי כגון שיעיד העד השומע שעל בעלה של זו
אומר מבח דהוא ידוע למגיד ולשומע וניכר אליהם ואין עוד מלבדו ידוע
אליהם בשם זה ואם ישנו והחזיק אחר בשם זה הוא בחיים וכו' כל כי האוי
מחזיק ומאמת דהאי גברא הוא המגיד רק בלשניה ובכן י"ל דמר אמר
חדא ומר אמר חדא ולא פליגי עיי"ש גם ראיתי להרב מהרש"ל בס' כ"ד ש"ס
סי' שכ' דגם הרש"ך ס"ל הכי עיי"ש א"כ אכן נמי כנ"ל כיון שהעיד ח'
זכריה שהגוי יודע את אברהם הנערר וגם יודע ח' זכריה שהגוי יודע שהוא
יודע את אברהם הנז' א"כ יש בזה כדאי להתיר וא"ל לא שם אביו ולא שם
עירו וכדוראת הרבנים הנז' (אמר הח"י יצ"ו עיין להרב הגאון חק"ל מ"ב
סי' וא"ו דף פ"ג מה שהביא עוד פוסקים ז"ל דס"ל הכי וגם הוא ז"ל ס"ל
הכי ע"ש):

אמנם

עדיון לבי נוקפי לפי שכ' הרב מהרש"ל ז"ל שם וז"ל ואכן
יתמי דיתמי מיראוי הוראה לסמוך ע"ז מאחר כי להקת
הפוסקים הראשונים לא עלה על לבם להזכיר חילוק זה עיי"ש גם למעלה
כ' הרב הנז' שם בד"ה סוף דבר וכו' אכן הרא"ז אסיק בלחות לשוני דברים
המספקים אי מקבילים בזה או לאו וכו' עיי"ש וא"כ ק"ו אנו זריזים לחוש
לזה ואין לנו לסמוך על טעם זה לבד איברא דבנ"ך שאמר אברהם משרת
טוגא עבד לה וכו' בשאלה הו"ל כמזכיר שמו ושם אביו וכמו שכתב מהרש"ם
בתשובה סי' ו' וגם אין לומר לחלק בין שאמר פ"פ לשאמר פ' משרת פ'
דהא לא מסתבר דמאי שנא עיי"ש ואף דמלאהי למהר"ם הלוי הובאו דבריו

בס'

רב ברכות קעה

בס' יד אהרן בנאשפות סי' יו"ד שהביא רבני הרח"ס הללו וכ' עליהם
והנה באותו פרק נתקשה לי בדבריו דלא דמי דכשאמר יוסף בן שמעון הרי
שני סימנים שמו וש"א ורחוק הוא שימלא אחר שמו כשמו ושם אביו כשם
אביו דלכא למיחש שזה שמעון בעצמו היה לו בן אחר ששמו יוסף דאין
רגילות להיות שני אחים משם א' וכו' אבל כשאומר משרת פ' לוכא חלא סי'
א' וכו' ראש' שזה שמעון בעצמו הו"ל משרת אחר ששמו יוסף עיי"ש א"כ
לפי דבריו מהר"ם הלוי משרת פ' אינו עולה כשם אביו גם הרח"ס עצמו
אסיק שם וז"ל ואפילו תימא דיש חילוק וכו' עיי"ש מ"מ אכן כדיון שאל
שאלנו לה"ר עבד לה נר"ו וא"ל שמעולם לא הו"ל משרת אחר ושמו אברהם
ונתעלם מן העין כי אם זה המבוקש נראה דמועיל כשם אביו ואף כאמר
שמה שכ' הרח"ס ואפילו תימא שיש חילוק לא מטעם שכ' הר"ס הלוי חלא
מטעמא אחרינא ואפילו דשייך נמי כנ"ל וכמ"ס מהר"ם הלוי ז"ל שם וז"ל
והן עתה ראיתי שגם הרב נרגש שיש הפרש או מטעם זה או מטעם אחר
וכו' עיי"ש מ"מ אפילו אם כאמר דלא מועיל כשם אביו מ"מ סימן הוא
וכמ"ס מהרש"ם ז"ל שם וז"ל הרי משמע וכו' עיי"ש וא"כ כנ"ל שמעיד בעיר
הנהרג וממרוצת דבריו ניכר שמדבר על איש הידוע כיניהם וגם מרוצת הלשון
איכא ענין אחר והוא איש הביניים בין המגיד ובין השומע שניכר וטורע
לשניהם כאמור לעיל וכמ"ס משם מהר"ל וסיעת מרחמוהו וגם שאמר משרת
טוגא עבד לה נראה שאף מהרש"ל שלא מלאו לבו להתיר כגון מהר"ל וסיעתיה
כנ"ל דאיכא הא נמי לטובותא שאמר משרת טוגא עבד לה נראה שמורה
בזה ואף אי תימא דמשרת פ' אינו נחשב כשם בן פ' מ"מ סימן מיהא הוא
כאמור ומה גם נראה שהרב מהרש"ם לרווח' דמלת' קאמר הכי וכמו שזכר נראה
מדבריו שכ' וז"ל וכ"ס דכפי האמת נראה דחשיב כשמו וש"א ע' וכו' ע"ש מזכיר
לזה מצינו ראינו לה' ב"ד הובאו דב' בס' ד"מ סי' כ' וז"ל וכו' דרוק' דמהריב"ל לא
הוי זו טענה דהו"ל לפרש דאיכא למימר לא חש לפרש אבל כנ"ל דנחית לפרש
שהיה מתאכסן בבית פלוני נראה דקפיד להודיע לשומע על היות בכור
קאמר ראש איתא דהוא אחר הו"ל לפרש לגמרי דממה שאמר שהיה מתאכסן
לא עשה כלום דהא איכא אחר שהיה מתאכסן גם כן ולא ידע השומע על

מי

רב ברכות

מי הוא אומר לא וראוי ליכא בכור אחר שהיה מתאבקן כי אם זה עי"ש
 א"כ אף חנן נמי נימא ללא דמי לנדרון מהריב"ל דבגד"ן דנחית לפורשי שאמר
 משרת כונא עבד אלא נראה דקפיד להודיע לשומע על חזיוה אברהם
 קאמר ואם איתא דהוא אחר הו"ל לפרש אלא וראוי על זה אברהם הנעדר
 קאמר הכי המורס מכל הכי טעמי תרואי דבתיבא נראה דטולטו מספק הלו :
הספק השלישי שלא הגיד הגוי אם ראהו פרוץ פניו ופדחתו
 וחוטמו קיימים ומשנה שלמה שנינו אין מעידין עליו אף"כ
 ראהו פרוץ פניו שלם עם פדחתו וחוטמו הנה לזה יש להשיב דלא חיישי
 להכי שהרי מצינו ראינו להרב הכנה"ג בהג"ה ס' שע"ו שכ' דאם העד
 אינו לפנינו הו"ה שהיה עד מצינו שלא תלין שלא ראהו חבול בפניו דה"ל
 חל"ה ס' י"א מ"כ ס' ק"ט עי"ש גם מר"ן ז"ל בתשו' ס' ר' כ' ח"ל ובכ"ד
 דמשמע שהיה כל גופם שלם וגם לא היו הנחבלים בפנים שהרי לא אמר הגוי
 כן וכו' ע"כ משמע מדבריו דאם באו דברי הגוי בקתמא לא חיישי שהיה
 חבול בפניו הו"ה לא היה כל הגוף שלם לא אמרי' מקתמא שהיה פרוץ וגופו
 שלם גם הר"ש בס' מ"ו כתב וז"ל וראיתי להרב מהרש"ר ס' ז"ר שכ'
 דלענין אם היה נזריתו וגופו שלמה לא חיישי שהיה חל"ה ראהו שנחתכין שהוא
 לא אמרו מעידין אותו בחזקתו שהוא שלם גם מהר"א שנינו ומהר"ז שנינו
 בס' רב יוסף כ"כ ע"ש ועיין בס' כ"ד ש"ש דף ק"ד ע"ד שדיוק מדברי מהריב"ל
 ומהרש"ך שכך ס"ל גם הביא הרב הגו' פוסקים אחרים שכך ס"ל ונראה ה'
 הגו' שנראה מדברי מהרש"ש שלא סמך ע"ד מהרש"ר דתלין בחזקת שלם
 וב"ה וכו' מצינו לרובא דרבנותא שקמכו ע"ז ואפ' שמרש"ס כ"כ לרובא
 דמלתא וב' עור וז"ל אמנם הרב מהר"ס לשקר ס"ל דמקתמא לא אמרין
 שהיה שלם מ"מ כיון שזה הפך כל סברת האחרונים אין לזוז מדבריהם המורס
 מכל האמור דס"ל לכל הכי רבנא דמקתמא אמרין שהיה שלם אף חנן
 נמי נלך בעקבותיהם ונאמר כיון שלא אמר הגוי שהיה נחבל בפנים
 מקתמא אמרין שהיה שלם בגופו ובפרטו ולא ניוחם לס' מהר"ס אלשקר
 דיחידא הוא :

הספק

הרביעי ואיכא למוחש דילמא זה ההרוב שמלא אותו

הגוי

רב ברכות קעו

הגוי היה אחר שלשה ימים ואע"כ שנראה ממרוצת דברי הגוי שהלך תכף
 ומיד וכמו שאמר רבתי אחריהם להגיל אותו יש לחוש דילמא אותו ההרוב
 שמלא היה אחר שעבר עליו ג' ימים ונראה לו שהוא אברהם הגו' והגם
 שמצינו למהר"א שנינו ולמהר"י שנינו הובאו דבריהם בס' רב יוסף ז"ל על
 גוי שנתלול עם יהודי בדרך ועמדו עליהם רוחאים ולקחו את היחודים והגוי
 ברח ונטמן ואחר עבור הלילה הלך ומלאו ליחודי הרוב אין לחוש שזה ההרוב
 הוא אחר שעברו עליו ג' ימים ונשתנית טירתו לאותו היחודי דכל כי האי לא
 חיישינן דאחרמי שתבך ומיד שתפסו ההורגים את היחודי שנודמן איש אחר
 הרוב באותו פרק ובאותו מקום ושהיה אחר שלשה ימים ונשתנית טירתו
 לזרית אותו היחודי עיי"ש ואם כן אף חנן נמי נימא בכ"ד דכל כי האי אין לחוש
 שתבך ומיד כשהלכו הערביים ואברהם שמאע הגו' אחרמי איש ח' הרוב
 באותו פרק ובאותו מקום ושהיה אחר שלשה ימים ונשתנית טירתו לזרית
 אברהם שמאע הגו' מ"מ הרב יד אהרן בהגהכ"י אות תר"ג הביא דבריהם
 וכתב ולי הדבר ז"ע עיי"ש . אמנם פתח פתוח מלאנו והוא דמין בתשובה
 ס' ד' שהביאנו לעיל כתב וז"ל ועוד ראפילו היה אחר ג' ימים כיון דמשמע
 מדברי הגוי שהיה גופם שלם וכו' שהרי לא אמר הגוי וכו' שפיר יכול להעיד
 עליהם אפילו לאחר כמה ימים וכו' ואפ' לדברי החולקים היינו דוקא שהוא
 נחבל בפנים ואין לו פדחת וחוטם אבל אם אינו נחבל בפנים וגם כל הגוף
 שלם נראה לע"ד לדברי הכל מעידין עליו ובכ"ד דמשמע כל גופם היה
 שלם וכו' שהרי לא אמר הגוי כן שפיר יכול להעיד אפילו אם לא ראה
 אותם מיד עד לאחר כמה ימים ע"כ גם מלאנו להרב החביב בהגה"ט
 אות תל"ז שכתב וז"ל ולענין הלכה מהרי"ק וכו' גם הרב המחבר בתשובה
 וכו' הסכימו לדברי ר"ת וכו' עיי"ש וא"כ לדברי מרן בתשו' וסיעת מרחמוהי
 אין לחוש כלל ומקתמא אמרין שראהו שלם אמנם הרב הכנה"ג אות תל"ז
 הביא משם מהרש"ר שכתב אני מיראי הוראה וכו' עיי"ש גם מהרש"ס
 בקונטרס עיננו דף מ"ד ע"ג כתב נראה דראוי להחמיר עיי"ש גם יש
 הרבה מהפוסקים שהחמירו אות הגו' וביד אהרן הגב"י אות תקל"ב עיי"ש
 ומה גם ללכאורה יש סתירה בדברי מרן מתשובתו הרמח"ם הגו' למ"ש מרן
 בזה"ט

רב ברכות

בשה"ט סעיף כ"ח עיי"ש וכבר עמד ע"ז הרב ו"א כחאספות סי' ח' עיי"ש
 איברא מצינו דיש הפואות תעלה לזה והוא שריתיו למחרת"ש בקונטרס דף
 מ"א ע"ב ובתשו' סי' ה' שכתב וו"ל ולמעשה יראה שכל שנופו שלם ולא
 נחבל בפנים ולא נודע אם הוא תוך ג' פנונא דכ"ד פשיטא דתלין להקל
 מכא ס"ס וכו' עיי"ש גם הרב כנה"ג בהגה"ט אות תל"ז הביא משם מרש"ס
 ז"ל ומשם כמה פוסקים שמתירים מכא ס"ס עיי"ש ועיין בס' יד אהרן
 בהגב"י אות תקל"ד עיי"ש דף חן נמו נימא ככ"ז כיון דאיכא ס"ס שנסתמשו
 בו הפוסקים תלין להקל ועוד איכא טעמא אחרונא ככ"ד כיון שהוא ער
 השומע והרבה מהפוסקים ס"ל דבער השומע תלין להקל ועיין כנה"ג
 בהגה"ט בית יוסף אות תכ"ג וביר אהרן הגה"ט אות תס"ח עיי"ש ואף
 שמיני דיש חולקים מ"מ הו' איכא ס"ס לכ"ע תלין להקל ועיין ו"א הגה"ט
 אות ת"ע ועיין למחרת"ל בס' כ"ד ש"ס דף ק"ב סע"ד ודף ק"ד עיי"ש :
הספק החמישי ללא חמר הגוי קברתיו ולדעת הרמב"ם ז"ל
 קברתיו אף כיכשה ושלח בשעת מלחמה הגה"ט לזה נאמר
 שכלכר שהרבה מהפוסקים לא חשו לס' הרמב"ם הגו' אף גם זאת נראה
 מדברי מרן בשה"ט סי' ו' שסתם וכתב אח"כ יש אומרים שצריך לו' קברתיו
 וא"כ לפי סתם דברי מרן אל"ל קברתיו וע"ע להרב יד אהרן אות רל"ב
 בהגה"ט ובכנה"ג הגה"ט אות קכ"ה ועוד יש הרבה טעמים ככ"ז אף לדעת
 הרמב"ם ז"ל כפי מה שחילקו הפוסקים הו' מה שחילק הרב המגיד
 דכשמוכר שמו ה"ל לומר קברתיו הב' מה שחילקו הר"ן והריב"ש דכשמוכרו
 לא בעינן קברתיו והרבה מגדולי הפוסקים הסכימו להני חילוקי וכמו שאסף
 אותם איש טהור הרב החביב בהגה"כ אות קע"ה וביר אהרן הגה"כ י'
 אות דכ"ב עיי"ש וא"כ ככ"ז דכמוכר שמו ויודעו ומכירו אל"ל קברתיו עוד
 יש לחלק שהרמב"ם לא הצריך קברתיו אלא בעד הרוואה אבל בעד משי
 עד לא הצריך קברתיו ועיין כנה"ג וביר אהרן הגה"ט אות רמ"ז עיי"ש והו'
 איתא ככ"ז גם מהר"י סגיס הביא דבריו מרן ז"ל בב"י חילק דלא הצריך
 הרמב"ם לו' קברתיו אלא כשהגוי נמצא בעת ההריגה והמותה וכו' עיי"ש
 והו' נמו איתא ככ"ז גם מצינו להרב דרכי טעם סי' ו"א שכתב שם
 חמר

רב ברכות קעז

חמר שכלאו שחוט לא הצריך לומר קברתיו עיי"ש והו' נמו איתא ככ"ז
 ועדיף ככ"ז שחמר שחוט חלל ומושלך לארץ וכו' בשאלה פשטן מה שחילק
 הריטב"א שכתב דרווקא כשהוא מכרו ואומר מאן איכא כי חיוואי או אל"ל
 קברתיו עיי"ש והוכח דבריו בב"י עיי"ש וככ"ז ליתא להאי מילתא מ"מ
 מצינו למימר שא"פ שהריטב"א מורה ככ"ז כיון שהרבה דברים כנו' בשאלה
 ואפילו את"ל דהריטב"א לא מורה ככ"ד מ"מ הרבה מהאחרונים לא חשו
 לה ועיין בס' דבר משה סי' ו' ועיין בס' כ"ד ש"ס סי' ג' דף ז"ט עיי"ש :
עוד איכא טעמא אחרונא שנסתמשו בו הפוסקים והו' זה ס' הו'
 הילכתא כהרמב"ם או לא ואת"ל כהרמב"ם דילמא הו' כהה"מ
 והר"ן והריב"ש דאיכא דמכרו ומכור שמו אל"ל קברתיו ואת"ל דאף בזה
 ס"ל להרמב"ם דצריך לומר קברתיו דילמא ככ"ז שהוא ער מפי גוי מסל"ת
 אל"ל קברתיו דתלין שהגוי הראשון טלטלו ולא הזכירו דבריו הכלל העולה
 דאל"ל קברתיו ככ"ז אף לדעת הרמב"ם ז"ל :

הספק הששי להסתפק לבאורה דרמי ככ"ז למו שראה הטביעה
 להראש וסיעתיה אינו די על ידי טביעת עין רק ע"י
 סימנין דחיווי דחמר בדרמי דכי ראה שגפל למים ואת"כ רואהו על שפת
 הים טעי בדרמי וסובר שזהו שגפל למים וא"כ ככ"ז נמו נימא כיון שראהו
 מתלחשים עליו והרגיש ואת"כ רץ ומצא מת חלל לארץ חשב בדעתו שזהו
 אברהים שהיו מתלחשים עליו וכעין זה מצינו למחר' לפיכך בתשו' רב יוסף
 סי' ו"ג על נידון מהר"א שגני ומהר"י שגני הנו"ל שחש לזאת החששה
 ואף שיש ככ"ז ספיקי וספיקי ספיקות בפרט קברתיו וכמה מהפוסקים יש
 דס"ל דאף במלחמה וכיס נאמרו חלוקים לו מ"מ מורי פלוגתא לא יאמרו
 ומיראי הוראה אני לעשות מעשה ולקמוק על זה אמנם אחר העיון ראיתי
 להרב פמ"א כח"ב סי' כ"א דמ"ד ע"ד שכ' על נידון יודים וז"ל ואם לחשך
 אדם וכו' אבל ככ"ד שראהו כשנהרג בעת המלחמה בדרמי דבר מועט
 יאמרו שלו הם שנפלו וכו' ודכותיה אשכחן להראש וסיעתיה דקאמר גבי טביעה
 במים שאל"ס וכו' ע"כ יש לומר דל"ד האי נידון לראו הטביעה דהתם מעור
 שראהו שנטבע במים ולבריו הוא נידון כמת לא שחכמים ז"ל חשו וקלו
 לאותה

רב ברכות

לאותה מיתה כדמי לכך תלין ה' בעדות של ח"כ כדמי דהוא נקל
לטעות בזה אבל כד"ן אין הער מעיד אלא שהכו אותו על ראשו ובראות
זה הער ברח ולא ידע אם מת מאותה הכאה אם לא ואינו מעיד על
מיתתו מאותה שעה אלא מה שהיה ח"כ שחזר למקום ההוא וראה שני
גופים מתים ארצה נמצא שאינו מעיד על מיתתו כי אם אחר המלחמה והרי
זה דומה ממש לכרון המרדכי עכ"ל המור"ם מזה שאע"פ שראה הער שמתים
ועושים בו מעשה וברח ואח"כ ראה גופים מתים ארצה ומעיד עליהם
שאלו הם לא אמר דעמי כדמי וא"כ מכ"ש כד"ן שלא ראה בעיניו שמתים
בו שום הכאה לא ראה שמתלחשים עליו וחשש חששה בעלמא דילמא רואים
להורגו או ליקח מלבושים שלו ואח"כ מצא גוף שחוט לפניו ומעיד עליו
שהוא אברהם לא אמר דעמי כדמי ולא דמי לטוביה כלל ומן האמור
דלא דמי כד"ן לכרון הרד"ך הכותו מהר"ם ל"כ בס"ד ש"ס דף ק' ע"ד ו"ל ודבר
זה אנו למדין מתורתו של הרד"ך וכו' דכיון שכבר יצא קול בעולם שפלוני
התגור הרב לפ' היאורי יש לחוש דילמא אמר כדמי וכו' עיי"ש דהתם שאני
שיאף הקול בפירוש שמת פ' ח"כ מי ששומע כך ורואה מת מוטל סובר שזהו
פלוני שיאף עליו הקול שנהרג מש"כ כד"ן שלא יצא עליו שמת פ' אלא
שמתלחשים עליו וחשש דשמא על איזה דבר רע מתלחשים ואח"כ מצא מת
שחוט לפניו לא ישפט בדעתו שזהו אברהם אלא ח"כ נכתב לו בזה היטב
שזהו עור חילק הרב פמ"א שם ו"ל ח"כ יש לומר דלא אמר הראש וכו'
אלא בטובע במום שכל שהוא עלה מן המים מיד אחר שעה מתפח תפח ומשתנה
לכך אפשר שתוך שעה שהועל לא משתנה אלא דלאחר השעה השני מתרבה
ולא מהני עדות כלל. אבל תוך שעה משתנה קצת והוא נקל לטעות למי
שראה הטוביה וכו' אבל ביבשה שאינו משתנה עד אחר ג' אין לתלות
דמשום שראה המלחמה הוא נקל לטעות כשראהו ח"כ כיון שאינו משתנה
עד אחר ג' ע"כ והא דמי שייך כד"ן כיון שהיה ביבשה :

עוד

יש לחלק כיון שהוא יורד להטילו וטרח ורץ אחריהם ואח"כ ראה
גוף שחוט חלל מושלך לארץ אין לומר דעמי כדמי דאם
לא הכיר בכיורו גמור ודקדק היטב שזהו אברהם לא היה מניח את
עצמו

רב ברכות קעה

עצמו מלרוץ אחריהם עוד כיון שהוא משתדל בהטלתו ח"כ כדאי הנמור הכיר
אותו היטב שזהו אברהם ובמעט חילוק זה דמי למה שחילק בס' רב יוסף
שם וגדולה מזה חיון למהר"ם ח"א סי' ס"א שכתב ו"ל וכד"ן לא שייך
למימר כדמי שהרי אמר שראה שחיו גופים מתים אותו וכשחזר מצא אותו
היאורי בעצמו הרג ומושלך בדרך כיון שמתחילה ראה שחיו מתים אותו
וכשחזר מצא הרג ודאי דקדק יפה אם הוא אותו שחיו מתים או לא והכירו
ע"כ ח"כ אין נמי נמא מכ"ש כד"ן כיון שרץ אחריהם להטילו והוא דייק
אבתרייהו וראה אחד הרג ודאי דקדק יפה הרץ היטב והכירו שהוא אברהם
שמאע הנו"ל ותמצא דיוכא דלענ"ד על פי כל האמור לעיל דאשת אברהם
שמאע שרייא למויך להתנסבא לכל גבר די תיכני ואנש לא ימחא בידה כל
זה כתבתי להלכה אבל למעשה עד יסקיף וירא מר ניהו רבה הרב המו'
וכבוד ה' מלא כמהר"י בורלא הכ"ד החו' פה בגדלד יע"ה
הלעיר משה חיים משה
עבר לה יו"ל:

אנוכי

הרואה מנורת זהב וזה וברה שמאירה את העינים האין
פוסקא דרינא מעולפת ספירים כאשר השמים מספרים
והדר לי מר ניהו רבה הרב המובהק ומאיר כבדק משה חמת וחורקו תורת
חמת חיים עד העולם ואשובה ארצה עמר והתפונן בכל דרי לדין ויפסוק
עלימו לא הניח מקום להתגור בו וברוח מבינתו הלכה זו העלה ראה
ויתר עלובה אשה הומיה היא וסוררת בכבלי העינון דאיתתא דא שרייא
למהך להתנסבא איכו השתא אחרי דברו מי ישגה דברים המטורקים חוקים
בראי מושך כל רואיהם יכירון דת נתונה כמשה מפיו הגבורה ולפי רוב
העטרה האיש משה עצמו מאד אותי קרא אשנה פרק זה בשרייתא דתך איתתא
ולאו למורעי הוא לריק ואנא עני לבלתי סור מן המצודה ולעשות רצון לריק
הנה באתי ביאורה ועוד לקרא דודאי תך איתתא שרייא להתנסבא לכל אינש
די בעלמא דק כאשר הורה גבר הרב הפוסק ואל ישראל ופילמו משגיאות ויע
בלכינו דרך הטוב ואשר נאום אחר אחיו כחבלי עטקות אהבת ה' הפו' ומעתור
בערו

רב ברכות

בערו לטורח עלולה לאחזי מעיו יתיו כמותו אני הכרכוהו בברכת הדיוט קלה
העניו יהודה בורלא

ס"ט

ב בהיות

חמת וזרק חנכנו עמ"מ כך היה ביום ששי בשבת
חמשה ימים לחודש אייר שנת חמשת לפים וחמש
מאות ושמונים ושש לבריאת עולם למנין שאנו מניין פה מתא כלכתא דעל
כיף נהרא נכנא דמשיק לימא רבא מותבא ארבע שעות וחלי אחר חלי היום
הלכנו לחנכו ח"מ לשוט בנהר נכנא הנו"ל ועמנו התקן נחמד ונעים הר'
יחזקאל דויך הכהן ועל שפת הנהר הנו"ל רדק המלך והולכים ובאים לאין חקר
גם ספינות קטנות קשורים על שפת הנהר לאין מספר ופשוטו כנדינו כולנו
יחד ויורנו בנהר נכנא הנו"ל ורחלנו לכבוד שבת ואחר זה יחזקאל הנו"ל אמר
לנו לכו ונשוט ונתפוס זאת הספינה קטנה שבנדולות וגדולה שבקטנות שהיא
עומדת רחוק משפת הנהר כמו שלשים חמה באמת איש ונראה מי יגיע
לזה תחלה ולא ראינו בזה והפאור בנו והלכנו עליה ועברנו וקרבתנו ליה
והיה בינינו לכונה כמו שז' הו שבע חמות ויחזקאל הנו"ל לעק אהה נתקוונו
גודי ודי ורגלי ואינו יכול להניעם ולשוט עוד למען ה' הילוני והאחד
ממנו שהיה יוסף בן יעקב יונה יו"ל חזר במהירות ליבשה מפחדו והשני שהיה
שמעון בן משה דויך הכהן יו"ל כבר קדם ותפס הספינה הנו"ל ובראותו את
לער יחזקאל הנו"ל חזר אליו ובה לו מאחוריו והיה היה שט מעט ודחפו ליחזקאל
הנו"ל מעט כדי להגיעו לתפוס את חבל הספינה ולא יכול לזה ובראותו כי
לא יכול לו ואין לו עוד יכולת לסעדו ולתומכו מפני הטורח שטרח עמו
ומפחדו על עצמו אז עזב אותו וחזר ותפס הספינה ועלה ליה להשליך
לו חבל אז עץ מן הספינה ולא מלא גם יוסף בן יעקב יונה יו"ל מהיבשה
היה מתחנן לאנשי הספינות הקטנות כדי לילך אל יחזקאל הנו"ל ולהביאו ולא
רצו ה' שלם להם פעלם והיינו שנינו ח' מן הים וא' מן היבשה רואים
בלערי ואין בדינו לעשות והיינו רואים אותו שכל גופו טובע במים ולא היה
נראה כי הם שחרות שער ראשו וכפות ידיו למעלה מתנועעים ברוח כמו
חמשה דקים ויותר ואחר זה כשראו אנשי הספינות בלערי הקשה ושלא נשאר
לו

ל

רב ברכות קעט

לו חיים כלל אז הלכה אליו ספינה אחת קטנה ואנשיה אינם מאנשי כלכתא
אבל הם מאנשי ספינה גדולה הולכת בלב ימים והם ישמעאלים מאנשי מליכא'ר
ובקרבם אליו בריחוק אמהים ולא יותר אז בעו"הר טובע במים ולא עלה ולא
נראה עוד לפי שכבר מת ואנחנו שנינו רואים כל זה ולא זנו משם להוועץ
שנינו יחד כיצד נעשה וכיצד נגיד ובהו אנשי הממשלה שומרי שפת הנהר
שראו כל זה מתחילה ועד סוף הם ורכים מעמי הארץ וכתבו מפינו שמו
זשם חביו ושם חמיו כדי להגיד בערכאות שלהם כי כן משפטם וכינוי בינו
נודע הדבר בעיר שהיו ח' טובע בנהר ושמענו בני עמינו הי"ו ובאו מהם
רבים על שפת הנהר לדעת מה המעשה הרעומי הוא אשר טובע וספרנו
להם על פי הדברים האלה ברוך דיון האמת והיינו עומדים שם ורואים
היאך קרוביו משתדלים להביא מאלה להשליך עליו ולהביא אנשים זוללים
לכקשו ולא נמלא באותה שעה לא מאלה ולא זוללים כי עבר היום ויהי לילה
זהה מעמדינו על שפת הנהר מתחלה ועד סוף כמו שלש שעות ומחלה
אז יותר וכל זה ראינו בעינינו וכתבנוהו בתורת עדות נאמנה לראיה וזכות
פה כלכתא יע"א ביום שני בשבת חמשה עשר יום לחודש אייר שנת חמשת
לפים וחמש מאות ושש לבריאת עולם והכל שריר ובריר ואמת ונכון וקיים
העניו שמעון

העניו שמעון

משה דויך

הכהן יו"ל

יעקב יונה

יו"ל

בהיות

חמת וזרק בפנינו עמ"מ באו הבחור יוסף ויעקב יונה
יו"ל והר' שמעון משה דויך הכהן יו"ל והגידו לנו בע"פ
כל דברים הנו"ל וחתמו שמותם לפנינו ולראיה וזכות קיימנו עדותם פה
כלכתא יע"א ביום הנו"ל חרש הנו"ל שנת התקפ"ו ליטרה והכל שריר ובריר
וקיים :

ה' יוסף עזרא ה' יחזקאל ראובן ה' יחזקאל ליהו ה' אברהם ה' יצחק

יוסף בליק	מנשה	מנחם	בנימין שלמה	ישעיה
יו"ל	יו"ל	יו"ל	דוד יו"ל	סתהן יו"ל

ואח"כ

רב ברכות

ואח"כ

העידו עדותם לאת יחזקאל ורובכל יצ"ו ואחרון שיהו אברהם
יצ"ו וז"ל ביום עד רביעי בשבת חורש אייר לעת ערב
והנה דלגא' הנויה אשת גריב חולא משרת של הר יעקב וינה יחזקאל יצ"ו
באה ממקום הנקרא פלג'א גא'ט רחוק מכלכתא כמו שז' אר
שבע שעות בספינה ברוח הממוטע ללכת ובכוחה בספינה לכלכתא ביום
ההוא ראתה את הנטבע יחזקאל דיוק הכהן כ"ע מת קף על פני המים
במקום הנקרא פלג'א גא'ט רחוק מכלכתא שתי שעות ומחלה והכירתי
שהוא יחזקאל הנו' בעלמנו והיא יודעת אותו בטוב לפי שיחזקאל הנו' מקורס
לכן היתה דירתו עם אביו יצ"ו בשכונת הר' יעקב וינה יצ"ו בבית א' והנויה
הנו' היתה משרתת עם בעלה בבית הר' יעקב וינה הנו' ימים שיש בהם
חורשים ובעת בואה מהספינה היתה מקוננת ואומרת הוי הוי יחזקאל דיוק
וכשמעו זה שאלנו אותה לאמר מה לך לקונן עליו ותעני ותאמר לנו שראתה
אותו קף על פני המים במקום הנקרא פלג'א גא'ט הכ"ל והכירתי
בטביעות עין שהוא יחזקאל דיוק הכהן כ"ע ולא אחר ואמר לנו הנירו לקרובי
לבקשו במהרה במקום ההוא ולקברו קודם שישכיר לפי שעדין גופו שלם
וקיים ואפילו המטפחת עדין לא קרה מעליו ונתנה סימן המטפחת אשר
היא עורה על כשרו שהיא בתים מרובעים משחור ולבן דהיינו היא עלמה
שחורה ומקוטפת בחוטים לבנים שתי וערב ונקרא כלשון הורו גרבאנה
שאלנו על זה אם אמת היה הדבר כשהלך לשוט על פני המים לבש מטפחת
כזו ודרשנו וחקרנו היטב והנה אמת נכון הדבר שבזמן שהלך לשוט שאל
המטפחת מהר' יוסף שמעון דיוק הכהן יצ"ו ויורה יוסף הנו' שהיא המטפחת
אשר נתנה לו ולבשה וטבע בה והראה לנו מטפחת אחרת גא'רכאנה משחור
ולבן ואמר שזו היא חברתה ומחתיכה אחת הם קנה אותם ומעיר אלפ'ו
ולא ימלא בהם ככלכתא ואנפיה וידענו שדבריו הנויה הנו' ל נכונים ונגד
להר' משה דיוק הכהן יצ"ו ע"פ הדברים האלה ובתבנו כל זה מפי דלגא'ן
הנויה הנו' מסיחה לפי תומה ותתמנו שמתונו בתורת עדות נאמנה לראיה
וזכות פה כלכתא יצ"ו ביום שני בשבת חמשה עשר ויום לחורש אייר שנת חמשת
אלפים וחמש מאות ושמונים ושש לבריאת עולם והכל שריר ובריר ואמת וקיים :
העידו עדותם לאת יחזקאל
ורובכל יצ"ו

אברהם יצ"ו

בהיות

רב ברכות קפ

בהיות

אמת ונרץ ארך בא לפנינו הר משה דיוק הכהן יצ"ו
והראה לנו כתב אחר מגלילי יצ"ו ק של מוריני ורבינו
הרב המוכח המאור ככרך כמוהר"ר משה חיים גר"ו לדרוש ולחקור בענין
העדות של הנטבע יחזקאל דיוק הכהן כ"ע ובכך נתוועדנו יחד אנחנו ח"מ
וקראנו לעדים וחקרנו ודרשנו מאתם אחר איוס וגיוס וקבלנו עדותם כל
א' בפני עצמו איש על דגלו באותות כמ"ס בכתב יצ"ו ק זה סדרן : אוולאן
מן טרף קבלת עדות אנג א' שהאדת הר' שמעון משה דיוק הכהן יצ"ו
והר' יוסף יעקב וינה יצ"ו כל א' בפני עצמו זה שלא בפני זה עמדו על
רגליהם והעידו עדות נאמנה בשבעה חמורה ובאם לא יגיד וכו' ונמצאו
דבריהם מכוונים כפי מה שהעידו בראשונה מראש ועד סוף ולא נפל
מדבריהם ארלה ועל דבר שבעתה באנו לתודיע לרום כתר מענין החקירות
שחקר כת"ר חקירת חכם אוולאן מן טרף מעמדם על שפת הנהר שלש
שעות וחצי נתברר לנו מפייהם באנהו רובה היתה ביום באין ספק לאן אל
טביעה באנת בארבע שעות וחצי אחר חצי היום אך נשאר לשקיעת החמה
שתי שעות וחצי וחומר כי באותו זמן היום ארוך כנודע והנשאר שעה אחת
או פחות מהלילה והיה אור חלכנה וזרח והיו מביטים בנהר היטב וגם חקרו
אותם חקירה שנית על ענין עמידתם על שפת הנהר לא וזו עיניהם מהנהר
לראות היטב וראו והכירו כביור שלא עלה הנטבע כל זה הזמן וגם חקרו
אותם חקירה שלישית על ענין המטפחת שהיא בתים מרובעים משחור ולבן
וכו' כנו' כשטר עדותם אם היתה עליו כשעה שיר לשוט בנהר והעידו שניהם
כביור שלבש אותה וירד לשוט ושראו אותה עליו כשעה שני כמים ושהיתה
קשורה בו קשר אמצע ע"כ שיק לקבלת עדות אנג א' - ולענין עדות נמרו
ב' אוולאן עד א' מהם שהוא לא יחזקאל ורובכל אפיקאן שאמר לל בלרה
והער השני שהוא הר' אהרן ליאו אברהם יצ"ו עמד לפנינו וחקרנו ודרשנו
אותו הדק היטב אחר איוס וגיוס כנו' ל ועידו כמו שהעיד בראשונה ולא
הפיל דבר ולענין חקירה ראשונה אנכאן המי ברו יחזקאל מעהא או הי
ברת אל חכי העיד עדות נאמנה אלרי באנו הוא ונירו נסוואן המי קיעדין
ישחמון הווא עלא חאפת א שט ואל גויה הדק אל סאעה ולת כל הורי

מן

רב ברכות

מן ברכתה ומע וטלחה היו ברת תחלכום והיה תכני עלה יחזקל הנו
 מן גיר מה אחד חבא מעשה ולא אחד קלחה שי חכרן וכתם כל תמאם
 כנו' בשער ערות מפיה ולענין חקירה שנית אל כאן ש גויה תערך אנהו
 הר' אהרן הנו' יערפו ליחזקל הנטבע או לא וקל אנהו תערפו ולענין
 חקירת ג' אליו הל גויה תערך לוי יערפון המי לוי היו תערפו ליחזקל הנו'
 וקלח כדלך תערפו וכדלך אל גויה הנו' תערפו ליחזקל הנו' מלוח וכדלך
 חלוא אל גויה מה דכרת באשמו כלמת כאן חלף יחזקל דווק קתם ולאנו
 כהל אטורף עא אבה יחזקל דווק גיר קלחה לא טייב ולא נעלם מן העין
 כלל ועיקר וכדלך מן כטן רוחת אל גויה לעירה הוגלי כאנת קבל זמן
 הטביעה כיומין תלחתה ולא גת לכלכתה לא הדיק אל סאעה כנו' ולענין
 הנסר חין בו חורחות עקלקלות לא מבאן הטביעה חורח מישור מן אל
 טרפין מקדח' סאע' וכן מכל'ר וכדלך מענין חקירת חכס הם מעשה
 שנטבע לשעה שרחתה אותו הגויה עברו עליו חמשה ימים שלמים מעת לעת
 או לא . כתברר לנו באמת שלא עברו עליו חמשה ימים שלמים מעת לעת
 לנטבע כיום עש"ק שתי שעות וחמי קודם שקיעת החמה והגויה רחתה אותו
 כיום רביעי קודם חמי היום לחן פי הדלך אל גויה מן הוגלי לכלכתה תכני
 לחן אל הווא כל וגה ואל זור כדלך פי טוסן ואייר וסיון וזור ושאתו
 קודם חמי היום ומא לחת תולל לכלכתה קריב אל מנרב תבקה גמיע קלחת
 מע' כת' חקדנו ודרשנו מן העדים כנו' וכתמנו שמויתנו וכו' והכל שריר
 ובדור ואמת ונכון וקיים :

ה' שאל	ה' אכונדור	הענין יחזקל	ה' יחזע
הלוי	עזריא	לויחו מלוח	יחזקל הלוי
ס"ט	ס"ט	י"ו	ס"ט
הענין יחזקל	הענין דויר ח	הענין יחזקל	
ראובן מנשה	אהרן גבאי	ישעיה סתהון	
י"ו	י"ו	י"ו	
			השובה

רב ברכות קפא

תשובה

ידעתי בני כי אני בער ולא ארע ולא בינת ארם לי
 ומכיר אני את מקומי כי לא הנעתי לעונת הפעוטות
 וכל שכן וק' בני של ק' להורות וללמד בענין העירה החמורה דחמורא
 טובא ואוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר כי השאל הפלור כי ער
 בום וחובה מוטלת עליו לתור ולחפש להמציא התר להענונה בכל מקום
 שהיה מגעת אך אמרתי אני הל לפי חלקטה באמרים אמרי נעם אמרות
 טהורות רברי רבותינו ז"ל הפוסקים והלא המה כתובים בחזירותם ובטירותם
 פה מלא חיים ומאס תלא תורה ומפיהם חנו חיים אחת שאלתי מאת ה'
 שיכחני בדרך אמת לכל חכשל בדבר הלכה והאם יגמור בערי אכיר :

ואען

ואומר הנה כנרון דיון יש להסתפק כמה ספיקות ספק הא'
 כבר נודע בערות הגוי זריך שיהיה מקיח לפי תומו וכל'ר
 יש ספק אם הוא מקיחה לפי תומה אם לאו לפי שאלו אותה אחר שאמרה
 הוי הוי יחזקאל דווק מה לך לקינן עליו ותען ותאמר שרחתה אותו קף על
 פני המים במקום הנקרא וכו' והכירתי בטביעות עין שהוא יחזקאל דווק
 ולכאורה יש להסתפק כיון שלא הזכירה בתחלה מיתתו בפירוש אלא אמרה
 הוי הוי יחזקאל דווק ואחר כך שאלו אותה מה לך לקינן והשיבה ראיתי
 אותו קף על פני המים במקום הנקרא וכו' ואמרה הגידו לקרוביו לבקשו
 במהרה וכו' ולקברו קודם שיפסידו שעריו גופו שלם וקיים וכו' שבוה
 הדברים גליתם מיתתו אחר ששאלו אותה מה לך לקינן הנה לזה הספק
 יש להשיב הנה ידוע מה שכתב הר"ק ז"ל והרמב"ם והרא"ש ז"ל ושאר פוסק'
 גם מרן כ"י בש"ע הטור וז"ל גוי שהקין לפי תומו תחלה אע"פ ששאלו
 אותו אח"כ ובדקוהו עד שיפרש כל המאורע הריזה נאמן ומשיאים על פיו
 וכתב מהר"ש ז"ל בקנטריקו דף כ"ג וז"ל מרביר רבינו ירוחם ז"ל למרנו
 דלא מבעייה אם התחיל מל'ת לומר הענין בפירוש וכו' אלא אפילו לא אמר
 תחלה בפירוש מה אלא דמוכתא מילתא מתוך מעשיו שרובה להודיע שמת
 כגון שהיה רפונדקית שלא אמרה תחילה שמת רק בכתה וכו' עיין שם וא"כ
 כנ"ד נמי שהתחילה לומר הוי הוי יחזקאל דווק שגדלה מתוך דבריה שרובה
 להודיע להם שמת אע"פ שאח"כ שאלו אותה מה לך לקינן והשיבה שרחתה
 אותו

רב ברכות

איתו ק' וכו' שגליהא בהדיא המיתה לא נפקא מחורת מסל' תוכן כראיה
מתשובת הרמב"ם ז"ל הביאה מרן ז"ל בכ"י על ראובן שהיה נושא ונותן
בחוץ וכו' לומים עברו יהודים וכו' ואמרה להם גויה אחת וכו' לא תוואו
מכאן שמא יאדע לכם מה שאירע ליהודי אחר שאלוה מה אירע לו אמרה
מעיר פלוני ללכת אל עיר פלוני ואלאו אחריו והרגוהו ושאלוה מאין תדעי
זה האיש וכו' עיי"ש והשיב הרמב"ם ז"ל שזו הגויה מסל' ואעפ"י שחזרו
ושאלו אותה וכו' עיי"ש למדנו מדבריו ז"ל שאעפ"י שכתחילה לא גליהא
שהמאורע הוא המיתה בפירוש וגם לא גליהא מי הוא הנהרג לא אחר השאלות
ששלו ממנה והחזירה נודע להם המיתה כפי' ומי הוא הנהרג לא נפקא מחורת
מסל' ת. וא"כ כ"ש כנ"ד שהזכירה בתחילה שמו וכינוי משפחתו רק שלא
גליהא המיתה בפירוש מכ"ש שנאמר שזו לא נפקא מחורת מסל' . וכן
ראיתי להר"ט ז"ל בס' ז"ל על נדון שלו שלא הזכיר הגוי מן הנהרגין
עד ששאלוהו והשיב פלוני ופלוני הביא תשובת הרמב"ם ז"ל הנזכרת וז"ל
ראיה לזה ההיא עיכורא דנשאל הרמב"ם דהסיחה הגויה לפי תומה תחילה
ולא אמרה תורף הדבר ולא אמרה מי האיש עד ששאלוה לה והשיב הרמב"ם
ז"ל דמקרי מסל' וטעמא דמליהא דהאי עיקר דהאי מליהא ולפינן לה
מההיא דפונדקית וחירו כי חזינתנהו ככיוף אמרו לה היה חברנו . וכת'
הריף ז"ל וכו' והענין הוא דמהתם שמענין הכי דהתם כדתיביו בגמרא כיון
דחזנתנהו ככיוף ולא הזכירה שם המת ולא מיתה ואפשר שהיתה בוכה על איזה
דבר ועם כל זה לא נפקא מדיון מסל' עיי"ש הרי למדנו מדבריו הר' מהר"ט ז"ל
ז"ל שאפילו בתחלת דבריה לא הזכירה שם המת ולא מיתה אלא לאחר
ששאלוה גליהא המקרה והענין ומי הוא זה לא נפקא מדיון מסל' ת. וכ"ש
כנ"ד שהזכירה שמו וכינוי משפחתו ולא חסר אלא לגלוי מאורע המיתה
בפירוש לא נפקא מדיון מסל' ת גם הרב מהר"ן בן חביב ז"ל בספר עזרת
נשים ס"ק ק' כתב וז"ל ולפי דברי הר"ף הללו משמע דאפילו הגויה לא
בררה בדבריה שמת פלוני תחלה אלא אמרה חבל על יהודי וכו' ושאל
ממנה מה ענין היה ליהודי וספרה יהודי פלוני שמת חשיבה מסל' ת. אע"ג
דעיקר חודעת המיתה היה על ידי שאלה דהרי דעובדא דפונדקית וכו' .
עיי"ש

רב ברכות קפב

עיי"ש גם הרב עדות ביהוסף ז"ל בחלק ב' סי' א' שהיה נדון שלו בגוי
שעבר על חנית אהרן ושאל הגוי בשלמוהו וז"ל אהרן מה חידוש וז"ל הגוי
לבי עלך מסיבת חבירך העני והשיב היסודי מה היה לו ואמר לו הגוי
בשכועה נהרג בכפר פלוני ודן הרב ז"ל שזה נקרא מסל' עיי"ש הרי
ש"ך לפניך מכל הפוסקים ז"ל שזכרנו מעורר יולא כנ"ד לא נפקא מסל' ת
ברם ראיתי להרב החביב ז"ל בספר כנה"ג בהגהת הטור אות קפ"ח שכ'
ז"ל אפשר לפרש דהא אם התחיל להסל' ת ואחר כך שאלו לו ופירש כל
הענין מסל' ת מקרי היינו דווקא באותו הפרט כגון אמר שמת ואחר כך
שאלו לו אותן המיתה וכו' ואפשר לפרש דכל שאמר מסל' ת וכו' ומלאתי
בתשובה להמרי"ק ז"ל שנשאל על גוי מסל' ת פכ"פ מת ולא הזכיר שם עירו
השיב ואף כי מנינו דמשילי דינא הוא דלא שלטין משום דנפיק ליה משום
עירו מחורת מסל' ת ע"כ נראה דסבירא לי כמו שכתבתי תחילה וכו' ע"כ
דברי הכנה"ג ז"ל עיי"ש נמצא מהר"ק חולק על כל הטריותא דכתובנא
וגם הרב כנה"ג ז"ל לכאורה נראה שמסכים לדבריו וכן ראיתי להרב יד
אהרן כח"א בהגהת הטור אות ע"ה שכתב שהרב כנה"ג הסכים לדברי
מהר"ק ז"ל וגם כ' שם אפי' לדעת המחמירים דסבירא להו וכו' דהזכרת המת
בפני הגוי לא חשיב מסל' ת היינו דלא הסיח לפי תומו לכתחילה אבל
מסל' ת בתחילה ואח"כ שאל לו זה אדם שאתה אומר שהרגוהו הוא פלוני
ואמר הן אפילו לדעת המחמירים שפיר מקרי מסל' ת דפר משה חס"א
סי' י"א וכן מתבאר מדברי הרב בעל בני יעקב סי' ע' אבל מהר"א גאטניו
ז"ל סבירא ליה דאפילו הכי לא מקרי מסל' ת ונראה לי דהרב החביב ז"ל
סבירא ליה כוותיה וכו' עיי"ש :

ולבאורה

יש לדרקק עליו שנראה מדבריו שמהרה"ג ז"ל
והרב החביב ז"ל בשיטה אחת קיימי ולא פלוגי
והרואה יראה בדברי הרב דבר משה ז"ל שלא נחלק מהרה"ג על דבר משה
אלא בנדון שלהם שאמר יהודי א' מעיר פלוני מת ושאלו אותו אם הוא
פלוני ואמר הן סובר מהרמ"ג דנפיק מחורת מסל' ת אבל אם לא הזכיר
לו שמו אלא לאחר שהתחיל לסות לפי תומו דהיינו אם אומר ראיתי א' מת
אף

רב ברכות

או הרוג ואח"כ שאלו אותו מי הוא גם מהרמ"ג חזיל ומורה דלא כפיק
מסל"ת ופליג על מהר"ק והרב החביב בהא דהא ראוי להרב דבר משה
ז"ל שכתב למחרת"ג כשאומר הגוי מסל"ת ראיתי איש מעיר פלוני מת ושאו
לו מי הוא ואומר פלוני רבזה הורה לנו הארון שיתיה דשפיר מקרי מסל"ת
בכתוב בקונטרס עיי"ש בדף ק"כ ע"ג בר"ה הרי הדבר בפירוש איתמר
שמהר"ג חולק בזה על מהר"ק וכנה"ג ז"ל ויש ליישב שכוונת יד אהרן לומר
שהרב החביב ז"ל סבירא ליה כדון דבר משה ומחרת"ג סובר כמהר"ג
ז"ל מכ"ש מנחמו דהא סבירא ליה להרב מכנה"ג שאף לא הזכירו לו אחר
שסח לפי תימו שם המת אלא דווקא אמרו לו מי הוא זה דנפיק מתורת
מסל"ת א"כ כ"ש כשאמרו לו יהיה פלוני ואומר הן דנפיק מתורת מסל"ת אבל
מהרמ"ג ז"ל כדון הרב החביב ומהר"ק לא סבירא ליה כוותיהו אלא סובר
דהוי מסל"ת אמנם ראיתי להרב י"א בחלק ב' אות ע"ב שכתב שמחלוקת
בין מהרמ"ג ז"ל למהר"ק ז"ל הוא מחלוקת הרמ"א בספר יד משה עם
הרב מהר"ה ז"ל שהרמ"א ז"ל סבר לה כמהרמ"ג ז"ל ומהר"ה ז"ל סבר לה
כמהר"ק ז"ל עיי"ש אשר מזה נראה שמהר"ה ז"ל חזיל בשיטת מהר"ק ז"ל
והרב כנה"ג ז"ל והרואה יראה שרב המרחק ביניהם וכמו שכתבנו גם הרב
עננו ז"ל כתב שיש הפרש בין אמרו לו אם פלוני בין אמרו לו מי הוא
זה וא"כ נובל לומר כמו גם מהרמ"ג ז"ל כדון דבר משה אם אמרו
לו פלוני וסובר כמהר"ה ז"ל דנפיק מתורת מסל"ת עור כתב הרב י"א וז"ל
ומדברי הרב מהר"ם בן חביב בספר ע"ג פ"ק ק"ה נראה להדיא דסבירא
ליה כדעת מהר"ק ודעת הרב החביב ז"ל שכתב על ישראל שהעיר
שאמר לו בוי ח' אין אתם יודעים לשוט ואמר לו ישראל אין אתם יודעים
אמר הגוי אוי לו ליהודי שטבע בנהר אמר לו היהודי אוי הוא אמר לו
ב' יהודים היו בספינתו ונפלו שניהם למים הא' עלה והב' נטבע ואח"כ
ראינו אותו מושלך מת אמר לו אין אתה מכירו אמר לו יהודי כהן חלבי
ובתב"ש לחוש לעדות זה שבא על ידי שלא . הרי דסבירא ליה דאם שאלו
מי הוא ואמר פלוני דנפיק מסל"ת ע"כ . והנה לפי זה דברי מהר"ם בן
חביב סתריי ביניהו שזה הפך מה שכתב ס"ק ק"י שכתבו אותו לעיל .

אמנם

רב ברכות קפג

אמנם הנראה שמה שכתב בס' ק"ה הוא לכאורה ואפשר בסוף התשובה בטל
ספק זה וכמו שכתב בסעיף קטן ק"י גם נראה שהרב י"א הרגיש מזה שכתב
ועיין בספר ע"ג סעיף קטן ק"י דרמו לנו שדבריו סותרים זה את זה
ברם ראוי כח"א סעיף קטן רכ"ה הביא השאלה הזאת של ס"ק ק"ה וכתב
תמהני עליו דזה לא מקרי ע"י שאלה כיון שהתחיל לדבר בתחילה ואמר יהודי
אחר נטבע השאלה אחר כן אינה מוקדמאפי' שלא במס' שאין להם סוף
יש להתיר ממה שכתבו כל האחרונים ויריד עיין וקצת קשה על דבריו
שלמה לא הקשה מדריה אדריה מדבריו שבסעיף קטן ק"י שהשאלה אח"כ
אינה מוקדמת זאת ועור שכתב שיש להתיר ממה שכתבו כל האחרונים אך
כתב שכל האחרונים סבירא להו כך והרי מהר"ק לא סבירא ליה כך גם הרב
כנה"ג ז"ל והרב מהר"ה ז"ל לדעתו לא סבירא להו כך וא"כ איך כתב להתיר שכל
האחרונים כתבו להתיר אמנם שמה שכתבו מה שכתב בס' ק"ה לכאורה
ואפשר בסוף בטל אותה נראה לכאורה שאף הרב י"א רמו דבריו במס' שב'
שם ויש אפשר שבתשובה האריך ואין מלוייה ביריבו שכוונתו לומר שאפשר אח"כ
חור ואמר שאין השאלה ניוקת ובהיותו עסוק בזה חזר היות למחרת"ג כולה
ז"ל בספר באר מים חיים למחרת"ג מלוייה ז"ל בחא"ע סי' ה' שהביא דברי
הרב י"א ותמה עליו כמו שתמהני עליו על שלא הקשה על הרב ע"ג לדעתו
ז"ל וישב לדעת מהרמ"ה ז"ל ודעמיה ולא יש שום קתירה בדבריו דהרב
כתב כך לפוס ריהטא . וכן דרך הפוסקים לכתוב תחילה הספיקות
הנפלות באותו נידון ואפילו ספק שכבר בא ביאורו בספרי הפוסקים
אינם נמנעים מלעמוד עליו עיי"ש גם עמד על דבריו על מה שב' דמהר"ה ז"ל
ז"ל סבירא ליה לדעת מהר"ק ז"ל עיי"ש ולענין מה שתמהני עליו שלא הקשה
מדריה אדריה וישב אותה דעת מהרמ"ה ז"ל דהרב כתב כך לפי
ריהטא כבר כתבנו שדעת הרב י"א כך איך שיהיה הנה לא מלוייה מאן
דסבירא ליה הוקדמה שאלה כדון דא אלא מהר"ק ז"ל ולדעת הרב י"א ז"ל
כ"ג כנה"ג ז"ל חזיל בשיטתיהם אמנם יכולים לומר שאף כנה"ג ספקי מספקא
ליה ולענין דינא ומעשה מבטל דעתו ופוסק כמהרמ"ה ז"ל וכן ראיתי
למהר"ם כולא ז"ל כתב על כנה"ג אמנם לענין דעתו כיון דהרב גופיה

ספקי

רב ברכות

ספיקי מספקא ליה וכתב ואי לאו דמסתפינא הוה אמינא שרץ מהרי"ק
 בזה כלומר אי לאו דמהרי"ק פסק בפשיטות להתיר באומר מסל"ת מת
 ואחר כך שאלוהו על שם עירו כמו שכתב והביא דבריו שם הוה אומר כן
 ח"כ הכי נראה דעתו למעשה שפוסק בדברי מהרי"ק ומבטל דעתו ואם
 כן אף אכן נמי לית לן למשכך דברי מהרי"ק מפני ספיקות שלו ועוד
 דהרי עיינו הדיוטות כמה רבנים שכתבו כן בפירושם כאשר אמרתי רמות
 דבריהם למעלה וגם ידים מוכיחות דגם שאר הפוסקים סבירא להו כן מרשטמו
 ולא חלקו בזה ח"כ פשיטא דהכי נקטינן ואין לחוש לדעת מהרי"ק דחידו הוא
 בדבר הזה עוד כ' שם בדף מ"ו ע"א כלל דמילתא דכל שהגוי הציח לפי תומו
 אך אס"כ דשאלו לו על שמו ועל שם עירו וכו' ואם הציח הגוי דכאמין גס ה' בעל
 הס' ו"ל קי' ו' הסכים עם מהר"ם בולא ו"ל וז' וגם אטו כי פיו על הדין
 ועל האמת דופה הורה וא"כ אכן נמי כנדרון דיוק נימא בתריה דרבנן גרירי
 ונימא לא נפקא מתורת מסל"ת ואע"ג מרביו מהר"ם בולא הו' בענין שאמר
 יסודי מת ואס"כ שאלו על שמו ושם עירו ואמר דלא נפיק מתורת מסל"ת
 וכנדרון דיוק לא גליה המיתה בתחילה בפירוש אלא היתה מקוננת על
 יחזקאל ואומרת הו' יחזקאל ואס"כ שאלו אותה לגלות דבריה בפירוש גם כן
 לא נפקא מתורת מסל"ת וכמו שתרצה באותו סימן שהביא דברי הרב בעל
 ע"ג והרב מהרי"ק ופוסקים אחרים שדברו וכתבו דלא נפקא מתורת מסל"ת
 אף אם לא בררה בתחילה דבריה המיתה והשם לא אחר ששאלוהו . גם
 הרב י"א ו"ל סבירא ליה כן ונמנה שראינו שתמה על הרב ע"ג לדעתו שסובר
 שסבר מהר"ם כן חביב שכננו דא השאלה נזקת ותמה ואמר דלא מקרי
 שאלה כיון שהתחיל לדבר בתחילה ממה שכתבו האחרונים ויש להתיר ממה
 שכתבו כל האחרונים ח"כ המורס מכל האומר כנ"ד לא נפקא מתורת מסל"ת
 לכולי עלמא חוץ ממהרי"ק ו"ל ולתלכה אריך לפסוק כוותיהו ולא כמהרי"ק
 דעוד נוכל לומר כנ"ד אף מהרי"ק ו"ל אולי ומורה דלא נפיק מתורת מסל"ת
 דהגויה התחילה לקון שהכרזה שהיא מקוננת על מה שאירע לו ולגופו
 אבל אותו פרט שאלו לה למת מקוננת עליו ואומרת הו' יחזקאל הו' יחזקאל
 שאלו אותה כדי שתפרש דבריה בפיו מלא ואינו דומה לדרת מהרי"ק ו"ל

שוכר

רב ברכות קפר

שוכר שם ושם עירו לא יס שם וכר כלל שהוא דבר על פרט אחד ושלו אותו
 על פרט אחד אכל כנדרון דיוק על הפרט שסחה הגויה שאלו אותה לגלות
 הדבר בפירוש ודאי זה דומה לעובדה דפינדיקת שכתבה ואס"כ אמרו לה
 הו' חבירי לגלות הכבד שתהא בפירוש על מיתה חבירי ואמרו שלא
 נפקא מתורת מסל"ת אף כנדר"ל נמי נימא הכי ואפשר כנ"ד עדיף מהפונדקית
 שהתם לא זכרה על מיוכנה אכל כנדרון כנ"ד הזכירה שמו והיתה מקוננת
 עליו וסתמא דמילתא נראה על גופו מקוננת שאירע לגופו שמת או נהרג
 ושאלו אותה כדי שתגלה לגלוי מילתא בפירוש נראה שלכולי עלמא לא
 נפקא מתורת מסל"ת ואף להר"ן ו"ל שסבירא ליה דבעינן קשר דברים כנ"ד
 יס קשר דברים שהיתה מקוננת עליו ואמרה הו' יחזקאל דיוק הו' יחזקאל
 דיוק וכמו שכתב מהרה"ק ו"ל בסו' כ' דאם אמר וי' ליה או חבל ליה הו'
 מסל"ת וכן סבירא ליה להרב משפט ל"ק הביא דבריו כנ"ד הו' ק"ג גס ה' כ"ד
 בסו' ו' כך סבירא ליה ואע"ג שכתב לא הזכירה בתחילת דבריה המיתה כפי'
 מ"מ כיון שהיתה מתאוננת עליו ואמרה הו' ליוסף הו' מסל"ת אף להר"ן ו"ל :
ועוד יס לנו פתח פתוח לרווחה להתיר כנ"ד בהקדים מה שכתבו
 הפוסקים ו"ל ראשונים ואחרונים באשה שטבע בעלה ועמר
 עליו עד שתלך כפשוטו אין איסורא אלא מדרכנן ונפקא מאיסורא דאורייתא
 לכולי עלמא אמנם בשיעור שתלך כפשוטו נחלקו דמהרי"מ ע"ל בחא"ה
 סו' כ"ז סבר שיעור שעה אחת שעה קלה ואחריו נגדו כמה מגדולי
 האחרונים עיין להרב פני אברהם בחא"ה סו' כ' ויש שס"ל כ' שעות ויש
 שס"ל ג' שעות שלמות עיין בני אברהם סו' הנו' וי"א חלק ה' אות תק"ן
 איך שיהא כנ"ד שעמדו עליו יותר מנ' שעות שלמות הרי נפקא מאיסור
 תורה לב"ע ואע"ג שלא נגמרו הנ' שעות כיוס אלא כיוס היה כ' שעות
 וחצי או מעט יותר ואם כן גמירת סוף הנ' שעות הו' כלילה וא"כ למאן
 דאית ליה בעינן ג' שעות שלמות לא היה גמירתם כיוס להא לא חיישינן
 כנ"ד לפי שהיה אור הלכנה זורח ואור הלכנה מועיל לאם עמדו עליו ולא
 עלה וכמו שכתב מהר"א שאן ו"ל בסו' ח' וגדולה מזה כתב מהר"א הלוי
 בחא"ה כלל ג' סו' ה' דאשילו אור הכוכבים מחני ואם כן כנ"ד שהיה אור
 הלכנה זורח בטוב ועמדו עליו ולא עלה מקני ואף שלכאורה נראה שלא
 כתב

רב ברכות

כתב מהר"א ששן ז"ל שאור הלכה מועיל אלא בדרונו שהיה ב' ימים קודם הפסח שהלכנה במילואה או רובה וכמו שכתב וז"ל וכן הרעת טעם שב' ימים קודם הפסח הנה כל הלכנה במילואה או רובה ותכן מעידין לאחר הנה ולאור הלכנה וכו' עיי"ש וא"כ נימא ככ"ד שהיה ליל ששי לא יועיל וא"כ למאן דס"ל דבעינן ג' שעות שלמות לא מהני מזה כוכל לומר לפי שהכרון שלו כך כתב כך לרווחא דמילתא ואנה"כ אויל ומורה שמעידין לאחר אף בליל ששי מהני וגדולה מזה כתב מהר"א הלוי ז"ל בספרו גור"ר כלל ג' קי"ו י"א דאפילו אור הכוכבים מהני ונרגש מדברי מהר"א ששן ז"ל שגמרא דבעי אור הלכנה וז"ל ואין ללמוד מדבריו דלא יועיל להחזיר ספק זה בבבלי מאור הלכנה כי לא הוזכר אור הלכנה בגמרא רק להכיר הפרטוף בטובעיות עין וכמו שחלקנו אלא דבעובדיה דמהר"א ששן ז"ל הכי הוה שהיה אור הלכנה וכו' עיי"ש וא"כ מכ"ש ככ"ד נימא הכי שאף אם נאמר שאין אור הכוכבים מועיל וכסברת הרב דוד גרשום ז"ל הוכחו דבריו שם קי' ר' ודייק מדברי מהר"א ששן ז"ל שאין אור הכוכבים מועיל מ"מ באור הלכנה אויל ומורה שמועיל ואין לחלק בין ששה ימים ליום ומה שכתב מהר"א ששן ז"ל הוה לרווחא דמילתא ויש ראיה לזה שמה שלמד הרב ז"ל שמעידין לאחר הלכנה למי שעמד עליו הוה ממה דקיימא לן שמעידין לאחר הלכנה להכיר פרטו וכמו שכתב וז"ל ואין לחלק בין זה לזה ונימא דדווקא דהכרת הפרטוף מהני אבל לענין אם לא עלה לא מהני דהא ודאי לא מסתברא ליה ע"כ נמינו למדים מדבריו ז"ל דאין לחלק ביניהם ובחכרת הפרטוף כתבו כל הפוסקים ז"ל שמעידין לאחר הלכנה ולא חלקו בזמנים דאם איתא יש לחלק הוה להו להודיען ולא הוה שחקי מניה אלא ודאי אין לחלק בזמנים ג"כ כמו שבפרטוף אין לחלק גם בעלה ולא עלה אין לחלק :

גם

ראיתי להרב מהרמ"א ז"ל בספרו דבר משה קי' ט"ו שכתב על כדון שלו וז"ל ועוד כתוב בק"ע שהיה כל זה בשבעה לחודש שהיה אור הלכנה ורחת קלת דבזה נמי אם איתא דילא שם באותו מקום היו רואים אותו וכו' ע"כ הרי משמע מדברי הרב ז"ל דלא בעינן שתהא הלכנה רובה במילואה וא"כ אף בששה מועיל אור הלכנה גם גמירת ה' שעות היתה

רב ברכות קפה

היתה בתחילת הלילה שעדיין לא שקעה וזרירותה של חמה וכמו שכתב הרב גור"ר בכרון שלו וז"ל שם ויש לנו לאוקומי שהמנעם הלז היה בתחילת הלילה שעדיין לא שקעה וזרירותה של חמה ע"כ הרי למדנו שיש הפרש בין תחילת הלילה לשאר הלילה.

המורה

מכל האמור שזאת האשה ינאה מאיסור תורה אף לרברי המחמירים שבעינן ג' שעות שלמות ויותר וא"כ כיון דלא רביע עלה חסד' תורה כל ספ' שיפול בה הוי ס' דרבנן והנה מנינו להרב משאת משה ז"ל בחז"ה קי' מ"ז שהביא דברי הרב המבי"ט ז"ל שכתב ככ"ד קי' מ"ט דסבר משנאה מאיסור תורה אע"ג דלא מסל"ת הוי שרינן איתא דכי הריכו מסל"ת כבא להחזיר איסורא דאורייתא דוקא וכתב עוד שאף הרא"ש ז"ל סבירא ליה כך לפי תירוצו מרש"ש ז"ל אויל בשיטת הרב המבי"ט ז"ל וא"כ לפי זה בכרון דירן אפי' לא היתה מסל"ת הוה שרינן לה לרעת הרב המבי"ט ז"ל והרא"ש ז"ל ומכ"ש בכרון דירן אף אם נאמר מורי פלוגתא לא ינא והוי ספק מסל"ת אוילין להקל אף לסכרת מהרש"ש ז"ל שגמרא שפליג על דברי הרב המבי"ט ז"ל וכמו שכתב הרב משאת משה ז"ל דף רמ"ז וז"ל שם שכתב וראו וכו' והרואה ינאה למחרת"ש דפליג על הרב ז"ל וזה ממה שכתב מהרש"ש בדף כ"א ע"א וז"ל ועתה אחר שנתבאר לכל שהעידו עליו שנטבע במשל"ס טביעה ממש כל ספיקא דאתרמי בגויה יש בו בחינה להקל דספיקא דרבנן וקולא ובוראי אשתהי יש להתמיר אבל בספק נראה שיש להקל וכו' עיי"ש. ומה דין הרב משאת משה ז"ל שמהרש"ש פליג על הרב המבי"ט ז"ל גם דין הרב ז"ל שהריב"ש ז"ל ג"כ פליג על הרב המבי"ט עיי"ש וא"כ לרעת הריב"ש למחרת"ש ז"ל אם לא היתה מסל"ת אלוכל רכ"ע לא הוה שרינן לה אבל אם היה ספק מסל"ת הוה ליה ספק דרבנן ולקולא וא"כ ככ"ד אף אם נאמר מורי פלוגתא לא ינא ואף אם היה במונח שהיה ספק שקול מ"מ הוה ליה ספק דרבנן ואוליין לקולא ועוד ככ"ד יש ספק ספיקא ואף להמחמירים כס"ס בעיגונא דאיתא היינו דוקא אם רביע עלה איסור דאורייתא אבל אם ינאה מאיסור תורה אף בספק ה' מתירין ומכ"ש בספק ספיקא וככ"ד יש ס' ומתהפך והוא זה ספק הלכתא כהרב המבי"ט והרא"ש ז"ל שאפי' בוראי

שאזכי

רב ברכות

שאינו מסל"ת מהני ואם תמצא לומר דלא הלכתא כהרב המבי"ט וסר"ס
ו"ל דילמא הלכתא באינהו רבנותא דסבירא להו שדון דיון לא נפקא מתורת
מסל"ת ומתהפך ספק הלכתא באינהו רבנותא דסבירא להו דבדיון דיון לא
נפיק מסל"ת ואם תמצא לומר דנפיק מתורת מסל"ת שמה הלכתא כהרב
המבי"ט וסר"ס ו"ל שאפי' בוודאי היינו מסל"ת מקבלין דבריו כיון דנפקא
לה מאיסור דאורייתא ועיין להרב משאת משה ו"ל שכתב הכה"ג בס' מהרח"ש
חז"ל ומורה דמתורין על פי עדות זה וכו' וכבר כתבתי דספק מסל"ת הוי
כספק אשתאי וכל שטביעתי ודאי חלוקין בספק אשתאי ובספק מסל"ת
להקל ואפי' אם לזויר דגם היא לא נפקא מדיון פלוגתא האיצ"ל ככ"ד ספק
ספיקא מתהפך אשר כוח בו להתיר וכו' עיי"ש גם הרב מהר"ר אברהם אל
קלעי ו"ל בספרו חסד לאברהם אחר שהאריך בנידונו כתב בדף ל"א דריב"ר
המתחיל באופן וכו' ו"ל וכ"ש ככ"ד דאינו נשא ממשרק ספק נשאל דפשוטה
דכיון דאיכא כל הני הוכחות אין ספק דילמא מאיסור תורה ולא איכא לא
איסור דרבנן וכיון שהוא ספק נשאל ספיקא דרבנן לקולא ואפילו בספק אחד
היתה מותרת ליכא וכמו שכתבו הפוסקים ו"ל הנו"ל וכ"ש וק"ו כדון דיון
דאיכא ספק ספיקא המתהפך דוראי לכ"ע מהני דאפילו הסוברים בעינונה
דאשתא לא מהני ספק ספיקא מ"מ באיסור דרבנן כ"ע מודו וכמו שכתב ה'
דבר משה וכו' עיי"ש. המורה מכל הני מלי דכתיבנא מפורש ולא דמקבלין
עדות זה ולא חייסין משום דמסל"ת באופן דספק זה נפשט להקל :

הספק

הב' דשמה מה שאמרה הגויה הוא מחמת שזה יוסף
טבע והקול נשמע שטבע בוודאי בלי ספק וחשבה בדעתה
שרוב הנטבעים מתים ומחמת זה אמרה מה שאמרה וה"ל כעין לומר
קברתי וסימנים וכ"ד בוראי לא קברה אותו ומה גם דכ"ד הוא במים
שאין להם סוף והרבה מרבנותא סברי מרן דבעינן קברתי כמו שכתב
בדברי הפוסקים ו"ל וכדי לפשוט האי ספיקא דריק לעמוד בדברי הפוסק'
ו"ל והנה ידוע מה שנחלקו מרן ו"ל ומהר"י למוט ו"ל דלא חייס לקלא -
אמנם בקול חזק גם מרן מורה שחייסין לקלא וכמו שכתב הר"ה בס'
גו"ד כלל ג' סי' י"א והסכימו עמו רבני ירושלים ו"ל דיש לחלק בין קול
חלוש

רב ברכות קפו

חלוש לבין קול חזק דבקול חזק חזק מר"ן חז"ל ומורה דחייסין לקלא וה"ל
ככ"ד שידעו שנטבע ומה גם שעמדו עליו ג' שעות אין לקול חזק כזה
וא"ל דריב"ר לחוש שמה שהקויה הגויה היא על פי השמועה. ברם נוכל
לומר שבכ"ד שאמרה שראתה אותו קף על פני המים ולא אמרה שהם לא
אמרה ראתה אותו וסבירה אותו לדעת הרב פני משה ו"ל דלא חייסין לקלא
אלא באומר נהרג אבל באומר ראיתי את פלוגי הרוב לא חייסין להכי
דעל פי הקול הוא מעיד דליכא למיחש דמשקר הגוי ומעיד מה שלא ראה
אלא אומר בדדמי וכך סבירא ליה למהר"ו ו"ל גם מהרמ"ג בס' גו"ר חזק
לסברה זו לסברת הרב פני משה גם הרב מהרמ"ח בספר ע"ג כתב דכן דעת
רוב האחרונים גם הרב מהר"ש לאניאדו ו"ל באופן העור סי' ג' כתב שגם
הרב משפט ד"ק משמע מדבריו שאם יאמר ראיתי שמת לא חייסין לקלא
ה"ל לסברת הני רבנותא דכתיבנא ככ"ד אין לחוש מה שדברה לא ראתה ואמר'
בדדמי חללא מה שהעידה היא על פי הראייה ברם סבירא זו אינה מוסכמת
לכולי עלמא ופליגי עליה הרב מהר"מ"ט ו"ל גם מהר"ח ו"ל כתב דטעם
קלוש הוא גם מהר"ה ו"ל חמה על פני משה מדבריו הרשכ"א ו"ל גם
הרד"ך ו"ל פליג עליה וכמו שכתב מהר"ש לאניאדו ו"ל וא"ל לפי דעת הני
רבנותא האי חילוק דחלק הרב פני משה אינו מזילינו מחשש הקול אמנם
אם יש חוספת דברים על הקול בעדות ממה שלא נשמע בקול הרבה פוסקים
ו"ל סבירא להו דאיכא יש חוספת דברים על הקול או הוראת מקום לא
חייסין לקלא ועיין במהר"ש לאניאדו ו"ל שם מה שהביא להקת הפוסקים
המדברים בענין זה ומסיק הרב ו"ל דליכא למיחש להאי קלא ח"כ ככ"ד
שאמרה שראתה אותו קף על פני המים במקום הנקרא פלט"א גו"ט גם
אמרה לכו הנידו לקרוביו לבקשו במקום ההוא ולקוברו קודם שיפסיד לפי
שעדיין גופו שלם ואפילו המטפחת עדיין לא סר מעליו וכתב סי' המטפחת
אשר מכל הני מלי מוכח שלא מפי השמועה אמרה כן חללא היא ראתה
אותו ואמרה מה שאמרה שהקויה המקום וג"כ אמרה ראתה אותו שלם
וכו' מכל הני מלי משמע לא מפי השמועה אמרה מה שאמרה חללא מפי
הראייה ועוד בכ"ד נראה שאין לחוש מפי השמועה כיון שהקול יא' בעיד
הנטבע

רב ברכות

הנכבד והאשה הגויה לא היתה שם אלא בעיר אחרת לא חיישין שמה
בעירה ג"כ יאז הקול וכמו שכתב הרב עדות ליעקב ז"ל בסי' י"ג דף כ"ז
ו"ל ועוד וכו' אמנם בנ"ד שקול הטובעה שולא הכא בעיר האשה שלא
נשמע אלא בעיר האשה אבל במקום הגביר לא יאז יס להקל כמו שכתב
מהרש"ש סי' ל' וכו' ע"כ עיי"ש וא"כ בנדרין דיון נמי נימא הכי כיון שלא
היתה האשה הגויה אלא בעירה ולא היתה בעיר הנעלם א"כ נאמר בעירה
לא יאז הקול ואין לומר כיון שח"כ בזה לעיר הנכבד ושמעה אונה
ואח"כ ספרה מה שספרה הני לפי מה שכתב בשאלה נראה אין לחוש לפי
שכתוב בקבלת העדות המי קאעדיון ושתמון הווא עלא חאפת אל שט ואל גויה
הדיך אל קאעדא וללת כל הורי מן ביתה ומע וזולתה הוי ברת תחביתס
הנה כי כן הנראה שלא שמעה אחר ביאתה כלום כיון שתכף ביאתה דברה
מה שדברה א"כ מאין הרגלים לומר ששמעה ועוד בנ"ד כבר כתבנו שולא
מאוסור תורה תלין להקל וכמו שכתב הרב פמ"ה ז"ל בחלק ב' סימן כ'
דף מ"ג ע"ג ו"ל עוד נראה בעיני דאזכא לחלק פשט וברור ולכולו
עלמא תלין להקל וכו' דלא כתבו הנך רבנותא דכל איבא למתלי שמה הער
הא' לא הגיר אלא על פי השמועה ותלין להחמיר אלא בדאיבא קמן
ספיקא דאורייתא אס זה חי או מת אבל כל דאיבא קמן אלא ספיקא
דרכן דהא לפי עדות הר' משה ששן על הטובעה מעיר ששה שם
שיעור שתלא נפשו אין כאן כי אס ספיקא דרכן אי תלין בער א' להקל
או להחמיר וכוודאי בהאיגוונא תלין להקל ולא להחמיר לכולו עלמא הרי
למדנו מדברי הרב כיון שניטלה מאוסור דאורייתא תלין להקל אבל עדיון
דיס להסתפק שאף על פי שאנחנו חומרים שדבריה לא היו מפיו השמועה
אלא היא ראתה ואמרה מה שאמרה מ"מ נחוש חש רחוק דשמה שמעה קודם
הנדרתה וסברה מה שספרה ונחוש שמה שאמרה בדמי לפי שראתה גוף קף על
פני המים ולא הכירה אותו אלא אחר שראתה אותו שמעה אונה שזה יחזקא
דיוך נכבד ועמדו עליו כך ולא יאז שפטה בדעתה שזה שראתה קף הוא יחזקא
ואומרת בדמי לזה נאמר כיון שנ"ד איסור דרכן רביע עלה אין לחוש
ותלין להקל וכמו שכתב הרב פרח מטה אהרן ז"ל גם שחר פוסקים ז"ל
תפסו

רב ברכות קפי

תפסו טעם זה ועוד נוכל לומר אף אס נאמר ששמעה אס"כ אין לומר
אחר ששמעה שפטה על מה שראתה מקודם זה הלך ולא היתה מכרת אותה
מתחילה מי הוא זה שראתה אותו ברם אחר ששמעה אונה שפטה בדעתה
שזה שראתה אותו קודם ולא ידעתי מי הוא זה עכשיו נכתב לו שהוא יחזקא
דחוקא חיישין להכי דחוקא אס קדמה לה השמועה קודם שראתה זה הלך
על פני המים נאמר עם דבר מועט תדון בעלמא שהוא זה בשעת ראיתיה
אבל בנ"ד שבשעת שראתה לא היתה יודעת מן הקול לא נאמר שאחר ששמעה
דנה בעלמא שהוא זה וכן ראיתי להרב מהר"א מיוחס ז"ל בספרו בני אברהם
בחלק א' סי' כ' דף ע"ג ו"ל ואיברא יס מקום לומר דכל זה הוא כשקדמה
ידיעה מהקול או מהטובעה ואחר כך ראתה אותו מת איבא למימר בדבר
מועט אמר שהוא אותו שמע עליו שכתבנו או שכתבנו אבל בנ"ד שראית
הגוי היתה קודם שולא קול וכו' כפי האפשר דלא חיישין שמה לא דקדק
בכרתו כלל לידע מי הוא וכשמע אס"כ דן מסכרם שהוא הוא שמה
הרוג ותפסין דברים כפשוטן ששמעות דבריו הוא שכתבנו שעה שמלאו הרוג
נכתב לו שהוא הוי הרוג ולא ממה שמע ע"כ עוד כתב בע"ר דכ"ש בשראית
הגוי היתה קודם שולא הקול דנראה נכון ומסתבר דהא' ל דאף על פי שאומר
ראיתו הרוג חיישין דאומר בדמי מחמ' הקול היינו כשאפ' שראיתו להרוג אחר
הקול כיון שתפס בדעתו שזה האיש נהרג לא סמכין על ראיתו הן לענין דאפשר
שחשב שמת ולא מ' הן לענין ההכר' וכו' אבל בשראוי' הרוג היתה קוד' השמיע'
אין לספק בזה וכו' ע"כ עיי"ש הרי למדנו מדברי הרב לנ"ד שאת"ל שאת"כ שמע'
והנדרתה היתה אחר ששמעה מ' מ' ראית' לנכבד קודם ששמעה היתה לפי שהיתה'
בעיר' וכבר למדנו מדברי הר' ערד' ליעקב ז"ל דלא חיישין שמה יאז הקול בעיר'
לא אס אנחנו חוששים ששמעה היא כבואה לעיר הנכבד נאמר ונחוש ששמעה
אס כן אין לספק ולומר מכח ששמעה דנה בעלמא שהוא יחזקא דיוך לא
אמרין בשעת ראיתיה ידעה שהוא יחזקא דיוך הנכבד ולא חיישין לדמי
כיון שבשעת ראיתיה לא היתה יודעת שכתב ועוד מלינו להרב מהר"י
ששן ז"ל בסיומן א' שכתב אס לא ראה הטובעה א"כ שידע הטובעה לא
בעינן קברתו ואפשר שגם הרמב"ם לא בעי קברתו אלא בידע הטובעה

רב ברכות

ואן כתב הרב כנה"ג לשם הרב תומת ישרים ז"ל שישב רעת הר"ה כך
שישב מה שישב על רעת הר"ה שסבירה ליה כך גם כן יכול לעשות
ספיקא בכ"ד ואף על פי שהר"ה ז"ל סובר מה לו ראה מה לו ידע מכל
מקום מירי ספיקא לא נפקא ונ"ד שהוא חסור דרבנן מהני ח"כ אף למרן
ז"ל פסק בהרמב"ם נוכל לומר דווקא ביראה הטבעה אבל בלא ראה לא
ידע אפשר שסבר לי' רלא בעינן קברתיו ועוד שאין וראו סובר מרן בהרמב"ם
ממש אלא מספק' ליה וחס' לקברת הרמב"ם ומשום ספיקא פסק בהרמב"ם
ואף על פי שהר"ה קבירה ליה בהרמב"ם לרעת כמה פוסקים ומרן כללא
כלול לן בשמקום הר"ה והרמב"ם סוכרים חזיה סברא אף על פי שסאר
הפוסקים חולקים עליהם עבדינן כוותיהו אבל בהידרן יש פוסקים סבירה
להו להר"ה במים לא בעי קברתיו חמנס בכ"ד לא קברה חותו ולרעת הר"ה
והרמב"ם לרעת הר"ה בעינן קברתיו ולהרמב"ם אף ביכשהו ח"כ כיון שלא
קברה חמרה לרעת הרמב"ם והר"ה לא תנשא חמנס כיון שהקדמנו דנ"ד
אין בו חסור תורה ואיכא ספק ספיקא בכ"ד ספק חס' הלכתא בהר"ה והרמב"ם
ז"ל רבעי במש"ס קברתיו או הלכתא כרבותא דפלוגי עליהו וסבירי דאף
במים לא בעי קברתיו ואם תמלא לומר הלכתא בהר"ה והרמב"ם רבעי
קברתיו דילמא הזכרת שמו והכירתו מהני אף בים ולא לריק קברתיו וא"כ
בנ"ד דהוא מכירתו והזכירה את שמו מהני ולא לריק קברתיו ואף יש כמה
פוסקים ז"ל רלא סבירה להו ולעשות ספק ספיקא מזה לפי שסבירה להו
שחלוק הזכרת שמו ומכירתו שכתבו הר"ה ז"ל והרב המגיד ז"ל שמועיל ולא
בעי קברתיו היינו דווקא ביכשהו אבל בים אינו מועיל מ"מ בכ"ד שהוא
חסור דרבנן סמכין על האי ספק ספיקא ולא חיישנן דקברתיו זכמו שכ'
מהרש"ל בכ"ד של שלמה ז"ל אחר שהביא להקת הפוסקים ז"ל שדברו בהאי
ספק ספיקא כתב הרב ז"ל ברך ק"ב ע"ג בדיובור המתחיל וז"ל איכרא
וכו' חמנס בכ"ד דאיתין עלה משום קברתיו נפקא לה מאוסורא דאורייתא
וכמו שכתב הרב ס"א דהא רבעינן קברתיו בין במלחמה בין בדברים שרובם
למיתה חס' נשאת לא תנא וא"כ כיון דלית לה בכלל חסורא דאורייתא יש
להקל לספק שהיה ובכ"ד איכא ספיקא במכירתו ומכירתו בשמו דאפשר שמועיל

אף

רב ברכות קפת

אף בים ואף שהרב ז"ל שהיה כדומו ספיקא רמכירו והזכרת שמו וגם
קלת ספיקא דעמ"ע ועם כל זה כתב מ"מ אכתי למיחס מיהא למעשה
משום חומר אשת איש ומ"מ נוכל לומר כיון שבכ"ד כבר נפקא מאוסור
דאורייתא ולא רביע עלה אלא חסור דרבנן וטריכוס אכתי לזם הכרה של
גויה לאפוקי מאוסורא דרבנן וקברתיו חס' דרבנן עבדינן עובדא ולא
חיישנן ועוד בכ"ד שאמרה הגידו לקרוביו קודם שיפסיד ח"כ נתברר לה שמת
וראוי לקבורה וכתב מהרש"ך ז"ל בראשונות סי' קפ"ג וז"ל על כדון שלו
וכדון שלו היה בים שהגיד המגיד שמלאו לחתנו של יוסף מושלך על שפת
הים אמר אני מתבייש שלא הבאתיו לו ולא קברתיו דן הרב כיון שהיה התוהב
מתבייש מיוסף שלא הביאו לקברו לחתנו נראה וראוי מוכיחים הדברים
שנתברר לו לתוהב שהיה מת עד שהיה ראוי לקבורה ע"כ היה מתפעל שלא
קברו ח"כ בוראי בהאי לא בעינן קברתיו וא"כ בכ"ד נמי כיון שאמרה הגויה הגידו
לקרוביו ללכת במהרה לקבורו ח"כ נראה מכאן שנתברר לה שמת וראוי לקברו
ואם כן לא בעינן קברתיו תו איכא לספיקי שלא הזכירה לא שמו ולא חס'
אכיו ואם עירו וכבר נודע דאיכא פלוגתא בין הפוסקים ז"ל דאיכא מאן
דסבירה להו דקני בשמו ושם אכיו או בשמו ושם עירו ואיכא דסבירה ליה
דקני בשמו ושם עירו אבל שמו ושם אכיו לא מהני ואיכא מאן דבעי שלשתן
שמו ושם אכיו ושם עירו כמובט תלתא שריין ובכ"ד לוכא אלא שמו וא"כ
לכאורה נראה לבולי עלמא לא מהני

ברם

מצינו להפוסקים ז"ל דכינוי משפחה דעולה במקום אכיו
וגם כתבו עיר דשמו וכינוי עדיף משמו ושם אכיו ואסף
חוקם איש עהור הרב כנה"ג ז"ל בהגהת הטור אות רמ"א גם הרב בית
דוד סי' ח' כתב וז"ל שהרי כתבו הפוסקים ז"ל דכל כינוי משפחה עדיף
משם אכיו וא"כ בכ"ד שאמרה יוסף דיוק ודיוק הוא כינוי משפחתו קרי
הזכירה שמו ושם כינוי משפחתו שהוא עדיף משם אכיו פש גבן שלא הזכירה
שם עירו ואף שמצינו וראינו להרב מהר"י טאטאסאף ז"ל הביא דבריו
הרב ב"י כתב שפשו המנהג להתיר באומר הגוי איש פלוני כן פלוני או
ממקום פלוני וכן כתב מהרש"ם ז"ל בחלק ח"ה סי' מ"ג ופ"ו ומהרש"ח ז"ל
סי'

רב ברכות

ס' כ' וכמו שהובא דבריהם בבבא ג' אות רמ"ז מ"מ רוב ההלכות
הקבועים דבני שלשתן ברם איכא דסבירא ליה לכשהוא מגיד הגוי בעיר
ההוא הוי כאלו הזכיר שם עירו כיון שאמר הדברים בקתם סתמא דמילתא
על הידוע באותו העיר קאמר אמנם מהרי"ל ז"ל ומהרש"ם ז"ל כס'
נ"ז לא קמכו על זה להתיר וא"כ כנ"ד שהגידה בעיר הנטבע מדי פלוגתא
לא ילא ולהנחו רבנותא מהרי"ל כל ומהרש"ם ופוסקים אחרים שחששו
לדבריהם עדיין כנ"ד חקר שם עירו אמנם מלאנו פלוגתא אחריתי בין
הפוסקים ז"ל דאיכא שנכרים הדברים ובאו דבריו שמדבר על איש ידוע לו
ולטו שמהרי"ט ז"ל בשמות ס' כ"ג כתב וז"ל אבל ממה שאמר לו הגוי
כי הנה בא לי נתעכב ונהרג משמע שהובא לי הידוע להם שאלו לא כן
היה לו לומר כי הנה איש אחד ששמו בא לי אירע לו כך וכך וכן כתב
כס' ל"א וז"ל גם הדברי הגוי מסל"ת יש לסמוך אעפ"י שלא הזכיר שם
אביו ושם עירו אלא דויד קתם והטעם שכל הגוים המשיחים היו דבריהם
כלפי היהודים ומדברים על דויד הנודע להם שלא אמרו איש אחד ושמו
דוד אלא שהיו מזכירים דויד כלומר אותו שאלם יודעים וכתב הרי ולאנו
מדי ספק זה וא"כ כנ"ד אם נאמר שזה שאמרה הוי יחוקא דויד הוי יחוקא
דויד ולא אמרה הוי על איש אחד ששמו יחוקא דויד כנראה שהיא מדברת
על יוסף הידוע ביניהם למהרי"ט ז"ל ולאויל בשיעוריה לא לריך לא שם אביו
ולא שם עירו ברם הרש"ם ז"ל לא סמך על זה ברם כנ"ד איכא שמו ושם
אביו ושיחתה היתה בעיר הנטבע וגם דברה כלשון ידוע קרי זה עולה לשם
עירו וכמו שכתב מהרש"ם ז"ל א"כ כנ"ד נראה שנפטר ספק זה כיון
שהזכירה שמו וכינוי משפחתו שהוא יותר משם אביו ולא נשאר לנו אלא שם
עירו כיון שהגידה שהגדתה בעיר יוסף הנטבע היתה וגם מלשונה נראה
שעל יוסף הנטבע באו דבריה מהני במקום שם עירו ומכ"ס למאן דסבירא
ליה דאפילו בהזכרת שמו לבד וממריאות הלשון שמדברת לשומעים על איש
ידוע לה ולהם שמהני מכ"ס כנ"ד שהזכירה שמו וכינוי משפחתו שהוא יותר
משם אביו וממריאות לשונה נראה שמדברת על איש הידוע לה ולהם בודאי
באלו הזכירה שמו ושם אביו ושם עירו ועוד יש לו פתח פתוח לרווחה והוא

מה

רב ברכות קפט

מה שחולק הרב מהרי"ל ז"ל כספר מנה יוסף חלק א' ס' י"א דאיכא
דממרוצת לשון המגיד נראה כמדבר על איש הידוע ויש ג' ענין אחר להאיש הזה
אשר אנחנו מכבדים להתיר אשתו הוא איש הכינים שהוא ידוע לשניהם גם יחד
דחיינו שהוא ניכר וידוע לנו המגיד והגוי יודעו ומכירו שהוא ניכר וידוע לזה
האיש היהודי שהוא מדבר עמו עתה וגם היהודי השומע דבריו הגוי המסית ל"ת
ידוע ומכיר לזה היהודי וידוע ג' כ' שהוא ניכר וידוע לזה המסל"ת וכו' יש
לסמוך ולהתיר על פי הלשון המורה על הידיעה דאין לנו להניח את הודאי
ולתפוס את הספק לומר שדברי הגוי היו על איש אחד שאין ליהודי השומע
דבריו מכירו וחושב שכמו שהוא מכירו גם היהודי מכירו ולכן דבר כלשון
המורה עלה ידיעה דאין כיון שיש ביניהם מודע לא הוה לו לדבר
בקתם כי היה לו לחוש שהיה יחשוב שעל זה שהוא ידוע אללם הוא מדבר
ומדלא חש ודאי שעליו אומר הגוי שזה רחוק הוא מן השכל וכתב דבזה
כולי עלמא מודים מהריטב"א ז"ל ומהרש"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל
שכנולס ואין מי שיחלוק בזה גם מהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל
שהחמירו מהרש"ם ז"ל ורבו מהרי"ט ז"ל ומהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל
בכירור שהגוי מספר עם היהודי על הידוע ביניהם שקדמו לידועה לגוי שאותו
יהודי שמספר עליו היה ידוע הניכר לזה שמספר עמו וגם דבריו אינם מוכיחים
בהדיא על זה וכו' עיי"ש גם הרב מהר"ם ז"ל ואביו ז"ל הובאו דבריו כס' זרע
אברהם ס' ד' כתב דסברת מהרי"ט ז"ל הלוו איכא שיעור העד השומע שעל
בעלה של זו הוא אומר מכה דהוא ידוע לשניהם למגיד ולשומע וניכר ליהם
ואין עוד מלבדו ידוע ליהם כשם זה ואם ישנו והוא חזק אחר ידוע כשם
זה הוא כחיים גלוי ומפורסם או נודע אליהם מקומו או כי האו מחזיק
ומאמת דהא גברא הוא המגיד דק בלישניה ואין לו לספק באחר ולומר
דסתמא המגיד אמר על איש אחר ידוע לו וחושב שהוא ידוע גם לשומע
ולכן דבר כלשון ידוע ע"כ דבריו וכת' דמהריטב"א ז"ל ומהרי"ם ז"ל ומהר"ם ז"ל
דרבנן לקברא הלוו דמהרי"ט ז"ל וגם מהרי"ב ז"ל לא דבר בזה ואפשר דמורה
ונראה כן דמורה זולת מהרש"ם ז"ל שהחמירו אף בסברא זו משום שלא מלאה
בשום פוסק ומשום הכי מריך עם זה טעמים אחרים גם ראיתי להר"ם מהר"ם ז"ל

לאניחא

רב ברכות

לאניחא שכתב שגם הרמ"ך הכי סבירא ליה הרי למדנו מדברי הרבנים
הנ"ל ו"ל דאיכא דאם זה הנטבע יודע לשניהם למגור ולשומע ממנו
יודע המגור שהוא ניכר ויודע אלל השומע וגם השומע יודע שהוא יודע
אלל המגור ודבריו המגור באו במדבר עם איש יודע כזה קני ולא בעינן
לא שם אביו ולא עירו וא"כ כנ"ד שחקר העיר אהרן אס הגויה יודעת
שאהרן הנו' יודע לזה יחזקא הנטבע ואומר שידעת הגויה שהוא יודע אותה
ליחזקא הנו' וגם הגויה יודעת שהעדים שספרה בפניהם שאהרן וחבריו
יודעים שהוא יודעת שהם יודעים שהיא יודעת יחזקא הנו' והגויה יודעת
יחזקא הנו' בטוב וכו' ו"ל ה"כ לדעת כל הנהו רבוותא סברי דאין מי שפלוג
בזה חוץ מהרש"א שסובר מהרש"ס חולק אף בזה אבל לדעת מהר"ל והרמ"ך
ומהר"ח כולם שוין לטובה שאף מהרש"ס מורה בו ואין לספק באחר ומה
גם כנ"ד איסור דרבנן רביע עלה בוראוי הנמור לא חששן אכחנא על
ספק זה מכמה טעמי דכתיבנא ואם המתעקש יתעקש ויאמר שכנ"ד לא באו
דבריה כמו שדברה על איש יודע ואינו דומה למה שכתב מהר"מ"ט מ"מ
מכל הני טעמי תרתי שכתבנא נראה שנפסע ספק זה ותי לא חיישינן
מרי זאת ועוד כנ"ד איכא ספק ספיקא וספק ספיקא למעיין היטב ולתפוס
ספק אס הלכתא במאן דהית ליה דקני בשנים בשמו ושם אביו ולא בעינן
עירו ואם תמא לומר שצריך שלשון דילמא אס מגור בעור הנטבע לא
בעינן שם עירו ואפי' את"ל בעינן שם עירו דלמא בכאן שבא דבריו במדבר באיש
יודע והוא איש הכינים וקני בהכי ולא בעינן לא שם אביו ולא שם עירו ומתהפך
ואף דמצינן למחר"ש לאניחא ו"ל שאחר שהביא סברת הגדולים מהר"ל
והרמ"ך ומהר"א ומהר"ח ו"ל כתב ואין יתמו דיתמי מיראיו הוראה לסמוך
על זה מאחר כי להקת הפוסקים הראשונים לא עלתה על לבם להזכיר
חילוק זה וכו' מי זה יערכ לבו ואין מה נענה בתדיר וא"כ חשש הרב ו"ל
למעשה הקם שאני שהיה נדון שלו לא זכר שמו ושם אביו לא הזכיר גם
נדון שלו רביע עלה איסור דאורייתא אבל אן כנ"ד הוא איסור דרבנן
דביע עלה וכלל ספק שיתקף חילוק לקולא ומכ"ש דאיכא בכאן כמה ספק
אחר בוראוי אן לחוש כלל לכולי עלמא זאת ועוד שכנ"ד שאמרה להם

הגור

רב ברכות קצ

הגור לקרוביו לבקשו במהרה במקום שהוא ולקבורו קודם שיפסיד ועדיין
גופו שלם הנראה בוראוי דבריה באו על יחזקא זה הנטבע שאם כוונתה על
יחזקא אחר ולא על זה מהו זה שאמרה הגור לקרוביו לבקשו במהרה
ובשלמא אס היה בואת העיר יחזקא אחר ונעלם נאמר שמה עליו באו
דבריה אבל בואת העיר לא איתחזק שיש יחזקא דויד אחר וא"כ צריכים לומר
אס כוונתה על יחזקא אחר ועל קרוביו ח"כ איכס בעיר הזאת וכיזר
אומרת להם הגור לקרוביו לבקשו במהרה אלא ודאי הנראה על זה הנטבע
שקרוביו בעיר הזאת ועוד כנ"ד אס היה על אחר צריך לומר דאיתרמי
יחזקא דויד אחר שנטבע כמו שנטבע זה וגם בזה הנזה שקרוב לעיר יחזקא
ונטבע הידוע וגם יס עליו מטפחת שחורה וחוטיה לבנים אשר לפי הנראה
שהיא לפחות סי' בינוני כיון שסימנה שהיא שחורה וחוטיה לבנים כל כך
איתרמי לא אמרינן באופן מכל הני מלי דכתיבנא נראה שאין לחוש לספק
זה כלל גם אין לחוש שהנראה שראתה אותו אף על פני המים ח"כ פנוי לא
היו מבוסין במים ח"כ יס לחוש שישתנה לזה אין לחוש שעפ"י שפנוי איכס
מבוסים במים אין לחוש לזה וכמו שבא הרב מבורא במהרד"ק ו"ל בס'
כני דוד בקונטרס ענינו דהתתא סי' תק"ז ו"ל נסתפקתי מאן דאמרינן
בגמרא מיוא מלמא למית ואפילו שהם כמה ימים מעידים עליו אס ראוי
אף על פני המים מת למאן דמתמור בספק אשחיה דילמא לא אמרינן
בגמרא אלא דווקא בשחיה בתוך המים אבל ע"פ לא דהא פנוי מבחון
דהישראל לעולם פנוי מלמעלה ולא הגוי דאמרינן גבי גולות ויפול ע"פ
וספק זה נפשו ממש מהר"ש הלוי סי' א' בשם מהר"ר כללאל אשכנזי
סי' כ"א דאפילו במקום שגלי הים מניעים שם מהני גם הרא"ה ו"ל כתב
בסי' ג' סי' ה' דף כ"ט עמוד ד' ו"ל ועוד יס טעם הנון להקל כנדרון הלו
שהעיר שהיה ראשו נוגע במים ושמה על ידו נגיעה זו למתי נורת הפנים
ומלאתי בספר פני משה ח"כ סי' פ"ד דף קס"ב ע"א ו"ל גם עלה בדעתו
להקל מטעם שבא בשאלה וכו' שהיו רגליו נוגעות במים ואפשר דאף
דאין כל גופו במים אותו לחות דמים שברגליו למתי ליה ומעמידין ליה
ומעמידין אותו שלא ישתנה אך לא מלאנו לבי להקל מהך טעמא דאפשר

דלא

רב ברכות

דלא למתן אלא כשנוגעים המים בפניו אבל לא למתן מכתב רב
ועד ראש ע"ל ומתוך דבריו מוכח שבכדון לשפיר למתן כיון שהראש
מיהא נוגע במים והסברא מוסכמת לומר כן כיון דהכל הוא אבר אחר
כיון שמקלחו נוגע במים מנוגע הלחות גם לזר פנים ומתקיים הפרט
הטוב גם הרב י"א בחלק א' אות תע"ד כתב ואחר מלחתי למחר"א לפיכך
ו"ל בפסד שיהו רבה בתשובה סי' י"א שכתב ג"כ דכל שראשו במים אפילו
שפניו לחוץ מיהא מלמדת למתן והביא דברי הרב בעל פני משה ע"כ הרי
מלמדת לזכור תלמוד אשילו רבכיו מהר"ק ופני משה והרא"ה גם הרא"ה
כתב הכי מסתבר גם ה' שיהו רבה סבר כך א"כ אין לחוש לזה ואע"ג שמלמדת
להרא"ה שכתב שם אחר שכתב והסברא מוסכמת לומר כן כתב והרובה
לחלוק בזה אין כירו לחלוק בדרך פשיטות לא בדרך אפשר נמצא שיש כאן
עוד ספק מחדש וכו' ע"כ ונמצא הרב חושש שאפשר יש מי שיאמר שאפשר
אם פניו מגולגל מיהא לא מלמדת למתן אין לחוש לזה כיון הני אשילו רבכיו
מהר"ק ופני משה ומהר"ר לפיכך סברו מרן דכל שראשו במים אפילו
שפניו לחוץ מיהא מלמדת למתן בוראי כותיוהו כקטיון ולא חיישין שמה יש
מי שיחלוק ואם יחלוק בדרך אפשר ואין הנחנו חוששין לספקו כנגד הני
רבותא דמפסע פשיטא להו דלמתי ומה גם דכ"ל הוא איסורא דרבנן בוראי
אין לחוש לזה ומה גם דאפילו בכדון דאורייתא אם נמצא גופו שלם אית
מאן דסבירא להו שמעידין עליו אשילו אשתהי ונמצא ביבשה אף שיהיה ככ"ד
שהוא איסור דרבנן לא חיישין להא גם אין לחוש שעבר מומן טביעתו
עד שמלמדת אותו חמשה ימים ונחוש שמה נשתנה הא ליתא דקיימא לן אם
הוא במים אפילו שם כמה ימים מעידים עליו שהמים מעמידים אותו
שלא ישתנה וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל והביאו ראיה מירושלמי בחדר שנפל
לורדן ואחר מזה ימים התירו אותו וכו' ואע"ג שלשון הרי"ק ז"ל משמע
שהוא מחמיר שכתב אבל במים אפשר שיהיה ד' ימים או ה' ימים ולא
ישתנה ממשמעות דבריו נראה אם נשתנה יותר מה' ימים אין מעידין
עליו וא"כ בכדון דיון שטבע כע"ש וראתה אותו כיום ד' בשבת א"כ הוא
יום שני לטביעתו ולפשיטות דבריו הרי"ק אין מעידין עליו לזה אין לחוש
חרף

רב ברכות קצא

חדא שכל הפוס' ז"ל חלוקים על הרי"ק ואומרים אפילו נשתנה זמן מרובה
במים אין לחוש ומעידים עליו וכותיוהו כקטיון וכמו שפסקו האחרונים
שאין לחוש לזה ועיין בספריהם ז"ל ועוד אית מאן דסבירא להו דאף הרי"ק
לשון הגמרא נקט שהמעשה כך היה ועוד ככ"ד אפילו נאמר שרעת הרי"ק
דווקא ימים אבל יותר אין מעידים עליו ככ"ד נהי שהיה יום שני לטביעתו
מכל מקום לא עבר עליו חמשה ימים מעת לעת וכמו שבא בשאלה :

המורס

מכל האמור ותלך דינא דהאי איתא דשריא למתנכסא
לכל גבר דתלבי ולא על דבריו קומכוס אלא על
רביתו ז"ל הפוסקים שזכרנו שמפיהם אנו חיים ועל פיהם יקא שרותא
דקאי איתא דתופוק מכללי העיגון והיתה לאוס

והשם ויליונו משגות ויראיו

מתורתו כפלות

אבי"ר ס"ט

הענין משה

חיים משה

עבר לה

י"ז

וְיָצַע עֵינָיו סוּף הַקֶּף בֹּהַם לְכַאֲרֵם תְּמִימָהּ : תְּמִימָהּ לִי טוֹבָא וְקוֹא דְאִכְתִּי עֲרִיב
ס' לְחֹם לְפִסְדִּיא דְלֹקִיחַ וְקוֹא דְאִפְשֵׁר דְאִחֵר מִשְׁלֵשָׁה מַלְוִיחַ הוּא עֲלֵמָה קִנְיָ
כ' הַשְׁטֵרוֹת מִן כ' מַלְוִיחַ וְכַתְּבִי לוֹ שְׁטֵר מְכִירָה עַל כ' הַשְׁטֵרוֹת וְסִנְיָ שְׁנֵי
שְׁטֵרוֹת אֵלֶּי עִם שְׁטֵר שְׁלֹשָׁה לִי עַל הַלֹּוֹם כְּעֲלָמִי וְכַפְּלִי מִמֶּנּוּ הַג' שְׁטֵרוֹת
אֵלֶּי וְהַשְׁתֵּא אֶם תַּחֲזִיר לַלֹּוֹם כֻּלָּא סִימָן סָנָה חֲסֵם שׁוֹת הַלֹּקִיחַ וְיִזְיָא שְׁטֵר
מְכִירָה שְׁכִירָה עֲכָז לֹא וְכָל לִיקָח בֹּהַם כִּי אִם כְּעֶבְדִּי כ' שְׁטֵרוֹת שְׁקִנְיָ אֵכָל שְׁטֵר
הַשְׁלִישִׁי שְׁלֹשָׁה לִי עַל הַלֹּוֹם לְעֲלָמִי הַשְׁכִּירָה לְגַמְרִי דַּעַל זֶה מִה וְכָל לְטַעַן
עִם הַלֹּוֹם וְהַשְׁתֵּא לְפָז אִכְתִּי עֲרִיב הַקֶּף כַּמְקֻמָּה לְמָה לֹא חָשׂוּ רַחֲלֵל לֹוֹם
וְאִמְרוּ שִׁיתָ לַלֹּוֹם כֻּלָּא סִימָן דְּמָה וְס' הַפֶּרֶשׁ כִּין לְחֹם שְׁמַכְרוּ הַשְׁלֵשָׁה מַלְוִיחַ
לְאִרְסֵי אֵחֵר וְכִין לְחֹם שְׁמַכְרוּ קַב' מַלְוִיחַ לְמַלְוִיחַ הַשְׁלִישִׁי וְכִרְאָה וְכ'

אמר

תקון שבעה באדר קצב

המחבר יצא הנח איתו נפשי להדפיס בסוף ספר זה סדר תיקון שבעה באדר
הנמשך איתו לזכות את הרבים ויהי' זכות משה רבינו רע"א מהימנא עליו השלום
יגן בעדי ובעד אחי ובעד בנינו ובנותינו וכל ישראל אכ"ר :

סדר תיקון שבעה באדר

הנה

ואת מודעת היא בכל הארץ מנהג ישראל קדושים יראי'ה' וחושבי שמו אשר נהגים
לחתענות בשבעה באדר בכל שנה ושנה ובמשעברת באדר הסמוך לניסן הנה היום
הזה נורא הוא נפטר בו מרע"ה ארון הנביאים אשר לא קם כמוהו ומי לנו גדול ממושה רבינו עליו
השלום אשר שלחו ה' לעשות אותות ומופתים ויד חזקה לעיני כל ישראל מי לנו גדול ממושה רבינו עליו
השלום אשר עלה למורס ונלחם במלפניו וקבל התורה מאת ה' אשר היא חיינו ואורך ימינו הנותנת
חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא מי לנו גדול ממושה רבינו ע"ה רועה נאמן אשר מסר עמו למיתה
בעבור ישראל ובזכותו היה לישראל שארית ובאנו אנחנו לעולם מי לנו גדול ממושה רבינו ע"ה רע"א
מהימנא אשר תמיד הוא מלך טוב בעד ישראל ומבקש רחמים עליהם והוא הגואל האחרון אשר
עתיד לגאלינו מי לנו גדול ממושה רבינו ע"ה העניו עכל האדם אשר שבחו עמו ומספר הנה היום הזה
הוא יום שבעה באדר יום קדוש ונורא שבו נפטר מאור העולם ארון הנביאים אשר לא קם כמוהו ראוי
והגון לכל איש ישראל לענות בנוס נפשו להקריב חלבו ודמו ביום הזה לפני ה' וללמוד בתנ"ך ומשנה
ואגדה וזהו בדברים טהורים השייכים לארון הנביאים ויע"א כדי לתקן שורש לימוד זה במקום עליון
לעורר הרחמים בזכות מרע"ה ולבן טוב ובנין להיות מתקבלים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות חב"ד
של מנוה ללמוד סדר הלימוד הקדוש בזה ביום הזה ואם ישנו סדר הלימוד הזה בלילה לא ילמודו התנ"ך
כי אם יתחילו מן המשנה כי אין לקרוא מקרא בלילה כגודע ואשר יכנס ישראל עליהם אמר הפסוק היושבת
בגנים חבירים מקשיבים לקולך השמיעיני כי קולך ערב ונוראך נאוו :

וקודם הלימוד יאמרו תפלה זו

ליקב"הו

בדחילו ורחמינו ורחמינו ודחילו ליחדא עס י"ה בו"ה ביחודא שלם בשם כל ישראל הנה
אנחנו באים ללמוד היום הזה בתורה נביאים וכתובים משנה אגדה וזהו לתקן את
שרשן במקום עליון ולקשר את נפשינו ולהדביקה אל שרשה להשלים אינן העליון ולתקנו ולחבר הדודים
יחדיו יהיו תמים : ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שבזכות כל הפסוקים שנקרא והתיבות
והאותיות והמקודות והטעמים ושמות הקודש הכתובים בהם וזמנות הקודש היוצאים מראשי תיבות וסופי
תיבות ומילופי תיבות והסודות הקדושים והנוראים היוצאים מכל קריאתינו שנקרא ביום הזה שיהא
שעה זו שעת רחמים ורצון להיות לימודינו זה נחת רוח לפני כסא כבודך והיא עולה לפנינו כאלו השבנו
כל הסודות הנוראות אשר הם חתומים בהם ותעלה עלינו כאלו כיווננו בכל הכוונות הראויות לכל
לימוד כפי בחינתו וזכום עבדך נאמן ביתך משה רבינו עליו השלום יעמוד לנו ולבטינו ולבני בנינו עד
עולם לשמור לעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך ולא ימוס ספר התורה מפניו כדבר שנאמר
ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עלך ודברי אשר במופי כפיך לא ימושו מפך ומפי ורעך
ומפי ורע ורעך אמר ה' מעתה ועד עולם ובזכות משה רע"א מהימנא יתנו נא רחמך עלינו
והמחול

תקון שבעה באדר

ומתקול ופסח ותבשר את כל חטאתינו עונותינו ופשעינו ותזכינו לברך ולהטות כל הנפשות
רמות ושמות ונינוי הקדושה שגפלו בקליפה על ידי אדם הראשון בגלגולים אלו ובגלגולים אחרים
ושארית הרפ"ס נינויין ולהטות שלימות תיקוני איברי נפשיו רוחניו ונשמתו שכללות אצילות
בריאה יצירה עשייה ומכל פרטי אצילות בריאה יצירה עשייה וגם תוכנו להטות שלימות תיקון איברי
נפשות רמות ונשמות דכל כללות ישראל הקיים והמתים החסרים משלימות תיקון כל מלות הכתובות
בתורה וענפיהם ומלות דברי קבלה ודברי סופרים ותאיר עינינו בתורתך ודבק לבנו במנוחתך ויחד
לבער לאהבה ולרצות את שמך ויהי גועס ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו
כוננהו :

ואח"כ יתקילו ללמוד סדר הלימוד הקדוש הזה

תורה

שמות ב וילך איש מבית לי וכו' עד ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים :
וארא ז ואמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה וכו' עד ואהרן בן שלום ושמונים
שנה בדברם אל פרעה :

בשלה יתרו ויופע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מנרים וכו' עד ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים :
ויקם יתרו חותן משה עולה ונכנס לארץ וכו' עד ומשה נגש אל הערשל אשר שם האלהים :
משפטים ואמר ה' אל משה עלה אלי ההרה וכו' עד ארבעים יום וארבעים לילה :

כי תשא ויסל משה את פני ה' אלהיו וכו' עד אשר דבר לעשות לעמו :
שם ואמר משה אל ה' ראה אמה אומר אלי העל את העם הזה וכו' עד את מעשה ה' כי נורא הוא
אשר אני עושה עמך :

שם ואמר ה' אל משה כתוב לך את הדברים האלה וכו' עד את המסוה על פניו עד בחזו לדבר אתו :
בהעלותך ותדבר מרים ואהרן במשה וכו' עד אל נא רפא נא לה :
פרשת וילך משה כולה ופרשת האוינו כולה ופרשת וואת הברכה כולה עד לעיני כל
ישראל :

ויש נהגים ללמוד ספר משנה תורה מתחלת אלה הדברים עד סוף פרשת עקב ומדלגין מתחלת פרשת
ראה עד פרשת כי תבא ומתחילין מן ויקרא משה אל כל ישראל עד לעיני כל ישראל :

נביאים

יהושע א ויהי אחר מות משה עבד ה' וכו' עד כי עמד ה' אלהיך בכל אשר חלך :
שמואל א סמון ז' ה' ממית ומחיה וכו' עד וירם קרן נשיחו :
ישעיה נג מי האמין לשמועתינו וזרוע ה' וכו' עד והוא חטא רבים נשא ולקושים יפגע :
שם נ"ח הלא פרס לרעב לחמך וכו' עד כי פי ה' דבר :

כתובים

תהלים משרי מן מנוח תפלה למשה עד סוף מנוח לתורה :
ל"א אשת קל מ' ינוח וכו' עד ויהללו בשערים מעשיה :

משנה

תקון שבעה באדר קצנ

משנה

אבות מנחות פרק א משה קבל תורה מסיני וכו' עד ועשו סייג לתורה :
פרק י"ז משנה י"א נאמר בעולות הבהמה אשה ריח ניחוח וכו' עד דאת דעתו לשמים :

גמרה אגדה

מכות דף כ"ז ע"ב דרש רבי שמלאי שש מאות ושלוש עשרה מלות נאמרו לו למשה וכו' עד
ולדיק באמונתו ימיה :

מדרש

וואת הברכה הכדפס בקריאי מועד דפוס ליורנו להושענא רבא הלכה אדם מיראל
שעבר לפני התיבה וכו' עד זכותו חכות הפלתו תבין בעדינו :
ואחר כך ילקוט ואתחנן הכדפס בקריאי מועד דפוס ליורנו בתיקון שבעה באדר ויתעבר ה' וכו' עד
וימת משה עבד ה' :

זוהר הקדוש

פרשת שמות דף י"א ע"א וילך איש מבית לי דא גבריאל וכו' עד דף י"ב ע"ב אסתלק
משה בהאי יתיר מיניה :

ואח"כ בדף י' ע"ב ומשה היה רועה את לאן יתרו כהן מד"ן רבי חייא פתח ואמר מנוח
לדוד ה' רועי לא אחסר וכו' עד דף כ"א ע"א והוא נכנס לבדו :

ואח"כ בפרשת בשלח דף כ"ז ע"ב אז יסיר משה רבי יהודה פתח בטרם אלך בצנן וכו' עד
אז יסיר משה ובני ישראל :

ואח"כ שם בדף נ"ח ע"א א"ר אלעזר בשעתא דטאל משה בגו ענגא וכו' עד בהוא דאסתלק
מיניה טאכ"ו :

ואח"כ בפרשת יתרו דף ע"ח ע"א ואתה תקוה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים וכו' עד
וחאין אינון בעלמא דאתי :

ואח"כ בפרשת ויקהל דף ר"ט ע"א ועשית מזבח מקטר קטורת וכו' עד דף ר"ט ע"ב
דאתון רשימין דקב"הו אתקרי בהון :

ואח"כ בפ' פקודי דלר"ה ע"א ויביאו את המשכן אל משה וכו' עד ע"ב פיתוחי מותם קודש לש'
ואח"כ בפ' ואתחנן דף רס"א ע"ב ואתה פה עמוד עמודי עד והאיש משה עניו מאוד :

ואח"כ בפרשת האוינו דף רפ"ו ע"ב האוינו השמים ואדברה רבי חייא אמר וכו' עד ותשמע
הארץ אמרי פי :

ואח"כ ללמוד ברע"א מהימנא בפ' משפטים דף ק"ד ע"א פקודי מ"ב בתר דא להט"ב אברה
וט' עד דף קט"ו הקסלדיק תקים תם :

ועוד גר"מ בפרשת תרומה דף קנ"א ע"ב קס תנא חדא ואמר וכו' עד דף קנ"ט ע"א דכתב גר'
נש בידו בדיו

ועוד גר"מ בפרשת כי תשא דף קפ"ו ע"ב פקודי ליתן מחנית השקל וכו' עד דף קפ"ח ע"א
תפארת ליתוס' צנן

ועוד

תקון שבעה באדר

ועוד ברא' בפרשת קדושים דף פ"א ע"ב איש אמו ואביו תיראו וכו' עד דף פ"ב ע"א להכרית זרעו של עמלק

ועוד בר"מ בפרשת פינחס דף רל"ב ע"א אמר רש"י מהימנא בהאי אתבסס וכו' עד אנת וכל
סיעתא דילך :

יעזר בר'מ סס דף רמ"ג ע"א קמו תנאין ואמוראין וכו' עד דף רמ"ד ע"א ושבעין ממנן דעמין :
יעזר בר'מ סס דף רמ"ד ע"א אמר ר"מ מחץ דמולול בפירורין וכו' עד סוף הדף אחא סבא
ונשיק ליה :

עֲוֹד בְּרָמָה פִּרְשָׁה כִּי תִגַּד דָּף רַע"ט ע"ב פְּקוּדָא בְּהַר דָּא לְדוּן בְּדוּי חֲנִיכָא וְכו' עַד דָּף ר"ט ע"ב ה' עִילָאא דְּלִיכָא אֲוֹרָה מִרְאָה :

עוד
אם

בר'מ מס דף רפ"א ע"ב והיה ביום הניח ה' וכו' עד דף רפ"ג ע"א במשכן יו"ד ה"א וא"י ה"א :
יש לו פנאי ללמוד כל דברי רע"א מהימנא אשר בספר הוהרר חנה מה טוב :

אח"כ ילמדו בתקונים הכתובים בוהר חדש דפוס משטרס דק ע"ד ע"א קס רבי אלעזר ואמר אבא מאן הוה וכו' עד דק: ע"ו ע"ד דישרי עלה עילה על כל עילאין:

אח"כ יאמרו לשון התיקונים דף קמ"ג ע"א קס רבי שמעון על רגליו וסליק ידיו לגבי עיילא וכו' עד שהוא דמקורא דמקוה צידים צדוק ה' לעולם אמן ואמן :

ד רמון מלפניך ה' אלו' שתקבל ברגלך לימוד תורתך הקדושה שלמדנו ביום הזה בתורה גבאים כתובים משנה ארדה וזהו יהיה לימודינו זה נחת רוח לפני כסא כבודך ושתתנוולנו גיונות

בבדק הקדושים אשר על ידם גלית דברך אלה בעולם וזכותם וזכות תורהם ותמימותם וקדושתם
מיוחד לנו להאיר עינינו בתורתך ולקבל ברחמים וברצון את תפלתנו וזכותנו אבותינו הקדושים אשרם

חוק רשקב עליהם השלם וזכות משה רשיא מהימנא עליו השלם חובנו לחזור בתשובה שלימה ובדרך באמת בלב שלם ותמחול ותסלה ותכפר לכל חטאתינו עוונותינו ופשעינו שחטאנו שטינו

פסעטו לפניך ותתקן על ידי לימודיו זה את כל פגמו ופגמי אדרי' שפגמו בכללות האילות בריאה
רה עשייה ובכל פרטי אילות בריאה יצירה עשייה ותסיר הסמים מלבושי נפש רוח נשמה חיה

ידיה דכחלות ופרטות חלילות בריהו יצירה עשיה ותבחר חקי' הכסף מפגשו ונפלו בנודה דחלילות

[illegible]

וְשֵׁשׁ מִנֹּת לֹא תַעֲשֶׂה וְעַנְפֵּיהֶם וּמִנֹּת מִדֶּקָּה וּדְמָם וְתֹכְנֵן לְקִיּוֹם כָּל מִנֹּת עֵשֶׂה בְּהוֹדֵמִים
וּמִחֲלִים וְהַחֲבִיעַ מִנֹּת עֵשֶׂה וְעַנְפֵּיהֶם וּמִנֹּת דֶּקָּה וְדָם לְהַבִּיחַ אֶת הַחֲבִיעַ וְלִי

יחידו ד' אותיות הו"ה ב"ה ביחודו שלם והיו כפא שלם אשר בהם יתפשט שפע האין סוף ב"ה
 יס' יתחד שפע וברכה בכל העולמות לזכר נפשו רוחני ונשמתיו שהיו ראויים לעורר מ"יו נודדיו

עכב שום חטא ועון והרהור רע בכל המצות הללו ובכל מצות דאורייתא ודרבנן. אלא ה' כל מצות

תקון שבעה באדר

מזה שלל בזה עד עתה לידנו תנחך ברחמיך הרבים את מחשבתנו הטובה באל באל לידנו וקיימנו
 יעל לרצון לרם ניסוח לפניך ובכבוד רחמיך וחסדך תרחמנו ותקיימו חיים ארוכים חיים של שלום חיים
 של טובה . חיים של ברכה . חיים של פרנסה טובה . חיים של שלום עולמות . חיים מש' בזה ' וראת
 מלא . חיים שאין בהם גושה ובלתימה . חיים של עושר וכבוד . חיים שתביא בנו אהבת יצאורח וראת
 שמים . חיים שתמלא כל מחשלות לבנו לטובה לעבודתך לחן שמך ולחנן וזאת עבודתך משה רבינו
 מסימנא עליו כסלום : יעו לרצון אחר פ' וסבנן לבי לפניך ה' נור וגדולי :

קום משה רבינו מהימנו וביקש רחמים לפני מלך סבב' על עמו בית ישראל ורע אברם יצחק ויעקב אשר בגלותם ודלותם ושפלותם ולתתם ודווקא זה כמו מאוזנים קוראים

[illegible]

וישראל שאלו להם מונוטות ואילו הכי נותנים שבר למלמדים שילמדו עם בניהם תורה ובמס יתחילו
ואלמנות יש בישראל ששוקקין בתורה ובמנוטות בכל יום תמיד ובמה בעלי בתים יש בישראל שאלו להם

סוד להם באלו מושגים עורר ובשרם ואעפ"כ עוסקים בתורה חמיד וכמו נערים וקטנים יש בישראל

והומדון ומהאיון ומפין לטעות ה' בכל יום החדד וכמה אנשים יש בישראל שטועים מלות ומעשים

וידבר סופרים וחלפ"ש שש חכמים מקילין וכמה עניים יש בישראל כשמים כסברת המחמיר בהלכות
ואילוף שיש לרוב הפסד ממנו נדבר ונפרט בהלכות סג המלות כמה וכמה תומרות עושים ונותנים

ומופזרים המון על זה ובמה עניים יש ב' ישראל שם מכבדים השבחות וימים טובים ואע"פ שם בדומה
בדיוגר ובמה בעל זכות וגומלי קדשם יש ב' ישראל וכמה ארובי שלם ורודפים אחר המנות יש ב' ישראל

במה עתים ומפלים יש בישראל וכמה מפארים ומשבחים הש"ת בכל יום קום רעילי מסימנא וספלין
טוב צעד אחינו בית ישראל ולמד סטגורילא עליהם ושמון וכו' אבות וזכות כל החסידים והלדקים

לעורר הרמזים למחר ביחוד הנוהל משימ' נדקקו וכל ליוון הולל בעלול ובתוך קרב יראו עינינו רשמה
לבינו בבית הנוהל משימ' נדקקו ובבנין ליוון והשלם ונקרב קרבנות ס' תמידן בסדרן מוספין

בכלבתן וזכאי חודש ומשלים על מזבח ה' בבית קדשיו ותשרתו צדיקה
ושמחה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון • יחי לרנן

תושלע

